

ព្រះ
ក្រែតបិដកច្បាប់
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
បង្ហាញបដិកាយ បូលបណ្ណាសក
កតយកាត
២២

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុតន្តាមហាសង្ឃរាជាធិបតី ប្តូរ ក្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ព. ស. ២៥៥៣

SUTTANTAPIṬAKA

MAJJHIMANIKĀYA

MŪLAPAṆṆĀSAKA

TATIYABHĀGA

22

**សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសន្និបាតិ ប្អូន ត្រី
សម្តេចព្រះមហាសន្និបាត នៃគណៈបច្ចុប្បន្និកនិកាយ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា**

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំប្រាយ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្តាលវ័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បី ធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធធម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារិកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ននេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេសម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើបយើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុបមិនអាចច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសន្ទាដ្រះថ្នាំមុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំ ក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេច ព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួល ពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខ ទៀតផង ជាភិយ្យោភាពតរៀងទៅ ។

រត្តបទុមធី. ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

ប្អូន-ត្រី

សេចក្តីណែនាំក្នុងការអាន

១ ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយត្រូវទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរ: សមុល ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ ល គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈ ម ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ សម្ម ។

-ពាក្យបាលី: តសុស គឺ តស្ស ។

២ ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជជោតញ្ញាណោ (ជួន-ណាត) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

៣ ចំពោះ សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដក

មជ្ឈិមនិកាយ មូលបល្ល្ឋាសក

តតិយភាគ

២២

ព. ស. ២៥០៤

មហាយមកវគ្គោ

បឋមំ ចូឡគោសិដ្ឋសាលសុត្តំ

[១] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកវា
 ធានិកេ វិហារតិ តិញ្ចការសថេ ។ តេន ខោ បន
 សមយេន អាយស្មា ច អនុរុទ្ធោ អាយស្មា ច
 នន្ទិយោ អាយស្មា ច កិមិលោ^(១) គោសិដ្ឋសាល-
 វននាយេ វិហារន្តិ ។ អថខោ ភកវា សាយណ្ហា-
 សមយំ បដិសល្លាធា រុដ្ឋិតោ យេន គោសិដ្ឋ-
 សាលវននាយោ តេនុបសន្តិមិ ។ អន្ធិសា ខោ
 ធាយចាលោ ភកវន្តំ ទ្វរតោ វ កច្ចន្តំ ទិស្វាន
 ភកវន្តំ ឯតទវោច មា សមណា ឯតំ ធាយំ ចារិសិ
 សន្តេត្ត តយោ កុលបុត្តា អត្តកាមរូចា វិហារន្តិ
 មា តេសំ អជាសុមកាសីតិ ។ អស្សោសិ ខោ
 អាយស្មា អនុរុទ្ធោ ធាយចាលស្ស ភកវតា
 សន្ធិ មន្តយមានស្ស សុត្វាន ធាយចាលំ ឯតទ-
 វោច មា អារុសោ ធាយចាល ភកវន្តំ វារសិ

១ កិម្ហិលោតិយ្យត្តិ ។

មហាយមកវគ្គ

ចូឡគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ទី ១

[១] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រះពន្លាតដួង ទៀបនាទិកគ្រាម ។ សម័យនោះឯង ព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុ ព្រះនន្ទិយៈមានអាយុ និងព្រះកិមិលៈមានអាយុ នៅក្នុងព្រៃឈ្មោះគោសិដ្ឋសាលវ័ន^(១) ។ គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគចេញចាកទីសម្ងំ ក្នុងសាយណ្តសម័យ ហើយចូលទៅក្នុងព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ននោះ ។ អ្នករក្សាព្រៃ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគកំពុងស្តេចទៅអំពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា នៃសមណៈ សូមលោកកុំចូលទៅក្នុងព្រៃនុំឡើយ ព្រោះក្នុងព្រៃនុំ មានកុលបុត្ត ៣ រូប ជាអ្នកប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍បម្រុងខ្លួន សូមលោកកុំធ្វើ នូវសេចក្តីអផ្សុក ដល់កុលបុត្តទាំងនោះឡើយ ។ ព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុ បានឮពាក្យអ្នករក្សាព្រៃ កំពុងដដែកនឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះឮហើយ ក៏បាននិយាយនឹងអ្នករក្សាព្រៃយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អ្នករក្សាព្រៃដ៏មានអាយុ អ្នកកុំឃាត់ព្រះមានព្រះភាគឡើយ ព្រោះព្រះ

១ ពាក្យថា គោសិដ្ឋសាលវ័ននេះ ជាឈ្មោះព្រៃដែលអាស្រ័យនឹងឈើធំ ១ ដើម ដុះប្រគាបចេញ មានសណ្ឋានដូចស្នែងគោ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សត្តា នោ ភក្កវា អនុប្បត្តោតិ ។ អថខោ អាយស្មា
អនុវុទ្ធោ យេនាយស្មា ច នន្ទិយោ អាយស្មា ច
កិមិលោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តញ្ច
នន្ទិយំ អាយស្មន្តញ្ច កិមិលំ ឯតទរោច អភិក្កមថា-
យស្មន្តោ អភិក្កមថាយស្មន្តោ សត្តា នោ ភក្កវា
អនុប្បត្តោតិ ។ អថខោ អាយស្មា ច អនុវុទ្ធោ
អាយស្មា ច នន្ទិយោ អាយស្មា ច កិមិលោ ភក្កវន្តំ
បច្ចុក្កន្ធា ឯកោ ភក្កវតោ បត្តចីវរំ បដិក្កហេសិ
ឯកោ អាសនំ បញ្ញាបេសិ ឯកោ ចានោទកំ
ឧបដ្ឋបេសិ ។ និសីទិ ភក្កវា បញ្ញត្តេ អាសនេ
និសង្ក^(១) ចានេ បក្កាលេសិ ។ តេបិ ខោ អា-
យស្មន្តោ ភក្កវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។
[២] ឯកមន្តំ និសិទ្ធិំ ខោ អាយស្មន្តំ អនុវុទ្ធិំ
ភក្កវា ឯតទរោច កក្ខិ រោ^(២) អនុវុទ្ធា ខមនីយំ
កក្ខិ យាបនីយំ កក្ខិ បិណ្ណាកេន ន កិលមិត្តាតិ^(៣) ។

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ ខោ ភក្កវាតិ ទិស្សតិ ។ ២ កក្ខិ បោត្តកេ តេតិ ទិស្សតិ ។
៣ ឱ. កិលមថាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

មានព្រះភាគជាសាស្តាចារ្យរបស់យើង ទ្រង់ស្តេចមកដល់ហើយ ។
 លំដាប់នោះ ព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុ ក៏ចូលទៅរកព្រះនន្ទិយៈមានអាយុ
 និងព្រះកិមិលៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏បាននិយាយនឹងព្រះ
 នន្ទិយៈមានអាយុផង ព្រះកិមិលៈមានអាយុផង យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់លោក
 មានអាយុទាំងឡាយ ចូរលោកមកនេះ ម្ចាស់លោកមានអាយុទាំង-
 ឡាយ ចូរលោកមកនេះ ព្រះមានព្រះភាគជាបរមគ្រូនៃយើង ព្រះអង្គ
 ស្តេចមកដល់ហើយ ។ គ្រានោះ ព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុ ព្រះនន្ទិយៈ
 មានអាយុ និងព្រះកិមិលៈមានអាយុ ក្រោកទទួលព្រះមានព្រះភាគ
 មួយអង្គ ទទួលបាត្រនិងចីវរ របស់ព្រះមានព្រះភាគ មួយអង្គក្រាល
 អាសនៈ មួយអង្គទៀត តម្កល់ទឹកទុកសម្រាប់លាងព្រះបាទ ។ ព្រះ
 មានព្រះភាគក៏គង់លើអាសនៈដែលភិក្ខុក្រាលថ្វាយ លុះគង់រួចក៏ទ្រង់ឲ្យ
 លាងព្រះបាទ ។ ចំណែកព្រះថេរៈមានអាយុទាំងនោះ នាំគ្នាថ្វាយ
 បង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

[២] ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់នឹងព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុ ដែល
 អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អនុរុទ្ធទាំងឡាយ^១
 អ្នកទាំងឡាយល្មមអត់ធន់បានឬទេ អ្នកទាំងឡាយល្មមប្រព្រឹត្តទៅបាន
 ស្រួលឬទេ អ្នកទាំងឡាយមិនលំបាកដោយអាហារបិណ្ឌបាតទេឬ ។

១ ពាក្យថា អនុរុទ្ធទាំងឡាយ ជាពាក្យហៅរូបដល់ព្រះនន្ទិយៈ និងព្រះកិមិលៈផង ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡគោសិដ្ឋសាលសុត្តេ បដិសន្តារុត្តិ

ខមនីយំ ភក្កវា យាបនីយំ ភក្កវា ន ច មយំ
 ភន្តេ បិណ្ឌាកោន កិលមិម្ហាតិ ។ កច្ចិ បន វោ
 អនុរុទ្ធា សមក្កា សម្មោទមាណា អរិវេទមាណា ទីរោ-
 ទកីភូតា អញ្ញមញ្ញំ បិយចក្ខុហិ សម្មស្សន្តា
 វិហារថាតិ ។ តក្ស មយំ ភន្តេ សមក្កា សម្មោទមាណា
 អរិវេទមាណា ទីរោទកីភូតា អញ្ញមញ្ញំ បិយចក្ខុហិ
 សម្មស្សន្តា វិហារមាតិ ។ យថាកចំ បន តុម្ភេ
 អនុរុទ្ធា សមក្កា សម្មោទមាណា អរិវេទមាណា ទីរោ-
 ទកីភូតា អញ្ញមញ្ញំ បិយចក្ខុហិ សម្មស្សន្តា
 វិហារថាតិ ។

[៣] ឥធម មយ្ហំ ភន្តេ ឯវំ ហោតិ លាភា
 រត មេ សុលទ្ធីំ រត មេ យោហំ ឯវុបេហិ
 សព្វប្បចារីហិ សទ្ធិំ វិហារមីតិ តស្ស មយ្ហំ ភន្តេ
 ឥមេសុ អាយស្មន្តេសុ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ

មហាយមកវគ្គ ចូឡគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការប្រព្រឹត្តនូវបដិសណ្ឋារៈ

ភិក្ខុទាំងឡាយក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ល្មមអត់ធន់បាន បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ល្មមប្រព្រឹត្តទៅបានស្រួល សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស មួយទៀត ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ មិនបានលំបាកដោយបិណ្ឌបាតទេ ។ ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយព្រមព្រៀង ស្រុះស្រួល មិនទាស់ទែងគ្នា ដូចជាទឹកដោះលាយទឹក រមិលមើលគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយចក្ខុគួរឲ្យស្រឡាញ់ទេឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ជាអ្នកព្រមព្រៀង ស្រុះស្រួល មិនទាស់ទែងគ្នា ដូចទឹកដោះលាយទឹក រមិលមើលគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយចក្ខុគួរឲ្យស្រឡាញ់តែម្យ៉ាង ។ ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយ ព្រមព្រៀង ស្រុះស្រួល មិនទាស់ទែងគ្នា ដូចទឹកដោះលាយទឹក រមិលមើលគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយចក្ខុគួរឲ្យស្រឡាញ់ដូចម្តេចខ្លះ ។

[៣] បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមានសេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុងទីនេះ យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញពេញហោរមានលាភ អាត្មាអញពេញហោរបានស្រួល ត្រង់ដែលអាត្មាអញ នៅជាមួយនឹងពួកសព្វហុចារី មានសភាពយ៉ាងនេះ ដូច្នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ បានតាំងកាយកម្មប្រកបដោយមេត្តា ទៅរកលោកមានអាយុទាំងនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អារី ចេវ រហោ ច មេត្តំ វចីកម្មំ... មេត្តំ
 មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ អារី ចេវ រហោ ច តស្ស
 មយ្ហំ ភន្តេ ឯវំ ហោតិ យន្ត្រាហំ សកំ ចិត្តំ និក្ខិបិត្វា
 ឥមេសំយេវ អាយស្មន្តានំ ចិត្តស្ស វសេន វត្ថេយ្យន្តិ
 សោ ខោ អហំ ភន្តេ សកំ ចិត្តំ និក្ខិបិត្វា
 ឥមេសំយេវ អាយស្មន្តានំ ចិត្តស្ស វសេន វត្តាមិ
 ធានា ហិ ខោ នោ ភន្តេ កាយា ឯកញ្ច
 បន មញ្ញោ ចិត្តន្តិ ។ អាយស្មាបិ ខោ នន្ទិយោ
 ។ បេ ។ អាយស្មាបិ ខោ កិមិលោ ភកវន្តំ ឯតទវោច
 ឥធម មយ្ហម្បិ ខោ ភន្តេ ឯវំ ហោតិ លាភា វត
 មេ សុលទ្ធិំ វត មេ យោហំ ឯវុបេហិ សព្វហ្មចារីហិ
 សទ្ធិំ វិហារមីតិ តស្ស មយ្ហំ ភន្តេ ឥមេសុ អា-
 យស្មន្តេសុ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ អារី ចេវ
 រហោ ច មេត្តំ វចីកម្មំ... មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំងមុខ តាំងវចីកម្ម ប្រកបដោយមេត្តា
តាំងមនោកម្ម ប្រកបដោយមេត្តា ទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំងមុខ
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា
បើដូច្នោះគួរតែ អាត្មាអញដាក់ចិត្ត របស់ខ្លួន ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាច
នៃចិត្តរបស់លោកមានអាយុទាំងនេះឯង ដូច្នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ ក៏ដាក់ចិត្តរបស់ខ្លួន ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចនៃចិត្ត
របស់លោកមានអាយុទាំងនេះឯង បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន តាមពិតកាយ
របស់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយទីទៃពីគ្នាមែន ប៉ុន្តែចិត្តមានទំនងជាមួយគ្នា ។
ចំណែកនរិយៈមានអាយុ ។ បេ ។ ចំណែកកិមិលៈមានអាយុ បានក្រាប
ទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុងទីនេះ យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញពេញជាមាន
លាភ អាត្មាអញពេញជាបានស្រួលហើយ ត្រង់ដែលអាត្មាអញនៅ
ជាមួយនឹងពួកសព្វហុចារី មានសភាពយ៉ាងនេះ ដូច្នោះ បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ បានតាំងកាយកម្ម ប្រកបដោយ
មេត្តាទៅរកលោកមានអាយុទាំងនេះ ទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំង
មុខ តាំងវចីកម្មប្រកបដោយមេត្តា... តាំងមនោកម្មប្រកបដោយ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡគោសិដ្ឋសាលសុត្តេ អប្បមាទោ

អារី ចេវ រហោ ច តស្ស មយ្ហំ ភន្តេ ឯវំ ហោតិ
 យន្ទ្រាបំ សកំ ចិត្តំ និក្ខិបិត្វា ឥមេសំយេវ
 អាយស្មន្តានំ ចិត្តស្ស វសេន វត្តេយ្យន្តិ សោ ខោ
 អបំ ភន្តេ សកំ ចិត្តំ និក្ខិបិត្វា ឥមេសំយេវ អា-
 យស្មន្តានំ ចិត្តស្ស វសេន វត្តាមិ ធានា ហិ ខោ
 នោ ភន្តេ កាយា ឯកញ្ច បន មញ្ញេ ចិត្តន្តិ ។
 ឯវំ ខោ មយំ ភន្តេ សមគ្គា សម្មោទមាណា
 អវិវេទមាណា ទីរោទកីភូតា អញ្ញមញ្ញំ បិយចក្ខុហិ
 សម្មស្សន្តា វិហារមាតិ ។

[៤] សាធុ សាធុ អនុវុទ្ធា កច្ចិ បន រោ អនុវុទ្ធា
 អប្បមគ្គា អាតាបិណេ បហិតត្តា វិហារថាតិ ។ តក្ស
 មយំ ភន្តេ អប្បមគ្គា អាតាបិណេ បហិតត្តា វិហា-
 រមាតិ ។ យថាកថំ បន តុម្ភេ អនុវុទ្ធា អប្បមគ្គា

មហាយមកវគ្គ ចូឡគោសិដ្ឋសាលសូត្រ សេចក្តីមិនប្រមាទ

មេត្តា ទាំងទីចំពោះមុខ និងទីកំបាំងមុខ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះ
អង្គនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា បើដូច្នោះ គួរតែអាត្មាអញ
ដាក់ចិត្តរបស់ខ្លួន ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចចិត្ត របស់លោកមានអាយុ
ទាំងនេះឯង ដូច្នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ ក៏ដាក់
ចិត្តរបស់ខ្លួន ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចនៃចិត្ត របស់លោកមានអាយុ
ទាំងនេះឯង បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន តាមពិត កាយរបស់យើងខ្ញុំព្រះអង្គ
ទីទៃពីគ្នាមែន ប៉ុន្តែចិត្តមានទំនងជាមួយគ្នា ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
យើងខ្ញុំព្រះអង្គ ព្រមព្រៀង ស្រុះស្រួល មិនទាស់ទែងគ្នា ដូចទឹក
ដោះលាយទឹក រមិលមើលគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយចក្ខុគួរឲ្យស្រឡាញ់
យ៉ាងនេះឯង ។

[២] ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ត្រូវល្អហើយ ម្នាលអនុរុទ្ធទាំង-
ឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅ
កិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ខ្លះដែរឬទេ ។ បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំព្រះអង្គសុទ្ធតែជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាម
ជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន តែមួយ
ចំណែក ។ ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយជាអ្នកមិនប្រមាទ

៦

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អាតាបិដោ បហិតត្តា វិហារថាតិ ។ ឥធិ បន^(១) ភន្តេ
អម្ពាភំ យោ បបមំ តាមតោ បិណ្ណាយ បដិក្កមតិ
សោ អាសនាទិ បញ្ញាមេតិ ចានីយំ បរិភោជនីយំ
ឧបដ្ឋមេតិ អវក្ការថាតិ ឧបដ្ឋមេតិ យោ បច្ឆា តាមតោ
បិណ្ណាយ បដិក្កមតិ សចេ ហោតិ ភុត្តារសេសោ
សចេ អាភដ្ឋុតិ ភុញ្ញតិ ដោ ចេ អាភដ្ឋុតិ អប្បហារិតេ
វា ឆទ្កេតិ អប្បាណាកេ វា ឧទកេ ឱបិលាមេតិ សោ
អាសនាទិ បដិសាមេតិ ចានីយំ បរិភោជនីយំ បដិ-
សាមេតិ អវក្ការថាតិ បដិសាមេតិ ភត្តត្ថំ សម្មជ្ជតិ យោ
បស្សតិ ចានីយយដំ វា បរិភោជនីយយដំ វា រច្ចយដំ
វា វិត្តំ តុច្ឆំ សោ ឧបដ្ឋមេតិ សចាស្ស ហោតិ អវិសយ្ហំ
ហត្ថវិការេន ទុតិយំ អាមន្តេត្វា ហត្ថវិលដ្ឋិកេន^(២)
ឧបដ្ឋមេម ន ត្វេវ មយំ ភន្តេ តប្បច្ចយា វាចំ ភិដ្ឋាម

១ ឱ. ម. បនាតិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. ហត្ថវិលដ្ឋកេន ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

មានព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះ
និព្វាន យ៉ាងណាខ្លះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បណ្ដាឃើងខ្ញុំព្រះ
អង្គ ក្នុងទីនេះ លោកណាត្រឡប់ពីបិណ្ឌបាតអំពីស្រុកមុនគេ លោក
នោះ ក៏រៀបក្រាលអាសនៈ តម្កល់ទឹកឆាន់ និងទឹកសម្រាប់ប្រើប្រាស់
តម្កល់ទុកនូវភាជន៍សម្រាប់រំលែកបិណ្ឌបាតដែលមានច្រើន លោកណា
ត្រឡប់ពីបិណ្ឌបាត អំពីស្រុកក្រោយគេ បើមានភក្ដីដ៏សេសសល់អំពី
ភក្ដី ដែលលោកអង្គណាបរិភោគហើយ បើចង់បរិភោគ ក៏បរិភោគទៅ
បើមិនចង់បរិភោគទេ ក៏ចាក់ចោលក្នុងទីដែលប្រាសចាកតិណជាតិមាន
ពណ៌ខៀវ ឬចាក់ចោលក្នុងទឹក ដែលប្រាសចាកសត្វ ភិក្ខុនោះទុក
ដាក់អាសនៈ ទុកដាក់ទឹកសម្រាប់ឆាន់ និងទឹកសម្រាប់ប្រើប្រាស់ ទុក
ដាក់ភាជន៍សម្រាប់ផ្ទេរបិណ្ឌបាត និងបោសសម្អាតរោងភក្ដី លោក
ណាឃើញក្នុងសម្រាប់ដាក់ទឹកឆាន់ ក្នុងដាក់ទឹកប្រើប្រាស់ឬក្នុងសម្រាប់
ដាក់ទឹកទុកក្នុងវត្ថុកុដិ មានទឹកតិច ឬទទេ ភិក្ខុនោះតែងដង (ទឹកទុក)
បើភិក្ខុនោះ មិនអាចនឹងលើកភារៈនោះរួចទេ ក៏ហៅភិក្ខុជាគម្រប់ពីរមក
ដោយវិការៈនៃដៃ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឃើងខ្ញុំព្រះអង្គទុកដាក់ដោយ
ការជួយគ្នាដោយដៃ មិនបាច់បញ្ចេញវាចា ព្រោះកិច្ចការនោះជាបច្ច័យ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡគោសិដ្ឋសាលសុត្តេ ជាសុវិហារោ

បញ្ចាហិតំ ខោ បន មយំ ភន្តេ សព្វត្តិកំ^(១)

ធម្មិយា កថាយ សន្និសីទាម ឯវំ ខោ មយំ

ភន្តេ អប្បមត្តា អាតាបិណោ បហិតត្តា វិហារមាតិ ។

[៥] សាធុ សាធុ អនុរុទ្ធា អត្ថិ បន វោ អនុ-

រុទ្ធា ឯវំ អប្បមត្តានំ អាតាបិណំ បហិតត្តានំ វិហារតំ

ឧត្តរិ^(២) មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេសោ

អធិតតោ ជាសុវិហារោតិ ។ កី ហិ ណោ សិយា ភន្តេ

ឥធម មយំ ភន្តេ យារទេវ អាកដ្ឋាម វិវិច្ឆេវ កាមេហិ

វិវិច្ឆេ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ

បីតិសុខំ បបមំ ណានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារម អយំ ខោ

ណោ ភន្តេ អម្ពាតំ អប្បមត្តានំ អាតាបិណំ បហិតត្តានំ

វិហារតំ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេ-

សោ អធិតតោ ជាសុវិហារោតិ ។ សាធុ សាធុ អនុរុទ្ធា

១ ឱ. សព្វត្តិយា ។ ២ ឱ. ឧត្តរិ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ផាសុវិហារធម៌

ឡើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មួយវិញទៀត យើងខ្ញុំព្រះអង្គ តែង
អង្គុយប្រជុំគ្នាដោយធម្មិកថា ពេញមួយយប់ រាល់ថ្ងៃទី ៥ បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំព្រះអង្គ ជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុត
កម្ដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន យ៉ាងនេះ ។

[៥] ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ត្រូវល្អហើយ ចុះផាសុវិហារធម៌ (ធម៌
ជាទីនៅសប្បាយ) ដ៏វិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈ
បាន ក្រែកលែងជាងមនុស្សធម៌ ដែលលោកទាំងឡាយ ជាអ្នកមិនប្រមាទ
មានព្យាយាម មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន បានត្រាស់ដឹងយ៉ាង
នេះហើយ មានដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះ
ដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងហើយ ថ្វីក៏មិនមាន បពិត្រព្រះអង្គគ
ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងទីនេះ យើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាស្ងាត់ចាកកាមទាំង
ឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ជាកំណត់ ក៏បានចូលបឋម-
ជ្ឈាន ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ វិចារៈ មានបីតិរិដសុខដែលកើតអំពី
វិវេក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នេះឯង ជាផាសុវិហារធម៌ ជាធម៌វិសេសគឺ
ញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈបាន ដ៏ក្រែកលែងជាងមនុស្សធម៌
ដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកិលេស
មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន បានត្រាស់ដឹងហើយ ។ ម្នាលអនុរុទ្ធ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯតស្ស បន វោ អនុរុទ្ធា វិហារស្ស សមតិក្កមាយ
 ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សន្ធិយា អត្តញ្ញោ ឧត្តរិ
 មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេសោ អនិក-
 តោ ជាសុវិហារោតិ ។ កី ហិ នោ សិយា កន្តេ
 តធិ មយំ កន្តេ យារទេវ អាកម្ពាម វិតក្កវិចារាណំ
 រូបសមា អជ្ឈតំ សម្បសាទណំ ចេតសោ ឯកោទិការំ
 អវិតក្កំ អវិចារំ សមាទិទំ បីតិសុទំ ទុតិយំ ឈា-
 ណំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារម ឯតស្ស កន្តេ វិហារស្ស
 សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សន្ធិយា
 អយមញ្ញោ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញាណទស្ស-
 នវិសេសោ អនិកតោ ជាសុវិហារោតិ ។ សាធុ សាធុ
 អនុរុទ្ធា ឯតស្ស បន វោ អនុរុទ្ធា វិហារស្ស សមតិក្ក-
 មាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សន្ធិយា អត្តញ្ញោ
 ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេសោ
 អនិកតោ ជាសុវិហារោតិ ។ កី ហិ នោ សិយា កន្តេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ទាំងឡាយ ត្រូវល្អហើយ ម្ចាស់អនុរុទ្ធទាំងឡាយ ចុះ ផាសុវិហារធម៌
 ជាធម៌វិសេស គឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈ ដ៏ក្រៃលែង
 ជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែលអ្នកទាំងឡាយត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បី
 កន្លងនូវផាសុវិហារធម៌នុ៎ះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវផាសុវិហារធម៌នុ៎ះ មានដែរ
 ឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះ ថ្វីក៏មិនមាន បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងទីនេះ យើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាឲ្យស្ងប់រម្ងាប់នូវ
 វិតក្កៈនិងវិចារៈ ជាកំណត់ ក៏បានចូលទុតិយជ្ឈាន ជាធម្មជាតិកើតមានក្នុង
 សន្តានរបស់ខ្លួន ប្រកបដោយសទ្ធា មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមាន
 វិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិនិងសុខដែលកើតអំពីសមាធិ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នេះជាផាសុវិហារធម៌ ជាធម៌វិសេសគឺញាណទស្សនៈ
 អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែលយើងខ្ញុំ
 ព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នុ៎ះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវ
 វិហារធម៌នុ៎ះ ។ ម្ចាស់អនុរុទ្ធទាំងឡាយ ត្រូវល្អហើយ ម្ចាស់អនុរុទ្ធទាំង-
 ឡាយ ចុះ ផាសុវិហារធម៌ ជាធម៌វិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួន
 ឲ្យជាអរិយៈ ដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែលអ្នកទាំងឡាយ
 បានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នុ៎ះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នុ៎ះ
 មានដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះ ថ្វីក៏មិនមាន

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡគោសិដ្ឋសាលសុត្ត ជាសុវិហារោ

ឥធិ មយំ កន្តេ យារទេវ អាកដ្ឋាម បីតិយា ច
 វិរាតា ឧបេក្ខកា ច វិហារម សតា ច សម្មជាតា
 សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេម យន្តំ អរិយា
 អាចិត្តន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយំ
 ឈានំ ឧបសម្មជ្ជ វិហារម ឯតស្ស កន្តេ វិហារស្ស
 សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សន្តិយា
 អយមញ្ញោ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញោណាទស្សន-
 វិសេសោ អធិតតោ ជាសុវិហារោតិ ។ សាធុ សាធុ អនុ-
 រុទ្ធា ឯតស្ស បន វោ អនុរុទ្ធា វិហារស្ស សមតិក្កមាយ
 ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សន្តិយា អត្តញ្ញោ ឧត្តរិ ម-
 នុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញោណាទស្សនវិសេសោ អធិតតោ
 ជាសុវិហារោតិ ។ កី ហិ នោ សិយា កន្តេ ឥធិ មយំ
 កន្តេ យារទេវ អាកដ្ឋាម សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស
 ច បហានា បុព្វេវ សោមនស្សនោមនស្សានំ អត្តដ្ឋមា

មហាយមកវគ្គ ចូឡគោសិវសាលសូត្រ ជាសុវិហារធម៌

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងទីនេះ យើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាប្រាកដ
 យើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏ប្រាសចាកបីតិ មានតែឧបេក្ខានិងសតិសម្បជញ្ញៈ ទទួល
 នូវសេចក្តីសុខដោយកាយ បានដល់តតិយជ្ឈាន ដែលព្រះអរិយបុគ្គល
 ទាំងឡាយ សំដែងថា បុគ្គលប្រកបដោយតតិយជ្ឈាន ជាអ្នកមាន
 ឧបេក្ខា មានសតិនៅជាសុខនោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នេះជា
 ជាសុវិហារធម៌ ជាធម៌វិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈ
 ដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹង
 ហើយ ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នុ៎ះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នុ៎ះ ។ ម្នាល
 អនុរុទ្ធទាំងឡាយ ត្រូវល្អហើយ ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ចុះ ជាសុ-
 វិហារធម៌ ជាធម៌វិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃ
 លែងជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែលអ្នកទាំងឡាយបានត្រាស់ដឹងហើយ
 ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នុ៎ះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នុ៎ះ មានដែរឬទេ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាសុវិហារធម៌នោះ ថ្វីក៏មិនមាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងទីនេះ យើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាជាប្រាកដ យើងខ្ញុំព្រះអង្គ
 បានលះសុខផង លះទុក្ខផង រំលត់នូវសោមនស្សនិងទោមនស្ស អំពីមុន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អនុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិចារិសុទ្ធិ ចតុត្ថំ ឈានំ
ឧបសម្បជ្ជ វិហារម ឯតស្ស ភន្តេ វិហារស្ស សម-
តិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សន្តិយា
អយមញ្ញោ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញោណាទស្ស-
នវិសេសោ អធិតតោ ជាសុវិហារោតិ ។ សាធុ សាធុ
អនុរុទ្ធា ឯតស្ស បន រោ អនុរុទ្ធា វិហារស្ស សម-
តិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សន្តិយា អត្តញ្ញោ
ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញោណាទស្សនវិសេសោ
អធិតតោ ជាសុវិហារោតិ ។ កី ហិ នោ សិយា ភន្តេ
តធិ មយំ ភន្តេ យារទេវ អាកដ្ឋាម សព្វសោ រូប-
សញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិប្បសញ្ញានំ^(១) អមនសិ-
ការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ញាយ-
តំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារម ឯតស្ស ភន្តេ វិហារស្ស
សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សន្តិ-
យា អយមញ្ញោ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញោ-
ណាទស្សនវិសេសោ អធិតតោ ជាសុវិហារោតិ ។

១ ឱ. ឯត្តន្តេវ អត្តង្គមា នានត្តសញ្ញានន្តិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ផង ក៏បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ដែលមិនមានទុក្ខ មិនមានសុខ មានសតិដ៏
 បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នេះជាផាសុវិហារធម៌វិសេស
 គឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ដទៃ
 ទៀត ដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌
 នុ៎ះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នុ៎ះ ។ ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ត្រូវល្អហើយ
 ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ចុះ ផាសុវិហារធម៌ ជាធម៌វិសេសគឺញាណ-
 ទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈ ដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត
 ដែលពួកអ្នកបានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នុ៎ះ ដើម្បីរម្ងាប់
 នូវវិហារធម៌នុ៎ះ មានដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះ
 ថ្វីក៏មិនមាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះថាក្នុងទីនេះ យើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រា-
 ថ្នាជាប្រាកដ យើងខ្ញុំព្រះអង្គ កន្លងនូវពួករូបសញ្ញា មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវ
 ពួកបដិយសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង ក៏ចូលអាកាសានញាយតនជ្ឈាន
 ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អាកាសមិនមានទីបំផុតដូច្នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 នេះជាផាសុវិហារធម៌ ជាធម៌វិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជា
 អរិយៈ ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គបាន
 ត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នុ៎ះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នុ៎ះ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡគោសិដ្ឋសាលសុត្ត ជាសុវិហារោ

សាធុ សាធុ អនុរុទ្ធា ឯតស្ស បន រោ អនុរុទ្ធា
 វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស
 បដិប្បស្សន្តិយា អត្ថញ្ញោ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អល-
 មរិយញ្ញោណទស្សនវិសេសោ អធិតតោ ជាសុវិហា-
 រោតិ ។ កី ហិ នោ សិយា កន្តេ ឥធម មយំ កន្តេ
 យារទេវ អាកដ្ឋាម សព្វសោ អាកាសានញ្ញាយតនំ
 សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ញាយតនំ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារម ។ បេ ។ សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ញា-
 យតនំ សមតិក្កម្ម នត្តិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ញញ្ញាយត-
 នំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារម ។ បេ ។ សព្វសោ អាកិញ្ញញ្ញា-
 យតនំ សមតិក្កម្ម ទេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ ឧប-
 សម្បជ្ជ វិហារម ឯតស្ស កន្តេ វិហារស្ស សមតិក្ក-
 មាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សន្តិយា អយមញ្ញោ
 ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញោណទស្សនវិសេសោ
 អធិតតោ ជាសុវិហារោតិ ។ សាធុ សាធុ អនុរុទ្ធា

មហាយមកវគ្គ ចូឡគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ជាសុវិហារធម៌

ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ត្រូវល្អហើយ ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ចុះ
 ជាសុវិហារធម៌ ជាធម៌វិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈ
 ក្រែលែង ជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែលពួកអ្នកបានត្រាស់ដឹងហើយ
 ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នុ៎ះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នុ៎ះ មានដែរឬទេ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាសុវិហារធម៌នោះ ថ្វីក៏មិនមាន បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងទីនេះ យើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាជាប្រាកដ យើងខ្ញុំព្រះ
 អង្គ ក៏បានកន្លងនូវអាកាសានញាយតនដ្ឋាន ដោយប្រការទាំងពួង បាន
 ចូលវិញ្ញាណញាយតនដ្ឋាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា វិញ្ញាណមិនមានទី
 បំផុត ដូច្នោះ ។ បេ ។ កន្លងនូវវិញ្ញាណញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង
 ក៏បានចូលអាកិញ្ញញាយតនដ្ឋាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អ្វីតិចតួច
 ក៏មិនមាន ដូច្នោះ ។ បេ ។ កន្លងនូវអាកិញ្ញញាយតនដ្ឋាន ដោយ
 ប្រការទាំងពួង ក៏បានដល់នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនដ្ឋាន បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន នេះជាសុវិហារធម៌ ជាធម៌វិសេសគឺញាណទស្សនៈ
 អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈដ៏ក្រែលែង ជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែលពួក
 យើងខ្ញុំព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នុ៎ះ ដើម្បី
 រម្ងាប់ នូវវិហារធម៌នុ៎ះ ។ ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ត្រូវល្អហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯតស្ស បន វោ អនុរុទ្ធា វិហារស្ស សមតិក្ក្ត-
 មាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សន្តិយា អត្តញ្ញោ
 ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញោ ណាទស្សនរិសេសោ
 អទិតតោ ជាសុរិហារោតិ ។ កី ហិ នោ
 សិយា កន្តេ ឥធម មយំ កន្តេ យារទេវ អាភដ្ឋាម
 សព្វសោ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ សមតិក្ក្តម្ម
 សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារម បញ្ញាយ-
 បស្ស^(១) ទិស្វា អាសវា បរិក្ខិណា ហោន្តិ ឯតស្ស
 កន្តេ វិហារស្ស សមតិក្ក្តមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស
 បដិប្បស្សន្តិយា អយមញ្ញោ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អល-
 មរិយញ្ញោ ណាទស្សនរិសេសោ អទិតតោ ជាសុរិហា-
 រោតិ ។ ឥមស្មា ច មយំ កន្តេ ជាសុរិហារា អញ្ញំ
 ជាសុរិហារំ ឧត្តរិតរំ វា បណ្ឌិតតរំ វា ន សមនុ-
 បស្សាមាតិ ។ សាធុ សាធុ អនុរុទ្ធា ឯតស្មា អនុរុទ្ធា
 ជាសុរិហារា អញ្ញោ ជាសុរិហារោ ឧត្តរិតរោ វា
 បណ្ឌិតតរោ វា នត្ថិតិ ។

១ ម. បញ្ញាយ ច នោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ចុះ ផាសុវិហារធម៌ ជាធម៌វិសេសគឺញាណា-
 ទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈ ក្រែក្រែងជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែល
 ពួកអ្នកបានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នុ៎ះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវ
 វិហារធម៌នុ៎ះ មានដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះ
 ថ្វីក៏មិនមាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះថាក្នុងទីនេះ យើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នា
 ជាប្រាកដ យើងខ្ញុំព្រះអង្គបានកន្លង នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន
 ដោយប្រការទាំងពួង ក៏បានចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធ អាសវៈទាំងឡាយ
 របស់ពួកយើងខ្ញុំព្រះអង្គ ក៏អស់ទៅមិនសល់ ព្រោះបានឃើញច្បាស់
 ដោយវិបស្សនាបញ្ញា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នេះជាផាសុវិហារធម៌ ជាធម៌
 វិសេសគឺញាណាទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈដ៏ក្រែក្រែងជាងមនុស្ស-
 ធម៌ដទៃទៀត ដែលពួកយើងខ្ញុំព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លង
 នូវវិហារធម៌នុ៎ះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នុ៎ះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មួយទៀត យើងខ្ញុំព្រះអង្គ មិនឃើញច្បាស់នូវផាសុវិហារធម៌ដទៃឲ្យលើស
 លុបជាង ឲ្យថ្លៃថ្នាជាងផាសុវិហារធម៌នេះទៅទៀតទេ ។ ម្នាលអនុរុទ្ធ
 ទាំងឡាយ ត្រូវល្អហើយ ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ ផាសុវិហារធម៌ដទៃ
 ដែលលើសលុបជាង ថ្លៃថ្នាជាងផាសុវិហារធម៌នុ៎ះទៅទៀត មិនមានទេ ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡគោសិដ្ឋសាលសុត្ត ធម្មិកថាសន្ធិស្សនំ

[៦] អថខោ ភកវា អាយស្មន្តញ្ច អនុរុទ្ធិ អា-
 យស្មន្តញ្ច នន្ទិយំ អាយស្មន្តញ្ច កិមិលំ ធម្មិយា
 កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា
 សម្បហំសេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ ។ អថខោ
 អាយស្មា ច អនុរុទ្ធោ អាយស្មា ច នន្ទិយោ
 អាយស្មា ច កិមិលោ ភកវន្តំ អនុសំយាយិត្វា
 តតោ បដិជិវត្តិត្វា អាយស្មា ច នន្ទិយោ អា-
 យស្មា ច កិមិលោ អាយស្មន្តំ អនុរុទ្ធិ ឯតទរោច្ចំ
 កិណ្ឌុ ខោ មយំ អាយស្មតោ អនុរុទ្ធស្ស ឯវមា-
 រោចិម្ហា^(១) ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តីនំ
 មយំ លាកិណោតិ យំ នោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ
 ភកវតោ សម្មុខា យាវ អាសវានំ ខយា បកា-
 សេតីតិ^(២) ។ ន ខោ មេ អាយស្មន្តោ ឯវមារោ-
 ចេសុំ ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តីនំ មយំ
 លាកិណោតិ អបិច ខោ^(៣) អាយស្មន្តានំ ចេតសា
 ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច
 វិហារសមាបត្តីនំ ឥមេ អាយស្មន្តោ លាកិណោតិ

១ ឱ. ម. ឯវមារោចិម្ហា ។ ២ ឱ. បកាសេសីតិ ។ ៣ ឱ. ម. ខោសទ្ធា ន ទិស្សតិ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការទ្រង់ពន្យល់ដោយធម្មិកថា

[៦] គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពន្យល់ព្រះអនុរុទ្ធ
មានអាយុ ព្រះនន្ទិយៈមានអាយុ នឹងព្រះកិមិលៈមានអាយុ ឲ្យឃើញ
តាម ឲ្យកាន់យកតាម ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថាហើយ
ទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈស្តេចចេញទៅ ។ លំដាប់នោះឯង ព្រះអនុរុទ្ធ
មានអាយុ ព្រះនន្ទិយៈមានអាយុ នឹងព្រះកិមិលៈមានអាយុ ក៏តាម
ហែព្រះមានព្រះភាគទៅ ហើយត្រឡប់មកអំពីទីនោះវិញ ព្រះនន្ទិយៈ
មានអាយុនឹងព្រះកិមិលៈមានអាយុ បាននិយាយនឹងព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុ
យ៉ាងនេះថា យើងទាំងឡាយ បានប្រាប់ព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុយ៉ាងនេះ
ថា យើងទាំងឡាយ បាននូវវិហារសមាបត្តិទាំងឡាយនេះផង នេះផង
ដូច្នោះដែរឬទេ បានជាព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុប្រកាស (គុណ) របស់យើង
ដរាប អំពីការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ក្នុងទីចំពោះព្រះកក្រ្តនៃព្រះ
មានព្រះភាគ ។ ព្រះអនុរុទ្ធតបថា លោកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ មិន
បានប្រាប់ដល់ខ្ញុំយ៉ាងនេះទេថា យើងទាំងឡាយ ជាអ្នកបាននូវវិហារ-
សមាបត្តិទាំងឡាយនេះផង នេះផង ដូច្នោះមែន ប៉ុន្តែខ្ញុំកំណត់ដឹងចិត្ត
លោកមានអាយុទាំងឡាយ ដោយចិត្តរបស់ខ្ញុំថា លោកមានអាយុ
ទាំងឡាយនេះ បាននូវវិហារសមាបត្តិនេះផង នេះផងដូច្នោះ ទាំង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ទេវតាបិ មេ ឯតមត្ថំ អាហោចេសុំ ឥមាសញ្ច
 ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តិនំ ឥមេ អាយស្មន្តោ
 លាភិណេតិ តំ មេ^(១) ភកវតា បញ្ញាភិបុដ្ឋេន ព្យា-
 កតត្ថិ ។

[៧] អថខោ ទីយោ បរជនោ យក្ខោ យេន
 ភកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភកវន្តំ អភិវា-
 ទេត្វា ឯកមន្តំ អជ្ជាសិ ។ ឯកមន្តំ បិតោ ខោ
 ទីយោ បរជនោ យក្ខោ ភកវន្តំ ឯតទរោច លាភា
 ភន្តេ វជ្ជិនំ សុលទ្ធុលាភា ភន្តេ វជ្ជិនំ បជាយ^(២)
 យត្ថ តថាគតោ វិហារតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា ឥមេ
 ច តយោ កុលបុត្តា អាយស្មា ច អនុវុទ្ធា
 អាយស្មា ច នន្ទិយោ អាយស្មា ច កិមិលោតិ ។
 ទីយស្ស បរជនស្ស យក្ខស្ស សន្តំ សុត្វា
 ភុម្មា ទេវា សទ្ធិមនុស្សាវេសុំ លាភា វត

១ ឱ. ម. តមេនំ ។ ២ ឱ. ម. សុលទ្ធុលាភា វជ្ជិបជាយ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ពួកទេវតាសោត ក៏បានប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះដល់ខ្ញុំថា លោកមានអាយុទាំង-
ឡាយនេះ បាននូវវិហារសមាបត្តិនេះផង នេះផងដូច្នោះ បានជាព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរវបញ្ជាក់នូវវបញ្ជា ខ្ញុំក៏បានព្យាករពាក្យ
នោះរួចហើយ ។

[៧] គ្រានោះឯង មានយក្សម្នាក់ ឈ្មោះទីយបរជន ចូលទៅ
គាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
មានព្រះភាគ រួចបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ ទីយបរជនយក្ស បិតនៅ
ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា
ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធនិងកុលបុត្រទាំង ៣ រូបនេះ គឺព្រះអនុរុទ្ធ
មានអាយុ ព្រះនន្ទិយៈមានអាយុ និងព្រះកិមិលៈមានអាយុ គង់នៅក្នុង
ប្រទេសណា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រទេសនោះ ជាលាភរបស់ពួក
អ្នកដែនវដ្តី បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រទេសនោះជាលាភដែលប្រជាជន
អ្នកដែនវដ្តីបានល្អហើយ ។ ពួកភិក្ខុទេវតាបានឮសំឡេង របស់
ទីយបរជនយក្សហើយ ក៏ធ្វើសំឡេងលាន់ឮឡើងទៅថា អើហ្ន៎ ព្រះ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡគោសិដ្ឋសាលសុត្តេ អនុរុទ្ធវិទិតិ

កោ វដ្ឋីនំ សុលទ្ធលាភា វត កោ វដ្ឋីនំ បជាយ^(១)
 យត្ថ តថាគតោ វិហារតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា ឥមេ ច
 តយោ កុលបុត្តា អាយស្មា ច អនុរុទ្ធា អាយស្មា
 ច នន្ទិយោ អាយស្មា ច កិមិលោតិ ។ ភុម្មានំ
 ទេវានំ សទ្ធិំ សុត្វា ចាតុម្ពហារាជិកា ទេវា...
 តាវត្តីសា ទេវា... យាមា ទេវា... តុសិតា ទេវា...
 ទិម្ពានវតី ទេវា បរទិម្ពិតវសវត្តី ទេវា ព្រហ្ម-
 កាយិកា ទេវា សទ្ធមនុស្សាវេសុំ លាភា វត
 កោ វដ្ឋីនំ សុលទ្ធលាភា វត កោ វដ្ឋីនំ បជា-
 យ យត្ថ តថាគតោ វិហារតិ អរហំ សម្មា-
 សម្ពុទ្ធា ឥមេ ច តយោ កុលបុត្តា អាយស្មា ច
 អនុរុទ្ធា អាយស្មា ច នន្ទិយោ អាយស្មា ច
 កិមិលោតិ ។

១ ឱ. សុលទ្ធលាភា វដ្ឋីបជាយ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡគោសិដ្ឋសាលសូត្រ កិត្តិសព្ទនៃព្រះថេរៈមានព្រះអនុរុទ្ធជាដើម

តថាគត អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ និងកុលបុត្រទាំង ៣ រូបនេះ គឺ ព្រះអនុរុទ្ធ
 មានអាយុ ព្រះនន្ទិយៈមានអាយុ និងព្រះកិមិលៈមានអាយុ គង់នៅ
 ក្នុងប្រទេសណា ម្នាលអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ប្រទេសនោះ ជាលាក់នៃ
 អ្នកដែនវដ្តី ម្នាលអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ប្រទេសនោះ ជាលាក់ដែលប្រជា-
 ជនអ្នកដែនវដ្តីបានល្អហើយ ។ ពួកចាតុម្មហារាជិកទេវតា បានឮសំឡេង
 របស់ពួកកុម្មទេវតាហើយ ... ពួកតាវត្តិវ្យទេវតា ... ពួកយាមទេវតា ...
 ពួកតុសិតទេវតា ... ពួកនិម្មានរតីទេវតា ... ពួកបរនិម្មិតវសវត្តិទេវតា ...
 ពួកទេវតាដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងពួកព្រហ្ម ក៏បានធ្វើសំឡេងឲ្យលាន់ឮឡើង
 ថា អើហ្ន៎ ព្រះតថាគត អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ និងកុលបុត្រទាំង ៣ រូប
 នេះ គឺ ព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុ ព្រះនន្ទិយៈមានអាយុ និងព្រះកិមិលៈមាន
 អាយុ គង់នៅក្នុងប្រទេសណា ម្នាលអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ប្រទេស
 នោះ ជាលាក់របស់ពួកអ្នកដែនវដ្តី ម្នាលអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ប្រទេស
 នោះ ជាលាក់ដែលប្រជាជន អ្នកដែនវដ្តីបានល្អហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[៨] ឥតិហ តេន^(១) ខណោន^(២) តេន មុហុត្តេន
យាវ ព្រហ្មលោកា សទ្ធា^(៣) វិទិតា អហោសុំ ឯវមេតំ
ធីយ ឯវមេតំ ធីយ យស្មាមិ ធីយ កុលា ឯតេ តយោ
កុលបុត្តា អការស្មា អនការិយំ បព្វជិតា តញ្ចេមិ
កុលំ ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តំ អនុស្សរេយ្យ
តស្សបស្ស កុលស្ស ធីយរត្តំ ហិតាយ សុខាយ
យស្មាមិ ធីយ កុលបរិវេដ្ឋា ឯតេ តយោ កុលបុត្តា
អការស្មា អនការិយំ បព្វជិតា សោ ចេមិ កុល-
បរិវេដ្ឋា ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តោ អនុស្ស-
រេយ្យ តស្សបស្ស កុលបរិវេដ្ឋស្ស ធីយរត្តំ ហិតាយ
សុខាយ យស្មាមិ ធីយ កាមា ឯតេ តយោ
កុលបុត្តា អការស្មា អនការិយំ បព្វជិតា សោ ចេមិ
កាមោ ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តោ អនុស្ស-
រេយ្យ តស្សបស្ស កាមស្ស ធីយរត្តំ ហិតាយ សុ-
ខាយ យស្មាមិ ធីយ និកមា ឯតេ តយោ កុលបុត្តា
អការស្មា អនការិយំ បព្វជិតា សោ ចេមិ និកមោ ឯតេ

១ ឱ. ម. ឥតិហ តេ អាយស្សន្តា តេនាតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ឯត្តន្តេ តេន លយេនាតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ឱ. ម. សទ្ធាតិ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[៨] ក៏ក្នុងខណៈមួយរំពេចនោះ សំឡេងពួកងំពង់រហូតទៅដល់
 ព្រហ្មលោក ដោយប្រការដូច្នោះថា ម្នាលទីយៈ ដំណើរនុ៎ះយ៉ាងហ្នឹងហើយ
 ម្នាលទីយៈ ដំណើរនុ៎ះយ៉ាងហ្នឹងហើយ ម្នាលទីយៈ កុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុ៎ះ
 ចេញចាកផ្ទះអំពីត្រកូលណា បួសក្នុងសាសនា បើត្រកូលនោះ មានចិត្ត
 ជ្រះថ្លា រលឹកចំពោះកុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុ៎ះ ការរលឹកនោះ នឹងនាំមកនូវ
 ប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ដល់ត្រកូលនុ៎ះ អស់កាលយូរអង្វែង ម្នាល
 ទីយៈ កុលបុត្រទាំង ៣ រូបនោះ ចេញចាកផ្ទះអំពីវង្សត្រកូលណា បួស
 ក្នុងសាសនា ប្រសិនបើវង្សត្រកូលនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លារលឹកចំពោះកុល-
 បុត្រទាំង ៣ រូបនុ៎ះ ការរលឹកនោះ តែងនាំមកនូវប្រយោជន៍និងសេចក្តី
 សុខដល់វង្សត្រកូលនោះ អស់កាលយូរអង្វែង ម្នាលទីយៈ កុលបុត្រទាំង
 ៣ រូបនុ៎ះ ចេញចាកផ្ទះអំពីស្រុកណា បួសក្នុងសាសនា ប្រសិនបើអ្នក
 ស្រុកនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លារលឹកចំពោះកុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុ៎ះ ការរលឹក
 នោះ តែងនាំមកនូវប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ដល់អ្នកស្រុកនោះ
 អស់កាលយូរអង្វែង ម្នាលទីយៈ កុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុ៎ះ ចេញ
 ចាកផ្ទះ អំពីនិគមណា បួសក្នុងសាសនា ប្រសិនបើ អ្នកនិគមនោះ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡគោសិក្ខសាលសុត្ត អនុស្សវេយ្យ តស្សបស្ស

តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តោ អនុស្សវេយ្យ តស្សបស្ស
 ជិតមស្ស ធីយវត្ថំ ហិតាយ សុខាយ យស្មាមិ ធីយ
 នករា ឯតេ តយោ កុលបុត្តោ អការស្មា អនការិយំ
 បព្វជិតា តព្វេមិ នករំ ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្ន-
 ចិត្តំ អនុស្សវេយ្យ តស្សបស្ស នករស្ស ធីយវត្ថំ ហិតាយ
 សុខាយ យស្មាមិ ធីយ ជនបទា ឯតេ តយោ កុល-
 បុត្តោ អការស្មា អនការិយំ បព្វជិតា សោ ចេមិ ជនប-
 ទោ ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តោ អនុស្សវេយ្យ
 តស្សបស្ស ជនបទស្ស ធីយវត្ថំ ហិតាយ សុខាយ
 សព្វេ ចេមិ ធីយ ខត្តិយា ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ
 បសន្នចិត្តោ អនុស្សវេយ្យំ សព្វេសំបស្ស^(១) ខត្តិយានំ
 ធីយវត្ថំ ហិតាយ សុខាយ សព្វេ ចេមិ ធីយ ព្រាហ្ម-
 ណា ។ មេ ។ សព្វេ ចេមិ ធីយ វេស្សា... សព្វេ ចេមិ
 ធីយ សុទ្ធា ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តោ អនុស្ស-
 វេយ្យំ សព្វេសំបស្ស សុទ្ធានំ ធីយវត្ថំ ហិតាយ សុខាយ

១ ឱ. សព្វេសានំ បស្ស ។ ម. សព្វេសានំ បាស្ស ។

មហាយមកវត្ត ចូឡគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការទ្រង់សរសើរព្រះថេរៈមានព្រះអនុរុទ្ធជាដើម
 មានចិត្តជ្រះថ្លារលឹកចំពោះកុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុំ៖ ការរលឹកនោះតែងនាំ
 មកនូវប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខដល់អ្នកនិគមនោះ អស់កាលយូរអង្វែង
 ម្នាលទីយៈ កុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុំ៖ ចេញចាកផ្ទះអំពីនគរណា ប្រសិន
 បើ អ្នកនគរនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លារលឹកចំពោះកុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុំ៖ ការ
 រលឹកនោះ តែងនាំមកនូវប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ដល់អ្នកនគរនោះ
 អស់កាលយូរអង្វែង ម្នាលទីយៈ កុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុំ៖ ចេញចាក
 ផ្ទះ អំពីជនបទណា ឬសក្តងសាសនា ប្រសិនបើ អ្នកជនបទនោះ មាន
 ចិត្តជ្រះថ្លារលឹកចំពោះកុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុំ៖ ការរលឹកនោះ តែងនាំមក
 នូវប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ដល់អ្នកជនបទនោះ អស់កាលយូរអង្វែង
 ម្នាលទីយៈ ប្រសិនបើ ពួកក្សត្រទាំងអស់មានព្រះហឫទ័យជ្រះថ្លា រលឹក
 ចំពោះកុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុំ៖ ការរលឹកនោះតែងនាំមកនូវប្រយោជន៍និង
 សេចក្តីសុខ ដល់ពួកក្សត្រទាំងអស់ អស់កាលយូរអង្វែង ម្នាលទីយៈ
 ប្រសិនបើ ពួកព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ ។ បេ ។ ម្នាលទីយៈ ប្រសិនបើពួក
 វេស្សៈទាំងអស់... ម្នាលទីយៈ ប្រសិនបើ ពួកសុទ្ធាទាំងអស់ មានចិត្ត
 ជ្រះថ្លា រលឹកចំពោះកុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុំ៖ ការរលឹកនោះ តែងនាំមកនូវ
 ប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ដល់ពួកសុទ្ធាទាំងអស់ អស់កាលយូរអង្វែង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សនេវកោ ចេវិ ធីយ លោកោ សមារកោ សព្រហ្ម-
 កោ សស្សមណាព្រាហ្មណី បជា សនេវមនុស្សា
 ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តា អនុស្សវេយ្យ^(១)
 សនេវកស្សបស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្ម-
 កស្ស សស្សមណាព្រាហ្មណិយា បជាយ សនេវម-
 នុស្សាយ ធីយរត្តំ ហិតាយ សុខា បស្ស ធីយ
 យាវញ្ចេតេ^(២) តយោ កុលបុត្តា ពហុជនហិតាយ
 បដិបដ្ឋា ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្មាយ អត្តាយ
 ហិតាយ សុខាយ នេវមនុស្សានន្តិ ។ ឥទមវោច
 ភកវា អត្តមនោ ធីយោ បរជនោ យក្ខោ ភកវតោ
 កាសិតំ អភិនដ្ឋិតិ ។

ចូឡគោសិដ្ឋសាលសុត្តំ បឋមំ និដ្ឋិតំ ។

១ ម. អនុស្សវេយ្យំ ។ ២ ឱ. ម. យាវ ចេតេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ម្នាលទីយៈ ប្រសិនបើលោក ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្ម-
 លោក និងពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជា
 សម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស មានចិត្តជ្រះថ្លា រលឹកចំពោះកុលបុត្រ
 ទាំង ៣ រូបនុំ៖ ការរលឹកនោះតែងនាំមកនូវប្រយោជន៍ដល់លោក ព្រមទាំង
 ទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ដល់ពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណៈ
 និងព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស
 អស់កាលយូរអង្វែង ម្នាលទីយៈ អ្នកចូរមើលកុលបុត្រទាំង ៣ រូបនុំ៖
 ប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បី
 អនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីគុណ ដើម្បីសេចក្តីសុខ
 ដល់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ជាកំណត់ ។ ព្រះមានព្រះភាគ បាន
 ត្រាស់សេចក្តីនេះចប់ហើយ ទីយបរជនយក្សក៏ពេញចិត្ត ត្រេកអរចំពោះ
 ភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ចូឡគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ទី ១ ។

ទុតិយំ មហាគោសិដ្ឋសាលសុត្តំ

[៧] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា
 គោសិដ្ឋសាលវននាយេ វិហារតិ សម្ពហុលេហិ អ-
 ភិញ្ញាតេហិ អភិញ្ញាតេហិ ថេវេហិ សារកេហិ សទ្ធិ
 អាយស្មតា ច សារីបុត្តេន អាយស្មតា ច មហា-
 មោក្កល្លានេន អាយស្មតា ច មហាកស្សបេន អា-
 យស្មតា ច អនុវុទ្ធនេន អាយស្មតា ច វេរតេន
 អាយស្មតា ច អានន្ទេន អញ្ញេហិ ច អភិញ្ញាតេហិ
 អភិញ្ញាតេហិ ថេវេហិ សារកេហិ សទ្ធិ ។ អថខោ
 អាយស្មា មហាមោក្កល្លានោ សាយណ្ណសមយំ ប-
 ដិសល្លានោ វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា មហាកស្សបោ
 តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ
 ឯតនវោច អាយាមារុសោ កស្សប យេនាយស្មា
 សារីបុត្តោ តេនុបសង្កមិស្សាម ធម្មស្សវនាយាតិ ។
 ឯវមារុសោតិ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ អា-
 យស្មតោ មហាមោក្កល្លានស្ស បច្ចុស្សោសិ ។

មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ទី ២

[៧] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន ជាមួយនឹងព្រះថេរៈជាសាវ័ក សុទ្ធ
តែមាននាមល្បីល្បាញ ជាច្រើនអង្គ គឺព្រះសាវ័បុត្រមានអាយុ ១ ព្រះ
មោគ្គល្លានមានអាយុ ១ ព្រះមហាកស្សបមានអាយុ ១ ព្រះអនុរុទ្ធមាន
អាយុ ១ ព្រះវេរតមានអាយុ ១ ព្រះអានន្ធមានអាយុ ១ មួយអង្វើ
នឹងព្រះថេរៈ ជាសាវ័ក ដែលសុទ្ធតែមាននាមល្បីល្បាញឯទៀតផង ។
គ្រានោះឯង ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ ចេញចាកទីសម្ងំ ក្នុង
សាយណ្តាសម័យ ហើយចូលទៅរកព្រះមហាកស្សបមានអាយុ លុះចូល
ទៅដល់ហើយ បាននិយាយនឹងព្រះមហាកស្សបមានអាយុ យ៉ាងនេះ
ថា ម្ចាស់អារុសោកស្សប យើងទាំងឡាយនឹងចូលទៅរកព្រះសាវ័បុត្រ
មានអាយុ ដើម្បីស្តាប់ធម៌ ។ ព្រះមហាកស្សបមានអាយុ ទទួល
ស្តាប់ព្រះមហាមោគ្គល្លាន មានអាយុ ថា ករុណា អារុសោ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អថខោ អាយស្មា ច មហាមោក្កស្វាណោ អាយស្មា
 ច មហាកស្សចោ អាយស្មា ច អនុរុទ្ធា យេនា-
 យស្មា សារីបុត្តោ តេនុបសង្កមីសុ ធម្មស្សវនាយ ។
 អន្ធិសា ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មន្តញ្ច
 មហាមោក្កស្វានំ អាយស្មន្តញ្ច មហាកស្សបំ អា-
 យស្មន្តញ្ច អនុរុទ្ធិ យេនាយស្មា សារីបុត្តោ តេនុប-
 សង្កមន្តេ ធម្មស្សវនាយ ទិស្វាន យេនាយស្មា វេតោ
 តេនុបសង្កមី ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ វេតំ ឯតទវោច
 ឧបសង្កមន្តោ ខោ អម្ម អារុសោ វេត សប្បុរិសា
 យេនាយស្មា សារីបុត្តោ តេន ធម្មស្សវនាយ អាយា-
 មារុសោ វេត យេនាយស្មា សារីបុត្តោ តេនុបសង្ក-
 មិស្សាម ធម្មស្សវនាយាតិ ។ ឯវមារុសោតិ ខោ
 អាយស្មា វេតោ អាយស្មតោ អានន្ធស្ស បច្ចុស្សោ-
 សិ ។ អថខោ អាយស្មា ច វេតោ អាយស្មា ច
 អានន្ទោ យេនាយស្មា សារីបុត្តោ តេនុបសង្កមីសុ
 ធម្មស្សវនាយ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

គ្រានោះឯង ព្រះមហាមោគ្គល្លាន មានអាយុ ព្រះមហាកស្សបមាន
អាយុ និងព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុ ក៏ចូលទៅរកព្រះសារីបុត្រ មានអាយុ
ដើម្បីស្តាប់ធម៌ ។ ព្រះអានន្ទមានអាយុ បានឃើញព្រះមហាមោគ្គល្លាន
មានអាយុ ព្រះមហាកស្សប មានអាយុ និងព្រះអនុរុទ្ធ មានអាយុ
កំពុងដើរចូលទៅរកព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ដើម្បីស្តាប់ធម៌ លុះឃើញ
ហើយក៏ចូលទៅរកព្រះវេរតមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយក៏និយាយ
នឹងព្រះវេរតមានអាយុយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អារុសោ វេរត ពួកលោកជា
សប្បុរសឯណោះ កំពុងចូលទៅរកព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ដើម្បីស្តាប់
ធម៌ ម្ចាស់អារុសោ វេរត មក យើងនឹងចូលទៅរកព្រះសារីបុត្រមាន
អាយុ ដើម្បីស្តាប់ធម៌ ។ ព្រះវេរតមានអាយុ ទទួលស្តាប់ព្រះអានន្ទ
មានអាយុថា ករុណា អារុសោ ។ គ្រានោះឯង ព្រះវេរតមានអាយុ
និងព្រះអានន្ទ មានអាយុ ក៏ចូលទៅរកព្រះសារីបុត្រ មានអាយុ
ដើម្បីស្តាប់ធម៌ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគោសិដ្ឋសាលសុត្តេ ពហុស្សុតប្បសំសា

[១០] អន្ធិសា ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អាយ-
ស្មន្តញ្ច វេតំ អាយស្មន្តញ្ច អានន្ទំ ទូរតោវ អាកច្ឆន្តេ
ទិស្វាន អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទរោច ឯតុ ខោ
អាយស្មា អានន្តោ ស្វាតតំ^(១) អាយស្មតោ អានន្ទស្ស
ភកវតោ ឧបដ្ឋាកស្ស ភកវតោ សន្តិការវចរស្ស
រមណីយំ អារុសោ អានន្ទ តោសិដ្ឋសាលវនំ ទោសិ-
នា វត្តិ សព្វជាលិដុល្លា សាលា ទិញ្ចា មញ្ញោ កន្ធា
សម្បវន្តិ កង្វរមេន អារុសោ អានន្ទ ភិក្ខុនា តោ-
សិដ្ឋសាលវនំ សោភេយ្យាតិ ។ ឥធារុសោ សារីបុត្ត
ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតដរោ សុតសន្តិច្ចយោ
យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា
បរិយោសានកល្យាណា សាត្តា សព្វញ្ញនា កេវល-
បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធិំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ តថារូបាស្ស
ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិត្តា
មនសានុបេត្តិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា សោ

១ ឱ. អានន្ទស្សាតតំ ។

មហាយមកវគ្គ មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការសរសើរភិក្ខុជាពហុស្សុត

[១០] ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ បានឃើញព្រះវេរតមានអាយុ
និងព្រះអានន្ទមានអាយុ កំពុងដើរមកអំពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយ ក៏
និយាយនឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ យ៉ាងនេះថា អានន្ទមានអាយុ ចូរ
ចូលមក អានន្ទមានអាយុ ជាឧបដ្ឋាករបស់ព្រះមានព្រះភាគ ជាអ្នក
ដើរជិតជិតតាមព្រះមានព្រះភាគ មកល្អហើយ ម្នាលអារុសោ អានន្ទ
គោសិដ្ឋសាលវ័ននេះ គួរឲ្យរីករាយ រាត្រីសោត ក៏ប្រោសចាកទោស^១
ដើមឈើទាំងឡាយ ក៏មានផ្ការីកស្កុសស្កាយ សព្វកន្លែង មានក្លិន
ក្រអូប គួរនាដូចក្លិនទិព្វផ្សព្វផ្សាយទៅ ម្នាលអារុសោ អានន្ទ ចុះព្រៃ
គោសិដ្ឋសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុ រូបណា ។ ព្រះអានន្ទតប
ថា ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកចេះចាំច្រើន
ទ្រទ្រង់នូវពុទ្ធវចនៈ សន្សំនូវពុទ្ធវចនៈ ធម៌ទាំងឡាយណា មានលំអ
ក្នុងបទដើម មានលំអក្នុងបទកណ្តាល មានលំអក្នុងបទចុង ប្រកបដោយ
អត្ថព្រមទាំងព្យញ្ជនៈ ប្រកាសនូវព្រហ្មចរិយៈដ៏បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ទាំងអស់
ធម៌ទាំងឡាយមានសភាពដូច្នោះ ភិក្ខុនោះក៏ចេះចាំច្រើន ស្ងាត់ជំនាញ
រត់មាត់ ពិចារណាដោយចិត្ត ចាក់ធ្លុះប្រពៃដោយទិដ្ឋិ ភិក្ខុនោះ

១ គឺមានមេឃស្រឡះ ប្រោសចាកពពក ទឹកសន្សឹម អំពូ ផ្សែង ធ្នូលីប្បរាហុ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ចតស្សន្នំ បរិសានំ ធម្មំ ទេសេតិ បរិមណ្ឌលេហិ
 បទព្យញ្ញនេហិ អនុប្បពន្ធមហិ អនុសយសមុត្ត្យាតាយ
 ឯវរូបេន ខោ អារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋ-
 សាលវនំ សោភេយ្យាតិ ។

[១១] ឯវំ រុត្តោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អាយស្មន្នំ
 វេតំ ឯតទវោច ព្យាកតំ ខោ អារុសោ វេត អា-
 យស្មតា អានន្ទេន យថាសកំ បដិកានំ តត្តនាទិ មយំ
 អាយស្មន្នំ វេតំ បុច្ឆាម រមណីយំ អារុសោ វេត
 កោសិដ្ឋសាលវនំ ទោសិទា វត្តិ សព្វដាលិដុល្លា សាលា
 ទិញា មញ្ញោ កន្ធា សម្បវន្តិ កចំរូបេន អារុសោ
 វេត ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ សោភេយ្យាតិ ។
 ឥនារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បដិសល្លាណាមោ ហោតិ
 បដិសល្លានរតោ អជ្ឈតំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិ-
 រាគតជ្ឈរោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រហេតា
 សុញ្ញាតារាទំ ឯវរូបេន ខោ អារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា
 កោសិដ្ឋសាលវនំ សោភេយ្យាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

រមែងសំដែងធម៌ ដល់បរិស័ទទាំង ៤ ដោយបទនិងព្យញ្ជនៈទាំងឡាយ
ជាបរិមណ្ឌលជាប់តគ្នា ដើម្បីគាស់រំលើង នូវអនុស័យ ម្នាលអារុសោ
សារីបុត្រ ព្រៃគោសិង្គសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុ រូបនេះ ។

[១១] កាលបើព្រះអានន្ទមានអាយុ និយាយយ៉ាងនេះហើយ
ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ បាននិយាយនឹងព្រះអវេតមានអាយុ យ៉ាងនេះថា
ម្នាលអារុសោអវេត អានន្ទមានអាយុ បានព្យាករនូវបដិភានជារបស់ខ្លួន
ហើយ ឥឡូវនេះ យើងនឹងសួរអវេតមានអាយុក្នុងសេចក្តីនោះថា ម្នាល
អារុសោអវេត ព្រៃគោសិង្គសាលវ័ន គួររីករាយ រាត្រីក៏ប្រាសចាកទោស
ឈើទាំងឡាយក៏មានផ្ការីកស្កុសស្កាយសព្វកន្លែង មានក្លិនក្រអូប បីដូច
ជាក្លិនទិព្វផ្សព្វផ្សាយទៅ ម្នាលអារុសោអវេត ព្រៃគោសិង្គសាលវ័នរុង-
រឿងដោយសារភិក្ខុ រូបណា ។ ម្នាលអារុសោសារីបុត្រ ភិក្ខុក្នុងសាសនា
នេះ មានការពួនសម្មជាទីរីករាយ ត្រេកអរក្នុងការពួនសម្ម ប្រកប
រឿយ ។ ក្នុងការស្ងប់រម្ងាប់ចិត្តដ៏ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុង មានឈានមិន
សាបសូន្យ ឬមិនបានប្រាសចាកឈាន ប្រកបដោយវិបស្សនាបញ្ញា
ទាំងចម្រើននូវសុញ្ញាតារធម៌ទាំងឡាយ ម្នាលអារុសោសារីបុត្រ ព្រៃ
គោសិង្គសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុ រូបនេះឯង ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគោសិដ្ឋសាលសុត្តេ ទិព្វចក្ខុប្បសំសា

[១២] ឯវំ រុត្តេ អាយស្មា សារីបុត្តោ អាយស្មន្តំ
អនុរុទ្ធិ ឯតទរោច ព្យាកតំ ខោ អារុសោ អនុរុទ្ធ
អាយស្មតា រេរតេន យថាសកំ បដិកានំ តត្តនាទិ
មយំ អាយស្មន្តំ អនុរុទ្ធិ បុត្តាម រមណីយំ អារុសោ
អនុរុទ្ធ កោសិដ្ឋសាលវនំ ទោសិទា រត្តិ សព្វជាសិ-
ដុល្លា សាលា ទិព្វា មញ្ញោ កន្ធា សម្បវន្តិ កម្មវ្រយេន
អារុសោ អនុរុទ្ធ ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ សោ-
កេយ្យាតិ ។ ឥទារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុ ទិព្វេន
ចក្ខុនា វិសុទ្ធនេ អតិក្កន្តមនុសកេន សហស្សំ
លោកានំ វោលោកេតិ សេយ្យថាបិ អារុសោ សា-
រីបុត្ត ចក្ខុមា បុរិសោ ឧបរិប្បាសាទវរតតោ សហស្សំ
នេមិមណ្ឌាលានំ វោលោកេយ្យ ឯវមេវ ខោ អារុសោ
សារីបុត្ត ភិក្ខុ ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធនេ អតិក្កន្ត-
មនុសកេន សហស្សំ លោកានំ វោលោកេតិ
ឯវ្រយេន ខោ អារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋ-
សាលវនំ សោកេយ្យាតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការសរសើរទិព្វចក្ខុ

[១២] កាលបើព្រះវេរតមានអាយុនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ព្រះ
សារីបុត្រមានអាយុ បាននិយាយនឹងព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុ យ៉ាងនេះថា
ម្ចាស់អាវុសោអនុរុទ្ធ វេរតមានអាយុ បានព្យាករណ៍ដ៏គោរពជារបស់ខ្លួន
ហើយ ឥឡូវនេះយើងនឹងសួរអនុរុទ្ធមានអាយុក្នុងសេចក្តីនោះថា ម្ចាស់
អាវុសោអនុរុទ្ធ ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន គួររីករាយ ពត្រីក៏ប្រោសចាក
ទោស ឈើទាំងឡាយក៏មានផ្ការីកស្កុសស្កាយសព្វកន្លែង មានក្លិនក្រអូប
ដូចជាក្លិនទិព្វផ្សព្វផ្សាយទៅ ម្ចាស់អាវុសោអនុរុទ្ធ ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន
រុងរឿងបាន ដោយសារភិក្ខុ រូបណា ។ ម្ចាស់អាវុសោសារីបុត្រ ភិក្ខុ
ក្នុងសាសនានេះ មើលឃើញលោកធាតុទាំងមួយពាន់ ដោយចក្ខុដូច
ជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធកន្លងនូវចក្ខុជារបស់មនុស្ស ម្ចាស់អាវុសោសារីបុត្រ ដូច
ជាបុរសមានចក្ខុនៅលើប្រាសាទដ៏ប្រសើរ មើលឃើញលោកធាតុទាំងមួយ
ពាន់ ដោយចក្ខុដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធកន្លងនូវចក្ខុរបស់មនុស្ស ក៏យ៉ាងនោះ
ដែរ ម្ចាស់អាវុសោសារីបុត្រ ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន រុងរឿងបាន
ដោយសារភិក្ខុ រូបនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១៣] ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា សារីបុត្តោ អាយស្មន្តំ
មហាកស្សបំ ឯតទរោច ព្យាកតំ ខោ អារុសោ
កស្សប អាយស្មតា អនុរុទ្ធន យថាសកំ បដិកានំ
តត្ថនាទិ មយំ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ បុត្តាម
រមណីយំ អារុសោ កស្សប កោសិដ្ឋសាលវនំ ទោសិ-
នា វត្តិ សព្វជាលិដុល្លា សាលា ទិព្វា មញ្ញោ កន្ធា
សម្បវន្តិ កចំរូបេន អារុសោ កស្សប ភិក្ខុនា កោ-
សិដ្ឋសាលវនំ សោភេយ្យាតិ ។ ឥធារុសោ សារីបុត្ត
ភិក្ខុ អត្តនា ច អារញ្ញកោ ហោតិ អារញ្ញកត្តស្ស
ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច បិណ្ឌាចាតិកោ ហោតិ បិណ្ឌា-
ចាតិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច បំសុក្ខុលិកោ
ហោតិ បំសុក្ខុលិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច
តេចីវិកោ ហោតិ តេចីវិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី អត្តនា
ច អប្បិទ្ធោ ហោតិ អប្បិទ្ធតាយ ច វណ្ណវាទី អត្តនា
ច សន្តុដ្ឋោ ហោតិ សន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច
បរិវិត្តោ ហោតិ បរិវេកស្ស ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច
អសំសដ្ឋោ ហោតិ អសំសត្តស្ស ច វណ្ណវាទី

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[១៣] កាលបើព្រះអនុរុទ្ធ មានអាយុ និយាយយ៉ាងនេះហើយ ព្រះសារីបុត្រ មានអាយុ បាននិយាយនឹងព្រះមហាកស្សប មានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អារុសោកស្សប អនុរុទ្ធមានអាយុ បានព្យាករនូវ បដិការរបស់ខ្លួនហើយ ឥឡូវនេះ យើងនឹងសួរមហាកស្សបមានអាយុ ក្នុងសេចក្តីនោះថា ម្ចាស់អារុសោកស្សប ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័នគួររីករាយ រាត្រីក៏ប្រាសចាកទោស ឈើទាំងឡាយក៏មានផ្ការីកស្កុសស្កាយ សព្វ កន្លែង មានក្លិនក្រអូបបីដូចក្លិនទិព្វផ្សព្វផ្សាយទៅ ម្ចាស់អារុសោកស្សប ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័នរុងរឿង ដោយសារភិក្ខុ រូបណា ។ ម្ចាស់អារុសោ សារីបុត្រ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកនៅក្នុងព្រៃខ្លួនឯងផង សរសើរ គុណ នៃអ្នកនៅព្រៃផង ជាអ្នកប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតខ្លួនឯងផង សរសើរ គុណ នៃអ្នកប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតផង ជាអ្នកទ្រទ្រង់សំពត់បង្សុក្ខលខ្លួនឯង ផង សរសើរគុណ នៃអ្នកទ្រទ្រង់សំពត់បង្សុក្ខលផង ជាអ្នកទ្រទ្រង់តែ បីវរិបីខ្លួនឯងផង សរសើរគុណ នៃអ្នកទ្រទ្រង់តែបីវរិបីផង ជាអ្នកឥត សេចក្តីប្រាថ្នាខ្លួនឯងផង សរសើរគុណនៃអ្នកឥតសេចក្តីប្រាថ្នាផង ជា អ្នកសន្តោសខ្លួនឯងផង សរសើរគុណនៃសេចក្តីសន្តោសផង ជាអ្នក ស្ងប់ស្ងាត់ខ្លួនឯងផង សរសើរគុណនៃសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ផង ជាអ្នកមិនច្រឡកច្រឡំខ្លួនឯងផង សរសើរគុណនៃសេចក្តីមិនច្រឡកច្រឡំផង ជាអ្នក

មហាយមកវគ្គស្ស មហាកោសិដ្ឋសាលសុត្តេ អភិធម្មកថាបសំសា

អត្តនា ច អារទ្ធវិរិយោ ហោតិ វិរិយារម្ភស្ស ច វណ្ណវាទី
អត្តនា ច សីលសម្បន្នោ ហោតិ សីលសម្បទាយ ច
វណ្ណវាទី អត្តនា ច សមាធិសម្បន្នោ ហោតិ សមាធិ-
សម្បទាយ ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច បញ្ញាសម្បន្នោ
ហោតិ បញ្ញាសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច
វិមុត្តិសម្បន្នោ ហោតិ វិមុត្តិសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី
អត្តនា ច វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនសម្បន្នោ ហោតិ
វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី ឯវរូបេន
ខោ អារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ
សោភេយ្យាតិ ។

[១៤] ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា សារីបុត្តោ អាយស្មន្តំ
មហាមោក្ខល្លានំ ឯតទរោច ព្យាកតំ ខោ អារុសោ
មោក្ខល្លាន អាយស្មតា មហាកស្សបេន យថាសកំ
បដិកានំ តត្តនាទិ មយំ អាយស្មន្តំ មហាមោក្ខ-
ល្លានំ បុត្តាម រមណីយំ អារុសោ មោក្ខល្លាន

មហាយមកវគ្គ មហាគោសិទ្ឋសាលសូត្រ ការសរសើរអភិធម្មកថា

ប្រុងប្រៀបព្យាយាមខ្លួនឯងផង សរសើរសេចក្ដីប្រុងប្រៀបព្យាយាមផង
 ជាអ្នកបរិបូណ៌ ដោយសីលខ្លួនឯងផង សរសើរការបរិបូណ៌ដោយសីល
 ផង ជាអ្នកបរិបូណ៌ ដោយសមាធិខ្លួនឯងផង សរសើរការបរិបូណ៌
 ដោយសមាធិផង ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយបញ្ញាខ្លួនឯងផង សរសើរការ
 បរិបូណ៌ដោយបញ្ញាផង ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិខ្លួនឯងផង សរសើរ
 ការបរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិផង ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈខ្លួន
 ឯងផង សរសើរការបរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈផង ម្នាលអារុសោ
 សារីបុត្រ ព្រៃគោសិទ្ឋសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុ រូបនេះឯង ។

[១២] កាលបើព្រះមហាកស្សប មានអាយុ និយាយយ៉ាងនេះ
 ហើយ ព្រះសារីបុត្រ មានអាយុ និយាយនឹងព្រះមហាមោគ្គល្លាន
 មានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្នាលអារុសោមោគ្គល្លាន មហាកស្សប មាន
 អាយុ បានព្យាករនូវបដិកានជារបស់ខ្លួនហើយ ឥឡូវនេះ យើងនឹងសួរ
 មហាមោគ្គល្លានមានអាយុក្នុងសេចក្ដីនោះថា ម្នាលអារុសោមោគ្គល្លាន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កោសិដ្ឋសាលវនំ ទោសិទា រត្តិ សព្វដាលិដុល្លា សា-
 លា ទិញា មញ្ញោ កដ្ឋា សម្បវន្តិ កចំរូបេន អារុសោ
 មោក្កល្លាន ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ សោភេយ្យាតិ ។
 ឥធារុសោ សារីបុត្ត ទ្វេ ភិក្ខុ អភិធម្មកចំ កថេន្តិ
 តេ អញ្ញមញ្ញំ បុច្ឆន្តិ អញ្ញមញ្ញស្ស បញ្ញំ បុដ្ឋា
 វិស្សដ្ឋេន្តិ នោ ច សំសាទេន្តិ ធម្មិ ច នេសំ កថា
 បវត្តនី ហោតិ ឯវរូបេន ខោ អារុសោ សារីបុត្ត
 ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ សោភេយ្យាតិ ។

[១៥] អថខោ អាយស្មា មហាមោក្កល្លានោ អា-
 យស្មន្តំ សារីបុត្តំ ឯតទរោច ព្យាកតំ ខោ អារុសោ
 សារីបុត្ត អម្ពេហិ សព្វេហោវ យថាសកំ បដិកានំ
 តត្តនានិ មយំ អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ បុច្ឆាម រមណីយំ
 អារុសោ សារីបុត្ត កោសិដ្ឋសាលវនំ ទោសិទា រត្តិ
 សព្វដាលិដុល្លា សាលា ទិញា មញ្ញោ កដ្ឋា សម្បវន្តិ
 កចំរូបេន អារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសា-
 លវនំ សោភេយ្យាតិ ។ ឥធារុសោ មោក្កល្លាន ភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ព្រៃគោសិង្គសាលវ័ន គួររីករាយ រាត្រីក៏ប្រោសចាកទោស ឈើទាំង-
 ឡាយក៏មានផ្ការីកស្កុសស្កាយសព្វកន្លែង មានក្លិនក្រអូបបីដូចក្លិនទិព្វផ្សព្វ
 ផ្សាយទៅ ម្នាលអារុសោមោគ្គល្លាន ព្រៃគោសិង្គសាលវ័ន រុងរឿង
 ដោយសារភិក្ខុ រូបណា ។ ម្នាលអារុសោសារីបុត្រ ភិក្ខុទាំងឡាយពីរូប
 ក្នុងសាសនានេះ សំដែងនូវអភិធម្មកថា ភិក្ខុទាំងនោះ សួរគ្នានឹងគ្នា
 លុះសួរប្រស្នាហើយ ដោះស្រាយដល់គ្នានឹងគ្នា ក៏មិនបានរុករានគ្នាផង
 កថារបស់ភិក្ខុទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅប្រកបដោយធម៌ផង ម្នាលអារុសោ
 សារីបុត្រ ព្រៃគោសិង្គសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុ រូបនេះឯង ។

[១៥] គ្រានោះឯង ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុបាននិយាយ
 នឹងព្រះសារីបុត្រមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្នាលអារុសោសារីបុត្រ ពួក
 យើងទាំងអស់គ្នាបានព្យាករនូវបដិការនាជារបស់ខ្លួនហើយ ឥឡូវនេះ យើង
 នឹងសួរនូវព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ក្នុងសេចក្តីនោះថា ម្នាលអារុសោសារី-
 បុត្រ ព្រៃគោសិង្គសាលវ័នគួររីករាយ រាត្រីក៏ប្រោសចាកទោស ឈើ
 ទាំងឡាយមានផ្ការីកស្កុសស្កាយសព្វកន្លែង មានក្លិនក្រអូបបីដូចជាក្លិនទិព្វ
 ផ្សព្វផ្សាយទៅ ម្នាលអារុសោសារីបុត្រ ព្រៃគោសិង្គសាលវ័នរុងរឿង
 ដោយសារភិក្ខុ រូបណា ។ ម្នាលអារុសោមោគ្គល្លាន ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ

មហាយមកវគ្គសុស មហាគោសិដ្ឋសាលសុត្តេ សមាបត្តិប្បសំសា

ចិត្តំ វសំ វត្តេតិ នោ ច ភិក្ខុ ចិត្តស្ស វសេន វត្តេតិ សោ
 យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកដ្ឋតិ បុព្វណ្ណាសមយំ
 វិហារិតុំ តាយ វិហារសមាបត្តិយា បុព្វណ្ណាសមយំ
 វិហារតិ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកដ្ឋតិ មជ្ឈន្តិក-
 សមយំ វិហារិតុំ តាយ វិហារសមាបត្តិយា មជ្ឈន្តិក-
 សមយំ វិហារតិ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកដ្ឋតិ
 សាយណ្ណាសមយំ វិហារិតុំ តាយ វិហារសមាបត្តិយា សា-
 យណ្ណាសមយំ វិហារតិ សេយ្យថាមិ អារុសោ មោត្តល្វាន
 រញ្ញោ វា រាជមហាមត្តស្ស វា ធានាត្តានំ ទុស្សានំ
 ទុស្សករណ្ណាកោ បូរោ អស្ស សោ យញ្ញនេវ ទុស្ស-
 យុកំ អាកដ្ឋេយ្យ បុព្វណ្ណាសមយំ ចារុបិតុំ តំតនេវ^(១)
 ទុស្សយុកំ បុព្វណ្ណាសមយំ ចារុបេយ្យ យញ្ញនេវ ទុស្ស-
 យុកំ អាកដ្ឋេយ្យ មជ្ឈន្តិកសមយំ ចារុបិតុំ តំតនេវ
 ទុស្សយុកំ មជ្ឈន្តិកសមយំ ចារុបេយ្យ យញ្ញនេវ
 ទុស្សយុកំ អាកដ្ឋេយ្យ សាយណ្ណាសមយំ ចារុបិតុំ
 តំតនេវ ទុស្សយុកំ សាយណ្ណាសមយំ ចារុបេយ្យ

១ ឱ. តន្តទេវ ១

មហាយមកវគ្គ មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការសរសើរសមាបត្តិ

ញ៉ាំងចិត្តឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអំណាចខ្លួនផង ភិក្ខុមិនបានប្រព្រឹត្តទៅ
តាមអំណាចនៃចិត្តផង ភិក្ខុនោះប្រាថ្នាដើម្បីនៅ អស់បុព្វណ្ណសម័យ
ដោយវិហារសមាបត្តិណា ក៏នៅអស់បុព្វណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមា-
បត្តិនោះបាន បើប្រាថ្នាដើម្បីនៅអស់មជ្ឈន្តិកសម័យ ដោយវិហារស-
មាបត្តិណា ក៏នៅអស់មជ្ឈន្តិកសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិនោះបាន
បើប្រាថ្នាដើម្បីនៅ អស់សាយណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិណា
ក៏នៅអស់សាយណ្ណសម័យដោយវិហារសមាបត្តិនោះបាន ម្នាលអារុសោ
មោគ្គល្លាន ដូចជាហិបសំពត់ដ៏ពេញដោយសំពត់ទាំងឡាយ ជ្រលក់
ហើយដោយពណ៌ផ្សេង ៗ របស់ព្រះរាជា ឬរាជមហាមាត្យ ព្រះរាជានិង
មហាមាត្យនោះ ប្រាថ្នាដើម្បីទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់ណា អស់បុព្វណ្ណសម័យ
ក៏ទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់នោះ ៗ បាន អស់បុព្វណ្ណសម័យ បើប្រាថ្នាដើម្បី
ទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់ណា អស់មជ្ឈន្តិកសម័យ ក៏ទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់នោះ ៗ
បាន អស់មជ្ឈន្តិកសម័យ បើប្រាថ្នាដើម្បីទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់ណា អស់
សាយណ្ណសម័យ ក៏ទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់នោះ ៗ បាន អស់សាយណ្ណសម័យ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯវមេវ ខោ អារុសោ មោក្កល្លាន ភិក្ខុ ចិត្តំ វសំ
 វត្តេតិ នោ ច ភិក្ខុ ចិត្តស្ស វសេន វត្តេតិ សោ
 យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកដ្ឋតិ បុព្វណ្ណាសមយំ
 វិហារិតុំ តាយ វិហារសមាបត្តិយា បុព្វណ្ណាសមយំ
 វិហារតិ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកដ្ឋតិ មជ្ឈន្តិក-
 សមយំ វិហារិតុំ តាយ វិហារសមាបត្តិយា មជ្ឈន្តិក-
 សមយំ វិហារតិ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អា-
 កដ្ឋតិ សាយណ្ណាសមយំ វិហារិតុំ តាយ វិហារស-
 មាបត្តិយា សាយណ្ណាសមយំ វិហារតិ ឯវរូបេន ខោ
 អារុសោ មោក្កល្លាន ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ សោ-
 កេយ្យាតិ ។

[១៦] អថខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ តេ អាយស្មន្តោ
 ឯតទវោច ព្យាកតំ ខោ អារុសោ អម្មេហិ សព្វេហោវ
 យថាសកំ បដិកានំ អាយាអារុសោ យេន ភកវា
 តេនុបសង្កមិស្សាម ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្តំ ភកវតោ អា-
 រោចេស្សាម យថា នោ ភកវា ព្យាករិស្សតិ តថា នំ
 ធារេស្សាមាតិ ។ ឯវំ អារុសោតិ ខោ តេ អាយស្មន្តោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ម្នាលអារុសោមោគ្គល្លាន ភិក្ខុញ្ញាំងចិត្តឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចខ្លួនផង
ភិក្ខុមិនបានប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចរបស់ចិត្តផង ភិក្ខុនោះប្រាថ្នាដើម្បី
នៅអស់បុព្វណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិណា ក៏នៅអស់បុព្វណ្ណ-
សម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិនោះបាន បើប្រាថ្នាដើម្បីនៅអស់មជ្ឈន្តិក-
សម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិណា ក៏នៅអស់មជ្ឈន្តិកសម័យ ដោយ
វិហារសមាបត្តិនោះបាន បើប្រាថ្នាដើម្បីនៅអស់សាយណ្ណសម័យ ដោយ
វិហារសមាបត្តិណា ក៏នៅអស់សាយណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិ
នោះបាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ម្នាលអារុសោមោគ្គល្លាន ព្រៃគោសិង្គ-
សាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុ រូបនេះឯង ។

[១៦] លំដាប់នោះឯង ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ បាននិ-
យាយនឹងព្រះថេរៈមានអាយុទាំងនោះ យ៉ាងនេះថា ម្នាលអារុសោទាំង-
ឡាយ ពួកយើងទាំងអស់គ្នាបានព្យាករណ៍ដឹកនាំតាមសមគួរដល់ខ្លួនហើយ
ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ មក យើងនឹងចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ
លុះចូលទៅដល់ហើយ នឹងក្រាបទូលសេចក្តីនុ៎ះ ចំពោះព្រះមានព្រះ
ភាគ បើព្រះមានព្រះភាគនឹងព្យាករណ៍ដល់យើង យ៉ាងណា យើងនឹងចាំ
ទុក នូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះ ។ ព្រះថេរៈ មានអាយុទាំងនោះ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាកោសិដ្ឋសាលសុត្តេ ពហុស្សតប្បសំសា

អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស បច្ចុស្សោសុំ ។ អថខោ
 តេ អាយស្មន្តោ យេន ភក្កវា តេនុបសង្កមីសុ ឧប-
 សង្កមីត្វា ភក្កវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។
 ឯកមន្តំ និសិទ្ធោ ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ ភក្កវន្តំ
 ឯតទរោច ឥធិ ភន្តេ អាយស្មា ច វេរតោ អាយស្មា
 ច អានន្តោ យេនាហំ តេនុបសង្កមីសុ ធម្មស្សវនាយ
 អទ្ធិសំ ខោ អហំ ភន្តេ អាយស្មន្តញ្ច វេរតំ អាយ-
 ស្មន្តញ្ច អានន្តំ ទ្វរតោវ អាតច្ឆន្តេ ទិស្វាន អាយស្មន្តំ
 អានន្តំ ឯតទរោចំ ឯតុ ខោ អាយស្មា អានន្តោ ស្វា-
 កតំ អាយស្មតោ អានន្តស្ស ភក្កវតោ ឧបដ្ឋាកស្ស
 ភក្កវតោ សន្តិការាចរស្ស រមណីយំ អារុសោ អានន្ត
 កោសិដ្ឋសាលវនំ ទោសិទា វត្តិ សព្វដាលិដុស្វា
 សាលា ទិញ្ចា មញ្ញោ ភន្តា សម្បវន្តិ កចំរូបេន
 អារុសោ អានន្ត ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ សោ-
 កេយ្យាតិ ឯវំ វុត្តេ ភន្តេ អាយស្មា អានន្តោ

មហាយមកវគ្គ មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការសរសើរភិក្ខុជាពហុស្សុត

ទទួលស្តាប់ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អារុសោ យ៉ាង
 ហ្នឹងហើយ ។ គ្រានោះឯង ព្រះថេរៈមានអាយុទាំងនោះ នាំគ្នាចូល
 ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបអភិវាទចំ-
 ពោះព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ កាលព្រះសារីបុត្រ
 មានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូល ចំពោះព្រះ
 មានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងទីនេះ អវេត
 មានអាយុនិងអានន្ទមានអាយុ នាំគ្នាចូលមករកខ្ញុំព្រះអង្គ ដើម្បីស្តាប់ធម៌
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញអវេតមានអាយុ និងអានន្ទ
 មានអាយុ កំពុងដើរមកអំពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយ បាននិយាយ
 នឹងអានន្ទ មានអាយុ យ៉ាងនេះថា អានន្ទមានអាយុចូរចូលមក អានន្ទ
 មានអាយុ ជាឧបដ្ឋាក របស់ព្រះមានព្រះភាគ ជាអ្នកដើរជិតជិតតាម
 ព្រះមានព្រះភាគ មកល្អហើយ ម្ចាស់អារុសោអានន្ទ ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន
 គួររីករាយ រាត្រីក៏ប្រាសចាកទោស ឈើទាំងឡាយមានផ្ការីកស្កុសស្កាយ
 សព្វកន្លែង មានក្លិនក្រអូបដូចជាក្លិនទិព្វផ្សព្វផ្សាយទៅ ម្ចាស់អារុសោ
 អានន្ទ ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុរូបណា បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន កាលបើខ្ញុំព្រះអង្គនិយាយយ៉ាងនេះហើយ អានន្ទមានអាយុ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

មំ ឯតទោច ឥធារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ
 ហោតិ សុតទោ ។ បេ ។ អនុសយសមុត្ត្យាតាយ ឯវរុបេ-
 ន ខោ អារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ
 សោភេយ្យាតិ ។ សាធុ សាធុ សារីបុត្ត យថាតំ អា-
 នន្ទោវ សម្មា ព្យាករមាណោ ព្យាករេយ្យ អានន្ទោ ហិ
 សារីបុត្ត ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតទោ សុតសន្និច្ចយោ
 យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា
 បរិយោសានកល្យាណា សាត្តា សព្វញ្ញនា កេវល-
 បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធី ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ តថារូបាស្ស
 ធម្មា ពហុស្សុតា ហោតិ ធាតា វចសា បរិចិតា មន-
 សានុបេត្តិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា សោ ចតស្សន្នំ
 បរិសានំ ធម្មំ ទេសេតិ បរិមណ្ឌលេហិ បទព្យញ្ញ-
 ទេហិ អនុប្បពន្ធដាហិ អនុសយសមុត្ត្យាតាយាតិ ។

[១៧] ឯវំ រុត្តេ អហំ ភន្តេ អាយស្មន្នំ
 វេតំ ឯតទោចំ ព្យាកតំ ខោ អារុសោ វេត
 អាយស្មតា អានន្ទេន យថាសកំ បដិកានំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

បាននិយាយនឹងខ្ញុំព្រះអង្គយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោសារីបុត្រ ភិក្ខុក្នុង
សាសនានេះ ជាអ្នកចេះចាំច្រើន ទ្រទ្រង់នូវពុទ្ធវចនៈ ។ បេ ។ ដើម្បី
គាស់រំលើងអនុស័យ ម្ចាស់អាវុសោសារីបុត្រ ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន
រុងរឿងដោយសារភិក្ខុ រូបនេះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា
ម្ចាស់សារីបុត្រ ត្រូវល្អហើយ អានន្ទព្យាករត្រឹមត្រូវតាមសេចក្តីពិត
ម្ចាស់សារីបុត្រ ព្រោះថា អានន្ទជាអ្នកចេះចាំច្រើន ទ្រទ្រង់ទុកនូវពុទ្ធវចនៈ
សន្សំនូវពុទ្ធវចនៈ ធម៌ទាំងឡាយណា មានលំអក្នុងបទដើម មានលំអ
ក្នុងបទកណ្តាល មានលំអក្នុងបទចុង ប្រកបដោយអត្ថនិងព្យញ្ជនៈ
ប្រកាសនូវព្រហ្មចរិយធម៌ ដ៏បរិសុទ្ធបរិបូណ៌ទាំងអស់ ធម៌ទាំងឡាយ
មានសភាពដូច្នោះ អានន្ទក៏បានចេះចាំច្រើន ស្ងាត់រត់មាត់ ពិចារណា
បានដោយចិត្ត ចាក់ធ្លុះដោយទិដ្ឋិគឺបញ្ញា អានន្ទនោះ តែងសំដែងធម៌
ដល់បរិស័ទទាំង ៤ ដោយបទនិងព្យញ្ជនៈទាំងឡាយ ជាបរិមណ្ឌល
ជាប់តគ្នាមិនដាច់ ដើម្បីគាស់រំលើងនូវអនុសយក្តីលេស ។

[១៧] បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើអានន្ទមានអាយុ និយាយ
យ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គបាននិយាយនឹងវេរតមានអាយុ យ៉ាងនេះថា
ម្ចាស់អាវុសោវេរត អានន្ទមានអាយុបានព្យាករនូវបដិភានដ៏សមគួរដល់

មហាយមកវគ្គស្ស មហាកោសិដ្ឋសាលសុត្តេ បដិសណ្ឋានាមប្បសំសា

តត្ថនាទិ មយំ អាយស្មន្តំ វេតំ បុច្ឆាម រមណីយំ
 អារុសោ វេត កោសិដ្ឋសាលវនំ ទោសិទា វត្តិ សព្វ-
 ផាលិដុល្លា សាលា ទិព្វា មញ្ញេ កន្ធា សម្បវន្តិ
 កង្ករុបេន អារុសោ វេត ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាល-
 វនំ សោភេយ្យាតិ ឯវំ វុត្តេ ភន្តេ អាយស្មា
 វេតោ មំ ឯតទរោច ឥទារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុ
 បដិសណ្ឋានាមោ ហោតិ បដិសណ្ឋានវតោ អជ្ឈត្តំ
 ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរកតតជ្ឈាទោ វិបស្ស-
 នាយ សមន្នាគតោ ព្រហ្មោតា សុញ្ញាតារាទំ ឯវរុបេន
 ខោ អារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ
 សោភេយ្យាតិ ។ សាធុ សាធុ សារីបុត្ត យថាតំ
 វេតោ វ^(១) សម្មា ព្យាករមាទោ ព្យាករេយ្យ វេតោ
 ហិ សារីបុត្ត បដិសណ្ឋានាមោ ហោតិ បដិសណ្ឋាន-
 វតោ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរកតតជ្ឈាទោ
 វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រហ្មោតា សុញ្ញាតារាទន្តិ ។

១ ម. វេតោ ច ។

មហាយមកវគ្គ មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការសរសើរភិក្ខុដែលរីករាយក្នុងការពូនសម្ម

ខ្លួនហើយ ឥឡូវនេះ យើងសូមសួរចំពោះអវេតមានអាយុ ក្នុងសេចក្តី
នោះថា ម្ចាស់អារុសោអវេត ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន គួររីករាយ រាត្រីក៏
ប្រាសចាកទោស ឈើទាំងឡាយមានផ្ការីកស្កុសស្កាយសព្វកន្លែង មាន
ក្លិនក្រអូបបីដូចជាក្លិនទិព្វផ្សព្វផ្សាយទៅ ម្ចាស់អារុសោអវេត ព្រៃគោសិដ្ឋ-
សាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុរូបណា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
បើខ្ញុំព្រះអង្គនិយាយយ៉ាងនេះហើយ អវេតមានអាយុ ឆ្លើយតបនឹងខ្ញុំព្រះ
អង្គយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មាន
ការពូនសម្មជាទីរីករាយ ត្រេកអរក្នុងការពូនសម្ម ប្រកបរឿយ ។ នូវការ
ស្ងប់ស្ងាត់ចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង មិនបានប្រាសចាកឈាន ប្រកប
ដោយវិបស្សនាបញ្ញា ជាអ្នកចម្រើននូវសុញ្ញាគារធម៌ទាំងឡាយ ម្ចាស់
អារុសោសារីបុត្រ ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុរូបនេះ
ឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្រ ត្រូវល្អហើយ
អវេតព្យាករត្រឹមត្រូវតាមពិតមែនហើយ ម្ចាស់សារីបុត្រ ព្រោះថា អវេត
ជាអ្នកមានការពូនសម្មជាទីរីករាយ ត្រេកអរនឹងការពូនសម្ម ប្រកប
រឿយ ។ នូវការស្ងប់ស្ងាត់ចិត្តប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង មិនបានប្រាសចាក
ឈាន ប្រកបដោយវិបស្សនាបញ្ញា ជាអ្នកចម្រើន នូវសុញ្ញាគារធម៌ទាំង-
ឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១៨] ឯវំ វុត្តេ អហំ ភន្តេ អាយស្មន្តំ អនុវុទ្ធិ
 ឯតទវោចំ ព្យាកតំ ខោ អារុសោ អនុវុទ្ធិ អាយ-
 ស្មតា វេរតេន ។ បេ ។ កេម្បុបេន អារុសោ
 អនុវុទ្ធិ ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ សោភេយ្យាតិ
 ឯវំ វុត្តេ ភន្តេ អាយស្មា អនុវុទ្ធា មំ ឯតទវោច
 តទារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុ ទិព្វេន ចក្កុនា វិសុទ្ធន
 អតិក្កន្តមាណុសកេន សហស្សំ លោកានំ វោ-
 លោកេតិ សេយ្យថាមិ អារុសោ ចក្កុមា បុរិសោ
 ឧបរិប្បាសាទវតតោ សហស្សំ នេមិមណ្ឌលានំ វោ-
 លោកេយ្យ ឯវមេវ ខោ អារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុ
 ទិព្វេន ចក្កុនា វិសុទ្ធន អតិក្កន្តមាណុសកេន
 សហស្សំ លោកានំ វោលោកេតិ ឯវុបេន ខោ
 អារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ សោ-
 ភេយ្យាតិ ។ សាធុ សាធុ សារីបុត្ត យថាតំ
 អនុវុទ្ធា វ សម្មា ព្យាករមាណោ ព្យាករេយ្យ អនុវុទ្ធា
 ហិ សារីបុត្ត ទិព្វេន ចក្កុនា វិសុទ្ធន អតិក្កន្ត-
 មាណុសកេន សហស្សំ លោកានំ វោលោកេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[១៨] បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើវេតមានអាយុ និយាយ
 យ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គបាននិយាយនឹងអនុរុទ្ធមានអាយុ យ៉ាងនេះថា
 ម្ចាស់អារុសោអនុរុទ្ធ វេតមានអាយុបានព្យាករ ។ បេ ។ ម្ចាស់អារុសោ
 អនុរុទ្ធ ព្រៃគោសិង្គសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុរូបណា បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន កាលបើខ្ញុំព្រះអង្គនិយាយយ៉ាងនេះហើយ អនុរុទ្ធមានអាយុ
 បានឆ្លើយតបនឹងខ្ញុំព្រះអង្គ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ ភិក្ខុក្នុង
 សាសនានេះ មើលឃើញលោកធាតុទាំងមួយពាន់ ដោយចក្ខុ បីដូច
 ជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងនូវចក្ខុជារបស់មនុស្ស ម្ចាស់អារុសោ ដូចជាបុរស
 មានចក្ខុ នៅខាងលើប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ហើយក្រឡេកឃើញមណ្ឌល
 នៃខ្នងកង់ទាំងមួយពាន់ យ៉ាងណា ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ ភិក្ខុមើល
 ឃើញលោកធាតុទាំងមួយពាន់ ដោយចក្ខុបីដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងនូវ
 ចក្ខុជារបស់មនុស្ស ក៏យ៉ាងនោះដែរ ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ ព្រៃគោ-
 សិង្គសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុ រូបនេះឯង ។ ម្ចាស់សារីបុត្រ
 ត្រូវល្អហើយ អនុរុទ្ធព្យាករត្រឹមត្រូវតាមពិតមែនហើយ ម្ចាស់សារីបុត្រ
 ព្រោះថា អនុរុទ្ធមើលឃើញលោកធាតុទាំងមួយពាន់ ដោយចក្ខុបីដូច
 ជាទិព្វ ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងនូវចក្ខុជារបស់មនុស្ស ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគោសិដ្ឋសាលសុត្ត អារញ្ញកាទិប្បសំសា

[១៩] ឯវំ វុត្តេ អហំ ភន្តេ អាយស្មន្តំ មហា-
កស្សបំ ឯតទវោចំ ព្យាកតំ ខោ អារុសោ កស្សប
អាយស្មតា អនុវុទ្ធន យថាសកំ បដិកានំ តត្ថនាទិ
មយំ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ បុច្ឆាម ។ មេ ។ កថំ-
រូបេន អារុសោ កស្សប ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ
សោភេយ្យាតិ ឯវំ វុត្តេ ភន្តេ អាយស្មា មហាកស្ស-
នោ មំ ឯតទវោច ឥនារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុ អត្តនា
ច អារញ្ញកោ ហោតិ អារញ្ញកត្តស្ស ច វណ្ណាវាទី
អត្តនា ច បិណ្ឌាទាតិកោ ហោតិ ។ មេ ។ បំសុក្ខុលិកោ
ហោតិ... តេចីវិកោ ហោតិ... អប្បិច្ឆោ ហោតិ... សន្តុដ្ឋោ
ហោតិ... បរិវិត្តោ ហោតិ... អសំសដ្ឋោ ហោតិ... អារទ្ធវិ-
រិយោ ហោតិ... សីលសម្បដ្ឋោ ហោតិ... សមាទិសម្បដ្ឋោ
ហោតិ... បញ្ញាសម្បដ្ឋោ ហោតិ... វិមុត្តិសម្បដ្ឋោ ហោតិ...
អត្តនា ច វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនសម្បដ្ឋោ ហោតិ វិមុត្តិញ្ញា-
ណទស្សនសម្បដ្ឋាយ ច វណ្ណាវាទី ឯវរូបេន ខោ អារុ-

មហាយមកវគ្គ មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការសរសើរភិក្ខុអ្នកនៅក្នុងព្រៃជាដើម

[១៧] បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើអនុរុទ្ធនិយាយ យ៉ាងនេះ ហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គបាននិយាយនឹងមហាកស្សបមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោកស្សប អនុរុទ្ធមានអាយុ បានព្យាករនូវបដិភាន សមគួរ ដល់ខ្លួនហើយ ឥឡូវនេះ យើងសូមសួរនូវមហាកស្សប មានអាយុ ក្នុងសេចក្តីនោះថា ។ បេ ។ ម្ចាស់អាវុសោកស្សប ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន រុងរឿង ដោយសារភិក្ខុ រូបណា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើខ្ញុំ ព្រះអង្គនិយាយ យ៉ាងនេះហើយ មហាកស្សបមានអាយុ បាននិយាយ នឹងខ្ញុំព្រះអង្គយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោសារីបុត្រ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកនៅក្នុងព្រៃខ្លួនឯងផង សរសើរនូវគុណនៃអ្នកនៅក្នុងព្រៃផង ជា អ្នកប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតខ្លួនឯងផង ។ បេ ។ ជាអ្នកទ្រទ្រង់សំពត់បង្កុ- កូល... ជាអ្នកប្រើប្រាស់ចំពោះតែចីវរឋី... ជាអ្នកឥតសេចក្តីប្រាថ្នា... ជាអ្នកសន្តោស... ជាអ្នកស្ងប់ស្ងាត់... ជាអ្នកមិននៅច្រឡកច្រឡំ... ជាអ្នកមានព្យាយាមតឹងតែងហើយ... ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីល... ជា អ្នកបរិបូណ៌ដោយសមាធិ... ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយបញ្ញា... ជាអ្នក បរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិ... ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈខ្លួនឯង ផង សរសើរការបរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈផង ម្ចាស់អាវុសោ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា កោសិទ្ធិសាលវនំ សោភេយ្យា-
តិ ។ សាធុ សាធុ សារីបុត្ត យថាតំ កស្សហោ សម្មា
ព្យាករមាណោ ព្យាករេយ្យ កស្សហោ ហិ សារីបុត្ត
អត្តនា ច អារញ្ញកោ ហោតិ អារញ្ញកត្តស្ស ច
វណ្ណវាទី អត្តនា ច បិណ្ឌាចាតិកោ ហោតិ បិណ្ឌា-
ចាតិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច បំសុក្ខុលិកោ
ហោតិ បំសុក្ខុលិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច
តេចីរិកោ ហោតិ តេចីរិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី អត្តនា
ច អប្បិទ្ធោ ហោតិ អប្បិច្ឆតាយ ច វណ្ណវាទី អត្តនា
ច សន្តុដ្ឋោ ហោតិ សន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី អត្តនា
ច បរិវិត្តោ ហោតិ បរិវេកស្ស ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច
អសំសដ្ឋោ ហោតិ អសំសត្តស្ស ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច
អារទ្ធវិយោ ហោតិ វិយារម្ភស្ស ច វណ្ណវាទី អត្តនា
ច សីលសម្បដ្ឋោ ហោតិ សីលសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី
អត្តនា ច សមាធិសម្បដ្ឋោ ហោតិ សមាធិសម្បទាយ
ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច បញ្ញាសម្បដ្ឋោ ហោតិ បញ្ញា-
សម្បទាយ ច វណ្ណវាទី អត្តនា ច វិមុត្តិសម្បដ្ឋោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

សារីបុត្រ ព្រៃគោសិង្គសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុ រូបនេះឯង ។

ម្នាលសារីបុត្រ ត្រូវល្អហើយ កស្សបព្យាករត្រឹមត្រូវតាមពិតមែនហើយ

ម្នាលសារីបុត្រ ព្រោះថា កស្សបជាអ្នកនៅក្នុងព្រៃខ្លួនឯងផង សរសើរ

គុណនៃអ្នកនៅក្នុងព្រៃផង ជាអ្នកប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតខ្លួនឯងផង សរសើរ

គុណនៃអ្នកប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតផង ជាអ្នកទ្រទ្រង់នូវសំពត់បង្សុកូលខ្លួនឯង

ផង សរសើរគុណនៃអ្នកទ្រទ្រង់សំពត់បង្សុកូលផង ជាអ្នកទ្រទ្រង់តែបីវរ

បីខ្លួនឯងផង សរសើរគុណនៃអ្នកទ្រទ្រង់ចំពោះតែបីវរបីផង ជាអ្នកឥត

សេចក្តីប្រាថ្នាខ្លួនឯងផង សរសើរគុណនៃអ្នកឥតសេចក្តីប្រាថ្នាផង ជា

អ្នកសន្តោសខ្លួនឯងផង សរសើរគុណនៃសេចក្តីសន្តោសផង ជាអ្នកមាន

សេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ខ្លួនឯងផង សរសើរនូវសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ផង ជាអ្នក

មិននៅច្រឡំច្រឡំខ្លួនឯងផង សរសើរនូវសេចក្តីមិននៅច្រឡំច្រឡំ

ផង ជាអ្នកមានព្យាយាមប្រារព្ធខ្លួនឯងផង សរសើរនូវសេចក្តីប្រារព្ធ

ព្យាយាមផង ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីលខ្លួនឯងផង សរសើរការបរិបូណ៌

ដោយសីលផង ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសមាធិខ្លួនឯងផង សរសើរការ

បរិបូណ៌ដោយសមាធិផង ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយបញ្ញាខ្លួនឯងផង សរ

សើរការបរិបូណ៌ដោយបញ្ញាផង ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិខ្លួនឯងផង

មហាយមកវគ្គស្ស មហាកោសិដ្ឋសាលសុត្តេ អភិធម្មកថាបសំសា

ហោតិ វិមុត្តិសម្មទាយ ច វណ្ណាវាទី អត្តនា ច
វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនសម្មន្នោ ហោតិ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សន-
សម្មទាយ ច វណ្ណាវាទីតិ ។

[២០] ឯវំ វុត្តេ អហំ ភន្តេ អាយស្មន្តំ
មហាមោក្កល្លានំ ឯតទរោចំ ព្យាកតំ ខោ អារុសោ
មោក្កល្លាន អាយស្មតា ច^(១) មហាកស្សបេន
យថាសកំ បដិភានំ តត្តនាទិ មយំ អាយស្មន្តំ
មហាមោក្កល្លានំ បុច្ឆាម ។ បេ ។ កង្ខរុបេន
អារុសោ មោក្កល្លាន ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ
សោភេយ្យាតិ ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា មហា-
មោក្កល្លានោ មំ ឯតទរោច ឥនារុសោ សារីបុត្ត
ទ្វេ ភិក្ខុ អភិធម្មកថំ កថេន្តិ តេ អញ្ញមញ្ញំ
បញ្ញំ បុច្ឆន្តិ អញ្ញមញ្ញស្ស បញ្ញំ បុជ្ជា វិស្សដ្ឋេន្តិ
នោ ច សំសាទេន្តិ ធម្មិ ច នេសំ កថា បវត្តនី
ហោតិ ឯវរុបេន ខោ អារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា
កោសិដ្ឋសាលវនំ សោភេយ្យាតិ ។ សាធុ សាធុ

១ ម. ចសទ្ធា ន ទិស្សតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការសរសើរអភិធម្មកថា

សរសើរការបរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិផង ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិញ្ញាណ-
ទស្សនៈដោយខ្លួនឯងផង សរសើរការបរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈ
ផង ។

[២០] បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើមហាកស្សបនិយាយយ៉ាង
នេះហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គបាននិយាយ នឹងមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ យ៉ាង
នេះថា ម្ចាស់អាវុសោមោគ្គល្លាន មហាកស្សបមានអាយុ បានព្យាករ
នូវបដិការន សមគួរដល់ខ្លួនហើយ ឥឡូវនេះ យើងសូមសួរមហា-
មោគ្គល្លានមានអាយុ ក្នុងសេចក្តីនោះថា ។ បេ ។ ម្ចាស់អាវុសោមោគ្គ-
ល្លាន ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន រុងរឿង ដោយសារកិក្ខុរូបណា បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើខ្ញុំព្រះអង្គនិយាយយ៉ាងនេះហើយ មោគ្គល្លាន
មានអាយុ បាននិយាយនឹងខ្ញុំព្រះអង្គយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោសារី-
បុត្រ កិក្ខុពីររូបក្នុងសាសនានេះ សំដែងនូវអភិធម្មកថា កិក្ខុទាំងនោះ
សួរប្រស្នានូវគ្នានឹងគ្នា លុះសួរប្រស្នាហើយ ដោះស្រាយដល់គ្នានឹងគ្នា
ក៏មិនបានរុករានគ្នាផង កថារបស់កិក្ខុទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅ ប្រកប
ដោយធម៌ផង ម្ចាស់អាវុសោសារីបុត្រ ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន រុង-
រឿងដោយសារកិក្ខុ រូបនេះឯង ។ ម្ចាស់សារីបុត្រ ត្រូវល្អហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សារីបុត្ត យថាតំ មោក្កល្លានោ វ សម្មា ព្យាក-
រមាណោ ព្យាករេយ្យ មោក្កល្លានោ ហិ សារីបុត្ត
ធម្មកថិកោតិ ។

[២០] ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា មហាមោក្កល្លានោ
ភកវន្តំ ឯតទរោច អថខ្លាហំ^(១) ភន្តេ អាយស្មន្តំ
សារីបុត្តំ ឯតទរោចំ ព្យាកតំ ខោ អារុសោ សារី-
បុត្ត អម្ពេហិ សព្វេហោវ យថាសកំ បដិកានំ
តត្តនាទិ មយំ អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ បុច្ឆាម រម-
ណីយំ អារុសោ សារីបុត្ត កោសិដ្ឋសាលវនំ នោ-
សិទា វត្តិ សព្វដាលិដុល្លា សាលា ទិញា មញ្ញោ
កន្ធា សម្បវន្តិ កង្ខរេន អារុសោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា
កោសិដ្ឋសាលវនំ សោភេយ្យាតិ ឯវំ វុត្តេ ភន្តេ
អាយស្មា សារីបុត្តោ មំ ឯតទរោច ឥនារុសោ
មោក្កល្លាន ភិក្ខុ ចិត្តំ វសំ វុត្តេតិ នោ ច ភិក្ខុ
ចិត្តស្ស វសេន វុត្តេតិ សោ យាយ វិហារសមា-
បត្តិ យា អាកដ្ឋេតិ បុព្វណ្ណា សមយំ វិហារិតុំ

១ ម. អថវាហំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

មោគ្គល្លានព្យាករ ត្រឹមត្រូវតាមពិតមែនហើយ ម្ចាស់សារីបុត្រ ព្រោះថា
មោគ្គល្លាន ជាធម្មកថិក ។

[២១] កាលបើព្រះសារីបុត្រនិយាយ យ៉ាងនេះថា ព្រះមហា-
មោគ្គល្លាន មានអាយុ ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រានោះឯង ខ្ញុំព្រះអង្គបាននិយាយនឹងសារីបុត្រ
មានអាយុយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោសារីបុត្រ យើងទាំងអស់គ្នា សុទ្ធ
តែបានព្យាករបដិការ តាមសមគួរដល់ខ្លួនហើយ ឥឡូវនេះយើងសូម
សួរសារីបុត្រមានអាយុ ក្នុងសេចក្តីនោះថា ម្ចាស់អាវុសោសារីបុត្រ ព្រៃ
គោសិង្គសាលវ័ន គួររីករាយ រាត្រីសោតក៏ប្រាសចាកទោស ឈើទាំង-
ឡាយមានផ្ការីកស្កុសស្កាយសព្វកន្លែង មានក្លិនក្រអូបបីដូចជាក្លិនទិព្វផ្សព្វ
ផ្សាយទៅ ម្ចាស់អាវុសោសារីបុត្រ ព្រៃគោសិង្គសាលវ័ន រុងរឿងដោយ
សារកិក្ខុរូបណា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើខ្ញុំព្រះអង្គនិយាយយ៉ាង
នេះហើយ សារីបុត្រមានអាយុបាននិយាយនឹងខ្ញុំព្រះអង្គ យ៉ាងនេះថា
ម្ចាស់អាវុសោមោគ្គល្លាន ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញ៉ាំងចិត្តឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ
ក្នុងអំណាច (ខ្លួន) ផង ភិក្ខុមិនបានប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចរបស់ចិត្តផង
ភិក្ខុនោះប្រាថ្នាដើម្បីនៅ អស់បុព្វណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិណា

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគោសិដ្ឋសាលសុត្តេ សមាបត្តិប្បសំសា

តាយ វិហារសមាបត្តិយា បុព្វណ្ណាសមយំ វិហារតិ
យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកដ្ឋតិ មជ្ឈន្តិកសមយំ
វិហារិតុំ តាយ វិហារសមាបត្តិយា មជ្ឈន្តិកសមយំ វិហា-
រតិ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកដ្ឋតិ សាយណ្ណា-
សមយំ វិហារិតុំ តាយ វិហារសមាបត្តិយា សាយណ្ណា-
សមយំ វិហារតិ សេយ្យថាបិ អារុសោ មោក្កល្លា-
ន រញ្ញោ វា រាជមហាមត្តស្ស វា ធានាវត្តានំ
ទុស្សានំ ទុស្សករណ្ណាកោ បូរោ អស្ស សោ
យញ្ញនេវ ទុស្សយុកំ អាកដ្ឋេយ្យ បុព្វណ្ណាសមយំ ចា-
រុបិតុំ តំតនេវ ទុស្សយុកំ បុព្វណ្ណាសមយំ ចារុបេយ្យ
យញ្ញនេវ ទុស្សយុកំ អាកដ្ឋេយ្យ មជ្ឈន្តិកសមយំ
ចារុបិតុំ តំតនេវ មជ្ឈន្តិកសមយំ ចារុបេយ្យ យញ្ញ-
នេវ ទុស្សយុកំ អាកដ្ឋេយ្យ សាយណ្ណាសមយំ
ចារុបិតុំ តំតនេវ ទុស្សយុកំ សាយណ្ណាសមយំ ចា-
រុបេយ្យ ឯវមេវ ខោ អារុសោ មោក្កល្លាន ភិក្ខុ ចិត្តំ
វសំ វត្តេតិ នោ ច ភិក្ខុ ចិត្តស្ស វសេន វត្តេតិ

មហាយមកវគ្គ មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការសរសើរសមាបត្តិ

ក៏នៅអស់បុព្វណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិនោះបាន បើប្រាថ្នា
ដើម្បីនៅអស់មជ្ឈន្តិកសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិណា ក៏នៅអស់មជ្ឈ-
ន្តិកសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិនោះបាន បើប្រាថ្នាដើម្បីនៅអស់សា-
យណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិណា ក៏នៅអស់សាយណ្ណសម័យ
ដោយវិហារសមាបត្តិនោះបាន ម្នាលអារុសោមោគ្គល្លាន ដូចជាហិបសំ-
ពត់ដ៏ពេញដោយសំពត់ទាំងឡាយ ជ្រលក់ដោយពណ៌ផ្សេង ៗ របស់ព្រះ
រាជា ឬរាជមហាមាត្យ ព្រះរាជានិងរាជមហាមាត្យនោះ បើប្រាថ្នាដើម្បី
ទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់ណា អស់បុព្វណ្ណសម័យ ក៏ទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់នោះ ៗ
អស់បុព្វណ្ណសម័យ បើប្រាថ្នាដើម្បីទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់ណា អស់មជ្ឈន្តិក-
សម័យ ក៏ទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់នោះ ៗ អស់មជ្ឈន្តិកសម័យ បើប្រាថ្នា
ដើម្បីទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់ណា អស់សាយណ្ណសម័យ ក៏ទ្រទ្រង់នូវគូសំពត់
នោះ ៗ អស់សាយណ្ណសម័យ ម្នាលអារុសោមោគ្គល្លាន ភិក្ខុញ៉ាំងចិត្ត
ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចខ្លួនផង ភិក្ខុមិនបានប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចនៃ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សោ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកដ្ឋតិ បុព្វណ្ណាស-
មយំ វិហារិតុំ តាយ វិហារសមាបត្តិយា បុព្វណ្ណាសមយំ
វិហារតិ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកដ្ឋតិ មជ្ឈន្តិ-
កសមយំ វិហារិតុំ តាយ វិហារសមាបត្តិយា មជ្ឈន្តិ-
កសមយំ វិហារតិ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកដ្ឋ-
តិ សាយណ្ណាសមយំ វិហារិតុំ តាយ វិហារសមាបត្តិយា
សាយណ្ណាសមយំ វិហារតិ ឯវរុបេន ខោ អារុសោ
មោក្កល្លាន ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ សោភេយ្យា-
តិ ។ សាធុ សាធុ មោក្កល្លាន យថាតំ សារីបុត្តោ
សម្មា ព្យាករមាណោ ព្យាករយ្យ សារីបុត្តោ ហិ
មោក្កល្លាន ចិត្តំ វសំ វត្តតិ ដោ ច សារីបុត្តោ ចិត្តស្ស
វសេន វត្តតិ សោ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកដ្ឋ-
តិ បុព្វណ្ណាសមយំ វិហារិតុំ តាយ វិហារសមាបត្តិយា
បុព្វណ្ណាសមយំ វិហារតិ យាយ វិហារសមាបត្តិយា
អាកដ្ឋតិ មជ្ឈន្តិកសមយំ វិហារិតុំ តាយ វិហារសមា-
បត្តិយា មជ្ឈន្តិកសមយំ វិហារតិ យាយ វិហារសមា-
បត្តិយា អាកដ្ឋតិ សាយណ្ណាសមយំ វិហារិតុំ តាយ
វិហារសមាបត្តិយា សាយណ្ណាសមយំ វិហារតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ចិត្តផង កិក្ខុនោះប្រាថ្នាដើម្បីនៅអស់បុព្វណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមា-
 បត្តិណា ក៏នៅអស់បុព្វណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិនោះ បើប្រា-
 ថ្នាដើម្បីនៅអស់មជ្ឈនិកសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិណា ក៏នៅអស់
 មជ្ឈនិកសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិនោះ បើប្រាថ្នាដើម្បីនៅអស់
 សាយណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិណា ក៏នៅអស់សាយណ្ណ-
 សម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិនោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ម្នាលអារុសោ
 មោគ្គល្លាន ព្រៃគោសិង្គសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារកិក្ខុរូបនេះឯង ។
 ម្នាលមោគ្គល្លាន ត្រូវល្អហើយ សារីបុត្រព្យាករត្រឹមត្រូវ តាមពិតមែន
 ហើយ ម្នាលមោគ្គល្លាន ព្រោះថាសារីបុត្រ រមែងញ៉ាំងចិត្តឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ
 ក្នុងអំណាចខ្លួនផង សារីបុត្រមិនបានប្រព្រឹត្តទៅ តាមអំណាចនៃចិត្តផង
 សារីបុត្រនោះ ប្រាថ្នាដើម្បីនៅអស់បុព្វណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិ
 ណា ក៏នៅអស់បុព្វណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិនោះ បើប្រាថ្នា
 ដើម្បីនៅ អស់មជ្ឈនិកសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិណា ក៏នៅអស់
 មជ្ឈនិកសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិនោះ បើប្រាថ្នានៅ អស់សាយ-
 ណ្ណសម័យ ដោយវិហារសមាបត្តិណា ក៏នៅអស់សាយណ្ណសម័យ
 ដោយវិហារសមាបត្តិនោះ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគោសិដ្ឋសាលសុត្ត អាសវក្ខយប្បសំសា

[២២] ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា សារីបុត្តោ ភកវន្តំ
 ឯតទរោច កស្ស ទុ ខោ ភន្តេ សុភាសិតន្តិ ។
 សព្វេសំ វោ សារីបុត្ត សុភាសិតំ បរិយាយេន អបិច
 មម វចនំ សុណាថ យថារូបេន ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋ-
 សាលវនំ សោភេយ្យាតិ ឥធិ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ឆា-
 ភត្តំ បិណ្ឌាចាតប្បជិក្កន្តោ និសីទតិ បល្ល័ង្កំ អាកុ-
 ជិត្វា ឧដុំ កាយំ បណិជាយ បរិមុខំ សតី ឧបដ្ឋ-
 យេត្វា ន តារាហំ ឥមំ បល្ល័ង្កំ ភិទ្ធិស្សាមិ យាវ មេ
 ន អនុចាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតីតិ ឯវរូបេន
 ខោ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា កោសិដ្ឋសាលវនំ សោភេយ្យា-
 តិ ។ ឥទមរោច ភកវា អត្តមនា តេ អាយស្មន្តោ
 ភកវតោ ភាសិតំ អភិនទ្ធី ។

មហាគោសិដ្ឋសាលសុត្តំ ទុតិយំ និដ្ឋិតំ ។

មហាយមកវគ្គ មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ការទ្រង់សរសើរធម៌ជាទីអស់អាសវៈ

[២២] កាលបើព្រះមោគ្គល្លាន និយាយយ៉ាងនេះហើយ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លោកណានិយាយត្រូវ ។ ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្រ បើដោយបរិយាយ អ្នកទាំងអស់គ្នាសុទ្ធតែនិយាយត្រូវហើយ ប៉ុន្តែអ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់ពាក្យរបស់តថាគត ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន រុងរឿង ដោយសារភិក្ខុ រូបណានោះចុះ ម្ចាស់សារីបុត្រ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ត្រឡប់មកពីបិណ្ឌបាតវិញ ខាងក្រោយនៃភត្ត ក៏ចូលទៅអង្គុយពែនភ្នែក ដោយកាយឲ្យត្រង់ ផ្ទះសតិឲ្យត្រង់ទៅមុខដោយគិតថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ មិនរួចចាកអាសវក្តិលេសទាំងឡាយ ព្រោះមិនមានសេចក្តីប្រកាន់ដរាបណា អាត្មាអញ នឹងមិនទម្លាយភ្នែកនោះដរាបនោះ ដូច្នោះ ម្ចាស់សារីបុត្រ ព្រៃគោសិដ្ឋសាលវ័ន រុងរឿងដោយសារភិក្ខុ រូបនេះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សេចក្តីនេះហើយ ព្រះថេរៈ មានអាយុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរចំពោះភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ ទី ២ ។

តតិយំ មហាគោបាលសុត្តំ

[២៣] ឯវម្ភេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកវា សា-
រត្តិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។
តត្រ ខោ ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវោតិ ។
ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភកវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។

[២៤] ភកវា ឯតទវោច ឯកានសហិ ភិក្ខុវេ
អន្តេហិ សមន្តាតតោ តោចាលកោ អភព្វោ តោតលំ
បរិហារិតុំ ជាតិកាតុំ កតមេហិ ឯកានសហិ ឥធិ
ភិក្ខុវេ តោចាលកោ ន រូបញ្ញំ ហោតិ ន លក្ខណា-
កុសលោ ហោតិ ន អាសាដិកំ សាដេតា ហោតិ ន
វលំ បដិច្ចាទេតា ហោតិ ន ជូមំ កត្តា ហោតិ ន
តិត្តំ ជានាតិ ន បីតំ ជានាតិ ន វីធី ជានាតិ ន តោ-
ចរកុសលោ ហោតិ អនវសេសនោហិ ច ហោតិ

មហាគោបាលសូត្រ ទី ៣

[២៣] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុង
 សាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទី
 នោះថា នៃភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ឯភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
 នៃព្រះមានព្រះភាគថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ។

[២៤] ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 គង្វាលគោ ប្រកបដោយអង្កទាំងឡាយ ១១ មិនគួរដើម្បីរក្សា នូវ
 ហ្វូងគោ មិនគួរដើម្បីញ៉ាំងហ្វូងគោឲ្យចម្រើនឡើងបានឡើយ អង្ក ១១
 តើដូចម្តេចខ្លះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គង្វាលគោ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិន
 ស្គាល់រូប (របស់គោ) ១ មិនឈ្លាសក្នុងលក្ខណៈ គឺភិនភាគស្លាកស្នាម ១
 មិនឆ្អិនពងរុយត្រង់ដំបៅគោ ១ មិនបិទដំបៅ ១ មិនបំពាក់ភ្នក់ ១ មិនស្គាល់
 កំពង់ទឹក ១ មិនដឹងថាគោបានដឹកទឹកហើយឬនៅឡើយ ១ មិនស្គាល់
 ផ្លូវ ១ មិនឈ្លាសក្នុងកន្លែងឃ្វាលគោ ១ រឹតទឹកដោះមិនឲ្យនៅសល់ ១

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគោបាលសុត្តេ វុទ្ធាភិក្ខុ

យេ តេ ឧសភា កោមិតរោ កោបរិណាយកា តេ ន
 អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខុវេ
 ឯកានសហិ អង្កេហិ សមន្នាគតោ កោចាលកោ
 អភព្វោ កោគលំ បរិហារិតុំ ជាតិកាតុំ ឯវមេវ ខោ
 ភិក្ខុវេ ឯកានសហិ អង្កេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ
 អភព្វោ ឥមស្មី ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិ វិទ្ធី វេបុលំ អាបជ្ជិតុំ
 កតមេហិ ឯកានសហិ ឥធម ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន
 រូបញ្ញ ហោតិ ន លក្ខណកុសលោ ហោតិ ន
 អាសាដិកំ សាដេតា ហោតិ ន វលំ បដិច្ចាទេតា
 ហោតិ ន ធួមំ កត្តា ហោតិ ន តិត្តំ ជាតាតិ ន បីតំ
 ជាតាតិ ន វីដិ ជាតាតិ ន កោចរកុសលោ ហោតិ

មហាយមកវគ្គ មហាគោបាលសូត្រ ភាពនៃគង្វាលគោដែលមិនគួរដល់សេចក្តីចម្រើន

គោឧសភទាំងឡាយណា ជាបិតា (បា) របស់គោ ជាបរិវារយក
 (មេហ្វូង) របស់គោ មិនបូជានូវគោឧសភទាំងនោះ ដោយគ្រឿងបូជា
 ដ៏ក្រៃលែង^១ ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គង្វាលគោប្រកបព្រម ដោយ
 អង្គទាំង ១១ នេះឯង មិនគួរដើម្បីរក្សានូវហ្វូងគោ មិនគួរដើម្បីញ៉ាំង
 ហ្វូងគោឲ្យចម្រើនបានឡើយ យ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ
 ប្រកបព្រម ដោយអង្គទាំងឡាយ ១១ ក៏មិនគួរដើម្បីដល់នូវសេចក្តី
 ចម្រើន លូតលាស់ ពេញទូលាយ ក្នុងធម៌វិន័យនេះ ក៏ដូច្នោះដែរ អង្គ
 ទាំង ១១ តើដូចម្តេចខ្លះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នក
 មិនស្គាល់រូប ១ មិនឈ្លាសក្នុងលក្ខណៈ ១ មិនធ្លិះពង្សរុយ ១ មិនបិទ
 ដំបៅ ១ មិនបំពាក់ភ្នក់ ១ មិនស្គាល់កំពង់ទឹក ១ មិនដឹងថាខ្លួនបានផឹក
 ទឹកហើយ ឬនៅឡើយ ១ មិនស្គាល់ផ្លូវ ១ មិនឈ្លាសក្នុងកន្លែងគោចរ ១

១ ត្រង់ដែលថាមិនបូជាដោយគ្រឿងបូជាដ៏ក្រៃលែងនោះ គឺគង្វាលគោដែលឈ្លាសតែង
 ឲ្យនូវចំណីល្អ ប្រោះព្រំដោយប្រេងក្រអូបដោយម្រាមទាំង ៥ ប្រដាប់ដោយកម្រងផ្កា បំពាក់
 ចង្កំមាសចង្កំប្រាក់ត្រង់ស្នែង អុជប្រទីបបំភ្លឺក្នុងរាត្រី ចងពិភានអំពីលើត្រង់កន្លែងដែលគោដេក ។
 គង្វាលគោដែលមិនឈ្លាស មិនធ្វើសក្តារណាមួយសោះ លុះពួកគោឧសភទាំងនោះ មិនបាន
 គ្រឿងបូជាហើយ ក៏មិនរក្សាហ្វូងគោ មិនការពារអន្តរាយ គោនឹងវិនាស គង្វាលគោនោះមិន
 បានបញ្ចោលសនោះឡើយ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អនវសេសនោហី ច ហោតិ យេ តេ ភិក្ខុ ថេរ
រត្តញ្ញ ចិរបព្វជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា
តេ ន អតិវេកប្បដាយ បូជេតា ហោតិ ។

[២៥] កថញ្ញ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន រូបញ្ញ ហោតិ ។
ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យំ កិញ្ច រូបំ សព្វំ រូបំ ចត្តារិ
មហាក្ខតានិ ចតុន្ទញ្ញ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយរូបន្តិ^(១)
យថាក្ខតំ នប្បដាណាតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន
រូបញ្ញ ហោតិ ។ កថញ្ញ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន លក្ខណ-
កុសលោ ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ កម្មលក្ខណោ
ពាលោ កម្មលក្ខណោ បណ្ឌិតោតិ យថាក្ខតំ នប្ប-
ដាណាតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន លក្ខណកុសលោ
ហោតិ ។ កថញ្ញ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន អាសា-
និកំ សាដេតា ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
ឧប្បន្នំ កាមរិតក្កំ អធិវាសេតិ ន បដហតិ ន
វិណោទេតិ ន ព្យន្តិករោតិ^(២) ន អនការដ្ឋមេតិ
ឧប្បន្នំ ព្យាបាទរិតក្កំ ។ មេ ។ ឧប្បន្នំ វិហីសារិតក្កំ

១ ឱ. ឧបាទាយរូបន្តិកិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ន ព្យន្តិករោតិ ។ ម. ន ព្យន្តិ ករោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

វិតយកទេយ្យវត្ថុមិនឲ្យនៅសល់ ១ ភិក្ខុទាំងឡាយណា ជាថេរៈ ជាអ្នកដឹង
នូវរាត្រី ជាអ្នកបួសយូរអង្វែង ជាបិតារបស់សង្ឃ ជាសង្ឃបរិនាយក
មិនបានបូជានូវភិក្ខុជាថេរៈទាំងនោះ ដោយការបូជាដ៏ក្រៃលែង ១ ។

[២៥] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកមិនស្គាល់រូប តើដូចម្តេច ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនដឹងច្បាស់តាមពិតថា រូប
ឯណានីមួយ រូបទាំងអស់ (នោះ) គឺមហាក្ខត្យរូបទាំង ៤ ផង ឧបាទាយរូប
ដែលអាស្រ័យនឹងមហាក្ខត្យរូបទាំង ៤ ផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នក
មិនស្គាល់រូប យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកមិនឈ្លាស
ក្នុងលក្ខណៈ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិន
ស្គាល់ច្បាស់តាមពិតថា បុគ្គលពាលមានអំពើជាលក្ខណៈ បណ្ឌិតមាន
អំពើជាលក្ខណៈ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងលក្ខណៈ
យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកមិនបានគ្លឹះពងរុយ តើ
ដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញ៉ាំងកាមវិតក្កៈ
ដែលកើតឡើងហើយ ឲ្យអាស្រ័យនៅ (ក្នុងសន្តាន) មិនលះបង់ មិន
បន្ទាបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាសទៅ មិនឲ្យសាបសូន្យទៅ ញ៉ាំងព្យាបាទវិតក្កៈ
ដែលកើតឡើងហើយ ។ លេ ។ ញ៉ាំងវិហិង្សាវិតក្កៈដែលកើតឡើងហើយ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគោបាលសុត្តេ វុទ្ធាភិព្វតា

។ បេ ។ ឧប្បន្ទុប្បន្នេ ចាបកេ អកុសលេ ធម្មេ
 អធិវាសេតិ ន បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីកហេតិ
 ន អនការដ្តមេតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន អាសាដិកំ
 សាដេតា ហោតិ ។ កថញ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន រណំ
 បដិច្ឆាទេតា ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ចក្កុនា
 រូបំ ទិស្វា និមិត្តក្កាហី ហោតិ អនុព្យញ្ញនក្កាហី
 យត្វាធិករណាមេនំ ចក្កុទ្ធិយំ អសំរុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈា-
 ទោមនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យំ
 តស្ស សំរាយ នប្បដិបដ្ឋតិ ន រក្ខតិ ចក្កុទ្ធិយំ
 ចក្កុទ្ធិយេ ន សំរំ អាបដ្ឋតិ សោតេន សន្នំ សុត្វា...
 យានេន កន្ធ�ំ យាយិត្វា... ជិហ្គាយ រសំ សា-
 យិត្វា... កាយេន ដោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា... មនសា
 ធម្មំ វិញ្ញាយ និមិត្តក្កាហី ហោតិ អនុព្យញ្ញនក្កាហី
 យត្វាធិករណាមេនំ មនិទ្ធិយំ អសំរុតំ វិហារន្តំ
 អភិជ្ឈាទោមនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា
 អន្វាស្សវេយ្យំ តស្ស សំរាយ នប្បដិបដ្ឋតិ ន រក្ខតិ

មហាយមកវគ្គ មហាគោបាលសូត្រ ភាពនៃភិក្ខុដែលមិនគួរដល់សេចក្តីចម្រើន

។ បេ ។ ញ៉ាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងរឿយ ។
 ឲ្យអាស្រ័យនៅ (ក្នុងសន្តាន) មិនលះបង់ មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស
 ទៅ មិនឲ្យសាបសូន្យទៅ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកមិនបានផ្តិះពង
 រុយចេញ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកមិនបិទដំបៅ តើ
 ដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញនូវរូបដោយ
 ភ្នែក ហើយកាន់យកនូវនិមិត្ត កាន់យកនូវអនុព្យញ្ញនៈ អកុសលធម៌ដ៏
 លាមកទាំងឡាយគឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមនូវភិក្ខុជាអ្នកមិន
 សង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺភ្នែកនុ៎ះ ដែលមានការមិនសង្រួម នូវឥន្ទ្រិយគឺភ្នែក
 ណាជាហេតុ ក៏មិនបានប្រតិបត្តិ ដើម្បីសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺភ្នែកនោះ មិន
 រក្សានូវឥន្ទ្រិយគឺភ្នែក មិនដល់នូវការសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺភ្នែក ស្តាប់នូវ
 សំឡេងដោយត្រចៀក... ហិតភ្លិនដោយច្រមុះ... ទទួលរសដោយ
 អណ្តាត... ពាល់ត្រូវនូវដោដ្ឋព្វារម្មណ៍ដោយកាយ... ដឹងច្បាស់នូវធម៌
 ដោយចិត្ត ហើយកាន់យកនូវនិមិត្ត កាន់យកនូវអនុព្យញ្ញនៈ អកុសល-
 ធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយគឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមនូវភិក្ខុជាអ្នក
 មិនសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្តនុ៎ះ ដែលមានការមិនសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្ត
 ណាជាហេតុ ក៏មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្តនោះ មិនរក្សា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

មនិទ្ធិយំ មនិទ្ធិយេ ន សំវំ អាបជ្ជតិ ឯវំ ខោ
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន វណំ បដិច្ឆាទេតា ហោតិ ។ កថញ្ច
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន ជូមំ កត្តា ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ ន វិត្តាវេន បវេសំ
 ទេសេតា ហោតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន ជូមំ កត្តា
 ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន តិត្តំ ជាណតិ ។
 ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខុ ពហុស្សតា អាភតាភមា
 ធម្មជរា វិនយជរា មាតិកាជរា តេ កាលេន កាលំ
 ឧបសង្កមិត្វា ន បរិបុច្ឆតិ ន បរិបញ្ចតិ ឥទំ ភន្តេ
 កថំ ឥមស្ស កោ អត្តោតិ តស្ស តេ អាយស្មន្តោ
 អរិវេញោវ ន វិវេន្តិ អនុត្តានីកតញ្ច ន ឧត្តានី-
 កោវេន្តិ អនេកវិហិតេសុ ច កង្ខេវាដិយេសុ^(១) ធម្មេសុ
 កង្ខេវំ នប្បដិវិនោទេន្តិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 ន តិត្តំ ជាណតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 ន បីតំ ជាណតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តថាភ-
 តប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ ទេសិយមាទេ ន លភតិ

១ ឱ. កំខាហានីយេសុ ។ ម. កង្ខេវាហានីយេសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

នូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្ត មិនដល់នូវការសង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយគឺចិត្ត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកមិនបានបិទដំបៅ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកមិនបំពាក់ភ្នក់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះមិនសំដែងធម៌ដែលខ្លួនបានស្តាប់មកយ៉ាងណា បានរៀនមកយ៉ាងណា ដោយពិស្តារ ដល់ជនទាំងឡាយដទៃ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកមិនបំពាក់ភ្នក់ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមិនស្គាល់កំពង់ទឹក តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនចូលទៅរកពួកភិក្ខុដែលជាពហុស្សុត ចេះចាំក្នុងគម្ពីរនិកាយ ទ្រទ្រង់ធម៌ ទ្រទ្រង់វិន័យ ទ្រទ្រង់មាតិកាហើយសាកសួរ ប្រឹក្សាម្តងម្កាលដូច្នោះថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ព្យញ្ជនៈនេះត្រូវរៀងដូចម្តេច សេចក្តីនៃភាសិតនេះដូចម្តេច ឯលោកដ៏មានអាយុទាំងនោះ ក៏មិនបានបើកចេញ នូវសេចក្តីកំបាំងផង មិនបានធ្វើនូវសេចក្តីដែលជ្រៅឲ្យរាក់ងាយផង មិនបានបន្ទោបង់នូវសេចក្តីសង្ស័យក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីសង្ស័យច្រើនប្រការផង ដល់ភិក្ខុនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមិនស្គាល់កំពង់ទឹក យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមិនដឹងថាខ្លួនបានផឹកទឹកហើយឬនៅឡើយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ កាលបើគេកំពុងសំដែងធម៌វិន័យ ដែលតថាគតប្រកាសហើយ ក៏មិនបាន

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគោបាលសុត្តេ វុទ្ធាភិក្ខុ

អត្ថវេទំ ន លភតិ ធម្មវេទំ ន លភតិ ធម្មបសញ្ញាតំ
 ចាមុដ្ឋំ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន បីតំ ជានាតិ ។
 កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន វីថី ជានាតិ ។ ឥធម ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មត្តំ យថាក្ខតំ នប្បជានាតិ ឯវំ
 ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន វីថី ជានាតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ន កោចរកុសលោ ហោតិ ។ ឥធម ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានេ យថាក្ខតំ នប្បជានាតិ
 ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ន កោចរកុសលោ ហោតិ ។
 កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អនវសេសនោហី ច ហោតិ ។
 ឥធម ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សទ្ធា កហាបតិកា អភិហដ្ឋុ
 បវារេន្តិ ចីវរិបិណ្ណាចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយកេសដ្ឋ-
 បរិក្ខារេហិ តត្ត^(១) ភិក្ខុ មត្តំ ន ជានាតិ បដិក្ក-
 ហាលាយ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អនវសេសនោហី
 ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខុ ថេរា
 រត្តញ្ច ចិរបព្វជិតា សដ្ឋ្យបិតរោ សដ្ឋ្យបរិណាយកា

១ ឱ. ម. តត្រ ។

មហាយមកវគ្គ មហាគោបាលសូត្រ ភាពនៃភិក្ខុដែលមិនគួរដល់សេចក្តីចម្រើន

នូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងអត្ថ មិនបាននូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌ មិនបាននូវ
 បាមោជ្ជៈដែលប្រកបដោយធម៌ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមិនដឹងថាខ្លួនបាន
 ដឹកទឹកហើយឬនៅឡើយ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមិន
 ស្គាល់ផ្លូវ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិន
 ស្គាល់ច្បាស់នូវផ្លូវប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរតាមសេចក្តីពិត ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុមិនស្គាល់ផ្លូវ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ
 មិនឈ្លាសក្នុងកន្លែងគោចរ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ
 ក្នុងសាសនានេះ មិនបានស្គាល់ច្បាស់នូវសតិប្បដ្ឋាន ៤ តាមសេចក្តីពិត
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមិនឈ្លាសក្នុងកន្លែងគោចរ យ៉ាងនេះឯង ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នករឹតយកទេយ្យវត្ថុមិនឲ្យនៅសល់ តើដូចម្តេច ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានពួកគហបតីដែលមានសទ្ធា បាននាំយកចីវរ
 បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ មកបរារណា
 ចំពោះភិក្ខុក្នុងសាសនានេះហើយ ភិក្ខុមិនស្គាល់ប្រមាណក្នុងការទទួល
 បច្ច័យទាំងនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នករឹតយកទេយ្យវត្ថុមិនឲ្យ
 នៅសល់ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមិនឬជាពួកភិក្ខុជា
 ថេរៈ ដឹងនូវរាត្រី ឬសយូរអង្វែង ជាបិសារបស់សង្ឃ ជាសង្ឃបរិនាយក

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តេ ន អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ ។ ឥធន
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខុ ថេរា រត្តញ្ញ ចិរបព្វជិតា
 សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា តេសុ ន មេត្តំ កា-
 យកម្មំ បច្ចុបដ្ឋបេតិ អារី ថេរ រហោ ច ន មេត្តំ
 វេកម្មំ... ន មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋបេតិ អារី ថេរ
 រហោ ច ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខុ ថេរា
 រត្តញ្ញ ចិរបព្វជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា តេ
 ន អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខុវេ
 ឯកានសហិ ធម្មេហិ សមន្មាគតោ ភិក្ខុ អភព្វោ
 ឥមស្មី ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិ វិរុឌ្ឍិ វេបុលំ អាបទ្ធិតំ ។

[២៦] ឯកានសហិ ភិក្ខុវេ អង្កេហិ សមន្មាគតោ
 តោចាលកោ ភព្វោ តោគណំ បរិហារិតំ ជាតិកាតំ
 កតមេហិ ឯកានសហិ ឥធន ភិក្ខុវេ តោចាលកោ
 រូបញ្ញ ហោតិ លក្ខណកុសលោ ហោតិ អាសា-
 ដិកំ សាដេតា ហោតិ រណំ បដិច្ចាទេតា ហោតិ
 ជូមំ កត្តា ហោតិ តិតំ ជានាតិ បីតំ ជានាតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ដោយការបូជាដ៏ក្រៃលែង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុង
 សាសនានេះ មិនបានតម្កល់មេត្តាកាយកម្ម ក្នុងទីចំពោះមុខនិងទីកំបាំង
 មុខ មិនតម្កល់មេត្តាវចីកម្ម មិនតម្កល់មេត្តាមនោកម្ម ក្នុងទីចំពោះ
 មុខ និងទីកំបាំងមុខ ចំពោះភិក្ខុទាំងឡាយដែលជាថេរៈ ដឹងនូវរាត្រី
 បួសយូរ ជាបិសារបស់សង្ឃ ជាសង្ឃបរិនាយក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុមិនបានបូជាពួកភិក្ខុដែលជាថេរៈ ដឹងនូវរាត្រី បួសយូរ ជាបិសារបស់
 សង្ឃ ជាសង្ឃបរិនាយក ដោយការបូជាដ៏ក្រៃលែង យ៉ាងនេះឯង
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបព្រមដោយធម៌ទាំង ១១ នេះឯង មិនគួរ
 ដើម្បីដល់នូវសេចក្តីចម្រើន លូតលាស់ ពេញទូលាយ ក្នុងធម្មវិន័យ
 នេះបានឡើយ ។

[២៦] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គង្វាលគោប្រកបព្រមដោយអង្គ
 ទាំង ១១ ទើបគួរដើម្បីរក្សានូវហ្វូងគោ គួរដើម្បីញ៉ាំងហ្វូងគោឲ្យចម្រើនបាន
 អង្គទាំង ១១ តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គង្វាលគោក្នុងលោក
 នេះ ជាអ្នកស្គាល់នូវរូបគោ ១ ឈ្លាសក្នុងលក្ខណៈ ១ ផ្តិះនូវពងរុយ ១
 បិទដំបៅ ១ បំពាក់ភ្នក់ ១ ស្គាល់កំពង់ទឹក ១ ដឹងថាគោបានផឹកទឹក

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគោបាលសុត្តេ វុទ្ធិកព្វតា

វិថី ជាពាតិ កោចរក្សសលោ ហោតិ សាវសេសនោ-
 ហី ច ហោតិ យេ តេ ឧសកា កោបិតរោ កោបិណា-
 យកា តេ អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ ឥមេហិ
 ខោ ភិក្ខុវេ ឯកានសហិ អង្កេហិ សមន្នាគតោ
 កោចាលកោ ភព្វោ កោគលំ បរិហារិតុំ ជាតិកាតុំ
 ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ឯកានសហិ អង្កេហិ សមន្នាគ-
 តោ ភិក្ខុ ភព្វោ ឥមស្មី ធម្មវិនយេ វុទ្ធិ វិរុទ្ធិ វេបុលុំ
 អាបទ្ធិតុំ កតមេហិ ឯកានសហិ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 រូបញ្ញ ហោតិ លក្ខណក្សសលោ ហោតិ អាសាជិកំ
 សាដេតា ហោតិ វលំ បដិច្ចាទេតា ហោតិ ធូមំ
 កត្តា ហោតិ តិតុំ ជាពាតិ បីតំ ជាពាតិ វិថី ជាពាតិ
 កោចរក្សសលោ ហោតិ សាវសេសនោហី ច ហោតិ យេ
 តេ ភិក្ខុ ថេរា វត្តញ្ញ ចិរបព្វជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃ-
 បរិណាយកា តេ អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាគោបាលសូត្រ នាយគង្វាលគោដែលគូរដល់សេចក្តីចម្រើន

ហើយ ឬនៅឡើយ ១ ស្គាល់ផ្លូវ ១ ឈ្លាសក្នុងកន្លែងឃ្វាលគោ ១ រឹតទឹក
 ដោះឲ្យនៅសល់ ១ គោឧសភទាំងឡាយណា ជាបិតារបស់គោ ជា
 បរិនាយករបស់គោ រមែងបូជាគោឧសភទាំងនោះ ដោយគ្រឿងបូជា
 ដ៏ក្រៃលែង ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គង្វាលគោប្រកបដោយអង្គទាំង ១១
 នេះ ទើបគួរដើម្បីរក្សានូវហ្វូងគោ គួរដើម្បីញ៉ាំងហ្វូងគោឲ្យចម្រើនបាន
 (យ៉ាងណាមិញ) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបព្រមដោយអង្គទាំង ១១
 ទើបគួរដល់នូវសេចក្តីចម្រើន លូតលាស់ ពេញទូលាយ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ
 យ៉ាងដូច្នោះដែរ អង្គទាំង ១១ តើដូចម្តេច ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុង
 សាសនានេះ ជាអ្នកស្គាល់រូប ១ ឈ្លាសក្នុងលក្ខណៈ ១ ភ្លឺនូវពងរុយ ១
 បិទនូវដំបៅ ១ បំពាក់ភ្នក់ ១ ស្គាល់នូវកំពង់ទឹក ១ ដឹងថាខ្លួនបានផឹកទឹក
 ហើយ ឬនៅឡើយ ១ ស្គាល់ផ្លូវ ១ ឈ្លាសក្នុងកន្លែងគោចរ ១ រឹតយក
 ទេយ្យវត្ថុឲ្យនៅសល់ ១ បូជាពួកភិក្ខុដែលជាថេរៈ ដឹងនូវរាត្រី ឬសយូរ
 ជាបិតារបស់សង្ឃ ជាសង្ឃបរិនាយក ដោយការបូជាដ៏ក្រៃលែង ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[២៧] កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ រូបញ្ច ហោតិ ។
 ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យំ កិញ្ច រូបំ សព្វំ រូបំ ចត្តារិ
 មហាកូតានិ ចតុន្ទញ្ច មហាកូតានំ ឧបាទារូបន្តិ
 យថាកូតំ បដាណតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ រូបញ្ច
 ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ លក្ខណាកុសលោ
 ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ កម្មលក្ខណោ ពាលោ
 កម្មលក្ខណោ បណ្ឌិតោតិ យថាកូតំ បដាណតិ ឯវំ
 ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ លក្ខណាកុសលោ ហោតិ ។
 កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អាសាដិកំ សាដេតា ហោតិ ។
 ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ ណាដិវាសេតិ
 បដហតិ វិណោទេតិ ព្យន្តិកោតិ អនការវដ្តមេតិ ឧប្បន្នំ
 ព្យាចានវិតក្កំ... ឧប្បន្នំ វិហីសាវិតក្កំ... ឧប្បន្នុ-
 ប្បន្នេ ចាបកេ អកុសលេ ធម្មេ ណាដិវាសេតិ
 បដហតិ វិណោទេតិ ព្យន្តិកោតិ អនការវដ្តមេតិ ឯវំ
 ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អាសាដិកំ សាដេតា ហោតិ ។
 កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វណំ បដិច្ចាទេតា ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[២៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកស្គាល់រូប តើដូចម្តេច ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា រូប
 ឯណានីមួយ (រូបទាំងអស់នោះ) គឺមហាកូត្រូបទាំង ២ ផង ឧបាទាយរូប
 ដែលអាស្រ័យនឹងមហាកូត្រូបទាំង ២ ផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នក
 ស្គាល់រូប យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកឈ្លាសក្នុង
 លក្ខណៈ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹង
 ច្បាស់តាមពិតថា បុគ្គលពាលមានអំពើជាលក្ខណៈ បណ្ឌិតមានអំពើជា
 លក្ខណៈ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកឈ្លាស ក្នុងលក្ខណៈ យ៉ាង
 នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកធ្លិះនូវពង្សរុយ តើដូចម្តេច ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញ៉ាំងកាមវិតក្កៈដែលកើត
 ឡើងហើយ មិនឲ្យអាស្រ័យនៅ (ក្នុងខន្ធសន្តាន) លះបង់ បន្ទាបង់
 ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យសាបសូន្យ ញ៉ាំងព្យាបាទវិតក្កៈ ដែលកើត
 ឡើងហើយ... ញ៉ាំងវិហឹសាវិតក្កៈ ដែលកើតឡើងហើយ... ញ៉ាំង
 អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយរឿយ ។ មិនឲ្យ
 អាស្រ័យ (នៅក្នុងខន្ធសន្តាន) លះបង់ បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើ
 ឲ្យសាបសូន្យ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកធ្លិះនូវពង្សរុយ យ៉ាង
 នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកបិទនូវដំបៅ តើដូចម្តេច ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគោបាលសុត្ត ភិក្ខុនោ ឯកាទសង្ខានិ

ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា ន ទិមិត្ត-
 ក្កាហី ហោតិ នានុព្យញ្ញនក្កាហី យត្វាទិករណាមេនំ
 ចក្កុទ្ធិយំ អសំរុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា
 ចាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យំ តស្ស
 សំរាយ បដិបទ្ធកិ រក្ខតិ ចក្កុទ្ធិយំ ចក្កុទ្ធិយេ
 សំរំ អាបទ្ធកិ សោតេន សទ្ធិំ សុត្វា... យានេន
 កទ្ធិំ យាយិត្វា... ទិវាយ រសំ សាយិត្វា... កា-
 យេន ដោទ្ធាព្វំ ផុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ
 ន ទិមិត្តក្កាហី ហោតិ នានុព្យញ្ញនក្កាហី យត្វា-
 ទិករណាមេនំ មនិទ្ធិយំ អសំរុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈា-
 ទោមនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្ស-
 វេយ្យំ តស្ស សំរាយ បដិបទ្ធកិ រក្ខតិ មនិទ្ធិយំ
 មនិទ្ធិយេ សំរំ អាបទ្ធកិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ រណំ
 បដិច្ចាទេតា ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ទូមំ
 កត្តា ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យថាសុតំ
 យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្តាវេន បវេសំ ទេសេតា ហោតិ
 ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ទូមំ កត្តា ហោតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាគោបាលសូត្រ អង្គ ១១ របស់ភិក្ខុ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយភ្នែកហើយ
មិនបានកាន់យកនូវនិមិត្ត មិនបានកាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌
ដ៏លាមកទាំងឡាយ គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមនូវភិក្ខុជា
អ្នកមិនបានសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺភ្នែកនុ៎ះ ដែលមានការមិនសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយ
គឺភ្នែកណាជាហេតុ ក៏ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺភ្នែកនោះ រក្សា
នូវឥន្ទ្រិយគឺភ្នែក ដល់នូវការសង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយគឺភ្នែក ឮសំឡេងដោយ
ត្រចៀក... ជុំក្លិនដោយច្រមុះ... ទទួលរសដោយអណ្តាត... ពាល់ត្រូវ
ផ្សព្វដោយកាយ... ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយមិនកាន់យក
នូវនិមិត្ត មិនកាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈឡើយ ក៏អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំង-
ឡាយ គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមនូវភិក្ខុជាអ្នកមិនបាន
សង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្តនុ៎ះ ដែលមានការមិនសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្តណា
ជាហេតុ ក៏ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្តនោះ រក្សានូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្ត
ដល់នូវការសង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយគឺចិត្ត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកបិទនូវ
ដំបៅ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកបំពាក់ភ្នែក តើដូច
ម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ សំដែងធម៌ដែលខ្លួន
បានស្តាប់មកយ៉ាងណា បានរៀនមកយ៉ាងណា ដោយពិស្តារ ដល់ជន
ទាំងឡាយដទៃ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកបំពាក់ភ្នែក យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តិត្ថំ ជានាតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ
ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខុ យេវ ពហុស្សុតា អាភតាភមា
ធម្មធរា វិនយធរា មាតិកាធរា តេ កាលេន កាលំ
ឧបសង្កមិត្តា បរិបុច្ឆតិ បរិបញ្ចតិ ឥទំ ភន្តេ កថំ
ឥមស្ស កោ អត្តោតិ តស្ស តេ អាយស្សន្តោ អរិវជញ្ជោវ
វិវេន្តិ អនុត្តានីកតញ្ច ឧត្តានីកពោន្តិ អនេកវិហិតេសុ
ច កង្ខំដ្ឋានីយេសុ ធម្មេសុ កង្ខំ បដិវិនោទេន្តិ ឯវំ
ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តិត្ថំ ជានាតិ ។ កថញ្ច
ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ បីតំ ជានាតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
តថាភតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ ទេសិយមាទេ លភតិ
អត្ថវេទំ លភតិ ធម្មវេទំ លភតិ ធម្មបសញ្ញាតំ
ចាមុដ្ឋំ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ បីតំ ជានាតិ ។
កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិចី ជានាតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុស្គាល់កំពង់ទឹក តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ បានចូលទៅរកពួកភិក្ខុដែលជាថេរៈ ជាពហុស្សូត ចេះចាំក្នុងគម្ពីរនិកាយ ទ្រទ្រង់ធម៌ ទ្រទ្រង់វិន័យ ទ្រទ្រង់មាតិកា ហើយសាកសួរ ប្រឹក្សាម្តងម្កាល ដូច្នោះថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើនព្យញ្ជនៈនេះត្រូវរៀងដូចម្តេច សេចក្តីនៃភាសិតនេះដូចម្តេច លោកដ៏មានអាយុទាំងនោះក៏បើកនូវសេចក្តីដែលកំបាំងផង ធ្វើនូវសេចក្តីដែលជ្រៅឲ្យរាក់ងាយផង បន្ទោបង់នូវសេចក្តីសង្ស័យ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាទីតាំងនៃសេចក្តីសង្ស័យច្រើនប្រការផង ដល់ភិក្ខុនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុស្គាល់កំពង់ទឹក យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដឹងថាខ្លួនបានផឹកទឹកហើយ ឬនៅឡើយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ កាលបើគេកំពុងសំដែងធម្មវិន័យ ដែលតថាគតប្រកាសហើយ ក៏បាននូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងអត្ត បាននូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌ បាននូវបាមោជ្ជៈ ដែលប្រកបដោយធម៌ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដឹងថាខ្លួនបានផឹកទឹកហើយ ឬនៅឡើយ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុស្គាល់ផ្លូវ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគោបាលសុត្ត ភិក្ខុនោ ឯកាទសង្កានិ

អរិយំ អង្គង្គីកំ មត្តំ យថាក្ខតំ បជាជាតិ ឯវំ ខោ
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វីថី ជាជាតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ កោចរកុសលោ ហោតិ ។ ឥធម ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានេ យថាក្ខតំ បជាជាតិ
 ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ កោចរកុសលោ ហោតិ ។
 កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សាវសេសនោហី ច ហោតិ ។
 ឥធម ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សទ្ធា កហាបតិកា អភិហង្គំ បរា-
 វេន្តិ ចីវរិបិណ្ណា ចាតសេនាសនតិ លានប្បច្ច យកេសជ្ជ-
 បរិក្ខារេហិ តត្រ ភិក្ខុ មត្តំ ជាជាតិ បដិគ្គហា-
 ណាយ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សាវសេសនោហី
 ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខុ ថេរា
 វត្តញ្ញ ចិរបព្វជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា
 តេ អតិវេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ ។ ឥធម ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 យេ តេ ភិក្ខុ ថេរា វត្តញ្ញ ចិរបព្វជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃ-
 បរិណាយកា តេសុ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋបេតិ
 អារី ថេវ រហោ ច មេត្តំ វីថីកម្មំ បច្ចុបដ្ឋបេតិ អារី ថេវ
 រហោ ច មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋបេតិ អារី ថេវ រហោ ច

មហាយមកវគ្គ មហាគោបាលសូត្រ អង្គ ១១ របស់ភិក្ខុ

ស្គាល់នូវផ្លូវប្រកបដោយអង្គទាំង ៨ ជាផ្លូវដ៏ប្រសើរ តាមសេចក្តីពិត
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុស្គាល់ផ្លូវ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុអ្នកឈ្លាសក្នុងកន្លែងគោចរ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់នូវសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ តាមសេចក្តីពិត
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកឈ្លាស ក្នុងកន្លែងគោចរ យ៉ាងនេះ
 ឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នករឹតយកទេយ្យវត្ថុឲ្យនៅសល់ តើដូច
 ម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកគហបតីដែលមានសទ្ធា បាននាំ
 យកចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ មក
 បរារណា ចំពោះភិក្ខុក្នុងសាសនានេះហើយ ភិក្ខុស្គាល់ប្រមាណក្នុងការ
 ទទួលបច្ច័យទាំងនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នករឹតយកទេយ្យវត្ថុឲ្យ
 នៅសល់ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកបូជាចំពោះ
 ភិក្ខុដែលជាថេរៈ ដឹងនូវរាត្រី បួសយូរ ជាបិសារបស់សង្ឃ ជាសង្ឃបរិ-
 នាយក ដោយការបូជាដ៏ក្រៃលែង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ តម្កល់មេត្តាកាយកម្ម ក្នុងទីចំពោះមុខនិងទីកំបាំង
 មុខ តម្កល់មេត្តាវចីកម្ម ក្នុងទីចំពោះមុខនិងទីកំបាំងមុខ តម្កល់មេត្តា-
 មនោកម្ម ក្នុងទីចំពោះមុខនិងទីកំបាំងមុខ ចំពោះភិក្ខុទាំងឡាយ ដែល
 ជាថេរៈ ដឹងនូវរាត្រី បួសយូរ ជាបិសារបស់សង្ឃ ជាសង្ឃបរិនាយក

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខុ ខេវា រត្តញ្ញ
 ចិរបព្វទិតា សង្ឃបិតោ សង្ឃបរិណាយកា តេ អតិវេក-
 បូជាយ បូជេតា ហោតិ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខុវេ ឯកា-
 ទសហិ ធម្មេហិ សមដ្ឋាគតោ ភិក្ខុ ភព្វោ ឥមស្មី
 ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិ វិវុឌ្ឍិ វេបុលំ អាបទ្ធិតុទ្ធិ ។ ឥទមវោ-
 ច ភកវា អត្តមនា តេ ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតំ
 អភិនទ្ធី ។

មហាគោបាលសុត្តំ តតិយំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកបូជាពួកភិក្ខុជាថេរៈ ដឹងនូវរាត្រី បួស
 យូរ ជាបិការបស់សង្ឃ ជាសង្ឃបរិនាយក ដោយការបូជាដ៏ក្រៃលែង
 យ៉ាងនេះឯង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ទាំង ១១ នេះឯង
 ទើបគួរដើម្បីដល់នូវសេចក្តីចម្រើន លូតលាស់ ពេញទូលាយ ក្នុងធម្ម-
 វិន័យនេះបាន ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងនូវសូត្រ
 នេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអររីករាយ ចំពោះ
 ភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មហាគោបាលសូត្រ ទី ៣ ។

ចតុត្ថំ ចូឡគោបាលសុត្តំ

[២៨] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកវា វដ្ឋិសុ
វិហារតិ ឧត្តរេលាយំ^(១) កង្កាយ នទិយា តីវេ ។
តត្រ ខោ ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវោតិ ។
ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភកវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។

[២៩] ភកវា ឯតទវោច ភូតបុព្វំ ភិក្ខុវេ មាក-
ធកោ កោចាលកោ ទុប្បញ្ញជាតិកោ វស្សានំ បច្ឆិ-
មេ មាសេ សារទសមយេ^(២) អសមវេក្ខិត្វា កង្កាយ
នទិយា ឱរិមត្តិរំ^(៣) អសមវេក្ខិត្វា បារិមត្តិរំ^(៤) អតិត្ថេ-
នេវ កាវោ បតាវេសិ ឧត្តរដ្ឋិរំ វិទេហានំ^(៥) ។ អថខោ
ភិក្ខុវេ កាវោ មជ្ឈេ កង្កាយ នទិយា សោតេ អា-
មណ្ឌាលិកំ កកិវា តត្ថេវ អនយព្យសនំ អាបដ្ឋិសុ
តំ កិស្ស ហេតុ តថា ហិ សោ ភិក្ខុវេ មាក-

១ ឱក្កវេលាយន្តិប្បត្តិ ។ ន តំ ឥទដ្ឋកថាយ សមេតិ ។ ២ ឱ. ម. សវទសមយេ ។
៣ ឱ. ឱរិមត្តិរំ ។ ម. ឱរិមំ តិរំ ។ ៤ ឱ. បារិមត្តិរំ ។ ម. បារិមំ តិរំ ។ ៥ ឱ. ម. សុវិទេហានំ ។

ចូឡគោបាលសូត្រ ទី ៤

[២៨] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្បែរឆ្នេរទន្លេគង្គា ទៀបក្រុងឧក្កចេលា ក្នុងដែន
វជ្ជី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទីនោះ
ថា នៃភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ទទួលព្រះពុទ្ធដីកា
នៃព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ។

[២៩] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ រឿងធ្លាប់មានមកហើយថា គង្វាលគោជាអ្នកនៅក្នុងដែនមគធៈ
ជាមនុស្សអប្បតតប្រាជ្ញា មិនបានពិចារណានូវត្រើយខាងអាយ ទាំងមិន
បានពិចារណានូវត្រើយខាងនាយនៃទន្លេគង្គា ក៏នាំគោទាំងឡាយចូល
ទៅកាន់ត្រើយខាងជើងនៃដែនវិទេហៈ ត្រង់ទីដែលមិនមែនជាកំពង់ ក្នុង
សារទសម័យ នាខែជាខាងចុងនៃរដូវភ្លៀង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រា
នោះឯង ពួកគោក៏ធ្វើនូវការវិលវល់ ក្នុងកណ្តាលខ្សែទឹកទន្លេគង្គា ហើយ
ក៏ដល់នូវសេចក្តីវិនាសបាត់បង់ក្នុងទឹកទន្លេនោះឯង សេចក្តីវិនាសបាត់បង់
ទៅនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាគង្វាលគោជា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ធកោ កោចាលកោ ទុប្បញ្ញជាតិកោ វស្សានំ បច្ឆិមេ
 មាសេ សារទសមយេ អសមវេក្ខិត្តា កង្កាយ ឆទិយា
 ឌិរិមតីរំ អសមវេក្ខិត្តា ចារិមតីរំ អតិត្តេនេវ កាវោ
 បតាវេសិ ឧត្តរន្តីរំ វិទេហានំ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ
 យេ កេចិ^(១) សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អកុសលា
 ឥមស្ស លោកស្ស អកុសលា បរស្ស លោកស្ស
 អកុសលា មារធម្យស្ស អកុសលា អមារធម្យស្ស
 អកុសលា មច្ចុធម្យស្ស អកុសលា អមច្ចុ-
 ធម្យស្ស តេសំ យេ សោតព្វំ សទ្ធិហាតព្វំ មញ្ញិស្សន្តិ
 តេសំ តំ ភវិស្សតិ ឌីយរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ ។

១ ឱ. ម. យេ ហិ កេចិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

អ្នកនៅក្នុងដែនមគធៈនោះ ជាមនុស្សអប្បឥតប្រាជ្ញា មិនបានពិចារណា
 នូវត្រើយខាងអាយ ទាំងមិនបានពិចារណា នូវត្រើយខាងនាយនៃទន្លេ
 គង្គា ក៏នាំគោទាំងឡាយ ឲ្យច្នៃទៅកាន់ត្រើយខាងជើងនៃដែនវិទេហៈ
 តាមទីដែលមិនមែនជាកំពង់ ក្នុងសារទសម័យ នាខែជាខាងចុងនៃរដូវ
 ភ្លៀង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ជនទាំងឡាយណានីមួយ ទោះសមណៈក្តី
 ព្រាហ្មណ៍ក្តី មិនឈ្លាសក្នុងលោកនេះ^(១) មិនឈ្លាសក្នុងលោកខាង
 មុខ^(២) មិនឈ្លាសក្នុងទីនៅនៃមារ^(៣) មិនឈ្លាសក្នុងទីមិនមែនជាទី
 នៅនៃមារ^(៤) មិនឈ្លាសក្នុងទីនៅនៃមច្ចុ^(៥) មិនឈ្លាសក្នុងទីដែលមិន
 មែនជាទីនៅនៃមច្ចុ^(៦) ពួកជនណាសំគាល់ នូវពាក្យរបស់សមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ទាំងអម្បាលនោះ ថាជាពាក្យគួរស្តាប់ គួរជឿ សេចក្តី
 សំគាល់របស់ជនទាំងនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនមែនជាប្រយោជន៍
 ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលយូរអង្វែង ។

១-២ មិនឈ្លាសក្នុងខន្ធ ធាតុ និងអាយតនៈ ។ ៣ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិទាំង ៣ ។
 ៤ លោកុត្តរធម៌ទាំង ៩ ប្រការ ។ ៥-៦ ធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ និងលោកុត្តរធម៌ ដូច
 គ្នា ។ អដ្ឋកថា ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡគោបាលសុត្តេ ភូតបុព្វវគ្គ

[៣០] ភូតបុព្វំ ភិក្ខុវេ មាកធកោ គោបាលកោ
សប្បញ្ញដាតិកោ វស្សានំ បច្ឆិមេ មាសេ សារទ-
សមយេ សមវេក្ខិត្វា កង្កាយ នទិយា ឱរិមតិរំ
សមវេក្ខិត្វា ចារិមតិរំ តិត្តេនេវ កាវោ បតាវេសិ
ឧត្តរន្តិរំ វិទេហានំ ។ សោ បឋមំ បតាវេសិ យេ
តេ ឧសកា កោបិតវោ កោបិណាយកា តេ តិរិយំ
កង្កាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្តិណា ចារំ អកមំសុ ។
អថាបវេ បតាវេសិ ពលវកាវេ ទម្មកាវេ តេបិ តិរិយំ
កង្កាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្តិណា ចារំ អកមំសុ ។
អថាបវេ បតាវេសិ វច្ឆតវេ វច្ឆតិយោ តេបិ តិរិយំ
កង្កាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្តិណា ចារំ អកមំសុ ។
អថាបវេ បតាវេសិ វច្ឆកេ កិសពលិកេ តេបិ តិរិយំ
កង្កាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្តិណា ចារំ អកមំសុ ។
ភូតបុព្វំ ភិក្ខុវេ វច្ឆកោ តវុណកោ តាវនេវ ជាតកោ

មហាយមកវគ្គ ចូឡគោបាលសូត្រ រឿងធ្លាប់មានមកហើយ

[៣០] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រឿងធ្លាប់មានមកហើយថា គង្វាល
 គោនៅក្នុងដែនមគធៈ ជាមនុស្សមានប្រាជ្ញា បានពិចារណានូវត្រើយ
 ខាងអាយ ទាំងពិចារណានូវត្រើយខាងនាយនៃទន្លេគង្គា ក៏នាំគោទាំង-
 ឡាយឲ្យឆ្លងទៅកាន់ត្រើយខាងជើងនៃដែនវិទេហៈ តាមទីដែលជាកំពង់
 ក្នុងសារទសម័យ នាខែជាខាងចុងនៃរដូវភ្លៀង ។ គង្វាលគោនោះចម្លង
 គោឧសកដែលជាបិតារបស់គោ ជាគោបរិនាយកទៅមុន គោទាំងនោះ
 ក៏ហែលកាត់ទទឹងខ្សែទឹកទន្លេគង្គា ទៅដល់ត្រើយខាងនាយដោយស្រួល
 បួល ។ បន្ទាប់ពីនោះ គង្វាលគោ ចម្លងពួកគោដែលមានកម្លាំងនិង
 គោដែលគួរបង្ហាត់បានដទៃទៀត ឯគោទាំងនោះបានហែលកាត់ទទឹងខ្សែ
 ទឹកទន្លេគង្គា ទៅដល់ត្រើយខាងនាយដោយស្រួលបួល ។ តពីនោះ
 គង្វាលគោ ចម្លងគោឈ្មោលស្មារ និងគោញីចំទង់ដទៃទៀត ឯគោ
 ទាំងនោះ ក៏ហែលកាត់ទទឹងខ្សែទឹកទន្លេគង្គា ទៅដល់ត្រើយខាងនាយ
 ដោយស្រួលបួល ។ លំដាប់ពីនោះ គង្វាលគោចម្លងកូនគោកំពុងបៅ
 ដោះ និងកូនគោស្តម មានកម្លាំងថយដទៃទៀត ឯកូនគោទាំង
 នោះ ក៏ហែលកាត់ទទឹងខ្សែទឹកទន្លេគង្គា ទៅដល់ត្រើយខាងនាយ
 ដោយស្រួលបួល ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រឿងធ្លាប់មានមកហើយ
 ថា កូនគោកំពុងបៅដោះ ជាកូនគោនៅខ្លី ទើបកើតក្នុងថ្ងៃនោះឯង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

មាតុ កោរវកោន វុយ្ហមាណោ សោមិ តិរិយំ កដ្ឋាយ
 សោតំ ធនត្វា សោត្តិណ ចារំ អកមាសិ តំ កិស្ស
 ហេតុ បណ្ឌិតត្តា^(១) តថា ហិ សោ ភិក្ខុវេ មាក-
 ធកោ កោចាលកោ សប្បញ្ញជាតិកោ វស្សានំ
 បច្ឆិមេ មាសេ សារទសមយេ សមវេក្ខិត្វា កដ្ឋាយ
 នទិយា ឱរិមតីរំ សមវេក្ខិត្វា ចារិមតីរំ តិត្តេនេវ
 កាវោ បតាវេសិ ឧត្តរដ្ឋីរំ វិទេហានំ ឯវមេវ ខោ
 ភិក្ខុវេ យេ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា
 កុសលា ឥមស្ស លោកស្ស កុសលា បរស្ស
 លោកស្ស កុសលា មារធម្យស្ស កុសលា
 អមារធម្យស្ស កុសលា មច្ចុធម្យស្ស កុសលា
 អមច្ចុធម្យស្ស តេសំ យេ សោតព្វំ សទ្ធិហាតព្វំ
 មញ្ញិស្សន្តិ តេសំ តំ ភវិស្សតិ ដិយរត្តំ ហិតាយ
 សុខាយ ។

១ ឱ. ម. បណ្ឌិតត្តាតិ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

តែងហែលទៅតាមសំឡេងរបស់មេគោ ឯកូនគោនោះ ហែលកាត់ទទឹង
ខ្សែទឹកទន្លេគង្គា ទៅដល់ត្រើយខាងនាយដោយស្រួលបួល រឿងនោះ
ព្រោះហេតុដូចម្តេច ព្រោះថាគង្គាលគោជាបណ្ឌិត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
គង្គាលគោនៅក្នុងដែនមគធៈនោះឯង ជាមនុស្សមានប្រាជ្ញា បានពិចារ-
ណានូវត្រើយខាងអាយ ពិចារណានូវត្រើយខាងនាយ នៃទន្លេគង្គា
ក៏នាំគោទាំងឡាយ ឲ្យឆ្លងទៅកាន់ត្រើយខាងជើង នៃដែនវិទេហៈ តាម
ទីដែលជាកំពង់ ក្នុងសារទសម័យ នាខែជាខាងចុង នៃវស្សានរដូវ
(ដូចម្តេចមិញ) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជនទាំងឡាយណានីមួយ ទោះ
សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងលោកនេះ ឈ្លាសក្នុង
លោកខាងមុខ ឈ្លាសក្នុងទីនៅរបស់មារ ឈ្លាសក្នុងទីដែលមិនមែន
ជាទីនៅរបស់មារ ឈ្លាសក្នុងទីនៅរបស់មច្ចុ ឈ្លាសក្នុងទីដែលមិនមែន
ជាទីនៅរបស់មច្ចុ ពួកជនណាបានសំគាល់នូវពាក្យរបស់សមណៈ និង
ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ថាជាពាក្យគួរស្តាប់គួរជឿ សេចក្តីសំគាល់របស់
ជនទាំងនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ
អស់កាលយូរអង្វែង យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡគោបាលសុត្តេ បញ្ច គោណោបមា

[៣១] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ យេ តេ ឧសភា
 គោបិតោ គោបិណាយកា^(១) តិរិយំ កង្កាយ សោតំ
 ឆេត្វា សោត្តិណា ចារំ អកម៌សុ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ យេ
 តេ ភិក្ខុ អរហន្តោ វិណាសវា វុសិតវន្តោ កតករ-
 ណីយា ឱហិតភារា អនុប្បត្តសទត្វា បរិក្ខិណាករ-
 សញ្ញោជនា សម្មទញ្ញារិមុត្តា តេបិ តិរិយំ មារស្ស
 សោតំ ឆេត្វា សោត្តិណា ចារំ កតា ។ សេយ្យថាបិ
 ភិក្ខុវេ យេ តេ ពលវគាវា ទម្មគាវា^(២) តិរិយំ កង្កា-
 យ សោតំ ឆេត្វា សោត្តិណា ចារំ អកម៌សុ ឯវមេវ ខោ
 ភិក្ខុវេ យេ តេ ភិក្ខុ បញ្ចន្នំ ឱរម្ហាតិយានំ សញ្ញោជ-
 នានំ បរិក្ខិយា ឱបចាតិកា តត្ថ បរិទិញាយិដោ អនាវត្តិ-
 ធម្មា តស្មា លោកា តេបិ តិរិយំ មារស្ស សោតំ ឆេត្វា

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តវេ តេតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. សេយ្យថាបិ តេ ភិក្ខុវេ ពលវគាវា ទម្មគាវា ។ ម. សេយ្យ... ពលគាវា ទម្មគាវា ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡគោបាលសូត្រ ឧបមាដោយគោ ៥ ពួក

[៣១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គោឧសភទាំងឡាយណា ជា
 បិតារបស់គោ ជាគោបរិនាយក គោឧសភទាំងនោះ បានហែលកាត់
 ទទឹងខ្សែទឹកទន្លេគង្គា ទៅដល់ត្រើយខាងនាយដោយស្រួលបួល មាន
 ឧបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងឡាយណា ជា
 អរហន្តខ្លីណាស្រេច មានព្រហ្មចារ្យនៅរួចហើយ មានសោឡសកិច្ច
 ធ្វើរួចហើយ មានភារៈដាក់ចុះហើយ បានសម្រេចប្រយោជន៍របស់ខ្លួន
 ហើយ មានសំយោជនៈក្នុងភពគឺតណ្ហាអស់ហើយ មានចិត្តផុតស្រឡះ
 ហើយ ព្រោះត្រាស់ដឹងនូវធម៌ដោយប្រពៃ ភិក្ខុទាំងនោះអាចកាត់នូវ
 ខ្សែនៃមារដោយទទឹង ហើយទៅដល់ត្រើយខាងនាយគឺព្រះនិព្វានដោយ
 ស្រួល មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គោទាំង-
 ឡាយណា ដែលជាគោមានកម្លាំង ជាគោដែលគួររត់បាន គោ
 ទាំងនោះ បានហែលកាត់ទទឹងខ្សែទឹកទន្លេគង្គា ទៅដល់ត្រើយខាង
 នាយដោយស្រួលបួល មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុទាំងឡាយណា មានសំយោជនៈជាចំណែកខាងក្រោមទាំង ៥ អស់
 ហើយ ជាឱបបាតិកៈ^(១) បរិនិព្វានក្នុងលោកនោះ មានសភាពមិនបាន
 ត្រឡប់ចាកលោកនោះ ភិក្ខុទាំងនោះនឹងកាត់នូវខ្សែនៃមារដោយទទឹង

១ សំដៅយកព្រះអនាគាមិបុគ្គល ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សោត្តិណ ចារំ កមិស្សន្តិ ។ សេយ្យថាបិ^(១) ភិក្ខុវេ
 វច្ឆតរា វច្ឆតវិយោ តិវិយំ កង្កាយ សោតំ ឆេត្វា សោ-
 ត្តិណ ចារំ អកម៌សុ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ យេ តេ ភិក្ខុ
 តិស្សំ សញ្ញាជនានំ បរិក្ខុយា រាគនោសមោហានំ
 តនុត្តា សកទាតាមិណោ សកិទេវ ឥមំ លោកំ អា-
 កន្ធា ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សន្តិ តេបិ តិវិយំ មារស្ស សោតំ
 ឆេត្វា សោត្តិណ ចារំ កមិស្សន្តិ ។ សេយ្យថាបិ^(២) ភិក្ខុ-
 វេ វច្ឆកា កិសពលិកា^(៣) តិវិយំ កង្កាយ សោតំ
 ឆេត្វា សោត្តិណ ចារំ អកម៌សុ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ យេ
 តេ ភិក្ខុ តិស្សំ សញ្ញាជនានំ បរិក្ខុយា សោតាបដ្ឋា
 អវិទិចាតធម្មា និយតា សម្មោធិបរាយនា តេបិ តិវិយំ
 មារស្ស សោតំ ឆេត្វា សោត្តិណ ចារំ អកម៌សុ ។

១-២ ឱ. ម. សេយ្យថាបិ តេ ។ ៣. ឱ. កិសពលកា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ហើយដល់នូវត្រើយខាងនាយ គឺព្រះនិព្វាន ដោយស្រួលបួល មាន
ឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គោឈ្មោលស្មារទាំង-
ឡាយ គោញ្ជីចំទង់ទាំងឡាយ បានហែលកាត់ទទឹងខ្សែទឹកទន្លេគង្គា
ហើយទៅដល់ត្រើយខាងនាយ ដោយស្រួលបួល មានឧបមាយ៉ាងណា
មិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងឡាយណា មានសំយោជនៈ ៣
អស់ហើយ តែនៅមានរាគៈ ទោសៈ និងមោហៈ ដែលស្រាលស្មើង
ជាសកទាគាមិបុគ្គល មកកាន់លោកនេះតែម្តងទៀត ហើយនឹងធ្វើនូវ
ទីបំផុតទុក្ខ ភិក្ខុទាំងនោះនឹងកាត់នូវខ្សែនៃមារដោយទទឹង ហើយដល់
ត្រើយខាងនាយ គឺព្រះនិព្វាន ដោយស្រួលបួល មានឧបមេយ្យដូច្នោះ
ឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កូនគោដែលកំពុងបោដោះទាំងឡាយ
និងកូនគោដែលស្តមមានកម្លាំងថយ បានហែលកាត់ទទឹងខ្សែទឹកទន្លេ
គង្គាទៅដល់ត្រើយខាងនាយ ដោយស្រួលបួល មានឧបមាយ៉ាងណា
មិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងឡាយណា មានសំយោជនៈ ៣
អស់ហើយ ជាសោតាបន្នបុគ្គល មានសភាពមិនធ្លាក់ទៅក្នុងអបាយ
ជាបុគ្គលទៀង មានធម៌ជាគ្រឿងត្រាស់ដឹងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ភិក្ខុ
ទាំងនោះបានកាត់នូវខ្សែនៃមារដោយទទឹងហើយ ក៏បានដល់នូវត្រើយ
ខាងនាយ គឺព្រះនិព្វាន ដោយស្រួលបួល មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡគោបាលសុត្តិ បញ្ច គោណោបមា

សេយ្យថាបិ សោ ភិក្ខុវេ វច្ឆកោ តុណាកោ តារនេវ
 ជាតកោ មាតុ កោរវកេន វុយ្ហមាដោ តិរិយំ កង្កាយ
 សោតំ ឆេត្វា សោត្តិដា ចារំ អគមាសិ ឯវមេវ ខោ
 ភិក្ខុវេ យេ តេ ភិក្ខុ ធម្មានុសារិដោ សទ្ធានុសារិដោ
 តេបិ តិរិយំ មារស្ស លោកស្ស ឆេត្វា សោត្តិដា ចារំ
 កមិស្សន្តិ ។ អហំ ខោ បន ភិក្ខុវេ កុសលោ ឥមស្ស
 លោកស្ស កុសលោ បរស្ស លោកស្ស កុសលោ
 មារធម្មស្ស កុសលោ អមារធម្មស្ស កុសលោ
 មច្ចុធម្មស្ស កុសលោ អមច្ចុធម្មស្ស ។ តស្ស
 មយ្ហំ ភិក្ខុវេ យេ សោតព្វំ សទ្ធិហាតព្វំ មញ្ញិស្សន្តិ
 តេសំ តំ ភិស្សតិ ដីយរត្តំ ហិតាយ សុខាយាតិ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡគោបាលសូត្រ ឧបមាដោយគោ ៥ ពួក

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កូនគោកំពុងបោរដោះ ដែលជាកូនគោនៅខ្លី ទើប
តែនឹងកើតហើយក្នុងថ្ងៃនោះឯង ក៏ហែលទៅតាមសំឡេងនៃមេគោ បាន
ហែលកាត់ទទឹងខ្សែទឹកទន្លេគង្គា ដល់ទៅត្រើយខាងនាយដោយស្រួល
បួល មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុណា
ដែលជាធម្មានុសារីបុគ្គល^(១) និងសទ្ធានុសារីបុគ្គល^(២) ពួកភិក្ខុទាំងនោះ
នឹងកាត់នូវខ្សែនៃមារ ដោយទទឹង ហើយដល់នូវត្រើយខាងនាយ គឺ
ព្រះនិព្វាន ដោយស្រួលបួល ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកតថាគត
ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងលោកនេះ អ្នកឈ្លាសក្នុងលោកខាងមុខ អ្នកឈ្លាស
ក្នុងទីនៅនៃមារ អ្នកឈ្លាសក្នុងទីដែលមិនមែនជាទីនៅនៃមារ អ្នក
ឈ្លាសក្នុងទីនៅនៃមច្ចុ អ្នកឈ្លាសក្នុងទីដែលមិនមែនជាទីនៅនៃមច្ចុ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជនទាំងឡាយណា សំគាល់នូវពាក្យរបស់តថាគត
ថាជាពាក្យគួរស្តាប់គួរជឿ សេចក្តីសំគាល់របស់ជនទាំងនោះ នឹងប្រព្រឹត្ត
ទៅដើម្បីជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលយូរអង្វែង ។

១ បុគ្គលអ្នករលឹកតាមនូវធម៌គឺបញ្ញា តែងចម្រើននូវមគ្គមានបញ្ញាជាប្រធាន បានខាងបុគ្គល
ដែលតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ មានបញ្ញាស្រ្តីយង្គៀវត្តា ។ ២ បុគ្គលអ្នករលឹកតាមនូវសទ្ធា
តែងចម្រើននូវមគ្គមានសទ្ធាជាប្រធាន បានខាងបុគ្គលដែលតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ មាន
សទ្ធិស្រ្តីយង្គៀវត្តា ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឥន្ទមរោច ភក្កវា ឥនំ វត្វាន^(១) សុកតោ អថាបរំ ឯត-
នរោច សត្វា

អយំ លោកោ បរលោកោ

ជានតា សុប្បកាសិតោ

យញ្ច មារេន សម្បត្តំ

អបត្តំ យញ្ច មច្ចុនា

សព្វំ លោកំ អភិញ្ញាយ

សម្មុទ្ទេន បជានតា

វិវេទំ អមតទ្វារំ

ខេមំ និព្វានបត្តិយា

និដ្ឋំ ចាបិមតោ សោតំ

វិទ្ធុស្គំ វិនិជ្ជីកតំ^(២)

ចាមុជ្ជពហុលា ហោម

ខេមំ បត្តេថ^(៣) ភិក្ខុវោតិ ។

ចូឡគោបាលសុត្តំ ចតុត្ថំ និដ្ឋិតំ ។

១ ឱ. វត្វា ។ ម. វត្វា ច ។ ២ ឱ. ម. វិនិជ្ជីកតំ ។ ៣ បត្តត្ថាតិបិ បាហោ ។ ឯវុបំ
សត្តារំ លភិក្ខុ តុម្ហេ បត្តាយេវ នាមាតិ អត្ថោតិ ឥទ្ធកថា ។ បដ្ឋេថាតិប្បត្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ព្រះទ្រង់ព្រះភាគ ព្រះអង្គត្រាស់សូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះសុគតជា
សាស្តាលុះត្រាស់សូត្រនេះរួចហើយ ទើបសំដែងតាថានេះតទៅទៀតថា

លោកនេះ និងលោកខាងមុខ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ដឹង បាន
ប្រកាសហើយដោយប្រពៃ លោកណា ៗ ដែលមច្ចុមារទៅ
ដល់ក្តី ទៅមិនដល់ក្តី ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ដឹងច្បាស់ បានត្រាស់
ដឹងនូវលោកទាំងអស់នោះ ហើយបើកទ្វារនៃព្រះនិព្វានគឺ
អរិយមគ្គ ដើម្បីដល់នូវព្រះនិព្វានជាទីក្សេម បានកាត់កម្ចាត់
ខ្សែរបស់មារ ហើយធ្វើឲ្យប្រាសចាកដើមបុសគឺមានៈ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរជាអ្នកច្រើនដោយសេចក្តី
រីករាយ ចូរប្រាថ្នានូវព្រះនិព្វានជាទីក្សេមចុះ ។

ចប់ ចូឡគោបាលសូត្រ ទី ៤ ។

បញ្ចមំ ចូឡសច្ចកសុត្តំ

[៣២] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកវា
 វេសាលិយំ វិហារតិ មហារនេ ក្សត្រាភារសាលាយំ ។
 តេន ខោ បន សមយេន សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ
 វេសាលិយំ បដិវសតិ ភស្សប្បវាទិកោ បណ្ឌិតវាទោ
 សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស ។ សោ វេសាលិយំ
 បរិសតិ^(១) ឯវំ វាចំ ភាសតិ នាហំ តំ^(២) បស្សមិ
 សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា សង្ឃី កណី កណា-
 ចរិយំ អបិច អហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធិំ បដិជានមានំ
 យោ មយា វាទេន វាទំ សមារទ្ធា ន សង្កម្មេយ្យ
 ន សម្បកម្មេយ្យ ន សម្បវេធយ្យ យស្ស ន
 កច្ឆេហិ សេនា មុញោយ្យំ ចូណាញោចាហំ^(៣) អចេតនំ
 វាទេន វាទំ សមារកេយ្យំ សាមិ មយា វាទេន វាទំ
 សមារទ្ធា សង្កម្មេយ្យ សម្បកម្មេយ្យ សម្បវេធយ្យ
 កោ បន វាទោ មនុស្សក្ខតស្សាតិ ។

១ ឱ. បរិសតី ។ ២ ឱ. ម. នាហន្តំ ។ ៣ ឱ. ចូណាញោបហំ ។ ម. ចូណំ បាហំ ។

ចូឡសច្ចកសូត្រ ទី ៥

[៣២] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងកូដាគារសាលាក្នុងមហាវ័ន ទៀបក្រុងវេសាលី ។
សម័យនោះឯង និគន្ធបុត្រឈ្មោះសច្ចកៈ នៅក្នុងក្រុងវេសាលី ជាអ្នក
ពោលនូវតិរច្ឆានកថា ពោលថាខ្លួនជាអ្នកប្រាជ្ញ មហាជនសន្មតថា ជា
អ្នកមានលទ្ធិល្អ ។ សច្ចកនិគន្ធបុត្រនោះ តែងពោលវាចា នាកណ្តាល
បរិស័ទ ក្នុងក្រុងវេសាលីយ៉ាងនេះថា បុគ្គលណាដែលអាត្មាអញលើក
ឡើងនូវទោសដោយសំដី ហើយមិនកក្រើក មិនរំភើប មិនញាប់ញ័រ
ទាំងញើសក៏មិនហូរចេញអំពីភ្នែក របស់បុគ្គលណា អាត្មាអញមិនឃើញ
នូវបុគ្គលនោះ ទោះសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ជាអ្នកមានពួក មានគណៈ
ជាអាចារ្យនៃគណៈ ឬពុំនោះសោត បានប្តេជ្ញាខ្លួនថាជាអរហន្តសម្មា-
សម្ពុទ្ធទេ ឯអាត្មាអញ បើលើកឡើងនូវទោសដោយពាក្យសំដី ចំពោះ
ទៅលើបង្គោលដែលជារបស់គ្មានចេតនាសោះ ឯបង្គោលនោះ លុះអាត្មា
អញលើកឡើងនូវទោសដោយពាក្យសំដីហើយ គប្បីកក្រើក រំភើប
ញាប់ញ័រ ចាំបាច់ពោលទៅថ្វី ដល់មនុស្សជាតិផងគ្នា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[៣៣] អថខោ អាយស្មា អស្សជិ បុព្វណ្ណាសមយំ
 ជិវាសេត្វា បត្តចីរមាណាយ វេសាលិយំ បិណ្ណាយ
 ចារិសិ ។ អទ្ធិសា ខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ
 វេសាលិយំ ជដ្ឋារិហារំ អនុចដ្ឋមមាណោ អនុវិចរមាណោ
 អាយស្មន្តំ អស្សជិ ទូរតោវ កច្ឆន្តំ ទិស្វាន
 យេនាយស្មា អស្សជិ តេនុបសដ្ឋមិ ឧបសដ្ឋមិត្វា
 អាយស្មតា អស្សជិណា សទ្ធិ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ
 កមំ សារាណីយំ វិតិសារេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។
 ឯកមន្តំ បិតោ ខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ
 អាយស្មន្តំ អស្សជិ ឯតទរោច កមំ បន កោ
 អស្សជិ សមណោ កោតមោ សារកេ វិនេតិ
 កមំភាតា ច បន សមណាស្ស កោតមស្ស
 សារកេសុ អនុសាសនី ពហុលា បវត្តតីតិ ។ ឯវំ
 ខោ អក្កិវេស្សន ភក្កវា សារកេ វិនេតិ ឯវំភាតា ច បន
 ភក្កវតោ សារកេសុ អនុសាសនី ពហុលា បវត្តតិ
 រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ វេទនា អនិច្ចា សញ្ញា អនិច្ចា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[៣៣] លំដាប់នោះឯង ព្រះអស្សជិ មានអាយុ ស្មៀកស្បង់ ទ្រង់នូវបាត្រនិងចីវរ ក្នុងបុព្វណ្ណាសម័យ ចូលទៅក្នុងក្រុងវេសាលី ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ សច្ចកនិគន្ធបុត្រកំពុងដើរសសៀវ ។ ទៅ ដើម្បី សម្រាកស្នងក្នុងក្រុងវេសាលី ក៏បានឃើញព្រះអស្សជិមានអាយុ កំពុង និមន្តទៅអំពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយ ក៏ចូលសំដៅទៅរកព្រះអស្សជិ មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយ ជាមួយនឹង ព្រះអស្សជិមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យ ដែលគួរឲ្យកើតសេចក្តីរីករាយ និងពាក្យដែលគួររលឹកហើយ ក៏បិទនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះសច្ចក- និគន្ធបុត្របិទនៅ ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបពោលពាក្យនេះនឹងព្រះ អស្សជិមានអាយុថា បពិត្រព្រះអស្សជិដ៏ចម្រើន ព្រះសមណគោតម តែងទូន្មាននូវសារឹកទាំងឡាយ ដូចម្តេចខ្លះ មួយទៀត ពាក្យប្រៀន ប្រដៅរបស់ព្រះសមណគោតមតែងប្រព្រឹត្តទៅច្រើន ក្នុងពួកសារឹកទាំង- ឡាយ មានចំណែកដូចម្តេច ។ ព្រះអស្សជិតបថា ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទូន្មាន នូវពួកសារឹកយ៉ាងនេះ មួយទៀត ពាក្យ ប្រៀនប្រដៅតែងប្រព្រឹត្តទៅច្រើន ក្នុងពួកសារឹក មានចំណែកយ៉ាងនេះ ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនទៀង វេទនាមិនទៀង សញ្ញាមិនទៀង

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្តេ សន្តាគារេ លិច្ឆវិនំ សន្និបាតោ

សង្ខារា អនិច្ចា វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ រូបំ ភិក្ខុវេ
 អនត្តា វេទនា អនត្តា សញ្ញា អនត្តា សង្ខារា
 អនត្តា វិញ្ញាណំ អនត្តា សព្វេ សង្ខារា អនត្តា^(១)
 សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ឯវំ ខោ អត្តិវេស្សន ភក្កវា
 សារកេ វិនេតិ ឯវំភាតា ច បន ភក្កវតោ សារ-
 កេសុ អនុសាសនី ពហុលា បវត្តតីតិ ។ ទុស្សតំ
 វត កោ អស្សជិ អស្សម្ហ យេ មយំ ឯវំវាទី
 សមណំ កោតមំ អស្សម្ហ អប្បេវ ឆាម^(២) មយំ
 កណាចិ ករហាចិ តេន កោតា កោតមេន សន្និ
 សមាគមំ កច្ឆេយ្យាម អប្បេវ ឆាម សិយា កោចិទេវ
 កថាសល្លាហោ អប្បេវ ឆាម តស្មា ចាបកា ទិដ្ឋិតតា
 វិវេចេយ្យាមាតិ ។

[៣៤] តេន ខោ បន សមយេន បញ្ចមត្តានិ លិច្ឆ-
 វិសតានិ សន្តាគារេ សន្និបតិសានិ ហោន្តិ កេនចិទេវ
 ករណីយេន ។ អថខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ
 យេន តេ លិច្ឆវី តេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិត្វា

១ ឱ. អនិច្ចា ។ ២ ឱ. ម. អប្បេវ ច ឆាម ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ពួកស្តេចលិច្ឆវីប្រជុំគ្នាក្នុងសន្តាគារដ្ឋាន

សង្ខារទាំងឡាយមិនទៀង វិញ្ញាណមិនទៀង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិន
 មែនជាខ្លួន វេទនាមិនមែនជាខ្លួន សញ្ញាមិនមែនជាខ្លួន សង្ខារទាំងឡាយ
 មិនមែនជាខ្លួន វិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន សង្ខារទាំងពួងមិនមែនជាខ្លួន ធម៌
 ទាំងពួងមិនមែនជាខ្លួន ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទូន្មាន
 នូវសារឹកទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង មួយទៀត ពាក្យប្រៀនប្រដៅ
 របស់ព្រះមានព្រះភាគ តែងប្រព្រឹត្តទៅច្រើនក្នុងពួកសារឹក មានចំណែក
 យ៉ាងនេះ ។ បពិត្រព្រះអស្សជីដ៏ចម្រើន យើងទាំងឡាយណា បាន
 ស្តាប់ព្រះសមណគោតម មានវាទៈយ៉ាងនេះ យើងទាំងឡាយនោះ
 ឈ្មោះថា បានស្តាប់នូវវាទៈដែលកម្របានស្តាប់ ធ្វើម្តេចយើងទាំងឡាយ
 នឹងទៅចូលព្រះសមណគោតមដ៏ចម្រើននោះ បានម្តងហ្ន៎ ធ្វើម្តេចហ្ន៎ នឹង
 មានការចរចាអ្វីនីមួយៗទៅអេះ ធ្វើម្តេចយើងទាំងឡាយ នឹងដោះនូវ
 សមណគោតម ឲ្យផុតអំពីទិដ្ឋិដ៏លាមកនោះចេញបានហ្ន៎ ។

[៣២] សម័យនោះឯង ព្រះបាទលិច្ឆវី ចំនួន ៥០០ អង្គ កំពុង
 តែប្រជុំនៅក្នុងសន្តាគារដ្ឋាន^(១) ដោយមានកិច្ចការអ្វីនីមួយ ។ លំដាប់
 នោះ សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ក៏ចូលទៅរកព្រះបាទលិច្ឆវីទាំងនោះ លុះចូល

១ សាលាសម្រាប់ប្រៀនប្រដៅរាជត្រកូល ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តេ សិច្ឆវី ឯតទរោច អភិក្កមន្តុ កោន្តោ សិច្ឆវី
 អភិក្កមន្តុ កោន្តោ សិច្ឆវី អដ្ឋ មេ សមណោ កោត-
 មេន សន្និ កថាសល្លាថា ភវិស្សតិ សច មេ សម-
 ណោ កោតមោ តថា បតិដ្ឋហិស្សតិ^(១) យថា ច
 មេ^(២) ញាតញ្ញតវេន សាវកេន អស្សជីនា នាម
 ភិក្ខុនា បតិដ្ឋិតំ សេយ្យថាមិ នាម ពលវា បុរិសោ
 ទីយលោមិកំ ឯឡកំ លោមេសុ តហេត្វា អាត-
 ខ្យេយ្យ បរិកខ្យេយ្យ សម្បរិកខ្យេយ្យ ឯវមេវាហំ
 សមណំ កោតមំ វាទេន វាទំ អាតខ្យិស្សាមិ
 បរិកខ្យិស្សាមិ សម្បរិកខ្យិស្សាមិ សេយ្យថាមិ នាម
 ពលវា សោណ្ឌិកាកម្មកាវោ មហាន្តំ សោណ្ឌិកា-
 កិលញ្ចំ តម្ហីវេ ឧទករហាទេ បត្តិបិត្វា កន្តោ
 តហេត្វា អាតខ្យេយ្យ បរិកខ្យេយ្យ សម្បរិ-
 កខ្យេយ្យ ឯវមេវាហំ សមណំ កោតមំ វាទេន វាទំ
 អាតខ្យិស្សាមិ បរិកខ្យិស្សាមិ សម្បរិកខ្យិស្សាមិ

១ ឱ. ម. បតិដ្ឋិស្សតិ ។ ២ ឱ. យថាស្ស មេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យនេះនឹងព្រះបាទលិច្ឆវីទាំងនោះថា សូមព្រះ
 បាទលិច្ឆវីទាំងឡាយដ៏ចម្រើន អញ្ជើញទៅ សូមព្រះបាទលិច្ឆវីទាំងឡាយ
 ដ៏ចម្រើន អញ្ជើញទៅ ខ្ញុំនឹងមានការចរចាជាមួយនឹងព្រះសមណគោតម
 ក្នុងថ្ងៃនេះ ថាបើព្រះសមណគោតម តតាំងនឹងខ្ញុំ ដូចជាភិក្ខុឈ្មោះ
 អស្សជិ ជាសាវ័កដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះមួយដែរ បានតតាំងនឹងខ្ញុំរួចហើយ
 ខ្ញុំនឹងទាញមក ច្រានទៅ គ្រវាត់គ្រវែងនូវពាក្យសំដី ដោយពាក្យសំដី
 ចំពោះព្រះសមណគោតម ដូចជាបុរសមានកម្លាំង ចាប់សត្វចៀមដែល
 មានរោមវែង ពូជ័រោមទាំងឡាយ ទាញមក ច្រានទៅ គ្រវាត់គ្រវែង
 ដូច្នោះឯង ពុំនោះសោត ខ្ញុំនឹងទាញមក ច្រានទៅ គ្រវាត់គ្រវែង
 នូវពាក្យសំដី ដោយពាក្យសំដី ចំពោះព្រះសមណគោតមនោះ ដូចជា
 បុរសមានកម្លាំង ជាអ្នកធ្វើការងារក្នុងផ្ទះលក់សុរា ដាក់នូវកន្ទេល
 សម្រាប់ដាក់ម្សៅក្នុងផ្ទះលក់សុរា ក្នុងអន្លង់ទឹកដែលជ្រៅ ចាប់ត្រង់ជាន់
 ទាញមក ច្រានទៅ គ្រវាត់គ្រវែងដូច្នោះឯង ពុំនោះខ្ញុំនឹងផ្តាច់ចុះ ផ្ទារ
 ឡើង បោកបោះនូវពាក្យសំដីដោយពាក្យសំដី ចំពោះព្រះសមណគោតម

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្តេ សច្ចកស្ស ឧបមាវចនំ

សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ^(១) សោណ្ឌិកាធុត្តោ
 ថាលំ^(២) កណ្តោ កហេត្វា ឱធុនេយ្យ និទ្ទនេយ្យ និប្បា-
 យេយ្យ^(៣) វរមេវាហំ សមណំ កោតមំ វាទេន វាទំ
 ឱធុនិស្សាមិ និទ្ទនិស្សាមិ និប្បាបិស្សាមិ^(៤) សេយ្យ-
 ថាបិ នាម កុញ្ញហេ សង្ឃិហាយនោ កម្ពីរំ ចោក្ខវណី
 ឱតាហេត្វា^(៥) សាលាជោវិកំ នាម កីឡិតជាតំ កីឡិតិ
 វរមេវាហំ សមណំ កោតមំ សាលាជោវិកំ មញ្ញ
 កីឡិតជាតំ កីឡិតិស្សាមិ អភិក្កមន្តុ កោន្តោ លិច្ឆរី
 អភិក្កមន្តុ កោន្តោ លិច្ឆរី អដ្ឋ មេ សមណោន
 កោតមេន សទ្ធិ កថាសល្លាចោ ភវិស្សតីតិ ។ តត្ថេ-
 កច្ចេ^(៦) លិច្ឆរី វរមាហំសុ កី សមណោ កោតមោ
 សច្ចកស្ស និកន្តបុត្តស្ស វាទំ អាហេយេស្សតិ អថខោ
 សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ សមណស្ស កោតមស្ស
 វាទំ អាហេយេស្សតីតិ ។ ឯកច្ចេ លិច្ឆរី វរមាហំសុ

១ ឱ. ម. បុរិសោតិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. វាលំ ។ ៣ ឱ. ម. និប្បាទេយ្យ ។
 ៤ ឱ. ម. និប្បាទេស្សាមិ ។ ៥ ឱ. ឱតាហិត្វា ។ ៦ ឱ. ម. តត្រេកច្ចេ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ពាក្យប្រៀបរបស់សច្ចកនិគន្ធបុត្រ

ដូចជាបុរសមានកម្លាំង ជាអ្នកលេងសុរា ចាប់ថាសត្រង់កណ្តាប់មាត់ផ្កាប់
 ចុះ ផ្លូវឡើង បោកបោះដូច្នោះឯង ពុំនោះសោត ខ្ញុំនឹងលេងនូវព្រះសម-
 ណគោតម ឲ្យមានទំនងដូចជាគេលេងនូវល្បែងលាងសម្បកឆ្នៃ ឲ្យដូចគ្នា
 នឹងដំរីដែលមានអាយុ ៦០ ឆ្នាំ ចុះកាន់ស្រះបោកកូរណីដ៏ជ្រៅ ហើយលេង
 នូវល្បែងលាងសម្បកឆ្នៃដូច្នោះឯង សូមព្រះបាទលិច្ឆវីទាំងឡាយដ៏ចម្រើន
 អញ្ជើញទៅ សូមព្រះបាទលិច្ឆវីទាំងឡាយដ៏ចម្រើនអញ្ជើញទៅ ខ្ញុំនឹងមាន
 ការចរចាជាមួយនឹងព្រះសមណគោតមក្នុងថ្ងៃនេះ ។ បណ្តាព្រះបាទលិច្ឆវី
 ទាំងនោះ ព្រះបាទលិច្ឆវីពួកខ្លះ មានព្រះវាចាយ៉ាងនេះថា ព្រះសមណ-
 គោតម នឹងលើកឡើងនូវពាក្យសំដីរបស់សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ដូចម្តេចបាន
 មានតែសច្ចកនិគន្ធបុត្រទេ ទើបនឹងលើកឡើងនូវពាក្យសំដីរបស់ព្រះសម-
 ណគោតមវិញបាន ។ ព្រះបាទលិច្ឆវីពួកខ្លះ មានព្រះវាចាយ៉ាងនេះថា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កី សោ កវមាដោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ យោ^(១)
 ភកវតោ វាទំ អាហោមេស្សតិ អថខោ ភកវា
 សច្ចកស្ស និកន្តបុត្តស្ស វាទំ អាហោមេស្សតីតិ ។
 អថខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ បញ្ចមត្តេហិ លិច្ឆ-
 វិសតេហិ បរិវតោ យេន មហារទំ ក្សជាតារសាលា
 តេនុបសង្កមិ ។

[៣៥] តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា
 ភិក្ខុ អញ្ញោកាសេ ចង្កមន្តិ ។ អថខោ សច្ចកោ
 និកន្តបុត្តោ យេន តេ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្ក-
 មិត្វា តេ ភិក្ខុ ឯតទវោច កហន្តុខោ កោ ឯតវហិ
 សោ កវំ កោតមោ វិហារតិ ទស្សនកាមា ហិ មយំ
 តំ កវន្តំ កោតមន្តិ ។ ឯស អក្កិវេស្សន ភកវា
 មហារទំ អន្លោកាហេត្វា អញ្ញតវស្មី រុក្ខមូលេ
 ទិវាវិហារំ និសិន្នោតិ ។ អថខោ សច្ចកោ និកន្ត-
 បុត្តោ មហាតិយា លិច្ឆវិបរិសាយ សន្ធិំ មហារទំ អន្លោ-
 កាហេត្វា យេន ភកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា

១ ឱ. យោតិ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

សច្ចកនិគន្ធបុត្រនោះ នឹងលើកឡើងនូវពាក្យសំដី របស់ព្រះមានព្រះ
ភាគជាម្ចាស់ ដូចម្តេចបាន មានតែព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ទេ ទើបលើក
ឡើងនូវពាក្យសំដី របស់សច្ចកនិគន្ធបុត្របាន ។ លំដាប់នោះ សច្ចកនិ-
គន្ធបុត្រ មានព្រះបាទលិច្ឆវិច័ន្ធប្រាំរយអង្គចោមរោម ក៏ចូលសំដៅទៅ
ត្រង់កូដាគារសាលា នាមហារ័ន ។

[៣៥] សម័យនោះឯង ភិក្ខុច្រើនរូបកំពុងចង្រ្កមនៅទីវាល ។

គ្រានោះ សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ចូលទៅរកភិក្ខុទាំងនោះ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ក៏ពោលពាក្យនេះនឹងភិក្ខុទាំងនោះថា នៃលោកទាំងឡាយដ៏
ចម្រើន ឥឡូវនេះ ព្រះគោតមដ៏ចម្រើននោះ គង់នៅក្នុងទីណា យើងទាំង-
ឡាយ ចង់ចូបនឹងព្រះគោតមដ៏ចម្រើននោះ ។ ភិក្ខុទាំងនោះតបថា ម្ចាស់
អគ្គិវេស្សនៈ ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់អង្គនុ៎ះ ទ្រង់យាងចូលទៅកាន់
មហារ័ន គង់សម្រាកព្រះអង្គក្នុងវេលាថ្ងៃ ក្រោមម្លប់ឈើមួយ ។ លំដាប់
នោះសច្ចកនិគន្ធបុត្រ ក៏ចូលទៅកាន់មហារ័ន ជាមួយនឹងព្រះបាទលិច្ឆវិ
ជាបរិស័ទច្រើនអង្គ ចូលទៅរកព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្តេ ពហុលប្បវត្តានុសាសនី

ភកវតា សទ្ធិ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កងំ សារា-
 ណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ តេបិ
 ខោ លិច្ឆរី អប្បេកច្ចេ ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ
 និសីទីសុ ។ អប្បេកច្ចេ ភកវតា សទ្ធិ សម្មោទីសុ
 សម្មោទនីយំ កងំ សារាណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ
 និសីទីសុ ។ អប្បេកច្ចេ យេន ភកវា តេនញ្ញាលិម្ប-
 ណាមេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។ អប្បេកច្ចេ ភកវតោ
 សន្តិកេ ធាមកោត្តំ សារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។
 អប្បេកច្ចេ តុណ្ហិក្ខតា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។

[៣៦] ឯកមន្តំ និសិទ្ធា ខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ
 ភកវន្តំ ឯតទរោច បុច្ឆេយ្យាហំ កវន្តំ កោតមំ កញ្ចំទេវ
 ទេសំ សចេ មេ កវំ កោតមោ ឱកាសំ ករោតិ
 បញ្ញាស្ស វេយ្យាករណាយាតិ ។ បុច្ឆ អក្កិវេស្សន
 យទាកដ្ឋសីតិ ។ កងំ បន^(១) កវំ កោតមោ សា-
 រកេ វិទេតិ កងំភាតា ច បន កោតោ កោតមស្ស
 សារកេសុ អនុសាសនី ពហុលា បវត្តតីតិ ។

១ ម. កថញ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសុត្រ ពាក្យប្រៀនប្រដៅដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយច្រើន

ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយ ជាមួយនឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែល
គួររីករាយនិងពាក្យដែលគួររលឹកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ ឯព្រះ
បាទលិច្ឆវីទាំងនោះ ពួកខ្លះ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយ
គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ ពួកខ្លះ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយជាមួយនឹងព្រះមាន
ព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ និងពាក្យដែលគួររលឹកហើយ
ក៏គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ ពួកខ្លះ ក៏គង់ប្រណម្យអញ្ជូលី ចំពោះព្រះមាន
ព្រះភាគ ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ ពួកខ្លះ ក៏សំដែងនាមនិងគោត្រ (របស់ខ្លួន)
ឲ្យឮច្បាស់ក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគ ហើយគង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។
ពួកខ្លះ ក៏គង់នៅស្ងៀមក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

[៣៦] សច្ចកនិគន្ធបុត្រ លុះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ពោល
ពាក្យនេះនឹងព្រះមានព្រះភាគថា បើព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ធ្វើនូវឱកាស
ដើម្បីដោះស្រាយនូវបញ្ហារបស់ខ្ញុំបាន ខ្ញុំនឹងសួរនូវហេតុនីមួយ នឹងព្រះ
គោតមដ៏ចម្រើន ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ
បើអ្នកត្រូវការនឹងសួរ ចូរសួរមកចុះ ។ ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន តែង
ទូន្មានពួកសាវ័កដូចម្តេចខ្លះ ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
តែងប្រព្រឹត្តទៅច្រើនក្នុងពួកសាវ័ក មានចំណែកដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯវំ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន ភារកេ វិនេមិ ឯវំភាតា ច
 បន មេ ភារកេសុ អនុសាសនី ពហុលា បវត្តតិ រូបំ
 ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ វេទនា អនិច្ចា សញ្ញា អនិច្ចា
 សង្ខារា អនិច្ចា វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ រូបំ ភិក្ខុវេ អនត្តា
 វេទនា អនត្តា សញ្ញា អនត្តា សង្ខារា អនត្តា
 វិញ្ញាណំ អនត្តា សព្វេ សង្ខារា អនត្តា សព្វេ ធម្មា
 អនត្តាតិ ឯវំ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន ភារកេ
 វិនេមិ ឯវំភាតា ច បន មេ ភារកេសុ អនុសាសនី
 ពហុលា បវត្តតីតិ ។ ឧបមា មំ កោ កោតម
 បដិកាតីតិ ។ បដិកាតុ តំ អក្កិវេស្សនាតិ ភក្កវា
 អវោច ។ សេយ្យថាបិ កោ កោតម យេ កេចិមេ
 វីជតាមភូតតាមា^(១) វុឡី វិរូឡី វេបុលំ អាបជ្ជន្តិ
 សព្វេ តេ បបរី ជិស្សាយ បបរិយំ បតិដ្ឋាយ
 ឯវមេតេ វីជតាមភូតតាមា វុឡី វិរូឡី វេបុលំ
 អាបជ្ជន្តិ សេយ្យថាបិ វា បន កោ កោតម

១ ឱ. ម. វីជតាមភូតតាមា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

អគ្គិវេស្សនៈ តថាគតតែងទូន្មានពួកសាវ័កយ៉ាងនេះ ពាក្យប្រៀនប្រដៅ
 របស់តថាគត តែងប្រព្រឹត្តទៅច្រើនក្នុងពួកសាវ័ក មានចំណែកយ៉ាង
 នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនទៀង វេទនាមិនទៀង សញ្ញាមិន
 ទៀង សង្ខារទាំងឡាយមិនទៀង វិញ្ញាណមិនទៀង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 រូបមិនមែនជាខ្លួន វេទនាមិនមែនជាខ្លួន សញ្ញាមិនមែនជាខ្លួន សង្ខារ
 ទាំងឡាយមិនមែនជាខ្លួន វិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន សង្ខារទាំងពួងមិន
 មែនជាខ្លួន ធម៌ទាំងពួង ក៏មិនមែនជាខ្លួនដែរ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគត
 តែងទូន្មានពួកសាវ័កយ៉ាងនេះឯង ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់តថាគត តែង
 ប្រព្រឹត្តទៅច្រើនក្នុងពួកសាវ័ក មានចំណែកយ៉ាងនេះ ។ បពិត្រព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសំដែងពាក្យឧបមាបន្តិច ។ ព្រះមានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា អើអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកឯងចូរសំដែងពាក្យឧបមាទៅ
 ចុះ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ពីជគាមនិងកូតគាមទាំងឡាយណានិ-
 មួយដល់នូវការចម្រើន លូតលាស់ ធំទូលាយ ពីជគាមនិងកូតគាមទាំង
 អស់នោះ អាស្រ័យនូវផែនដី តាំងនៅលើផែនដី ពីជគាមនិងកូតគាម
 ទាំងនុ៎ះ ក៏តែងតែដល់ នូវការចម្រើន លូតលាស់ ធំទូលាយយ៉ាង
 នេះ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ បពិត្រព្រះគោតម ដ៏ចម្រើន មួយទៀត

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្តេ ពហុលប្បវត្តានុសាសនី

យេ កេចិមេ ពលករណីយា កម្មន្តា ករិយន្តិ
 សព្វេ តេ បបរី និស្សាយ បបរិយំ បតិជ្ជាយ ឯវមេតេ
 ពលករណីយា កម្មន្តា ករិយន្តិ ឯវមេវ ខោ កោ
 កោតម រូបត្តាយំ បុរិសបុគ្គលោ រូបេ បតិជ្ជាយ
 បុញ្ញំ វា អបុញ្ញំ វា បសវតិ វេទនត្តាយំ បុរិសបុគ្គលោ
 វេទនាយ បតិជ្ជាយ បុញ្ញំ វា អបុញ្ញំ វា បសវតិ
 សញ្ញត្តាយំ បុរិសបុគ្គលោ សញ្ញាយ បតិជ្ជាយ
 បុញ្ញំ វា អបុញ្ញំ វា បសវតិ សដ្ឋារត្តាយំ បុរិសបុគ្គ-
 លោ សដ្ឋារសុ បតិជ្ជាយ បុញ្ញំ វា អបុញ្ញំ វា បសវតិ
 វិញ្ញាណត្តាយំ បុរិសបុគ្គលោ វិញ្ញាណោ បតិជ្ជាយ
 បុញ្ញំ វា អបុញ្ញំ វា បសវតីតិ ។ ននុ តំ^(១) អត្តិវេស្សន
 ឯវំ វទេសិ រូបំ មេ អត្តា វេទនា មេ អត្តា សញ្ញា
 មេ អត្តា សដ្ឋារា មេ អត្តា វិញ្ញាណំ មេ អត្តាតិ ។
 អហំ ហិ កោ កោតម ឯវំ វទាមិ រូបំ មេ អត្តា
 វេទនា មេ អត្តា សញ្ញា មេ អត្តា សដ្ឋារា មេ អត្តា

១ ឱ. ម. ត្ងំ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ពាក្យប្រៀនប្រដៅដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយច្រើន

ការងារទាំងឡាយ ដែលគួរធ្វើដោយកម្លាំងឯណានីមួយ គេតែងធ្វើការ
 ងារទាំងអស់នោះ អាស្រ័យនូវផែនដី តាំងនៅលើផែនដី ការងារដែលគួរ
 ធ្វើដោយកម្លាំងទាំងនុ៎ះ គេតែងធ្វើយ៉ាងនេះ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ
 បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន បុរសបុគ្គលនេះ មានរូបជាខ្លួន តាំងនៅក្នុងរូប
 ទទួលនូវបុណ្យឬបាប បុរសបុគ្គលនេះ មានវេទនាជាខ្លួន តាំងនៅក្នុង
 វេទនា ទទួលនូវបុណ្យឬបាប បុរសបុគ្គលនេះ មានសញ្ញាជាខ្លួន តាំង
 នៅក្នុងសញ្ញា ទទួលនូវបុណ្យឬបាប បុរសបុគ្គលនេះ មានសង្ខារជាខ្លួន
 តាំងនៅក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ទទួលនូវបុណ្យឬបាប បុរសបុគ្គលនេះមាន
 វិញ្ញាណជាខ្លួន តាំងនៅក្នុងវិញ្ញាណ ទទួលនូវបុណ្យឬបាប មានឧប-
 មេយ្យដូច្នោះឯង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា រូបជា
 ខ្លួនរបស់អញ វេទនាជាខ្លួនរបស់អញ សញ្ញាជាខ្លួនរបស់អញ សង្ខារទាំង-
 ឡាយជាខ្លួនរបស់អញ វិញ្ញាណជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នោះឬ ។ បពិត្រព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើន ខ្ញុំឯងពោលយ៉ាងនេះថា រូបជាខ្លួនរបស់អញ វេទនាជា
 ខ្លួនរបស់អញ សញ្ញាជាខ្លួនរបស់អញ សង្ខារទាំងឡាយជាខ្លួនរបស់អញ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

វិញ្ញាណំ មេ អត្តាតិ អយញ្ច មហតី ជនតាតិ ។
 កី ហិ តេ អក្កិវេស្សន មហតី ជនតា កវិស្សតិ
 ឥជ្ឈ ត្វំ អក្កិវេស្សន សកំយេវ វាទំ និព្វេដហីតិ ។
 អហំ ហិ កោ កោតម ឯវំ វទាមិ រូបំ មេ អត្តា
 វេទនា មេ អត្តា សញ្ញា មេ អត្តា សដ្ឋារា មេ
 អត្តា វិញ្ញាណំ មេ អត្តាតិ ។

[៣៧] តេនហិ អក្កិវេស្សន តញ្ញេវេត្ត^(១) បដិបុច្ឆិ-
 ស្សាមិ យថា តេ ខមេយ្យ តថា ទំ^(២) ព្យាករេយ្យាសិ
 តំ កី មញ្ញាសិ អក្កិវេស្សន វត្តេយ្យ រញ្ញោ ខត្តិយស្ស
 មុទ្ធាវសិត្តស្ស សកស្មី វិទិតេ វសោ យាតេតាយំ វា
 យាតេតុំ ជាបេតាយំ វា ជាបេតុំ បញ្ចាដេតាយំ វា
 បញ្ចាដេតុំ សេយ្យថាមិ រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោ-
 សលស្ស សេយ្យថាមិ វា បន រញ្ញោ មាភជស្ស
 អជាតសត្តស្ស វេទេហិបុត្តស្សាតិ ។ វត្តេយ្យ
 កោ កោតម រញ្ញោ ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិត្តស្ស
 សកស្មី វិទិតេ វសោ យាតេតាយំ វា យាតេតុំ

១ ឱ. តំយេវេត្ត ។ ២ ម. តំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

វិញ្ញាណជាខ្លួនរបស់អញ ទាំងប្រជុំជនជាច្រើននេះ គេក៏ថាដូច្នោះដែរ ។
នៃអគ្គិវេស្សនៈ ឯប្រជុំជនជាច្រើនរបស់អ្នក នឹងធ្វើជាសំអាងម្តេចបាន
ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ អញ្ជើញ អ្នកដោះស្រាយតែពាក្យសំដីរបស់ខ្លួនចុះ ។
បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ខ្ញុំនៅតែពោលយ៉ាងនេះថា រូបជាខ្លួនរបស់
អញ វេទនាជាខ្លួនរបស់អញ សញ្ញាជាខ្លួនរបស់អញ សង្ខារទាំងឡាយ
ជាខ្លួនរបស់អញ វិញ្ញាណជាខ្លួនរបស់អញ ។

[៣៧] ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ លើដូច្នោះ តថាគតនឹងត្រឡប់សួរទៅ
អ្នកក្នុងប្រស្នានេះវិញ ប្រស្នាគាប់ចិត្តអ្នកយ៉ាងណា អ្នកត្រូវដោះស្រាយ
នូវប្រស្នានោះ យ៉ាងនោះចុះ នៃអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកសំគាល់នូវហេតុនោះ
ដូចម្តេច ព្រះរាជាជាខត្តិយៈ ដែលបានមុទ្ធាភិសេកហើយ ដូចយ៉ាងព្រះ
រាជាបសេនទិកោសល ពុំនោះសោត ដូចព្រះរាជាអជាតសត្តុវេទេហិបុត្ត
ជាតស្សរៈ ក្នុងដែនមគធៈ មានអំណាចក្នុងដែនជារបស់ខ្លួន គប្បីប្រព្រឹត្ត
ដើម្បីសម្លាប់នូវបុគ្គលដែលគួរសម្លាប់ ដើម្បីរឹបជាន់នូវបុគ្គលដែលគួររឹប
ជាន់ ឬដើម្បីនិរទេសនូវបុគ្គលដែលគួរនិរទេស បានឬទេ ។ បពិត្រ
ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រះរាជាជាខត្តិយៈ ដែលបានមុទ្ធាភិសេកហើយ
ដូចយ៉ាងព្រះរាជាបសេនទិកោសល ពុំនោះសោត ដូចជាព្រះរាជា
អជាតសត្តុវេទេហិបុត្ត ជាតស្សរៈ ក្នុងដែនមគធៈ មានអំណាចក្នុង
ដែនជារបស់ខ្លួន គប្បីប្រព្រឹត្ត ដើម្បីសម្លាប់នូវបុគ្គល ដែលគួរសម្លាប់

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្តេ ឧបមាយ បដិបុត្តា

ជាបេតាយំ វា ជាបេតុំ បញ្ចាជេតាយំ វា បញ្ចាជេតុំ
 សេយ្យថាបិ រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស
 សេយ្យថាបិ វា បន រញ្ញោ មាគធស្ស អជាត-
 សត្តស្ស វេទេហិបុត្តស្ស ឥមេសម្បិ^(១) ហិ កោ
 កោតម សង្ខារំ កណារំ សេយ្យដីទំ វដ្ឋីទំ
 មល្លារំ វត្តតិ សកស្មី វិជិតេ វសោ យាតេតាយំ វា
 យាតេតុំ ជាបេតាយំ វា ជាបេតុំ បញ្ចាជេតាយំ វា
 បញ្ចាជេតុំ កី បន រញ្ញោ ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិត្តស្ស
 សេយ្យថាបិ រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស
 សេយ្យថាបិ វា បន រញ្ញោ មាគធស្ស អជាតសត្តស្ស
 វេទេហិបុត្តស្ស វត្តេយ្យ កោ កោតម វត្តិតុញ្ជាមរហា-
 តីតិ^(២) ។ តំ កី មញ្ញសិ អក្កិវេស្សន យំ ត្វំ ឯវំ
 វទេសិ រូបំ មេ អត្តាតិ វត្តតិ តេ តស្មី រូបេ វសោ ឯវំ
 មេ រូបំ ហោតុ ឯវំ មេ រូបំ មា អហោសីតិ អហោសីតិ ។ ឯវំ
 វុត្តេ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ តុណ្ណិ អហោសិ ។ ទុតិ-
 យម្បិ ខោ ភកវា សច្ចកំ និកន្តបុត្តំ ឯតទរោច
 តំ កី មញ្ញសិ អក្កិវេស្សន យំ ត្វំ ឯវំ វទេសិ

១ ម. ឥមេសំបិ ។ ២ ម. វត្តិតុំ ច មរហាតីតិ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ការសាកសួរដោយពាក្យឧបមា

ដើម្បីរឹបជាន់នូវបុគ្គលដែលគួររឹបជាន់ ឬដើម្បីនិរទេសនូវបុគ្គលដែលគួរ
 និរទេសបាន បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រោះថា សូម្បីក្សត្រិយ៍ទាំង
 អម្បាលនេះ ជាពួក ជាគណៈ ដូចពួកក្សត្រិយ៍ដែលនៅក្នុងដែនវដ្តី
 និងពួកក្សត្រិយ៍ដែលនៅក្នុងដែនមល្លៈ មានអំណាចក្នុងដែនជារបស់ខ្លួន
 តែងប្រព្រឹត្តដើម្បីសម្លាប់នូវបុគ្គលដែលគួរសម្លាប់ ដើម្បីរឹបជាន់នូវបុគ្គល
 ដែលគួររឹបជាន់ ឬដើម្បីនិរទេសនូវបុគ្គលដែលគួរនិរទេសបាន នឹងបាច់
 ពោលថ្វីដល់ទៅអំណាចរបស់ព្រះរាជាជាខត្តិយៈ ដែលបានមុទ្ធាភិសេក
 ហើយ ដូចយ៉ាងព្រះរាជាបសេនទិកោសល ពុំនោះសោតដូចព្រះរាជា
 អជាតសត្តុវេទេហិបុត្ត ជាតស្សៈក្នុងដែនមគធៈ បពិត្រព្រះគោតមដ៏
 ចម្រើន អំណាចគប្បីប្រព្រឹត្តទៅ ទាំងគួរនឹងប្រព្រឹត្តទៅ ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ
 អ្នកសំគាល់ នូវហេតុនោះដូចម្តេច អ្នកពោលនូវរូបណាយ៉ាងនេះថា
 រូបជាខ្លួនរបស់អញ អំណាចរបស់អ្នក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរូបនោះថា
 រូបរបស់អញ ចូរយ៉ាងនេះទៅ រូបរបស់អញ ចូរកុំមានយ៉ាងនេះ
 ឡើយ បានឬទេ ។ កាលបើព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ
 សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ក៏នៅស្ងៀម ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះ
 នឹងសច្ចកនិគន្ធបុត្រ ជាគម្រប់ពីរដងថា នៃអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកសំគាល់
 នូវហេតុនោះ ថាដូចម្តេច អ្នកពោល នូវរូបណា យ៉ាងនេះថា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

រូបំ មេ អត្តាតិ វត្តតិ តេ តស្មី រូបេ វសោ ឯវំ មេ
 រូបំ ហោតុ ឯវំ មេ រូបំ មា អហោសីតិ ។ ឯវំ វុត្តេ
 ទុតិយម្បិ ខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ តុណ្ហិ អហោ-
 សិ ។ អថខោ ភកវា សច្ចកំ និកន្តបុត្តំ ឯតទវោច
 ព្យាករោហិណានិ អត្តិវេស្សន ណនានិ តេ តុណ្ហិកា-
 វស្ស កាលោ យោ ខោ^(១) អត្តិវេស្សន តថាគតេន
 យាវតតិយំ សហជម្ពិកំ បញ្ចំ បុដ្ឋោ ន ព្យាក-
 រោតិ ឯត្រូវស្ស សត្តនា មុទ្ធា ផលិស្សតីតិ^(២) ។ តេន
 ខោ បន សមយេន វិជិវចាណី យក្ខោ អយសំ
 វិជិវំ អាទាយ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សំដោតិក្ខតំ
 សច្ចកស្ស និកន្តបុត្តស្ស ឧបរិវហាយ សណ្ហិតោ^(៣)
 ហោតិ សចាយំ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ ភកវតា យា-
 វតតិយំ សហជម្ពិកំ បញ្ចំ បុដ្ឋោ ន ព្យាករោតិ^(៤)
 ឯត្រូវស្ស សត្តនា មុទ្ធា ជាលេស្សាមីតិ ។ តំ ខោ បន
 វិជិវចាណី យក្ខំ ភកវា ចេវ បស្សតិ សច្ចកោ ច និកន្ត-
 បុត្តោ ។ អថខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ កីតោ សំវិក្កោ

១ ឱ. ម. យោ កោចិ ។ ២ ឱ. ម. ផលតីតិ ។ ៣ ឱ. ម. ឧបរិវហាសំ បិតោ ។
 ៤ ឱ. ម. ន ព្យាករិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

រូបជាខ្លួនរបស់អញ អំណាចរបស់អ្នក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរូបនោះថា រូប
 របស់អញចូរយ៉ាងនេះទៅ រូបរបស់អញកុំយ៉ាងនេះឡើយ បានឬទេ ។
 កាលព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ សច្ចកនិគន្ធបុត្រក៏នៅស្ងៀម
 ជាគម្រប់ពីរដង ។ លំដាប់នោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះ នឹង
 សច្ចកនិគន្ធបុត្រថា នៃអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកចូរដោះស្រាយនូវបញ្ហាក្នុងកាល
 ឥឡូវនេះទៅ កាលឥឡូវនេះមិនមែនជាកាលអ្នកស្ងៀមទេ នៃអគ្គិវេស្សនៈ
 អ្នកណាមួយ ដែលតថាគតសួរនូវបញ្ហាប្រកបដោយធម៌ ជាគម្រប់ ៣ ដង
 ហើយ នៅតែមិនដោះស្រាយ ក្បាលរបស់អ្នកនោះ នឹងបែកជា ៧
 ភាគ ក្នុងទីនុំពុំខាន ។ សម័យនោះឯង មានយក្សម្នាក់ឈ្មោះវជិរ-
 បាណី^(១) កាន់ដែកដូចជាកែវវជិរ ដែលចេះប្រាលរន្ទាលភ្លឺសន្ទោសនៅ
 មកសណ្ឋិតនៅព្រះអាកាស ជាខាងលើនៃសច្ចកនិគន្ធបុត្រ ពោលពាក្យ
 ដូច្នោះថា បើសច្ចកនិគន្ធបុត្រនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សួររូបញ្ហា
 ប្រកបដោយធម៌ ជាគម្រប់ ៣ ដងហើយ នៅតែមិនដោះស្រាយ អញ
 នឹងបំបែកក្បាលរបស់សច្ចកនិគន្ធបុត្រនោះ ជា ៧ ភាគ ក្នុងទីនេះឯង ។
 ព្រះមានព្រះភាគនឹងសច្ចកនិគន្ធបុត្រ ក៏បានឃើញយក្សឈ្មោះវជិរបាណី
 នោះប្រាកដ ។ ត្រានោះឯង សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ក៏យ តក់ស្លុត រន្ទត់

១ ព្រះឥន្ទ ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្ត តិលក្ខណព្យាករណំ

លោមហាដ្ឋជាតោ ភកវន្តុយេវ តាលំ កវេសី ភកវន្តុ-
យេវ លេណំ កវេសី ភកវន្តុយេវ សរណំ កវេសី ភកវន្តុ
ឯតទរោច បុច្ឆតុ មំ កវំ កោតមោ ព្យាករិស្សាមីតិ ។

[៣៨] តំ កី មញ្ញុសិ អត្តិវេស្សន យំ តំ
ឯវំ វទេសិ រូបំ មេ អត្តាតិ វត្តតិ តេ តស្មី រូបេ
វសោ ឯវំ មេ រូបំ ហោតុ ឯវំ មេ រូបំ មា
អហោសីតិ ។ ឆោ ហិទំ កោ កោតម ។

មនសិករោហិ អត្តិវេស្សន មនសិករិត្វា ខោ
អត្តិវេស្សន ព្យាករោហិ ន ខោ តេ សដ្ឋិយតិ
បុរិមេន វា បច្ឆិមំ បច្ឆិមេន វា បុរិមំ តំ កី
មញ្ញុសិ អត្តិវេស្សន យំ តំ ឯវំ វទេសិ វេទនា
មេ អត្តាតិ វត្តតិ តេ តាយ វេទនាយ វសោ ឯវំ
មេ វេទនា ហោតុ ឯវំ មេ វេទនា មា អហោ-
សីតិ ។ ឆោ ហិទំ កោ កោតម ។ មនសិក-
រោហិ អត្តិវេស្សន មនសិករិត្វា ខោ អត្តិវេស្សន

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ការទ្រង់ព្យាករព្រះត្រៃលក្ខណ៍

ព្រីព្រួចរោម ក៏អាងព្រះមានព្រះភាគជាទីពឹង អាងព្រះមានព្រះភាគ
ជាទីពឹង អាងព្រះមានព្រះភាគជាទឹកម្ចាត់បង់នូវភ័យ ក្រាបទូលសេចក្តី
នេះ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគថា សូមព្រះគោតមដ៏ចម្រើន សួរនូវបញ្ហា
នឹងខ្ញុំព្រះអង្គចុះ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងដោះស្រាយឲ្យនេះ ។

[៣៨] ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកសំគាល់នូវហេតុនោះថាដូចម្តេច
អ្នកពោលនូវរូបណាយ៉ាងនេះថា រូបជាខ្លួនរបស់អញ អំណាចរបស់អ្នក
ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរូបនោះថា រូបរបស់អញចូរយ៉ាងនេះចុះ រូបរបស់អញ
ចូរកុំយ៉ាងនេះឡើយ បានឬ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន សេចក្តីនេះមិន
បានទេ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តចុះ នៃអគ្គិវេស្សនៈ
លុះអ្នកធ្វើទុកក្នុងចិត្តរួចហើយ ចូរដោះស្រាយខ្លួនឯងចុះ ព្រោះពាក្យ
ខាងចុងរបស់អ្នកមិនជាប់តគ្នានឹងពាក្យខាងដើមទេ ឬពាក្យខាងដើមរបស់
អ្នក មិនជាប់តគ្នានឹងពាក្យខាងចុង នៃអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកសំគាល់នូវហេតុ
នោះថាដូចម្តេច អ្នកពោលនូវវេទនាណាយ៉ាងនេះថា វេទនាជាខ្លួនរបស់
អញ អំណាចរបស់អ្នក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវេទនានោះថា វេទនារបស់អញ
ចូរយ៉ាងនេះទៅ វេទនារបស់អញ ចូរកុំយ៉ាងនេះឡើយ បានឬ ។
បពិត្រព្រះគោតម ដ៏ចម្រើន សេចក្តីនេះ មិនបានទេ ។ ម្នាលអគ្គិ-
វេស្សនៈ អ្នកចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តចុះ នៃអគ្គិវេស្សនៈ លុះអ្នកធ្វើទុកក្នុងចិត្ត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ព្យាករោហិ ន ខោ តេ សន្និយតិ បុរិមេន វា បច្ឆិមំ
 បច្ឆិមេន វា បុរិមំ តំ កី មញ្ញសិ អក្កិវេស្សន
 យំ ត្វំ ឯវំ វទេសិ សញ្ញា មេ អត្តាតិ វត្តតិ តេ
 តាយ សញ្ញាយ វសោ ឯវំ មេ សញ្ញា ហោតុ
 ឯវំ មេ សញ្ញា មា អហោសីតិ ។ នោ ហិទំ
 កោ កោតម ។ មនសិករោហិ អក្កិវេស្សន
 មនសិករិត្វា ខោ អក្កិវេស្សន ព្យាករោហិ ន
 ខោ តេ សន្និយតិ បុរិមេន វា បច្ឆិមំ បច្ឆិមេន វា
 បុរិមំ តំ កី មញ្ញសិ អក្កិវេស្សន យំ ត្វំ ឯវំ
 វទេសិ សន្និយា មេ អត្តាតិ វត្តតិ តេ តេសុ
 សន្និយេសុ វសោ ឯវំ មេ សន្និយា ហោន្តុ ឯវំ មេ
 សន្និយា មា អហោសុន្តិ ។ នោ ហិទំ កោ កោតម ។
 មនសិករោហិ អក្កិវេស្សន មនសិករិត្វា ខោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

រួចហើយ ចូរដោះស្រាយចុះ ព្រោះពាក្យខាងចុងរបស់អ្នកមិនជាប់តគ្នា
នឹងពាក្យខាងដើមទេ ឬពាក្យខាងដើមរបស់អ្នក ក៏មិនជាប់តគ្នានឹងពាក្យ
ខាងចុងដែរ នៃអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកសំគាល់នូវហេតុនោះថាដូចម្តេច អ្នក
ពោលនូវសញ្ញាណ យ៉ាងនេះថា សញ្ញាជាខ្លួនរបស់អញ អំណាច
របស់អ្នកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសញ្ញានោះថា សញ្ញារបស់អញ ចូរយ៉ាងនេះ
សញ្ញារបស់អញចូរកុំយ៉ាងនេះឡើយ បានឬ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
ហេតុនេះមិនបានទេ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តចុះ នៃ
អគ្គិវេស្សនៈ លុះអ្នកធ្វើទុកក្នុងចិត្តរួចហើយ ចូរដោះស្រាយចុះ ព្រោះ
ពាក្យខាងចុងរបស់អ្នក មិនជាប់តគ្នានឹងពាក្យខាងដើមទេ ឬពាក្យខាង
ដើមរបស់អ្នក ក៏មិនជាប់តគ្នានឹងពាក្យខាងចុងដែរ នៃអគ្គិវេស្សនៈ អ្នក
សំគាល់នូវហេតុនោះ ថាដូចម្តេច អ្នកពោលនូវសង្ខារណាយ៉ាងនេះថា
សង្ខារទាំងឡាយជាខ្លួនរបស់អញ អំណាចរបស់អ្នក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
សង្ខារទាំងនោះថា សង្ខារទាំងឡាយរបស់អញ ចូរយ៉ាងនេះទៅ សង្ខារ
ទាំងឡាយរបស់អញ ចូរកុំយ៉ាងនេះឡើយ បានឬ ។ បពិត្រព្រះគោតម
ដ៏ចម្រើន ហេតុនេះមិនបានទេ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
ចុះ នៃអគ្គិវេស្សនៈ លុះអ្នកធ្វើទុកក្នុងចិត្តរួចហើយ ចូរដោះស្រាយចុះ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្ត តិលក្ខណព្យាករណ៍

អត្តិវេស្សន ព្យាករោហិ ន ខោ តេ សន្និយតិ
បុរិមេន វា បច្ឆិមំ បច្ឆិមេន វា បុរិមំ តំ កី
មញ្ញសិ អត្តិវេស្សន យំ ត្វំ ឯវំ វេទសិ វិញ្ញាណំ
មេ អត្តាតិ វត្តតិ តេ តស្មី វិញ្ញាណោ វសោ ឯវំ
មេ វិញ្ញាណំ ហោតុ មេ វិញ្ញាណំ មា អហោ-
សីតិ ។ ឆោ ហិទំ កោ កោតម ។ មនសិករោហិ
អត្តិវេស្សន មនសិករិត្វា ខោ អត្តិវេស្សន ព្យាក-
រោហិ ន ខោ តេ សន្និយតិ បុរិមេន វា បច្ឆិមំ
បច្ឆិមេន វា បុរិមំ តំ កី មញ្ញសិ អត្តិវេស្សន
រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កោ កោតម ។
យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
កោ កោតម ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ
កល្យំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហាមស្មិ
ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ឆោ ហោតំ កោ កោតម ។
តំ កី មញ្ញសិ អត្តិវេស្សន វេទនា... សញ្ញា...

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ការទ្រង់ព្យាករព្រះត្រៃលក្ខណ៍

ព្រោះពាក្យខាងចុងរបស់អ្នក មិនជាប់តគ្នានឹងពាក្យខាងដើមទេ ឬពាក្យ
 ខាងដើមរបស់អ្នក ក៏មិនជាប់តគ្នានឹងពាក្យខាងចុងដែរ នៃអគ្គិវេស្សនៈ
 អ្នកសំគាល់នូវហេតុនោះ ថាដូចម្តេច អ្នកពោលនូវវិញ្ញាណណាយ៉ាង
 នេះថា វិញ្ញាណជាខ្លួនរបស់អញ អំណាចរបស់អ្នក ប្រព្រឹត្តទៅ
 ក្នុងវិញ្ញាណនោះថា វិញ្ញាណរបស់អញ ចូរយ៉ាងនេះទៅ វិញ្ញាណ
 របស់អញ ចូរកុំយ៉ាងនេះឡើយ បានឬ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
 ហេតុនេះមិនបានទេ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តចុះ នៃ
 អគ្គិវេស្សនៈ លុះអ្នកធ្វើទុកក្នុងចិត្តរួចហើយ ចូរដោះស្រាយចុះ ព្រោះ
 ពាក្យខាងចុងរបស់អ្នក មិនជាប់តគ្នានឹងពាក្យខាងដើមទេ ឬពាក្យខាង
 ដើមរបស់អ្នក ក៏មិនជាប់តគ្នានឹងពាក្យខាងចុងដែរ នៃអគ្គិវេស្សនៈ អ្នក
 សំគាល់នូវហេតុនោះ ថាដូចម្តេច រូបទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើន រូបមិនទៀងទេ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះ
 ជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន របស់នោះជាទុក្ខ ។
 ចុះរបស់ណាដែលមិនទៀង ដែលជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 គួរឃើញរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ
 ឬទេ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន មិនគួរឃើញយ៉ាងនុ៎ះទេ ។ ម្នាល
 អគ្គិវេស្សនៈ អ្នកសំគាល់នូវហេតុនោះថាដូចម្តេច វេទនា... សញ្ញា...

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សង្ខារា... វិញ្ញាណំ ទិច្ចំ វា អទិច្ចំ វាតិ ។
អទិច្ចំ កោ កោតម ។ យំ បនាទិច្ចំ ទុក្ខំ វា
តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កោ កោតម ។ យំ
បនាទិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ ទុ តំ សម-
នុបស្សិតំ ឯតំ មម ឯសោហាមស្មិ ឯសោ មេ
អត្តាតិ ។ ដោ ហេតំ កោ កោតម ។ តំ កី
មញ្ញសិ អត្តិវេស្សន យោ ទុ ខោ ទុក្ខំ អល្លីដោ
ទុក្ខំ ឧបកតោ ទុក្ខំ អដ្ឋោសិតោ ទុក្ខំ ឯតំ
មម ឯសោហាមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សិតិ
អបិ ទុ ខោ សោ សាមំ វា ទុក្ខំ បរិដានេយ្យ
ទុក្ខំ វា បរិក្ខេបេត្វា វិហារេយ្យាតិ ។ កិញ្ចិ សិយា
កោ កោតម ដោ ហិទំ កោ កោតមាតិ ។ តំ
កី មញ្ញសិ អត្តិវេស្សន នទុ តំ ឯវំ សន្តេ ទុក្ខំ
អល្លីដោ ទុក្ខំ ឧបកតោ ទុក្ខំ អដ្ឋោសិតោ ទុក្ខំ
ឯតំ មម ឯសោហាមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ
សមនុបស្សិតិ ។ កិញ្ចិ ដោ សិយា កោ កោតម
ឯវមេតំ កោ កោតមាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

សង្ខារទាំងឡាយ... វិញ្ញាណទៀង ឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏
 ចម្រើន វិញ្ញាណមិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះ
 ជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន របស់នោះជាទុក្ខ ។ ចុះ
 របស់ណាដែលមិនទៀង ដែលជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 គួរឃើញរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ
 ឬទេ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន មិនគួរឃើញយ៉ាងនុ៎ះទេ ។ ម្នាល
 អគ្គិវេស្សនៈ អ្នកសំគាល់នូវហេតុនោះថាដូចម្តេច បុគ្គលណាស្អិតជាប់
 នឹងសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបនឹងសេចក្តីទុក្ខ លិចចុះទៅក្នុងសេចក្តីទុក្ខ ឃើញ
 នូវសេចក្តីទុក្ខថា នុ៎ះជារបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនអញដូច្នោះ
 ហើយ បុគ្គលនោះគប្បីកំណត់ដឹងនូវសេចក្តីទុក្ខដោយខ្លួនឯងបាន ឬថា
 គប្បីធ្វើសេចក្តីទុក្ខឲ្យអស់ទៅបាន តើមានឬទេ ។ បពិត្រព្រះគោតម
 ដ៏ចម្រើន នឹងមានដូចម្តេចបាន បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ហេតុនេះ
 មិនមានទេ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកសំគាល់នូវហេតុនោះថា ដូច
 ម្តេច កាលបើមានហេតុយ៉ាងនេះ ក្រែងអ្នកជាបុគ្គលជាប់ស្អិតនឹងសេចក្តី
 ទុក្ខ ប្រកបនឹងសេចក្តីទុក្ខ លិចចុះទៅក្នុងសេចក្តីទុក្ខហើយ ឃើញ
 សេចក្តីទុក្ខថា នុ៎ះជារបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នោះ
 មែនឬ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ថ្វីក៏មិនមានដូច្នោះ បពិត្រព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើន ហេតុនុ៎ះយ៉ាងនេះឯង ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្តេ សារត្តិក្ខបមា

[៣៩] សេយ្យថាមិ អត្តិវេស្សន បុរិសោ សារត្តិ-
 កោ សារកវេសី សារបរិយេសនំ ចរមាណោ តិណ្ណំ
 កុដារី^(១) អាទាយ វនំ បរិសេយ្យ សោ តត្ថ បស្សេយ្យ
 មហាន្តំ កណលិក្ខន្តំ ឧដិ នវំ អកុក្កុជជាតំ^(២) តមេនំ
 មូលេ និទ្ទេយ្យ មូលេ ឆេត្វា អក្កេ និទ្ទេយ្យ អក្កេ
 ឆេត្វា បត្តវដ្ឋី វិនិព្ពុជេយ្យ សោ តត្ថ បត្តវដ្ឋី វិនិព្ពុជន្តោ
 ដេកុំបិ នាទិកច្ឆេយ្យ កុតោ សារំ ឯវមេវ ខោ ត្ថំ
 អត្តិវេស្សន មយា សកស្មី វាទេ សមនុយុញ្ជិយមាណោ
 សមនុកាសិយមាណោ សមនុក្កាហិយមាណោ វិត្តោ តុច្ឆោ
 អបរាទ្ធោ កាសិតា ខោ បន តេ ឯសា អត្តិវេស្សន
 វេសាលិយំ បរិសតិ វាចា នាហន្តំ បស្សាមិ សមណំ
 វា ព្រាហ្មណំ វា សង្ឃិ កណី កណាចរិយំ អបិច
 អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធី បដិជានមាណំ យោ មយា វាទេន
 វាទំ សមារាទ្ធោ សង្កម្មេយ្យ ន សម្មកម្មេយ្យ
 ន សម្មវេជេយ្យ យស្ស ន កក្កេហិ សេទា មុញ្ជេយ្យំ
 ចូណាញោចាហំ អចេតនំ វាទេន វាទំ សមារកេយ្យំ

១ កុហារិន្តិបិ ។ ២ ឱ. ម. អកុក្កុជជាតំ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ឧបមាដោយអ្នកត្រូវការខ្លឹមឈើ

[៣៩] ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ដូចជាបុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ
 ស្វែងរកខ្លឹមឈើ ត្រេចទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ ក៏កាន់យកនូវដីដំបូតចូល
 ទៅកាន់ព្រៃ បុរសនោះឃើញដើមចេកធំ ក្នុងព្រៃនោះ មានដើមត្រង់
 សាច់ខ្លី មិនទាន់កើតមានស្នូលស្នូង ហើយកាត់នូវដើមចេកនោះត្រង់គល់
 លុះកាត់គល់រួចហើយ ក៏កាត់ចុង លុះកាត់ចុងរួចហើយ បកស្រទបចេញ
 កាលដែលបុរសនោះបកស្រទបចេញ ក៏មិនគប្បីបាន សូម្បីនូវស្រាយ
 ក្នុងដើមចេកនោះឡើយ នឹងបានខ្លឹមមកពីណា សេចក្តីនេះមានឧបមា
 យ៉ាងណាមិញ នៃអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកដែលតថាគតជដឹកស្នូរដេញដោល
 ក៏ទៅជាមនុស្សសោះសូន្យទទេឥតខ្លឹមសារ ចាលចាញ់ក្នុងវាទៈរបស់ខ្លួន
 មានឧបមេយ្យដូចដើមចេកដូច្នោះឯង នៃអគ្គិវេស្សនៈ មួយទៀត
 វាចានេះ អ្នកបានពោលហើយ នាកណ្តាលបរិស័ទ ក្រុងវេសាលីថា
 បុគ្គលណាដែលអាត្មាលើកឡើងនូវទោស ដោយពាក្យសំដីហើយ មិន
 កក្រើក មិនរំភើប មិនញាប់ញ័រ ទាំងញើសក៏មិនហូរចេញអំពីភ្លើក
 របស់បុគ្គលណា អាត្មាមិនបានឃើញនូវបុគ្គលនោះ ទោះសមណៈក្តី
 ព្រាហ្មណ៍ក្តី ដែលមានពួកមានគណៈ ជាអាចារ្យនៃគណៈ ឬក៏បាន
 ប្តេជ្ញាខ្លួនថាជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទេ ឯអាត្មា បើគប្បីលើកឡើងនូវទោស
 ដោយពាក្យសំដីចំពោះទៅលើបង្គោល ដែលជារបស់គ្មានចេតនាសោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សាមិ មយា វាទេន វាទំ សមារទ្ធា សង្កម្មេយ្យ
សម្បកម្មេយ្យ សម្បវេធយ្យ កោ បន វាទោ
មនុស្សក្ខតស្សាតិ តុយ្ហំ ខោ បន អក្កិវេស្សន
អប្បេកច្ចានិ សេនដុសិតានិ នលាដមុត្តានិ^(១)
ឧត្តរាសង្កំ វិទិត្តិទ្ធិត្វា ក្ខមិយំ បតិដ្ឋិតានិ មយ្ហំ ខោ
បន អក្កិវេស្សន នត្តិ ឯតរហិ កាយស្មី សេនោតិ ។
តតិ ភកវា តស្មី បរិសតិ សុវណ្ណវណ្ណំ កាយំ
វិវិ ។ ឃរំ រុត្តេ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ តុណ្ហិក្ខតោ
មង្គក្ខតោ បត្តក្ខន្ធា អនោមុខោ បជ្ឈាយន្តោ អប្បដិ-
កាលោ និសីទិ ។

[៤០] អថខោ ទុម្ពុខោ លិច្ឆវិបុត្តោ សច្ចកំ
និកន្តបុត្តំ តុណ្ហិក្ខតំ មង្គក្ខតំ បត្តក្ខន្ធា អនោមុខំ
បជ្ឈាយន្តំ អប្បដិកាលំ វិទិត្វា ភកវន្តំ ឯតទរោច

១ ឱ. ម. នលាដា មុត្តានិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

បង្គោលនោះ លុះអាត្មាលើកឡើងនូវទោស ដោយពាក្យសំដីហើយ
 ក៏គប្បីកក្រើក រំភើប ញាប់ញ័រមិនខាន និយាយទៅថ្វីដល់មនុស្សជាតិ
 ផងគ្នា ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ចំណែកអ្នកមានតំណក់ញើសខ្លះ ហូរចេញអំពី
 ថ្វាសទំលុះសំពត់បង្កក ហើយធ្លាក់ទៅដក់លើផែនដីហើយ នៃអគ្គិវេស្សនៈ
 ឯតថាគត ឥឡូវនេះ ឥតមានញើសក្នុងកាយទេ ។ ព្រោះហេតុដូច្នោះ
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បើក នូវព្រះកាយ^១ ដែលមានសម្បុរដូចជាពណ៌
 នៃមាស ក្នុងបរិស័ទនោះ ។ កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាង
 នេះហើយ សច្ចកនិគន្ធបុត្ត ក៏អង្គុយស្ងៀម អៀនអន់ ដាក់កសំយុង
 មុខចុះក្រោម ជ្រប់ស្រងូត មិនភ្លៀវភ្លា ។

[៤០] គ្រានោះឯង លិច្ឆវិបុត្រឈ្មោះទុម្ពុខៈ ដឹងច្បាស់ថា សច្ច-
 កនិគន្ធបុត្ត ស្ងៀម អៀនអន់ ដាក់កសំយុង មុខចុះក្រោម ជ្រប់ស្រងូត
 មិនភ្លៀវភ្លា ហើយក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះ

១ ព្រះអង្គបើកកាយនោះ មិនមែនបើកកាយទាំងអស់ទេ ព្រោះទំនៀមព្រះពុទ្ធគ្រប់ព្រះ
 អង្គ តែងពាក់ក្នុំបិទសរីរៈហើយសំដែងធម៌ក្នុងប្រជុំបរិសុទ្ធ ។ ក្នុងកាលនោះព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ចាប់យកចីវរ ត្រង់បំពង់ព្រះសូររងខាងមុខទម្លាក់ចុះ ប្រមាណប៉ុន ៥ ធ្នាប់ ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្ត ទុម្ពខស្ស ឧបមាវចនំ

ឧបមា មំ ភកវា បដិភាតីតិ ។ បដិភាតុ តំ ទុម្ពខាតិ
 ភកវា អរោច ។ សេយ្យថាមិ ភន្តេ កាមស្ស វា
 និកមស្ស វា អវិទូរេ ចោក្ខុរណី តត្រស្ស កក្កដកោ
 អថខោ ភន្តេ សម្ពហុលា កុមារកា វា កុមារិកា
 វា តម្ហា កាមា វា និកមា វា និក្ខមិត្វា យេន សា
 ចោក្ខុរណី តេនុបសង្កមេយ្យំ ឧបសង្កមិត្វា តំ ចោក្ខុ-
 រណី ឱកាហេត្វា តំ កក្កដកំ ឧទកា ឧទ្ធវិត្វា ថលេ
 បតិដ្ឋាមេយ្យំ យញ្ញនេវ ហិ សោ ភន្តេ កក្កដកោ អជ្ឈំ
 អភិទិដ្ឋាមេយ្យ តំ តនេវ តេ កុមារកា វា កុមារិកា វា
 កង្កេន វា កបលេន វា សញ្ញិទ្ធកេយ្យំ សម្ពញ្ញេយ្យំ សម្ប-
 លិកញ្ញេយ្យំ ឯវញ្ញិ សោ ភន្តេ កក្កដកោ សព្វេហិ
 អន្នេហិ សញ្ញិទ្ធកេហិ សម្ពត្តេហិ សម្បលិកត្តេហិ អ-
 ភព្វោ តំ ចោក្ខុរណី បុន ឱតវិតុំ សេយ្យថាមិ បុព្វេ
 ឯវមេវ ខោ ភន្តេ យានិ សច្ចកស្ស និកន្តបុត្តស្ស វិស្ស-
 កាយិតានិ វិសេវិតានិ វិប្បដ្ឋិតានិ កានិចិ កានិចិ តានិ
 ភកវតា សញ្ញិដ្ឋានិ សម្ពត្តានិ សម្បលិកត្តានិ អភព្វោ
 ចនានិ ភន្តេ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ បុន ភកវត្ថំ

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ពាក្យឧបមារបស់ទុម្ពុខលិច្ឆរីបុត្រ

មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសំដែងពាក្យឧបមាបន្តិច ។ ព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ទុម្ពុខៈ ចូរអ្នកសំដែងពាក្យឧបមានោះទៅមើល ។
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដូចជាស្រះបោក្ខរណីនៅជិតស្រុកបួនិគម មាន
ក្តាមនៅក្នុងស្រះបោក្ខរណីនោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លំដាប់នោះ ក្មេង
ប្រុសឬក្មេងស្រីទាំងឡាយជាច្រើន ចេញអំពីស្រុកបួនិគមនោះ ចូលទៅ
កាន់ស្រះបោក្ខរណី លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ចុះទៅកាន់ស្រះបោក្ខរណី
នោះ ហើយចាប់ក្តាមនោះស្រង់អំពីទឹក មកដាក់នៅលើគោក បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន ក្តាមនោះហាចេញនូវដង្ហើបណា ។ ក្មេងប្រុសឬក្មេងស្រី
ទាំងនោះ ក៏កាច់បំបាក់បំបែកនូវដង្ហើបនោះ ។ ដោយកំណាត់ឈើក្តី
ដោយអំបែងក្តី បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើយ៉ាងនេះហើយ ក្តាមនោះ
ដែលមានដង្ហើបទាំងអស់ គេកាច់បំបាក់បំបែកអស់ហើយ មិនគួរដើម្បីនឹង
ចុះទៅកាន់ស្រះបោក្ខរណីនោះទៀតបានដូចកាលមុនទេ មានឧបមាដូច
ម្តេចមិញ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តីចម្រូងចម្រាសគឺទិដ្ឋិ ពុតត្បុតគឺទិដ្ឋិ
និងសេចក្តីញាប់ញ័រគឺទិដ្ឋិណានីមួយ របស់សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ក៏សេចក្តីចម្រូង
ចម្រាសជាដើមនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់កាច់បំបាក់បំបែកហើយ បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលឥឡូវនេះ សច្ចកនិគន្ធបុត្រមិនគួរនឹងមានសេចក្តី
ប្រាថ្នាថា នឹងលើកឡើងនូវវាទៈ ចូលទៅរកព្រះមានព្រះភាគទៀតទេ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឧបសង្កមិតំ យទិទំ វាទាទិប្បាយោតិ ។ ឯវំ វុត្តេ
 សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ ទុម្ពុទំ លិច្ឆវិបុត្តំ ឯតទរោច
 អាតមេហិ ត្វំ ទុម្ពុខ អាតមេហិ ត្វំ ទុម្ពុខ មុខរោសិ
 ត្វំ ទុម្ពុខ^(១) ន មយំ តយា សទ្ធិ មន្តេម ឥធន
 មយំ កោតា កោតមេន សទ្ធិ មន្តេម តិដ្ឋតេសា កោ
 កោតម អម្ពាគញោវ អញ្ញេសញ្ច បុថុសមណា-
 ព្រាហ្មណានំ វាចាវិលាបំ វិលបិតំ មញ្ញេតិ ។

[៤១] កិត្តាវតា ច នុ ខោ កោតោ កោត-
 មស្ស សារកោ សាសនករោ ហោតិ ឱវាទប្បតិ-
 ករោ តិណ្ណាវិចិកិច្ចោ វិតតកម៌កថោ វេសារជ្ជប្បត្តោ
 អបរយ្យច្ចយោ សត្តុ សាសនេ វិហារតីតិ ។ ឥធន
 អត្ថិវេស្សន មម សារកោ យំ កិញ្ចំ រូបំ អតីតា-
 នាកតប្បច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱទ្ធហិកំ
 វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណ្ឌិតំ វា យំ ទូរេ
 សន្តិកេ វា សព្វំ រូបំ នេតំ មម នេសោហាមស្មិ
 ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ

១ ឱ. ម. មុខរោសិ ត្វំ ទុម្ពុខាតិ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។ កាលបើទុម្ពខលិច្ឆវិបុត្ត និយាយយ៉ាងនេះ ហើយ សច្ចកនិគន្ធបុត្រក៏ពោលពាក្យនេះទៅនឹងទុម្ពខលិច្ឆវិបុត្តថា នៃ ទុម្ពខៈ អ្នកចូរឈប់សិន នៃទុម្ពខៈ អ្នកចូរឈប់សិន នៃទុម្ពខៈ អ្នកជា បុគ្គលមានមាត់រឹង យើងមិនមែនប្រឹក្សា ជាមួយនឹងអ្នកទេ ក្នុងទីនេះ យើងនឹងប្រឹក្សាជាមួយព្រះគោតមដ៏ចម្រើនថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន វាចានេះ ជាវាចារបស់យើងទាំងឡាយផង របស់សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ ច្រើនដទៃផង ចូរស្វែងទុកចុះ ការបញ្ចេញនូវវាចានេះ ក៏ហាក់ដូចជា គ្រាន់តែនិយាយទៅទេ ។

[២១] សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ក្រាបបង្គំទូលសួរថា សាវ័ករបស់ព្រះ គោតមដ៏ចម្រើន ជាអ្នកធ្វើតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅ ប្រព្រឹត្តតាមដំបូន្មាន ប្រព្រឹត្តកន្លងសេចក្តីសង្ស័យហើយ ប្រាសចាកសេចក្តីជឿនឆ្ងល់ហើយ ដល់នូវសេចក្តីភ្ញៀវក្លា មិនជឿអ្នកដទៃ ក្នុងសាសនានៃព្រះសាស្តា ដោយ ហេតុមានប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ រូបណានីមួយ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជារូបខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រាតគ្រាតក្តី ល្អិត ក្តី ថោកទាបក្តី ឧត្តមក្តី មួយទៀត រូបណានៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិត ក្តី រូបទាំងអស់នោះ បានឈ្មោះថារូប សាវ័ករបស់តថាគតក្នុងសាសនា

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្តេ អនត្តានុបស្សនា

បស្សតិ ។ យា កាចិ វេទនា ។ មេ ។ យា
 កាចិ សញ្ញា... យេ កេចិ សង្ខារ... យំ កិញ្ចិ
 វិញ្ញាណំ អតីតាណាតតប្បច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា ពហិទ្ធា
 វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណ្ឌិតំ វា
 យំ ទូរេ សន្តិកេ វា សព្វំ វិញ្ញាណំ នេតំ មម
 នេសោហាមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ វា មេតំ យថាក្ខតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ ។ ឯត្តារតា ខោ អត្តិវេស្សន
 មម សារកោ សាសនករោ ហោតិ ឱវាទប្បតិករោ
 តិណ្ណិវិចិកិច្ឆោ វិតតកម៌កថោ វេសារជ្ជប្បត្តោ អបរយ្យ-
 ចូយោ សត្តុ សាសនេ វិហារតីតិ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ការពិចារណាសង្ខារថាមិនមែនជាខ្លួន

នេះ តែងឃើញនូវរូបនុ៎ះតាមសេចក្តីពិត ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា
 នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។
 វេទនាណានីមួយ ។ វេ ។ សញ្ញាណានីមួយ... សង្ខារទាំងឡាយ
 ណានីមួយ... វិញ្ញាណណានីមួយ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន
 ជាវិញ្ញាណ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រាតគ្រាតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី
 ឧត្តមក្តី មួយទៀត វិញ្ញាណណា ដែលមាននៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទី
 ជិតក្តី វិញ្ញាណទាំងអស់នោះ បានឈ្មោះថាវិញ្ញាណ សារីករបស់តថា-
 គតតែងឃើញនូវវិញ្ញាណនុ៎ះ តាមសេចក្តីពិត ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាង
 នេះថា នុ៎ះមិនមែនជារបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួន
 របស់អញ ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ សារីករបស់តថាគត ជាអ្នកធ្វើតាមពាក្យ
 ប្រៀនប្រដៅ ប្រព្រឹត្តតាមដំបូន្មាន ប្រព្រឹត្តកន្លងសេចក្តីសង្ស័យហើយ
 ប្រាសចាកសេចក្តីជឿងឆ្ងល់ហើយ ដល់នូវសេចក្តីភ្ញៀវក្លា មិនជឿបុគ្គល
 ដទៃក្នុងសាសនានៃព្រះសាស្តា ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[៤២] កិត្តាវតា បន កោ កោតម ភិក្ខុ អរហំ
 ហោតិ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិត-
 កាវោ អនុប្បត្តសទត្តោ បរិក្ខិណាភវសញ្ញោជនោ សម្ម-
 ទញ្ញាវិមុត្តោតិ ។ ឥធិ អត្តិវេស្សន ភិក្ខុ យំ កិញ្ចិ រូបំ
 អតីតានាគតប្បច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱទ្ធារិ-
 កំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិ-
 កេ វា សព្វំ រូបំ នេតំ មម នេសោហាមស្មិ ន មេសោ
 អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អនុ-
 ចានាវិមុត្តោ ហោតិ ។ យា កាចិ វេទនា... យា កាចិ
 សញ្ញា... យេ កេចិ សន្និវា... យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ
 អតីតានាគតប្បច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា
 ឱទ្ធារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

[៤២] សច្ចកនិគន្ធបុត្រក្រាបទូលសួរថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
 ភិក្ខុដែលឈ្មោះថាអរហន្តខីណាស្រព មានព្រហ្មចារ្យនៅរួចហើយ មាន
 សោឡសកិច្ចធ្វើរួចហើយ មានគ្រឿងធ្ងន់ដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍
 របស់ខ្លួនសម្រេចហើយ មានសំយោជនៈ ក្នុងភពអស់ហើយ មានចិត្ត
 រួចស្រឡះហើយ ព្រោះបានត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃ ដោយហេតុមាន
 ប្រមាណប៉ុន្មាន ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ រូបណានីមួយ ជាអតីត អនាគត
 និងបច្ចុប្បន្ន ជារូបខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោក
 ទាបក្តី ឧត្តមក្តី មួយទៀត រូបណាមាននៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី រូប
 ទាំងអស់នោះ បានឈ្មោះថារូប ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មានចិត្តផុតស្រឡះ
 ហើយ ដោយមិនមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ ព្រោះឃើញនូវរូបនុ៎ះតាមសេចក្តី
 ពិត ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនជារបស់អញ នុ៎ះមិន
 មែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ វេទនាណានីមួយ... សញ្ញា
 ណានីមួយ... សង្ខារទាំងឡាយណានីមួយ... វិញ្ញាណណានីមួយ
 ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជាវិញ្ញាណខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោត
 គ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ឧត្តមក្តី មួយទៀត វិញ្ញាណណា

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្តេ អនត្តានុបស្សនា

ទូរេ សន្តិកេ វា សព្វំ វិញ្ញាណំ នេតំ មម នេសោហា-
 មស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អនុបាទាវិមុត្តោ ហោតិ ។
 ឯត្តាវតា ខោ អត្តិវេស្សន ភិក្ខុ អរហំ ហោតិ
 ទីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតកាហោ
 អនុប្បត្តសទត្តោ បរិក្ខិ ណាកវសញ្ញោជនោ សម្ម-
 ទញ្ញាវិមុត្តោ^(១) ។ ឯវំ វិមុត្តោ^(២) ខោ អត្តិវេស្សន
 ភិក្ខុ តីហានុត្តរិយេហិ^(៣) សមន្នាគតោ ហោតិ
 ទស្សនានុត្តរិយេន បដិបទានុត្តរិយេន វិមុត្តានុត្តរិ-
 យេន ។ ឯវំ វិមុត្តចិត្តោ អត្តិវេស្សន ភិក្ខុ តថា-
 កតញ្ជោវ សក្ករោតិ ករុករោតិ មារេតិ បូជេតិ

១ ឱ. ម. វិមុត្តាតិ ។ ២ ឱ. ម. វិមុត្តចិត្តោ ។ ៣ ឱ. ម. តីហិ អនុត្តរិយេហិ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ការពិចារណាសង្ខារថាមិនមែនខ្លួន

មាននៅក្នុងទីត្រាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី វិញ្ញាណទាំងអស់នោះ បានឈ្មោះថា
 វិញ្ញាណ ភិក្ខុមានចិត្តផុតស្រឡះហើយ ដោយមិនមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ
 ព្រោះឃើញនូវវិញ្ញាណនុ៎ះ តាមសេចក្តីពិត ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាង
 នេះថា នុ៎ះមិនមែនជារបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជា
 ខ្លួនរបស់អញ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ភិក្ខុដែលឈ្មោះថាអរហន្តខីណា-
 ស្រព មានព្រហ្មចារ្យនៅរួចហើយ មានសោឡសកិច្ចធ្វើរួចហើយ
 មានគ្រឿងទម្ងន់ដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍របស់ខ្លួនសម្រេចហើយ
 មានសំយោជនៈក្នុងភពអស់ហើយ ព្រោះបានត្រាស់ដឹង ដោយប្រពៃ
 ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ លុះភិក្ខុ
 នោះ មានចិត្តផុតស្រឡះយ៉ាងនេះហើយ តែងប្រកបដោយអនុត្តរិយៈ
 ទាំង ៣ គឺ ទស្សនានុត្តរិយៈ ១^(១) បដិបទានុត្តរិយៈ ១^(២) វិមុត្តានុត្ត-
 រិយៈ ១^(៣) ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ភិក្ខុមានចិត្តផុតស្រឡះយ៉ាងនេះ
 ហើយ តែងធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន ឬជានូវតថាគតដោយគិតថា

១ បានដល់បញ្ញាជាលោកិយៈនិងលោកុត្តរៈ ។ ២ បានដល់បដិបទាជាលោកិយៈនិង
 លោកុត្តរៈ ។ ៣ បានដល់វិមុត្តិជាលោកុត្តរៈ ។ ម្យ៉ាងទៀត បើសង្គ្រោះយកលោកុត្តរសុទ្ធគឺ
 ទស្សនានុត្តរិយៈ បានដល់អរហត្តមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បដិបទានុត្តរិយៈ បានដល់អង្គមគ្គដ៏សេស
 មានសម្មាសង្កប្បៈជាដើម ។ វិមុត្តានុត្តរិយៈ បានដល់មគ្គ ផល វិមុត្តិ ។ អ្នកប្រាជ្ញគប្បីដឹង
 ថា ការឃើញផ្លូវព្រះនិព្វានរបស់ព្រះខីណាស្រព ហៅថា ទស្សនានុត្តរិយៈ ។ អង្គមគ្គទាំង ៨
 ហៅថា បដិបទានុត្តរិយៈ ។ មគ្គ ផល ហៅថា វិមុត្តានុត្តរិយៈ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ពុទ្ធា សោ ភកវា ពោធាយ ធម្មំ ទេសេតិ ទន្លោ
 សោ ភកវា ទមថាយ ធម្មំ ទេសេតិ សន្លោ សោ
 ភកវា សមថាយ ធម្មំ ទេសេតិ តិណ្ណោ សោ ភកវា
 តណាយ ធម្មំ ទេសេតិ បរិទិត្យោ សោ ភកវា
 បរិទិត្យោធាយ ធម្មំ ទេសេតិ ។

[៤៣] ឃំ វុត្តេ សច្ចកោ ជិតន្តបុត្តោ ភកវន្តំ
 ឯតទោច មយមេវ កោ កោតម ទំសី មយំ បកញ្ញា
 យេ មយំ ភកវន្តំ កោតមំ វាទេន វាទំ អាសាទេតព្វំ
 អមញ្ញិម្ហ សិយា ហិ កោ កោតម ហត្ថិ បភិទ្កំ អាសជ្ជ
 បុរិសស្ស សោត្តិកាវោ ន ត្រូវ ភកវន្តំ កោតមំ អាសជ្ជ
 សិយា បុរិសស្ស សោត្តិកាវោ សិយា ហិ កោ កោតម
 បដ្ឋសិតំ^(១) អក្កិក្ខន្ធា អាសជ្ជ បុរិសស្ស សោត្តិកាវោ

១ ឱ. ជលន្តំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវសច្ចធម៌ទាំង ២ ហើយ ទ្រង់
សំដែងធម៌ ដើម្បីញ៉ាំងពួកជនដទៃឲ្យត្រាស់ដឹងផង ព្រះមានព្រះភាគ
អង្គនោះ ព្រះអង្គទូន្មាននូវតន្ត្រិយហើយ ទ្រង់សំដែងធម៌ ដើម្បីញ៉ាំង
សត្វឲ្យទូន្មាននូវតន្ត្រិយ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ព្រះអង្គបានរម្ងាប់
បង់នូវកិលេសហើយ ទ្រង់សំដែងធម៌ ដើម្បីញ៉ាំងសត្វឲ្យរម្ងាប់បង់នូវកិ-
លេស ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ព្រះអង្គធ្លុង (នូវអន្លង់ទាំង ២)
ហើយ ទ្រង់សំដែងធម៌ ដើម្បីញ៉ាំងសត្វឲ្យធ្លុងនូវអន្លង់ទាំង ២ ព្រះមាន
ព្រះភាគអង្គនោះ ព្រះអង្គរំលត់នូវកិលេសហើយ ទ្រង់សំដែងធម៌ ដើម្បី
ញ៉ាំងសត្វឲ្យរំលត់កិលេស ។

[២៣] កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងយ៉ាងនេះ
ហើយ សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រ
ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកកម្ចាត់បង់នូវគុណ ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នក
ឃ្នើសឃ្នងដោយវាចា ព្រោះហេតុថាខ្ញុំព្រះអង្គបានសំគាល់នូវព្រះគោតម
ដ៏ចម្រើន ថាជាបុគ្គលគួរសង្កត់សង្កិន នូវវាទៈដោយវាទៈបាន បពិត្រព្រះ
គោតមដ៏ចម្រើន សេចក្តីចម្រើនគួរមានដល់បុរស ព្រោះបានសង្កត់សង្កិននូវ
ដំរីចុះប្រេង សេចក្តីចម្រើនមិនគួរមានដល់បុរស ព្រោះសង្កត់សង្កិននូវ
ព្រះគោតមដ៏ចម្រើនទេ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន សេចក្តីចម្រើនគួរមាន
ដល់បុរស ព្រោះបានសង្កត់សង្កិន ឬលត់នូវគំនរភ្លើងដែលកំពុងឆេះ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្តេ ស្វាតនាយាធិវាសនំ

ន ត្រូវ កវន្តំ កោតមំ អាសដ្ឋ សិយា បុរិសស្ស
សោត្តិកាវោ សិយា ហិ កោ កោតម អាសិរិសំ
យោរិសំ អាសដ្ឋ បុរិសស្ស សោត្តិកាវោ ន ត្រូវ
កវន្តំ កោតមំ អាសដ្ឋ សិយា បុរិសស្ស សោត្តិកាវោ
មយមេវ កោ កោតម ទំសី មយំ បកញ្ចា យេ មយំ
កវន្តំ កោតមំ វាទេន វាទំ អាសាទេតព្វំ អមញ្ញិម្ហ
អធិវាសេតុ^(១) មេ កវំ កោតមោ ស្វាតនាយ ភត្តំ
សទ្ធិ ភិក្ខុសង្ឃេនាតិ ។ អធិវាសេសិ ភកវា តុណ្ហិ-
កាវេន ។ អថខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ ភកវតោ
អធិវាសនំ វិទិត្វា តេ លិច្ឆរិ អាមន្តេសិ សុណាន្តុ មេ
កោន្តោ លិច្ឆរិ សមណោ កោតមោ និមន្តិតោ ស្វាត-
នាយ^(២) សទ្ធិ ភិក្ខុសង្ឃេន យេន មេ អភិហា-
រេយ្យាថ យមស្ស បដិរូបំ មញ្ញេយ្យាថាតិ ។

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ ចសទ្វោ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ស្វាតនាយ ភត្តំ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ការទ្រង់ទទួលនិមន្តដើម្បីឆាន់ក្នុងថ្ងៃស្អែក

សេចក្តីចម្រើនមិនគួរមានដល់បុរស ព្រោះបានសង្កត់សង្កិននូវព្រះគោតម
ដ៏ចម្រើនទេ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន សេចក្តីចម្រើន គួរមានដល់បុរស
ព្រោះបានសង្កត់សង្កិននូវអាសិរពិស ដែលមានពិសដ៏ពន្លឹក សេចក្តី
ចម្រើនមិនគួរមានដល់បុរស ព្រោះបានសង្កត់សង្កិននូវព្រះគោតមដ៏ចម្រើនទេ
បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកកម្ចាត់បង់នូវគុណ ខ្ញុំព្រះអង្គ
ជាអ្នកឃើសយូងដោយវាចា ព្រោះហេតុថាខ្ញុំព្រះអង្គបានសំគាល់នូវព្រះ
គោតមដ៏ចម្រើន ថាជាបុគ្គលគួរសង្កត់សង្កិននូវវាទៈ ដោយវាទៈបាន សូម
ព្រះគោតមដ៏ចម្រើនទទួលភក្តីរបស់ខ្ញុំ ដើម្បីឆាន់ក្នុងថ្ងៃស្អែក ជាមួយនឹង
ភិក្ខុសង្ឃ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលនិមន្តដោយតុណ្ណិភាព ។
លំដាប់នោះ សច្ចកនិគន្ធបុត្រ បានដឹងច្បាស់នូវកិរិយាទទួលនិមន្ត របស់
ព្រះមានព្រះភាគហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះបាទលិច្ឆវិទ្ធាននោះថា ព្រះបាទ
លិច្ឆវិទ្ធានឡាយដ៏ចម្រើន ចូរស្តាប់ពាក្យរបស់អាត្មា ព្រះសមណគោតម
អាត្មានិមន្តហើយ ដើម្បីឆាន់ក្នុងថ្ងៃស្អែក ជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃ បពិត្រ
ទាំងឡាយ គួរយកវត្ថុណាមកឲ្យអាត្មា មួយទៀត វត្ថុណាដែលជារបស់
សមគួរ ដល់ព្រះសមណគោតមនោះ បពិត្រទាំងឡាយ គួរដឹងវត្ថុនោះ ។ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អថខោ តេ លិច្ឆរី តស្ស រត្តិយា អច្ចយេន សច្ច-
 កស្ស និកន្តបុត្តស្ស បញ្ចមត្តានិ ថាលិចាកសតានិ
 ភត្តាភិហារំ អភិហារីសុ ។ អថខោ សច្ចកោ និកន្ត-
 បុត្តោ សកេ អារាមេ បណ្ឌិតំ ខាទនីយំ កោជនីយំ
 បដិយាទាបេត្វា ភកវតោ កាលំ អារោចាបេសិ
 កាលោ កោ កោតម និដ្ឋិតំ ភត្តន្តិ ។

[៤៤] អថខោ ភកវា បុព្វណ្ណាសមយំ និវាសេត្វា
 បត្តចីវរាទាយ យេន សច្ចកស្ស និកន្តបុត្តស្ស អារា-
 មោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ
 និសីទិ សទ្ធិ ភិក្ខុសង្ឃេន ។ អថខោ សច្ចកោ និ-
 កន្តបុត្តោ ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ បណ្ឌិតេន ខាទនីយេន
 កោជនីយេន សហត្វា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ ។
 អថខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ ភកវន្តំ ភុត្តារី ឱនីត-
 បត្តចាណី អញ្ញតវំ នីចាសនំ កហេត្វា ឯកមន្តំ
 និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិទ្ធា ខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ
 ភកវន្តំ ឯតទវោច យមិទំ កោ កោតម ទានេ បុញ្ញញ្ច
 បុញ្ញម្ហិ ច តំ ទាយកានំ សុខាយេវ ហោតូតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

លុះកន្លងរាត្រីនោះទៅហើយ ទើបព្រះបាទលិច្ឆវីទាំងនោះ ក៏នាំនូវភត្តា-
ភិហារប្រមាណ ៥០០ សម្រាប់ដល់សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ។ លំដាប់នោះ
សច្ចកនិគន្ធបុត្របានតាក់តែងនូវខាទនីយៈនិងភោជនីយៈដ៏ឧត្តម ក្នុងអារាម
របស់ខ្លួនហើយ ចាត់បម្រើឲ្យទៅក្រាបទូលភត្តកាល ដល់ព្រះមានព្រះ
ភាគថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន កាលគួរហើយ ភត្តក៏សម្រេចហើយ ។

[៤៤] លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស្បង់ប្រដាប់ដោយ
បាត្រចីវរក្នុងបុព្វណ្ណសម័យ ហើយស្តេចចូលទៅកាន់អារាមរបស់សច្ចកនិ-
គន្ធបុត្រ លុះចូលទៅដល់ហើយ ទ្រង់គង់លើអាសនៈដែលគេរៀបចំថ្វាយ
ជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃ ។ គ្រានោះឯង សច្ចកនិគន្ធបុត្រក៏អង្គុយសព្វព្រះភិក្ខុ-
សង្ឃមានព្រះពុទ្ធជាប្រធានឲ្យឆាន់ឆ្នែតស្តប់ស្តល់ ដោយខាទនីយៈ និង
ភោជនីយាហារដ៏ឧត្តម ដោយដៃរបស់ខ្លួន ត្រាតែភិក្ខុសង្ឃហាមឃាត់ ។
គ្រានោះ សច្ចកនិគន្ធបុត្រកំណត់ដឹងថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឆាន់រួច
ហើយ ដាក់ព្រះហស្តចុះចាកបាត្រហើយ ក៏កាន់យកនូវអាសនៈ ទាប
មួយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះសច្ចកនិគន្ធបុត្រអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ
ហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏
ចម្រើន បុណ្យណាដែលមានក្នុងទាននេះផង បុណ្យដទៃអំពីទាននេះផង ក៏
បុណ្យនោះឯង ចូរប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ទាយកទាំងឡាយ ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡសច្ចកសុត្តេ សុត្តបរិយោសានំ

យំ ខោ អក្កិវេស្សន តាទិសំ ទក្ខិណោយ្យំ អាកម្ម
អវីតរាគំ អវីតទោសំ អវីតមោហំ តំ ទាយកានំ
ភវិស្សតិ យំ ខោ អក្កិវេស្សន មាទិសំ ទក្ខិណោយ្យំ
អាកម្ម វីតរាគំ វីតទោសំ វីតមោហំ តំ តុយ្ហំ
ភវិស្សតីតិ ។

ចូឡសច្ចកសុត្តំ បញ្ចមំ និដ្ឋិតំ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ ទីបំផុតនៃសូត្រ

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបរមគ្រូ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកាថា ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ បុណ្យ
ណាមួយ ដែលអាស្រ័យនូវទក្ខិណោយ្យបុគ្គលប្រាកដដូចអ្នក ដែលជា
បុគ្គលមិនទាន់ប្រាសចាករាគៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់
ប្រាសចាកមោហៈ បុណ្យនោះនឹងកើតមានដល់ទាយកទាំងឡាយ នៃ
អគ្គិវេស្សនៈ មួយទៀត បុណ្យណា ដែលអាស្រ័យនូវទក្ខិណោយ្យ-
បុគ្គលប្រាកដដូចជាតថាគត ជាបុគ្គលប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាក
ទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈហើយ បុណ្យនោះនឹងកើតមានដល់អ្នក ។

ចប់ ចូឡសច្ចកសូត្រ ទី ៥ ។

ឆដ្ឋំ មហាសច្ចកសុត្តំ

[៤៥] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
 វេសាលិយំ វិហារតិ មហារនេ ក្ខជាតារសាលាយំ ។
 តេន ខោ បន សមយេន ភក្កវា បុព្វណ្ណាសមយំ
 សុនិវត្តោ ហោតិ បត្តចីវរមាណាយ វេសាលិយំ បិណ្ណា-
 យ បរិសិត្តកាមោ ។ អថខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ
 ជដ្ឋ្យវិហារំ អនុចដ្ឋមមាណោ អនុវិចរមាណោ យេន
 មហារនំ ក្ខជាតារសាលា តេនុបសដ្ឋមិ ។ អន្ធសា
 ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សច្ចកំ និកន្តបុត្តំ ទូរតោ វ
 អាតច្ឆន្តំ ទិស្វាន ភក្កវន្តំ ឯតទរោច អយំ ភន្តេ
 សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ អាតច្ឆតិ ភស្សប្បវាទិកោ
 បណ្ឌិតវាណោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស ឯសោ ខោ
 ភន្តេ អវណ្ណកាមោ ពុទ្ធស្ស អវណ្ណកាមោ ធម្មស្ស
 អវណ្ណកាមោ សដ្ឋីស្ស សាធុ ភន្តេ ភក្កវា មុ-
 ហុត្តំ និសីទតុ អនុកម្យំ ឧបាទាយាតិ ។ និសីទិ
 ភក្កវា បញ្ញត្តេ អាសនេ ។ អថខោ សច្ចកោ
 និកន្តបុត្តោ យេន ភក្កវា តេនុបសដ្ឋមិ ឧបសដ្ឋមិត្វា

មហាសច្ចកិស្សត្រ ទី ៦

[៤៥] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងកូដាការសាលា នាមហារ័ន ទៀបក្រុងវេសាលី ។
សម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស្បង់ដោយល្អ ប្រដាប់បាត្រនិង
ចីវរ ក្នុងបុព្វណ្ណសម័យ ស្តេចពុទ្ធដំណើរចូលទៅក្នុងក្រុងវេសាលី ដើម្បី
បិណ្ឌបាត ។ គ្រានោះ សច្ចកនិគន្ធបុត្រ កំពុងចង្រ្កម កំពុងត្រាច់
ទៅដោយលំដាប់ ។ ដើម្បីសម្រាកស្នង់ ហើយចូលទៅកាន់កូដាការសាលា
នាមហារ័ននោះ ។ ព្រះអានន្ទ មានអាយុ បានឃើញសច្ចកនិគន្ធ-
បុត្រ កំពុងតែដើរមកអំពីចម្ងាយ លុះបានឃើញហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូល
ព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សច្ចកនិគន្ធបុត្រនេះ
ជាអ្នកពោលតិរច្ឆានកថា ជាអ្នកពោលថាខ្លួនជាអ្នកប្រាជ្ញ ជនច្រើននាក់
សន្មតគាត់ថាជាអ្នកត្រឹមត្រូវ ឥឡូវនេះកំពុងដើរមក បពិត្រព្រះអង្គដ៏
ចម្រើន សច្ចកនិគន្ធបុត្រនេះ ជាអ្នកប្រាជ្ញារកទោសព្រះពុទ្ធ ប្រាជ្ញារកទោស
ព្រះធម៌ ប្រាជ្ញារកទោសព្រះសង្ឃ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់មួយរំពេច អាស្រ័យសេចក្តីអនុគ្រោះ ។ ព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់គង់លើអាសនៈ ដែលគេតាក់តែងហើយ ។ គ្រានោះ
សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ក៏ចូលទៅរកព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ កាយការនានុយុញ្ជនំ

ភកវតា សទ្ធិ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កមំ សារា-
ណីយំ វីតិសារត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

[៤៦] ឯកមន្តំ និសិទ្ធោ ខោ សច្ចកោ និ-
កន្តបុត្តោ ភកវន្តំ ឯតទវោច សន្តិ ភោ កោតម
ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កាយការនានុយោកមនុ-
យុត្តា វិហារន្តិ ដោ ចិត្តការនំ ។ ដុសន្តិ ហិ^(១) ភោ
កោតម សារីកំ ទុក្ខវេទនំ^(២) ។ ភូតបុព្វំ ភោ
កោតម សារីកាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋស្ស
សតោ ឧក្ខម្ពោមិ ឆាម ភវិស្សតិ ហទយម្បិ
ឆាម ផលិស្សតិ ឧណ្ហាម្បិ លោហិតំ មុខតោ ឧក្ខ-
មិស្សតិ ឧម្មាទម្បិ ចាបុណិស្សន្តិ^(៣) ចិត្តក្ខេបំ ។
តស្ស ខោ ឯតំ ភោ កោតម កាយន្ទយំ ចិត្តំ
ហោតិ កាយស្ស វសេន វត្តតិ តំ កិស្ស ហោតុ
អភារិតត្តា ចិត្តស្ស ។ សន្តិ បន ភោ កោតម
ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ចិត្តការនានុយោកមនុយុត្តា

១ ម. ហិ តេ ។ ២ ឱ. ម. ទុក្ខំ វេទនំ ។ ៣ ឱ. ម. ចាបុណិស្សតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ការប្រកបរឿយ ៗ នូវកាយភាវនា

ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយ មួយអន្លើដោយព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យ
ដែលគួររីករាយ និងពាក្យដែលគួររលឹកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

[២៦] លុះសច្ចកនិគន្ធបុត្រ អង្គុយនៅក្នុងទីសមគួរហើយ បាន
ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន មានសមណ-
ព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ខ្វល់ខ្វាយក្នុងការប្រកបរឿយ ៗ នូវការភាវនា^(១)
(រិបស្សនា) មិនបានខ្វល់ខ្វាយក្នុងការប្រកបរឿយ ៗ នូវចិត្តភាវនា^(២)
(សមថៈ) ឡើយ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន សមណព្រាហ្មណ៍ទាំង
នោះតែងបាននូវទុក្ខវេទនា ដែលកើតឡើងក្នុងសរីរៈ ។ បពិត្រព្រះគោ-
តមដ៏ចម្រើន រឿងរ៉ាវធ្លាប់មានមកថា បុគ្គលដែលមានទុក្ខវេទនាកើតឡើង
ក្នុងសរីរៈពាល់ត្រូវហើយ នឹងត្រឡប់ទៅជាមនុស្សរឹងក្លៅក៏មាន បេះ
ដូងនឹងបែកធ្លាយក៏មាន ឈាមក្តៅនឹងក្អួតចេញអំពីមាត់ក៏មាន សមណ-
ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ នឹងដល់នូវកិរិយាឆ្លាតវាយមាយចិត្តក៏មាន ។ បពិត្រ
ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ចិត្តនុ៎ះ របស់បុគ្គលនោះឯង រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាម
កាយ តែងប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃកាយ សេចក្តីនោះព្រោះហេតុដូច
ម្តេច ព្រោះថាបុគ្គលនោះមិនបានអប់រំចិត្ត ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
មួយទៀត មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បានខ្វល់ខ្វាយក្នុងការប្រកប

១ ការអប់រំកាយ ។ ២ ការអប់រំចិត្ត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

វិហារន្តិ ដោ កាយការនំ ។ ផុសន្តិ ហិ ភោ កោតម
 ចេតសិកំ ទុក្ខំ វេទនំ ។ ភូតបុព្វំ ភោ កោតម
 ចេតសិកាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋស្ស សតោ
 ឧក្កម្ពោមិ ឆាម ភវិស្សតិ ហទយម្បិ ឆាម ផលិ-
 ស្សតិ ឧណ្ហាម្បិ លោហិតំ មុខតោ ឧក្កមិស្សតិ ឧម្មា-
 ទម្បិ ចាបុណិស្សន្តិ ចិត្តក្ខេបំ ។ តស្ស ខោ ឯសោ
 ភោ កោតម ចិត្តន្ទយោ កាយោ ហោតិ ចិត្តស្ស
 វសេន វត្តតិ តំ កិស្ស ហេតុ អការិតត្តា
 កាយស្ស ។ តស្ស មយ្ហំ ភោ កោតម ឯវំ
 ហោតិ អដ្ឋា ភោតោ កោតមស្ស សាវកា ចិត្តការជា-
 នុយោកមនុយុត្តា វិហារន្តិ ដោ កាយការនន្តិ ។

[៤៧] កិណ្ឌិ បន តេ អក្កិវស្សន កាយការជា
 សុតាតិ ។ សេយ្យដីទំ នន្ទោ វច្ឆោ កិសោ សង្កិច្ឆោ
 មក្ខុលិ កោសាលោ ឯតេ ហិ ភោ កោតម អចេល-
 កា មុត្តាចារា ហត្តាវលេខនា ន ឯហិកទន្តិកា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

រឿយ ។ នូវចិត្តការវនា មិនបានខ្វល់ខ្វាយក្នុងការប្រកបរឿយ ។ នូវកាយ-
 ការវនាឡើយ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ក៏សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 តែងបាននូវទុក្ខវេទនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បពិត្រព្រះគោតម
 ដ៏ចម្រើន រឿងរ៉ាវធ្លាប់មានមកថា បុគ្គលដែលមានទុក្ខវេទនាប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
 ចិត្តពាល់ត្រូវហើយ នឹងត្រឡប់ទៅជាមនុស្សរឹងភ្លៅក៏មាន បេះដូងនឹង
 បែកធ្លាយក៏មាន ឈាមក្តៅនឹងក្អួតចេញអំពីមាត់ក៏មាន សមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះ នឹងដល់នូវកិរិយាត្រួតរាយមាយចិត្តក៏មាន ។ បពិត្រព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើន កាយនុ៎ះ របស់បុគ្គលនោះឯង រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាម
 ចិត្ត តែងប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃចិត្ត សេចក្តីនោះព្រោះហេតុដូច
 ម្តេច ព្រោះថាបុគ្គលនោះមិនបានអប់រំកាយ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏
 ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គគិតយ៉ាងនេះថា សាវ័កទាំងឡាយ របស់ព្រះគោតម
 ដ៏ចម្រើន តែងខ្វល់ខ្វាយក្នុងការប្រកបរឿយ ។ នូវចិត្តការវនា តែមិនបាន
 ខ្វល់ខ្វាយក្នុងការប្រកបរឿយ ។ នូវកាយការវនាឡើយ ។

[៤៧] ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ចុះកាយការវនា អ្នកបានឮមកដូចម្តេច ។
 សច្ចកនិគន្ធបុគ្គ ក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន អចេលក៏
 ទាំងនេះ គឺ នន្ទវច្ឆៈ ១ កិសសង្កិច្ឆៈ ១ មក្ខុលិគោសាល ១ ជាអ្នក
 ប្រព្រឹត្តលះបង់មារយាទល្អ សុំលិទ្ធិដៃ គេហៅថា អ្នកដ៏ចម្រើនចូរមក

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ អចេលកវត្តានិ

ន តិដ្ឋកទន្តិកា ន អភិបាដំ ន ឧទ្ទិស្ស កតំ ន
 ជិមន្តំ សាទិយន្តិ តេ ន កុម្មិមុខា បដិក្កណ្ណានិ ន
 កលោមិមុខា បដិក្កណ្ណានិ ន ឯឡុកមន្តរំ ន ទណ្ណាមន្តរំ
 ន មូសលមន្តរំ ន ទ្ធិន្នំ ភុញ្ញមាណំ ន កត្តិនិយា
 ន ចាយមាណាយ ន បុរិសន្តរកតាយ ន សន្តិភីសុ ន
 យត្ត សា ឧបដ្ឋិតោ ហោតិ ន យត្ត មត្តិកា សណ្ឋា-
 សណ្ឋាចារិដី ន មច្ចំ ន មំសំ ន សុរំ ន មេយំ
 ន មុសោទកំ មិរន្តិ តេ ឯកាការិកា វា ហោន្តិ
 ឯកាលោមិកា ទ្វាការិកា វា ហោន្តិ ទ្វាលោមិកា
 ។ បេ ។ សត្តាការិកា វា ហោន្តិ សត្តាលោមិកា

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ អចេលកវគ្គ

ក៏មិនព្រមមក គេឃាត់ថា អ្នកដ៏ចម្រើនឈប់សិន ក៏មិនព្រមឈប់ មិន
ត្រេកអរនឹងចង្កាន់ដែលគេនាំមកមុន មិនត្រេកអរនឹងចង្កាន់ដែលគេនាំមក
ចំពោះខ្លួន មិនត្រេកអរនឹងកិច្ចនិមន្ត អចេលក៏ទាំងនុ៎ះមិនទទួលចង្កាន់
ដែលគេនាំចេញអំពីមាត់ឆ្នាំងហើយឲ្យ មិនទទួលចង្កាន់ដែលគេនាំចេញ
អំពីមាត់កញ្ជើហើយឲ្យ មិនទទួលចង្កាន់ដែលគេដើរកន្លងធរណីហើយ
នាំមកឲ្យ មិនទទួលចង្កាន់ដែលគេដើរកន្លងកំណាត់ឈើ ហើយនាំមក
ឲ្យ មិនទទួលចង្កាន់ដែលគេដើរកន្លងអង្រែហើយនាំមកឲ្យ មិនទទួល
ចង្កាន់អំពីដៃមនុស្សពីរនាក់កំពុងបរិភោគ មិនទទួលចង្កាន់អំពីដៃស្រីមាន
គភ៌ មិនទទួលចង្កាន់អំពីដៃស្រីដែលកំពុងបំបៅកូន មិនទទួលចង្កាន់
អំពីដៃស្រីដែលកំពុងកាន់បុរសដទៃ មិនទទួលចង្កាន់ ក្នុងកន្លែងដែលវៃ
វត្តបានមក^១ មិនទទួលចង្កាន់ក្នុងកន្លែងដែលមានគ្រែនៅចាំ មិនទទួល
ចង្កាន់ត្រង់កន្លែងដែលមានរុយរោមទាំងហ្វូង មិនស៊ីត្រី មិនស៊ីសាច់ មិន
ផឹកសុរា មិនផឹកមេរ័យ មិនផឹកទឹកថ្នាំត្រាំ មួយទៀត អចេលក៏ទាំងនោះ
ទទួលចង្កាន់ចំពោះតែក្នុងផ្ទះមួយ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយបាយ
តែមួយដុំខ្លះ ទទួលចង្កាន់ចំពោះតែក្នុងផ្ទះពីរ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្ត
ទៅដោយបាយតែពីរដុំខ្លះ ។ បេ ។ ទទួលចង្កាន់ចំពោះតែក្នុងផ្ទះ ៧

១ ពួកសាវ័ករបស់អចេលក៏តែងនាំគ្នាវៃយកវត្តមានអង្គរជាដើម អំពីទីនោះ ។ មកចម្លិន
បាយដើម្បីប្រគេនដល់ពួកអចេលក៏ក្នុងសម័យមានបាយក្រ អចេលក៏ដែលប្រព្រឹត្តវត្តឧក្រិដ្ឋមិន
ទទួលយកចង្កាន់នោះឡើយ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯកិស្សាបិ ទត្តិយា យាមេន្តិ ទ្វីហិបិ ទត្តិហិ យាមេន្តិ
 ។ បេ ។ សត្តហិបិ ទត្តិហិ យាមេន្តិ ឯកាហិកម្មិ
 អាហារំ អាហារេន្តិ ទ្វីហិកម្មិ អាហារំ អាហារេន្តិ
 ។ បេ ។ សត្តាហិកម្មិ អាហារំ អាហារេន្តិ ឥតិ ឯវរូបំ
 អឌ្ឍមាសិកម្មិ បរិយាយភត្តកោជនានុយោតមនុយុត្តា
 វិហារន្តិទិ ។ កី បន តេ អត្តិវេស្សន តារតកេនេវ
 យាមេន្តិទិ ។ នោ ហិទំ កោ កោតម អប្បេកទា កោ
 កោតម ឧទ្ធការាទិ ឧទ្ធការាទិ ខាទដិយាទិ ខាទន្តិ
 ឧទ្ធការាទិ ឧទ្ធការាទិ កោជនាទិ ភុញ្ញន្តិ ឧទ្ធការាទិ
 ឧទ្ធការាទិ សាយដិយាទិ សាយន្តិ ឧទ្ធការាទិ ឧទ្ធការាទិ
 ចានាទិ បិវន្តិ តេ ឥមំ កាយំ ពលំ កាហេន្តិ នាម
 ព្រូហេន្តិ នាម មេទេន្តិ នាមាតិ ។ យំ ខោ តេ អត្តិ-
 វេស្សន បុរិមំ បហាយ បច្ឆា ឧបចិន្តិ ឯវំ ឥមស្ស
 កាយស្ស អាចយាបចយោ ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយបាយ ៧ ដុំខ្លះ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រ-
 ព្រឹត្តទៅដោយចង្កាន់ ក្នុងភាជន៍តូចមួយខ្លះ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ
 ដោយចង្កាន់ ក្នុងភាជន៍តូចពីរខ្លះ ។ បេ ។ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្ត
 ទៅដោយចង្កាន់ ក្នុងភាជន៍តូច ៧ ខ្លះ ស៊ីអាហារខានមួយថ្ងៃខ្លះ ស៊ី
 អាហារខានពីរថ្ងៃខ្លះ ។ បេ ។ ស៊ីអាហារខាន ៧ ថ្ងៃខ្លះ តែងខ្វល់
 ខ្វាយក្នុងការប្រកបរឿយ ។ នូវការបរិភោគបាយផ្លាស់ប្តូរថ្ងៃអស់កន្លះខែ
 មានសភាពយ៉ាងនេះដូច្នោះខ្លះ ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ អចេលក៍ ទាំងនោះ
 តែងញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្ត ដោយហេតុមានប្រមាណតែប៉ុណ្ណោះឬ ។
 បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ហេតុនេះមិនមែនមានតែប៉ុណ្ណោះទេ បពិត្រព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើន អចេលក៍ទាំងនោះ ចួនកាលទំពាស៊ីនូវខាទនីយៈទាំង
 ឡាយដ៏ឧត្តមក្រៃលែង បរិភោគនូវភោជនទាំងឡាយ ដ៏ឧត្តមក្រៃលែង
 ក្រេបជញ្ជាបនូវសាយនីយៈទាំងឡាយ ដ៏ឧត្តមក្រៃលែង ដឹកនូវទឹកទាំង-
 ឡាយដ៏ឧត្តមក្រៃលែង អចេលក៍ ទាំងនោះ ឈ្មោះថា ញ៉ាំងកាយ
 នេះឲ្យកាន់យកនូវកម្លាំង ឲ្យចម្រើន ឲ្យធាត់ធំ ។ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ ត្រង់
 ដែលអចេលក៍ ទាំងនោះ លះបង់នូវអំពើកម្រក្នុងកាលមុន ហើយសន្សំ
 នូវវត្ថុ មានខាទនីយៈជាដើម ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ កាលបើធ្វើយ៉ាង
 នេះ ការចម្រើននិងការមិនចម្រើនរបស់កាយនេះ តែងតែមាន ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ ចិត្តការនាកថា

[៤៨] កិណ្ឌិ បន តេ អត្តិវេស្សន ចិត្តការនា
សុតាតិ ។ ចិត្តការនាយ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ
ភកវតា បុដ្ឋោ សមាដោ ន សម្មាយាសិ ។ អថ
ខោ ភកវា សច្ចកំ និកន្តបុត្តំ ឯតទោច យាបិ
ខោ តេ ឯសា អត្តិវេស្សន បុរិមា កាយការនា
ការិតា សាបិ អរិយស្ស វិនយេ នោ ធម្មិកា កា-
យការនា កាយការនម្បិ^(១) ខោ តំ អត្តិវេស្សន ន
អញ្ញាសិ កុតោ បន តំ ចិត្តការនំ ជាទិស្សសិ អបិច
អត្តិវេស្សន យថា អការិតកាយោ ច ហោតិ អ-
ការិតចិត្តោ ច ការិតកាយោ ច ហោតិ^(២) ការិត-
ចិត្តោ ច តំ សុណាហិ សាធុកំ មនសិកោហិ
កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវំ កោតិ ខោ សច្ចកោ និ-
កន្តបុត្តោ ភកវតោ បច្ចស្សោសិ ។

១ ឱ. ម. កាយការនំ ហិ ។ ២ ឱ. ហោតីតិ ន ទិស្សតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ពោលអំពីចិត្តការវនា

[៤៨] ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ចុះចំណែកខាងចិត្តការវនា អ្នកបានឮមក
ដូចម្តេច ។ សច្ចកនិគន្ធបុត្រ កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សួរហើយ
ក្នុងចិត្តការវនា ក៏មិនអាចនឹងដោះស្រាយបាន ។ លំដាប់នោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះនឹងសច្ចកនិគន្ធបុត្រថា នៃអគ្គិវេស្សនៈ កាយ-
ការវនាណា ដែលអ្នកបានអប់រំហើយ ក្នុងកាលមុន កាយការវនានោះ
មិនប្រកបដោយធម៌ ក្នុងអរិយវិន័យទេ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកមិនអាច
ដឹងសូម្បីនូវកាយការវនា តើនឹងអាចដឹងនូវចិត្តការវនាដូចម្តេចបាន ម្នាល
អគ្គិវេស្សនៈ ក៏ឯបុគ្គលមិនបានអប់រំកាយផង មិនបានអប់រំចិត្តផង
បុគ្គលបានអប់រំកាយផង បានអប់រំចិត្តផង ដោយប្រការណា អ្នកចូរ
ស្តាប់នូវប្រការនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែង
ឥឡូវនេះ ។ សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ទទួលព្រះពុទ្ធដីការរបស់ព្រះមានព្រះ
ភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[៤៩] ភក្កវា ឯតទរោច កេចញ្ច អក្កិវេស្សន
អការិតកាយោ ច ហោតិ អការិតចិត្តោ ច ។ ឥធិ
អក្កិវេស្សន អស្សុតវតោ បុថុជ្ជនស្ស ឧប្បជ្ជតិ សុខា
វេទនា សោ សុខាយ វេទនាយ ធុដ្ឋោ សមាដោ
សុខសារាភី ច ហោតិ សុខសារាភិតំ ច អាបជ្ជតិ
តស្ស សា សុខា វេទនា និរុជ្ឈតិ សុខាយ វេទនាយ
និរោធា ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា សោ ទុក្ខាយ
វេទនាយ ធុដ្ឋោ សមាដោ សោចតិ កិលមតិ
បរិទេវតិ ឧត្តាធឿ កន្ធិតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ តស្ស
ខោ ឯសា អក្កិវេស្សន ឧប្បជ្ជាបិ សុខា វេទនា
ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ អការិតត្តា កាយស្ស
ឧប្បជ្ជាបិ ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ
អការិតត្តា ចិត្តស្ស យស្ស កស្សចិ អក្កិវេស្សន ឯវំ
ឧកតោបក្ខំ ឧប្បជ្ជាបិ សុខា វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ
តិដ្ឋតិ អការិតត្តា កាយស្ស ឧប្បជ្ជាបិ ទុក្ខា វេទនា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

[២៧] ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកាថា នៃអគ្គិវេស្សនៈ
 បុគ្គលដែលមិនបានអប់រំកាយផង មិនបានអប់រំចិត្តផង តើដូចម្តេច ។
 នៃអគ្គិវេស្សនៈ សុខវេទនា តែងកើតឡើង ដល់បុគ្គលជាបុប្ផជួន
 ដែលមិនចេះដឹង ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលជាបុប្ផជួននោះ លុះសុខវេទនា
 ពាល់ត្រូវហើយ ក៏មានតម្រេកខ្លាំងក្នុងសេចក្តីសុខផង តែងដល់នូវ
 តម្រេកខ្លាំងដោយសេចក្តីសុខផង បើសុខវេទនានោះ របស់បុគ្គល
 ជាបុប្ផជួននោះ រលត់ទៅ ទុក្ខវេទនា ក៏កើតឡើង ព្រោះរលត់ទៅ
 នៃសុខវេទនា បុគ្គលជាបុប្ផជួននោះ លុះទុក្ខវេទនាពាល់ត្រូវហើយ
 តែងសោកសៅ លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រង់ កន្ទក់កន្ទេញ ដល់
 នូវសេចក្តីវង្វេង នៃអគ្គិវេស្សនៈ សុខវេទនានេះរបស់បុគ្គលជាបុប្ផជួន
 នោះ ដែលកើតឡើងហើយ តែងគ្របសង្កត់ចិត្ត ព្រោះមិនបានអប់រំ
 កាយផង ទុក្ខវេទនាដែលកើតឡើងហើយ តែងគ្របសង្កត់ចិត្ត ព្រោះ
 មិនបានអប់រំចិត្តផង នៃអគ្គិវេស្សនៈ សុខវេទនា របស់បុគ្គលណា
 នីមួយៗដែលកើតឡើងហើយ ដោយចំណែកទាំងពីរយ៉ាងនេះ តែងគ្រប
 សង្កត់ចិត្ត ព្រោះមិនបានអប់រំកាយផង ទុក្ខវេទនាដែលកើតឡើងហើយ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ កាយចិត្តស្ស ភារិតតំ

ចិត្តំ	បរិយាទាយ	តិដ្ឋតិ	អភារិតត្តា	ចិត្តស្ស		
ឯវំ	ខោ	អក្កិវេស្សន	អភារិតកាយោ	ច ហោតិ		
អភារិតចិត្តោ	ច ។	កថញ្ច	អក្កិវេស្សន	ភារិត-		
កាយោ	ច ហោតិ	ភារិតចិត្តោ	ច ។	ឥធន		
អក្កិវេស្សន	សុតវតោ	អរិយស្សាវកស្ស	ឧប្បជ្ជតិ			
សុខា	វេទនា	សោ	សុខាយ	វេទនាយ	ដុដ្ឋោ	
សមាដោ	ន ^(១)	សុខសារាគី ^(២)	ហោតិ	ន	សុខសា-	
រាគីតំ ^(៣)	អាបជ្ជតិ	តស្ស	សា	សុខា	វេទនា	
និរុដ្ឋតិ	សុខាយ	វេទនាយ	និរោធា	ឧប្បជ្ជតិ		
ទុក្ខា	វេទនា	សោ	ទុក្ខាយ	វេទនាយ	ដុដ្ឋោ	
សមាដោ	ន	សោចតិ	ន	កិលមតិ	ន	បរិទេវតិ
ន	ឧវត្តាឡី	កន្ធិតិ	ន	សម្មោហំ	អាបជ្ជតិ	តស្ស
ខោ	ឯវំ	សា ^(៤)	អក្កិវេស្សន	ឧប្បជ្ជាបិ	សុខា	
វេទនា	ចិត្តំ	ន	បរិយាទាយ	តិដ្ឋតិ	ភារិតត្តា	
កាយស្ស	ឧប្បជ្ជាបិ	ទុក្ខា	វេទនា	ចិត្តំ		
ន	បរិយាទាយ	តិដ្ឋតិ	ភារិតត្តា	ចិត្តស្ស		

១ ឱ. នោ ។ ២ ម. សុខសារាគី ច ។ ៣ ម. សុខសារាគីតញ្ច ។ ៤ ឱ. ម. ខោ ឯសា ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ភាវៈនៃកាយនិងចិត្តដែលបុគ្គលបានអប់រំ

តែងគ្របសង្កត់ចិត្ត ព្រោះមិនបានអប់រំចិត្តផង នៃអគ្គិវេស្សនៈ បុគ្គល
មិនបានអប់រំកាយផង មិនបានអប់រំចិត្តផង យ៉ាងនេះឯង ។ នៃអគ្គិ-
វេស្សនៈ បុគ្គលដែលបានអប់រំកាយផង បានអប់រំចិត្តផង តើដូចម្តេច ។
នៃអគ្គិវេស្សនៈ សុខវេទនាតែងកើតឡើង ដល់បុគ្គលជាអរិយសាវ័ក
ជាអ្នកចេះដឹងក្នុងលោកនេះ បុគ្គលជាអរិយសាវ័កនោះ លុះសុខវេទនា
ពាល់ត្រូវហើយ ក៏មិនមានតម្រេកខ្លាំងក្នុងសេចក្តីសុខ មិនដល់នូវតម្រេក
ខ្លាំង ដោយសេចក្តីសុខឡើយ សុខវេទនានោះ របស់អរិយសាវ័ក
នោះរលត់ទៅ ទុក្ខវេទនាក៏កើតឡើង ព្រោះរលត់ទៅនៃសុខវេទនា
អរិយសាវ័កនោះ លុះទុក្ខវេទនាពាល់ត្រូវហើយ ក៏មិនសោកសៅ មិន
លំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូងកន្ទក់កន្ទេញ មិនដល់នូវសេចក្តីវង្វេង
ឡើយ នៃអគ្គិវេស្សនៈ សុខវេទនានោះរបស់អរិយសាវ័កនោះ ដែល
កើតឡើងហើយ មិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ព្រោះបានអប់រំកាយផង ទុក្ខវេ-
ទនាដែលកើតឡើងហើយ មិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ព្រោះបានអប់រំចិត្តផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

យស្ស កស្សចិ អត្តិវេស្សន^(១) ឧភតោបក្ខំ ឧប្បដ្ឋា-
 បិ សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ
 ការិតត្តា កាយស្ស ឧប្បដ្ឋាបិ ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ
 ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ការិតត្តា ចិត្តស្ស ឯវំ ខោ
 អត្តិវេស្សន ការិតកាយោ ច ហោតិ ការិតចិត្តោ
 ចាតិ ។ ឯវំ បសន្នោ អហំ កោតោ កោតមស្ស
 ករំ ហិ កោតមោ ការិតកាយោ ច ហោតិ^(២)
 ការិតចិត្តោ ចាតិ ។

[៥០] អដ្ឋា ខោ តេ អយំ អត្តិវេស្សន អាសដ្ឋ
 ឧបដិយវាចា កាសិតា អបិច តេ អហំ ព្យាក-
 រិស្សាមិ យតោ ខោ អហំ អត្តិវេស្សន កេសមស្សំ
 ឱហាវេត្វា កាសាយានិ វត្តានិ អដ្ឋាទេត្វា អការស្វា
 អនការិយំ បព្វជិតោ តំ វត មេ ឧប្បដ្ឋា វា សុខា វេទនា
 ចិត្តំ បរិយាទាយ បស្សតិ ឧប្បដ្ឋា វា ទុក្ខា វេទនា

១ ឱ. អត្តិវេស្សន ឯវំ ។ ២ ឱ. ហោតីតិ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

យ៉ាងនេះឯង នៃអគ្គិវេស្សនៈ សុខវេទនារបស់បុគ្គលណាមួយ ដែលកើត
 ឡើងហើយ ដោយចំណែកទាំងពីរ មិនបានគ្របសង្កត់ចិត្ត ព្រោះបាន
 អប់រំកាយផង ទុក្ខវេទនាដែលកើតឡើងហើយ ក៏មិនបានគ្របសង្កត់ចិត្ត
 ព្រោះបានអប់រំចិត្តផង នៃអគ្គិវេស្សនៈ បុគ្គលដែលបានអប់រំកាយផង
 បានអប់រំចិត្តផង យ៉ាងនេះឯង ។ សច្ចកនិគន្ធបុត្រក្រាបទូលថា ខ្ញុំព្រះ
 អង្គជ្រះថ្លាចំពោះព្រះគោតមដ៏ចម្រើនយ៉ាងនេះ ព្រោះថា ព្រះគោតមដ៏
 ចម្រើន បានអប់រំកាយផង បានអប់រំចិត្តផង ។

[៥០] នៃអគ្គិវេស្សនៈ វាចាដែលអ្នកពោលហើយនេះ ជាវាចា
 តន្ត្រីវគ្គណា បង្ហាត់ទៅរកគុណ ពិតណាស់ហើយ ប៉ុន្តែតថាគតនឹង
 ដោះស្រាយប្រាប់អ្នក នៃអគ្គិវេស្សនៈ កាលដែលតថាគតកោរសក់និង
 ពុកមាត់ពុកចង្កា ហើយស្ងៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈទាំងឡាយ ចេញ
 ចាកផ្ទះ ហើយចូលមកកាន់ផ្លូវ សុខវេទនាដែលកើតឡើងហើយ នឹង
 គ្របសង្កត់ចិត្ត របស់តថាគតនោះក្តី ទុក្ខវេទនាដែលកើតឡើងហើយ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ ពោធិសត្តស្ស បរិតក្កនំ

ចិត្តំ បរិយាទាយ បស្សតីតិ នេតំ ហានំ វិជ្ជតីតិ ។
 នហា^(១) នូន កោតោ កោតមស្ស ឧប្បជ្ជតិ តថា-
 រូទា សុខា វេទនា យថារូទា ឧប្បជ្ជា សុខា
 វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋេយ្យ នហា នូន កោតោ
 កោតមស្ស ឧប្បជ្ជតិ តថារូទា ទុក្ខា វេទនា យថា-
 រូទា ឧប្បជ្ជា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ
 តិដ្ឋេយ្យាតិ ។

[៥១] កិញ្ចំ នោ សិយា អត្តិវេស្សន ឥធម មេ
 អត្តិវេស្សន បុព្វេ វ សម្មោទា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិ-
 សត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ សម្មាទោ យរាវាសោ
 រដោបថោ អព្ពោកាសោ បព្វជ្ជា នយិទំ សុករំ អការំ
 អជ្ឈាវសតា ឯកន្តបរិបុណ្ណំ ឯកន្តបរិសុទ្ធិំ សង្ខ-
 លិទិតំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុំ យន្ទ្រាហំ កេសមស្សំ
 ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្តានិ អច្ឆានេត្វា អការស្មា
 អនការិយំ បព្វជេយ្យន្តិ ។ សោ ខោ អហំ
 អត្តិវេស្សន អបវេន សមយេន ទហាវោ វ សមាទោ

១ ម. ន ហិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ សេចក្តីត្រិះរិះរបស់ព្រះពោធិសត្វ

នឹងគ្របសង្កត់ចិត្តក្តី ហេតុនេះមិនមានឡើយ ។ សច្ចកនិគន្ធបុត្រទូល
សួរដូច្នោះថា សុខវេទនាមានសភាពយ៉ាងណា ដែលកើតឡើងហើយ
គប្បីគ្របសង្កត់ចិត្ត ក្រែងសុខវេទនាមានសភាពដូច្នោះ មិនធ្លាប់កើត
ឡើងដល់ព្រះគោតមដ៏ចម្រើនទេដឹង ទុក្ខវេទនាមានសភាពយ៉ាងណាដែល
កើតឡើងហើយ គប្បីគ្របសង្កត់ចិត្ត ក្រែងទុក្ខវេទនាមានសភាពដូច្នោះ
មិនធ្លាប់កើតឡើង ដល់ព្រះគោតមដ៏ចម្រើនទេដឹង ។

[៥១] នៃអគ្គិវេស្សនៈ ហេតុនោះថ្វីក៏មិនមាន នៃអគ្គិវេស្សនៈ ក្នុង
កាលមុនអំពីការត្រាស់ដឹង តថាគតនៅជាពោធិសត្វ មិនទាន់បានត្រាស់
ដឹងនៅឡើយ នៅក្នុងទីឯណោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ការនៅ
គ្រប់គ្រងផ្ទះ ជាគ្រឿងចង្អៀតចង្អល់ ជាផ្លូវប្រកបដោយធូលី ឯបព្វជ្ជា ជា
ទីឱកាសទំនេរ បុគ្គលអ្នកនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះមិនងាយនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយ-
ធម៌ឲ្យបរិបូណ៌ បរិសុទ្ធដោយចំណែកមួយ ដូចស័ង្កដែលបុគ្គលខាត់ហើយ
ទេ បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញការសក់និងពុកមាត់ពុកចង្កា ហើយស្លៀក
ដណ្តប់សំពត់កាសាយៈទាំងឡាយ ចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួស ។
នៃអគ្គិវេស្សនៈ សម័យជាខាងក្រោយ កាលដែលតថាគតនៅជាកំលោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សុសុកាឡកេសោ កទ្រែន យោពូនេន សមដ្ឋាកតោ
 បបមេន វយសា អកាមកានំ មាតាបិតុនំ អស្សុ-
 មុខានំ រោទន្តានំ កេសមស្សំ ឱហារេត្វា កាសា-
 យានិ វត្តានិ អច្ឆានេត្វា អការស្មា អនការិយំ
 បព្វជិ ។ សោ បព្វជិតោ សមាដោ កីកុសលភវេសី
 អនុត្តរំ សន្តិវរបទំ បរិយេសមាដោ យេន អាឡារោ
 កាលាមោ តេនុបសង្កមី ឧបសង្កមិត្វា អាឡារំ កា-
 លាមំ ឯតទរោចំ ឥច្ឆាមហំ អារុសោ កាលាម
 ឥមស្មី ធម្មវិនយេ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុន្តិ ។ ឯវំ
 វុត្តេ អក្កិវេស្សន អាឡារោ កាលាមោ មំ ឯត-
 ទរោច វិហារតាយស្មា តាទិសោ អយំ ធម្មោ យត្ត
 វិញ្ញូ បុរិសោ នចិរស្សេវ សកំ អាចរិយកំ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហារេយ្យាតិ ។
 សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន នចិរស្សេវ ទិប្បមេវ
 តំ ធម្មំ បរិយាបុណី ។ សោ ខោ អហំ អក្កិ-
 វេស្សន តាវតកេនេវ ឱដ្ឋប្បហតមត្តេន លបិតលា-
 បនមត្តេន ញាណារាទព្វ វេទាមិ ថេរវាទព្វ បជាធាមិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

មានសក់ខ្មៅស្រីលប្រកបដោយវ័យដ៏ចម្រើន គឺបឋមវ័យ កាលដែលមាតា
និងបិតាទាំងឡាយមិនត្រូវការឲ្យចេញទៅបួស មានព្រះភក្ត្រទទឹកដោយ
ព្រះអស្សុទ្រង់ព្រះកន្សែង ក៏នៅតែកោរសក់និងពុកមាត់ពុកចង្កា ស្លៀក
ដណ្តប់សំពត់កាសាយៈទាំងឡាយ ចេញចាកផ្ទះ ចូលមកកាន់ផ្នួស ។
លុះតថាគតបួសរួចហើយ ក៏ស្វែងរកកិកុសល ស្វែងរកសន្តិវរបទគឺព្រះ
និព្វាន ជាគ្រឿងរម្ងាប់បង់នូវភ្លើងទុក្ខភ្លើងកិលេសដ៏ប្រសើរ ហើយចូល
ទៅរកអាឡារតាបស កាលាមគោត្រ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាននិយាយ
ដូច្នោះនឹងអាឡារតាបស កាលាមគោត្រថា ម្ចាស់អាវុសោកាលាមៈ ខ្ញុំ
ប្រាថ្នានឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ
កាលតថាគតបាននិយាយយ៉ាងនេះហើយ ទើបអាឡារកាលាមតាបស
ពោលដូច្នោះវិញនឹងតថាគតថា អ្នកមានអាយុចូរនៅចុះ នេះធម៌ដែល
ប្រាកដដូចជាអ្នកត្រូវការនោះ ជាធម៌ដែលវិញ្ញាបុរសធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយ
ប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តមដោយខ្លួនឯង នូវលទ្ធិនៃអាចារ្យជារបស់ខ្លួន ហើយសម្រេច
សម្រាន្តនៅ ដោយកាលមិនយូរប៉ុន្មាន ។ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះ
ក៏រៀនធម៌នោះចាំមួយរំពេច មិនយឺតយូរឡើយ ។ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ តថា-
គតនោះពោលនូវញាណវាទ^(១)ផង ដឹងច្បាស់នូវថេរវាទ^(២)ផង ដោយ
ហេតុគ្រាន់តែបើកបបូរមាត់ ទាំងគ្រាន់តែចរចានូវពាក្យទៅមកប៉ុណ្ណោះឯង

១ គឺពាក្យថា អញដឹងច្បាស់ ។ ២ ពាក្យមាំមួន ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ អាឡារូបសង្កមនំ

បស្សាមីតិ ច បដិជាធាមិ អហាញោវ អញ្ញោ ច ។
 តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ ន ខោ
 អាឡារោ កាលាមោ ឥមំ ធម្មំ កេវលំ សទ្ធា-
 មត្តកេន សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារមីតិ បវេទេតិ អទ្ធា អាឡារោ កាលាមោ ឥមំ
 ធម្មំ ជានំ បស្សំ វិហារតីតិ ។ អថខោ អហំ^(១)
 អត្តិវេស្សន យេន អាឡារោ កាលាមោ តេនុបសង្កមី
 ឧបសង្កមិត្វា អាឡារំ កាលាមំ ឯតទរោចំ កិត្តាវតា
 ណោ អារុសោ កាលាម ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា
 សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសីតិ ។ ឯវំ រុត្តេ
 អត្តិវេស្សន អាឡារោ កាលាមោ អាភិញ្ញាយតនំ
 បវេទេសិ ។ តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ
 ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស អត្តិ សទ្ធា មយ្ហំ-
 បត្តិ សទ្ធា ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស
 អត្តិ រិយំ មយ្ហំបត្តិ រិយំ ន ខោ អាឡា-
 រស្សេវ កាលាមស្ស អត្តិ សតិ មយ្ហំបត្តិ សតិ

១ ម. អថខាហំ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ស្ដេចចូលទៅរកអាឡារតាបស

មួយទៀត តថាគតប្ដេជ្ញាថាឃើញ មិនមែនតែតថាគតប៉ុណ្ណោះឡើយ
 សូម្បីពួកជនដទៃគង់និយាយយ៉ាងនេះដែរ ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគត
 គិតដូច្នោះថា អាឡារកាលាមតាបសមិនបានប្រកាសថា អាត្មាអញធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តមដោយខ្លួនឯងនូវធម៌នេះ ដោយត្រឹមតែ
 សទ្ធាប៉ុណ្ណោះ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដូច្នោះឡើយ តាមពិត អាឡារ-
 កាលាមតាបស គ្រាន់តែជាអ្នកយល់ឃើញ នូវធម៌នេះប៉ុណ្ណោះទេ ។
 ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ លំដាប់នោះឯង តថាគតបានចូលទៅរកអាឡារកាលាម-
 តាបស លុះចូលទៅដល់ហើយ បានពោលពាក្យដូច្នោះនឹងអាឡារកាលាម-
 តាបសថា អារុសោកាលាមៈ លោកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានសម្រេច
 ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តមដោយខ្លួនឯងចំពោះធម៌នេះ ហើយអាចសំដែងដល់
 ត្រឹមណា ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ លុះតថាគតបានពោលយ៉ាងនេះហើយ
 អាឡារកាលាមតាបសក៏សំដែងនូវអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ
 តថាគតគិតដូច្នោះថា អាឡារកាលាមតាបសមិនមានសទ្ធាទេ អាត្មាអញ
 ទើបមានសទ្ធា អាឡារកាលាមតាបសមិនមានវិរិយៈទេ អាត្មាអញទើប
 មានវិរិយៈ អាឡារកាលាមតាបសមិនមានសតិទេ អាត្មាអញទើបមានសតិ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ន ខោ អាណ្ហារស្មេរ កាលាមស្ស អត្ថិ សមាធិ
 មយ្ហំបត្ថិ សមាធិ ន ខោ អាណ្ហារស្មេរ កាលាមស្ស
 អត្ថិ បញ្ញា មយ្ហំបត្ថិ បញ្ញា យន្ទុជាហំ យំ ធម្មំ
 អាណ្ហារោ កាលាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារមីតិ បវេទេតិ តស្ស ធម្មស្ស
 សច្ចិកិរិយាយ បទហោយ្យន្តិ ។ សោ ខោ អហំ
 អត្ថិវេស្សន ណចិរស្មេរ ទិប្បមេវ តំ ធម្មំ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសី ។ អថ-
 ខ្វាហំ អត្ថិវេស្សន យេន អាណ្ហារោ កាលាមោ
 តេនុបសង្កមី ឧបសង្កមីត្វា អាណ្ហារំ កាលាមំ
 ឯតទរោចំ ឯត្តារតា ពោ អារុសោ កាលាម ឥមំ
 ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេ-
 សីតិ ។ ឯត្តារតា ខោ អហំ អារុសោ ឥមំ ធម្មំ
 សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេមីតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

អាឡារកាលាមតាបស មិនមានសមាធិទេ អាត្មាអញទើបមានសមាធិ
អាឡារកាលាមតាបស មិនមានបញ្ញាទេ អាត្មាអញទើបមានបញ្ញា បើ
ដូច្នោះអាឡារកាលាមតាបសប្រកាសថា អាត្មាអញបានត្រាស់ដឹងដោយ
បញ្ញាដ៏ឧត្តមដោយខ្លួនឯងនូវធម៌ណា ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយ
ឥរិយាបថទាំង ៤ តថាគត គប្បីតម្កល់ព្យាយាម ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
ធម៌នោះ ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយបញ្ញា
ដ៏ឧត្តមដោយខ្លួនឯងនូវធម៌នោះមួយរំពេច មិនយឺតយូរឡើយ ហើយ
សម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ លំដាប់
នោះឯង តថាគតបានចូលទៅរកអាឡារកាលាមតាបស លុះចូលទៅដល់
ហើយបាននិយាយពាក្យនេះនឹងអាឡារកាលាមតាបសថា អាវុសោកាលា-
មៈ លោកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានសម្រេចដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយ
ខ្លួនឯង នូវធម៌នេះ ហើយអាចប្រកាសបានដោយហេតុមានប្រមាណ
ប៉ុណ្ណោះទេឬ ។ អាឡារកាលាមតាបសតបថា នៃអ្នកមានអាយុ យើង
បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានសម្រេចដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯងនូវ
ធម៌នេះ ហើយអាចប្រកាសបានដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ អាឡារូបសង្កមនំ

អហម្មិ ខោ អារុសោ ឯត្តារតា ឥមំ ធម្មំ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហារមីតិ ។ លា-
 កា ដោ អារុសោ សុលទ្ធិំ ដោ អារុសោ យេ
 មយំ អាយស្មន្តំ តាទិសំ ព្រហ្មចារី បស្សាម ឥតិ
 យាហំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ
 បវេទេមិ តំ ត្ថំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧប-
 សម្បជ្ជ វិហារសិ យំ ត្ថំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារសិ តមហំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា
 សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេមិ ឥតិ យាហំ ធម្មំ
 ជាធាមិ តំ ត្ថំ ធម្មំ ជាធាសិ យំ ត្ថំ ធម្មំ ជាធាសិ ត-
 មហំ ធម្មំ ជាធាមិ ឥតិ យាទិសោ អហំ តាទិសោ តុរំ

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ស្ដេចចូលទៅរកអាឡារតាបស

តថាគតពោលថា ម្នាលអ្នកមានអាយុ យើងបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយ
 បញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯងនូវធម៌នេះ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយ
 ឥរិយាបថទាំង ៤ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះដែរ ។ អាឡារតា-
 លាមតាបសតបថា នៃអ្នកមានអាយុ យើងពេញហៅថាជាមនុស្សមាន
 លាភ នៃអ្នកមានអាយុ អត្តភាពជាមនុស្សពេញ ហៅថាយើងបានដោយ
 ល្អ ព្រោះថាយើងបានឃើញនូវព្រហ្មចារីបុគ្គល មានអាយុប្រាកដដូចជា
 អ្នក យើងបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានសម្រេចដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តមដោយខ្លួន
 ឯងនូវធម៌ណា ហើយអាចប្រកាសបាន លោកក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តមដោយខ្លួនឯង នូវធម៌នោះ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ
 ដោយឥរិយាបថទាំង ៤ លោកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម
 ដោយខ្លួនឯង នូវធម៌ណា ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយឥរិយាបថ
 ទាំង ៤ យើងក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានសម្រេចដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម
 ដោយខ្លួនឯង នូវធម៌នោះ ហើយអាចប្រកាសបាន យើងដឹងនូវធម៌
 ណា លោកក៏ដឹង នូវធម៌នោះដែរ លោកដឹងនូវធម៌ណា យើងក៏ដឹងនូវ
 ធម៌នោះដែរ យើងជាមនុស្សយ៉ាងណា លោកក៏ជាមនុស្សយ៉ាងនោះដែរ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

យាទិសោ តុវំ តាទិសោ អហំ ឯហិទានិ អារុសោ
 ឧកោ វសន្តា ឥមំ កណំ បរិហារមាតិ ។ ឥតិ
 ខោ អក្កិវេស្សន អាឡាហោ កាលាមោ អាចរិយោ
 មេ សមាដោ អន្តោវាសី មំ សមាជំ អត្តដោ ស-
 មសមំ បបេសិ ឧឡារាយ ច មំ បូជាយ បូជេ-
 សិ ។ តស្ស មយ្ហំ អក្កិវេស្សន ឯតទហោសិ
 ធាយំ ធម្មោ និព្វិទាយ ន វិរាតាយ ន និរោធាយ
 ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្មោធាយ
 ន និព្វានាយ សំវត្តតិ យារទេវ អាកិញ្ញាយ-
 តន្ទបបត្តិយាតិ ។ សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន តំ
 ធម្មំ អនលដ្ឋវិត្វា តស្មា ធម្មា និព្វិដ្ឋ អបក្កមី ។

[៥២] សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន កីកុសល-
 កវេសី អនុត្តរំ សន្តិវរបទំ បរិយេសមាដោ យេន
 ឧទ្ធកោ រាមបុត្តោ តេនុបសដ្ឋមី ឧបសដ្ឋមិត្វា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

លោកជាមនុស្សយ៉ាងណា យើងក៏ជាមនុស្សយ៉ាងនោះដែរ នៃអ្នកមាន
 អាយុ អ្នកចូរមកក្នុងកាលឥឡូវនេះ យើងទាំងពីររូបនៅរក្សាគណៈនេះ ។
 នៃអគ្គិវេស្សនៈ អាឡារកាលាមតាបស ជាអាចារ្យរបស់តថាគត តែគាត់
 តាំងតថាគតដែលជាសិស្ស ឲ្យត្រឹមស្មើនឹងខ្លួនគាត់ ទាំងបូជាតថាគត
 ដោយការបូជាដ៏ក្រៃលែង ដោយហេតុយ៉ាងនេះឯង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ
 តថាគតក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ធម៌នេះមិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីនឿយ
 ណាយ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 រំលត់នូវរាគាទិកិលេស មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីស្ងប់រម្ងាប់ មិនប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីដឹងច្បាស់ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីត្រាស់ដឹង មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 ព្រះនិព្វានទេ ប្រព្រឹត្តទៅបាន ត្រឹមតែកើតក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនភព^១
 ប៉ុណ្ណោះឯង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះ មិនពេញចិត្តនឹងធម៌នោះ
 ហើយនឿយណាយចាកធម៌នោះ ក៏ដើរចៀសចេញទៅ ។

[៥២] នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតស្វែងរកនូវកីកុសល ស្វែង
 រកសន្តិវរបទគឺព្រះនិព្វាន ជាគ្រឿងរម្ងាប់បង់នូវភ្លើងទុក្ខ ភ្លើងកិលេសដ៏
 ប្រសើរ ហើយចូលទៅរកឧទ្ធករាមបុត្រតាបស លុះចូលទៅដល់ហើយ

១ គ្រាន់តែនាំឲ្យទៅកើតក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនព្រហ្ម មានអាយុ ៦០ ពាន់កប្បប៉ុណ្ណោះ មិន
 ប្រព្រឹត្តទៅដល់ទីខ្ពស់គឺអរហត្តផលបានឡើយ ហើយនៅមិនទាន់រួចចាកជរានិងមរណៈទេ នៅ
 ជាប់ក្នុងអន្ទាក់របស់មច្ចុមារនៅឡើយ ។ អដ្ឋកថា បាសរាសិសូត្រ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ ឧទ្ធកូបសង្កមនំ

ឧទ្ធកំ រាមបុត្តំ ឯតទរោចំ ឥច្ឆាមហំ អារុសោ រាម ឥ-
 មស្មី ធម្មវិនយេ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុន្តិ ។ ឯវំ រុត្តេ អត្តិវេស្សន
 ឧទ្ធកោ រាមបុត្តោ មំ ឯតទរោច វិហារតាយស្មា តាទិ-
 សោ អយំ ធម្មោ យត្ត វិញ្ញូ បុរិសោ នចិរស្សេវ សកំ
 អាចរិយកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារេយ្យាតិ ។ សោ ខោ អហំ អត្តិវេស្សន នចិរស្សេវ
 ទិប្បមេវ តំ ធម្មំ បរិយាបុណី ។ សោ ខោ អហំ
 អត្តិវេស្សន តាវតកេនេវ ឌីដ្ឋប្បហាតមត្តេន លបិត-
 លាបនមត្តេន ញ្ញាលារាទញ្ច វនាមិ ថេរវាទញ្ច ជានាមិ
 បស្សាមីតិ ច បដិជានាមិ អហាញោវ អញ្ញោ ច ។
 តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ ន ខោ រាមោ
 ឥមំ ធម្មំ កោវលំ សទ្ធាមត្តកេន សយំ អភិញ្ញា
 សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហារមីតិ បវេទេតិ អទ្ធា
 រាមោ ឥមំ ធម្មំ ជានំ បស្សំ វិហារតីតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ស្តេចចូលទៅរកឧទ្ទកតាបស

បាននិយាយពាក្យនេះ នឹងឧទ្ទករាមបុត្តថា អារុសោរាមៈ យើងប្រាថ្នា
ដើម្បីប្រព្រឹត្តនូវព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ
កាលបើតថាគត ពោលយ៉ាងនេះហើយ ឧទ្ទករាមបុត្ត ក៏និយាយពាក្យ
នេះនឹងតថាគតថា អ្នកដ៏មានអាយុ ចូរនៅចុះ នេះធម៌ដែលប្រាកដដូច
ជាអ្នកត្រូវការនោះ ជាធម៌ដែលវិញ្ញបុរស គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយ
បញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯង នូវលទ្ធិនៃអាចារ្យ ជារបស់ខ្លួន ហើយ
សម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយមិនយូរប៉ុន្មាន ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតក៏
បានរៀនចប់ធម៌នោះ ចាំមួយរំពេច មិនយឺតយូរឡើយ ។ នៃអគ្គិ-
វេស្សនៈ តថាគតនោះពោលនូវញាណវាទផង ដឹងនូវថេរវាទផង ដោយ
ហេតុគ្រាន់តែបើកបបូរមាត់ ទាំងគ្រាន់តែចរចានូវពាក្យទៅមក ប៉ុណ្ណោះ
ឯង មួយវិញទៀត តថាគតប្តេជ្ញាថាឃើញ មិនមែនតែតថាគត
ប៉ុណ្ណោះឡើយ សូម្បីពួកជនដទៃគង់និយាយយ៉ាងនេះដែរ ។ ម្ចាស់អគ្គិ-
វេស្សនៈ តថាគតមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា រាមបុត្តមិនបានប្រកាសថា
អាត្មាអញធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯង នូវធម៌នេះ
ដោយត្រឹមតែសទ្ធាប៉ុណ្ណោះ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ ដូច្នោះឡើយ
តាមពិត រាមបុត្តគ្រាន់តែជាអ្នកយល់ឃើញ នូវធម៌នេះប៉ុណ្ណោះទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អថខ្លាហំ អក្កិវេស្សន យេន ឧទ្ធកោ រាមបុត្តោ
 តេនុបសង្កមី ឧបសង្កមិត្វា ឧទ្ធកំ រាមបុត្តំ ឯតទរោចំ
 កិត្តារតា នោ អារុសោ រាម ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា
 សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសីតិ ។ ឯវំ រុត្តេ អក្កិ-
 វេស្សន ឧទ្ធកោ រាមបុត្តោ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ
 បវេទេសិ ។ តស្ស មយ្ហំ អក្កិវេស្សន ឯតទហោសិ
 ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ សទ្ធា មយ្ហំបត្តិ សទ្ធា
 ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ រិយំ មយ្ហំបត្តិ រិយំ ន
 ខោ រាមស្សេវ អហោសិ សតិ មយ្ហំបត្តិ សតិ ន
 ខោ រាមស្សេវ អហោសិ សមាធិ មយ្ហំបត្តិ សមាធិ
 ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ បញ្ញា មយ្ហំបត្តិ បញ្ញា
 យន្ទ្រនាហំ យំ ធម្មំ រាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារមីតិ បវេទេតិ តស្ស ធម្មស្ស សច្ចិ-
 កិរិយាយ បទហោយ្យន្តិ ។ សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន
 នចិរស្សេវ ទិប្បមេវ តំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

នៃអគ្គិវេស្សនៈ លំដាប់នោះឯង តថាគតក៏ចូលទៅរកឧទ្ធករាមបុត្ត លុះ
 ចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យនេះនឹងឧទ្ធករាមបុត្តថា អាវុសោរាមៈ
 លោកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានសម្រេចដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួន
 ឯង នូវធម៌នេះ ហើយអាចប្រកាសបាន ដោយហេតុមានប៉ុន្មានទៅ ។
 នៃអគ្គិវេស្សនៈ លុះតថាគតពោលពាក្យយ៉ាងនេះហើយ ឧទ្ធករាមបុត្ត
 ក៏ប្រកាសនូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគត
 នោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា រាមបុត្តមិនមានសទ្ធាទេ ឯអាត្មាអញ
 ទើបមានសទ្ធា រាមបុត្តមិនមានវិរិយៈទេ អាត្មាអញទើបមានវិរិយៈ រាមបុត្ត
 មិនមានសតិទេ អាត្មាអញទើបមានសតិ រាមបុត្តមិនមានសមាធិទេ អាត្មា
 អញទើបមានសមាធិ រាមបុត្តមិនមានបញ្ញាទេ អាត្មាអញទើបមានបញ្ញា
 បើដូច្នោះ រាមបុត្តប្រកាសនូវធម៌ណាថា អាត្មាអញបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯង ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយ
 ឥរិយាបថទាំង ៤ អាត្មាអញគប្បីតាំងព្យាយាម ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
 ធម៌នោះ ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះ ក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯង នូវធម៌នោះ មួយរំពេច មិនយឺត
 យូរឡើយ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ ឧទ្ធក្ខបសង្កមនំ

ឧបសម្បជ្ជ វិហាសី ។ អថខ្វាហំ អត្តិវេស្សន
 យេន ឧទ្ធកោ រាមបុត្តោ តេនុបសង្កមី ឧបសង្ក-
 មិត្តា ឧទ្ធកំ រាមបុត្តំ ឯតនោចំ កិត្តាវតា នោ
 អារុសោ រាម ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា
 ឧបសម្បជ្ជ បវេនេសីតិ ។ ឯត្តាវតា ខោ អហំ
 អារុសោ^(១) ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា
 ឧបសម្បជ្ជ បវេនេមីតិ ។ អហម្យិ ខោ អារុសោ
 ឯត្តាវតា ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារមីតិ ។ លាភា នោ អារុសោ
 សុលទ្ធុំ នោ អារុសោ យេ មយំ អាយស្មុត្តំ តាទិសំ
 ព្រហ្មចារី បស្សាម ឥតិ យំ ធម្មំ រាមោ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា ឧបសម្បជ្ជ បវេនេសិ តំ
 តុំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារសិ យំ តុំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា

១ ម. ឯត្តាវតា ខោ អារុសោ រាមោ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ស្ដេចចូលទៅរកឧទ្ទកតាបស

នៃអគ្គិវេស្សនៈ លំដាប់នោះឯង តថាគតក៏ចូលទៅរកឧទ្ទករាមបុត្ត លុះ
 ចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យនេះ នឹងឧទ្ទករាមបុត្តថា អារុសោ
 រាមៈ លោកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានសម្រេចដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តមដោយ
 ខ្លួនឯង នូវធម៌នេះ ហើយអាចប្រកាសបានដោយហេតុមានប៉ុន្មានទៅ ។
 ឧទ្ទករាមបុត្តតបថា នៃអ្នកមានអាយុ យើងបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បាន
 សម្រេចដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯងនូវធម៌នេះ ហើយអាចប្រកាស
 បាន ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។ តថាគតពោលថា នៃអ្នក
 មានអាយុ យើងបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯង
 នូវធម៌នេះ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ដោយហេតុ
 មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះដែរ ។ ឧទ្ទករាមបុត្តនិយាយថា ម្ចាស់អ្នកមានអាយុ
 យើងហៅពេញថាជាមនុស្សមានលាភ នៃអ្នកមានអាយុ អត្តភាពជា
 មនុស្ស ឈ្មោះថា យើងបានដោយល្អ ព្រោះថា យើងបានឃើញនូវ
 ព្រហ្មចារីបុគ្គលមានអាយុប្រាកដដូចជាអ្នក រាមបុត្តបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 បានសម្រេចដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯងនូវធម៌ណា ហើយអាច
 ប្រកាសបាន អ្នកក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តមដោយខ្លួន
 ឯង នូវធម៌នោះ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយឥរិយាបថទាំង ៤
 អ្នកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯង នូវធម៌ណា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឧបសម្បជ្ជ វិហារសិ តំ ធម្មំ រាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិ-
 កត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសិ ឥតិ យំ ធម្មំ រាមោ អញ្ញាសិ
 តំ ត្ថំ ធម្មំ បជាតាសិ យំ ធម្មំ ជាតាសិ តំ ធម្មំ
 រាមោ អញ្ញាសិ ឥតិ យាទិសោ រាមោ អហោសិ តាទិ-
 សោ តុរំ យាទិសោ តុរំ តាទិសោ រាមោ អហោសិ
 ឯហិទានិ អារុសោ ឧកោ វសន្តា ឥមំ កណំ បរិ-
 ហារមាតិ ។ ឥតិ ខោ អត្តិវេស្សន ឧទ្ធកោ រាម-
 បុត្តោ សព្វប្បចារី មេ សមាទោ អាចរិយដ្ឋានេវ មំ
 បមេសិ ឧទ្ធការាយ ច មំ បូជាយ បូជេសិ ។ តស្ស
 មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ ឆាយំ ធម្មោ និព្វិទា-
 យ ន វិរាតាយ ន និរោទាយ ន ឧបសមាយ ន
 អភិញ្ញាយ ន សម្មោទាយ ន និព្វានាយ សំវត្តតិ
 យារទេវ នេវសញ្ញាជាសញ្ញាយតន្តបបត្តិយាតិ ។ សោ
 ខោ អហំ អត្តិវេស្សន តំ ធម្មំ អនលដ្ឋិវិត្វា តស្សា
 ធម្មា និព្វិជ្ជ អបក្កមី ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយឥរិយាបថទាំង ៤ រាមបុត្តក៏បានធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ បានសម្រេចដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯង នូវធម៌នោះ
 ហើយអាចប្រកាសបាន រាមបុត្តបានដឹងនូវធម៌ណា អ្នកក៏បានដឹង នូវធម៌
 នោះដែរ អ្នកបានដឹងនូវធម៌ណា រាមបុត្តក៏បានដឹងនូវធម៌នោះដែរ រាមបុត្ត
 ជាមនុស្សយ៉ាងណា អ្នកក៏ជាមនុស្សយ៉ាងនោះដែរ អ្នកជាមនុស្សយ៉ាង
 ណា រាមបុត្តក៏ជាមនុស្សយ៉ាងនោះដែរ នៃអ្នកមានអាយុ ៧១ ឆ្នាំនេះ
 អ្នកចូរមក យើងទាំងពីរនាក់ នឹងនៅរក្សាគណៈនេះ ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ
 ឧទ្ធចករាមបុត្ត ជាសព្វហ្មចារីបុគ្គលរបស់តថាគត តាំងតថាគតក្នុងនាទី
 ជាអាចារ្យ ទាំងបូជាតថាគតដោយគ្រឿងបូជាដ៏ក្រៃលែង ដោយប្រការ
 ដូច្នោះឯង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ ដូច្នោះ
 ថា ធម៌នេះមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីនឿយណាយចាករាគាទិក្ខុលេស
 មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីរំលត់
 នូវកងទុក្ខ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 ដឹងច្បាស់ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីត្រាស់ដឹង មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះ
 និព្វានទេ ប្រព្រឹត្តទៅបាន ត្រឹមតែកើតក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព
 ប៉ុណ្ណោះ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមិនពេញចិត្តនឹងធម៌នោះ
 ក៏នឿយណាយចាកធម៌នោះ ហើយចៀសចេញទៅ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ តីសុ បឋមា ឧបមា

[៥៣] សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន កីកុសល-
 តវេសី អនុត្តរំ សន្តិវរបទំ បរិយេសមាដោ មគទេសុ
 អនុបុព្វេន ចារិកញ្ចរមាដោ យេន ឧរុវេលា សេដា-
 និតមោ តទវេសី ។ តត្តទ្ធុសំ រមណីយំ ភូមិភាកំ
 ចាសាទិកញ្ច វេនសណ្ឋំ នទិញ្ច សន្ធាត្តិ សេតកំ
 សុបតិត្តំ រមណីយំ សមដ្ឋា កោចរក្កាមំ ។ តស្ស
 មយ្ហំ អក្កិវេស្សន ឯតទហោសិ រមណីយោ វត កោ
 ភូមិកាកោ ចាសាទិកោ ច វេនសណ្ឋោ នទី ច
 សន្ធាតិ សេតកា សុបតិត្តា រមណីយា សមដ្ឋា
 កោចរក្កាមោ ។ អលមិទំ កុលបុត្តស្ស បដានិកស្ស
 បដានាយាតិ ។ សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន តត្តវ
 និសីទី អលមិទំ បដានាយាតិ ។

[៥៤] អបិស្សុ មំ អក្កិវេស្សន តិស្សោ ឧប-
 មា បទិកំសុ អនច្ឆរិយា បុព្វេ អស្សុតបុព្វា ។
 សេយ្យថាបិ អក្កិវេស្សន អល្លំ កង្កំ សស្មេហំ

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ឧបមាទាំង ៣ ឧបមាទី ១

[៥៣] នៃអគ្គិវេស្សនៈ កាលដែលតថាគតស្វែងរកកីកុសល ស្វែង
 រកសន្តិវរបទគឺព្រះនិព្វាន ជាគ្រឿងរម្ងាប់បង់ នូវភ្លើងទុក្ខ ភ្លើងកិលេស
 ដ៏ប្រសើរ ហើយក៏ត្រាច់ទៅកាន់ចារិក តាមលំដាប់ក្នុងដែនមគធៈ បាន
 ដល់សេនានិគម ក្នុងឧរុវេលាប្រទេស ។ តថាគតបានឃើញនូវភូមិភាគ
 គួរជាទីសប្បាយក្នុងសេនានិគមនោះផង នូវដងព្រៃជាទីជ្រះថ្លាផង នូវ
 ស្ទឹងដែលមានទឹកហូរមានទឹកថ្លា មានកំពង់ដ៏ល្អជាទីសប្បាយផង នូវ
 ស្រុកជាទីគោចរជិតល្មមផង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះ មានសេចក្តី
 ត្រិះរិះដូច្នោះថា ឧហ្មំ ភូមិភាគគួរជាទីសប្បាយផង ដងព្រៃជាទីជ្រះថ្លា
 ផង ស្ទឹងមានទឹកថ្លាមានកំពង់ដ៏ល្អជាទីសប្បាយតែងហូរទៅផង ស្រុក
 ជាទីគោចរក៏ជិតល្មមផង ។ កន្លែងនេះជាកន្លែងគួរដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាម
 នៃកុលបុត្តជាអ្នកមានព្យាយាម ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះ ក៏អង្គុយ
 នៅក្នុងទីនោះដោយគិតថា ទីនេះគួរដើម្បីការប្រព្រឹត្តព្យាយាម ។

[៥៤] នៃអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តីឧបមាទាំង ៣ មិនជាអស្ចារ្យណាស់
 ណា តថាគតមិនធ្លាប់បានឮមកក្នុងកាលមុនទេ ស្រាប់តែប្រាកដដល់
 តថាគត ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ ដូចជាកំណាត់ឈើស្រស់នៅមានជ័រ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឧទកេ និក្ខត្តំ ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឧត្តារណី
 អាទាយ អក្កិ អភិទិព្វត្ថេស្សាមិ តេជោ ចាតុករិស្សា-
 មីតិ ។ តំ កី មញ្ញសិ អក្កិវេស្សន អបិ នុ សោ
 បុរិសោ អមុំ អលុំ កដ្ឋំ សស្មេហំ ឧទកេ និក្ខត្តំ
 ឧត្តារណី អាទាយ អភិមត្តេន្តោ អក្កិ អភិទិព្វត្ថេយ្យ
 តេជោ ចាតុករេយ្យាតិ ។ នោ ហិទំ កោ កោតម
 តំ កិស្ស ហេតុ អទុញ្ញិ^(១) កោ កោតម អលុំ កដ្ឋំ
 សស្មេហំ តព្វា បន ឧទកេ និក្ខត្តំ យារទេវ ច
 បន សោ បុរិសោ កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី
 អស្សាតិ ឯវមេវ ខោ អក្កិវេស្សន យេ ហិ កេចិ
 សមណា វា ព្រាហ្មណា វា កាយេន ចេវ កាមេហិ
 អរូបកដ្ឋា វិហារន្តិ យោ ច នេសំ កាមេសុ កាម-
 ច្ចន្តោ កាមស្មេហោ កាមមុច្ឆា កាមបិចាសា
 កាមបរិណ្ណាហោ សោ ច អដ្ឋត្តំ ន សុប្បហីនោ
 ហោតិ ន សុប្បដិប្បស្សន្តោ ។ ឱបក្កមិ-
 កា ចេបិ តេ កោន្តោ សមណាព្រាហ្មណា

១ ឱ. អទុំ ហិ ។ ម. អមុំ ហិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ដែលត្រាំនៅក្នុងទឹក ។ លំដាប់នោះ មានបុរសម្នាក់កាន់យកឈើពំនួត ភ្លើងខាងលើ (កូនពំនួត) ដើរមកដោយគិតថា អាត្មាអញនឹងពួតភ្លើងឲ្យ កើតឡើង អាត្មាអញនឹងធ្វើភ្លើងឲ្យឆេះឡើង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ អ្នក សំគាល់ហេតុនោះដូចម្តេច បុរសនោះកាន់យកឈើពំនួតភ្លើងខាងលើមក ពួតនឹងឈើស្រស់នៅមានជ័រ ដែលត្រាំនៅក្នុងទឹកឯណោះ ហើយគប្បីធ្វើ ភ្លើងឲ្យកើតឡើង គប្បីធ្វើភ្លើងឲ្យឆេះឡើងបានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះគោតម ដ៏ចម្រើន អំពើនេះមិនបានទេ សេចក្តីនោះព្រោះហេតុអ្វី បពិត្រព្រះគោតម ដ៏ចម្រើន ព្រោះថាកំណាត់ឈើស្រស់ឯណោះនៅមានជ័រ ថែមទាំងកំណាត់ ឈើនោះត្រាំនៅក្នុងទឹកទៅទៀត បុរសនោះបានតែត្រឹមចំណែកនៃសេចក្តីលំបាក សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ឥតប្រយោជន៍ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ នៃអគ្គិវេស្សនៈ ពួកជនណានីមួយ ទោះបីជាសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ ក្តី មានកាយមិនបានចៀសចេញ ចាកវត្ថុកាមទាំងឡាយ សមណ- ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនបានលះបង់ មិនបានរម្ងាប់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកិលេសកាម សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងកិលេសកាម សេចក្តីជ្រុលជ្រប់ក្នុង កិលេសកាម សេចក្តីស្រែកឃ្នានក្នុងកិលេសកាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ក្នុងកិលេសកាមព្វដ៏ខាងក្នុងផង ។ បើទុកជាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើន

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្ត ទុតិយា ឧបមា

ទុក្ខា តិប្បា^(១) ខរា^(២) កដុកា វេទនា វេទិយន្តិ
 អភព្វា វ តេ ញ្ញាណាយ ទស្សនាយ អនុត្តរាយ
 សម្ពោធាយ ។ នោ ចេមិ តេ កោន្តោ សមណ-
 ព្រាហ្មណា ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិប្បា ខរា កដុកា
 វេទនា វេទិយន្តិ អភព្វា វ តេ ញ្ញាណាយ ទស្សនាយ
 អនុត្តរាយ សម្ពោធាយ ។ អយំ ខោ មំ អក្កិវេស្សន
 បឋមា ឧបមា បដិកាសិ អនច្ឆរិយា បុព្វេ អស្សុត-
 បុព្វា ។

[៥៥] អបរាមិ ខោ មំ អក្កិវេស្សន ទុតិយា
 ឧបមា បដិកាសិ អនច្ឆរិយា បុព្វេ អស្សុតបុព្វា ។
 សេយ្យថាមិ អក្កិវេស្សន អលំ កដ្ឋំ សស្មេហំ អារកា
 ឧទកា ថលេ និក្ខិត្តំ ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ
 ឧត្តរារណី អាទាយ អក្កិ អភិទិព្វត្តេស្សាមិ តេជោ
 ចាតុករិស្សាមីតិ ។ តំ កី មញ្ញសិ អក្កិវេស្សន

១ ម. តិព្វា ។ ២ ឱ. ខរាតិ ន ទិស្សតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ឧបមា ទី ២

ទាំងនោះ ទទួលទុក្ខវេទនា ភ្ញៀវភ្លា រឹងរូស ក្រហល់ក្រហាយ ដែល
 កើតអំពីព្យាយាម ក៏គង់សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនគួរ ដើម្បី
 ដឹង ដើម្បីឃើញ ដើម្បីត្រាស់ដឹងយ៉ាងប្រសើរឡើយ ។ បើទុកជា
 សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនបានទទួលទុក្ខវេទនា ភ្ញៀវភ្លា រឹងរូស
 ក្រហល់ក្រហាយ ដែលកើតអំពីព្យាយាម ក៏គង់សមណព្រាហ្មណ៍ទាំង
 នោះ មិនគួរ ដើម្បីដឹង ដើម្បីឃើញ ដើម្បីត្រាស់ដឹងយ៉ាងប្រសើរ
 ដែរ មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តីឧបមា
 ជាដំបូងនេះឯង មិនជាអស្ចារ្យណាស់ណា តថាគតមិនធ្លាប់បានឮមក
 ក្នុងកាលមុនទេ ក៏ស្រាប់តែប្រាកដដល់តថាគត ។

[៥៥] នៃអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តីឧបមាជាគម្រប់ ២ ដទៃទៀត មិនជាទី
 អស្ចារ្យណាស់ណា ដែលតថាគតមិនធ្លាប់បានឮមកក្នុងកាលមុន ក៏ស្រាប់
 តែប្រាកដដល់តថាគត ។ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ កំណាត់ឈើស្រស់នៅមាន
 ដ័រដែលដាក់នៅលើគោក ឆ្ងាយអំពីទឹក ។ លំដាប់នោះ មានបុរសម្នាក់
 កាន់យកនូវឈើពំនួតភ្លើងខាងលើដើរមក ដោយគិតថា អាត្មាអញនឹងធ្វើ
 ភ្លើងឲ្យកើតឡើង នឹងធ្វើភ្លើងឲ្យឆេះឡើង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកសំគាល់នូវ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អបិ នុ សោ បុរិសោ អមុំ អល្លំ កង្គំ សស្មេហំ អា-
 រកា ឧទកា ថលេ និក្ខិត្តំ ឧត្តារាណី អាទាយ អភិ-
 មត្តោ អក្កិ អភិនិព្វត្តេយ្យ តេដោ ចាតុករេយ្យាតិ ។
 នោ ហិទំ ភោ កោតម តំ កិស្ស ហេតុ អនុញ្ញិ
 ភោ កោតម អល្លំ កង្គំ សស្មេហំ កិញ្ចាបិ អារកា
 ឧទកា ថលេ និក្ខិត្តំ យារទេវ ច បន សោ បុរិសោ
 កិលមថស្ស វិហាតស្ស ភាគី អស្សាតិ ឯវមេវ ខោ
 អក្កិវេស្សន យេ ហិ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា
 វា កាយេន ចេវ កាមេហិ រូបកង្ខា វិហារន្តិ
 យោ ច នេសំ កាមេសុ កាមច្ចន្ទោ កាមស្មេហោ
 កាមមុច្ឆា កាមបិចាសា កាមបរិទ្ឋាហោ សោ ច
 អន្សត្តំ ន សុប្បហិណោ ហោតិ ន សុប្បដិប្បស្សន្ទោ ។
 ឱបក្កមិកា ចេបិ តេ កោន្តោ សមណាព្រាហ្មណា
 ទុក្ខា តិប្បា ខរា កដុកា វេទនា វេទិយន្តិ អភព្វា
 វ តេ ញាណាយ ទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្មោ-
 នាយ ។ នោ ចេបិ តេ កោន្តោ សមណាព្រាហ្មណា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ហេតុនោះដូចម្តេច បុរសនោះកាន់នូវឈើពិន្ទុតភ្លើងខាងលើ មកពួតនឹង
កំណាត់ឈើស្រស់នៅមានជ័រ ដែលដាក់នៅលើគោក ឆ្ងាយអំពីទឹក
ឯណោះ ហើយគប្បីធ្វើភ្លើងឲ្យកើតឡើង គប្បីធ្វើភ្លើងឲ្យឆេះឡើងបានដែរ
ឬទេ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន អំពើនេះមិនបានទេ ព្រោះហេតុអ្វី
បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រោះថាកំណាត់ឈើស្រស់ឯណោះ ពិតជា
ដាក់នៅលើគោក ឆ្ងាយអំពីទឹកមែន តែវានៅស្រស់មានជ័រ ឯបុរស
នោះ គ្រាន់តែជាអ្នកមានចំណែកនៃសេចក្តីលំបាក និងសេចក្តីចង្អៀត
ចង្អល់ប៉ុណ្ណោះឯង មានឧបមាដូចម្តេចមិញ នៃអគ្គិវេស្សនៈ ជនទាំងឡាយ
ណានីមួយ ទោះជាសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី មានកាយចៀសចេញ
ចាកវត្តកាមទាំងឡាយពិតមែនហើយ តែថាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
មិនបានលះបង់ មិនបានរម្ងាប់នូវសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកិលេសកាម សេចក្តី
ស្រឡាញ់ក្នុងកិលេសកាម សេចក្តីជ្រុលជ្រប់ក្នុងកិលេសកាម សេចក្តី
ស្រេកឃ្មានក្នុងកិលេសកាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយក្នុងកិលេសកាមព្រមទាំង
ក្នុង ។ បើទុកជាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ សោយនូវទុក្ខវេទនា
ភ្លៀវភ្លា រឹងរូស ក្រហល់ក្រហាយ ដែលកើតអំពីព្យាយាម ក៏គង់សម-
ណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនគួរដើម្បីដឹង ដើម្បីឃើញ ដើម្បីត្រាស់ដឹង
យ៉ាងប្រសើរឡើយ ។ បើទុកជាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ តតិយា ឧបមា

ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិប្បា ខរា កដុកា វេទនា វេទិ-
 យន្តិ អភព្វា វ តេ ញាណាយ ទស្សនាយ អនុត្តរាយ
 សម្ពោធាយ ។ អយំ ខោ មំ អត្តិវេស្សន ទុតិយា
 ឧបមា បដិកាសិ អនច្ឆរិយា បុព្វេ អស្សុតបុព្វា ។
 [៥៦] អបរាមិ ខោ មំ អត្តិវេស្សន តតិយា
 ឧបមា បដិកាសិ អនច្ឆរិយា បុព្វេ អស្សុតបុព្វា ។
 សេយ្យថាមិ អត្តិវេស្សន សុក្ខំ កដ្ឋំ កោលាបំ អារកា
 ឧទកា ថលេ និក្ខត្តំ ។ អថ បុរិសោ អាតច្ឆេយ្យ
 ឧត្តរាណី អាទាយ អត្តិ អភិទិព្វត្ថេស្សាមិ តេជោ
 ចាតុករិស្សាមីតិ ។ តំ កិ មញ្ញាសិ អត្តិវេស្សន អមិ
 នុ ខោ^(១) សោ បុរិសោ អមុំ សុក្ខំ កដ្ឋំ កោលាបំ
 អារកា ឧទកា ថលេ និក្ខត្តំ ឧត្តរាណី អាទាយ
 អភិមត្តេន្តោ អត្តិ អភិទិព្វត្ថេយ្យ តេជោ ចាតុករេយ្យា-
 តិ ។ ឃំ កោ កោតម តំ កិស្ស ហេតុ អទុញ្ញិ កោ
 កោតម សុក្ខំ កដ្ឋំ កោលាបំ តព្វា បន អារកា

១ ឱ. ម. ខោសទ្វោ នត្តិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ឧបមា ទី ៣

មិនបានសោយនូវទុក្ខវេទនា ក្លៀវក្លា រឹងរូស ក្រហល់ក្រហាយ ដែល
កើតអំពីព្យាយាមទេ ក៏គង់សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនគួរដើម្បីដឹង
ដើម្បីឃើញ ដើម្បីត្រាស់ដឹងយ៉ាងប្រសើរដែរ មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង
នៃអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តីឧបមាទី ២ នេះឯង មិនជាអស្ចារ្យណាស់ណា
តថាគតមិនធ្លាប់បានឮមកក្នុងកាលមុន ក៏ស្រាប់តែប្រាកដដល់តថាគត ។

[៥៦] នៃអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តីឧបមាទី ៣ ដទៃទៀត មិនជាទី
អស្ចារ្យណាស់ណា ដែលតថាគតមិនធ្លាប់ឮមកក្នុងកាលមុន ក៏ស្រាប់តែ
ប្រាកដដល់តថាគត ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ កំណាត់ឈើស្អួត ជាឈើសោះ
ដែលដាក់នៅលើគោក ឆ្ងាយអំពីទឹក ។ លំដាប់នោះ មានបុរសម្នាក់កាន់
នូវឈើពំនូតភ្លើងខាងលើ ដើរមកដោយគិតថា អាត្មាអញនឹងធ្វើភ្លើងឲ្យ
កើតឡើង អាត្មាអញនឹងធ្វើភ្លើងឲ្យឆេះឡើង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ អ្នកសំ-
គាល់នូវហេតុនោះដូចម្តេច បុរសនោះ កាន់នូវឈើពំនូតភ្លើងខាងលើ មក
ពូតនឹងកំណាត់ឈើស្អួត ជាឈើសោះ ដែលដាក់នៅលើគោក ឆ្ងាយអំពី
ទឹកឯណោះ ហើយគប្បីធ្វើភ្លើងឲ្យកើតឡើង គប្បីធ្វើភ្លើងឲ្យឆេះឡើងបាន
ឬទេ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន គប្បីធ្វើភ្លើងឲ្យឆេះឡើងបាន ព្រោះ
ហេតុអ្វី បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រោះថាកំណាត់ឈើស្អួតឯណោះជា
ឈើសោះស្រាប់ ហើយថែមទាំងកំណាត់ឈើនោះនៅលើគោក ឆ្ងាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឧទកា ថលេ ជិត្តិត្តិ ឯវមេវ ខោ អត្តិវេស្សន
 យេ ហិ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា កា-
 យេន ថេវ កាមេហិ រូបកដ្ឋា វិហារន្តិ យោ ច នេសំ
 កាមេសុ កាមច្ចន្នោ កាមស្មេហោ កាមមុច្ចា
 កាមបិចាសា កាមបរិទ្ធាហោ សោ ច អជ្ឈត្តំ
 សុប្បហីនោ ហោតិ សុប្បដិប្បស្សន្នោ ។ ឱបក្កមិកា
 ចេបិ តេ កោន្តោ សមណាព្រាហ្មណា ទុក្ខា តិប្បា
 ខរា កដុកា វេទនា វេទិយន្តិ ភព្វា វ តេ ញាណាយ
 ទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោជាយ ។ នោ ចេបិ តេ
 កោន្តោ សមណាព្រាហ្មណា ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិប្បា
 ខរា កដុកា វេទនា វេទិយន្តិ ភព្វា វ តេ ញាណាយ
 ទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោជាយ ។ អយំ ខោ មំ
 អត្តិវេស្សន តតិយា ឧបមា បដិកាសិ អនច្ឆរិយា បុព្វេ
 អស្សុតបុព្វា ។ ឥមា ខោ មំ អត្តិវេស្សន តិស្សោ
 ឧបមាយោ^(១) បដិកំសុ អនច្ឆរិយា បុព្វេ អស្សុតបុព្វា ។

១ ឱ. ម. ឧបមា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

អំពីទឹកទៅទៀត មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ នៃអគ្គិវេស្សនៈ ពួកជនណា
នីមួយ ទោះបីជាសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី មានកាយចៀសចេញចាក
វត្ថុកាមទាំងឡាយផង សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានលះបង់ បាន
រម្ងាប់សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកិលេសកាម សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងកិលេសកាម
សេចក្តីជ្រុលជ្រប់ក្នុងកិលេសកាម សេចក្តីស្រែកឃ្នានក្នុងកិលេសកាម
សេចក្តីក្តៅក្រហាយក្នុងកិលេសកាមដ៏ខាងក្នុងផង ។ បើទុកជាសមណ-
ព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ ទទួលទុក្ខវេទនា ភ្លៀវភ្លា រឹងរូស ក្រហល់
ក្រហាយ ដែលកើតអំពីព្យាយាម ក៏គង់សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
គួរដើម្បីដឹង ដើម្បីឃើញ ដើម្បីត្រាស់ដឹងយ៉ាងប្រសើរបាន ។ បើទុកជា
សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ មិនទទួលទុក្ខវេទនា ភ្លៀវភ្លា រឹងរូស
ក្រហល់ក្រហាយ ដែលកើតអំពីព្យាយាមទេ ក៏គង់សមណព្រាហ្មណ៍
ទាំងនោះ គួរដើម្បីដឹង ដើម្បីឃើញ ដើម្បីត្រាស់ដឹងយ៉ាងប្រសើរបាន
ដែរ មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង នៃអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តីឧបមាទី ៣
នេះឯង មិនជាអស្ចារ្យណាស់ណា ដែលតថាគតមិនធ្លាប់បានឮមកក្នុង
កាលមុន ក៏ស្រាប់តែប្រាកដដល់តថាគត ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តី
ឧបមាទាំង ៣ នេះឯង មិនជាអស្ចារ្យណាស់ណា ដែលតថាគតមិន
ធ្លាប់បានឮមកក្នុងកាលមុនទេ ក៏ស្រាប់តែប្រាកដដល់តថាគត ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ ទុក្កវគីរិយាភេទោ

[៥៧] តស្ស មយ្ហំ អក្កិវេស្សន ឯតទហោសិ
យន្ទ្រាបំ ទន្តេភិ ទន្តមាធាយ ជិហ្គាយ តាលុំ អា-
ហាច្ច ចេតសា ចិត្តំ អភិទិត្តណ្ណោយ្យំ អភិទិប្បិធឿយ្យំ
អភិសន្តាបេយ្យន្តិ ។ សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន
ទន្តេភិ ទន្តមាធាយ ជិហ្គាយ តាលុំ អាហាច្ច ចេត-
សា ចិត្តំ អភិទិត្តណ្ណាមិ អភិទិប្បិធឿមិ អភិសន្តាបេមិ
តស្ស មយ្ហំ អក្កិវេស្សន ទន្តេភិ ទន្តមាធាយ ជិហ្គាយ
តាលុំ អាហាច្ច ចេតសា ចិត្តំ អភិទិត្តណ្ណាតោ អភិ-
ទិប្បិធឿយតោ អភិសន្តាបយតោ កច្ចេហិ សេនា
មុច្ចន្តិ ។ សេយ្យថាមិ អក្កិវេស្សន ពលវា បុរិសោ
ទុព្វលតវំ បុរិសំ សីសេ វា កហោត្វា ខន្ទេ វា
កហោត្វា អភិទិត្តណ្ណោយ្យ អភិទិប្បិធឿយ្យ អភិសន្តា-
បេយ្យ ឯវមេវ ខោ មេ អក្កិវេស្សន ទន្តេភិ ទន្តមា-
ធាយ ជិហ្គាយ តាលុំ អាហាច្ច ចេតសា ចិត្តំ
អភិទិត្តណ្ណាតោ អភិទិប្បិធឿយតោ អភិសន្តាបយតោ
កច្ចេហិ សេនា មុច្ចន្តិ ។ អារទ្ធិំ ខោ បន មេ
អក្កិវេស្សន វិយំ ហោតិ អសស្មីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ប្រភេទនៃទុក្ករកិរិយា

[៥៧] នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា
 បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញខំសង្កត់ធ្មេញដោយធ្មេញទាំងឡាយ ទល់
 ពិតាន (ក្រអូមមាត់) ដោយអណ្តាត សង្កត់គាបផ្ទប់នូវចិត្តដោយចិត្ត ។
 នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះក៏ខំសង្កត់ធ្មេញដោយធ្មេញទាំងឡាយ ទល់
 ពិតានដោយអណ្តាត សង្កត់គាបផ្ទប់នូវចិត្តដោយចិត្ត នៃអគ្គិវេស្សនៈ
 កាលដែលតថាគតនោះ ខំសង្កត់ធ្មេញដោយធ្មេញទាំងឡាយ ទល់ពិ-
 តានដោយអណ្តាត សង្កត់គាបផ្ទប់នូវចិត្តដោយចិត្ត ញើសក៏ហូរចេញអំពី
 ភ្លើកទាំងសងខាង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ ដូចបុរសដែលមានកម្លាំង ចាប់
 បុរសដែលមានកម្លាំងថយជាងខ្លួន ត្រង់ក្បាលផង ចាប់ត្រង់កងផង គប្បី
 សង្កត់គាបផ្ទប់ មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ នៃអគ្គិវេស្សនៈ កាល
 ដែលតថាគតខំសង្កត់ធ្មេញ ដោយធ្មេញទាំងឡាយ ទល់ពិតានដោយ
 អណ្តាត សង្កត់គាបផ្ទប់នូវចិត្តដោយចិត្ត ញើសក៏ហូរចេញអំពីភ្លើកទាំង
 សងខាង មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តី
 ព្យាយាមរបស់តថាគត តឹងតែងណាស់ មិនជួរថយ សតិក៏តម្កល់ខ្ជាប់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អប្បមុដ្ឋា^(១) សារទ្វោ ច បន មេ កាយោ ហោតិ
 អប្បដិប្បស្សទ្វោ តេនេវ ទុក្ខប្បដានេន បដានាភិ-
 តុន្តស្ស សតោ ។ ឯវុចាបិ ខោ មេ អត្តិវេស្សន
 ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ។
 [៥៨] តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ
 យន្ត្រាបំ អប្បាលាកំយេវ^(២) ឈានំ ឈាយេយ្យន្តិ ។
 សោ ខោ អហំ អត្តិវេស្សន មុខតោ ច ជាសតោ ច
 អស្សាសប្បស្សាសេ ឧបរុន្តិ ។ តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន
 មុខតោ ច ជាសតោ ច អស្សាសប្បស្សាសេសុ
 ឧបរុទ្ធសុ កណ្ណសោតេហិ វាតានំ និក្ខន្ធានំ អធិ-
 មត្តោ សទ្ធា ហោតិ ។ សេយ្យថាបិ នាម កម្មា-
 រកត្តរិយា ធមមាទាយ អធិមត្តោ សទ្ធា ហោតិ
 ឯវមេវ ខោ មេ អត្តិវេស្សន មុខតោ ច ជាសតោ ច
 អស្សាសប្បស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធសុ កណ្ណសោតេហិ
 វាតានំ និក្ខន្ធានំ អធិមត្តោ សទ្ធា ហោតិ ។

១ ឱ. អសមុដ្ឋា ។ ម. អសំមុដ្ឋា ។ ២ ឱ. អប្បាលាកំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

មិនមានវង្វេងភ្លេច តែចំណែកខាងកាយរបស់តថាគតដែលត្រូវព្យាយាម
ចាក់ដោត ទៅជាកាយក្រវល់ក្រវាយ មិនបានស្ងប់រម្ងាប់ ដោយសារ
សេចក្តីព្យាយាមដ៏លំបាកនោះឯង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ ទុកណាជាទុក្ខ-
វេទនាមានសភាពដូច្នោះ កើតឡើងដល់តថាគត ក៏មិនគ្របសង្កត់នូវ
ចិត្តរបស់តថាគតបានឡើយ ។

[៥៨] នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា បើ
ដូច្នោះមានតែអាត្មាអញពិចារណានូវអប្បាណកជ្ឈាន គឺឈានដែលគ្មាន
ដង្ហើមចេញចូល ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតក៏បិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិង
ខ្យល់ដង្ហើមចូលអំពីមាត់ផង អំពីច្រមុះផង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ លុះតថា-
គត បិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូលអំពីមាត់ផង អំពីច្រមុះផង
សំឡេងរបស់ខ្យល់ ដែលចេញមកអំពីរន្ធត្រចៀកទាំងសងខាង ក៏ឮខ្លាំង
ក្រៃពេក ។ សំឡេងស្តាប់របស់ជាងមាស ដែលកំពុងសប់លាន់ឮខ្លាំង
យ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ លុះតថាគតបិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិង
ខ្យល់ដង្ហើមចូល អំពីមាត់ផង អំពីច្រមុះផង សំឡេងរបស់ខ្យល់ដែល
ចេញអំពីរន្ធត្រចៀក ទាំងសងខាង ក៏លាន់ឮខ្លាំង យ៉ាងនោះឯង ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ ទុក្ករកិរិយាកោទោ

អារទ្ធី ខោ បន មេ អត្តិវេស្សន វិយំ ហោតិ
 អសស្មីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អប្បមុដ្ឋា សារទ្ធា ច
 បន មេ កាយោ ហោតិ អប្បជិប្បស្សន្តោ តេនេវ
 ទុក្ខប្បដានន បដានាភិវុទ្ធស្ស សតោ ។ ឯវុចាបិ
 ខោ មេ អត្តិវេស្សន ឧប្បដ្ឋា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ
 ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ។

[៥៧] តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ
 យន្ទ្រាបំ អប្បាណាកំយេវ ណានំ ណាយេយ្យន្តិ ។
 សោ ខោ អហំ អត្តិវេស្សន មុខតោ ច នាសតោ
 ច កណ្ណតោ ច អស្សាសប្បស្សាសេ ឧបរុដ្ឋិ ។
 តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន មុខតោ ច នាសតោ ច
 កណ្ណតោ ច អស្សាសប្បស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធសុ
 អធិមត្តា វាតា មុទ្ធានំ ឱហនន្តិ^(១) ។ សេយ្យថាបិ
 អត្តិវេស្សន ពលវា បុរិសោ តិណ្ណោន សិខវេន
 មុទ្ធានំ អភិមត្តេយ្យ ឯវមេវ ខោ មេ អត្តិវេស្សន

១ ឱ. ឧហនន្តិ ។ ម. ឧហនន្តិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ប្រភេទនៃទុក្ខកិរិយា

នៃអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តីព្យាយាមរបស់តថាគត តឹងតែងណាស់ មិន
បន្ទុះបន្ទុយ ទាំងសតិក៏តម្កល់ខ្ជាប់ មិនបានវង្វេងភ្លេច តែចំណែកខាង
កាយរបស់តថាគត ដែលត្រូវព្យាយាមចាក់ដោតហើយ ទៅជាកាយ
ក្រវល់ក្រវាយ មិនបានស្ងប់រម្ងាប់ ដោយសារសេចក្តីព្យាយាមដ៏លំបាក
នោះឯង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ ទុកណាជាទុក្ខវេទនាមានសភាពដូច្នោះ
កើតឡើងដល់តថាគត ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់តថាគតបានឡើយ ។

[៥៧] នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះ
ថា បើដូច្នោះ គួរតែអាត្មាអញ ពិចារណានូវអប្បាណកជ្ឈាន ។
នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតក៏បិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល អំពី
មាត់ផង អំពីច្រមុះផង អំពីត្រចៀកផង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ លុះតថា-
គត បិទខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូល អំពីមាត់ផង អំពី
ច្រមុះផង អំពីត្រចៀកផងហើយ ខ្យល់ដ៏ខ្លាំងក្រៃលែង ក៏ចាក់ដោត
នូវក្បាល ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ បុរសមានកម្លាំង ចាក់ធ្លៀលនូវក្បាល
ដោយចុងដៃកស្រួចដ៏មុត យ៉ាងណាមិញ នៃអគ្គិវេស្សនៈ លុះតថាគត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

មុខតោ ច ជាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសប្បស្សា-
 សេសុ ឧបរុទ្ធសុ អធិមត្តា វាតា មុទ្ធានំ ឱហនន្តិ ។
 អារទ្ធីំ ខោ បន មេ អត្តិវេស្សន វិយំ ហោតិ
 អសស្មីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អប្បមុដ្ឋា សារទ្ធោ ច បន
 មេ កាយោ ហោតិ អប្បដិប្បស្សទ្ធោ តេនេវ ទុក្ខប្ប-
 ធានេន បធានាភិក្កន្ធស្ស សតោ ។ ឯវរុចាមិ ខោ
 មេ អត្តិវេស្សន ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន
 បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ។

[៦០] តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ
 យន្ទ្រាបំ អប្បាណាកំយេវ ណានំ ណាយេយ្យន្តិ ។
 សោ ខោ អបំ អត្តិវេស្សន មុខតោ ច ជាសតោ ច
 កណ្ណតោ ច អស្សាសប្បស្សាសេ ឧបរុទ្ធី ។ តស្ស មយ្ហំ
 អត្តិវេស្សន មុខតោ ច ជាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សា-
 សប្បស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធសុ អធិមត្តា សីសេ សីសវេ-
 ទនា ហោន្តិ ។ សេយ្យថាមិ អត្តិវេស្សន ពលវា បុរិសោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

បិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល អំពីមាត់ផង អំពីច្រមុះផង
អំពីត្រចៀកផងហើយ ខ្យល់ដ៏ខ្លាំងក្រៃលែង ក៏ចាក់ដោតនូវក្បាល
យ៉ាងនោះឯង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តីព្យាយាមរបស់តថាគត តឹង
តែងណាស់ មិនជូរថយឡើយ សតិក៏តម្កល់ខ្ជាប់ មិនបានវង្វេងភ្លេច
ឡើយ តែចំណែកខាងកាយរបស់តថាគត ដែលត្រូវព្យាយាមចាក់
ដោត ទៅជាកាយក្រវល់ក្រវាយ មិនបានស្ងប់រម្ងាប់ ដោយសារ
សេចក្តីព្យាយាមដ៏លំបាកនោះឯង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ ទុកណាជាទុក្ខ-
វេទនាមានសភាពដូច្នោះ កើតឡើងដល់តថាគត ក៏មិនគ្របសង្កត់នូវ
ចិត្តរបស់តថាគតបានឡើយ ។

[៦០] នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះ
ថា បើដូច្នោះ គួរតែអាត្មាអញពិចារណានូវអប្បាណកជ្ឈាន តែ
ម្យ៉ាង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតក៏បិទខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់
ដង្ហើមចូល អំពីមាត់ផង អំពីច្រមុះផង អំពីត្រចៀកផង ។ នៃអគ្គិ-
វេស្សនៈ លុះតថាគតនោះបិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល អំពី
មាត់ផង អំពីច្រមុះផង អំពីត្រចៀកផងហើយ សីសវេទនា^(១) ដ៏ខ្លាំង
ក្រៃលែងក៏កើតប្រាកដក្នុងក្បាល ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ បុរសមានកម្លាំង

១ ជំងឺក្បាលដ៏មានកម្លាំង កើតអំពីកងខ្យល់ដែលមិនបានចេញអំពីទ្វារណាមួយសោះ
នោះឯង ។ អដ្ឋកថា ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ ទុក្ករកិរិយាភេទោ

កាឡេន វត្តកូន្ទេន^(១) សីសេ សីសវេដ្ឋនំ ទទេយ្យ
 ឯវមេវ ខោ មេ អក្កិវេស្សន មុខតោ ច ជាសតោ
 ច កណ្ណតោ ច អស្សាសប្បស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធសុ
 អធិមត្តា សីសេ សីសវេទនា ហោន្តិ ។ អារទ្ធិ
 ខោ បន មេ អក្កិវេស្សន រិយំ ហោតិ អសល្លិទំ
 ឧបដ្ឋិតា សតិ អប្បមុដ្ឋា សារាទ្វោ ច បន មេ
 កាយោ ហោតិ អប្បដិប្បស្សន្ទោ តេនេវ ទុក្ខប្ប-
 ដានេន បដាជាកិត្តស្ស សតោ ។ ឯវរូចាបិ ខោ
 មេ អក្កិវេស្សន ឧប្បន្ទា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន
 បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ។

[៦១] តស្ស មយ្ហំ អក្កិវេស្សន ឯតទហោសិ
 យទ្ធជាបំ អប្បាណាកំយេវ ណានំ ណាយេយ្យន្តិ ។
 សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន មុខតោ ច ជាសតោ ច
 កណ្ណតោ ច អស្សាសប្បស្សាសេ ឧបរុទ្ធិ ។ តស្ស
 មយ្ហំ អក្កិវេស្សន មុខតោ ច ជាសតោ ច
 កណ្ណតោ ច អស្សាសប្បស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធសុ

១ ឱ. ម. ទឡេន វត្តកូន្ទេន ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ប្រភេទនៃទុក្ខវិវិយា

រុក្ខាលដោយកំណាត់ព្រ័ត្រដ៏មាំ យ៉ាងណាមិញ នៃអគ្គិវេស្សនៈ លុះ
តថាគតបិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល អំពីមាត់ផង អំពីច្រមុះ
ផង អំពីត្រចៀកផងហើយ សីសវេទនាដ៏ខ្លាំងក្រៃលែង ក៏កើតប្រាកដ
ក្នុងក្បាល ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តីព្យាយាមរបស់
តថាគត តឹងតែងណាស់ មិនធូរថយឡើយ ទាំងសតិក៏តម្កល់ខ្ជាប់ មិន
បានផ្ទៀងផ្ទាត់ តែចំណែកខាងកាយរបស់តថាគត ដែលត្រូវព្យាយាម
ចាក់ដោត ទៅជាកាយក្រវល់ក្រវាយ មិនបានស្ងប់រម្ងាប់ ដោយសារ
សេចក្តីព្យាយាមដ៏លំបាកនោះឯង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ ទុកណាជាទុក្ខ-
វេទនាមានសភាពដូច្នោះ កើតឡើងដល់តថាគត ក៏គ្របសង្កត់ចិត្តរបស់
តថាគតមិនបានឡើយ ។

[៦១] នៃអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា
បើដូច្នោះ គួរតែអាត្មាអញ ពិចារណានូវអប្បាណកជ្ឈាន ។ នៃអគ្គិ-
វេស្សនៈ តថាគតនោះក៏បិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល អំពី
មាត់ផង អំពីច្រមុះផង អំពីត្រចៀកផង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ លុះតថាគត
នោះបិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល អំពីមាត់ផង អំពីច្រមុះផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អធិមត្តា វាតា កុច្ឆិ បរិកន្តន្តិ ។ សេយ្យថាបិ

អត្តិវេស្សន ទក្ខោ កោយាតកោ វា កោយាតកន្តេ-

វាសី វា តិល្លោន កោវិកន្តនេន កុច្ឆិ បរិកន្តេយ្យ

វរមេវ ខោ មេ អត្តិវេស្សន មុខតោ ច ជាសតោ ច

កណ្ណតោ ច អស្សាសប្បស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធសុ អធិ-

មត្តា វាតា កុច្ឆិ បរិកន្តន្តិ ។ អារទ្ធិំ ខោ បន

មេ អត្តិវេស្សន វិយំ ហោតិ អសល្លំនំ ឧបដ្ឋិតា

សតិ អប្បមុដ្ឋា សារទ្ធោ ច បន មេ កាយោ

ហោតិ អប្បដិប្បស្សទ្ធោ តេនេវ ទុក្ខប្បដានេន

បដានាភិវុទ្ធស្ស សតោ ។ វរុចាបិ ខោ មេ

អត្តិវេស្សន ឧប្បដ្ឋា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិ-

យាទាយ តិដ្ឋតិ ។

[៦២] តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ

យន្ទុជាហំ អប្បាលាកំយេវ លានំ លាយេយ្យន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

អំពីត្រចៀកផងហើយ ខ្យល់ដ៏ខ្លាំងក្រៃលែង ក៏ស្ងៀតឆ្ងលផ្ទៃ ។ នៃ
អគ្គិវេស្សនៈ បុរសអ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនសិស្សនៃបុរសអ្នកសម្លាប់គោ
ដ៏ឈ្ងាសវៃ គប្បីអារនូវផ្ទៃដោយកាំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត យ៉ាងណា
មិញ នៃអគ្គិវេស្សនៈ លុះតែជាគតបិទខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើម
ចូល អំពីមាត់ផង អំពីច្រមុះផង អំពីត្រចៀកផងហើយ ខ្យល់ដ៏ខ្លាំង
ក្រៃលែង ក៏ស្ងៀតឆ្ងលនូវផ្ទៃ យ៉ាងនោះឯង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តី
ព្យាយាមរបស់តថាគត តឹងតែងណាស់ មិនជូរថយឡើយ ទាំងសតិក៏
តម្កល់ខ្ជាប់ មិនបានវង្វេងក្លេច តែចំណែកខាងកាយរបស់តថាគត ដែល
ត្រូវព្យាយាមចាក់ដោត ទៅជាកាយត្រូវលំក្រវាយ មិនបានស្ងប់រម្ងាប់
ដោយសារសេចក្តីព្យាយាមដ៏លំបាកនោះឯង ។ នៃអគ្គិវេស្សនៈ ទុកណា
ជាទុក្ខវេទនាមានសភាពដូច្នោះ កើតឡើងដល់តថាគត ក៏មិនបានគ្រប
សង្កត់នូវចិត្តរបស់តថាគតបានឡើយ ។

[៦៥] ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះ
ថា បើដូច្នោះ គួរតែអាត្មាអញពិចារណានូវអប្បាណកជ្ឈាន ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ ទុក្ករកិរិយាភោទោ

សោ ខោ អហំ អត្តិវេស្សន មុខតោ ច ជាសតោ ច
កណ្ណតោ ច អស្សាសប្បស្សាសេ ឧបរុទ្ធិ ។ តស្ស
មយ្ហំ អត្តិវេស្សន មុខតោ ច ជាសតោ ច កណ្ណ-
តោ ច អស្សាសប្បស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធសុ អធិមត្តោ
កាយស្មី ខាហោ ហោតិ ។ សេយ្យថាបិ អត្តិ-
វេស្សន ទ្វេ ពលវន្តោ បុរិសា ទុព្វលតំ បុរិសំ
នាណាហាសុ តហេត្វា អដ្ឋារកាសុយា សន្តាបេយ្យំ
សម្មរិតាបេយ្យំ ឯវមេវ ខោ អត្តិវេស្សន មុខតោ
ច ជាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសប្បស្សា-
សេសុ ឧបរុទ្ធសុ អធិមត្តោ កាយស្មី ខាហោ
ហោតិ ។ អារទ្ធិំ ខោ បន មេ អត្តិវេស្សន រិយំ
ហោតិ អសល្លិទំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អប្បមុដ្ឋា សា-
វន្តោ ច បន មេ កាយោ ហោតិ អប្បដិប្បស្ស-
ន្តោ តេនេវ ទុក្ខប្បណនេន បណាណិ តុន្នស្ស
សតោ ។ ឯវរូថាបិ ខោ មេ អត្តិវេស្សន ឧប្បន្នា
ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ។
អបិស្សុ មំ អត្តិវេស្សន ទេវតា ទិស្វា ឯវមាហំសុ

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ប្រភេទនៃទុក្ខកិរិយា

ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះឯង ក៏បិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល អំពីមាត់ផង អំពីច្រមុះផង អំពីត្រចៀកផង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ លុះតថាគតនោះបិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល អំពីមាត់ផង អំពីច្រមុះផង អំពីត្រចៀកផងហើយ សេចក្តីក្តៅក្រហាយដ៏ខ្លាំងក្រៃលែង ក៏កើតឡើងក្នុងកាយ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ បុរសមានកម្លាំង ពីរនាក់ ចាប់នូវបុរសមានកម្លាំងថយជាងខ្លួន ត្រង់ដៃទាំងសងខាង ឆ្កើរកម្តៅលើរណ្តៅរងើកភ្លើង យ៉ាងណាមិញ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ លុះតថាគតបិទខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល អំពីមាត់ផង អំពីច្រមុះផង អំពីត្រចៀកផងហើយ សេចក្តីក្តៅក្រហាយដ៏ខ្លាំងក្រៃលែង ក៏កើតឡើងក្នុងកាយ យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ សេចក្តីព្យាយាមរបស់តថាគត តឹងតែងណាស់ មិនជួរថយឡើយ ទាំងសតិក៏តម្កល់ខ្ជាប់ខ្ជួន មិនបានផ្ទេងក្លេច តែចំណែកខាងកាយរបស់តថាគត ដែលត្រូវព្យាយាមចាក់ដោត ទៅជាកាយក្រវល់ក្រវាយ មិនបានស្ងប់រម្ងាប់ ដោយសារសេចក្តីព្យាយាមដ៏លំបាកនោះឯង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ទុកណាជាទុក្ខវេទនា មានសភាពដូច្នោះ កើតឡើងដល់តថាគត ក៏មិនបានគ្របសង្កត់ នូវចិត្តរបស់តថាគតឡើយ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ មានពួកទេវតាបានឃើញតថាគត ដូច្នោះហើយ និយាយយ៉ាងនេះថា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កាលកតោ សមណោ កោតមោតិ ។ ឯកច្ចា
 ទេវតា ឯវមាហំសុ ន កាលកតោ សមណោ
 កោតមោ អបិច កាលំ ករោតីតិ ។ ឯកច្ចា
 ទេវតា ឯវមាហំសុ ន កាលកតោ សមណោ
 កោតមោ នបិ កាលំ ករោតិ អរហំ សមណោ
 កោតមោ វិហារោ ត្រូវ សោ អរហតោ ឯវរុទោ
 ហោតីតិ ។

[៦៣] តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ
 យន្ទ្ធជាហំ សព្វសោ អាហារុបច្ឆេទាយ បដិបដ្ឋេយ្យន្តិ ។
 អថខោ មំ អត្តិវេស្សន ទេវតា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទរោចំ
 មា ខោ ត្វំ មារិស សព្វសោ អាហារុបច្ឆេទាយ
 បដិបដ្ឋិ សចេ ខោ ត្វំ មារិស សព្វសោ អាហារុបច្ឆេ-
 ទាយ បដិបដ្ឋិស្សសិ តស្ស តេ មយំ ទិព្វំ ឱដំ
 លោមក្កុបេហិ អន្លោហារិស្សាម តាយ ត្វំ យាបេស្ស-
 សីតិ ។ តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ អ-
 ហោញោវ ខោ បន សព្វសោ ជទ្ធកំ^(១) បដិជានេយ្យំ

១ ឱ. អជទ្ធកន្តិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ព្រះសមណគោតមធ្វើមរណកាលហើយ ។ ទេវតាពួកខ្លះនិយាយយ៉ាងនេះ
 ថា ព្រះសមណគោតមមិនទាន់ធ្វើមរណកាលនៅឡើយទេ តែគង់នឹងធ្វើ
 មរណកាលពុំខាន ។ ទេវតាពួកខ្លះនិយាយយ៉ាងនេះថា ព្រះសមណ-
 គោតម មិនបានធ្វើមរណកាលទៅហើយទេ ទាំងនឹងមិនធ្វើមរណកាល
 ឡើយ ព្រះសមណគោតម ជាអរហន្ត ទ្រង់គង់ព្រះជន្មាយុដោយពិត
 ការគង់ព្រះជន្មាយុរបស់ព្រះអរហន្តនោះ មានសភាពយ៉ាងនេះ ។

[៦៣] ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា
 បើដូច្នោះ គួរតែអាត្មាអញប្រតិបត្តិ ដើម្បីផ្តាច់បង់នូវអាហារ ដោយ
 ប្រការទាំងពួង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ លំដាប់នោះឯង ពួកទេវតាចូលទៅ
 រកតថាគត ហើយនិយាយដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ ព្រះអង្គ
 កុំប្រតិបត្តិដើម្បីផ្តាច់បង់នូវអាហារ ដោយប្រការទាំងពួងឡើយ បពិត្រ
 ព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ បើព្រះអង្គនឹងប្រតិបត្តិដើម្បីផ្តាច់បង់នូវអាហារ ដោយ
 ប្រការទាំងពួងតទៅ យើងទាំងឡាយនឹងញ៉ាំងឱជាទិព្វ ឲ្យជ្រួតជ្រាបទៅ
 តាមរណ្តៅរោមទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គ ។ នឹងរស់នៅដោយឱជាទិព្វនោះ
 បាន ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា
 បើអាត្មាអញនឹងប្តេជ្ញាថាខ្លួនជាអ្នកគ្មានកោដន ដោយប្រការទាំងពួងផង

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ ទុក្កវគីរិយាកោទោ

ឥមា ច មេ ទេវតា ទិព្វំ ឌុដំ លោមក្សបេហិ
 អន្លោហារេយ្យំ តាយ ចាហំ យាមេយ្យំ តំ មម
 អស្ស មុសាតិ ។ សោ ខោ អហំ អត្តិវេស្សន
 តា ទេវតា បច្ចាចិត្តាមិ អលន្តិ វនាមិ ។

[៦៤] តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ
 យន្ទ្រាហំ ថោកំ ថោកំ អាហារំ អាហារេយ្យំ
 បសតំ បសតំ យទិ វា មុត្តយូសំ យទិ វា កុលត្ថ-
 យូសំ យទិ វា កឡាយយូសំ យទិ វា ហារេណុ-
 កយូសន្តិ ។ សោ ខោ អហំ អត្តិវេស្សន ថោកំ
 ថោកំ អាហារំ អាហារេសី បសតំ បសតំ យទិ វា
 មុត្តយូសំ យទិ វា កុលត្ថយូសំ យទិ វា កឡា-
 យយូសំ យទិ វា ហារេណុកយូសំ ។ តស្ស មយ្ហំ
 អត្តិវេស្សន ថោកំ ថោកំ អាហារំ អាហារយតោ
 បសតំ បសតំ យទិ វា មុត្តយូសំ យទិ វា កុលត្ថ-
 យូសំ យទិ វា កឡាយយូសំ យទិ វា ហារេណុកយូសំ

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ប្រភេទនៃទុក្ខកិរិយា

ទេវតាទាំងឡាយនេះ នឹងញ៉ាំងឱជាទិព្វឲ្យជ្រួតជ្រាបចូលទៅតាមរណ្តៅ
 រោមទាំងឡាយរបស់អាត្មាអញផង អាត្មាអញនឹងរស់នៅដោយឱជាទិព្វ
 នោះផង អំពើនោះជាអំពើកុហករបស់អាត្មាអញ ។ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ
 តថាគតនោះឯង ក៏និយាយឃាត់ទេវតាទាំងនោះវិញ តថាគតប្រាប់
 ថា កុំឡើយ ដូច្នោះ ។

[៦២] ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះ
 ថា បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញ បរិភោគនូវអាហារបន្តិច ។ ទោះ
 បីគ្រាប់សណ្តែកបាយក្តី គ្រាប់ពពាយជ្រុងក្តី គ្រាប់សណ្តែកកងក្តី
 គ្រាប់សណ្តែកទ្រើងក្តី ត្រឹមតែមួយទូកដៃ ។ ។ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ
 តថាគតក៏បានបរិភោគ នូវអាហារបន្តិច ។ ទោះបីគ្រាប់សណ្តែក
 បាយក្តី គ្រាប់ពពាយជ្រុងក្តី គ្រាប់សណ្តែកកងក្តី គ្រាប់សណ្តែកទ្រើង
 ក្តី ត្រឹមតែមួយទូកដៃ ។ ។ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ កាលដែលតថាគតនោះ
 បរិភោគអាហារបន្តិច ។ ទោះបីគ្រាប់សណ្តែកបាយក្តី គ្រាប់ពពាយជ្រុង
 ក្តី គ្រាប់សណ្តែកកងក្តី គ្រាប់សណ្តែកទ្រើងក្តី ត្រឹមតែមួយទូកដៃ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អធិមត្តកសិមាជំ បត្តោ មេ^(១) កាយោ ហោតិ ។
 សេយ្យថាមិ ឆាម អសីតិកបញ្ចនិ វា កាឡ-
 បញ្ចនិ វា^(២) ឯវមេវស្ស^(៣) មេ អង្គប្បច្ចុដ្ឋានិ កវន្តិ
 តាយេវប្បាហារតាយ ។ សេយ្យថាមិ ឆាម ឱដ្ឋបទំ
 ឯវមេវស្ស មេ អាជិសទំ ហោតិ តាយេវប្បាហារតា-
 យ ។ សេយ្យថាមិ ឆាម វដ្ឋនាវស្មី ឯវមេវស្ស
 មេ បិដ្ឋិកណ្តាកោ ឧណ្ណតាវណតោ ហោតិ តាយេ-
 វប្បាហារតាយ ។ សេយ្យថាមិ ឆាម ជវសាលាយ
 តោចាណសិយោ ឱលុត្តវិលុត្តា កវន្តិ ឯវមេវស្ស មេ
 ជាសុឡិយោ ឱលុត្តវិលុត្តា កវន្តិ តាយេវប្បាហារតា-
 យ ។ សេយ្យថាមិ ឆាម កម្ពីរេ ឧទទានេ ឧទកតារកា
 កម្ពីរកតា ឱក្ខាយិកា ទិស្សន្តិ ឯវមេវស្ស មេ អក្ខិ-
 ក្ខបេ^(៤) អក្ខិការកា កម្ពីរកតា ឱក្ខាយិកា ទិស្សន្តិ

១ ឱ. ម. មេតិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. កាលាបញ្ចនិ វា ។ ៣ ម. ឯវមេវស្ស ។
 ៤ ឱ. ម. អក្ខិក្ខបេសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

កាយរបស់តថាគតក៏ដល់នូវអាការស្តាំងស្តមក្រៃលែង ។ អរយវៈ តូចធំ
 របស់តថាគត ដូចជាថ្នាំនៃវល្លិ ឈ្មោះអសីតិកៈ ឬដូចជាថ្នាំនៃវល្លិ
 ប្រេង ព្រោះមានអាហារតិចនោះឯង ។ គតូថរបស់តថាគត ដូចជា
 ស្នាមជើងនៃសត្វឱដ្ឋ ព្រោះមានអាហារតិចនោះឯង ។ ភ្លើងខ្នងរបស់
 តថាគត រងិបរដុប ដូចជាលំពែងឈើ ដែលវល្លិត្រូវវេញ ព្រោះមាន
 អាហារតិចនោះឯង ។ របៀបនៃភ្លើងជំនីរទាំងឡាយ របស់តថាគត ក៏
 រតីមរតាម ដូចជាបង្កង់នៃសាលាចាស់ ដ៏រតីមរតាម ព្រោះមាន
 អាហារតិចនោះឯង ។ ប្រស្រីភ្នែកក្នុងរណ្តៅភ្នែករបស់តថាគត ក៏ជ្រៅ
 ខ្លាំងចុះទៅ ដូចក្រពេញទឹក ក្នុងអណ្តូងទឹកជ្រៅ ដ៏ជ្រៅខ្លាំងចុះទៅ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ ទុក្ករកិរិយាភេទោ

តាយេវប្បាហារតាយ ។ សេយ្យជាបិ ជាម តិត្តិកា-
 លាពុ^(១) អាមកច្ចិដ្ឋោ វាតាតបេន សំដុសិតោ^(២)
 ហោតិ សម្មិលាតោ ឯវមេវស្ស មេ សីសេ^(៣) សី-
 សច្ចរី សំដុសិតា ហោតិ សម្មិលាតា តាយេវប្បា-
 ហារតាយ ។ សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន
 ឧទរច្ចរី បរិមសិស្សាមីតិ បិដ្ឋិកណ្តាកំយេវ ប-
 រិត្តណ្តាមិ បិដ្ឋិកណ្តាកំ បរិមសិស្សាមីតិ ឧទរច្ចរីយេវ
 បរិត្តណ្តាមិ យាវស្ស មេ អក្កិវេស្សន ឧទរច្ចរី បិដ្ឋិ-
 កណ្តាកំ អល្លីនា ហោតិ តាយេវប្បាហារតាយ ។
 សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន វច្ចំ វា មុត្តំ វា
 ករិស្សាមីតិ តត្ថេវ អវកុដ្ឋោ បបតាមិ តាយេវប្បា-
 ហារតាយ ។ សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្សន ឥមមេវ
 កាយំ អស្សាសេន្តោ ចាណិណា កត្តានិ អនុមជ្ជាមិ
 តស្ស មយ្ហំ អក្កិវេស្សន ចាណិណា កត្តានិ អនោមជ្ជតោ
 បូតិម្ភុលានិ លោមាណិ កាយស្មា បបតន្តិ តាយេវប្បា-
 ហារតាយ ។ អបិស្ស មំ អក្កិវេស្សន មនុស្សា ទិស្វា

១ ឱ. ម. តិត្តកាលាពុ ។ ២ ឱ. ម. សំបុជិតោ ។ ៣ ឱ. ម. សីសេតិ ន ទិស្សតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ប្រភេទនៃទុក្ខកិរិយា

ព្រោះមានអាហារតិចនោះឯង ។ ស្បែកក្បាល ពូជ័ក្បាលរបស់តថាគត
 ដែលអាហារតិចនោះពាល់ត្រូវហើយ ក៏ស្វិតជ្រើវ ដូចជាផ្លែនរោងព្រៃ
 ដែលគេកាត់អំពីខ្លឹ លុះខ្យល់និងកម្ដៅថ្ងៃពាល់ត្រូវហើយ ក៏ស្វិតជ្រើវ
 ដូច្នោះឯង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះឯងគិតថា អាត្មាអញនឹង
 ស្លាប់ស្បែកពោះ ក៏ចាប់ត្រូវលើឆ្អឹងខ្នងទៅវិញ គិតថាអាត្មាអញនឹងស្លាប់
 ឆ្អឹងខ្នង ក៏ចាប់ត្រូវលើស្បែកពោះទៅវិញ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ព្រោះថា
 ស្បែកពោះរបស់តថាគតជាប់នឹងឆ្អឹងខ្នង ព្រោះមានអាហារតិចនោះឯង ។
 ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះឯងគិតថា អាត្មាអញនឹងបន្ទាបង់នូវវច្ចៈ
 ឬទឹកមូត្រ ក៏ដួលផ្តាច់ក្នុងទីនោះ ព្រោះមានអាហារតិចនោះឯង ។ ម្នាល
 អគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះឯងធ្វើកាយនេះឲ្យស្រួលបួល ដុសខ្លួនប្រាណ
 ដោយដៃ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ កាលបើតថាគតនោះដុសខ្លួនប្រាណដោយ
 ដៃ រោមទាំងឡាយមានគល់ស្អុយក៏ធ្លាក់ចុះអំពីកាយ ព្រោះមានអាហារ
 តិចនោះឯង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ មនុស្សទាំងឡាយបានឃើញតថាគត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯវមាហំសុ កាឡោ សមណោ កោតមោតិ ។ ឯកច្ចេ
 មនុស្សា ឯវមាហំសុ ន កាឡោ សមណោ កោតមោ
 សាមោ សមណោ កោតមោតិ ។ ឯកច្ចេ មនុស្សា
 ឯវមាហំសុ ន កាឡោ សមណោ កោតមោ នបិ
 សាមោ មជ្ឈិមនិកាយស្ស សមណោ កោតមោតិ ។ យាវស្ស
 មេ អត្ថិវេស្សន តាវ បរិសុទ្ធា ឆរិវណ្ណោ បរិយោ-
 ទាតោ ឧបហាតោ ហោតិ តាយេវប្បហារតាយ ។

[៦៥] តស្ស មយ្ហំ អត្ថិវេស្សន ឯតទហោសិ
 យេ ខោ កេចិ អតីតមទ្ធានំ សមណោ វា ព្រាហ្មណា
 វា ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិប្បា ខរា កដុកា វេទនា
 វេទយីសុ ឯតាវបរមំ នយិតោ ភិយ្យោ ។ យេ កេចិ^(១)
 អនាគតមទ្ធានំ សមណោ វា ព្រាហ្មណា វា ឱបក្កមិ-
 កា ទុក្ខា តិប្បា ខរា កដុកា វេទនា វេទិយិស្សន្តិ
 ឯតាវបរមំ នយិតោ ភិយ្យោ ។ យេ កេចិ^(២) ឯតហិ
 សមណោ វា ព្រាហ្មណា វា ឱបក្កមិកា ទុក្ខា
 តិប្បា ខរា កដុកា វេទនា វេទិយន្តិ ឯតាវបរមំ

១-២ ឱ. ម. យេបិ ហិ កេចិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ហើយពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា ព្រះសមណគោតម មានសម្បុរខ្មៅ ។
 មនុស្សពួកខ្លះនិយាយយ៉ាងនេះថា ព្រះសមណគោតមមិនខ្មៅទេ ព្រះ
 សមណគោតមសម្បុរសណ្តែកបាយ ។ មនុស្សពួកខ្លះនិយាយយ៉ាងនេះ
 ថា ព្រះសមណគោតមមិនមែនសម្បុរខ្មៅទេ មិនមែនសម្បុរសណ្តែកបាយ
 ទេ ព្រះសមណគោតមមានសម្បុរស្បែកប្រផែន ។ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ
 សម្បុរស្បែក របស់តថាគត បរិសុទ្ធ ផ្លូវផងដល់ម៉ោះ ក៏ត្រឡប់ជា
 អាប៌អន់ ព្រោះមានអាហារតិចនោះឯង ។

[៦៥] ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា
 ជនទាំងឡាយណានីមួយ ទោះសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ក្នុងអតីតកាល
 បានសោយនូវទុក្ខវេទនា ដ៏ក្លៀវក្លា រឹងរូស ផ្សាខ្មោច ដែលកើតអំពី
 ព្យាយាម មានកំណត់តែត្រឹមប៉ុណ្ណោះ មិនលើសលុបជាងនេះទៅទៀត
 ទេ ។ ជនទាំងឡាយណានីមួយ ទោះសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ក្នុង
 អនាគតកាល នឹងរងនូវទុក្ខវេទនា ដ៏ក្លៀវក្លា រឹងរូស ផ្សាខ្មោច ដែល
 កើតអំពីព្យាយាម មានកំណត់តែត្រឹមប៉ុណ្ណោះ មិនលើសលុបជាងនេះ
 ទៅទៀតទេ ។ ជនទាំងឡាយណានីមួយ ទោះសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍
 ក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះ តែងរងទុក្ខវេទនា ដ៏ក្លៀវក្លា រឹងរូស
 ផ្សាខ្មោច ដែលកើតអំពីព្យាយាម មានកំណត់តែត្រឹមប៉ុណ្ណោះ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ សតានុសារីញ្ញាណំ

នយិតោ ភិយ្យោ ។ ន ខោ បណាហំ ឥមាយ កដ្ក-
 កាយ ទុក្ករកិរិយាយ អធិកច្ឆាមិ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា
 អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេសំ ។ សិយា នុ ខោ
 អញ្ញោ មត្តោ ពោធាយាតិ ។ តស្ស មយ្ហំ អក្កិវេស្សន
 ឯតទហោសិ អភិជាធាមិ ខោ បណាហំ បិតុ សក្កស្ស
 កម្មន្តេ សិតាយ ជម្ពុត្តាយាយ^(១) និសិទ្ធា វិច្ឆេវ
 កាមេហិ វិច្ឆេ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ
 សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បបមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារិតា សិយា នុ ខោ ឯសោ មត្តោ ពោធាយាតិ ។
 តស្ស មយ្ហំ អក្កិវេស្សន សតានុសារីញ្ញាណំ អហោសិ
 ឯសេវ^(២) មត្តោ ពោធាយាតិ ។ តស្ស មយ្ហំ អក្កិវេស្សន
 ឯតទហោសិ កិណ្ឌុ ខោ អហំ តស្ស សុខស្ស កាយាមិ
 យន្តំ សុខំ អញ្ញត្រេវ កាមេហិ អញ្ញត្រិ អកុសលេហិ
 ធម្មេហិតិ ។ តស្ស មយ្ហំ អក្កិវេស្សន ឯតទហោសិ ន
 ខោ អហំ តស្ស សុខស្ស កាយាមិ យន្តំ សុខំ
 អញ្ញត្រេវ កាមេហិ អញ្ញត្រិ អកុសលេហិ ធម្មេហិតិ ។

១ ជម្ពុត្តាយាយាតិបិ ។ ២ ឱ. ឯសោ វ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ វិញ្ញាណជាគ្រឿងរលឹកតាមនូវស្មារតី

មិនមានលើសលុបជាងនេះទៅទៀតទេ ។ ចំណែកខាងអាត្មាអញ មិនទាន់
បានត្រាស់ដឹងនូវគុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈដ៏ឧត្តម ដែលអាចកម្ចាត់
បង់នូវកិលេសដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ ដោយទុក្ខកិរិយា ដ៏ផ្សាខ្ចោច
នេះ នៅឡើយ ។ ផ្លូវដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីត្រាស់ដឹង គប្បីមានដែរឬ
ឃ្នាំ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា កាល
ដែលអាត្មាអញអង្គុយនៅក្រោមម្លប់នៃដើមព្រឺងដ៏ត្រជាក់ ក្នុងកិច្ចការរបស់
សក្យរាជជាបិតា ក៏ធ្លាប់បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសល-
ធម៌ទាំងឡាយ បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈនិងវិចារៈ
មានបីតិ និងសុខ ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់នោះ ហើយសម្រេច
សម្រាន្តនៅ ឱឃ្នាំ នុំ៖ឯង ជាផ្លូវនៃការត្រាស់ដឹងហើយ ទេដឹង ។ ម្នាល
អគ្គិវេស្សនៈ វិញ្ញាណជាគ្រឿងរលឹកតាមនូវស្មារតី ក៏កើតឡើងដល់
តថាគតនោះថា ផ្លូវនុំ៖ឯងហើយ ជាផ្លូវនៃការត្រាស់ដឹង ។ ម្នាលអគ្គិ-
វេស្សនៈ តថាគតនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា សេចក្តីសុខណា
ក្រៅចាកកាមទាំងឡាយ ក្រៅចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ អាត្មាអញ
ខ្លាចសេចក្តីសុខនោះ ឬឃ្នាំ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះ មាន
សេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា សេចក្តីសុខណា ក្រៅចាកកាមទាំងឡាយ ក្រៅ
ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ អាត្មាអញ មិនខ្លាចសេចក្តីសុខនោះទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[៦៦] តស្ស មយ្ហំ អត្តិវេស្សន ឯតទហោសិ ន ខោ
តំ សុករំ សុខំ អធិតន្តំ^(១) អធិមត្តកសិមាដំ បត្តកា-
យេន យន្ទធាហំ ឱឡារិកំ អាហារំ អាហារេយ្យំ
ឱទដំ កុម្មាសន្តិ ។ សោ ខោ អហំ អត្តិវេស្សន ឱឡារិកំ
អាហារំ អាហារេមិ ឱទដំ កុម្មាសំ ។ តេន ខោ បន
សមយេន អត្តិវេស្សន^(២) បញ្ច ភិក្ខុ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោន្តិ
យន្នោ^(៣) សមណោ កោតមោ ធម្មំ អធិតមិស្សតិ
តន្នោ^(៤) អាហោចេស្សតីតិ ។ យតោ ខោ អហំ អត្តិវេស្សន
ឱឡារិកំ អាហារំ អាហារេសី ឱទដំ កុម្មាសំ អថ មេ
តេ បញ្ច ភិក្ខុ និព្វិដ្ឋ បក្កមីសុ ពាហុល្លិកោ សមណោ
កោតមោ បដានវិព្ពន្តោ អារវ្តោ^(៥) ពាហុល្លាយាតិ ។

[៦៧] សោ ខោ អហំ អត្តិវេស្សន ឱឡារិកំ
អាហារំ អាហារេត្វា ពលំ តាហោត្វា វិច្ឆេវ កាមេហិ

១ ឱ. ម. អធិតន្តំ ឯវំ ។ ២ ឱ. តេន ខោ បន មំ អត្តិវេស្សន សមយេន ។
៣ ម. តេន... មេ... ។ ម. យំ ខោ ។ ៤ ម. តំ ខោ នោ ។ ៥ ឱ. អារវ្តោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

[៦៦] ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា បុគ្គលមានកាយដល់នូវអាការស្តាំងស្តមក្រៃលែងយ៉ាងនេះ មិនងាយបាន នូវសេចក្តីសុខនោះទេ បើដូច្នោះគួរតែអាត្មាអញ បរិភោគនូវអាហារ ដ៏គ្រោតគ្រោតគឺបាយនិងនំវិញ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះឯង ក៏បរិភោគនូវអាហារដ៏គ្រោតគ្រោត គឺបាយនិងនំ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ សម័យនោះឯង ភិក្ខុទាំង ៥ រូប តាមមកបម្រើតថាគត ដោយគិតថា ព្រះសមណគោតមរបស់យើង នឹងបានត្រាស់ដឹងនូវធម៌ណា លោកនឹង ប្រាប់នូវធម៌នោះ ដល់យើងទាំងឡាយ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ព្រោះ ហេតុតែតថាគតបរិភោគនូវអាហារដ៏គ្រោតគ្រោត គឺបាយនិងនំ ក្នុងកាល ណា ភិក្ខុទាំងប្រាំរូបនោះ លះបង់ រត់ចោលតថាគត ក្នុងកាលនោះ ដោយគិតថា ព្រះសមណគោតមប្រកបដោយល្មោកច្រើន ដោះចោល ព្យាយាម ត្រឡប់ទៅដើម្បីសេចក្តីល្មោកច្រើន ។

[៦៧] ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ លុះតថាគតនោះឯង បរិភោគនូវអាហារ ដ៏គ្រោតគ្រោតហើយ ក៏មានកម្លាំង បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ស្ងាត់

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ តីសុ បឋមា វិជ្ជា

វិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ
 បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសី ។
 ឯវុចាបិ ខោ មេ អក្កិវេស្សន ឧប្បជ្ជា សុខា
 វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ។ វិតក្កវិចា-
 រាជំ រូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ
 ឯកោទិការំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាទិជំ បីតិសុខំ
 ទុតិយំ ឈានំ... តតិយំ ឈានំ... ចតុត្តំ ឈានំ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហាសី ។ ឯវុចាបិ ខោ មេ អក្កិ-
 វេស្សន ឧប្បជ្ជា សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ
 តិដ្ឋតិ ។ សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ
 បរិយោទាតេ អនដ្កំណោ វិតតូបក្កិលេសេ មុទុក្ខតេ
 កម្មដីយេ បិតេ អានេញ្ចប្បត្តេ បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណាយ ចិត្តំ អភិទិដ្ឋាមេសី ។ សោ អ-
 នេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សរាមិ សេយ្យដីជំ

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ បណ្តាវិជ្ជាទាំង ៣ វិជ្ជាទី ១

ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន ដែលប្រកបដោយ
វិតក្កៈនិងវិចារៈ មានបីតិរិដសុខដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់នោះ ក៏សម្រេច
សម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ២ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ទុកណាជា
សុខវេទនាមានសភាពដូច្នោះ កើតឡើងដល់តថាគត ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្ត
របស់តថាគតបានឡើយ ។ លុះតថាគតរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈហើយ ក៏បាន
ដល់នូវទុតិយជ្ឈាន ជាធម្មជាតិកើតមានក្នុងសន្តាននៃខ្លួន ប្រកបដោយ
សេចក្តីជ្រះថ្លាគឺសទ្ធា ជាសភាពនៃចិត្តដ៏ខ្ពស់ឯក ឥតមានវិតក្កៈនិងវិចារៈ
មានតែបីតិរិដសុខដែលកើតអំពីសមាធិគឺបឋមជ្ឈាន... ក៏បានដល់នូវតតិ-
យជ្ឈាន... បានដល់នូវចតុត្ថជ្ឈាន ក៏សម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយា-
បថទាំង ២ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ទុកណាជាសុខវេទនាមានសភាពដូច្នោះ
កើតឡើងដល់តថាគត ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់តថាគតបានឡើយ ។
កាលដែលចិត្តរបស់តថាគតខ្ជាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធផ្លូវផង មិនមានទីទួលពោល
គឺកិលេស ប្រាសចាកឧបកិលេស មានសភាពជាចិត្តទន់ គួរដល់ការវនា-
កម្ម ជាចិត្តនឹងជឿ មិនញាប់ញ័រទៅតាមអារម្មណ៍ (ដោយអំណាចឈាន
ទាំង ២) ដោយប្រការដូច្នោះហើយ តថាគតបង្ហោចិត្តទៅដើម្បីបុព្វេនិវា-
សានុស្សតិញ្ញាណ ។ តថាគតនោះរលឹកឃើញនូវបុព្វេនិវាសច្រើនប្រការ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯកម្មិ ជាតិ ទ្វេបិ ជាតិយោ ។ មេ ។ ឥតិ
 សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ
 អនុស្សរាមិ ។ អយំ ខោ មេ អត្តិវេស្សន រត្តិយា
 បឋមេ យាមេ បឋមា វិជ្ជា អធិកតា អវិជ្ជា វិហតា
 វិជ្ជា ឧប្បន្នា តមោ វិហតោ អាណោកោ ឧប្បន្នោ
 យថាតំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិណោ បហិតត្តស្ស
 វិហារតោ ។ ឯវរុចាបិ ខោ មេ អត្តិវេស្សន ឧប្បន្នា
 សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ។

[៦៨] សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធិ បរិយោ-
 ទាតេ អនដ្ឋំណោ វិតត្ថបក្កិលេសេ មុទុក្ខតេ កម្មដីយេ
 បិតេ អានេញ្ចប្បត្តេ សត្តានំ ចុត្ថបចាតញ្ញាលាយ ចិត្តំ
 អភិទិដ្ឋាមេសី ។ សោ ទិព្វេន ចក្កុនា វិសុទ្ធិន អតិក្កន្ត-
 មាណុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមាណេ ឧបបដ្ឋមាណេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

គឺរលឹកឃើញជាតិ ១ ខ្លះ ជាតិ ២ ខ្លះ ។ បេ ។ រលឹកឃើញនូវបុព្វេនិវាស
 ច្រើនប្រការ ព្រមទាំងអាការគឺរូបនិងអាហារជាដើម ព្រមទាំងឧទ្ទេស
 គឺឈ្មោះនិងគោត្រកូលជាដើម ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ
 វិជ្ជាទី ១ នេះឯង តថាគតបានហើយក្នុងបឋមយាមនៃរាត្រី អវិជ្ជាខ្ចាត់បាត់
 ទៅហើយ វិជ្ជាក៏កើតឡើង សេចក្តីដឹងខ្ចាត់បាត់ទៅហើយ ពន្លឺក៏
 កើតឡើងដល់តថាគត ដូចបុគ្គលដែលមិនប្រមាទ មានព្យាយាមញ៉ាំង
 កិលេសឲ្យក្តៅ មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដែលបាននូវវិជ្ជាទី ១
 នោះដែរ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ទុកណាជាសុខវេទនាមានសភាពដូច្នោះ
 កើតឡើងដល់តថាគត ក៏មិនគ្របសង្កត់នូវចិត្តរបស់តថាគតបានឡើយ ។

[៦៨] កាលបើចិត្តរបស់តថាគតខ្ជាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធផ្លូវផង មិន
 មានទីទួលពោលគឺកិលេស ប្រាសចាកឧបក្កិលេស មានសភាពជាចិត្ត
 ទន់ គួរដល់ការវនាកម្ម ជាចិត្តនឹងជឹង មិនញាប់ញ័រទៅតាមអារម្មណ៍
 ដោយប្រការដូច្នោះហើយ តថាគតក៏បង្ហោនចិត្តទៅ ដើម្បីសត្តបុគ្គបុ-
 តញ្ញាណ ។ តថាគតនោះ មានចក្ខុដូចជាទិព្វដ៏ស្អាត កន្លងហួសចក្ខុ
 របស់មនុស្សធម្មតា ក៏បានឃើញនូវពួកសត្វដែលច្យុត ដែលកើតឡើង

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្ត តីសុ តតិយា វិជ្ជា

ហីនេ បណ្ឌិតេ សុវណ្ណោ ទុព្វណ្ណោ សុកតេ ទុក្កតេ
 យថាកម្មបតេ សត្តេ បដាធាមិ ។ បេ ។ អយំ
 ខោ មេ អត្តិវេស្សន រត្តិយា មជ្ឈិមេ យាមេ
 ទុតិយា វិជ្ជា អធិកតា អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បដ្ឋា
 តមោ វិហតោ អាណោកោ ឧប្បដ្ឋោ យថាតំ
 អប្បមត្តស្ស អាតាបិដោ បហិតត្តស្ស វិហារតោ ។
 ឯវរុទាបិ ខោ មេ អត្តិវេស្សន ឧប្បដ្ឋា សុខា
 វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ។

[៦៩] សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធវេ បរិ-
 យោទាតេ អនង្គណោ វិតត្ថបក្កិលេសេ មុទុក្ខតេ កម្ម-
 ដីយេ បិតេ អានេញ្ចប្បត្តេ អាសវាជំ ខយញ្ញាណាយ
 ចិត្តំ អភិទិដ្ឋាមេសី ។ សោ ឥទំ ទុក្ខន្ទិ យថាក្ខតំ
 អព្ពញ្ញាសី អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ យថាក្ខតំ អព្ពញ្ញា-
 សី អយំ ទុក្ខនិរោធតាមិដី បដិបទាតិ យថាក្ខតំ
 អព្ពញ្ញាសី ឥមេ អាសវាតិ យថាក្ខតំ អព្ពញ្ញាសី

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ បណ្តាវិជ្ជាទាំង ៣ វិជ្ជាទី ៣

ជាសត្វថោកទាបខ្លះ ខ្ពង់ខ្ពស់ខ្លះ មានរូបល្អខ្លះ រូបអាក្រក់ខ្លះ មានគតិ
ល្អខ្លះ គតិអាក្រក់ខ្លះ មួយវិញទៀត តថាគតដឹងច្បាស់ នូវពួកសត្វ
ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្ម ។ បេ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ វិជ្ជាទី ២ នេះឯង
តថាគតបានហើយក្នុងមជ្ឈិមយាមនៃរាត្រី អវិជ្ជាខ្ចាត់បាត់ទៅហើយ វិជ្ជាក៏
កើតឡើង សេចក្តីដឹងត្រូវខ្ចាត់បាត់ទៅហើយ ពន្លឺក៏កើតឡើងដល់តថាគត
ដូចបុគ្គលដែលមិនប្រមាទ មានព្យាយាមញ៉ាំងកិលេសឲ្យក្តៅ មានចិត្ត
បញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដែលបាននូវវិជ្ជាទី ២ ដូច្នោះដែរ ។ ម្នាល
អគ្គិវេស្សនៈ ទុកណាជាសុខវេទនាមានសភាពដូច្នោះ កើតឡើងដល់
តថាគត ក៏មិនគ្របសង្កត់នូវចិត្តរបស់តថាគតបានឡើយ ។

[៦៩] កាលបើចិត្តរបស់តថាគតខ្ជាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធ ផ្លូវផង មិន
មានទីទួលពោលគឺកិលេស ប្រាសចាកឧបក្កិលេស មានសភាពជាចិត្ត
ទន់ គួរដល់ការវនាកម្ម ជាចិត្តនឹងជឿ មិនញាប់ញ័រទៅតាមអារម្មណ៍
យ៉ាងនេះហើយ តថាគតក៏បង្ហោនចិត្តទៅ ដើម្បីអាសវក្ខយញ្ញាណ ។
តថាគតនោះបានដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខ បានដឹងច្បាស់តាម
ពិតថា នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ បានដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជា
ទីរលត់ទុក្ខ បានដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅ
កាន់ទីរលត់ទុក្ខ បានដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាអាសវៈ បានដឹងច្បាស់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អយំ អាសវសមុទយោតិ យថាក្ខតំ អព្ពញ្ញាសី អយំ
 អាសវនិរោជោតិ យថាក្ខតំ អព្ពញ្ញាសី អយំ អា-
 សវនិរោជតាមិនី បដិបទាតិ យថាក្ខតំ អព្ពញ្ញាសី ។
 តស្ស មេ ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាស-
 វាមិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ត ភវាសវាមិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ត អវិជ្ជា-
 សវាមិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ត ។ មេ ។ ធាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ
 អព្ពញ្ញាសី ។ អយំ ខោ មេ អក្កិវេស្សន វត្តិយា
 បច្ឆិមេ យាមេ តតិយា វិជ្ជា អទិតតា អវិជ្ជា វិហតា
 វិជ្ជា ឧប្បន្នា តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ
 យថាតំ អប្បមត្តស្ស អាតាមិទោ បហិតត្តស្ស វិហា-
 រតោ ។ ឯវរូចាមិ ខោ មេ អក្កិវេស្សន ឧប្បន្នា
 សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ។

[៧០] អភិជាតាមិ ខោ បនាហំ អក្កិវេស្សន អនេ-
 កសតាយ បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតា ។ អបិស្ស មំ
 ឯកមេកោ ឯវំ មញ្ញតិ មមេវារព្ព សមណោ កោត-
 មោ ធម្មំ ទេសេតីតិ ។ ន ខោ បនេតំ អក្កិវេស្សន

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

តាមពិតថា នេះជាធម៌នាំឲ្យកើតអាសវៈ បានដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជា
 ទីរលត់អាសវៈ បានដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរ
 ទៅកាន់ទីរលត់អាសវៈ ។ កាលបើតថាគតនោះដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
 យ៉ាងនេះហើយ ចិត្តរបស់តថាគតរួចចាកកាមាសវៈផង ចិត្តរបស់តថាគត
 រួចចាកភវាសវៈផង ចិត្តរបស់តថាគត រួចចាកអវិជ្ជាសវៈផង ។ បេ ។
 តថាគតដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ច
 នេះទៀតមិនមានឡើយ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ វិជ្ជាទី ៣ នេះឯង តថា-
 គតបានហើយក្នុងបច្ច័មយាមនៃរាត្រី អវិជ្ជាខ្ចាត់បាត់ទៅហើយ វិជ្ជាក៏
 កើតឡើង សេចក្តីដឹងតិខ្ចាត់បាត់ទៅហើយ ពន្លឺក៏កើតឡើងដល់តថាគត
 ដូចបុគ្គលដែលមិនប្រមាទ មានព្យាយាមញ៉ាំងកិលេសឲ្យក្តៅ មានចិត្ត
 បញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដែលបាននូវវិជ្ជាទី ៣ ដូច្នោះដែរ ។ ម្នាល
 អគ្គិវេស្សនៈ ទុកណាជាសុខវេទនាមានសភាពដូច្នោះ កើតឡើងដល់
 តថាគត ក៏មិនគ្របសង្កត់នូវចិត្តរបស់តថាគតបានឡើយ ។

[៧០] ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតធ្លាប់ជាអ្នកសំដែងធម៌ដល់
 បរិស័ទច្រើនរយ ។ ជនម្នាក់ ៗ សំគាល់តថាគតយ៉ាងនេះថា ព្រះសមណ-
 គោតម សំដែងធម៌ចំពោះអញតែម្នាក់ឯង ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ចំណែក

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ សម្មទ្យោសម្មទ្យោតា

ឯវំ ទដ្ឋព្វំ យារុទេវ វិញ្ញាបនត្ថាយ តថាគតោ សម្មទេវ
 តេសំ ធម្មំ ទេសេតីតិ ។ សោ ខោ អហំ អក្កិវេស្ស-
 ន តស្សាយេវ កាថាយ បរិយោសានេ តស្មីយេវ
 បុរិមស្មី សមាធិនិមិត្តេ អដ្ឋត្ថមេវ ចិត្តំ សណ្ណាបេមិ
 សន្និសីទាមិ សមាទហាមិ ឯកោទី ករោមិ^(១) យេន
 សុទំ និច្ចកប្បំ វិហារមីតិ ។ ឱកប្បជ័យមេតំ កោតោ
 កោតមស្ស យថាតំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស អភិ-
 ជាតាតិ ខោ^(២) បន កវំ កោតមោ ទិវា សុបិតាតិ ។
 អភិជាតាមហំ អក្កិវេស្សន កិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ
 បច្ឆា ភត្តំ បិណ្ណាចាតប្បជិក្កន្តោ ចតុក្កុណំ សដ្ឋ្យាដី
 បញ្ញាបេត្វា ទក្ខិណោន បស្សេន សតោ សម្ប-
 ជាដោ និទ្ធុំ ឱក្កមិតាតិ ។ ឯតំ ខោ កោ កោតម
 ឯកេ សមណព្រាហ្មណា^(៣) សម្មោហាវិហារស្មី វទន្តីតិ ។
 ន ខោ អក្កិវេស្សន ឯត្តាវតា សម្មទ្យោ វា ហោតិ
 អសម្មទ្យោ វា អបិច អក្កិវេស្សន យថា សម្មទ្យោ វា

១ ឱ. ម. សន្និសាទេមិ ឯកោទី ករោមិ សមាទហាមីតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ឱ. ខោសទ្វោ
 នត្តិ ។ ៣ ម. សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលដែលរង្វេងនិងមិនរង្វេង

អ្នកកុំគប្បីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា ព្រះតថាគតសំដែងធម៌ ដល់ជនទាំង-
 ឡាយនោះ ដោយប្រពៃ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យគ្រាន់តែចេះដឹងប៉ុណ្ណោះ
 ដូច្នោះឡើយ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ តថាគតនោះឯង តែងនៅ
 អស់កាលជានិច្ច ដោយផលសមាធិណា កាលបើចប់គាថានោះហើយ
 តថាគតក៏តម្រង់ ទប់ទល់ តម្កល់ចិត្តខាងក្នុង ធ្វើឲ្យជាចិត្តមានអារម្មណ៍
 តែមួយ ក្នុងសមាធិនិមិត្តដែលមានហើយ អំពីមុននោះឯង ដោយ
 ផលសមាធិនោះ ។ សច្ចកនិគន្ធបុត្រពោលថា ពាក្យរបស់ព្រះគោតម
 ដ៏ចម្រើន ដែលជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធនេះ ជាពាក្យគួរជឿពិតហើយ
 ចុះព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ធ្លាប់ផ្ទុំលក់ក្នុងវេលាថ្ងៃឬទេ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ
 តថាគតត្រឡប់មកអំពីបិណ្ឌបាត ក្នុងវេលាបច្ឆាកត្ត ហើយក្រាលនូវ
 សង្ឃាដីមានជាន់ ៤ ហើយធ្លាប់សិនដោយចំហៀងខាងស្តាំ មានសតិ
 និងសម្បជញ្ញៈចុះសិបកាន់កិរិយាលក់ ក្នុងខែជាទីបំផុត នៃគិម្ភរដូវ ។
 បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ពោលនូវកិរិយា
 ដេកលក់នេះឯង ថាជាធម៌ជាគ្រឿងនៅ ប្រកបដោយសេចក្តីវង្វេង ។
 ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ បុគ្គលវង្វេងក្តី មិនវង្វេងក្តី មិនមានដោយហេតុ
 ប៉ុណ្ណោះឡើយ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ មួយយ៉ាងទៀត បុគ្គលវង្វេងក្តី

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ហោតិ អសម្មុទ្ពោ វា តំ សុណាហិ សាធុកំ មនសិ-
ករោហិ កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវំ កោតិ ខោ សច្ចកោ
និកន្តបុត្តោ ភកវតោ បច្ចស្សោសិ ។

[៧១] ភកវា ឯតទរោច កថញ្ច អត្តិវេស្សន
សម្មុទ្ពោ ហោតិ យស្ស កស្សចិ អត្តិវេស្សន យេ
អាសវា សង្កិលេសិកា ចោនោព្ពវិកា សទរា
ទុក្ខវិចាកា អាយតី ជាតិជរាមរណីយា អប្បហីនា
តមហំ សម្មុទ្ពោតិ រទាមិ អាសវានំ ហិ អត្តិវេស្សន
អប្បហាណា សម្មុទ្ពោ ហោតិ យស្ស កស្សចិ អត្តិ-
វេស្សន យេ អាសវា សង្កិលេសិកា ចោនោព្ពវិកា
សទរា ទុក្ខវិចាកា អាយតី ជាតិជរាមរណីយា
បហីនា តមហំ អសម្មុទ្ពោតិ រទាមិ អាសវានំ
ហិ អត្តិវេស្សន បហាណា អសម្មុទ្ពោ ហោតិ ។
តថាគតស្ស ខោ អត្តិវេស្សន យេ អាសវា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

មិនវង្វេងក្តី ដោយហេតុណា អ្នកចូរស្តាប់ នូវហេតុនោះចុះ ចូរ
យកចិត្តទុកដាក់ឲ្យស្រួលបួលចុះ តថាគតនឹងសំដែងឲ្យស្តាប់ ។ សច្ច-
កនិគន្ធបុត្រ ក៏ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា
ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[៧១] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដូច្នោះថា ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ
បុគ្គលវង្វេងតើដូចម្តេច ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ អាសវៈទាំងឡាយណាជា
ធម៌ដ៏សៅហ្មង នាំសត្វឲ្យកើតទៀត ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ
មានវិបាកជាទុក្ខ ប្រកបដោយជាតិនិងជរាមរណៈតទៅ បុគ្គលណា
នីមួយមិនបានលះចោលចេញហើយ តថាគតហៅបុគ្គលនោះ ថាជាអ្នក
វង្វេង ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ ព្រោះថាបុគ្គលដែលឈ្មោះថាវង្វេងព្រោះហេតុ
តែមិនបានលះបង់ចោលនូវអាសវៈទាំងឡាយ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ អាសវៈ
ទាំងឡាយណា ជាធម៌ដ៏សៅហ្មង នាំសត្វឲ្យកើតទៀត ប្រកបដោយ
សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានវិបាកជាទុក្ខ ប្រកបដោយជាតិនិងជរាមរណៈ
តទៅ បុគ្គលណានីមួយ បានលះបង់ចេញហើយ តថាគតហៅ
បុគ្គលនោះ ថាជាអ្នកមិនវង្វេង ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ ព្រោះថាបុគ្គល
ដែលឈ្មោះថា មិនវង្វេង ព្រោះបានលះបង់នូវអាសវៈទាំងឡាយចេញ
ស្រឡះហើយ ។ ម្ចាស់អគ្គិវេស្សនៈ អាសវៈទាំងឡាយណា

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ ភគវតោ បសំសា

សង្កិលេសិកា ចោដោព្តវិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា

អាយតី ជាតិជរាមរណីយា បហីនា ឧច្ឆិទ្ទមូលា

តាលាវត្ថុកតា អនការ្កតា អាយតី អនុប្បាទធម្មា ។

សេយ្យថាបិ នាម អក្កិវេស្សន តាលោ មត្តកច្ឆិដ្ឋោ

អភព្វោ បុន វិរុទ្ធិយា ឯវមេវ ខោ អក្កិវេស្សន

តថាគតស្ស យេ អាសវា សង្កិលេសិកា ចោដោ-

ព្តវិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា អាយតី ជាតិជ-

រាមរណីយា បហីនា ឧច្ឆិទ្ទមូលា តាលាវត្ថុកតា

អនការ្កតា អាយតី អនុប្បាទធម្មាតិ ។

[៧២] ឯវំ វុត្តេ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ ភគវន្តំ

ឯតទរោច អច្ឆរិយំ កោ កោតម អព្ភតំ កោ កោតម

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ការពោលសរសើរព្រះមានព្រះភាគ

ជាធម៌ដ៏សៅហ្មង នាំសត្វឲ្យកើតទៀត ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ
 មានវិបាកជាទុក្ខ ប្រកបដោយជាតិនិងជរាមរណៈតទៅ តថាគតបានលះ
 បង់ស្រឡះហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់អស់ហើយ បានធ្វើឲ្យនៅសល់
 តែទីនៅ^{១)} ដូចជាទីនៅរបស់ដើមឆ្នោត ធ្វើមិនឲ្យចម្រើនតទៅទៀត មាន
 សភាពមិនកើតឡើងតទៅ ។ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ ដើមឆ្នោតកំបុតកមិនគួរ
 លូតលាស់ដុះឡើងវិញបាន យ៉ាងណាមិញ ម្នាលអគ្គិវេស្សនៈ អាសវៈ
 ទាំងឡាយណា ជាធម៌ដ៏សៅហ្មង នាំសត្វឲ្យកើតទៀត ប្រកបដោយ
 សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានវិបាកជាទុក្ខ ប្រកបដោយជាតិនិងជរាមរណៈ
 តទៅ តថាគតបានលះបង់ចេញស្រឡះហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់អស់
 ហើយ បានធ្វើឲ្យនៅសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅរបស់ដើមឆ្នោត បាន
 ធ្វើមិនឲ្យចម្រើនតទៅទៀត មានសភាពមិនកើតឡើងតទៅ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧២] កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រកាសយ៉ាងនេះហើយ
 សច្ចកនិគន្ធបុត្រ ក៏និយាយដូច្នោះនឹងព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើន អស្ចារ្យណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ចំឡែកណាស់

១ ទីនៅក្នុងទីនេះសំដៅយកចិត្តសន្តាន គឺព្រះតថាគតធ្វើអាសវៈឲ្យអស់ទៅ នៅសល់
 តែចិត្តសន្តាន ប្រៀបដូចជាដើមឆ្នោតគេកាស់រំលើងចោលចេញ នៅសល់តែកន្លែងនោះ ហៅ
 ថាទីនៅរបស់ដើមឆ្នោត ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

យាវត្តិទំ កោតោ កោតមស្ស ឯវំ អាសន្ន អាសន្ន
 វុច្ចមានស្ស ឧបនីតេហិ វចនបថេហិ សមុទាចរិយមា-
 នស្ស ឆរិវណ្ណោ ចេវ បរិយោទាយតិ មុខវណ្ណោ ច
 វិប្បសីទតិ យថាតំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស អភិជា-
 នាមហំ កោ កោតម បូរណំ កស្សបំ វាទេន វាទំ
 សមារកិតា សោមិ មយា វាទេន វាទំ សមារទ្ធោ
 អញ្ញោនញ្ញំ បដិចរិ ពហិទ្ធា កចំ អបនាមេសិ
 កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច ចាត្វាកាសិ
 កោតោ បន កោតមស្ស ឯវំ អាសន្ន អាសន្ន វុច្ចមា-
 នស្ស ឧបនីតេហិ វចនបថេហិ សមុទាចរិយមានស្ស
 ឆរិវណ្ណោ ចេវ បរិយោទាយតិ មុខវណ្ណោ ច វិប្បសីទតិ
 យថាតំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស អភិជានាមហំ
 កោ កោតម មក្ខលី កោសាលំ... អទិតំ កេស-
 កម្ពលំ... បកុដំ កច្ចាយនំ... សញ្ចយំ វេលដ្ឋ-
 បុត្តំ... និកន្តំ ធាជបុត្តំ វាទេន វាទំ សមា-
 រកិតា សោមិ មយា វាទេន វាទំ សមារទ្ធោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

(ព្រោះ) ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន កាលដែលខ្ញុំព្រះអង្គពោលសង្កត់សង្កិន និយាយដោយគន្លងពាក្យជ្រៀតបៀតផ្សេង ៗ យ៉ាងនេះ ក៏នៅតែមានព្រះ ឆរិវណ្ណផ្លូវផង ទាំងសម្បុរព្រះភក្ត្រទៀតក៏ថ្វាស្រស់បស់ ព្រោះថាព្រះអង្គ សមជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធពិត បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ ធ្លាប់លើកឡើងនូវទោសដោយពាក្យចំពោះបូរណកស្សប ឯបូរណកស្សប នោះ លុះខ្ញុំព្រះអង្គលើកឡើងនូវទោសដោយពាក្យហើយ ក៏បិទបាំងនូវ ពាក្យដទៃដោយពាក្យដទៃ ហើយច្រានពាក្យចោលទៅខាងក្រៅហើយ ធ្វើនូវសេចក្តីក្រោធផង ទោសៈផង សេចក្តីមិនត្រេកអរផង ឲ្យប្រាកដ ឡើង ចំណែកព្រះគោតមដ៏ចម្រើន កាលដែលខ្ញុំព្រះអង្គពោលសង្កត់ សង្កិននិយាយដោយគន្លងពាក្យជ្រៀតបៀតផ្សេង ៗ យ៉ាងនេះ ក៏នៅ តែមានព្រះឆរិវណ្ណផ្លូវផង ទាំងសម្បុរព្រះភក្ត្រទៀត ក៏ថ្វាស្រស់បស់ ព្រោះថា ព្រះអង្គសមជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធពិត បពិត្រព្រះគោតម ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គធ្លាប់លើកឡើងនូវទោស ដោយពាក្យចំពោះមក្ខុលិ- គោសាល... ចំពោះអជិតកេសកម្ពល... ចំពោះបកុជកច្ចាយនៈ... ចំពោះ សញ្ញយវេលដ្ឋបុត្ត... លើកឡើងនូវទោសដោយពាក្យចំពោះនិគន្ធនាដ- បុត្ត ឯនិគន្ធនាដបុត្រនោះ លុះខ្ញុំព្រះអង្គលើកឡើងនូវទោសដោយពាក្យ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្ត ភគវតោ បសំសា

អញ្ញោនញ្ញំ បដិចរិ ពហិទ្ធា កងំ អបនាមេសិ
កោបញ្ច នោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច ចាត្វា កាសិ
កោតោ បន កោតមស្ស ឯវំ អាសន្ន អាសន្ន
វុច្ចមានស្ស ឧបដីតេហិ វចនបថេហិ សមុទាចរិយ-
មានស្ស ឆរិវណ្ណោ ថេវ បរិយោទាយតិ មុខវណ្ណោ
ច វិប្បសីទតិ យថាតំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស
ហន្ត ចទានិ មយំ កោ កោតម កច្ឆាម ពហុកិច្ចា
ពហុករណីយាតិ ។ យស្សទានិ តំ អត្តិវស្សន
កាលំ មញ្ញសីតិ ។ អថខោ សច្ចកោ និកន្តបុត្តោ
ភគវតោ កាសិតំ អភិនទ្ធិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយា-
សនា បញ្ញាមីតិ ។

មហាសច្ចកសុត្តំ ឆដ្ឋំ និដ្ឋិតំ ។

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ការពោលសរសើរព្រះមានព្រះភាគ

ហើយ ក៏បិទបាំងនូវពាក្យដទៃដោយពាក្យដទៃ ហើយច្រានពាក្យចោល
 ខាងក្រៅ ហើយធ្វើនូវសេចក្តីក្រោធផង ទោសៈផង សេចក្តីមិនត្រឹមត្រូវ
 អរផងឲ្យប្រាកដឡើង ចំណែកព្រះគោតមដ៏ចម្រើន កាលដែលខ្ញុំព្រះអង្គ
 ពោលសង្កត់សង្កិននិយាយដោយគន្លងពាក្យជ្រៀតបៀតផ្សេង ៗ យ៉ាង
 នេះហើយ ក៏នៅតែមានព្រះធីវីវណ្ណផ្លូវផង ទាំងសម្បុរព្រះកក្រដៅតក់ថ្លា
 ស្រស់បស់ ព្រោះព្រះអង្គសមជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធពិត ប៉ុណ្ណឹងចុះ
 ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ឥឡូវនេះខ្ញុំព្រះអង្គសូមលាទៅ ព្រោះមានកិច្ចច្រើន
 មានការងារច្រើន ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកាថា ម្ចាស់
 អគ្គិវេស្សនៈ ឥឡូវនេះ អ្នកសំគាល់នូវកាលដែលគួរនឹងត្រឡប់ទៅវិញ
 ចុះ ។ លំដាប់នោះ សច្ចកនិគន្ធបុត្រត្រេកអរ រីករាយហើយចំពោះភា-
 សិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រោកចាកទីអង្គុយ ចៀសចេញទៅ ។

ចប់ មហាសច្ចកសូត្រ ទី ៦ ។

សត្តមំ ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្តំ

[៧៣] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកវា
 សារត្តិយំ វិហារតិ បុញ្ញារាមេ មិការមាតុ ចាសារេ ។
 អថខោ សក្កោ ទេវានមិទ្ធោ យេន ភកវា តេនុប-
 សង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ
 អជ្ជាសិ ។ ឯកមន្តំ បិតោ ខោ សក្កោ ទេវានមិទ្ធោ
 ភកវន្តំ ឯតទវោច កិត្តារតា នុ ខោ ភន្តេ ភិក្ខុ
 សង្ខីត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ
 អច្ចន្តយោកក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសារោ
 សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សានន្តិ ។

[៧៤] ឥធិ ទេវានមិទ្ធោ ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ
 សព្វេ ធម្មា ធាលំ អភិនិវេសាយាតិ ឯវញ្ចេ តំ ទេវាន-
 មិទ្ធោ ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ សព្វេ ធម្មា ធាលំ
 អភិនិវេសាយាតិ សោ សព្វំ ធម្មំ អភិជាតាតិ

ចូឡ្យតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ទី ៧

[៧៣] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់គង់ក្នុងប្រាសាទរបស់មិគារមាតា នាវត្តបុញ្ញារាម ជិតក្រុង
 សាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង សក្កទេវរាជជាធំជាងពួកទេវតា ចូលទៅគាល់
 ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះ
 ភាគ រួចបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះសក្កទេវរាជ ជាធំជាងពួកទេវតា
 បិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះ
 ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុជាអ្នកមានចិត្តបង្កោនទៅក្នុងព្រះនិព្វាន
 ជាទីក្ស័យទៅនៃតណ្ហា ជាអ្នកមានសេចក្តីចូលចិត្តទៀង មានសេចក្តី
 ក្សេមក្សាន្តចាកយោគៈទៀង ជាអ្នកប្រព្រឹត្តដ៏ប្រសើរទៀង មានទីបំផុត
 ទៀងទាត់ ជាបុគ្គលប្រសើរជាងទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ដោយ
 សង្ខេប តើមានប៉ុន្មាន ។

[៧៤] ព្រះអង្គត្រាស់ថា បពិត្រទេវានមិន្ទៈ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ
 បានស្តាប់ពាក្យថា បុគ្គលមិនគួរប្រកាន់នូវធម៌ទាំងពួង^(១) (ដោយអំណាច
 តណ្ហានិងទិដ្ឋិ) បពិត្រទេវានមិន្ទៈ លុះភិក្ខុបានស្តាប់ពាក្យនុ៎ះថា បុគ្គលមិន
 គួរប្រកាន់នូវធម៌ទាំងពួងយ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុនោះរមែងដឹងច្បាស់ នូវធម៌

១ ធម៌ទាំងពួងក្នុងទីនេះ បានដល់ខន្ធ ៥ អាយតនៈ ១២ និងធាតុ ១៨ ។ អដ្ឋកថា ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ សង្ខិត្តេន វិមុត្តិកថា

សព្វំ ធម្មំ អភិញ្ញាយ សព្វំ ធម្មំ បរិដាណតិ

សព្វំ ធម្មំ បរិញ្ញាយ យំ កក្កុ វេទនំ វេទេតិ

សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា សោ

តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហារតិ វិរាតានុបស្សី

វិហារតិ និរោធានុបស្សី វិហារតិ បដិទិស្សត្តានុបស្សី

វិហារតិ សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហារន្តោ

វិរាតានុបស្សី វិហារន្តោ និរោធានុបស្សី វិហារន្តោ

បដិទិស្សត្តានុបស្សី វិហារន្តោ ន កិក្កុ លោកេ

ឧទាទិយតិ អនុទាទិយំ ន បរិតស្សតិ អបរិតស្សំ

បច្ចុត្តញ្ញោ បរិទិញាយតិ ទីណា ជាតិ រុសិតំ ព្រហ្មច-

រិយំ កតំ ករណីយំ ធាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បដាណតិ

ឯត្តារតា ខោ ទេវានមិទ្ធិ ភិក្ខុ សង្ខិត្តេន តណ្ហាសដ្ឋខ-

យវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ អច្ចន្តយោកក្ខេមី អច្ចន្ត-

ព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសាណោ សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សានន្តិ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡតណ្ហាសង្ខយសូត្រ វិមុត្តិកថាដោយសង្ខេប

ទាំងពួង លុះដឹងច្បាស់នូវធម៌ទាំងពួងហើយ រមែងកំណត់ដឹងនូវធម៌
 ទាំងពួង លុះកំណត់ដឹងនូវធម៌ទាំងពួងហើយ រមែងសោយនូវវេទនា
 ណាមួយ ជាសុខឬជាទុក្ខ ឬមិនទុក្ខមិនសុខ ភិក្ខុនោះជាអ្នកពិចារណា
 ឃើញថាមិនទៀង ពិចារណាឃើញថាជាទីប្រាសចាកតម្រេក ពិចារ-
 ណាឃើញថាជាគ្រឿងរំលត់ ពិចារណាឃើញថាគួរលះបង់ ក្នុងវេទនា
 ទាំងឡាយនោះ កាលបើភិក្ខុនោះ ពិចារណាឃើញថាមិនទៀង ពិចារ-
 ណាឃើញថាជាទីប្រាសចាកតម្រេក ពិចារណាឃើញថាជាគ្រឿងរំលត់
 ពិចារណាឃើញថាគួរលះបង់ ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនោះហើយ ក៏
 មិនបានប្រកាន់នូវធម្មជាតិអ្វីតិចតួចក្នុងលោកឡើយ កាលបើមិនប្រកាន់
 រមែងមិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុត ក៏រំលត់កិលេសដោយខ្លួនឯង
 បាន ទើបដឹងច្បាស់ថា ជាតិរបស់អាត្មាអញអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌
 អាត្មាអញបានអប់រំហើយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើ អាត្មាអញក៏បានធ្វើហើយ
 កិច្ចដទៃក្រៅអំពីកិច្ចនេះ មិនមានឡើយ បពិត្រទេវានមិន្ទៈ ភិក្ខុជា
 អ្នកបង្ហោនចិត្តទៅក្នុងព្រះនិព្វាន ជាទីក្ស័យទៅនៃតណ្ហា ជាអ្នកមាន
 សេចក្តីចូលចិត្តទៀង មានសេចក្តីក្សេមក្សាន្តចាកយោគៈទៀង ជាអ្នក
 ប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរទៀង មានទីបំផុតទៀងទាត់ ជាបុគ្គលប្រសើរជាង
 ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ដោយសង្ខេប មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អថខោ សក្កោ ទេវានមិដ្ឋោ ភកវតោ កាសិភំ អភិ-
នទ្ធិត្វា អនុមោទិត្វា ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិលំ
កត្វា តត្តេវន្តរាយិ ។

[៧៥] តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា
មហាមោក្កល្លាដោ ភកវតោ អវិទូរេ និសិដ្ឋោ ហោតិ ។

អថខោ អាយស្មតោ មហាមោក្កល្លានស្ស ឯតទហោ-
សិ កិណ្ឌុ ខោ សោ យក្ខោ ភកវតោ កាសិភំ
អភិសមេច្ច អនុមោទតិ^(១) ឧទាហុ ដោតិ យន្ទ្រាហំ
ភំ យក្ខំ ជានេយ្យំ យទិ វា សោ យក្ខោ ភកវតោ
កាសិភំ អភិសមេច្ច អនុមោទតិ យទិ វា ដោតិ ។

អថខោ អាយស្មា មហាមោក្កល្លាដោ សេយ្យថាវិ ឆាម
ពលវា បុរិសោ សម្មិញ្ញតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ បសារិភំ
វា ពាហំ សម្មិញ្ញេយ្យ ឯវមេវ បុព្វារមេ មិការមាតុ ចា-
សានេ អន្តរហិតោ ទេវេសុ តាវត្ថីសេសុ ចាតុរហោសិ ។

តេន ខោ បន សមយេន សក្កោ ទេវានមិដ្ឋោ

១ ឱ. ម. អនុមោទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

លំដាប់នោះ សក្កទេវរាជជាធំជាងពួកទេវតាត្រេកអរ អនុមោទនានូវ
ភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រាបបង្គំលាព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើ
ប្រទក្សិណ រួចស្រាប់តែបាត់ចាកទីនោះមួយរំពេច ។

[៧៥] ចូនជាសម័យនោះឯង ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ
គង់នៅ ក្នុងទីជិតព្រះមានព្រះភាគ ។ ទើបព្រះមហាមោគ្គល្លាន មាន
អាយុ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ទេវតានោះបានដឹងនូវភាសិតរបស់ព្រះ
មានព្រះភាគ ហើយអនុមោទនា ឬមិនបានដឹងទេ ហើយអនុមោទនា
ទោះបីទេវតានោះដឹងនូវភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយបានអនុមោ-
ទនាក្តី មិនបានដឹងហើយ អនុមោទនាក្តី គួរតែអាត្មាអញ្ញស្គាល់ទេវតា
នោះ ។ គ្រានោះ ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ ក៏បាត់អំពីវត្ត
បុព្វរាម ជាមិត្តរមាតុប្រាសាទ មួយរំពេច ហើយក៏ទៅប្រាកដនៅនា
ឋានតាវត្តិដ្ឋិរទេវលោក ដូចបុរសមានកម្លាំងលាដៃដៃលបត់ចូល ឬបត់
ចូលនូវដៃដៃលលាចេញដូច្នោះឯង ។ សម័យនោះឯង ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ សក្កោបសង្កមនំ

ឯកបុណ្ណារីកេ ឧយ្យានេ ទិព្វេហិ បញ្ចហិ តុរិយស-
 តេហិ សមប្បិតោ សមដ្ឋិត្តោ បរិចារេតិ ។ អន្ធិសា
 ខោ សក្កោ ទេវានមិទ្ធោ អាយស្មន្តំ មហា-
 មោក្កល្លានំ ទូរតោ ។ អាតច្ចន្តំ ទិស្វាន តានិ
 ទិព្វានិ បញ្ច តុរិយសតានិ បដិបណ្ណាមេត្វា យេនា-
 យស្មា មហាមោក្កល្លានោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា
 អាយស្មន្តំ មហាមោក្កល្លានំ ឯតទរោច ឯហិ ខោ
 មារិស មោក្កល្លាន ម្នាតតំ មោក្កល្លាន ចិរស្សំ
 ខោ មារិស មោក្កល្លាន ឥមំ បរិយាយមកាសិ យទិទំ
 ឥធាតមនាយ និសីទ មារិស មោក្កល្លាន ឥទមាសនំ
 បញ្ញត្តនិ ។ និសីទិ ខោ អាយស្មា មហាមោក្កល្លានោ
 បញ្ញត្តេ អាសនេ ។ សក្កោបិ ខោ ទេវានមិទ្ធោ
 អញ្ញតរំ នីចំ អាសនំ កហេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

[៧៦] ឯកមន្តំ និសីទន្តំ ខោ សក្កំ ទេវានមិទ្ធិ អា-
 យស្មា មហាមោក្កល្លានោ ឯតទរោច យថាកចំ បន
 តេ កោសិយ ភកវា សង្កិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តិ

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ ការចូលទៅគាល់សក្កទេវរាជ

កំពុងតែក្រសាលសប្បាយរីករាយស្តប់ស្តល់ ដោយតូរ្យតន្ត្រីជាទិព្វ ទាំង
 ប្រាំរយក្នុងឱទ្យានឈ្មោះឯកបុណ្ណរីកៈ ។ ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជបានឃើញព្រះ
 មហាមោគ្គល្លានមានអាយុនិមន្តមកពីចម្ងាយលិម ។ លុះឃើញហើយក៏
 បញ្ឈប់នូវតូរ្យតន្ត្រីជាទិព្វទាំងប្រាំរយនោះ ហើយចូលទៅរកព្រះមហា-
 មោគ្គល្លានមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បានពោលពាក្យនេះនឹង
 ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុថា បពិត្រព្រះមោគ្គល្លានអ្នកនិទ្ទក្ខ សូម
 និមន្តមក បពិត្រព្រះមោគ្គល្លានអ្នកនិទ្ទក្ខ លោកម្ចាស់និមន្តមកនេះ ជា
 ការស្រួលហើយ បពិត្រព្រះមោគ្គល្លានអ្នកនិទ្ទក្ខ លោកម្ចាស់ខានធ្វើបរិ-
 យាយដើម្បីនិមន្តមកក្នុងទីនេះ ជាយូរហើយ បពិត្រព្រះមោគ្គល្លានអ្នក
 និទ្ទក្ខ សូមលោកម្ចាស់និមន្តគង់ចុះ អាសនៈនេះហើយខ្ញុំព្រះករុណា
 ក្រាលទុកប្រគេន ។ ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ ក៏គង់លើអាសនៈ
 ដែលព្រះឥន្ទ្រាធិរាជក្រាលប្រគេន ។ ចំណែកព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ ក៏
 កាន់យកអាសនៈទាបមួយ គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

[៧៦] លុះព្រះឥន្ទ្រាធិរាជគង់ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះមហា-
 មោគ្គល្លានមានអាយុ បានសួរសេចក្តីនេះថា បពិត្រកោសិយៈ ព្រះ
 មានព្រះភាគ បានត្រាស់សំដែងនូវកិរិយាបង្ហោនចិត្តទៅកាន់ព្រះនិព្វាន
 ជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហា ដោយសេចក្តីសង្ខេបចំពោះមហារាជ ដូចម្តេចខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អកាសិ សាធុ មយម្បិ ឯតិស្សា កថាយ កា-
 តិណោ អស្សាម សវនាយាតិ ។ មយំ ខោ មារិស
 មោក្កល្លាន ពហុកិច្ចា ពហុករណីយា អប្បេវ នាម
 សកេន ករណីយេន អបិច ទេវានំយេវ^(១) តារត្តិសានំ
 ករណីយេន អបិច មារិស មោក្កល្លាន សុស្សុត្តិ-
 យេវ^(២) ហោតិ សុកហិតំ សុមនសិកតំ សុបដារិតំ
 យន្នោ ខោ^(៣) ទិប្បមេវ អន្តរាយតិ ភូតបុព្វំ មារិស
 មោក្កល្លាន ទេវាសុវសដ្ឋាមោ សម្មុបព្យុទ្ឋោ អហោសិ
 តស្មី ខោ បន មារិស មោក្កល្លាន សដ្ឋាមេ ទេវា
 ទិទីសុ អសុរា បរាទិទីសុ សោ ខោ អហំ មារិស
 មោក្កល្លាន ទេវាសុវសដ្ឋាមំ^(៤) អភិវិទិទិត្វា វិទិតសដ្ឋា-
 មោ តតោ បទិទិវត្តិត្វា វេជយន្តំ នាម ចាសានំ មា-
 បេសី វេជយន្តស្ស ខោ បន មារិស មោក្កល្លាន ចា-
 សានស្ស ឯកសតំ និយ្យហំ ឯកមេកស្មី^(៥) និយ្យហោ
 សត្ត សត្ត ក្សជាតារសតានិ ឯកមេកស្មី ក្សជាតារ

១ ម. ទេវានំ ចេវ ។ ២ ម. សុស្សុត្តំ ចេវ ។ ៣ ម. យំ នោ ។ ៤ ឱ. ម. តំ សដ្ឋាមំ ។
 ៥ ម. ឯកេកស្មី ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

សូមព្រះរាជានុញ្ញាតចុះ ដ្បិតអាត្មាកាតជាអ្នកមានចំណែកដើម្បីស្តាប់ធម្ម-
 កថានេះផង ។ សក្កទេវរាជមានព្រះរាជឱង្ការតបថា បពិត្រព្រះមោគ្គ-
 ល្លានអ្នកនិទុំក្ខ ធ្វើដូចម្តេចខ្លួនខ្ញុំព្រះករុណាជាអ្នកមានកិច្ចច្រើន មាន
 ការងារត្រូវធ្វើច្រើន ដោយការងារដែលត្រូវធ្វើផ្ទាល់ខ្លួនផង ដោយការ
 ងារដែលត្រូវធ្វើចំពោះពួកទេវតា ក្នុងជាន់តារត្តិផ្សេងផង បពិត្រព្រះមោគ្គ-
 ល្លានអ្នកនិទុំក្ខ ឯពាក្យដែលខ្ញុំព្រះករុណាបានស្តាប់ត្រាប់ត្រង់ ធ្វើទុក
 ក្នុងចិត្ត ចាំទុកស្រួលបួលហើយ ពាក្យនោះក៏បាត់ទៅមួយរំពេច បពិត្រ
 ព្រះមោគ្គល្លាន អ្នកនិទុំក្ខ ពីព្រេងនាយមក មានសង្រ្គាមទេវតានឹង
 អសុរលើកជាក្បួនទី៧ បពិត្រព្រះមោគ្គល្លានអ្នកនិទុំក្ខ ប៉ុន្តែក្នុងសង្រ្គាម
 នោះ ពួកទេវតាមានជ័យជំនះ ឯពួកអសុរក៏បរាជ័យ បពិត្រព្រះមោគ្គ-
 ល្លានអ្នកនិទុំក្ខ លុះខ្ញុំព្រះករុណានោះ បានឈ្នះសង្រ្គាមទេវតានឹងអសុរ
 ហើយត្រឡប់មកអំពីទីនោះវិញ ក៏និម្មិតប្រាសាទឈ្មោះវេជយន្ត បពិត្រ
 ព្រះមោគ្គល្លានអ្នកនិទុំក្ខ ប្រាសាទវេជយន្ត (នោះ) មានដំបូលមួយរយ
 ក្នុងដំបូលមួយ ។ មានផ្ទះកំពូលប្រាំពីររយ ។ ក្នុងផ្ទះកំពូលមួយ ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ វេជយន្តប្បសំសា

សត្ត សត្ត អច្ឆរាយោ ឯកមេតិស្សា អច្ឆរាយ
 សត្ត សត្ត បរិចារិកាយោ ឥច្ឆយ្យាសិ នោ ត្ថំ
 មារិស មោក្កល្លាន វេជយន្តស្ស ចាសាទស្ស រា-
 មណោយ្យកំ ទដ្ឋន្តិ ។ អធិវាសេសិ ខោ អាយស្មា
 មហាមោក្កល្លានោ តុណ្ហិកាវេន ។

[៧៧] អថខោ សក្កោ ច ទេវានមិទ្ធោ វេស្ស-
 រណោ ច មហារាជា អាយស្មន្តំ មហាមោក្កល្លានំ បុ-
 រក្ខត្វា យេន វេជយន្តោ ចាសានោ តេនុបសង្កមីសុ ។
 អទ្ធសាសុំ^(១) ខោ សក្កស្ស ទេវានមិទ្ធស្ស បរិចារិកា-
 យោ អាយស្មន្តំ មហាមោក្កល្លានំ ទ្វរតោ រ អាតច្ឆន្តំ
 ទិស្វាន ឱតប្បមាណា ហិរិយមាណា សកំ សកំ ឱរកំ
 បរិសីសុ ។ សេយ្យថាបិ នាម សុណិសា សស្សុរំ ទិស្វា
 ឱតប្បតិ ហិរិយតិ ឯវមេវ^(២) សក្កស្ស ទេវានមិទ្ធស្ស
 បរិចារិកាយោ អាយស្មន្តំ មហាមោក្កល្លានំ ទិស្វា

១ ម. អទ្ធសំសុ ។ ២ ឱ. ឯវមេរំ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ការពោលសរសើរវេជយន្តប្រាសាទ

មានស្រីអប្សរប្រាំពីរ ។ នាក់ ក្នុងស្រីអប្សរម្នាក់ ។ មានស្រីបម្រើប្រាំពីរ ។

នាក់ បពិត្រព្រះមហាមោគ្គល្លានអ្នកនិទុក្ខ លោកម្ចាស់ចង់ឃើញកន្លែង

ដែលគួររីករាយរបស់វេជយន្តប្រាសាទដែរឬទេ ។ ព្រះមហាមោគ្គល្លាន

មានអាយុទទួលនិមន្ត ដោយតុណ្ហិភាព ។

[៧៧] គ្រានោះ ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជនិងវេស្សវណ្ណមហារាជឲ្យព្រះមហា-

មោគ្គល្លានមានអាយុនិមន្តមុខ ហើយនាំចូលទៅរកវេជយន្តប្រាសាទ ។

ពួកស្រីបម្រើ របស់ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ បានឃើញព្រះមហាមោគ្គល្លានមាន

អាយុ កំពុងនិមន្តមកអំពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយក៏មានសេចក្តីខ្លាចនិង

អៀនខ្មាសនាំគ្នាចូលទៅកាន់បន្ទប់រៀងខ្លួន ។ ដូចជាកូនប្រសាស្រីបាន

ឃើញឪពុកក្មេក ហើយមានសេចក្តីខ្លាចនិងអៀនខ្មាស យ៉ាងណា ពួក

ស្រីបម្រើរបស់ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ បានឃើញព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឱតប្បមាណា ហិរិយមាណា សកំ សកំ ឱវរកំ
 បរិសីសុ ។ អថខោ សក្កោ ច ទេវានមិទ្ធោ វេស្ស-
 វណោ ច មហារាជា អាយស្មន្តំ មហាមោក្កល្លានំ វេជ-
 យន្តេ ចាសាទេ អនុចង្ក្រមាបេន្តិ អនុចរាបេន្តិ^(១) ឥទម្បិ
 មារិស មោក្កល្លាន បស្ស វេជយន្តស្ស ចាសាទស្ស
 រាមណោយ្យកំ ឥទម្បិ មារិស មោក្កល្លាន បស្ស វេ-
 ជយន្តស្ស ចាសាទស្ស រាមណោយ្យកន្តិ ។ សោភ-
 តិទំ អាយស្មតោ កោសិយស្ស យថាតំ បុព្វ
 កតបុញ្ញស្ស មនុស្សាបិ កិញ្ចិទេវ រាមណោយ្យកំ
 ទិស្វា^(២) ឯវមាហំសុ សោភតិ វត ភោ ទេវានំ តារត្តិ-
 សានន្តិ តយិទំ អាយស្មតោ កោសិយស្ស សោភតិ
 យថាតំ បុព្វ កតបុញ្ញស្សាតិ ។ អថខោ អាយស្ម-
 តោ មហាមោក្កល្លានស្ស ឯតទហោសិ អតិពាទ្បំ ខោ
 អយំ យក្ខោ បមត្តោ វិហារតិ យន្តេនាហំ ឥមំ យក្ខំ
 សំវេជេយ្យន្តិ ។ អថខោ អាយស្មា មហាមោក្កល្លានោ

១ ឱ. ម. អនុវិចារបេន្តិ ។ ២ ឱ. ម. ទិដ្ឋា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ក៏មានសេចក្តីខ្លាចនិងអៀនខ្មាស នាំគ្នាចូលបន្ទប់រៀងខ្លួន យ៉ាងនោះដែរ ។

គ្រានោះ ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជនិងវេស្សវណ្ណមហារាជ និងមន្តព្រះមហាមោគ្គ-
ល្លានមានអាយុត្រាច់ជុំវិញ ចូលទៅក្នុងវេជយន្តប្រាសាទ ហើយទូល

ថា បពិត្រព្រះមោគ្គល្លានអ្នកនិទុក្ខ សូមលោកម្ចាស់ទតមើលកន្លែងដែល
គួររីករាយរបស់វេជយន្តប្រាសាទនេះផង បពិត្រព្រះមោគ្គល្លានអ្នកនិទុក្ខ

សូមលោកម្ចាស់ទតមើលកន្លែងដែលគួររីករាយ របស់វេជយន្តប្រាសាទនេះ
ផង ។ ព្រះថេរៈ ឆ្លើយថា ទីរបស់កោសិយៈ មានអាយុ ដែលបានធ្វើ

បុណ្យទុកក្នុងកាលមុននេះល្អមែន សូម្បីពួកមនុស្សបានឃើញទីណាមួយ
ដែលជាទីគួររីករាយ ក៏តែងនាំគ្នានិយាយថា អើហ្ន៎ ទីនេះល្អដូចជាប្រា-

សាទរបស់ពួកទេវតា ក្នុងជាន់តាវត្តិផ្សំដែរ ឯលំនៅរបស់កោសិយៈមាន
អាយុ ដែលមានបុណ្យធ្វើទុកក្នុងកាលមុននេះ ល្អដោយពិតហើយ ។

គ្រានោះ ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា
ទេវតានេះជាបុគ្គលប្រមាទខ្លាំងមែន បើដូច្នោះគួរតែអាត្មាអញធ្វើទេវតា

នេះឲ្យសង្ខេប ។ ទើបព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ សំដែងឥទ្ធិប្បទ្ធិ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ វិមុត្តិកថា

តថារូបំ ឥន្ទ្រាភិសង្ខារំ អភិសង្ខារេតិ យថា វេជយន្តំ
 ចាសាទំ ចានដ្ឋង្គកេន សង្កម្មេសិ សម្មកម្មេសិ
 សម្មវេជេសិ ។ អថខោ សក្កោ ច ទេវានមិទ្ធោ
 វេស្សវណោ ច មហារាជា ទេវា ច តាវត្តីសា អច្ច-
 រិយព្ភតចិត្តជាតា អហោសុំ អច្ចរិយំ វត កោ អព្ភតំ វត
 កោ សមណស្ស មហិទ្ធិកតា មហានុការតា យត្រ
 ហិ ឆាម ទិព្ភកវនំ ចានដ្ឋង្គកេន សង្កម្មេស្សតិ
 សម្មកម្មេស្សតិ សម្មវេជេស្សតីតិ ។

[៧៨] អថខោ អាយស្មា មហាមោក្ខល្លានោ
 សក្កំ ទេវានមិទ្ធំ សំរិក្កំ លោមហាដ្ឋជាតំ វិទិត្វា សក្កំ
 ទេវានមិទ្ធំ ឯតទវោច យថាកមំ បន^(១) កោសិយ
 ភកវា សង្ខត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តិ អកាសិ សាធុ
 មយម្បិ ឯតិស្សា កថាយ ភាតិទោ អស្សាម សវនា-
 យាតិ ។ ឥធាហំ មារិស មោក្ខល្លាន យេន ភកវា
 តេនុបសង្កមី ឧបសង្កមិត្វា ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ
 អដ្ឋាសី ឯកមន្តំ បិតោ ខោ អហំ មារិស មោក្ខល្លាន
 ភកវន្តំ ឯតទវោចំ កិត្តាវតា នុ ខោ ភន្តេ ភិក្ខុ

១ ឱ. បន តេ ។ ម. បន ខោ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡតណ្ហាសង្ខយសូត្រ វិមុត្តិកថា

ញ៉ាំងវេជយន្តប្រាសាទឲ្យកម្រើក រំភើប ញាប់ញ័រ ដោយចុងមេជើង
តាមសមគួរដល់បូទី ។ គ្រានោះ ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ និងវេស្សវណាមហា-
រាជ និងពួកទេវតាក្នុងជាន់តាវត្តិវ្យ កើតសេចក្តីអស្ចារ្យក្នុងចិត្តថា អើហ្ន៎
អស្ចារ្យណាស់ អើហ្ន៎ ចំឡែកណាស់ ត្រង់ការណ៍ដែលភាពនៃសមណៈ
មានបូទីច្រើន មានអានុភាពច្រើន (ប៉ុណ្ណោះ) មិនសមបើញ៉ាំងទិព្វវិមាន
ឲ្យកម្រើក រំភើប ញាប់ញ័រ ដោយចុងមេជើងបាន ។

[៧៨] គ្រានោះ ព្រះមហាមោគ្គល្លាន មានអាយុ ដឹងថាព្រះ
ឥន្ទ្រាធិរាជ មានសេចក្តីតក់ស្លុត កើតសេចក្តីព្រឺរោមហើយ ក៏មានថេរ-
វាចាទៅរកព្រះឥន្ទ្រាធិរាជថា បពិត្រកោសិយៈ ព្រះមានព្រះភាគបាន
ត្រាស់នូវកិរិយាបង្កើនចិត្តទៅក្នុងព្រះនិព្វានជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហា ដោយ
សេចក្តីបំប្រួញ (ចំពោះ) មហារាជដូចម្តេចខ្លះ សូមព្រះរាជានុញ្ញាត ដ្បិត
អាត្មាភាពជាអ្នកមានចំណែកដើម្បីស្តាប់ធម្មកថានេះផង ។ សក្តិទេវរាជ
ឆ្លើយតបថា បពិត្រព្រះមោគ្គល្លានអ្នកនិទុក្ខ កាលនោះខ្ញុំព្រះករុណាបាន
ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំចំ-
ពោះព្រះមានព្រះភាគ រួចបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ បពិត្រព្រះមោគ្គល្លាន
អ្នកនិទុក្ខ លុះខ្ញុំព្រះករុណាបិតនៅ ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាប
បង្គំទូលសួរព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុអ្នក

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សង្ខត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ
 អច្ចន្តយោកក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសានោ
 សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សានន្តិ ឯវំ វុត្តោ មារិស មោក្កល្លាន
 ភកវា មំ ឯតទរោច តធ ទេវានមិទ្ធ ភិក្ខុនោ សុតំ
 ហោតិ សព្វេ ធម្មា នាលំ អភិទិវេសាយាតិ ឯវព្វោ តំ
 ទេវានមិទ្ធ ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ សព្វេ ធម្មា នាលំ
 អភិទិវេសាយាតិ សោ សព្វំ ធម្មំ អភិជាតាតិ សព្វំ
 ធម្មំ អភិញ្ញាយ សព្វំ ធម្មំ បរិជាតាតិ សព្វំ ធម្មំ
 បរិញ្ញាយ យំ កក្កំ វេទនំ វេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា
 អនុក្ខមសុខំ វា សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី
 វិហារតិ វិរាតានុបស្សី វិហារតិ និរោធានុបស្សី វិហារតិ
 បដិទិស្សត្តានុបស្សី វិហារតិ សោ តាសុ វេទនាសុ
 អនិច្ចានុបស្សី វិហារន្តោ វិរាតានុបស្សី វិហារន្តោ និរោ-
 ធានុបស្សី វិហារន្តោ បដិទិស្សត្តានុបស្សី វិហារន្តោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

បង្ហោនចិត្តទៅកាន់ព្រះនិព្វានជាទីក្ស័យនៃតណ្ហា ជាអ្នកមានសេចក្តីចូល
 ចិត្តទៀង ជាអ្នកមានសេចក្តីក្សេមក្សាន្តចាកយោគៈទៀង ជាអ្នកប្រព្រឹត្ត
 ធម៌ដ៏ប្រសើរទៀង មានទីបំផុតទៀងទាត់ ជាបុគ្គលប្រសើរជាងទេវតា
 និងមនុស្សទាំងឡាយ ដោយសង្ខេប តើមានប៉ុន្មានយ៉ាង បពិត្រព្រះ
 មោគ្គល្លានអ្នកនិទុក្ខ កាលបើខ្ញុំព្រះករុណាសួរយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគមានព្រះបន្ទូលមកនឹងខ្ញុំព្រះករុណា យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គ
 ជាធំជាងពួកទេវតា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ បានស្តាប់ពាក្យថា ភិក្ខុមិន
 គួរនឹងប្រកាន់នូវធម៌គឺបញ្ចក្ខន្ធទាំងអស់ឡើយ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងពួក
 ទេវតា ភិក្ខុបានស្តាប់ពាក្យនុ៎ះថា ភិក្ខុមិនគួរនឹងប្រកាន់នូវធម៌ទាំងពួង
 យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុនោះរមែងដឹងច្បាស់នូវធម៌ទាំងពួង លុះដឹងច្បាស់នូវ
 ធម៌ទាំងពួងហើយ រមែងកំណត់ដឹងធម៌ទាំងពួងបាន លុះកំណត់ដឹងនូវ
 ធម៌ទាំងពួងហើយ រមែងសោយនូវវេទនាណាមួយ ជាសុខឬជាទុក្ខឬមិន
 ទុក្ខមិនសុខ ភិក្ខុនោះជាអ្នកពិចារណាឃើញថាមិនទៀង ពិចារណាឃើញ
 ថាជាទីប្រាសចាកតម្រេក ពិចារណាឃើញថាជាគ្រឿងរំលត់ ពិចារណា
 ឃើញថាគួរលះបង់ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនោះ កាលបើភិក្ខុនោះពិចារណា
 ឃើញថាមិនទៀង ពិចារណាឃើញថាជាទីប្រាសចាកតម្រេក ពិចារណា
 ឃើញថាជាទីរំលត់ ពិចារណាឃើញថាគួរលះបង់ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ វិមុត្តិកថា

ន កិញ្ចំ លោកេ ឧបាទិយតិ អនុបាទិយំ ន
 បរិតស្សតិ អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញោវ បរិទិញាយតិ ទីណា
 ជាតិ រុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ ឆាបំ
 ឥត្តត្តាយាតិ បជាធាតិ ឯត្តាវតា ខោ ទេវានមិទ្ធិ
 ភិក្ខុ សង្ខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្ត-
 និដ្ឋោ អច្ចន្តយោកក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្ត-
 បរិយោសាដោ សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សានន្តិ ឯវំ ខោ
 មេ មារិស មោក្កល្លាន ភក្កវា សង្ខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយ-
 វិមុត្តិ អកាសីតិ ។ អថខោ អាយស្មា មហាមោក្កល្លា-
 ដោ សក្កស្ស ទេវានមិទ្ធិស្ស កាសិតំ អភិនទ្ធិត្វា
 អនុមោទិត្វា សេយ្យថាបិ ឆាម ពលវា បុរិសោ សម្មិញ្ចិតំ
 វា ពាហំ បសារេយ្យ បសារិតំ វា ពាហំ សម្មិញ្ចេយ្យ
 ឯវមេវ ទេវេសុ តាវត្ថីសេសុ អន្តរហិតោ បុញ្ញាមេ
 មិការមាតុ ចាសាទេ ចាតុរហោសិ ។ អថខោ
 សក្កស្ស ទេវានមិទ្ធិស្ស បរិចារិកាយោ អចិរប្បក្កន្តេ

មហាយមកវគ្គ ចូឡតណ្ហាសង្ខយសូត្រ វិមុត្តិកថា

នោះហើយ ក៏មិនប្រកាន់ធម្មជាតិអ្វីតិចតួចក្នុងលោកឡើយ កាលបើមិន
 ប្រកាន់ ក៏មិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុត ទើបរំលត់កិលេសដោយខ្លួន
 ឯងបាន ទាំងដឹងច្បាស់ថា ជាតិរបស់អាត្មាអញអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយ-
 ធម៌ អាត្មាអញបានអប់រំហើយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើ អាត្មាអញក៏បានធ្វើ
 ហើយ កិច្ចដទៃក្រៅអំពីកិច្ចនេះមិនមានឡើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ជាធំជាង
 ពួកទេវតា កិច្ចជាអ្នកបង្ហោនចិត្តទៅក្នុងព្រះនិព្វានជាទីក្ស័យទៅនៃតណ្ហា
 ជាអ្នកមានសេចក្តីចូលចិត្តទៀង ជាអ្នកមានសេចក្តីក្សេមក្សាន្តចាកយោគៈ
 ទៀង ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរទៀង មានទីបំផុតទៀងទាត់ ជាបុគ្គល
 ប្រសើរជាងពួកទេវតានិងមនុស្ស ដោយសង្ខេបមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង
 បពិត្រព្រះមោគ្គល្លានអ្នកនិទុក្ខ ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់សំដែង នូវ
 កិរិយាបង្ហោនចិត្តទៅ ក្នុងព្រះនិព្វាន ជាទីក្ស័យទៅនៃតណ្ហា ដោយ
 សេចក្តីសង្ខេប ចំពោះខ្ញុំព្រះករុណា ដូចពណ៌នាមកនេះ ។ គ្រានោះ
 ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ ត្រេកអរ អនុមោទនា ចំពោះភាសិត
 របស់ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ ហើយក៏ស្រាប់តែបាត់ចាកតារត្តិផ្សំទេវលោក មក
 ប្រាកដក្នុងមិគារមាតុប្រាសាទនាវត្តបុព្វារាម មួយរំពេច ដូចជាបុរស
 ដែលមានកម្លាំងលាដៃបត់ចូល ឬបត់ដៃដែលលាចេញ ដូច្នោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អាយស្មន្តោ មហាមោក្កល្លានោ សក្កំ ទេវានមិទ្ធុំ
 ឯតទវោចំ ឯសោ នុ ខោ^(១) តេ មារិស សោ ភកវា
 សត្តាតិ ។ ន ខោ មេ មារិសា សោ ភកវា សត្តា
 សព្វហ្មចារី មេ ឯសោ អាយស្មា មហាមោក្កល្លានោ-
 តិ ។ លាភា តេ មារិស សុលទ្ធុំ តេ មារិស
 យស្ស តេ សព្វហ្មចារី ឯវំ មហិទ្ធិកោ ឯវំ មហា-
 នុកាវោ អហោ នូន តេ សោ ភកវា សត្តាតិ ។

[៧៩] អថខោ អាយស្មា មហាមោក្កល្លានោ យេន
 ភកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភកវន្តំ អភិវា-
 ទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិទ្ធោ ខោ
 អាយស្មា មហាមោក្កល្លានោ ភកវន្តំ ឯតទវោច

១ ឱ. ម. ខោសទ្វោ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

កាលដែលព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ ចៀសចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ពួកស្រីបម្រើរបស់ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ បានក្រាបទូលសួរចំពោះព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ លោកនុ៎ះហើយឬ ជាព្រះមានព្រះភាគ ជាគ្រូរបស់ព្រះអង្គនោះ ។ សក្កទេវរាជឆ្លើយតបថា ម្ចាស់នាង អ្នកនិទុក្ខទាំងឡាយ លោកនោះមិនមែនជាព្រះមានព្រះភាគ ជាគ្រូរបស់យើងទេ លោកនោះគ្រាន់តែជាសព្វហ្មចារី (អ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដូចគ្នា) នឹងយើង លោកនុ៎ះហើយ ដែលឈ្មោះព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ ។ ពួកស្រីបម្រើក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ ព្រះអង្គពេញជាមានលាភហើយ បពិត្រព្រះអង្គ អ្នកនិទុក្ខ ព្រះអង្គពេញជាបានល្អហើយ ត្រង់ដែលព្រះអង្គបានសព្វហ្មចារីបុគ្គលមានប្ញទ្ធិច្រើនយ៉ាងនេះ មានអានុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ ឱហ្ន៎ លោកនោះទុកដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ជាគ្រូរបស់ព្រះអង្គដោយពិតណាស់ ។

[៧៧] គ្រានោះ ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំចំពោះព្រះមានព្រះភាគ រួចគង់ក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះមាន

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្ត វិមុត្តិកថា

អភិជាតាតិ ដោ ភន្តេ ភកវា អាហុនញ្ញេរ^(១) អញ្ញតរស្ស
មហោសក្ខស្ស យក្ខស្ស សង្ខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយ-
វិមុត្តិ ភាសិតាតិ^(២) ។ អភិជាតាមហំ មោក្ខល្លាន
ឥធិ សក្កោ ទេវានមិដ្ឋោ យេនាហំ តេនុបសង្កមិ
ឧបសង្កមិត្តា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ
ឯកមន្តំ បិតោ ខោ មោក្ខល្លាន សក្កោ ទេវាន-
មិដ្ឋោ មំ ឯតទរោច កិត្តារតា នុ ខោ ភន្តេ ភិក្ខុ
សង្ខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ
អច្ចន្តយោកក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសាដោ
សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សានន្តិ ឯវំ រុត្តេ អហំ មោក្ខល្លាន
សក្កំ ទេវានមិទ្ធិ ឯតទរោចំ ឥធិ ទេវានមិទ្ធិ
ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ សព្វេ ធម្មា ដាលំ អភិទិ-
វេសាយាតិ ឯវព្ពោ តំ ទេវានមិទ្ធិ ភិក្ខុនោ សុតំ
ហោតិ សព្វេ ធម្មា ដាលំ អភិទិវេសាយាតិ សោ
សព្វំ ធម្មំ អភិជាតាតិ សព្វំ ធម្មំ អភិញ្ញាយ

១ ឱ. អាហុតញ្ញេរ អញ្ញតរស្ស ។ ម. អាហុ អញ្ញតរញ្ញតរស្ស ។ ២ ឱ. ម. អភាសិតាតិ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡតណ្ហាសង្ខយសូត្រ វិមុត្តិកថា

ព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគធ្លាប់បានសំ-
 ដែងនូវកិរិយាបង្កើនចិត្តទៅក្នុងព្រះនិព្វាន ជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហា ដោយ
 សង្ខេប ជាគ្រឿងតង្វាយដល់ទេវតា ដែលមានស័ក្តិធំមួយរូបឬទេ ។
 ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់មោគ្គល្លាន តថាគតធ្លាប់សំដែង ដ្បិត សក្ក-
 ទេវរាជចូលមករកតថាគត ក្នុងទីនេះ លុះចូលមកដល់ហើយ ក៏ក្រាប
 ថ្វាយបង្គំតថាគត រួចបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ម្ចាស់មោគ្គល្លាន លុះ
 សក្កទេវរាជបិតនៅ ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានសួរសេចក្តីនេះ នឹង
 តថាគតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុជាអ្នកមានចិត្តបង្កើនទៅក្នុង
 ព្រះនិព្វាន ជាទីក្ស័យនៃតណ្ហា ជាអ្នកមានសេចក្តីចូលចិត្តទៀង មាន
 សេចក្តីក្សេមក្សាន្តចាកយោគៈទៀង ជាអ្នកប្រព្រឹត្តនូវធម៌ដ៏ប្រសើរទៀង
 មានទីបំផុតទៀងទាត់ ជាបុគ្គលប្រសើរជាងទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ
 ដោយសង្ខេប តើមានប៉ុន្មាន ម្ចាស់មោគ្គល្លាន កាលបើសក្កទេវរាជសួរ
 យ៉ាងនេះហើយ តថាគតក៏ឆ្លើយតបទៅនឹងសក្កទេវរាជដូច្នោះថា បពិត្រព្រះ
 អង្គជាធំជាងទេវតាទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ បានស្តាប់ពាក្យថា
 បុគ្គលមិនគួរនឹងប្រកាន់នូវធម៌ទាំងពួង បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងពួកទេវតា
 លុះភិក្ខុបានស្តាប់ពាក្យនុ៎ះថា បុគ្គលមិនគួរប្រកាន់នូវធម៌ទាំងពួងយ៉ាងនេះ
 ហើយ ភិក្ខុនោះរមែងដឹងច្បាស់នូវធម៌ទាំងពួង លុះដឹងច្បាស់នូវធម៌ទាំងពួង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សព្វំ ធម្មំ បរិជាតាតិ សព្វំ ធម្មំ បរិញ្ញាយ យំ កក្កិ
 វេទនំ វេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា
 សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហារតិ វិកាតា-
 នុបស្សី វិហារតិ និរោធានុបស្សី វិហារតិ បដិទិស្សក្កា-
 នុបស្សី វិហារតិ សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី
 វិហារន្តោ វិកាតានុបស្សី វិហារន្តោ និរោធានុបស្សី វិហា-
 រន្តោ បដិទិស្សក្កានុបស្សី វិហារន្តោ ន កិក្កិ លោកេ
 ឧទាទិយតិ អនុទាទិយំ ន បរិតស្សតិ អបរិតស្សំ
 បច្ចុត្តញ្ញោ បរិទិញាយតិ ទីណា ជាតិ រុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ
 កតំ ករណីយំ ធាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បជាតាតិ
 ឯត្តារតា ខោ ទេវានមិទ្ធិ ភិក្ខុ សង្ខតេន តណ្ហា-
 សង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ អច្ចន្តយោកក្ខេមី

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ហើយ ក៏កំណត់ដឹងនូវធម៌ទាំងពួង លុះកំណត់ដឹងនូវធម៌ទាំងពួងហើយ
 រមែងសោយនូវវេទនាណាមួយ ជាសុខឬជាទុក្ខ ឬមិនទុក្ខមិនសុខ ភិក្ខុ
 នោះពិចារណាឃើញថា មិនទៀង ពិចារណាឃើញថាជាទីប្រាសចាក
 តម្រេក ពិចារណាឃើញថាជាទីគួររំលត់ ពិចារណាឃើញថាគួរលះ
 បង់ ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនោះ កាលបើភិក្ខុនោះពិចារណាឃើញថាមិន
 ទៀង ពិចារណាឃើញថាជាទីប្រាសចាកតម្រេក ពិចារណាឃើញថា
 គួររំលត់ ពិចារណាឃើញថាគួរលះបង់ក្នុងវេទនាទាំងឡាយនោះហើយ
 ក៏មិនប្រកាន់ធម្មជាតិអ្វីតិចតួច ក្នុងលោកឡើយ កាលបើមិនប្រកាន់ ក៏
 រមែងមិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុត ក៏រមែងរំលត់កិលេសដោយខ្លួន
 ឯងបាន ទើបដឹងច្បាស់ថា ជាតិរបស់អាត្មាអញអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយ-
 ធម៌ អាត្មាអញបានអប់រំហើយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើ អាត្មាអញក៏បានធ្វើ
 ហើយ កិច្ចដទៃក្រៅអំពីកិច្ចនេះមិនមានឡើយ បពិត្រព្រះអង្គជាដំជាងពួក
 ទេវតា ភិក្ខុជាអ្នកបង្ហោរចិត្តទៅក្នុងព្រះនិព្វាន ជាទីក្ស័យទៅនៃតណ្ហា
 ជាអ្នកមានសេចក្តីចូលចិត្តទៀង មានសេចក្តីក្សេមក្សាន្តចាកយោគៈទៀង

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ វិមុត្តិកថា

អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសានោ សេដ្ឋោ ទេវម-
 នុស្សានន្តិ ឯវំ ខោ អហំ មោត្តល្លាន អភិជាតាមិ
 សក្កស្ស ទេវានមិន្ទស្ស សន្និទ្ធតេន តណ្ហាសង្ខយ-
 វិមុត្តិ ភាសិតាតិ ។ ឥទមវោច ភកវា អត្តមនោ
 អាយស្មា មហាមោត្តល្លានោ ភកវតោ ភាសិតំ
 អភិនន្និតិ ។

ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្តំ សត្តមំ និដ្ឋិតំ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡតណ្ហាសង្ខយសូត្រ វិមុត្តិកថា

ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ដ៏ប្រសើរទៀង មានទីបំផុតទៀងទាត់ ជាបុគ្គល
 ប្រសើរជាងទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ដោយសង្ខេប មានប្រមាណ
 ប៉ុណ្ណោះឯង ម្នាលមោគ្គល្លាន តថាគត ធ្លាប់សំដែងនូវកិរិយាបង្កើនចិត្តទៅ
 ក្នុងព្រះនិព្វាន ជាទីក្ស័យទៅនៃតណ្ហា ដោយសង្ខេប ចំពោះសក្កទេវរាជ
 ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ភាសិត
 នេះចប់ហើយ ព្រះមហាមោគ្គល្លាន មានអាយុ មានសេចក្តីពេញចិត្ត
 ត្រេកអរហើយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ចូឡតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ទី ៧ ។

អដ្ឋមំ មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តំ

[៨០] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកវា សា-
 វត្តិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។
 តេន ខោ បន សមយេន សាតិស្ស នាម ភិក្ខុនោ
 កេវជ្ឈបុត្តស្ស ឯវរូបំ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ ហោតិ
 តថាហំ ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាជានិ យថា តទេវិទំ
 វិញ្ញាណំ សន្ទារតិ សំសារតិ អនញ្ញត្តិ ។ អស្សោសុំ
 ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខុ សាតិស្ស នាម^(១) ភិក្ខុនោ
 កេវជ្ឈបុត្តស្ស ឯវរូបំ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ
 តថាហំ ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាជានិ យថា
 តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ទារតិ សំសារតិ អនញ្ញត្តិ ។

១ ឱ. ម. សាតិស្ស កិវ នាម ។

មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ទី ៨

[៨០] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្រេចសម្រាន្តព្រះឥរិយាបថ ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិក- សេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ សម័យនោះឯង ភិក្ខុឈ្មោះសាតិ ជាកូននៃព្រាន សំណាញ់ មានទិដ្ឋិអាក្រក់^(១) កើតឡើងយ៉ាងនេះថា វិញ្ញាណនេះរមែង ស្កុះទៅ អន្ទោលទៅមិនដាច់ មិនក្លាយទៅជាអ្វីដទៃឡើយ^(២) យ៉ាងណា អាត្មាអញក៏បានដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយ យ៉ាងនោះដែរ ។ ពួកភិក្ខុជាច្រើនរូបបានឮដំណឹងថា សាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្ត មានទិដ្ឋិអាក្រក់កើតឡើងយ៉ាងនេះថា វិញ្ញាណនេះរមែងស្កុះទៅ អន្ទោល ទៅមិនដាច់ មិនក្លាយទៅជាអ្វីដទៃឡើយ យ៉ាងណា អាត្មាអញក៏បាន ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ យ៉ាងនោះដែរ ។

១ ទិដ្ឋិអាក្រក់នេះ ក្នុងអដ្ឋកថាលោកសំដៅ សស្សតទិដ្ឋិ ដែលយល់ថាសត្វទៀង លោក ទៀង ។ ២ ក្នុងអដ្ឋកថា លោកអធិប្បាយថា ភិក្ខុនោះត្រិះរិះថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ ទាំង ៤ នេះ រលត់ទៅក្នុងភពទាំងពួង ឯវិញ្ញាណនេះជាធម្មជាតិស្កុះទៅ អន្ទោលទៅអំពីលោក នេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះវិញដដែល ហេតុនេះវិញ្ញាណឃើញថានៅតែ កើតឡើងតាមធម្មតា គឺមិនរលត់ទៅទេ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្ត បាបទិដ្ឋិតតវិវេចនំ

អថខោ តេ ភិក្ខុ យេន សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ឋបុត្តោ
 តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្កមិត្វា សាតី ភិក្ខុំ កេ-
 វដ្ឋបុត្តំ ឯតទោចំ សច្ចំ កិរ តេ អារុសោ សាតិ
 ឯវរូបំ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ តថាហំ ភកវតា
 ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ
 សន្ធាវតិ សំសវតិ អនញ្ញត្តិ ។ ឯវំ ព្យា ខោ
 អហំ អារុសោ ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ
 យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសវតិ អ-
 នញ្ញត្តិ ។ អថខោ តេ ភិក្ខុ សាតី ភិក្ខុំ កេ-
 វដ្ឋបុត្តំ ឯតស្មា ចាបកា ទិដ្ឋិតតា វិវេចតុកាមា
 សមនុយុញ្ញត្តិ សមនុក្កាហត្តិ សមនុកាសត្តិ មា
 ឯវមារុសោ សាតិ អវច មា ភកវតំ អញ្ញចិត្តិ^(១)
 ន ហិ សាធុ ភកវតោ អញ្ញត្តានំ ន ហិ
 ភកវា ឯវំ វទេយ្យ អនេកបរិយាយេន អារុសោ
 សាតិ បដិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាណំ វុត្តំ ភកវតា
 អញ្ញត្រិ បច្ចុយា នត្តិ វិញ្ញាណស្ស សម្ភវោតិ ។

១ ឱ. ម. អញ្ញចិត្តិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ការដោះទិដ្ឋិអាក្រក់

ទើបភិក្ខុទាំងនោះ ចូលទៅរកសាតិភិក្ខុកេវ័ដ្ឋបុត្ត លុះចូលទៅដល់ហើយ
បានសួរសាតិភិក្ខុកេវ័ដ្ឋបុត្តដូច្នោះថា ម្ចាស់អារុសោសាតិ បានឮថាអ្នកមាន
ទិដ្ឋិអាក្រក់កើតឡើងយ៉ាងនេះថា វិញ្ញាណនេះរមែងស្ទុះទៅ អន្ទោលទៅ
មិនដាច់ មិនក្លាយទៅជាអ្វីដទៃឡើយ យ៉ាងណា អាត្មាអញក៏បាន
ដឹងច្បាស់ នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ
ដូច្នោះមែនឬ ។ សាតិភិក្ខុកេវ័ដ្ឋបុត្តឆ្លើយតបថា ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ
វិញ្ញាណរមែងស្ទុះទៅ អន្ទោលទៅមិនដាច់ មិនក្លាយទៅជាអ្វីដទៃ យ៉ាង
ណា ខ្ញុំក៏បានដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ
យ៉ាងនោះដែរ ដូច្នោះមែន ។ គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងនោះមានបំណងនឹងដោះ
សាតិភិក្ខុកេវ័ដ្ឋបុត្តឲ្យរួចចាកទិដ្ឋិអាក្រក់នុ៎ះ ទើបនិយាយពន្យល់ ដាស់
តឿន ក្រើនរំលឹកថា ម្ចាស់អារុសោសាតិ អ្នកកុំនិយាយយ៉ាងនេះ
ឡើយ អ្នកកុំនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះថា ការដែល
ពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគមិនប្រពៃទេ ដ្បិតព្រះមានព្រះភាគព្រះអង្គ
មិនមានបន្ទូលយ៉ាងនេះឡើយ ម្ចាស់អារុសោសាតិ ព្រះមានព្រះភាគ
សំដែងហើយដោយអនេកបរិយាយថា វិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យ
បច្ច័យ បើវៀរចាកបច្ច័យហើយ ការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណក៏មិនមាន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯវម្បិ ខោ សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ឋបុត្តោ តេហិ ភិក្ខុហិ
 សមនុយុញ្ជិ យមាដោ សមនុក្កាហិ យមាដោ សម-
 នុកាសិយមាដោ តទេវ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ថាមសា
 បរាមស្ស អភិទិវិស្ស វោហារតិ ឯវំ ព្យា ខោ អហំ
 អារុសោ ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ យថា
 តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ អនញ្ញន្តិ ។

[៨១] យតោ ខោ តេ ភិក្ខុ ធាសក្ខីសុ
 សាតី ភិក្ខុំ កេវដ្ឋបុត្តំ ឯតស្មា ចាបកា ទិដ្ឋិតតា
 វិវេចតុំ អថ តេ ភិក្ខុ យេន^(១) ភកវា តេនុប-
 សង្កមីសុ ឧបសង្កមិត្វា ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ
 ទិសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ ទិសិដ្ឋា ខោ តេ ភិក្ខុ
 ភកវន្តំ ឯតទវោចុំ សាតិស្ស ធាម ភន្តេ ភិក្ខុនោ
 កេវដ្ឋបុត្តស្ស ឯវរូបំ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ
 តថាហំ ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ យថា
 តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ អនញ្ញន្តិ^(២)

១ ឱ. អថ យេន ។ ម. អថខោ តេ ភិក្ខុ យេន ។ ២ ឱ. ម. ឯត្តន្តេ អស្សម្ហ
 ខោ មយំ ភន្តេ សាតិស្ស កិវ នាម ភិក្ខុនោ កេវដ្ឋបុត្តស្ស ឯវរូបំ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ
 តថាហំ ភកវតា អនញ្ញន្តិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

សាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្តកាលបើពួកភិក្ខុទាំងនោះ និយាយពន្យល់ ជាសំឡេង
ក្រើនរំលឹក យ៉ាងនេះហើយ ក៏នៅតែចូលចិត្តប្រកាន់ទិដ្ឋិអាក្រក់នោះ
ដដែល ហើយនិយាយប្រកែកតាមកម្លាំងដូច្នោះថា ម្ចាស់អារុសោទាំង-
ឡាយ វិញ្ញាណនេះរមែងស្ទុះទៅ អន្ទោលទៅមិនដាច់ មិនក្លាយទៅ
ជាអ្វីដទៃឡើយ យ៉ាងណា ខ្ញុំក៏បានដឹងនូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
សំដែងហើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ដូច្នោះឯង ។

[៨១] កាលដែលភិក្ខុទាំងនោះ មិនអាចនឹងដោះសាតិភិក្ខុកេវដ្ត-
បុត្ត ឲ្យរួចចាកទិដ្ឋិអាក្រក់នុ៎ះបានហើយ ទើបភិក្ខុទាំងអម្បាលនោះ
នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាប
ថ្វាយបង្គំ នូវព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ លុះភិក្ខុទាំង
នោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្ត មានទិដ្ឋិអាក្រក់
កើតឡើងយ៉ាងនេះថា វិញ្ញាណនេះរមែងស្ទុះទៅ អន្ទោលទៅមិន
ដាច់ មិនក្លាយទៅជាអ្វីដទៃឡើយ យ៉ាងណា អាត្មាអញក៏បានដឹង
ច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្ត តំទិដ្ឋារោចនំ

អថខោ មយំ ភន្តេ យេន សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ត-
 បុត្តោ តេនុបសង្កមិម្ហ ឧបសង្កមិត្វា សាតិ ភិក្ខុ
 កេវដ្តបុត្តំ ឯតទរោចម្ហ សច្ចំ កិរ តេ អារុសោ
 សាតិ ឯវរុបំ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បជំ តថាហំ
 ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ យថា តទេវិទំ
 វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសវតិ អនញ្ញន្តិ ឯវំ រុត្តេ
 ភន្តេ សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្តបុត្តោ អម្មេ ឯតទរោច
 ឯវំ ព្យា ខោ អហំ អារុសោ ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ
 អាជាធាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសវតិ
 អនញ្ញន្តិ អថខោ មយំ ភន្តេ សាតិ ភិក្ខុ កេ-
 វដ្តបុត្តំ ឯតស្មា ចាបកា ទិដ្ឋិតតា វិវេចតុកាមា
 សមនុយុញ្ជិម្ហ សមនុក្កាហិម្ហ សមនុកាសិម្ហ មា
 ឯវំ អារុសោ សាតិ អវច មា ភកវន្តំ អញ្ញចិត្ត
 ន ហិ សាធុ ភកវតោ អញ្ញក្ខានំ ន ហិ ភកវា
 ឯវំ រទេយ្យ អនេកបរិយាយេន អារុសោ សាតិ

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ការក្រាបបង្គំទូលទិដ្ឋិអាក្រក់របស់សាតិភិក្ខុ

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រានោះយើងខ្ញុំព្រះអង្គបាននាំគ្នាចូលទៅរកសាតិ-
ភិក្ខុកេវដ្តបុត្ត លុះចូលទៅដល់ហើយ បានសួរសាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្តដូច្នោះ
ថា ម្ចាស់អាវុសោសាតិ បានឮថា អ្នកមានទិដ្ឋិអាក្រក់កើតឡើងយ៉ាងនេះ
ថា វិញ្ញាណនេះរមែងស្កុះទៅ អន្ទោលទៅមិនដាច់ មិនក្លាយទៅជាអ្វី
ដទៃឡើយ យ៉ាងណា អាត្មាអញក៏បានដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមាន
ព្រះភាគសំដែងហើយក៏យ៉ាងនោះ ដូច្នោះ ពិតមែនឬ បពិត្រព្រះអង្គដ៏
ចម្រើន កាលដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គសួរយ៉ាងនេះហើយ សាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្តក៏
បាននិយាយតបមកនឹងយើងខ្ញុំព្រះអង្គដូច្នោះថា ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ
វិញ្ញាណនេះ រមែងស្កុះទៅ អន្ទោលទៅ មិនក្លាយទៅជាអ្វីដទៃ
ឡើយយ៉ាងណា ខ្ញុំក៏បានដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង
ហើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ដូច្នោះមែន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លំដាប់នោះ
យើងខ្ញុំព្រះអង្គមានចំណង់នឹងដោះសាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្ត ឲ្យរួចចាកទិដ្ឋិអាក្រក់
នោះ ទើបនាំគ្នានិយាយពន្យល់ដាស់តឿនក្រើនរំលឹកថា ម្ចាស់អាវុសោ
សាតិ អ្នកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ អ្នកកុំនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះ
ភាគ ព្រោះការនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគមិនប្រពៃទេ ដ្បិតព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់មិនមានព្រះបន្ទូលយ៉ាងនេះឡើយ ម្ចាស់អាវុសោសាតិ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

បដិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាណំ វត្ថំ ភកវតា អញ្ញត្រ
 បច្ចយា នត្ថិ វិញ្ញាណាស្ស សម្ពវោតិ ឯវម្បិ ខោ
 ភន្តេ សាតិ ភិក្ខុ កេវជ្ឈបុត្តោ អម្ពេហិ សមនុ-
 យុញ្ជិ យមាណោ សមនុក្កហិ យមាណោ សមនុកាសិ-
 យមាណោ តនេវ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ថាមសា
 បរាមស្ស អភិទិវិស្ស វោហារតិ ឯវំ ព្យា ខោ អហំ
 អារុសោ ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ យថា
 តនេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសារតិ អនញ្ញន្តិ
 យតោ ខោ មយំ ភន្តេ ធាសិក្ខុម្ហា សាតិ ភិក្ខុ
 កេវជ្ឈបុត្តំ ឯតស្មា ចាបកា ទិដ្ឋិតតា វិវេចេតុំ អថ
 មយំ ឯតមត្តំ ភកវតោ អាហោចេមាតិ ។

[៨២] អថខោ ភកវា អញ្ញតវំ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ
 ឯហិ ត្ថំ ភិក្ខុ មម វចនេន សាតិ ភិក្ខុ កេវជ្ឈ-
 បុត្តំ អាមន្តេហិ សត្តា តំ អារុសោ សាតិ អាមន្តេតីតិ ។
 ឯវំ ភន្តេតិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភកវតោ បដិស្សត្វា
 យេន សាតិ ភិក្ខុ កេវជ្ឈបុត្តោ តេនុបសង្កមិ
 ឧបសង្កមិត្វា សាតិ ភិក្ខុ កេវជ្ឈបុត្តំ ឯតទវោច

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយថា វិញ្ញាណ
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យ បើរៀរចាកបច្ច័យហើយ ការកើត
 ឡើងនៃវិញ្ញាណក៏មិនមាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្ត
 នោះ កាលបើយើងខ្ញុំព្រះអង្គបាននិយាយពន្យល់ដាស់តឿនក្រើនរំលឹក
 យ៉ាងនេះហើយ ក៏នៅតែចូលចិត្តប្រកាន់ទិដ្ឋិអាក្រក់នោះដដែល ហើយ
 និយាយប្រកែកតាមកម្លាំងថា ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ វិញ្ញាណនេះ
 រមែងស្កុះទៅ អន្ទោលទៅមិនដាច់ មិនក្លាយទៅជាអ្វីដទៃឡើយ យ៉ាង
 ណា ខ្ញុំបានដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ក៏យ៉ាង
 នោះដែរដូច្នោះមែន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គមិន
 អាចនឹងដោះសាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្ត ឲ្យរួចចាកទិដ្ឋិអាក្រក់នេះបានហើយ ទើប
 យើងខ្ញុំព្រះអង្គយកសេចក្តីនេះ មកក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ។

[៨២] គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅនូវភិក្ខុ ១ រូបមក
 ថា ម្នាលភិក្ខុ ចូរអ្នកមកអាយ ចូរអ្នកទៅហៅនូវសាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្ត
 តាមពាក្យនៃតថាគតថា ម្នាលអារុសោសាតិ ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់
 ហៅលោក ។ ភិក្ខុនោះទទួលព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះមានព្រះភាគ
 ថា ករុណា ព្រះអង្គ ដូច្នោះហើយ ក៏ចូលទៅរកសាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្ត
 លុះចូលទៅដល់ហើយ បាននិយាយទៅនឹងសាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្តដូច្នោះថា

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ តំទិដ្ឋិបដិបុត្តា

សត្តា តំ អារុសោ សាតិ អាមន្តេតីតិ ។ ឯវមា-
 រុសោតិ ខោ សាតិ ភិក្ខុ កោវដ្ឋបុត្តោ តស្ស
 ភិក្ខុនោ បដិស្សត្វា យេន ភក្ខវា តេនុបសង្កម្មិ
 ឧបសង្កម្មិត្វា ភក្ខវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។
 ឯកមន្តំ និសីទ្នំ ខោ សាតិ ភិក្ខុ^(១) កោវដ្ឋបុត្តំ
 ភក្ខវា ឯតទវោច សច្ចំ កិវ តេ សាតិ ឯវរូបំ
 ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ តថាហំ ភក្ខវតា ធម្មំ
 ទេសិតំ អាជាជានិ យថា តទេវីទំ វិញ្ញាណំ
 សន្ទារតិ សំសរតិ អនញ្ញន្តិ ។ ឯវំ ព្យា ខោ
 អហំ ភន្តេ ភក្ខវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាជានិ
 យថា តទេវីទំ វិញ្ញាណំ សន្ទារតិ សំសរតិ
 អនញ្ញន្តិ ។ កតមន្តំ^(២) សាតិ វិញ្ញាណន្តិ ។
 យ្ហាយំ ភន្តេ វនោ វេទេយ្យោ តត្រ តត្រ កល្យាណ-
 ចាបកានំ កម្មានំ វិចាកំ បដិសំវេទេតីតិ ។

១ ម. ភិក្ខុនិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ម. យំ កតមន្តំ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ការទ្រង់សួរអំពីទិដ្ឋិអាក្រក់របស់សាតិភិក្ខុ

ម្នាលអារុសោសាតិ ព្រះសាស្តាត្រាស់ហៅលោក ។ សាតិភិក្ខុកេ-
 វដ្តបុត្ត ទទួលពាក្យភិក្ខុនោះថា ករុណា អារុសោ ដូច្នោះហើយ ក៏
 ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយ
 បង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ កាលបើសាតិ-
 ភិក្ខុកេវដ្តបុត្តអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
 សួរថា ម្នាលសាតិ បានឮថាអ្នកមានទិដ្ឋិអាក្រក់កើតឡើងយ៉ាងនេះថា
 វិញ្ញាណនេះរមែងស្កុះទៅ អន្ទោលទៅមិនដាច់ មិនក្លាយទៅជាអ្វីដទៃ
 ឡើយ យ៉ាងណា ខ្ញុំបានដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង
 ហើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ដូច្នោះមែនឬ ។ សាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្តក្រាបទូលថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វិញ្ញាណនេះរមែងស្កុះទៅ អន្ទោលទៅមិនដាច់
 មិនក្លាយទៅជារបស់ដទៃឡើយ យ៉ាងណា ខ្ញុំព្រះអង្គបានដឹងច្បាស់នូវ
 ធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ដូច្នោះមែន ។
 ព្រះអង្គត្រាស់សួរថា ម្នាលសាតិ វិញ្ញាណនោះតើដូចម្តេច ។ សាតិ-
 ភិក្ខុក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សភាវៈណា ដែលនិយាយ
 បាន អាចទទួលអារម្មណ៍បាន បុគ្គលរមែងសោយវិបាកនៃកម្មទាំង-
 ឡាយល្អនិងអាក្រក់ព្រោះសភាវៈនោះ សភាវៈនោះ (ហៅថាវិញ្ញាណ) ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កស្ស ធុ ខោ ឆាម ត្ថំ មោយបុរិស មយា
 ឃំ ធុម្ហំ ទេសិតំ អាជាតាសិ ននុ មយា
 មោយបុរិស អនេកបរិយាយេន បដិច្ច សមុប្បន្នំ
 វិញ្ញាណំ រុត្តំ អញ្ញត្រិ បច្ចយា នត្តិ វិញ្ញាណាស្ស
 សម្ពោតិ អថ ច បន ត្ថំ មោយបុរិស អត្តនា
 ទុក្ខហិតេន អម្មេ ចេវ អញ្ញាចិត្តសិ អត្តានព្វា ខន-
 សិ ពហុព្វា អបុញ្ញំ បសវសិ តញ្ញំ តេ មោយ-
 បុរិស ភវិស្សតិ ធីយរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយាតិ ។

[៨៣] អថខោ ភកា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ តំ

កិ មញ្ញម ភិក្ខុវេ អបិណយំ សាតិ ភិក្ខុ កោវដ្ឋ-
 បុត្តោ ឧស្មីកតោបិ ឥមស្មី ធុម្ហំនយេតិ ។ កិញ្ញំ
 សិយា ភន្តេ នោ ហោតំ ភន្តេតិ ។ ឃំ រុត្តេ សាតិ
 ភិក្ខុ កោវដ្ឋបុត្តោ តុណ្ហិក្ខុតោ មដ្ឋិក្ខុតោ បត្តក្ខុតោ
 អនោមុខោ បដ្ឋាយន្តោ អប្បដិកាលោ ជិសីទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់មោឃបុរស អ្នកដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលតថាគត
 សំដែងហើយ យ៉ាងណា អំពីសំណាក់បុគ្គលណា ម្ចាស់មោឃបុរស
 ក្រែងតថាគត បានសំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយថា វិញ្ញាណ
 កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យ បើវៀរចាកបច្ច័យហើយ ការកើតឡើង
 នៃវិញ្ញាណក៏មិនមានដូច្នោះទេ ម្ចាស់មោឃបុរស ហេតុដូចម្តេច ក៏
 បានជាអ្នក ពោលបង្ហាច់តថាគត ដោយគំនិតដែលខ្លួនប្រកាន់ខុសវិញ
 អ្នកឈ្មោះថាគាស់រំលើងនូវខ្លួនផង ឈ្មោះថាសោយនូវអកុសលដ៏ច្រើន
 ផង ម្ចាស់មោឃបុរស ព្រោះថា គំនិតដែលប្រកាន់ខុសរបស់អ្នកនោះ
 នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ អស់កាលយូរ
 អង្វែង ។

[៨៣] ត្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សួរភិក្ខុទាំងឡាយ
 ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច
 សាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្តនេះ ឈ្មោះថាធ្វើឲ្យកក់ក្តៅក្នុងធម្មវិន័យនោះបានឬទេ
 ពួកភិក្ខុក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធ្វើដូចម្តេចនឹងបាន
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ហេតុនោះមិនមែនដូច្នោះទេ ។ កាលដែលពួក
 ភិក្ខុនិយាយយ៉ាងនេះហើយ សាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្តក៏នៅស្ងៀម អៀនខ្មាស
 ឱនកចុះ សំយុងមុខចុះ អង្គុយសញ្ចប់សញ្ជឹង មិនមានប្រាជ្ញា ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ តំទិដ្ឋិបដិបុត្តា

អថខោ ភក្កវា សាតី ភិក្ខុំ កោវដ្ឋបុត្តំ តុណ្ហា-
 ភូតំ មដ្ឋភូតំ បត្តក្ខន្ធនំ អនោមុខំ បដ្ឋាយន្តំ
 អប្បដិកាលំ វិទិត្វា សាតី ភិក្ខុំ កោវដ្ឋបុត្តំ ឯត-
 ទោច បញ្ញាយិស្សសិ ខោ តំ មោយបុរិស ឯតេន
 សកេន ចាបកេន ទិដ្ឋិតេន ឥណហំ ភិក្ខុ
 បដិបុច្ឆិស្សាមីតិ ។ អថខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ
 តុម្ពេបិ មេ ភិក្ខុវេ ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាថ យថា-
 យំ សាតិ ភិក្ខុ កោវដ្ឋបុត្តោ អត្តនា ទុក្ខហិតេន អម្ពេ
 ចេវ អញ្ញាចិក្ខតិ អត្តានព្វា ខនតិ ពហុព្វា អបុញ្ញំ
 បសវតីតិ ។ ឆោ ហោតំ កន្តេ អនេកបរិយាយេន
 ហិ ឆោ កន្តេ បដិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាលំ វុត្តំ ភក-
 វតា អញ្ញត្រិ បច្ចុយា នត្តិ វិញ្ញាណស្ស សម្ពវោតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ការទ្រង់សាកសួរទិដ្ឋិរបស់សាតិភិក្ខុកេវដ្ឋបុត្ត

ត្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបសាតិភិក្ខុកេវដ្ឋបុត្ត នៅស្ងៀម
អៀនខ្មាស ឱនកចុះ សំយុងមុខចុះ អង្គុយសញ្ចប់សញ្ជឹង មិន
មានប្រាជ្ញាហើយ ទើបត្រាស់សួរសាតិភិក្ខុកេវដ្ឋបុត្តថា ម្ចាស់មោឃ-
បុរស អ្នកប្រាកដជានៅតែប្រកាន់ខ្ជាប់ដោយទិដ្ឋិអាក្រក់របស់ខ្លួននេះតែ
ម្យ៉ាងឬ តថាគតនឹងអាលសាកសួរពួកភិក្ខុដែលនៅក្នុងទីនេះ ។ លំដាប់
នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់សួរពួកភិក្ខុថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
សាតិភិក្ខុកេវដ្ឋបុត្តនេះ ពោលបង្កាច់តថាគត ដោយគំនិតដែលខ្លួនប្រកាន់
ខុសផង ឈ្មោះថាគាស់រំលើងនូវខ្លួនផង ឈ្មោះថាទទួលនូវអកុសលដ៏
ច្រើនផង យ៉ាងណា ចំណែកអ្នកទាំងឡាយ នឹងយល់ច្បាស់នូវធម៌
ដែលតថាគតសំដែងហើយ យ៉ាងនោះដែរឬ ។ ពួកភិក្ខុក្រាបបង្គំទូលថា
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានយល់ដូច្នោះទេ បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះថាព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងប្រោសយើងខ្ញុំព្រះ
អង្គដោយអនេកបរិយាយថា វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យ
បើវៀរចាកបច្ច័យហើយ ការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ក៏មិនមាន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សាធុ ភិក្ខុវេ សាធុ ខោ មេ តុម្ភេ ភិក្ខុវេ ឯវំ
 ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាម អនេកបរិយាយេន ហិ
 ភិក្ខុវេ បដិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាណំ រុត្តំ មយា អញ្ញត្រ
 បច្ចយា នត្តិ វិញ្ញាណាស្ស សម្ពវោតិ អថ ច បដា-
 យំ សាតិ ភិក្ខុ កោវដ្ឋបុត្តោ អត្តនា ទុក្ខហិតេន
 អម្ភេ ចេវ អព្ពាចិក្ខតិ អត្តានព្វា ខនតិ ពហុព្វា
 អបុញ្ញំ បសវតិ តញ្ជិ តស្ស មោយបុរិសស្ស
 ភវិស្សតិ ទីយវត្ថំ អហិតាយ ទុក្ខាយ ។

[៨៤] យញ្ញទេវ ភិក្ខុវេ បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ
 វិញ្ញាណំ តេន តេនេវ សង្ឃី^(១) កច្ចតិ ចក្កុព្វា បដិច្ច
 រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ ចក្កុវិញ្ញាណាន្ទេវ សង្ឃី
 កច្ចតិ សោតព្វា បដិច្ច សន្នេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ
 សោតវិញ្ញាណាន្ទេវ សង្ឃី កច្ចតិ យានព្វា បដិច្ច កន្ទេ
 ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ យានវិញ្ញាណាន្ទេវ សង្ឃី កច្ចតិ

១ ឱ. សង្ឃនិ ទិស្សតិ ឯវំ សព្វត្ថ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យអ្នកទាំងឡាយនោះត្រូវពិត
 ហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយយល់ច្បាស់នូវធម៌ ដែល
 តថាគតសំដែងហើយយ៉ាងនេះ ជាការប្រពៃពិត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ព្រោះតថាគតបានសំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយថា វិញ្ញាណកើត
 ឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យ បើវៀរចាកបច្ច័យហើយ ការកើតឡើងនៃ
 វិញ្ញាណក៏មិនមាន បើដូច្នោះសាតិភិក្ខុកេវដ្តបុត្តនេះ ពិតជាពោលបង្កាច់
 តថាគតដោយគំនិតដែលខ្លួនប្រកាន់ខុសផង ឈ្មោះថាគាស់រំលើងនូវខ្លួន
 ផង ឈ្មោះថាទទួល នូវអកុសលដ៏ច្រើនផង ព្រោះថាការប្រកាន់ខុស
 របស់មោឃបុរសនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បី
 សេចក្តីទុក្ខ អស់កាលយូរអង្វែង ។

[៨២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យ
 ណា ៗ ក៏ដល់នូវកិរិយារាប់តាមបច្ច័យនោះ ៗ ដូចវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះ
 អាស្រ័យភ្នែកនិងរូប ដល់នូវកិរិយារាប់ថាចក្កវិញ្ញាណ (ការដឹងដោយ
 សារភ្នែក) វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង ដល់
 នូវកិរិយារាប់ថាសោតវិញ្ញាណ (ការដឹងដោយសារត្រចៀក) វិញ្ញាណ
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងក្លិន ដល់នូវកិរិយារាប់ថាយានវិញ្ញាណ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្ត វិញ្ញាណុប្បត្តិ

ជីវិត្តា បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ ជីវិត្តា-
 ណាន្ទេវ សង្ឃី កច្ចតិ កាយញា បដិច្ច ផោដ្ឋព្វេ ច
 ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណាន្ទេវ សង្ឃី កច្ចតិ
 មនញា បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ មនោ-
 វិញ្ញាណាន្ទេវ សង្ឃី កច្ចតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ
 យញ្ញានេវ បដិច្ច អក្កិ ជលតិ តេន តេនេវ សង្ឃី
 កច្ចតិ កដ្ឋញា បដិច្ច អក្កិ ជលតិ កដ្ឋក្កិត្វេវ
 សង្ឃី កច្ចតិ សកលិកញា បដិច្ច អក្កិ ជលតិ
 សកលិកក្កិត្វេវ សង្ឃី កច្ចតិ តិណាញា បដិច្ច អក្កិ
 ជលតិ តិណាក្កិត្វេវ សង្ឃី កច្ចតិ កោមយញា បដិច្ច
 អក្កិ ជលតិ កោមយក្កិត្វេវ សង្ឃី កច្ចតិ មុសញា ប-
 ដិច្ច អក្កិ ជលតិ មុសក្កិត្វេវ សង្ឃី កច្ចតិ សង្ការញា
 បដិច្ច អក្កិ ជលតិ សង្ការក្កិត្វេវ សង្ឃី កច្ចតិ វេរមេវ
 ខោ ភិក្ខុវេ យញ្ញានេវ បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ទីកើតនៃវិញ្ញាណ

(ការដឹងដោយសារច្រមុះ) វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាត
និងរស ដល់នូវកិរិយារាប់ថា ជិវ្ហាវិញ្ញាណ (ការដឹងដោយសារអណ្តាត)
វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងរបស់ដែលប៉ះនឹងកាយ ដល់
នូវកិរិយារាប់ថា កាយវិញ្ញាណ (ការដឹងដោយសារកាយ) វិញ្ញាណកើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ដល់នូវកិរិយារាប់ថា មនោ-
វិញ្ញាណ (ការដឹងដោយសារចិត្ត) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាភ្លើង
ឆេះ អាស្រ័យនឹងវត្ថុណា ៗ ក៏ដល់នូវកិរិយារាប់ តាមវត្ថុនោះ ៗ ដូចជា
ភ្លើងឆេះ ព្រោះអាស្រ័យឧស ដល់នូវកិរិយារាប់ថា ភ្លើងឧស ភ្លើងឆេះ
ព្រោះអាស្រ័យប្រឆេះឬប៉ុយ ដល់នូវកិរិយារាប់ថា ភ្លើងប៉ុយ ភ្លើងឆេះ
ព្រោះអាស្រ័យស្មៅ ដល់នូវកិរិយារាប់ថា ភ្លើងស្មៅ ភ្លើងឆេះព្រោះ
អាស្រ័យអាចម៍គោ ដល់នូវកិរិយារាប់ថា ភ្លើងអាចម៍គោ ភ្លើងឆេះ
ព្រោះអាស្រ័យអង្កាម ដល់នូវកិរិយារាប់ថា ភ្លើងអង្កាម ភ្លើងឆេះព្រោះ
អាស្រ័យសម្រាម ដល់នូវកិរិយារាប់ថា ភ្លើងសម្រាម យ៉ាងណាមិញ
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនឹងបច្ច័យណា ៗ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តេន តេនេវ សង្ឃំ កច្ចតិ ចក្កុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច
 ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ ចក្កុវិញ្ញាណាន្ទេវ សង្ឃំ កច្ចតិ
 សោតញ្ច បដិច្ច សន្ទេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ សោត-
 វិញ្ញាណាន្ទេវ សង្ឃំ កច្ចតិ ឃានញ្ច បដិច្ច កន្ទេ ច
 ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ ឃានវិញ្ញាណាន្ទេវ សង្ឃំ កច្ចតិ
 ជីវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ ជីវ្ហវិញ្ញា-
 ណាន្ទេវ សង្ឃំ កច្ចតិ កាយញ្ច បដិច្ច ផោដ្ឋព្វេ ច
 ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណាន្ទេវ សង្ឃំ កច្ចតិ
 មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ មនោ-
 វិញ្ញាណាន្ទេវ សង្ឃំ កច្ចតិ ។

[៨៥] ភូតមិទំ ភិក្ខុវេ បស្សថាតិ ។ ឯវំ កន្តេ ។
 តទាហារសម្ភវន្តិ ភិក្ខុវេ បស្សថាតិ ។ ឯវំ កន្តេ ។
 តទាហារនិរោទា យំ ភូតំ តំ និរោទធម្មន្តិ ភិក្ខុវេ
 បស្សថាតិ ។ ឯវំ កន្តេ ។ ភូតមិទំ នោស្សតិ ភិក្ខុវេ
 កង្ខាតោ ឧប្បជ្ជតិ វិចិកិច្ចាតិ ។ ឯវំ កន្តេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ក៏ដល់នូវកិរិយារាប់តាមបច្ច័យនោះ ។ ដូចជាវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យភ្នែកនិងរូប ដល់នូវកិរិយារាប់ថាចក្ខុវិញ្ញាណ វិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង ដល់នូវកិរិយារាប់ថាសោតវិញ្ញាណ វិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងក្លិន ដល់នូវកិរិយារាប់ថាយានវិញ្ញាណ វិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ដល់នូវកិរិយារាប់ថាជិវ្ហាវិញ្ញាណ វិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យកាយនិងរបស់ដែលប៉ះដោយកាយ ដល់នូវកិរិយារាប់ថាកាយវិញ្ញាណ វិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ដល់នូវកិរិយារាប់ថាមនោវិញ្ញាណ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៨៥] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយឃើញនូវខន្ធបញ្ចកៈនេះដែលកើតឡើងហើយឬទេ ។ ពួកភិក្ខុក្រាបទូលថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយឃើញថា ខន្ធបញ្ចកៈនោះកើតឡើងព្រោះតែអាហារដូច្នោះឬទេ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយឃើញថា ខន្ធបញ្ចកៈនោះដែលកើតឡើងហើយរមែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ព្រោះរលត់អាហារនោះដែរឬទេ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិចិត្តវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះសេចក្តីសង្ស័យថា ខន្ធបញ្ចកៈនេះកើតហើយឬមិនកើតទេ ដូច្នោះដែរឬទេ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ ភូតកថា

តទាហារសម្ភវំ ជោស្សតិ ភិក្ខុវេ កង្ខាតោ ឧប្បជ្ជតិ
 វិចិកិច្ចាតិ ។ ឯវំ ភន្តេ ។ ភន្តេ តទាហារនិរោទា យំ ភូតំ
 តំ និរោទធម្មំ ជោស្សតិ ភិក្ខុវេ កង្ខាតោ ឧប្បជ្ជតិ
 វិចិកិច្ចាតិ ។ ឯវំ ភន្តេ ។ ភូតមិទន្តិ ភិក្ខុវេ យថា-
 ភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យា វិចិកិច្ចា សា
 បហីយតីតិ ។ ឯវំ ភន្តេ ។ តទាហារសម្ភវន្តិ ភិក្ខុវេ
 យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យា វិចិកិច្ចា
 សា បហីយតីតិ ។ ឯវំ ភន្តេ ។ តទាហារនិរោទា យំ
 ភូតំ តំ និរោទធម្មន្តិ ភិក្ខុវេ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 បស្សតោ យា វិចិកិច្ចា សា បហីយតីតិ ។
 ឯវំ ភន្តេ ។ ភូតមិទន្តិ ភិក្ខុវេ ឥតិបិ រោ ឯត្ថ និព្វិ-
 ចិកិច្ចាតិ^(១) ។ ឯវំ ភន្តេ ។ តទាហារសម្ភវន្តិ ភិក្ខុវេ

១ ឱ. និវិចិកិច្ចាតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ការពោលអំពីខន្ធបញ្ចកៈដែលកើតហើយ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិចិកិច្ចាកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីសង្ស័យថា ខន្ធបញ្ចកៈតែងកើតឡើងព្រោះអាហារនោះ ឬមិនមែនទេ ដូច្នោះដែរឬ ។

ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ វិចិកិច្ចាកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីសង្ស័យថា ខន្ធបញ្ចកៈដែលកើតហើយ រលត់ទៅវិញជាធម្មតា ព្រោះតែរលត់អាហារនោះ ឬមិនមែន ដូច្នោះឬទេ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបុគ្គលឃើញច្បាស់ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតថា ខន្ធបញ្ចកៈនេះកើតហើយដូច្នោះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាលះបង់វិចិកិច្ចាបានឬទេ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបុគ្គលឃើញច្បាស់ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតថា ខន្ធបញ្ចកៈកើតឡើង ព្រោះអាហារនោះដូច្នោះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាលះបង់វិចិកិច្ចាបានឬទេ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបុគ្គលឃើញច្បាស់ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតថា ខន្ធបញ្ចកៈដែលកើតហើយ រមែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ព្រោះរលត់អាហារនោះដូច្នោះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាលះបង់វិចិកិច្ចាបានឬទេ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ មិនមានវិចិកិច្ចា ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះថា ខន្ធបញ្ចកៈនេះកើតហើយ ដូច្នោះឬ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឥតិមិ វោ ឯត្ថ ជិព្វិចិកិច្ឆាតិ ។ ឯវំ កន្តេ ។

តទាហារនិវោទា យំ ភូតំ តំ និវោទធម្មន្តិ ភិក្ខុវេ

ឥតិមិ វោ ឯត្ថ ជិព្វិចិកិច្ឆាតិ ។ ឯវំ កន្តេ ។

ភូតមិទន្តិ ភិក្ខុវេ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ

សុទិដ្ឋន្តិ ។ ឯវំ កន្តេ ។ តទាហារសម្ភវន្តិ ភិក្ខុវេ

យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋន្តិ ។ ឯវំ កន្តេ ។

តទាហារនិវោទា យំ ភូតំ តំ និវោទធម្មន្តិ ភិក្ខុវេ

យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋន្តិ ។ ឯវំ កន្តេ ។

ឥមព្ភា តុម្ភេ ភិក្ខុវេ ទិដ្ឋិ ឯវំ បរិសុទ្ធិ

ឯវំ បរិយោទាតំ អស្មិយេថ កេណ្ឌាយេថ

ធនេយ្យាថ មមាយេថ អបិ នុ តុម្ភេ ភិក្ខុវេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

អ្នកទាំងឡាយមិនមានវិចិត្រកិច្ចក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនោះថា ខន្ធបញ្ចកៈនោះកើត
ឡើងព្រោះអាហារដូច្នោះឬ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
អ្នកទាំងឡាយមិនមានវិចិត្រកិច្ចក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះថា ខន្ធបញ្ចកៈដែលកើត
ឡើងរមែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ព្រោះរលត់អាហារនោះ ដូច្នោះឬ ។
ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយយល់ត្រូវ
ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមសេចក្តីពិតថា ខន្ធបញ្ចកៈនេះកើតហើយ ដូច្នោះ
ឬ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយយល់
ឃើញត្រូវដោយបញ្ញាដ៏ល្អតាមពិតថា ខន្ធបញ្ចកៈកើតឡើង ព្រោះអា-
ហារដូច្នោះឬ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង-
ឡាយយល់ឃើញត្រូវដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមសេចក្តីពិតថា ខន្ធបញ្ចកៈ
ដែលកើតហើយ រមែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ព្រោះរលត់អាហារនោះ
ដូច្នោះឬ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើអ្នកទាំង-
ឡាយជាប់ចំពាក់ រីករាយ ក្នុងកាន់ រាប់អានទិដ្ឋិ^(១)នេះថា បរិសុទ្ធយ៉ាង
នេះ ផ្លូវផងយ៉ាងនេះ ដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្នក

១ ទិដ្ឋិក្នុងទីនេះ សំដៅយកវិបស្សនាសម្មាទិដ្ឋិ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ ចតុរាហារា

កុល្លបមំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានេយ្យាថ និត្តរណាត្តាយ
 នោ កហាណាត្តាយាតិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។
 ឥមញ្ចេ តុម្ហេ ភិក្ខុវេ ទិដ្ឋិ ឯវំ បរិសុទ្ធី ឯវំ បរិយោ-
 នាតំ ន អស្មិយេថ ន កេណ្ឌាយេថ ន ធនេយ្យាថ
 ន មមាយេថ អបិ នុ មេ^(១) តុម្ហេ ភិក្ខុវេ កុល្លបមំ
 ធម្មំ ទេសិតំ អាជានេយ្យាថ និត្តរណាត្តាយ នោ
 កហាណាត្តាយាតិ ។ ឯវំ ភន្តេ ។

[៨៦] ចត្តារាមេ ភិក្ខុវេ អាហារា
 ភូតានំ វា សត្តានំ បិតិយា សម្ពវេសីនំ វា
 សត្តានំ អនុក្កហាយ ។ កតមេ ចត្តារា ។
 កវណ្ណិដ្ឋារា^(២) អាហារា ឱណ្ណារិកោ វា សុខុមោ

១ ឱ. ម. មេតិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. កពឡិក្ការា ។ ម. កពឡិកា ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ អាហារ ៤ យ៉ាង

ទាំងឡាយយល់ច្បាស់ នូវធម៌មានឧបមាដូចជាផែ ដែលតថាគតសំដែង
 ហើយដើម្បីប្រយោជន៍នឹងវើខ្លួនចេញ (ចាកឱយៈទាំង ២) មិនមែនដើម្បី
 ប្រយោជន៍នឹងប្រកាន់ (ខន្ធបញ្ចកៈ) ខ្លះឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មិនដូច្នោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើអ្នកទាំងឡាយមិនជាប់ចំពាក់
 មិនរីករាយ មិនក្អួចកាន់ មិនរាប់អានទិដ្ឋិនេះថា បរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លុ-
 ផងយ៉ាងនេះ ដោយអំណាចតណ្ហានិងទិដ្ឋិទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ
 អ្នកទាំងឡាយយល់ច្បាស់នូវធម៌មានឧបមាដូចជាផែ ដែលតថាគតសំដែង
 ហើយដើម្បីនឹងវើខ្លួនចេញ (ចាកឱយៈទាំង ២) មិនមែនប្រយោជន៍នឹង
 ប្រកាន់ (ខន្ធបញ្ចកៈ) ខ្លះឬទេ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[៨៦] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាហារដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតាំង
 នៅមាំ របស់ពួកសត្វដែលកើតហើយផង ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអនុគ្រោះ
 ដល់សត្វដែលកំពុងកើតផង នេះមាន ២ ប្រការ ។ អាហារទាំង ២
 ប្រការតើដូចម្តេច ។ គឺ កវឡិដ្ឋារាហារដែលគ្រោតគ្រោតឬល្អិតជាទី ១

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

វា ធួស្សោ ទុតិយោ មនោសញ្ចេតនា តតិយា

វិញ្ញាណំ ចតុត្ថំ ។ ឥមេ ច ភិក្ខុវេ ចត្តារោ

អាហារា កីនិទានា កីសមុទយា កីជាតិកា

កីបកវា ឥមេ ចត្តារោ អាហារា តណ្ហានិទានា

តណ្ហាសមុទយា តណ្ហាជាតិកា តណ្ហាបក-

វា ។ តណ្ហា ចាយំ ភិក្ខុវេ កីនិទានា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ផស្សាហារជាទី ២ មនោសញ្ចេតនាហារជាទី ៣ វិញ្ញាណាហារជាទី ៤^(១)
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអាហារទាំង ៤ នេះ មានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំ
 ឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើត ។ អាហារទាំង ៤ នេះ
 មានតណ្ហាជាហេតុ មានតណ្ហានាំឲ្យកើត មានតណ្ហាជាកំណើត មាន
 តណ្ហាជាដែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏តណ្ហានេះមានអ្វីជាហេតុ

១ ករឡិដ្ឋាហារ ទី ១ ដែលចាត់ជា ២ គឺជាគ្រោតគ្រោតនិងល្អិតនោះ ដោយសេចក្តីប្រៀប
 ធៀបគ្នាដូចសត្វក្រពើលេបថ្ម បើប្រៀបនឹងអាហារសត្វក្រោកដែលស៊ីពស់និងស្ពានោះ អាហារ
 ក្រពើជាអាហារ គ្រោតគ្រោត អាហារសត្វក្រោកជាអាហារល្អិត ។ បេ ។ អាហារពួកទេវតាជាន់
 បរិនិម្មិតវស្សវត្តិ ជាអាហារសុខុមល្អិតជាងអាហាររបស់ពួកទេវតាជាន់និម្មានរតី ៗ ជាអាហារ
 គ្រោតគ្រោត ។ អាហារសុខុមមានរសជាតិជាងអាហារគ្រោតគ្រោត ។ ករឡិដ្ឋាហារនេះ ប្រ-
 មូលមកនូវឱជារស ៨ ប្រការ គឺ បឋវី អាបោ តេជោ វាយោ វណ្ណោ គន្ធា រសោ ឱជា ។ ផស្សា-
 ហារ ទី ២ បានដល់វេទនាទាំង ៣ ដែលកើតអំពីការប៉ះពាល់សម្មស្ស ៦ យ៉ាង ។ មនោ-
 សញ្ចេតនាហារ ទី ៣ នោះ លោកសំដៅយកចេតនាកម្មទាំង ៣ ប្រការ ដែលអាចប្រមូលមក
 នូវបដិសន្ធិក្នុងត្រៃភព ។ វិញ្ញាណាហារ ទី ៤ នោះ បានដល់ចិត្តណាមួយ ដែលនាំមក
 នូវរូបក្នុងខណៈបដិសន្ធិក្នុងត្រៃភពនោះ ។ អាហារទាំង ៤ នេះបើចង់ដឹងសេចក្តីពិស្តារ ចូរមើល
 ក្នុងគម្ពីរបបញ្ចសូទនី អដ្ឋកថាមជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ ត្រង់សម្មាទិដ្ឋិសុត្តវណ្ណនា ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ សមុទយវារោ

កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបកវា ។ តណ្ហា
 វេទនានិទានា វេទនាសមុទយា វេទនាជាតិកា
 វេទនាបកវា ។ វេទនា ចាយំ ភិក្ខុវេ កឹនិទានា
 កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបកវា ។ វេទនា
 ធស្សនិទានា ធស្សសមុទយា ធស្សជាតិកា ធស្ស-
 ប្បកវា ។ ធស្សោ ចាយំ ភិក្ខុវេ កឹនិទានោ
 កឹសមុទយោ កឹជាតិកោ កឹបកវោ ។ ធស្សោ
 សន្នាយតននិទានោ សន្នាយតនសមុទយោ សន្នា-
 យតនជាតិកោ សន្នាយតនប្បកវោ ។ សន្នាយ-
 តនព្វំទំ ភិក្ខុវេ កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ
 កឹបកវំ ។ សន្នាយតនំ នាមរូបនិទានំ នាមរូបស-
 មុទយំ នាមរូបជាតិកំ នាមរូបប្បកវំ ។ នាមរូបព្វំទំ
 ភិក្ខុវេ កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ កឹបកវំ ។
 នាមរូបំ វិញ្ញាណនិទានំ វិញ្ញាណសមុទយំ វិញ្ញាណ-
 ជាតិកំ វិញ្ញាណប្បកវំ ។ វិញ្ញាណព្វំទំ ភិក្ខុវេ
 កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ កឹបកវំ ។
 វិញ្ញាណំ សដ្ឋានិទានំ សដ្ឋានសមុទយំ សដ្ឋានជាតិកំ

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ សមុទយវារៈ

មានអ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើត ។ តណ្ហាមាន
 វេទនាជាហេតុ មានវេទនានាំឲ្យកើត មានវេទនាជាកំណើត មានវេទនា
 ជាដែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏វេទនានេះមានអ្វីជាហេតុ មាន
 អ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើត ។ វេទនាមានផស្សៈ
 ជាហេតុ មានផស្សៈនាំឲ្យកើត មានផស្សៈជាកំណើត មានផស្សៈជា
 ដែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏ផស្សៈនេះមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំ
 ឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើត ។ ផស្សៈមានសឡាយតនៈ
 ជាហេតុ មានសឡាយតនៈនាំឲ្យកើត មានសឡាយតនៈជាកំណើត មាន
 សឡាយតនៈជាដែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏សឡាយតនៈនេះ
 មានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើត ។
 សឡាយតនៈមាននាមរូបជាហេតុ មាននាមរូបនាំឲ្យកើត មាននាមរូបជា
 កំណើត មាននាមរូបជាដែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏នាមរូបនេះ
 មានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើត ។
 នាមរូបមានវិញ្ញាណជាហេតុ មានវិញ្ញាណនាំឲ្យកើត មានវិញ្ញាណជាកំ-
 ណើត មានវិញ្ញាណជាដែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏វិញ្ញាណនេះ
 មានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើត ។
 វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ មានសង្ខារនាំឲ្យកើត មានសង្ខារជាកំណើត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សង្ខារប្បករំ ។ សង្ខារា ចិមេ ភិក្ខុវេ កីនិទានា

កីសមុទយា កីជាតិកា កីបកវា ។ សង្ខារា

អវិជ្ជានិទានា អវិជ្ជាសមុទយា អវិជ្ជាជាតិកា អវិជ្ជា-

បកវា ។ ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា

សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាប្បច្ចយា ធាមរូបំ

ធាមរូបប្បច្ចយា សន្យាយតនំ សន្យាយតនប្បច្ចយា

ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា

តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧទានានំ ឧទានានប្បច្ចយា

ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ

សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សចាយាសា សម្មវន្តិ ឯវមេ-

តស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

[៨៧] ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណានិ ឥតិ ខោ

បនេតំ វុត្តំ ជាតិប្បច្ចយា នុ ខោ ភិក្ខុវេ ជរាមរណំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

មានសង្ខារជាដែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏សង្ខារទាំងឡាយ
 នេះមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែន
 កើត ។ សង្ខារទាំងឡាយ មានអវិជ្ជាជាហេតុ មានអវិជ្ជានាំឲ្យកើត មាន
 អវិជ្ជាជាកំណើត មានអវិជ្ជាជាដែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារ
 ទាំងឡាយកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណកើតមាន ព្រោះ
 សង្ខារជាបច្ច័យ នាមរូបកើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ សឡាយ-
 តនៈកើតមាន ព្រោះនាមរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈកើតមាន ព្រោះសឡាយតនៈ
 ជាបច្ច័យ វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតមាន ព្រោះ
 វេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានកើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភពកើតមាន
 ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិកើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ សេចក្តីចាស់
 ស្លាប់ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ការសោក ខ្សឹកខ្សួល លំបាក
 កាយ លំបាកចិត្ត និងការចង្អៀតចង្អល់ទាំងឡាយ ក៏កើតមានព្រម
 ឯកិរិយាកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះរមែងមានយ៉ាងនេះដូច្នោះឯង^(១) ។

[៨៧] ពាក្យថា ជរាមរណៈកើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យដូច្នោះ
 នេះ តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះជរាមរណៈ

១ មើលសព្ទនិងនយលក្ខណៈ ក្នុងវិនយបិដក ខ្សែ ៦ ត្រង់បឋមពោធិកាលចុះ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគណ្ណាសង្ខយសុត្ត បច្ចយនយោ

នោ វា កេមំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ ជាតិប្បច្ចយា កន្តេ
 ជរាមរណំ ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ^(១) ជាតិប្បច្ចយា
 ជរាមរណានិ ។ កវប្បច្ចយា ជាតីតិ ឥតិ ខោ បនេតំ
 វុត្តំ កវប្បច្ចយា នុ ខោ ភិក្ខុវេ ជាតិ នោ វា
 កេមំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ កវប្បច្ចយា កន្តេ ជាតិ
 ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ កវប្បច្ចយា ជាតីតិ ។ ឧចា-
 នានប្បច្ចយា ករោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ ឧចា-
 នានប្បច្ចយា នុ ខោ ភិក្ខុវេ ករោ នោ វា កេមំ
 វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ ឧចានានប្បច្ចយា កន្តេ ករោ
 ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ ឧចានានប្បច្ចយា ករោតិ ។

១ ម. ហោតីតីតិ ទិស្សតិ ឯវំ សព្វត្ថ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ បច្ចយន័យ

កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនោះទេ ឬដោយ
 ប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជរាមរណៈកើតមាន ព្រោះ
 ជាតិជាបច្ច័យមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុងខន្ធ-
 បញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា ជរាមរណៈកើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យដែរ ។
 ពាក្យថា ជាតិកើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ដូច្នោះនេះ តថាគតបាន
 សំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះជាតិកើតមាន ព្រោះភពជា
 បច្ច័យមិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនោះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាតិកើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យមែន ទាំងយើងខ្ញុំ
 ព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា ជាតិកើត
 មានព្រោះភពជាបច្ច័យដែរ ។ ពាក្យថា ភពកើតមាន ព្រោះឧបាទាន
 ជាបច្ច័យ ដូច្នោះនេះ តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ចុះភពកើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនោះទេ
 ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភពកើតមាន ព្រោះ
 ឧបាទានជាបច្ច័យមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុង
 ខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា ភពកើតមានព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានន្តិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ តណ្ហា-
 បច្ចយា នុ ខោ ភិក្ខុវេ ឧបាទានំ នោ វា កេមំ
 វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ តណ្ហាបច្ចយា ភន្តេ ឧបាទានំ
 ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានន្តិ ។
 វេទនាបច្ចយា តណ្ហាតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ វេទនា-
 បច្ចយា នុ ខោ ភិក្ខុវេ តណ្ហា នោ វា កេមំ វា
 ឯត្ថ ហោតីតិ ។ វេទនាបច្ចយា ភន្តេ តណ្ហា ឯវំ
 នោ ឯត្ថ ហោតិ វេទនាបច្ចយា តណ្ហាតិ ។ ធម្មប្បច្ច-
 យា វេទនាតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ ធម្មប្បច្ចយា
 នុ ខោ ភិក្ខុវេ វេទនា នោ វា កេមំ វា ឯត្ថ
 ហោតីតិ ។ ធម្មប្បច្ចយា ភន្តេ វេទនា ឯវំ
 នោ ឯត្ថ ហោតិ ធម្មប្បច្ចយា វេទនាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ពាក្យថា ឧបាទានកើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យដូច្នោះនេះ តថាគតបាន
សំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះឧបាទានកើតមាន ព្រោះ
តណ្ហាជាបច្ច័យ មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឧបាទានកើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យមែន ទាំង
យើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនោះ យ៉ាងនេះថា
ឧបាទានកើតមាន ព្រោះតណ្ហា ជាបច្ច័យដែរ ។ ពាក្យថា តណ្ហាកើតមាន
ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ដូច្នោះនេះ តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ចុះតណ្ហាកើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ មិនមានក្នុង
ខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
តណ្ហាកើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មាន
សេចក្តីយល់ឃើញ ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា តណ្ហាកើតមាន
ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យដែរ ។ ពាក្យថា វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈ
ជាបច្ច័យ ដូច្នោះនេះ តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ចុះវេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ
ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វេទនាកើតមានព្រោះ
ផស្សៈ ជាបច្ច័យមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុង
ខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យដែរ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាគណ្ណាសង្ខយសុត្ត បច្ចយនយោ

សឡាយតនប្បច្ចយា ធួស្សោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ

សឡាយតនប្បច្ចយា នុ ខោ ភិក្ខុវេ ធួស្សោ នោ

វា កេមំ វា ឯត្ត ហោតីតិ ។ សឡាយតនប្បច្ចយា

ភន្តេ ធួស្សោ ឯវំ នោ ឯត្ត ហោតិ សឡាយត-

នប្បច្ចយា ធួស្សោតិ ។ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយ-

តនន្តិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ នាមរូបប្បច្ចយា នុ

ខោ ភិក្ខុវេ សឡាយតនំ នោ វា កេមំ វា ឯត្ត

ហោតីតិ ។ នាមរូបប្បច្ចយា ភន្តេ សឡាយតនំ

ឯវំ នោ ឯត្ត ហោតិ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយត-

នន្តិ ។ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបន្តិ ឥតិ ខោ បនេតំ

វុត្តំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នុ ខោ ភិក្ខុវេ នាមរូបំ

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ បច្ចយនីយ

ពាក្យថា ផស្សៈកើតមាន ព្រោះសឡាយតនៈជាបច្ច័យ ដូច្នោះនេះ តថា-
 គតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះផស្សៈកើតមាន ព្រោះ
 សឡាយតនៈជាបច្ច័យ មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូច
 ម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផស្សៈកើតមាន ព្រោះសឡាយតនៈជា
 បច្ច័យមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះ
 យ៉ាងនេះថា ផស្សៈកើតមានព្រោះសឡាយតនៈជាបច្ច័យដែរ ។ ពាក្យថា
 សឡាយតនៈកើតមាន ព្រោះនាមរូបជាបច្ច័យ ដូច្នោះនេះ តថាគតសំដែង
 ហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសឡាយតនៈកើតមាន ព្រោះនាម-
 រូបជាបច្ច័យ មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សឡាយតនៈកើតមាន ព្រោះនាមរូបជាបច្ច័យមែន
 ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា
 សឡាយតនៈកើតមាន ព្រោះនាមរូបជាបច្ច័យដែរ ។ ពាក្យថា នាមរូប
 កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ដូច្នោះនេះ តថាគតបានសំដែងហើយ
 មែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះនាមរូបកើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

នោ វា កេចំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ វិញ្ញាណប្បច្ចយា
 កន្តេ នាមរូបំ ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា
 នាមរូបន្តិ ។ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណន្តិ ឥតិ ខោ
 បនេតំ វុត្តំ សង្ខារប្បច្ចយា នុ ខោ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ
 នោ វា កេចំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ សង្ខារប្បច្ចយា
 កន្តេ វិញ្ញាណំ ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ សង្ខារប្បច្ចយា
 វិញ្ញាណន្តិ ។ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ឥតិ ខោ
 បនេតំ វុត្តំ អវិជ្ជាបច្ចយា នុ ខោ ភិក្ខុវេ សង្ខារា
 នោ វា កេចំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ អវិជ្ជាបច្ចយា
 កន្តេ សង្ខារា ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ អវិជ្ជា-
 បច្ចយា សង្ខារាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន នាមរូបកើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យមែន ទាំងយើងខ្ញុំ
ព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញ ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា នាមរូប
កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យដែរ ។ ពាក្យថា វិញ្ញាណកើតមាន
ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ដូច្នោះនេះ តថាគតបានសំដែងហើយមែន ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះវិញ្ញាណកើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ មិនមាន
ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
វិញ្ញាណកើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មាន
សេចក្តីយល់ឃើញ ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា វិញ្ញាណកើតមាន
ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យដែរ ។ ពាក្យថា សង្ខារកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជា
ជាបច្ច័យ ដូច្នោះនេះ តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ
សង្ខារកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬ
ដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សង្ខារកើតមាន ព្រោះ
អវិជ្ជាជាបច្ច័យដូច្នោះមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុង
ខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា សង្ខារកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យដែរ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តិ សមុទយនយោ

[៨៨] សាធុ ភិក្ខុវេ ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ តុម្រេបិ
 ឯវំ រទេថ អហម្មិ ឯវំ រទាមិ ឥមស្មី សតិ ឥទំ
 ហោតិ ឥមស្សុទាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ យទិទំ អវិជ្ជា-
 បច្ចយា សដ្ឋារា សដ្ឋារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាប្ប-
 ច្ចយា ធាមរូបំ ធាមរូបប្បច្ចយា សន្យាយតនំ សន្យា-
 យតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនា-
 បច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧទានានំ ឧទានានប្បច្ច-
 យា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ
 សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុទាយាសា សម្ភវន្តិ ឯវមេ-
 តស្ស កោវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។
 អវិជ្ជាយ ត្រូវ អសេសវិរាតនិរោធិ សដ្ឋារនិរោធិ

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ សមុទយន័យ

[៨៨] ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យនុ៎ះត្រូវល្អ
ណាស់ហើយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកអ្នកក៏និយាយយ៉ាងនេះ តថាគត
ក៏និយាយយ៉ាងនេះដូច្នោះដែរ កាលបើបច្ច័យ មានអវិជ្ជាជាដើមនេះកើត
ហើយ ផលមានសង្ខារជាដើមនេះក៏កើតឡើង ផលមានសង្ខារជាដើម
នេះកើតឡើង ព្រោះកើតឡើងនៃបច្ច័យមានអវិជ្ជាជាដើមនេះ ដ្បិតថា
សង្ខារទាំងឡាយកើតមាន ព្រោះតែអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណកើតមាន
ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមរូបកើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ស-
ឡាយតនៈកើតមាន ព្រោះនាមរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈកើតមាន ព្រោះ
សឡាយតនៈជាបច្ច័យ វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើត
មាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានកើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ
ភពកើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិកើតមាន ព្រោះភពជា
បច្ច័យ សេចក្តីចាស់ ស្លាប់ សោក ខ្សឹកខ្សួល លំបាកកាយ លំបាកចិត្ត
និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ទាំងឡាយក៏កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ កិរិយា
កើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ រមែងមានយ៉ាងនេះដូច្នោះឯង ។ មួយ
ទៀត សេចក្តីរលត់នៃសង្ខារ ព្រោះតែវិនាសនិងរលត់មិនសល់នៃអវិជ្ជា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សង្ខារនិរោធិ វិញ្ញាណនិរោធិ វិញ្ញាណនិរោធិ ធា-
មរូបនិរោធិ ធាមរូបនិរោធិ សឡាយតននិរោធិ
សឡាយតននិរោធិ ផស្សនិរោធិ ផស្សនិរោធិ វេទនា-
និរោធិ វេទនានិរោធិ តណ្ហានិរោធិ តណ្ហានិរោធិ
ឧបាទាននិរោធិ ឧបាទាននិរោធិ ភវនិរោធិ ភវនិ-
រោធិ ជាតិនិរោធិ ជាតិនិរោធិ ជរាមរណំ
សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សចាយាសា និរុដ្ឋន្តិ ឯវមេ-
តស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ ហោតិ ។

[៨៩] ជាតិនិរោធិ ជរាមរណានិរោធិ ឥតិ

ខោ បនេតំ វុត្តំ ជាតិនិរោធិ នុ ខោ ភិក្ខុវេ
ជរាមរណានិរោធិ នោ វា កចំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។
ជាតិនិរោធិ ភន្តេ ជរាមរណានិរោធិ ឯវំ នោ
ឯត្ថ ហោតិ ជាតិនិរោធិ ជរាមរណានិរោធិ ។
ភវនិរោធិ ជាតិនិរោធិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

សេចក្តីរលត់នៃវិញ្ញាណ ព្រោះរលត់សង្ខារ សេចក្តីរលត់នៃនាមរូប
 ព្រោះរលត់វិញ្ញាណ សេចក្តីរលត់នៃសឡាយតនៈ ព្រោះរលត់នាមរូប
 សេចក្តីរលត់នៃផស្សៈ ព្រោះរលត់សឡាយតនៈ សេចក្តីរលត់នៃវេទនា
 ព្រោះរលត់ផស្សៈ សេចក្តីរលត់នៃតណ្ហា ព្រោះរលត់វេទនា សេចក្តី
 រលត់នៃឧបាទាន ព្រោះរលត់តណ្ហា សេចក្តីរលត់នៃភព ព្រោះរលត់
 ឧបាទាន សេចក្តីរលត់នៃជាតិ ព្រោះរលត់ភព សេចក្តីចាស់ ស្លាប់
 (រលត់) ព្រោះរលត់ជាតិ សោក ខ្សឹកខ្សួល លំបាកកាយ លំបាកចិត្ត
 និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ក៏សឹងតែរលត់ទៅ សេចក្តីរលត់នៃកងទុក្ខទាំង
 អស់នេះ រមែងមានយ៉ាងនេះដូច្នោះឯង^(១) ។

[៨៧] ពាក្យថា សេចក្តីរលត់នៃជរាមរណៈ ព្រោះរលត់ជាតិដូច្នោះនេះ
 តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីរលត់ជរាមរណៈ
 ព្រោះរលត់ជាតិ មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តីរលត់នៃជរាមរណៈ ព្រោះរលត់ជាតិមែន
 ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះ យ៉ាងនេះ
 ថា សេចក្តីរលត់នៃជរាមរណៈ ព្រោះរលត់ជាតិ ។ ពាក្យថា សេចក្តី
 រលត់នៃជាតិ ព្រោះរលត់ភព ដូច្នោះនេះ តថាគតសំដែងហើយមែន

១ មើលសព្ទនិងនយលក្ខណៈ ក្នុងវិនយបិដកខ្សែ ៦ ត្រង់បឋមពោធិកាលចុះ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ និរោធនយោ

ភវនិរោធា នុ ខោ ភិក្ខុវេ ជាតិនិរោធា នោ វា កកមំ
 វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ ភវនិរោធា ភន្តេ ជាតិនិរោធា
 ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ ភវនិរោធា ជាតិនិរោធាតិ ។
 ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធាតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ
 ឧបាទាននិរោធា នុ ខោ ភិក្ខុវេ ភវនិរោធា នោ
 វា កកមំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ ឧបាទាននិរោធា ភន្តេ
 ភវនិរោធា ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ ឧបាទាននិរោធា ភវ-
 និរោធាតិ ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធាតិ ឥតិ
 ខោ បនេតំ វុត្តំ តណ្ហានិរោធា នុ ខោ ភិក្ខុវេ
 ឧបាទាននិរោធា នោ វា កកមំ វា ឯត្ថ ហោតី-
 តិ ។ តណ្ហានិរោធា ភន្តេ ឧបាទាននិរោធា
 ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោ-
 ធាតិ ។ វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធាតិ ឥតិ
 ខោ បនេតំ វុត្តំ វេទនានិរោធា នុ ខោ ភិក្ខុវេ

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ និរោធន័យ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីរលត់នៃជាតិព្រោះរលត់ភព មិនមានក្នុង
 ខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តី
 រលត់នៃជាតិ ព្រោះរលត់ភពមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់
 ឃើញក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា សេចក្តីរលត់នៃជាតិ ព្រោះរលត់
 ភពដែរ ។ ពាក្យថា សេចក្តីរលត់នៃភព ព្រោះរលត់ឧបាទាន ដូច្នោះ
 នេះ តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីរលត់
 ភព ព្រោះរលត់ឧបាទានមិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូច
 ម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តីរលត់ភព ព្រោះរលត់ឧបាទាន
 មែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាង
 នេះថា សេចក្តីរលត់ភព ព្រោះរលត់ឧបាទានដែរ ។ ពាក្យថា សេចក្តី
 រលត់ឧបាទាន ព្រោះរលត់តណ្ហា ដូច្នោះនេះ តថាគតសំដែងហើយ
 មែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីរលត់ឧបាទាន ព្រោះរលត់តណ្ហា
 មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន សេចក្តីរលត់ឧបាទាន ព្រោះរលត់តណ្ហាមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គ
 ក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញ ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា សេចក្តីរលត់
 ឧបាទាន ព្រោះរលត់តណ្ហាដែរ ។ ពាក្យថា សេចក្តីរលត់តណ្ហា ព្រោះ
 រលត់វេទនាដូច្នោះនេះ តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តណ្ហានិរោធា នោ វា កថំ ឯត្ថ ហោតីតិ ។
 វេទនានិរោធា កន្តេ តណ្ហានិរោធា ឯវំ នោ ឯត្ថ
 ហោតិ វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធាតិ ។ ធម្មស្ស-
 និរោធា វេទនានិរោធាតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ ធម្មស្ស-
 និរោធា នុ ខោ ភិក្ខុវេ វេទនានិរោធា នោ វា កថំ
 វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ ធម្មស្សនិរោធា កន្តេ វេទនា-
 និរោធា ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ ធម្មស្សនិរោធា វេទនា-
 និរោធាតិ ។ សទ្ធាយតននិរោធា ធម្មស្សនិរោធាតិ
 ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ សទ្ធាយតននិរោធា នុ
 ខោ ភិក្ខុវេ ធម្មស្សនិរោធា នោ វា កថំ
 វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ សទ្ធាយតននិរោធា កន្តេ
 ធម្មស្សនិរោធា ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ សទ្ធា-
 យតននិរោធា ធម្មស្សនិរោធាតិ ។ នាមរូបនិរោធា
 សទ្ធាយតននិរោធាតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ចុះសេចក្តីរលត់តណ្ហា ព្រោះរលត់វេទនា មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តីរលត់តណ្ហា ព្រោះរលត់វេទនា ដូច្នោះមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គ ក៏មានសេចក្តីយល់ ឃើញក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា សេចក្តីរលត់តណ្ហា ព្រោះរលត់ វេទនាដែរ ។ ពាក្យថា សេចក្តីរលត់វេទនា ព្រោះរលត់ផស្សៈ ដូច្នោះ នេះ តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីរលត់ វេទនា ព្រោះរលត់ផស្សៈមិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការ ដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តីរលត់វេទនា ព្រោះរលត់ ផស្សៈមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញ ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈ នុ៎ះយ៉ាងនេះថា សេចក្តីរលត់វេទនា ព្រោះរលត់ផស្សៈដែរ ។ ពាក្យថា សេចក្តីរលត់ផស្សៈ ព្រោះរលត់សឡាយតនៈ ដូច្នោះនេះ តថាគតសំដែង ហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីរលត់ផស្សៈ ព្រោះរលត់ សឡាយតនៈ មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តីរលត់ផស្សៈ ព្រោះរលត់សឡាយតនៈមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា សេចក្តីរលត់ផស្សៈព្រោះរលត់សឡាយតនៈដែរ ។ ពាក្យថា សេចក្តីរលត់ សឡាយតនៈ ព្រោះរលត់នាមរូប ដូច្នោះនេះ តថាគតសំដែងហើយមែន

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្ត និរោធនយោ

នាមរូបនិរោធា នុ ខោ ភិក្ខុវេ សន្មាយតន-
និរោធា នោ វា កកមំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។

នាមរូបនិរោធា ភន្តេ សន្មាយតននិរោធា ឯវំ នោ
ឯត្ថ ហោតិ នាមរូបនិរោធា សន្មាយតននិរោធាតិ ។

វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធាតិ ឥតិ ខោ បនេតំ
វុត្តំ វិញ្ញាណនិរោធា នុ ខោ ភិក្ខុវេ នាមរូបនិរោធា

នោ វា កកមំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ វិញ្ញាណ-
និរោធា ភន្តេ នាមរូបនិរោធា ឯវំ នោ ឯត្ថ

ហោតិ វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធាតិ ។
សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធាតិ ឥតិ ខោ ប-

នេតំ វុត្តំ សង្ខារនិរោធា នុ ខោ ភិក្ខុវេ
វិញ្ញាណនិរោធា នោ វា កកមំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។

សង្ខារនិរោធា ភន្តេ វិញ្ញាណនិរោធា ឯវំ នោ
ឯត្ថ ហោតិ សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធាតិ ។

អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធាតិ ឥតិ ខោ បនេតំ

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ និរោធន័យ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីរលត់សឡាយតនៈ ព្រោះរលត់នាមរូប
មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន សេចក្តីរលត់សឡាយតនៈ ព្រោះរលត់នាមរូបមែន ទាំងយើងខ្ញុំ
ព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញ ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា សេចក្តី
រលត់សឡាយតនៈ ព្រោះរលត់នាមរូបដែរ ។ ពាក្យថា សេចក្តីរលត់នាម-
រូប ព្រោះរលត់វិញ្ញាណ ដូច្នេះនេះ តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីរលត់នាមរូប ព្រោះរលត់វិញ្ញាណ មិនមាន
ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
សេចក្តីរលត់នាមរូប ព្រោះរលត់វិញ្ញាណមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏មាន
សេចក្តីយល់ឃើញ ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា សេចក្តីរលត់នាមរូប
ព្រោះរលត់វិញ្ញាណដែរ ។ ពាក្យថា សេចក្តីរលត់វិញ្ញាណ ព្រោះរលត់
សង្ខារ ដូច្នេះនេះ តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ
សេចក្តីរលត់វិញ្ញាណ ព្រោះរលត់សង្ខារ មិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬ
ដោយប្រការដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តីរលត់វិញ្ញាណ
ព្រោះរលត់សង្ខារមែន ទាំងយើងខ្ញុំព្រះអង្គ ក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញ
ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះថា សេចក្តីរលត់វិញ្ញាណ ព្រោះរលត់សង្ខារ
ដែរ ។ ពាក្យថា សេចក្តីរលត់សង្ខារ ព្រោះរលត់អវិជ្ជា ដូច្នេះនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

រុត្តំ អវិជ្ជានិរោធា នុ ខោ ភិក្ខុវេ សង្ខារនិរោធា
 នោ វា កកមំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ ។ អវិជ្ជានិរោធា ភន្តេ
 សង្ខារនិរោធា ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ អវិជ្ជានិរោធា
 សង្ខារនិរោធាតិ ។

[៩០] សាធុ ភិក្ខុវេ ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ តុម្ភេបិ ឯវំ
 វទេថ អហម្មិ ឯវំ វទាមិ ឥមស្មី អសតិ ឥទំ ន ហោតិ
 ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុដ្ឋតិ យទិទំ អវិជ្ជានិរោធា
 សង្ខារនិរោធា សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធា វិញ្ញា-
 ណនិរោធា ធាមរូបនិរោធា ធាមរូបនិរោធា សន្យាយ-
 តននិរោធា សន្យាយតននិរោធា ផស្សនិរោធា ផស្ស-
 និរោធា វេទនានិរោធា វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

តថាគតសំដែងហើយមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីរលត់សង្ខារ
ព្រោះរលត់អវិជ្ជាមិនមានក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះទេ ឬដោយប្រការដូចម្តេច ។
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តីរលត់សង្ខារ ព្រោះរលត់អវិជ្ជាមែន ទាំង
យើងខ្ញុំព្រះអង្គ ក៏មានសេចក្តីយល់ឃើញ ក្នុងខន្ធបញ្ចកៈនុ៎ះយ៉ាងនេះ
ថា សេចក្តីរលត់សង្ខារ ព្រោះរលត់អវិជ្ជាដែរ ។

[៧០] ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យដែលអ្នក
ទាំងឡាយនិយាយនុ៎ះត្រូវល្អណាស់ហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង-
ឡាយក៏និយាយយ៉ាងនេះ តថាគតក៏និយាយយ៉ាងនេះដូច្នោះដែរ កាល
បើបច្ច័យមានអវិជ្ជាជាដើមនេះមិនមានហើយ ផលមានសង្ខារជាដើមនេះ
ក៏មិនមាន ផលមានសង្ខារជាដើមនេះតែងរលត់ទៅមិនសល់ ព្រោះរលត់
នៃបច្ច័យមានអវិជ្ជាជាដើមនេះ ដ្បិតថាសេចក្តីរលត់នៃសង្ខារ ព្រោះរលត់
អវិជ្ជា សេចក្តីរលត់នៃវិញ្ញាណ ព្រោះរលត់សង្ខារ សេចក្តីរលត់នៃ
នាមរូប ព្រោះរលត់នៃវិញ្ញាណ សេចក្តីរលត់នៃសឡាយតនៈ ព្រោះរលត់
នាមរូប សេចក្តីរលត់នៃផស្សៈ ព្រោះរលត់សឡាយតនៈ សេចក្តីរលត់
នៃវេទនា ព្រោះរលត់ផស្សៈ សេចក្តីរលត់នៃតណ្ហា ព្រោះរលត់វេទនា

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ ធម្មគុណកថា

តណ្ហានិរោធា	ឧទានានិរោធា	ឧទានានិរោធា	
កវនិរោធា	កវនិរោធា	ជាតិនិរោធា	ជាតិនិរោធា
ជវាមរណំ	សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សចាយាសា		
និរុដ្ឋន្តិ	ឯវមេតស្ស	កេវលស្ស	ទុក្ខក្ខន្ធស្ស
និរោធា	ហោតិ	។	

[៩១] អបិ នុ តុម្ហេ ភិក្ខុវេ ឯវំ ជានន្តា ឯវំ
 បស្សន្តា បុព្វន្តំ វា បដិធាវេយ្យាថ អហោសុម្ហា^(១)
 នុ ខោ មយំ អតីតមទ្ធានំ ន នុ ខោ អហោសុម្ហា
 អតីតមទ្ធានំ កី នុ ខោ អហោសុម្ហា អតីតមទ្ធានំ
 កមំ នុ ខោ អហោសុម្ហា អតីតមទ្ធានំ កី ហុត្វា
 កី អហោសុម្ហា នុ ខោ មយំ អតីតមទ្ធានន្តិ ។
 នោ ហោតំ ភន្តេ ។ អបិ នុ តុម្ហេ ភិក្ខុវេ ឯវំ
 ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា អបរន្តំ វា បដិធាវេយ្យាថ^(២)
 ភវិស្សាម នុ ខោ មយំ អនាតតមទ្ធានំ ន នុ ខោ
 ភវិស្សាម អនាតតមទ្ធានំ កី នុ ខោ ភវិស្សាម

១ ឱ. ម. អហោសុម្ហ ។ ២ ឱ. អាកាវេយ្យាថ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ធម្មគុណកថា

សេចក្តីរលត់នៃឧបាទាន ព្រោះរលត់តណ្ហា សេចក្តីរលត់ភព ព្រោះ
រលត់ឧបាទាន សេចក្តីរលត់ជាតិ ព្រោះរលត់ភព សេចក្តីចាស់ស្លាប់
(រលត់) ព្រោះរលត់ជាតិ ការយំសោក ការខ្សឹកខ្សួល ការលំបាកកាយ
ការលំបាកចិត្ត និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ទាំងឡាយ ក៏សឹងតែរលត់ទៅមិន
សល់ សេចក្តីរលត់នៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ រមែងមានយ៉ាងនេះឯង ។

[៩១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះកាលបើអ្នកទាំងឡាយ ដឹងយ៉ាង
នេះ ឃើញយ៉ាងនេះហើយ នឹងស្រាវជ្រាវនូវខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ជា
ចំណែកខាងដើមគឺអតីតកាលថា ក្នុងកាលកន្លងទៅហើយ យើងធ្លាប់បាន
កើតឬឃ្ន់ ឬក្នុងកាលកន្លងទៅហើយ យើងមិនធ្លាប់កើតទេ ក្នុងកាល
កន្លងទៅហើយ យើងបានកើតជាជាតិអ្វីឃ្ន់ ក្នុងកាលកន្លងទៅហើយ
យើងបានកើតជាមនុស្សមានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច ក្នុងកាលកន្លងទៅហើយ
យើងកើតជាជាតិអ្វី បានជាអ្វី ដូច្នោះបានដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន ដំណើរនោះយើងខ្ញុំព្រះអង្គស្រាវជ្រាវរកមិនឃើញទេ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះកាលបើអ្នកទាំងឡាយ ដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាង
នេះហើយ នឹងស្រាវជ្រាវរកខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ជាចំណែកខាងមុខគឺ
អនាគតកាលថា ក្នុងកាលជាអនាគត យើងនឹងកើតឬឃ្ន់ ក្នុងកាលជា
អនាគត យើងមិនកើតទៀតទេ ក្នុងកាលជាអនាគត យើងនឹងកើត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អនាគតមទ្ធានំ កថំ នុ ខោ ភវិស្សាម អនាគត-
មទ្ធានំ កី ហុត្វា កី ភវិស្សាម នុ ខោ មយំ
អនាគតមទ្ធានន្តិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។ អបិ
នុ តុម្ភេ ភិក្ខុវេ ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា
ឯតរហិ វា បច្ចុប្បន្នទ្ធានំ អារព្ព អជ្ឈត្តំ កថំ-
កថិត្ត អហំ នុ^(១) ខោស្មិ នោ នុ ខោស្មិ កិណ្ណ
ខោស្មិ កថំ នុ ខោស្មិ អយំ នុ ខោ សត្តោ កុតោ
អាតតោ សោ កុហិជ្ជាមី ភវិស្សតីតិ ។ នោ ហេតំ
ភន្តេ ។ អបិ នុ តុម្ភេ ភិក្ខុវេ ឯវំ ជានន្តា
ឯវំ បស្សន្តា ឯវំ វទេយ្យាថ សត្តា នោ កុ សត្ត
ការវេនេ^(២) មយំ ឯវំ វទេយ្យាមាតិ^(៣) ។ នោ ហេតំ
ភន្តេ ។ អបិ នុ តុម្ភេ ភិក្ខុវេ ឯវំ ជានន្តា
ឯវំ បស្សន្តា ឯវំ វទេយ្យាថ សមណោ ឯវមាហ
សមណោ ច ន ច មយំ ឯវំ វទេមាតិ ។

១ ឱ. បច្ចុប្បន្នមទ្ធានំ អជ្ឈត្តំ កថំកថី អស្សថ អហន្ត ។ ម. បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានមជ្ឈត្តំ
កថំកថី អស្ស អហំ នុ ។ ២ ឱ. ម. ការវេន ច ។ ៣ ឱ. មយំ វទេមាតិ ។ ម.
មយំ ឯវំ វទេមាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ជាអ្វីហ្ន៎ ក្នុងកាលជាអនាគត យើងនឹងកើតជាមនុស្សមានទ្រង់ទ្រាយដូច
ម្តេចហ្ន៎ ក្នុងកាលជាអនាគត យើងនឹងកើតជាជាតិអ្វី បានជាអ្វីដូច្នោះ
បានដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដំណើរនោះយើងខ្ញុំព្រះអង្គ
ស្រាវជ្រាវរកមិនឃើញទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើអ្នកទាំង-
ឡាយដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះហើយ គប្បីសង្ស័យ ចំពោះខន្ធ ធាតុ
អាយតនៈជាចំណែកខាងក្នុង ប្រារព្ធនូវកាលជាបច្ចុប្បន្នក្នុងកាលឥឡូវនេះ
ថា អាត្មាអញកើតទៀតឬមិនកើតទេ អាត្មាអញកើតជាជាតិអ្វីហ្ន៎ អាត្មា
អញកើតជាមនុស្សមានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច សត្វនេះមកអំពីទីណា សត្វ
នោះនឹងទៅកើតក្នុងទីណាវិញ ដូច្នោះដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ដំណើរនោះយើងខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានសង្ស័យដូច្នោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះហើយ គប្បី
និយាយយ៉ាងនេះថា ព្រះសាស្តាជាគ្រូយើង យើងត្រូវនិយាយយ៉ាងនេះ
ដោយសេចក្តីគោរព ចំពោះព្រះសាស្តាដូច្នោះដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះយើងខ្ញុំព្រះអង្គមិនដែលនិយាយទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះហើយ គប្បី
និយាយយ៉ាងនេះថា សមណៈគឺព្រះពុទ្ធនិយាយយ៉ាងនេះ ចំណែកយើង
ទាំងឡាយជាសមណៈដែរ មិនត្រូវនិយាយយ៉ាងនេះ ដូច្នោះដែរឬទេ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ ធម្មគុណកថា

នោ ហោតំ ភន្តេ ។ អបិ នុ តុម្ហេ ភិក្ខុវេ ឯវំ
 ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា អញ្ញំ សត្តារំ ឧទ្ធិសេយ្យា-
 ថាតិ ។ នោ ហោតំ ភន្តេ ។ អបិ នុ តុម្ហេ ភិក្ខុវេ
 ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា យានិ តានិ បុត្តស្សមណ-
 ព្រាហ្មណានំ វត្តកោតូហាលមង្គលានិ តានិ សារតោ
 បច្ចាគច្ឆេយ្យាថាតិ ។ នោ ហោតំ ភន្តេ ។ ននុ
 ភិក្ខុវេ យនេវ តុម្ហាកំ សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ
 សាមំ វិទិតំ តនេវ តុម្ហេ វនេយ្យាថាតិ ។ ឯវំ
 ភន្តេ ។ សាជុ ភិក្ខុវេ ឧបនីតា ខោ មេ តុម្ហេ
 ភិក្ខុវេ ឥមិនា សន្និដ្ឋិកេន ធម្មេន អកាលិកេន
 ឯហិបស្សិកេន ឱបនយិកេន បច្ចុត្តំ វេទិ-
 តព្វេន វិញ្ញហិ សន្និដ្ឋិកោ អយំ ភិក្ខុវេ ធម្មោ

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ធម្មគុណកថា

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាក្យនោះយើងខ្ញុំព្រះអង្គមិនដែលនិយាយទេ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាង
 នេះហើយ គប្បីឧទ្ទិសចំពោះសាស្តាឯទៀតដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានឧទ្ទិសទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបើអ្នកទាំងឡាយដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះហើយ គប្បីប្រកាន់
 នូវវត្ថុសមាទាន សេចក្តីភ្ញាក់ផ្អើលដោយទិដ្ឋិ និងទិដ្ឋមង្គល សុតមង្គល
 មុតមង្គល ជារបស់ពួកតិរិយសមណៈនិងព្រាហ្មណសមណៈជាច្រើន
 ដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានប្រកាន់ទេ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុណាមួយ ដែលអ្នកទាំងឡាយស្គាល់ខ្លួនឯង
 ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯង អ្នកទាំងឡាយគប្បីនិយាយហេតុនោះ
 ដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំព្រះអង្គនិយាយដែរ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យដែលអ្នកទាំងឡាយនិយាយនោះត្រូវល្អណាស់
 ហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយដែលតថាគតនាំចូលទៅ
 (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយធម៌ដែលគួរឃើញច្បាស់ខ្លួនឯង ជាធម៌មិនរង់ចាំ
 កាល ជាធម៌មានអាការដូចជាហៅបុគ្គលមកចង្អុលប្រាប់ ជាធម៌ដែល
 ព្រះអរិយបុគ្គលគប្បីបង្ហោនចូលមកទុកក្នុងខ្លួន ជាធម៌ដែលវិញ្ញាជនទាំង-
 ឡាយគប្បីដឹងច្បាស់ក្នុងចិត្តរបស់ខ្លួន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌នេះជាធម៌

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អកាសិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនយិកោ បច្ចុត្តំ
 វេទិតព្វោ វិញ្ញហិតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតំ
 បដិច្ច វុត្តំ ។

[៧២] តិណ្ណំ ខោ បន ភិក្ខុវេ សន្និចាតា កព្ពស្សា-
 វក្កន្តិ ហោតិ ។ ឥន មាតាបិតរោ ច សន្និបតិតា
 ហោន្តិ មាតា ច ន ឧតុដី ហោតិ កន្ធព្វោ ច ន
 បច្ចុប្បដ្ឋិតោ ហោតិ នេវ តាវ កព្ពស្សាវក្កន្តិ ហោតិ ។
 ឥន មាតាបិតរោ ច សន្និបតិតា ហោន្តិ មាតា ច
 ឧតុដី ហោតិ កន្ធព្វោ ច ន បច្ចុប្បដ្ឋិតោ ហោតិ នេវ
 តាវ កព្ពស្សាវក្កន្តិ ហោតិ ។ យតោ ច ខោ ភិក្ខុវេ
 មាតាបិតរោ ច សន្និបតិតា ហោន្តិ មាតា ច ឧតុដី
 ហោតិ កន្ធព្វោ ច បច្ចុប្បដ្ឋិតោ ហោតិ ឯវំ តិណ្ណំ
 សន្និចាតិតា កព្ពស្សាវក្កន្តិ ហោតិ ។ តមេតំ ភិក្ខុវេ
 មាតា នវ វា ទស វា មាសេ កព្ពំ កុច្ឆិណា បរិហារតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

គួរឃើញច្បាស់ខ្លួនឯង ជាធម៌មិនរង់ចាំកាល ជាធម៌មានអាការដូចជាហៅ
បុគ្គលមកប្រាប់ ជាធម៌ដែលព្រះអរិយបុគ្គលគប្បីបង្ហោនចូលមកទុកក្នុង
ខ្លួន ជាធម៌ដែលវិញ្ញាជនទាំងឡាយគប្បីដឹងច្បាស់ក្នុងចិត្តរបស់ខ្លួន ហេតុ
ដូច្នោះបានជា តថាគតពោលសំដៅត្រង់ហេតុ ដែលអ្នកទាំងឡាយដឹង
ច្បាស់ ដោយខ្លួនឯងនោះ ។

[៩២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិរិយាចុះចាប់បដិសន្ធិ របស់សត្វ
ដែលកើតក្នុងផ្ទៃ ព្រោះប្រជុំហេតុ ៣ ប្រការ ។ ក្នុងសត្វលោកនេះ
មាតាបិតាមកប្រជុំគ្នាហើយ តែមាតាជាស្រីមិនមានរដូវផង សត្វដែល
គួរកើតក្នុងផ្ទៃនោះ ក៏មិនមានប្រាកដក្នុងឱកាសនោះផង កិរិយាចុះចាប់
បដិសន្ធិរបស់សត្វដែលកើតក្នុងផ្ទៃក៏មិនទាន់មាននៅឡើយ ។ ក្នុងសត្វ-
លោកនេះ មាតាបិតាមកប្រជុំគ្នាហើយផង មាតាជាស្រីមានរដូវផង តែ
សត្វដែលគួរកើតក៏មិនមានប្រាកដក្នុងឱកាសនោះ កិរិយាចុះចាប់បដិសន្ធិ
របស់សត្វដែលកើតក្នុងផ្ទៃ ក៏មិនទាន់មាននៅឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ លុះតែកាលណាមាតាបិតាមកប្រជុំគ្នាផង មាតាជាស្រីមានរដូវ
ផង សត្វដែលគួរកើតក៏មានប្រាកដក្នុងឱកាសនោះផង លុះប្រជុំហេតុ
ទាំង ៣ ប្រការនេះឯង ទើបសត្វចុះចាប់បដិសន្ធិក្នុងផ្ទៃនៃមាតាបាន ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មាតាពគក៏នោះដោយផ្ទៃ អស់ខែ ៩ ឬខែ ១០

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ ទុក្ខក្ខន្ធសមុទយោ

មហាតា សំសយេន គរុការំ^(១) តមេនំ ភិក្ខុវេ មាតា
នវន្នំ វា ទសន្នំ វា មាសានំ អច្ចយេន វិជាយតិ
មហាតា សំសយេន គរុការំ តមេនំ ជាតំ សមានំ
សកេន លោហិតេន ចោសេសិ ។

[៩៣] លោហិតញ្ចតំ ភិក្ខុវេ អរិយស្ស វិនយេ
យទិទំ មាតុ ចញ្ញំ ។ ស ខោ សោ ភិក្ខុវេ
កុមារោ វុឡិមន្ទាយ ឥន្ទ្រិយានំ បរិចាកមន្ទាយ
យានិ តានិ កុមារកានំ កីឡាបនកានិ តេហិ
កីឡតិ សេយ្យដីទំ វន្តិ^(២) យទិកំ មោក្ខចិកំ
ចិដ្ឋលិកំ^(៣) បត្តាទ្ធិកំ រថកំ ធនុកំ ។ ស
ខោ សោ ភិក្ខុវេ កុមារោ វុឡិមន្ទាយ ឥន្ទ្រិយានំ
បរិចាកមន្ទាយ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិ-
តោ សមដ្ឋិ ភូតោ បរិចារេតិ ចក្កុវិញ្ញេយ្យេហិ
រូបេហិ ឥន្ទេហិ កណ្តេហិ មនាបេហិ បិយរូបេហិ

១ ឱ. គរុការំ ។ ២ ឱ. ម. វង្កកំ ។ ៣ ឱ. ម. ចិដ្ឋលកំ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ហេតុជាទីប្រជុំកើតឡើងនៃកងទុក្ខ

ដោយសេចក្តីសង្ស័យ (ក្នុងជីវិត^១) ជាច្រើន ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
លុះកន្លងខែ ៩ ឬខែ ១០ ទៅ មាតាកំប្រសូតគភ៌នោះ ដូចជាភារៈធ្ងន់
ដោយសេចក្តីសង្ស័យជាច្រើន កាលបើគភ៌ដូចជាភារៈធ្ងន់នោះប្រសូតរួច
ហើយ ក៏ចិញ្ចឹមដោយឈាម (គឺទឹកដោះ) របស់ខ្លួន ។

[៩៣] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទឹកដោះរបស់មាតាណា ដែល
តថាគតពោលហើយ ក្នុងអរិយវិន័យ ទឹកដោះនុ៎ះគឺឈាមហ្នឹងឯង ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កុមារនោះឯងអាស្រ័យនូវការចម្រើនធំឡើង អាស្រ័យ
នូវកិរិយាចាស់នៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ (គឺចាស់ខ្មែរ) ក៏លេងនូវល្បែង
ទាំងឡាយជាមួយនឹងពួកកុមារ គឺលេងកូននង្គ័ល ហ៊ុង ដាំដូង កង្ការ
វាល់ដីខ្សាច់ កូនរទេះ កូនផ្លូ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កុមារនោះ
ឯងអាស្រ័យនូវសេចក្តីចម្រើនធំឡើង អាស្រ័យនូវកិរិយាចាស់នៃឥន្ទ្រិយ
ទាំងឡាយ ហើយក៏ឆ្កែត ស្តប់ស្តល់ រីករាយសប្បាយ ត្រេក
ត្រអាលដោយកាមគុណទាំង ៥ គឺរូបដែលគប្បីស្គាល់ដោយភ្នែក ជាទី
ប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់

១ គឺសង្ស័យ (ក្នុងពេលប្រសូតកូន) ថា អាត្មាអញមានពោគ ឬកូនអាត្មាអញមាន
ពោគ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កាម្មបសញ្ញតេហិ រជនីយេហិ បេមនីយេហិ^(១) សោត-
 រិញ្ញេយ្យេហិ សន្ទេហិ... យានរិញ្ញេយ្យេហិ តន្ទេហិ...
 ដិវ្ហារិញ្ញេយ្យេហិ រសេហិ... កាយរិញ្ញេយ្យេហិ ផោដ្ឋ-
 ព្វេហិ ឥដ្ឋេហិ កន្តេហិ មនាបេហិ បិយរូបេហិ
 កាម្មបសញ្ញតេហិ រជនីយេហិ បេមនីយេហិ ។
 សោ ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ សារដ្ឋតិ
 អប្បិយរូបេ រូបេ ព្យាបដ្ឋតិ អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ
 ច វិហារតិ បរិត្តចេតសោ តព្វ ចេតោវិមុត្តិ
 បញ្ញាវិមុត្តិ យថាក្ខតំ នប្បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ចាប-
 កា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុដ្ឋន្តិ ។ សោ
 ឯវំ អនុរោធិរោធំ សមាបន្នោ យដ្ឋិត្វំ វេទនំ វេទេតិ
 សុខំ វា ទុក្ខំ វា អនុក្ខមសុខំ វា ។ សោ តំ វេទនំ
 អភិទន្ធតិ អភិវទេតិ អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ ។ តស្ស តំ
 វេទនំ អភិទន្ធតោ អភិវទេតោ អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតោ
 ឧប្បដ្ឋតិ នន្ទិ^(២) យា វេទនាសុ នន្ទិ តទុចាណាធំ
 តស្ស ឧចាណាឧប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ

១ ឱ. ម. បេមនីយេហីតិ ន ទិស្សតិ ។ ឱ. ម. នន្ទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ប្រកបដោយកាម គួរឲ្យកើតតម្រេក និងគួរឲ្យស្រឡាញ់ សំឡេងដែល
 គប្បីដឹងដោយត្រចៀក... ក្លិនដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ... រសដែល
 គប្បីដឹងដោយអណ្តាត... ផោដ្ឋព្វៈដែលគប្បីដឹងដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា
 ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយ
 កាម គួរឲ្យកើតតម្រេក និងគួរឲ្យស្រឡាញ់ ។ កុមារនោះឃើញរូបដោយ
 ភ្នែក ក៏កើតតម្រេកក្នុងរូបដែលគួរស្រឡាញ់ កើតបដិបក្ខក្នុងរូបដែលគួរ
 ស្តាប់ មានសតិក្នុងកាយមិនបានទាំងមាំ មានចិត្តរំភើប (ចិត្តជាអកុសល)
 ផង ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមករបស់កុមារនោះ រមែងរលត់
 ទៅមិនសល់ក្នុងផលសមាបត្តិណា ក៏មិនបានដឹងច្បាស់ នូវផលសមា-
 បត្តិគឺចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិនោះ តាមសេចក្តីពិតផង ។ កុមារនោះ
 ដល់ព្រមដោយតម្រេក និងសេចក្តីក្រវក្រោធយ៉ាងនេះហើយ រមែង
 សោយនូវវេទនាណាមួយ ជាសុខឬទុក្ខ ឬមិនទុក្ខមិនសុខ ។ កុមារនោះ
 តែងត្រេកអរ និយាយសរសើរ ប្រកាន់វេទនានោះ (ដោយអំណាច
 តណ្ហា) ។ កាលបើកុមារនោះ ត្រេកអរ និយាយសរសើរ ប្រកាន់វេទនា
 នោះហើយក៏កើតទៅជាតម្រេក កាលបើតម្រេកក្នុងវេទនាទាំងឡាយមាន
 ហើយ ឧបាទានក៏កើតឡើងដល់កុមារនោះ ព្រោះតម្រេកនោះ ភព
 កើតមានព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិកើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ ទុក្ខក្ខន្ធសមុទយោ

ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្ស-
 ចាយាសា សម្ពុត្តិ ឯវមេតស្ស កោវលស្ស ទុក្ខ-
 ក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។ សោតេន សន្និ-
 សុត្វា... យានេន កន្ធិ យាយិត្វា... ជិវ្ហាយ
 រសំ សាយិត្វា... កាយេន ដោដ្ឋព្វំ មុសិត្វា....
 មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយ្យុបេ ធម្មេ សារដ្ឋតិ
 អប្បិយ្យុបេ ធម្មេ ព្យាបដ្ឋតិ អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ
 ច វិហារតិ បរិត្តចេតសោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញា-
 វិមុត្តិ យថាក្ខតំ នប្បជាតាតិ យត្ថស្ស តេ ចាបកា
 អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុដ្ឋន្តិ ។ សោ ឯវ
 អនុរោជវិរោជំ សមាបន្នោ យំ កញ្ច វេទនំ វេទេតិ
 សុខំ វា ទុក្ខំ វា អនុក្ខមសុខំ វា ។ សោ តំ
 វេទនំ អភិនន្តតិ អភិវេទតិ អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ ។
 តស្ស តំ វេទនំ អភិនន្តតោ អភិវេទតោ អដ្ឋោសាយ
 តិដ្ឋតោ ឧប្បដ្ឋតិ នន្ធិ យា វេទនាសុ នន្ធិ តទុចាទានំ
 តស្ស ឧចាទានប្បច្ចយា ករោ កវប្បច្ចយា ជាតិ

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ហេតុជាទីប្រជុំកើតឡើងនៃកងទុក្ខ

សេចក្តីចាស់ស្លាប់ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ការសោក ខ្សឹកខ្សួល លំ-
 បាកកាយ លំបាកចិត្ត និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ក៏កើតមានព្រម កិរិយាកើត
 ឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ រមែងមានដោយហេតុយ៉ាងនេះឯង ។ កុមារ
 នោះ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក... ជុំភ្លិនដោយច្រមុះ... ទទួលរសដោយ
 អណ្តាត... ពាល់ត្រូវនូវដោដព្វដោយកាយ... ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍
 ដោយចិត្តហើយ ក៏កើតតម្រេកក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលគួរស្រឡាញ់ កើត
 បដិយៈក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលគួរស្អប់ផង សតិក្នុងកាយមិនតាំងខ្ជាប់ មាន
 ចិត្តជាអកុសលផង ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមក របស់កុមារនោះ
 រមែងរលត់ទៅមិនសល់ ក្នុងផលសមាបត្តិណា ក៏មិនបានដឹងច្បាស់នូវ
 ផលសមាបត្តិគឺចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិនេះ តាមសេចក្តីពិតផង ។ កុមារ
 នោះដល់ព្រមដោយតម្រេកនិងសេចក្តីក្រែវក្រោធយ៉ាងនេះហើយ រមែង
 ទទួលនូវវេទនាណាមួយ ជាសុខឬជាទុក្ខ ឬមិនទុក្ខមិនសុខ ។ កុមារ
 នោះតែងត្រេកអរនិយាយសរសើរប្រកាន់វេទនានោះ ។ កាលកុមារនោះ
 ត្រេកអរនិយាយសរសើរ ប្រកាន់វេទនានោះហើយ តម្រេកក៏កើតឡើង
 កាលបើតម្រេកក្នុងវេទនាទាំងឡាយ មានហើយ ឧបាទានក៏កើតឡើង
 ដល់កុមារនោះព្រោះតម្រេកនោះ ភពកើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ជាតិ ឫច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោម-

នស្សទាយាសា សម្ពុវន្តិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស

ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

[៩៤] ឥធិ ភិក្ខុវេ តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ

អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា វិជ្ជាចរណសម្បទ្ធា សុគតោ

លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្វា ទេវម-

នុស្សានំ ពុទ្ធា ភក្ខវា សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ

សមារកំ សព្វហ្មកំ សស្សមណាព្រាហ្មណី បដំ

សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា បវេទេតិ

សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ជាតិកើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ សេចក្តីចាស់ ស្លាប់ (កើតមាន)
ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ការសោក ការខ្សឹកខ្សួល ការលំបាកកាយ ការលំ-
បាកចិត្ត និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តទាំងឡាយ ក៏កើតព្រម កិរិយាកើត
ឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ រមែងមានដោយប្រការដូច្នោះឯង ។

[៧២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់
បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ មានដំណើរល្អទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជ្រាប
ច្បាស់នូវត្រៃលោក ជាបុគ្គលប្រសើរបំផុត ជាសារថីទូន្មាននូវបុរស ជា
គ្រូនៃពួកទេវតានិងមនុស្ស ទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវចតុរិយសច្ចធម៌ លែង
ត្រឡប់មកកាន់ត្រៃភពហើយ ព្រះអង្គកើតឡើងក្នុងលោកនេះ ទ្រង់ធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាចំពោះព្រះអង្គ នូវលោកនេះ ព្រមទាំងទេវ-
លោក មារលោក ព្រហ្មលោក នូវពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណៈនិង
ព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ហើយ
ប្រកាស ព្រះអង្គសំដែងធម៌មានលំអបទដើម មានលំអបទកណ្តាល

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ ពុទ្ធកុណកថា

បរិយោសានកល្យាណំ សាត្តំ សព្វញ្ញំ កេវលប-
 រិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធិំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ ។ តំ ធម្មំ
 សុណាតិ កហបតិ វា កហបតិបុត្តោ វា អញ្ញតរស្មី
 វា កុលេ បច្ឆា ជាតោ ។ សោ តំ ធម្មំ សុត្វា
 តថាគតេ សទ្ធិំ បដិលភតិ ។ សោ តេន សទ្វា-
 បដិលាកេន សមន្ទាតតោ ឥតិ បដិសញ្ញាក្ខតិ សម្ពាដោ
 យវាសោ រជាបថោ អញ្ញាកាសោ បព្វដ្ឋា នយំទំ
 សុករំ អការំ អដ្ឋារសតា ឯកន្តបរិបុណ្ណំ ឯកន្ត-
 បរិសុទ្ធិំ សង្ខុលិទិតំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតំ យន្ទុនាហំ
 កេសមស្សំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្តានិ អច្ឆា-
 ទេត្វា អការស្មា អនការិយំ បព្វជេយ្យន្តិ ។ សោ អប-
 រេន សមយេន អប្បំ វា កោកក្ខន្ធិំ បហាយ មហាន្តំ
 វា កោកក្ខន្ធិំ បហាយ អប្បំ វា ញាតិបរិវន្តំ បហា-
 យ មហាន្តំ វា ញាតិបរិវន្តំ បហាយ កេសមស្សំ
 ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្តានិ អច្ឆាទេត្វា អការស្មា
 អនការិយំ បព្វជតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ពុទ្ធកុណកថា

និងបទចុង ប្រកាសនូវព្រហ្មចរិយៈ ព្រមទាំងអត្ថនិងព្យញ្ជនៈ ដ៏បរិ-
សុទ្ធបរិបូណ៌គ្រប់ទាំងអស់ ។ គហបតីក្តី កូនរបស់គហបតីក្តី មហាជន
ដែលកើតខាងក្រោយ ក្នុងត្រកូលណាមួយក្តី រមែងស្តាប់ធម៌នោះ ។
លុះគហបតីជាដើមនោះ ស្តាប់ធម៌នោះហើយ ក៏បាននូវសទ្ធា (សេចក្តី
ជឿ) ក្នុងតថាគត ។ លុះគហបតីជាដើមនោះ ប្រកបដោយការ
បាននូវសទ្ធានោះហើយ ក៏ពិចារណាដូច្នោះថា យរាវាសចង្អៀតចង្អល់
ណាស់ ជាផ្លូវហូរមកនៃធូលីគឺកិលេស ឯបព្វជ្ជាមានពេលឱកាសច្រើន
កាលបើអាត្មាអញ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះនេះមិនងាយនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌
ឲ្យបរិបូណ៌ដោយចំណែកមួយ ឲ្យបរិសុទ្ធដោយចំណែកមួយ ឲ្យស្អាត
ដូចជាស័ង្កដែលគេខាត់បានឡើយ បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញ កោរ
សក់ពុកមាត់ពុកចង្កា ស្លៀកសំពត់កាសាយៈចេញចាកផ្ទះចូលទៅកាន់
ផ្នួស ។ លុះចំណោរមកខាងក្រោយ គហបតីជាដើមនោះ លះបង់នូវ
គំនរកោតសម្បទ័តិចក្តី លះបង់នូវគំនរកោតសម្បទ័ច្រើនក្តី លះបង់នូវ
ញាតិវង្សតិចក្តី លះបង់នូវញាតិវង្សច្រើនក្តី ហើយកោរសក់ពុកមាត់ពុក
ចង្កា ស្លៀកសំពត់កាសាយៈ ចេញចាកផ្ទះចូលទៅកាន់ផ្នួស ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[៩៥] សោ ឯវំ បព្វជិតោ សមាដោ ភិក្ខុនំ
សិក្ខាសាដីវសមាបន្នោ ចាណាតិចាតំ បហាយ ចា-
ណាតិចាតា បដិវិរតោ ហោតិ និហិតទណ្ណោ និហិ-
តសត្តោ លង្កិ ធម្មាបន្នោ សព្វចាណក្ខតហិតានុកម្មី
វិហរតិ ។ អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ
ហោតិ ទិន្នាទាយី ទិន្នាទានិកង្ខំ អថេនេន សុចិក្ខុ-
តេន អត្តនា វិហរតិ ។ អព្រហ្មចរិយំ បហាយ
ព្រហ្មចារី ហោតិ អារាចារី វិរតោ មេថុនា តាមធម្មា ។
មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ
សច្ចវាទី សច្ចសន្នោ ហេតោ បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ
លោកស្ស ។ បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ
វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ ឥតោ សុត្វា ន អមុត្រ
អក្កាតា ឥមេសំ ភេទាយ អមុត្រ វា សុត្វា ន ឥមេសំ
អក្កាតា អមុសំ ភេទាយ ឥតិ ភិក្ខុនំ វា សន្នាតា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[៩៥] កាលគហបតីជាដើមនោះ បួសយ៉ាងនេះហើយ ក៏បរិបូណ៌
 ដោយសិក្ខានិងសាជីវៈ សម្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយ លះបង់នូវបាណា-
 តិបាត ជាអ្នករៀនស្រឡះចាកបាណាតិបាត មានអាជ្ញាដាក់ចុះ មាន
 សស្ត្រារុំជាក់ចុះ ជាអ្នកមានសេចក្តីខ្មាស មានសេចក្តីអាណិតអាសូរ
 អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ចំពោះពួកសត្វដែលមានជីវិតទាំងអស់ ។ ជា
 អ្នកលះបង់នូវអទិន្នាទាន រៀនស្រឡះចាកអទិន្នាទាន កាន់យកតែវត្ថុ
 ដែលគេឲ្យ ប្រាថ្នាតែរបស់ដែលគេឲ្យ មិនជាចោរ ជាអ្នកមានខ្លួន
 ស្អាត ។ ជាអ្នកលះបង់នូវអព្រហ្មចរិយៈ (ធម៌មិនប្រសើរ) ប្រព្រឹត្តតែ
 ធម៌ដ៏ប្រសើរ រៀនត្រាយ រៀនស្រឡះ ចាកមេបុនដែលជាធម៌របស់អ្នក
 ស្រុក ។ ជាអ្នកលះបង់នូវមុសាវាទ រៀនស្រឡះចាកមុសាវាទ ជាអ្នក
 ពោលពាក្យពិត តនូវពាក្យពិត ពោលតែពាក្យទៀងទាត់ និងពាក្យ
 ដែលគួរឲ្យជឿ ជាអ្នកមិនពោលបំភ្លាត់សត្វលោក ។ ជាអ្នកលះបង់នូវ
 បិសុណាវាចា រៀនស្រឡះចាកបិសុណាវាចា គឺពួកពាក្យអំពីសំណាក់ជន
 នេះ ហើយមិនប្រាប់ជនឯណោះ ដើម្បីបំបែកជនទាំងពីរនេះឡើយ ឬពួក
 ពាក្យអំពីសំណាក់ជនឯណោះហើយ មិនប្រាប់ដល់ជននេះ ដើម្បីបំបែក
 ពួកជនឯណោះឡើយ ជាអ្នកសង្រួបសង្រួមពួកជនដែលបែកគ្នាហើយផង

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ សិក្ខាសាដីវសមាបន្តតា

សហិតានំ វា អនុប្បនាតា សមត្តារាមោ សមត្តរតោ
សមត្តនដ្ឋី សមត្តករណី វាចំ កាសិតា ហោតិ ។
ធុរុសំ វាចំ បហាយ ធុរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ
ហោតិ យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេម-
ដីយា ហនយដ្ឋំមា ចោវី ពហុជនកត្តា ពហុជន-
មនាចា តថារូបី វាចំ កាសិតា ហោតិ ។ សម្មប្បលាបំ
បហាយ សម្មប្បលាចា បដិវិរតោ ហោតិ កាលវាទី
ភូតវាទី អត្តវាទី ធម្មវាទី វិទយវាទី ជិណានវតី វាចំ
កាសិតា ហោតិ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតី
អត្តសញ្ញិតំ ។ វីដ^(១)តាមភូតតាមសមារម្ហា បដិវិរតោ
ហោតិ ។ ឯកភត្តិកោ ហោតិ រត្តបរតោ វិរតោ

១ ឱ. ម. សោ ពីជ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ភាពជាអ្នកប្រកបដោយសិក្ខានិងសាដីវៈ

ជាអ្នកបន្ថែមកម្លាំងឲ្យពួកជនដែលព្រមព្រៀងគ្នាស្រាប់ហើយផង ជាអ្នក
 ត្រេកអរក្នុងសេចក្តីព្រមព្រៀង ពេញចិត្តក្នុងសេចក្តីព្រមព្រៀង រីករាយ
 ក្នុងសេចក្តីព្រមព្រៀង ពោលតែវាចាដែលធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីព្រមព្រៀង ។
 ជាអ្នកលះបង់ នូវធុរសវាចា រៀរស្រឡះចាកធុរសវាចា បើវាចាណា
 ឥតទោស សុខដល់ត្រចៀក គួរឲ្យស្រឡាញ់ គួរឲ្យតម្កល់ទុកក្នុង
 ហឫទ័យ ជាវាចាអ្នកក្រុង ជាទីត្រេកអរដល់ជនច្រើន ជាទីពេញចិត្ត
 ដល់ជនច្រើន ជាអ្នកពោលតែវាចាមានសភាពដូច្នោះ ។ ជាអ្នកលះ
 បង់នូវសម្បជញ្ញៈ រៀរស្រឡះចាកសម្បជញ្ញៈ ជាអ្នកនិយាយ
 តាមកាលគួរ និយាយពាក្យមែន និយាយពាក្យមានប្រយោជន៍ និ-
 យាយធម៌ និយាយវិន័យ និយាយវាចា ដែលគួរឲ្យអ្នកផងយកទុកក្នុង
 ហឫទ័យ ជាពាក្យប្រកបដោយទីអាងតាមកាល ជាវាចាមានទីបំផុតនិង
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ។ ជាអ្នករៀរស្រឡះចាកកិរិយាផ្តិលផ្តាច់នូវពីដ-
 តាមនិងភូតតាម ។ ជាអ្នកបរិភោគភត្តតៃ ១ ពេល ជាអ្នករៀរចាកការ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

វិកាលភោជនា ។ នច្ចតីតវាទិតវិស្វកទស្សនា បដិ-
 វិរតោ ហោតិ ។ មាលាតន្ទវិលេបនធារណាមណ្ឌានវិក្ខុ-
 សនដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ ។ ឧច្ចាសយនមហាស-
 យនា បដិវិរតោ ហោតិ ។ ជាត្រូបរជតប្បដិក្កហណា
 បដិវិរតោ ហោតិ ។ អាមកធម្មប្បដិក្កហណា បដិវិ-
 រតោ ហោតិ ។ អាមកមំសប្បដិក្កហណា បដិវិរតោ
 ហោតិ ។ ឥត្តិកុមារិកប្បដិក្កហណា បដិវិរតោ ហោតិ ។
 ទាសីទាសប្បដិក្កហណា បដិវិរតោ ហោតិ ។
 ខេត្តវត្ថុប្បដិក្កហណា បដិវិរតោ ហោតិ ។ អដេ-
 ឡកប្បដិក្កហណា បដិវិរតោ ហោតិ ។ កុក្កុដ-
 ស្វករប្បដិក្កហណា បដិវិរតោ ហោតិ ។ ហត្ថិត-
 វាស្សវឌ្ឍប្បដិក្កហណា បដិវិរតោ ហោតិ ។ ទូតេយ្យ-
 បហីណាតមនាទុយោកា បដិវិរតោ ហោតិ ។
 កយវិក្កុយា បដិវិរតោ ហោតិ ។ តុលាក្ខ-
 ដកំសក្ខុដមាណក្ខជា បដិវិរតោ ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

បរិភោគក្នុងវេលាយប់ វៀរស្រឡះចាកកិរិយាបរិភោគក្នុងវេលាវិកាល ។
 ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកការរាំច្រៀងប្រគំទាំងមើលនូវល្បែង ដែលជាស-
 ត្រូវដល់កុសលធម៌ ។ ជាអ្នកវៀរស្រឡះ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃកិរិយា
 ទ្រទ្រង់ ប្រដាប់តាក់តែង ស្អិតស្អាង (រាងកាយ) ដោយផ្អាកម្រង
 គ្រឿងក្រអូបនិងគ្រឿងលាបផ្សេង ។ ។ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកអា-
 សនៈខ្ពស់និងអាសនៈដ៏ប្រសើរ ។ ជាអ្នកវៀរស្រឡះ ចាកកិរិយាទទួល
 នូវប្រាក់និងមាស ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកកិរិយាទទួលនូវធម្មជាតិទៅ ។
 ជាអ្នកវៀរស្រឡះ ចាកកិរិយាទទួលនូវសាច់ទៅ ។ ជាអ្នកវៀរស្រឡះ
 ចាកកិរិយាទទួលនូវស្រីនិងក្មេងស្រី ។ ជាអ្នកវៀរស្រឡះ ចាកកិរិយា
 ទទួលនូវខ្ញុំស្រីនិងខ្ញុំប្រុស ។ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកកិរិយាទទួលនូវស្រែ
 និងចម្ការ ។ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកកិរិយាទទួលនូវពពែនិងចៀម ។ ជា
 អ្នកវៀរស្រឡះ ចាកកិរិយាទទួលនូវមាន់និងជ្រូក ។ ជាអ្នកវៀរស្រឡះ
 ចាកកិរិយាទទួលនូវដំរី គោ សេះនិងលា ។ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកកិរិយា
 ប្រកបក្នុងកិច្ចជាទូតនាំដំណឹងទៅមក ។ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកការលក់
 ដូរ ។ ជាអ្នកវៀរស្រឡះ ចាកការបំបាត់ដោយជញ្ជីង ទាំងបន្ទំភាជន៍
 ដែលមិនមែនមាសជាមាស និងបំបាត់ដោយរង្វាស់និងរង្វាល់ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ សិក្ខាសាដីវសមាបន្តតា

ឧក្កោជនវញ្ញនិកតិសារិយោកា បដិវិរតោ ហោតិ ។
 ឆេទនវេទពន្ធនវិបរាមោសអាណោបសហសាការា បដិ-
 វិរតោ ហោតិ ។ សោ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយ-
 បរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌាចាតេន
 យេន យេនេវ បក្កមតិ សមាទាយេវ បក្កមតិ ។
 សេយ្យថាបិ នាម បក្ខិ សកុណោ យេន យេនេវ ខេតិ
 សបត្តកាវោ វ ខេតិ ឯវមេវ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ
 កាយបរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌា-
 ចាតេន យេន យេនេវ បក្កមតិ សមាទាយេវ
 បក្កមតិ ។ សោ ឥមិនា អរិយេន សីលកូន្ទេន
 សមន្តាតតោ អជ្ឈត្តំ អនវជ្ជសុខំ បដិសំវេទេតិ ។
 សោ ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា ន ទិមិត្តក្កាហី ហោតិ ។
 នានុព្យញ្ញនក្កាហី យត្វាទិករណាមេនំ ចក្កុទ្ធិយំ អ-
 សំវុតំ វិហារនំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា ចាបកា អកុស-
 លា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យំ តស្ស សំវាយ បដិបជ្ជតិ
 រក្ខតិ ចក្កុទ្ធិយំ ចក្កុទ្ធិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ភាពជាអ្នកប្រកបដោយសិក្ខានិងសាដីវៈ

ជាអ្នករៀនស្រឡះចាកកិរិយាបង្កាច់ បោកប្រាស និងប្រកបក្នុងការបន្ធូរ
ដោយរបស់ក្លែង ។ ជាអ្នករៀនស្រឡះចាកកិរិយាកាត់នូវអវយវៈ សម្លាប់
ចាប់ចង ធ្វើឲ្យវង្វេងផ្លូវ បួនដំកំហែងយកទ្រព្យ ។ ភិក្ខុនោះជាអ្នក
សន្តោសដោយចីវរជាគ្រឿងរក្សាកាយ ដោយបិណ្ឌបាតជាគ្រឿងរក្សាផ្ទៃ
បើដើរចេញទៅទីណា ។ ក៏កាន់យក (បរិក្ខារទាំងអស់) ដើរចេញទៅ ។
ដូចជាសត្វស្លាប ដែលហើរទៅទីណា ។ ក៏ហើរទៅល្មមតែកម្លាំងស្លាប
វា យ៉ាងណាមិញ ភិក្ខុជាអ្នកសន្តោសដោយចីវរ ជាគ្រឿងរក្សាកាយ
ដោយបិណ្ឌបាតជាគ្រឿងរក្សាផ្ទៃ បើដើរចេញទៅទីណា ។ ក៏កាន់យក
(បរិក្ខារទាំងអស់) ដើរទៅដូច្នោះដែរ ។ ភិក្ខុនោះប្រកបដោយសីលក្ខន្ធ
ដ៏ប្រសើរនេះ ហើយទទួលចំពោះនូវសុខដែលមិនប្រកបដោយទោសក្នុង
សន្តាន ។ ភិក្ខុនោះឃើញរូបដោយភ្នែកហើយ ក៏មិនក្អួចកាន់នូវនិមិត្ត
មិនក្អួចកាន់នូវអនុព្យញ្ជនៈឡើយ (មួយទៀត) ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសល
ដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស រមែងជាប់តាមនូវភិក្ខុ ព្រោះហេតុ
មិនសង្រួមឥន្ទ្រិយគឺចក្កណា ភិក្ខុនោះក៏ប្រតិបត្តិ ដើម្បីសង្រួមឥន្ទ្រិយគឺ
ចក្កនោះ រក្សានូវឥន្ទ្រិយគឺចក្ក ដល់នូវសេចក្តីសង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយគឺចក្ក ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សោតេន សទ្ធិំ សុត្វា... ឃានេន កន្ធិំ ឃា-
យិត្វា... ជិហ្គាយ រសំ សាយិត្វា... កាយេន
ដោដ្ឋព្វំ ធុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន
និមិត្តក្កាហី ហោតិ នានុព្យញ្ញនក្កាហី យត្វាធិក-
រណមេនំ មនិច្ឆ្រិយំ អសំរុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈា-
នោមនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្ស-
វេយ្យំ តស្ស សំរាយ បដិបដ្ឋតិ រក្ខតិ
មនិច្ឆ្រិយំ មនិច្ឆ្រិយេ សំរំ អាបដ្ឋតិ ។ សោ
ឥមិនា អរិយេន ឥច្ឆ្រិយសំរេន សមដ្ឋាតតោ
អដ្ឋតំ អព្យាសេកសុខំ បដិសំវេទេតិ ។ សោ
អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្មជានការី ហោតិ អាលោ-
កិតេ វិលោកិតេ សម្មជានការី ហោតិ សម្មិញ្ចិតេ
បសារិតេ សម្មជានការី ហោតិ សង្ឃាដិបត្ត-
ចីវរធារណេ សម្មជានការី ហោតិ អសិតេ
បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្មជានការី ហោតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ភិក្ខុនោះឮសំឡេងដោយត្រចៀក... ជុំក្លិនដោយច្រមុះ... ទទួលរសដោយ
អណ្តាត... ពាល់ត្រូវដោដព្វៈដោយកាយ... ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយ
ចិត្ត ហើយក៏មិនក្អេកកំរើនូវនិមិត្ត មិនក្អេកកំរើ នូវអនុព្យញ្ជនៈឡើយ
(មួយទៀត) ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស
រមែងជាប់តាមនូវភិក្ខុ ព្រោះហេតុមិនសង្រួមឥន្ទ្រិយគឺចិត្តណា ភិក្ខុនោះ
ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្តនោះ រក្សានូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្ត ដល់នូវ
សេចក្តីសង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយគឺចិត្ត ។ ភិក្ខុនោះប្រកបដោយឥន្ទ្រិយសំរវៈដ៏
ប្រសើរនេះ ក៏ទទួលចំពោះនូវសេចក្តីសុខ ដែលមិនច្រឡំដោយកិលេស
ក្នុងសន្តាន ។ ភិក្ខុនោះធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងការឈានទៅមុខ និងការ
ឈានថយក្រោយ ជាអ្នកធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងកិរិយាក្រឡេកមើលទៅ
មុខនិងក្រឡេកមើលមកខាងក្រោយ ជាអ្នកធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងកិរិយា
បត់អវយវៈនិងលាតនូវអវយវៈ ជាអ្នកធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងកិរិយាទ្រទ្រង់
សង្ស័យដ៏បាត្រចិវរ ជាអ្នកធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងការស៊ី ផឹក ទំពា ទទួលរស

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ ចិត្តបរិសោធនំ

ឧច្ចារយ្យស្សាវកម្មេ សម្មជានការី ហោតិ កតេ បិតេ
និសិន្នេ សុត្តេ ជាតរិតេ កាសិតេ តុណ្ហិ កាវេ
សម្មជានការី ហោតិ ។

[៩៦] សោ ឥមិនា ច អរិយេន សីលក្ខន្ធន
សមដ្ឋាកតោ ឥមិនា ច អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន
សមដ្ឋាកតោ ឥមិនា ច អរិយេន សតិសម្មជញ្ញេន
សមដ្ឋាកតោ វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ អញ្ញំ រុក្ខមូលំ
បព្វតំ កន្ធារំ តិរិកុហំ សុសានំ វេបត្តំ អញ្ញោកាសំ
បលាលបុញ្ញំ ។ សោ បច្ឆាកត្តំ បិណ្ឌាចាតប្បដិក្កន្តោ
និសីទតិ បល្ល័ង្កំ អាកុដិត្វា ឧដុំ កាយំ បណិជាយ
បរិមុខំ សតី ឧបដ្ឋបេត្វា ។ សោ អភិជ្ឈំ លោកេ
បហាយ វិកតាភិជ្ឈេន ចេតសា វិហារតិ អភិជ្ឈាយ
ចិត្តំ បរិសោធចតិ ។ ព្យាចាទបទោសំ បហាយ អព្យា-
បន្នចិត្តោ វិហារតិ សព្វចាណក្ខតហិតានុកម្មី ព្យាចា-
ទបទោសា ចិត្តំ បរិសោធចតិ ។ បីនមិទ្ធិំ បហាយ
វិកតបីនមិទ្ធា វិហារតិ អាលោកសញ្ញំ សតោ

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ការជម្រះចិត្ត

ជាអ្នកធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងកិរិយាបន្ទោបង់ឧច្ចារៈនិងបស្សាវៈ ជាអ្នក
ធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងកិរិយាដើរ ឈរ អង្គុយ ដេកលក់ ភ្ញាក់
ឡើងវិញ និយាយ ស្ងៀម ។

[៩៦] ភិក្ខុនោះប្រកបដោយសីលក្នុងដ៏ប្រសើរនេះផង ប្រកបដោយ
ឥន្ទ្រិយសំរវៈដ៏ប្រសើរនេះផង ប្រកបដោយសតិ និងសម្បជញ្ញៈដ៏ប្រសើរ
នេះផង ហើយចូលចិត្តសេនាសនៈស្ងាត់ គឺព្រៃ ម្លប់ឈើ ភ្នំ ញកឬច្រកភ្នំ
គុហាក្នុងភ្នំ ព្រៃស្នួសាន ព្រៃធំ ទីវាល និងគំនរចំបើង ។ ភិក្ខុ
នោះត្រឡប់មក អំពីបិណ្ឌបាតវិញ វេលាក្រោយភត្ត ក៏អង្គុយពែនក្នុង
តម្រង់កាយឲ្យត្រង់ តាំងស្មារតីឆ្ពោះមុខទៅរកកម្មដ្ឋាន ។ ភិក្ខុនោះលះ
បង់នូវអភិជ្ឈាក្នុងលោកចេញ មានចិត្តប្រាសចាកអភិជ្ឈា ជម្រះចិត្តចាក
អភិជ្ឈា ។ លះបង់នូវព្យាបាទ និងសេចក្តីប្រទូស្តចេញ មានចិត្តមិនព្យា-
បាទ អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ ចំពោះពួកសត្វមានជីវិតទាំងអស់ ជម្រះ
ចិត្តចាកព្យាបាទ និងសេចក្តីប្រទូស្ត ។ លះបង់នូវបីនមិទ្ធុចេញ ជា
អ្នកប្រាសចាកបីនមិទ្ធុៈ បាននូវអាណាសញ្ញាគឺសេចក្តីភ្លឺស្វាង មានសតិ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សម្មជាដោ មីនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោដេតិ ។ ឧទ្ធចូកុក្កុច្ចំ
 បហាយ អនុទ្ធតោ វិហារតិ អជ្ឈត្តំ រូបសន្តចិត្តោ
 ឧទ្ធចូកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោដេតិ ។ វិចិត្តិច្ចំ បហាយ
 តិណ្ណវិចិត្តិច្ឆោ វិហារតិ អកចំកថី កុសលេសុ ធម្មេសុ
 វិចិត្តិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោដេតិ ។

[៩៧] សោ ឥមេ បញ្ច ដីរណោ បហាយ ចេត-
 សោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្វលីករណោ វិវិច្ឆេ
 កាមេហិ វិវិច្ឆេ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ
 សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បបមំ ណានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ
 រូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្មសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិការំ
 អវិតក្កំ អវិចារំ សមាទិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ណានំ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។ បេ ។ តតិយំ ណានំ... ចតុត្តំ
 ណានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

និងសម្បជញ្ញៈ ជម្រះចិត្តចាកបីនមិទ្ធៈ ។ លះបង់នូវឧទ្ធចក្កក្កច្នៈចេញ
ជាអ្នកមានចិត្តមិនរាយមាយ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ក្នុងសន្តាន ជម្រះចិត្ត
ចាកឧទ្ធចក្កក្កច្នៈ ។ លះបង់នូវវិចិកិច្ចា ជាអ្នកត្រង់ចាកសេចក្តីសង្ស័យ
មិនឆ្លើងត្រល់ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាកុសល ជម្រះចិត្តចាកវិចិកិច្ចា ។

[៩៧] ភិក្ខុនោះលុះលះបង់នូវនីវរណធម៌ទាំង ៥ ប្រការនោះ ដែលជា
ឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ដែលជាធម្មជាតិធ្វើបញ្ញាឲ្យថយកម្លាំង ហើយស្ងប់
ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយក៏
ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ដែលមានវិតក្កៈ វិចារៈ មានបីតិ និងសុខៈដែល
កើតមកអំពីវិវេក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុព្រោះរម្ងាប់នូវ
វិតក្កៈនិងវិចារៈបាន ក៏ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ជាទីផ្លូវផង ប្រព្រឹត្ត
ទៅខាងក្នុង ញ៉ាំងសមាធិចិត្តឲ្យកើត ឥតមានវិតក្កៈនិងវិចារៈទេ មានតែ
បីតិ និងសុខៈ ដែលកើតអំពីសមាធិ ។ បេ ។ ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន...
ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន សម្រេចសម្រាន្តឥរិយាបថ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ ទុក្ខក្ខន្ធនិរោធា

[៩៨] សោ ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា មិយរូបេ រូបេ
 ន សារដ្ឋតិ អប្បិយរូបេ រូបេ ន ព្យាបដ្ឋតិ
 ឧបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហារតិ អប្បមាណាចេតសោ
 តព្វា ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ យថាក្ខតំ បជាជាតិ
 យត្ថស្ស តេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា
 និរុដ្ឋន្តិ ។ សោ ឯវំ អនុរោធិវិរោធិវិប្បហីនោ យំ
 កត្តិ វេទនំ វេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អនុក្ខមសុខំ
 វា ។ សោ តំ វេទនំ ភារិកនន្ទតិ ភារិវេទតិ
 ន អន្លោសាយ^(១) តិដ្ឋតិ តស្ស តំ វេទនំ អនភិកនន្ទតោ
 អនភិវេទតោ ន អន្លោសាយ^(២) តិដ្ឋតោ យា វេទនាសុ
 នន្ទិ សា និរុដ្ឋតិ ។ តស្ស នន្ទិវិរោធា ឧចានាណ-
 វិរោធា ឧចានាណវិរោធា កវិរោធា កវិរោធា ជាតិ-
 វិរោធា ជាតិវិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោ-
 មនស្សទាយាសា និរុដ្ឋន្តិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស
 ទុក្ខក្ខន្ធស្ស វិរោធា ហោតិ ។ សោតេន សន្នំ សុត្វា...
 យានេន កន្នំ យាយិត្វា... ជិហ្ហាយ រសំ សាយិត្វា...

១ ឱ. ម. នាវ្លោសាយ ។ ២ ឱ. ម. អនវ្លោសាយ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ សេចក្តីរលត់នៃកងទុក្ខ

[៩៨] ភិក្ខុនោះឃើញរូបដោយភ្នែក ហើយមិនត្រេកអរនឹងរូបដែល
 គួរស្រឡាញ់ មិនមានបដិយៈចំពោះរូបដែលមិនគួរស្រឡាញ់ ជាអ្នក
 មានសតិក្នុងកាយតម្កល់នៅខ្ជាប់ផង មានចិត្តប្រកបដោយគុណប្រមាណ
 ពុំបានផង ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមកនោះ របស់ភិក្ខុនោះរមែង
 រលត់ទៅមិនសល់ក្នុងចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិណា លោកក៏បានដឹងច្បាស់
 នូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិនោះតាមសេចក្តីពិតផង ។ ភិក្ខុនោះលុះលះបង់
 នូវតម្រេកនិងសេចក្តីក្រែវក្រោធច យ៉ាងនេះហើយ រមែងទទួលវេទនា
 ណាមួយ ជាសុខឬជាទុក្ខ ឬមិនទុក្ខមិនសុខ ។ ភិក្ខុនោះមិនត្រេកអរ មិន
 និយាយសរសើរ មិនប្រកាន់វេទនានោះឡើយ ។ កាលបើភិក្ខុនោះមិន
 ត្រេកអរ មិននិយាយសរសើរ មិនប្រកាន់វេទនានោះទេ សេចក្តីត្រេក
 អរក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ក៏នឹងរលត់ទៅមិនសល់ ។ ភិក្ខុនោះបានរលត់
 ឧបាទាន ព្រោះរលត់តម្រេក បានរលត់ភព ព្រោះរលត់ឧបាទាន បាន
 រលត់ជាតិ ព្រោះរលត់ភព សេចក្តីចាស់ ស្លាប់ (រលត់) ព្រោះរលត់ជាតិ
 ការសោក ការខ្សឹកខ្សួល ការលំបាកកាយ ការលំបាកចិត្ត និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ ក៏សឹងតែរលត់ទៅមិនសល់ សេចក្តីរលត់កងទុក្ខទាំងអស់
 នេះ រមែងមានដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ ភិក្ខុនោះឮសំឡេងដោយ
 ត្រចៀក... ជុំក្លិនដោយច្រមុះ... ទទួលរសដោយអណ្តាត... ពាល់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កាយេន ដោដ្ឋព្វំ ដុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ
 បិយ្យុបេ ធម្មេ ន សារដ្ឋតិ អប្បិយ្យុបេ ធម្មេ ន
 ព្យាបដ្ឋតិ ឧបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហារតិ អប្បមា-
 ណាចេតសោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ យថា-
 ភូតំ បដាណតិ យត្ថស្ស តេ ចាបកា អកុសលា
 ធម្មា អបរិសេសា និរុដ្ឋន្តិ ។ សោ ឯវំ អនុរោធិ-
 រោធិវិប្បហីនោ យំ កក្កំ វេទនំ វេទេតិ សុខំ វា
 ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា ។ សោ តំ វេទនំ ភារិ-
 នន្ទតិ ភារិវេទតិ ន អន្លោសាយ តិដ្ឋតិ ។ តស្ស តំ
 វេទនំ អនភិនន្ទតោ អនភិវេទតោ ន អន្លោសាយ តិដ្ឋ-
 តោ យា វេទនាសុ នន្ទិ សា និរុដ្ឋតិ ។ តស្ស
 នន្ទិនិរោធា ឧចាទាននិរោធា ឧចាទាននិរោធា កវ-
 និរោធា កវនិរោធា ជាតិនិរោធា ជាតិនិរោធា
 ជវាមវណំ សោ កបរិទេវទុក្ខោ មនស្ស ចាយាសា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ត្រូវដោយដួងដោយកាយ... ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្តហើយ ក៏
 មិនត្រេកអរនឹងធម្មារម្មណ៍ ដែលមានសភាពគួរស្រឡាញ់ មិនមាន
 បដិយៈចំពោះធម្មារម្មណ៍ ដែលមានសភាពមិនគួរស្រឡាញ់ ជាអ្នកមាន
 សតិក្នុងកាយតម្កល់នៅខ្ជាប់ផង មានចិត្តប្រកបដោយគុណប្រមាណពុំ
 បានផង ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមករបស់ភិក្ខុនោះ រមែងរលត់
 ទៅមិនសល់ ក្នុងចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិណា ភិក្ខុនោះក៏បានដឹងច្បាស់នូវ
 ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិនោះ តាមសេចក្តីពិតផង ។ ភិក្ខុនោះលះបង់
 នូវតម្រេកនិងសេចក្តីក្រែវក្រោធយ៉ាងនេះហើយ រមែងទទួលវេទនាណាមួយ
 ជាសុខឬជាទុក្ខឬមិនទុក្ខមិនសុខ ។ ភិក្ខុនោះមិនត្រេកអរ មិននិយាយ
 សរសើរ មិនប្រកាន់វេទនានោះឡើយ ។ កាលបើភិក្ខុនោះមិនត្រេកអរ
 មិននិយាយសរសើរ មិនប្រកាន់វេទនានោះហើយ សេចក្តីត្រេកអរក្នុង
 វេទនាទាំងឡាយ ក៏នឹងរលត់ទៅមិនសល់ ។ ភិក្ខុនោះបានរលត់ឧបា-
 ទាន ព្រោះរលត់តម្រេក បានរលត់ភព ព្រោះរលត់ឧបាទាន បានរលត់
 ជាតិ ព្រោះរលត់ភព សេចក្តីចាស់ ស្លាប់ (រលត់) ព្រោះរលត់ជាតិ
 ការសោក ការខ្សឹកខ្សួល ការលំបាកកាយ ការលំបាកចិត្តនិងការចង្អៀត

មហាយមកវគ្គស្ស មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ ទុក្ខក្ខន្ធនិរោធា

ជិវុជ្ឈន្តិ ឯវមេតស្ស កោវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធា
 ហោតិ ។ ឥមំ ខោ មេ តុម្ហេ ភិក្ខុវេ សង្ខត្តេន
 តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តិ ជាវេថ សាតិ បន ភិក្ខុំ កោវដ្ឋបុត្តំ
 មហាតណ្ហា ជាលសង្ខ្យាជប្បដិមុក្កន្តិ ។ ឥទមរោថ
 ភកវា អត្តមនា តេ ភិក្ខុ ភកវតោ កាសិតំ អភិ-
 នន្ទន្តិ ។

មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តំ អដ្ឋមំ និដ្ឋិតំ ។

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ សេចក្តីរលត់នៃកងទុក្ខ

ចង្អុលទាំងឡាយ ក៏រលត់ទៅមិនសល់ សេចក្តីរលត់កងទុក្ខទាំងអស់នេះ
 រមែងមានដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរចាំទុក នូវឧបាយជាគ្រឿងបង្កើនចិត្តទៅ ក្នុងព្រះនិព្វានជាទីក្ស័យនៃ
 តណ្ហានេះ ដោយសង្ខេបរបស់តថាគតនេះចុះ ហើយចូរចាំទុកនូវសាតិភិក្ខុ-
 កេវដ្តបុត្តនេះថា ជាអ្នកចំពាក់ក្នុងសំណាញ់ ដ៏ចង្អៀតចង្អុលគឺតណ្ហាធំ
 នេះដូច្នោះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ភាសិតនេះចប់ហើយ
 ភិក្ខុទាំងនោះក៏មានសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរហើយចំពោះភាសិត របស់
 ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ទី ៨ ។

នវមំ មហាអស្សបុរសុត្តំ

[៩៩] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកវា អង្កេ-
សុ វិហារតិ អស្សបុរំ នាម អង្កានំ និតមោ ។ តត្រ ខោ
ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ
ភកវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។ ភកវា ឯតទវោច សមណា
សមណាតិ វោ ភិក្ខុវេ ជនោ សញ្ញាណាតិ តុម្ហេ ច
បន កេ តុម្ហេតិ បុជ្ជា សមាណា សមណាម្ហាតិ បដិ-
ជាណាច តេសំ វោ ភិក្ខុវេ ឯវសមញ្ញានំ សតំ ឯវ-
បដិញ្ញានំ សតំ យេ ធម្មា សមណាករណា ច ព្រាហ្ម-
ណាករណា ច តេ ធម្មេ សមាណាយ វត្តិស្សាម ឯ-
វន្នោ អយំ អម្ហាកំ សមញ្ញា ច សច្ចា^(១) ភវិស្សតិ
បដិញ្ញា ច ភូតា យេសព្វ មយំ ចីវរិបិណ្ណាចាត-
សេនាសនតិ លានប្បច្ច យកេសជ្ជ បរិក្ខា វេ^(២) បរិក្ខញ្ញា ម

១ ម. អវញ្ញា ។ ២ ឱ. ម. ចីវរ... បរិក្ខារំ ។

មហាអស្សបុរស្មត្រី ទី ៩

[៧៧] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងនិគមរបស់អ្នកដែនអង្គៈ ឈ្មោះអស្សបុរៈ ទៀប
ដែនអង្គៈ ។ ក្នុងកាលនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុ
ទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ទូលតប
ព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ។ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ភាសិតនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកផងតែង
ស្គាល់ច្បាស់នូវអ្នកទាំងឡាយ ថាជាសមណៈ ។ ដូច្នោះ ឯអ្នកទាំងឡាយ
បើមានអ្នកផងសួរថា លោកទាំងឡាយជាអ្វី ក៏ចូរឃើញថា យើងទាំង-
ឡាយជាសមណៈ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយនោះមាន
ឈ្មោះយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះហើយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង-
ឡាយគួរសិក្សាយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលធ្វើឲ្យជាសមណៈ
ផង ធ្វើឲ្យជាព្រាហ្មណ៍ផង ពួកយើងនឹងសមាទានប្រព្រឹត្តធម៌ទាំងនោះ
ឈ្មោះរបស់ពួកយើងនេះ ក៏នឹងពិតយ៉ាងនេះ ទាំងការឃើញក៏ប្រាកដ
យ៉ាងនេះ មួយវិញទៀត យើងទាំងឡាយបរិភោគនូវវិវរិណ្ណបាត
សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ របស់ជនទាំងឡាយណា

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្ត ទេសសុ បឋមធម្មោ

តេសន្តេ កាកា អម្ពេសុ មហាប្បលា ភវិស្សន្តិ មហា-
និសំសា អម្ពាភញ្ចោវាយំ^(១) បព្វជ្ជា អវញ្ញា ភវិស្សតិ
សដលា សឧទ្រិយាតិ ឯវញ្ញំ វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខុ-
តព្វន្តិ^(២) ។

[១០០] កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា សមណករណា
ច ព្រាហ្មណករណា ច ។ ហិរោត្តប្បេន សមដ្ឋា-
កតា ភវិស្សាមាតិ ឯវញ្ញំ វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខុតព្វន្តិ ។
សិយា ខោ បន ភិក្ខុវេ តុម្ពាភំ ឯវមស្ស ហិ-
រោត្តប្បេនម្ហ សមដ្ឋាកតា អលមេត្តាវតា កតមេត្តា-
វតា អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្តោ នត្តិ កិញ្ចំ ឧត្តរី
ករណីយន្តិ តាវតកេនេវ ច^(៣) តុដ្ឋី អាបដ្ឋេយ្យាថ
អាពេចយាមិ វោ ភិក្ខុវេ បដិវេទយាមិ វោ ភិក្ខុវេ មា
វោ សាមញ្ញត្តិកានំ សតំ សាមញ្ញត្តោ បរិហាយិ ស-
តិ ឧត្តរី ករណីយេ ។

១ ម. អម្ពាភញ្ចោវាយំ យំ ។ ២ ឱ. ម. សិក្ខិតព្វំ ។ ឥតិសទ្ធោ នត្តិ ។ ៣ ឱ. ម.
ចសទ្ធោ ន ទិស្សតិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ បណ្តាធម៌ទាំង ១០ ធម៌ទី ១

សក្ការៈទាំងឡាយនេះ ដែលជនទាំងនោះ (បូជា) ដល់យើងទាំងឡាយ
នឹងទៅជាសក្ការៈមានផលច្រើន មានអានិសង្សច្រើន ឯបព្វជ្ជារបស់
ពួកយើងមិនមែនជាឥតអំពើទេ នឹងមានផល មានសេចក្តីចម្រើន ។

[១០០] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះពួកធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាសមណៈ
ទាំងធ្វើឲ្យជាព្រាហ្មណ៍ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង-
ឡាយគប្បីសិក្សា យ៉ាងនេះថា ពួកយើងនឹងជាអ្នកប្រកបដោយហិរិនិង
ឱត្តប្បៈ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយមានសេចក្តីត្រិះ
រិះយ៉ាងនេះថា ពួកយើងជាអ្នកប្រកបដោយហិរិនិងឱត្តប្បៈហើយ កិច្ច
ដែលពួកយើងធ្វើហើយក៏ល្មមត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ប្រយោជន៍របស់សមណៈ^(១)
យើងទាំងឡាយ ក៏បានដល់ហើយត្រឹមប៉ុណ្ណោះ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅ
ទៀតតិចតួច មិនមានទេ លុះគិតដូច្នោះហើយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីដល់នូវ
សេចក្តីត្រេកអរដោយហេតុប៉ុណ្ណោះពុំខាន ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត
ប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបំភ្លឺអ្នកទាំងឡាយ
កាលបើអ្នកទាំងឡាយត្រូវការនូវភាពជាសមណៈ កុំលះបង់ប្រយោជន៍ជា
របស់សមណៈឡើយ ព្រោះកិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅ នៅមានទៀត ។

១ ប្រយោជន៍របស់សមណៈក្នុងទីនេះ សំដៅយកមគ្គនិងផល ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១០១] កិញ្ច ភិក្ខុវេ ឧត្តរី ករណីយំ ។ បរិ-
 សុទ្ធា នោ កាយសមាចារោ ភវិស្សតិ ឧត្តានោ វិវដ្តោ
 ន ច ធិទ្ធាវា សំរុតោ ច តាយ ច បន បរិសុទ្ធកា-
 យសមាចារតាយ នេវត្តានុក្កំសិស្សាម ន បរំ វម្មិស្សា-
 មាតិ វេញ្ញំ វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតពុំ ។ សិយា ខោ បន
 ភិក្ខុវេ តុម្ហាកំ វមស្ស ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមជ្ជាកតា
 បរិសុទ្ធា នោ កាយសមាចារោ អលមេត្តាវតា កត-
 មេត្តាវតា អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្តោ នត្ថិ នោ កិញ្ច
 ឧត្តរី ករណីយន្តិ តាវតកេនេវ ច តុដ្ឋិ អាបដ្ឋេយ្យាថ
 អាហេចយាមិ វោ ភិក្ខុវេ បដិវេទយាមិ វោ ភិក្ខុវេ មា
 វោ សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សាមញ្ញត្តោ បរិហាយិ ស-
 តិ ឧត្តរី ករណីយេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

[១០១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅទៀតដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា កាយសមាចារៈរបស់ពួកយើងនឹងបរិសុទ្ធខ្លង់ខ្លស់ មិនរយឹករយាក មិនធ្លុះធ្លាយ សង្រួមល្អ ប៉ុន្តែពួកយើងនឹងកុំលើកតម្កើងខ្លួនឯង កុំបន្តុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះកាយសមាចារៈបរិសុទ្ធនោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ពួកយើងជាអ្នកប្រកបដោយហិរិនិងឱត្តប្បៈ កាយសមាចារៈរបស់ពួកយើងបរិសុទ្ធហើយ កិច្ចដែលពួកយើងត្រូវធ្វើ ក៏ល្មមត្រឹមប៉ុណ្ណោះហើយ ទាំងប្រយោជន៍របស់សមណៈយើងទាំងឡាយក៏បានដល់ហើយ ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះ កិច្ចបន្តិចបន្តួចដែលត្រូវធ្វើតទៅទៀតរបស់ពួកយើង មិនមានឡើយ លុះគិតដូច្នោះហើយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះ ពុំខាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបំភ្លឺអ្នកទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយត្រូវការដោយភាពជាសមណៈហើយ ត្រូវកុំលះបង់នូវប្រយោជន៍ ជារបស់សមណៈឡើយ ព្រោះកិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅ នៅមានទៀត ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្តេ ទសសុ តតិយធម្មោ

[១០២] កិញ្ច ភិក្ខុវេ ឧត្តរី ករណីយំ ។ បរិ-
សុទ្ធា ទោ វចីសមាចារោ ភវិស្សតិ ឧត្តាទោ វិវដ្តោ
ន ច ធិទ្ធាវា សំរុតោ ច តាយ ច បន បរិសុទ្ធវចី-
សមាចារតាយ នេវត្តានុក្កំសិស្សាម ន បំ វម្ហិស្សា-
មាតិ ឯវញ្ញំ វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតព្វំ ។ សិយា ខោ
បន ភិក្ខុវេ តុម្ហាកំ ឯវមស្ស ហិរោត្តប្បនម្ហ ស-
មន្ទាគតា បរិសុទ្ធា ទោ កាយសមាចារោ បរិសុទ្ធា
វចីសមាចារោ អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា អនុប្បត្តោ
ទោ សាមញ្ញត្តោ នត្ថិ ទោ កិញ្ចិ ឧត្តរី ករណីយន្តិ
តាវតកេនេវ ច តុដ្ឋិ អាបដ្ឋេយ្យាថ អាពេចយាមិ វោ
ភិក្ខុវេ បដិវេទយាមិ វោ ភិក្ខុវេ មា វោ សាមញ្ញត្ថិ-
កានំ សតំ សាមញ្ញត្តោ បរិហាយិ សតិ ឧត្តរី ក-
រណីយេ ។

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ បណ្តាធម៌ទាំង ១០ ធម៌ទី ៣

[១០២] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅទៀត ដូច
 ម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា
 វចីសមាចារៈរបស់ពួកយើងនឹងបរិសុទ្ធខ្លង់ខ្លស់ មិនរាយមាយ មិនធ្លុះធ្លាយ
 សង្រួមល្អ ប៉ុន្តែពួកយើងកុំលើកតម្កើងខ្លួនឯង កុំបន្តុះបង្ហាប់អ្នកដទៃព្រោះ
 វចីសមាចារៈបរិសុទ្ធនោះឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើអ្នក
 ទាំងឡាយមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ពួកយើងជាអ្នកប្រកបដោយហិរិ
 និងឱត្តប្បៈ កាយសមាចារៈរបស់ពួកយើងបរិសុទ្ធហើយ ទាំងវចីសមា-
 ចារៈក៏បរិសុទ្ធ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើក៏ល្មមត្រឹមប៉ុណ្ណោះហើយ ប្រយោជន៍របស់
 សមណៈ ពួកយើងក៏បានដល់ហើយ កិច្ចបន្តិចបន្តួចត្រូវធ្វើតទៅទៀត
 របស់ពួកយើងមិនមានឡើយ ដូច្នោះហើយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីដល់នូវ
 សេចក្តីត្រេកអរដោយហេតុប៉ុណ្ណោះពុំខាន ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត
 ប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបំភ្លឺអ្នកទាំងឡាយ
 កាលបើអ្នកទាំងឡាយត្រូវការដោយភាពជាសមណៈហើយ កុំលះបង់នូវ
 ប្រយោជន៍ជារបស់សមណៈឡើយ ព្រោះកិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅ នៅ
 មានទៀត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១០៣] កិញ្ច ភិក្ខុវេ ឧត្តរី ករណីយំ ។

បរិសុទ្ធា ដោ មនោសមាចារោ ភរិស្សតិ ឧត្តាដោ

វិវេជ្ជោ ន ច ធិទ្ធា សំរុតោ ច តាយ ច បន

បរិសុទ្ធមនោសមាចារតាយ នេវត្តានុក្កំ សិស្សាម ន

បរំ វម្មិស្សាមាតិ វេញ្ញំ វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតពុំ ។

សិយា ខោ បន ភិក្ខុវេ តុម្ហាកំ វេមស្ស ហិរេត្តប្បេ-

នម្ហ សមន្នាគតា បរិសុទ្ធា ដោ កាយសមាចារោ

បរិសុទ្ធា វេសមាចារោ បរិសុទ្ធា មនោសមាចារោ

អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា អនុប្បត្តោ ដោ សា-

មញ្ញត្តោ នត្តិ ដោ កិញ្ច ឧត្តរី ករណីយន្តិ តាវតកេ-

នេវ ច តុដ្ឋិ អាបដ្ឋេយ្យាថ អាហេចយាមិ វោ ភិក្ខុវេ

បដិវេទយាមិ វោ ភិក្ខុវេ មា វោ សាមញ្ញត្តិកានំ សតំ

សាមញ្ញត្តោ បរិហាយិ សតិ ឧត្តរី ករណីយេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[១០៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅទៀត ដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា មនោសមាចារៈរបស់ពួកយើងនឹងបរិសុទ្ធខ្លង់ខ្លស់ មិនរាយមាយ មិនធ្លុះធ្លាយ សង្រួមល្អ ប៉ុន្តែពួកយើង កុំលើកតម្កើងខ្លួនឯង កុំបន្តុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះមនោសមាចារៈបរិសុទ្ធនោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើអ្នកទាំងឡាយ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ពួកយើងជាអ្នកប្រកបដោយហិរិនិងឱត្តប្បៈ កាយសមាចារៈរបស់ពួកយើងបរិសុទ្ធហើយ វចីសមាចារៈបរិសុទ្ធហើយ មនោសមាចារៈបរិសុទ្ធហើយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើក៏ល្មមដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះហើយ ប្រយោជន៍របស់សមណៈ ពួកយើងក៏បានដល់ហើយដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះ កិច្ចបន្តិចបន្តួចត្រូវធ្វើតទៅទៀត របស់ពួកយើង មិនមានឡើយ ដូច្នោះហើយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះពុំខាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបំភ្លឺអ្នកទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយត្រូវការដោយភាពជាសមណៈហើយ កុំលះបង់នូវប្រយោជន៍ជារបស់សមណៈឡើយ ព្រោះកិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅ នៅមានទៀត ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្តេ ទសសុ បញ្ចមធម្មោ

[១០៤] កិញ្ច កិក្ខវេ ឧត្តរី ករណីយំ ។
 បរិសុទ្ធា ដោ អាដីវោ ករិស្សតិ ឧត្តាដោ វិវដ្តោ
 ន ច ធិទ្ធាវា សំរុតោ ច តាយ ច បន បរិ-
 សុទ្ធាដីវតាយ ដេវត្តានុក្កំសិស្សាម ន បំ វម្ពិស្សា-
 មាតិ ឯវញ្ញំ វោ កិក្ខវេ សិក្ខិតព្វំ ។ សិយា ខោ
 បន កិក្ខវេ តុម្ហាកំ ឯវមស្ស ហិវេត្តប្បនម្ហ សមដ្ឋា-
 កតា បរិសុទ្ធា ដោ កាយសមាចារោ បរិសុទ្ធា
 វចីសមាចារោ បរិសុទ្ធា មនោសមាចារោ បរិសុទ្ធា អា-
 ដីវោ អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា អនុប្បត្តោ ដោ
 សាមញ្ញត្តោ នត្តិ ដោ កិញ្ច ឧត្តរី ករណីយន្តិ
 តាវតកេនេវ ច តុដ្ឋិ អាបដ្ឋេយ្យាថ អាវេចយាមិ វោ
 កិក្ខវេ បដិវេទយាមិ វោ កិក្ខវេ មា វោ សាមញ្ញត្តិកាណំ
 សតំ សាមញ្ញត្តោ បរិហាយិ សតិ ឧត្តរី ករណីយេ ។

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ បណ្តាធម៌ទាំង ១០ ធម៌ទី ៥

[១០២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅទៀត ដូច
ម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា
អាជីវៈរបស់ពួកយើងនឹងបរិសុទ្ធស្អាត មិនរាយមាយ មិនធ្លុះធ្លាយ សង្រួម
ល្អ ប៉ុន្តែពួកយើងកុំលើកតម្កើងខ្លួនឯង កុំបន្តុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះអាជីវៈ
បរិសុទ្ធនោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើអ្នកទាំងឡាយ
មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ពួកយើងជាអ្នកប្រកបដោយហិរិនិងឱត្តប្បៈ
កាយសមាចារៈរបស់ពួកយើងបរិសុទ្ធហើយ វចីសមាចារៈបរិសុទ្ធហើយ
មនោសមាចារៈបរិសុទ្ធហើយ អាជីវៈបរិសុទ្ធហើយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើ
ក៏ល្មមដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះហើយ ប្រយោជន៍របស់សមណៈ ពួកយើង
ក៏បានដល់ហើយ ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះ កិច្ចបន្តិចបន្តួចត្រូវធ្វើតទៅ
ទៀត របស់ពួកយើងមិនមានឡើយ ដូច្នោះហើយ អ្នកទាំងឡាយ
គប្បីដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ពុំខាន
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
តថាគតបំភ្លឺអ្នកទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយត្រូវការដោយភាពជា
សមណៈហើយ អ្នកកុំលះបង់នូវប្រយោជន៍ជារបស់សមណៈឡើយ ព្រោះ
កិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅ នៅមានទៀត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១០៥] កិក្ខុ កិក្ខុវេ ឧត្តរី ករណីយំ ។
 ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារា ភវិស្សាម ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា
 ន និមិត្តក្កាហី ធានុព្យញ្ញនក្កាហី យត្វាធិករណាមេនំ
 ចក្កុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា ចាប-
 កា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យំ តស្ស សំរាយ
 បដិបទ្ធិស្សាម រក្ខិស្សាម ចក្កុន្ទ្រិយំ ចក្កុន្ទ្រិយេ
 សំវរំ អាបទ្ធិស្សាម ។ សោតេន សទ្ធិំ សុត្វា...
 យានេន កន្តំ យាយិត្វា... ទិវាយ រសំ សា-
 យិត្វា... កាយេន ដោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា... មនសា ធម្មំ
 វិញ្ញាយ ន និមិត្តក្កាហី ធានុព្យញ្ញនក្កាហី យត្វាធិ-
 ករណាមេនំ មនិទ្ធរិយំ អសំវុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈាទោ-
 មនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យំ
 តស្ស សំរាយ បដិបទ្ធិស្សាម រក្ខិស្សាម មនិទ្ធរិយំ
 មនិទ្ធរិយេ សំវរំ អាបទ្ធិស្សាមាតិ ឯវញ្ញំ វោ កិក្ខុវេ
 សិក្ខិតព្វំ ។ សិយា ខោ បន កិក្ខុវេ តុម្ហាកំ
 ឯវមស្ស ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា បរិសុទ្ធោ
 នោ កាយសមាចារោ បរិសុទ្ធោ វចីសមាចារោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[១០៥] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅទៀត ដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា ពួកយើងនឹងមានទ្វារគ្រប់គ្រងហើយក្នុងសង្គ្រឹមទាំងឡាយ គឺបើ ឃើញរូបដោយចក្ខុក៏មិនកាន់យកនូវនិមិត្ត មិនកាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមកគឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមនូវបុគ្គលព្រោះហេតុមិនសង្រួមសង្រួម គឺចក្ខុណា ពួកយើងនឹងប្រតិបត្តិ ដើម្បីសង្រួមនូវសង្គ្រឹមគឺចក្ខុនោះ រក្សានូវសង្គ្រឹមគឺចក្ខុ ដល់នូវកិរិយាសង្រួមក្នុងសង្គ្រឹមគឺចក្ខុ ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក... ជុំភ្លិនដោយច្រមុះ... ទទួលរសដោយអណ្តាត... ពាល់ត្រូវនូវដោដព្វដោយកាយ... ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្តហើយ ក៏មិនកាន់យកនូវនិមិត្ត មិនកាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមកគឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស រមែងជាប់តាមនូវបុគ្គលព្រោះហេតុមិនសង្រួមសង្គ្រឹមគឺចិត្តណា ពួកយើងនឹងប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមនូវសង្គ្រឹមគឺចិត្តនោះ រក្សានូវសង្គ្រឹមគឺចិត្ត ដល់នូវកិរិយាសង្រួមក្នុងសង្គ្រឹមគឺចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើអ្នកទាំងឡាយមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ពួកយើងជាអ្នកប្រកបដោយហិរិនិងឱត្តប្បៈ កាយសមាចារៈរបស់ពួកយើងបរិសុទ្ធហើយ រថិសមាចារៈ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្តេ ទេសសុ សត្តមធម្មោ

បរិសុទ្ធា មនោសមាចារោ បរិសុទ្ធា អាដិវោ ត្រិ-

យេសុម្ហ កុត្តទ្វារា អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា

អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្តោ នត្ថិ នោ កិញ្ចិ

ឧត្តរី ករណីយន្តិ តាវតកេនេវ ច តុដ្ឋិ អា-

បដ្ឋេយ្យាថ អាពេចយាមិ វោ ភិក្ខុវេ បដិវេទយាមិ

វោ ភិក្ខុវេ មា វោ សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សា-

មញ្ញត្តោ បរិហាយិ សតិ ឧត្តរី ករណីយេ ។

[១០៦] កិញ្ចិ ភិក្ខុវេ ឧត្តរី ករណីយំ ។ កោ-

ជនេ មត្តញ្ញ ភរិស្សាម បដិសដ្ឋា យោនិសោ

អាហារំ អាហារិស្សាម នេវ ទវាយ ន មនាយ

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ បណ្តាធម៌ទាំង ១០ ធម៌ ទី ៧

បរិសុទ្ធហើយ មនោសមាចារៈបរិសុទ្ធហើយ អាជីវៈបរិសុទ្ធហើយ យើង
 មានទ្វារគ្រប់គ្រងក្នុងតន្ត្រីយទាំងឡាយហើយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើល្មមដោយ
 ហេតុត្រឹមបុណ្ណៈហើយ ប្រយោជន៍របស់សមណៈ ពួកយើងក៏បានដល់
 ដោយហេតុត្រឹមបុណ្ណៈហើយ កិច្ចបន្តិចបន្តួចត្រូវធ្វើតទៅទៀត របស់
 ពួកយើង មិនមានឡើយ ដូច្នោះហើយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីដល់នូវ
 សេចក្តីត្រេកអរដោយហេតុបុណ្ណៈពុំខាន ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត
 ប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបំភ្លឺអ្នកទាំងឡាយ
 កាលបើអ្នកទាំងឡាយ ត្រូវការដោយភាពជាសមណៈហើយ អ្នកទាំង-
 ឡាយកុំលះបង់ នូវប្រយោជន៍ជារបស់សមណៈឡើយ ព្រោះកិច្ចដែល
 ត្រូវធ្វើតទៅ នៅមានទៀត ។

[១០៦] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅទៀត ដូចម្តេច
 ខ្លះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា ពួក
 យើងនឹងជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងគោជន ពិចារណាដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញា
 ហើយទើបបរិភោគនូវអាហារ នឹងបរិភោគដើម្បីលេង (ដូចក្មេងអ្នកស្រុក)
 ក៏ទេ ដើម្បីនឹងឲ្យកើតបុរិសមានៈស្រវឹង (ដូចអ្នកប្រដាល់) ក៏ទេ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ យារទេវ ឥមស្ស កា-
 យស្ស បិតិយា យាបនាយ វិហឹសុបរតិយា ព្រហ្ម-
 ចរិយានុក្កហាយ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហដ្ឋាម
 នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាម យាត្រា ច នោ
 ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ជាសុរិហារោ ចាតិ វេញ្ច
 វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតពុំ ។ សិយា ខោ បន ភិក្ខុវេ
 តុម្ហាកំ វេមស្ស ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា បរិ-
 សុទ្ធោ នោ កាយសមាចារោ បរិសុទ្ធោ វចីសមា-
 ចារោ បរិសុទ្ធោ មនោសមាចារោ បរិសុទ្ធោ អាដិវោ
 ឥន្ទ្រិយេសុម្ហ កុត្តទ្វារា កោជនេ មត្តញ្ញុនោ អល-
 មេត្តាវតា កតមេត្តាវតា អនុប្បត្តោ នោ សា-
 មញ្ញត្តោ នត្តិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរី ករណីយន្តិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ដើម្បីនឹងប្រដាប់តាក់តែងរាងកាយ (ដូចស្រ្តីក្នុងបូរី) ក៏ទេ ដើម្បីនឹង
 ធ្វើឲ្យផ្លូវផងសម្បុរ (ដូចអ្នកលេងរបាំ) ក៏ទេ បរិភោគគ្រាន់តែដើម្បីតាំង
 នៅនៃកាយនេះ ដើម្បីញ៉ាំងជីវិតន្ទ្រិយឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីនឹងបំបាត់
 បង់នូវសេចក្តីលំបាក ដើម្បីនឹងអនុគ្រោះដល់ព្រហ្មចរិយៈ ពួកយើងនឹង
 បំបាត់បង់នូវវេទនាចាស់ គឺសេចក្តីឃ្នានដែលមានហើយផង នឹងញ៉ាំង
 វេទនាថ្មី គឺឆ្នៃតហួសប្រមាណ មិនឲ្យកើតឡើងបានផង កិរិយាប្រ-
 ព្រឹត្តទៅនៃឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី សេចក្តីមិនមានទោស គឺមិនច្រអូស
 កាយមិនច្រអូសចិត្តជាដើមក្តី កិរិយានៅសប្បាយ ដោយឥរិយាបថ
 ទាំង ៤ ក្តី នឹងមានដល់ពួកយើង (ដោយបានបរិភោគនូវចង្កាន់បិណ្ឌ-
 បាតនេះ) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើអ្នកទាំងឡាយមានសេចក្តីត្រិះ
 រិះយ៉ាងនេះថា ពួកយើងជាអ្នកប្រកបដោយហិរិនិងឱត្តប្បៈ កាយសមាចារៈ
 របស់ពួកយើងបរិសុទ្ធហើយ វចីសមាចារៈបរិសុទ្ធហើយ មនោសមាចារៈ
 បរិសុទ្ធហើយ អាជីវៈបរិសុទ្ធហើយ ពួកយើងមានទ្វារគ្រប់គ្រងក្នុងឥន្ទ្រិយ
 ទាំងឡាយហើយ ជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន កិច្ចដែលត្រូវធ្វើល្មម
 ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះហើយ ប្រយោជន៍របស់សមណៈ ពួកយើងក៏
 បានដល់ ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះហើយ កិច្ចបន្តិចបន្តួច ត្រូវធ្វើតទៅទៀត
 របស់ពួកយើង មិនមានឡើយ ដូច្នោះហើយ អ្នកទាំងឡាយគប្បី

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្តិ នវមធម្មោ

តាវតកេនេវ ច តុដ្ឋី អាបដ្ឋេយ្យាថ អាហេចយាមិ
 វោ ភិក្ខុវេ បដិវេទយាមិ វោ ភិក្ខុវេ មា វោ
 សាមញ្ញត្តិកានំ សតំ សាមញ្ញត្តោ បរិហាយិ សតិ
 ឧត្តរី ករណីយេ ។

[១០៧] កិញ្ច ភិក្ខុវេ ឧត្តរី ករណីយំ ។
 ជាតិយមនុយុត្តា ភវិស្សាម ទិវសំ ចង្ក្រមេន និសង្ខាយ
 យ អាវណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធស្សាម
 រត្តិយា បបមំ យាមំ ចង្ក្រមេន និសង្ខាយ អាវ-
 ណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធស្សាម រត្តិយា
 មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណោន បស្សេន សីហាសេយ្យំ
 កប្បេស្សាម ចានេន ចានំ អច្ចាធាយ សតា
 សម្មជាតា^(១) ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិកវិត្តា រត្តិយា
 បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចង្ក្រមេន និសង្ខាយ អាវ-
 ណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធស្សាមាតិ ឯវញ្ញិ
 វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតពុំ ។ សិយា ខោ បន ភិក្ខុវេ
 តុម្ហាកំ ឯវមស្ស ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមដ្ឋាកតា បរិ-
 សុទ្ធា នោ កាយសមាចារោ បរិសុទ្ធា វចីសមាចារោ

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ ធម៌ទី ៩ ក្នុងពួកធម៌ ១០

ដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះពុំខាន ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
តថាគតប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបំភ្លឺអ្នកទាំង-
ឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយ ត្រូវការដោយភាពជាសមណៈហើយ
អ្នកទាំងឡាយកុំលះបង់នូវប្រយោជន៍ជារបស់សមណៈឡើយ ព្រោះកិច្ច
ដែលត្រូវធ្វើតទៅ នៅមានទៀត ។

[១០៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅទៀត ដូចម្តេច
ខ្លះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា ពួក
យើងនឹងជាអ្នកប្រកបរឿយ ។ ក្នុងការភ្ញាក់រលឹក នឹងជម្រះចិត្តចាកពួកធម៌
ដែលជាគ្រឿងរារាំង ដោយការចង្រ្កមឬអង្គុយក្នុងវេលាថ្ងៃ នឹងជម្រះចិត្ត
ចាកពួកធម៌ដែលជាគ្រឿងរារាំង ដោយការចង្រ្កមឬអង្គុយអស់បឋមយាម
នៃរាត្រី នឹងសម្រេចសីហសេយ្យាសដោយបង្ហើងខាងស្តាំអស់មជ្ឈិម-
យាមនៃរាត្រី នឹងតម្រួតជើងឆ្វេងលើជើងស្តាំ មានសតិ និងសម្បជញ្ញៈ ធ្វើ
ទុកក្នុងចិត្តនូវឧដ្ឋានសញ្ញា (គឺចំណាំពេលក្រោក) រួចក្រោកឡើងក្នុង
មជ្ឈិមយាមនៃរាត្រី ជម្រះចិត្តចាកពួកធម៌ដែលជាគ្រឿងរារាំងដោយការ
ចង្រ្កមឬអង្គុយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើអ្នកទាំងឡាយមាន
សេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ពួកយើងជាអ្នកប្រកបដោយហិរិនិងឱត្តប្បៈ
កាយសមាចារៈ របស់យើងបរិសុទ្ធហើយ វិចីសមាចារៈបរិសុទ្ធហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

បរិសុទ្ធា មនោសមាចារោ បរិសុទ្ធា អាដីរោ
 ឥន្ទ្រិយេសុម្ព កុត្តទ្វារា កោជនេ មត្តញ្ញុនោ ជាតិរិយំ
 អនុយុត្តា អលមេត្តារតា កតមេត្តារតា អនុប្បត្តោ
 នោ សាមញ្ញត្តោ នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរី ករណី-
 យន្តិ តារតកេនេវ ច តុដ្ឋិ អាបដ្ឋេយ្យាថ អាពោច-
 យាមិ រោ ភិក្ខុវេ បដិវេទយាមិ រោ ភិក្ខុវេ មា រោ
 សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សាមញ្ញត្តោ បរិហាយិ សតិ
 ឧត្តរី ករណីយេ ។

[១០៨] កិញ្ចិ ភិក្ខុវេ ឧត្តរី ករណីយំ ។

សតិសម្បជញ្ញេន សមដ្ឋាកតា ភិវិស្សាម អភិក្កន្តេ
 បដិក្កន្តេ សម្បជានការី អាលោកិតេ វិលោកិតេ
 សម្បជានការី សម្មិញ្ចិតេ បសារិតេ សម្បជា-
 នការី សដ្ឋ្យាដិបត្តចីវរជារលោ សម្បជានការី

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

មនោសមាចារៈបរិសុទ្ធហើយ អាជីវៈបរិសុទ្ធហើយ ពួកយើងជាអ្នកមាន
 ទ្វារគ្រប់គ្រងក្នុងតន្ត្រីទាំងឡាយហើយ ពួកយើងជាអ្នកដឹងប្រមាណ
 ក្នុងភោជន ជាអ្នកប្រកបរឿយ ។ ក្នុងកិរិយាភ្នាក់លើក កិច្ចដែលត្រូវធ្វើ
 ល្មមដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះហើយ ប្រយោជន៍របស់សមណៈ ពួកយើង
 ក៏បានដល់ ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះហើយ កិច្ចបន្តិចបន្តួចត្រូវធ្វើតទៅ
 ទៀតរបស់ពួកយើង មិនមានឡើយ ដូច្នោះហើយ អ្នកទាំងឡាយ គប្បី
 ដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរដោយហេតុប៉ុណ្ណោះពុំខាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 តថាគត ប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបំភ្លឺ
 អ្នកទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយ ត្រូវការដោយភាពជាសមណៈ
 ហើយ អ្នកទាំងឡាយកុំលះបង់ នូវប្រយោជន៍ជារបស់សមណៈឡើយ
 ព្រោះកិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅ នៅមានទៀត ។

[១០៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅទៀត ដូចម្តេចខ្លះ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា ពួកយើងនឹង
 ជាអ្នកប្រកបដោយសតិ និងសម្បជញ្ញៈ ធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងកិរិយា
 ឈានទៅមុខនិងឈានថយក្រោយ ធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងកិរិយាក្រឡេក
 មើលទៅមុខនិងក្រឡេកមើលមកក្រោយ ធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងការបត់
 អវយវៈនិងលាតអវយវៈ ធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងកិរិយាទ្រទ្រង់សង្ឃ្យាដី

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្តេ នវមធម្មោ

អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្មជានការី
ឧច្ចារប្បស្សាវកម្មេ សម្មជានការី កតេ បីតេ
និសិន្នេ សុត្តេ ជាតវិតេ កាសិតេ តុណ្ណា ភាវេ
សម្មជានការីតិ ឯវញ្ញំ វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតព្វំ ។
សិយា ខោ បន ភិក្ខុវេ តុម្ហាកំ ឯវមស្ស ហិរោ-
ត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា បរិសុទ្ធោ នោ កាយស-
មាចារោ បរិសុទ្ធោ វចីសមាចារោ បរិសុទ្ធោ មនោ-
សមាចារោ បរិសុទ្ធោ អាដីវោ ឥន្ទ្រិយេសុម្ហ កុត្តទ្វារា
កោជនេ មត្តញ្ញុនោ ជាតវិយំ អនុយុត្តា សតិ-
សម្មជញ្ញេន សមន្នាគតា អលមេត្តាវតា កត-
មេត្តាវតា អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្តោ នត្តិ នោ
កិញ្ចំ ឧត្តរី ករណីយន្តិ តាវតកេនេវ ច តុដ្ឋី
អាបដ្ឋេយ្យាថ អាវោចយាមិ វោ ភិក្ខុវេ បដិវេន-
យាមិ វោ ភិក្ខុវេ មា វោ សាមញ្ញត្តិកានំ សតំ
សាមញ្ញត្តោ បរិហាយិ សតិ ឧត្តរី ករណីយេ ។

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ ធម៌ទី ៩ ក្នុងពួកធម៌ ១០

បាត្រ ចីវរ ធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងកិរិយាឆាន់ ជីក ទំពា ទទួលរស
ធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងកិរិយាបន្ទោបង់នូវឧច្ចារៈនិងបស្សាវៈ ធ្វើនូវសេចក្តី
ដឹងខ្លួនក្នុងកិរិយាដើរ ឈរ អង្គុយ ដេកលក់ ភ្ញាក់ឡើង និយាយស្តី
នៅស្ងៀម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើអ្នកទាំងឡាយមានសេចក្តី
ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ពួកយើងជាអ្នកប្រកបដោយហិរិនិងឱត្តប្បៈ កាយ-
សមាចាររបស់ពួកយើងបរិសុទ្ធហើយ វចីសមាចារបរិសុទ្ធហើយ មនោ-
សមាចារបរិសុទ្ធហើយ អាជីវៈបរិសុទ្ធហើយ ពួកយើងជាអ្នកមានទ្វារ
គ្រប់គ្រងក្នុងតន្ត្រីយទាំងឡាយហើយ ជាអ្នកដឹងនូវប្រមាណក្នុងកោជន
ជាអ្នកប្រកបរឿយ ។ ក្នុងការភ្ញាក់រលឹក ប្រកបដោយសតិ និងសម្បជញ្ញៈ
កិច្ចដែលត្រូវធ្វើល្មមដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ទាំងប្រយោជន៍របស់សម-
ណៈ ពួកយើងក៏បានដល់ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះហើយ កិច្ចបន្តិចបន្តួច
ត្រូវធ្វើតទៅទៀត របស់ពួកយើង មិនមានឡើយ ដូច្នោះហើយ អ្នក
ទាំងឡាយគប្បីដល់ នូវសេចក្តីត្រេកអរ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះ ពុំខាន
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
តថាគតបំភ្លឺអ្នកទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយត្រូវការដោយភាពជា
សមណៈហើយ អ្នកទាំងឡាយកុំលះបង់នូវប្រយោជន៍ជារបស់សមណៈ
ឡើយ ព្រោះកិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅ នៅមានទៀត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១០៩] កិញ្ច ភិក្ខុវេ ឧត្តរី ករណីយំ ។ ឥធន
ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិវត្តំ សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ
បព្វតំ កន្ធារំ តិរិកុហំ សុសានំ រនបត្តំ អញ្ញោកាសំ
បលាលបុញ្ញំ ។ សោ បច្ឆាកត្តំ បិណ្ឌាចាតប្បជិក្កន្តោ
និសីទតិ បល្ល័ង្កំ អាកុដិស្វា ឧដុំ កាយំ បណិជាយ
បរិមុខំ សតី ឧបដ្ឋបេត្វា ។ សោ អភិជ្ឈំ^(១) លោកេ
បហាយ វិភតាកិដ្ឋេន ចេតសា វិហារតិ អភិជ្ឈាយ
ចិត្តំ បរិសោធចតិ ។ ព្យាចាទប្បទោសំ បហាយ
អព្យាបន្នចិត្តោ វិហារតិ សព្វចាណក្ខតហិតានុកម្មី ព្យា-
ចាទប្បទោសា ចិត្តំ បរិសោធចតិ ។ មីនមិទ្ធិំ បហាយ
វិភតមីនមិទ្ធា វិហារតិ អាលោកសញ្ញំ សតោ សម្ប-
ដានោ មីនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធចតិ ។ ឧទ្ធចូកុក្កុច្ចំ
បហាយ អនុទ្ធតោ វិហារតិ អជ្ឈត្តំ រូបសន្តចិត្តោ
ឧទ្ធចូកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធចតិ ។ វិចិតិច្ចំ បហាយ
តិណ្ណវិចិតិច្ឆោ វិហារតិ អកចំកថី កុសលេសុ
ធម្មេសុ វិចិតិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធចតិ ។

១ អភិជ្ឈា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[១០៩] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើតទៅទៀតដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ អាស្រ័យនូវសេនាសនៈស្ងាត់ គឺព្រៃ ទីជិតដើមឈើ ភ្នំ ច្រក ឬញក គុហាក្នុងភ្នំ ព្រៃស្មសាន ព្រៃធំ ទីវាល គំនរចំបើង ។ ភិក្ខុនោះត្រូវឡប់មកពីបិណ្ឌាបាតវិញ វេលាខាងក្រោយភត្ត ក៏អង្គុយពែនក្នុងនាមកាយឲ្យត្រង់ តម្កល់សតិឲ្យបែរមុខឆ្ពោះ (ទៅរកព្រះកម្មដ្ឋាន) ។ ភិក្ខុនោះលះបង់នូវអភិជ្ឈាក្នុងលោក ជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាកអភិជ្ឈា ជម្រះចិត្តចាកអភិជ្ឈា ។ លះបង់នូវព្យាបាទនិងសេចក្តីប្រទូស្ត មានចិត្តមិនព្យាបាទ ជាអ្នកអនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ចំពោះពួកសត្វមានជីវិតទាំងពួង ជម្រះចិត្តចាកព្យាបាទនិងសេចក្តីប្រទូស្ត ។ លះបង់នូវបីនមិទ្ធុៈ គឺមានបីនមិទ្ធុៈទៅប្រាសហើយ មានអាណោកសញ្ញា (គឺជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់នូវពន្លឺ) មានសតិនិងសម្បជញ្ញៈ ជម្រះចិត្តចាកបីនមិទ្ធុៈ ។ លះបង់នូវឧទ្ធចក្កក្នុងចិត្ត គឺមិនមានចិត្តរាយមាយ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ក្នុងសន្តាន ជម្រះចិត្តចាកឧទ្ធចក្កក្នុងចិត្ត ។ លះបង់នូវវិចិកិច្ចា គឺមានវិចិកិច្ចាធ្ងន់ផុតហើយ មិនបានសង្ស័យក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ជម្រះចិត្តចាកវិចិកិច្ចា ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្តេ បញ្ចបមា

[១១០] សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ ឥណ្ហ
អាទាយ កម្មន្តេ បយោជេយ្យ តស្ស តេ កម្មន្តា
សម្មុទ្ពេយ្យំ^(១) ។ សោ យានិ ច ចោរណានិ ឥណ្ហ-
មូលានិ តានិ ច ព្យង្គិកវេយ្យ សិយា ចស្ស ឧត្តរី
អវសិដ្ឋំ ទារាភរណាយ ។ តស្ស ឯវមស្ស អហំ
ខោ បុព្វេ ឥណ្ហ អាទាយ កម្មន្តេ បយោជេសី
តស្ស មេ តេ កម្មន្តា សម្មុទ្ពិសុ សោហំ យានិ ច
ចោរណានិ ឥណ្ហមូលានិ តានិ ច ព្យង្គិកកាសី
អត្ថិ ច បន មេ^(២) ឧត្តរី អវសិដ្ឋំ ទារាភរណាយាតិ ។
សោ តតោនិទានំ លភេថ ចាមុដ្ឋំ អនិកច្ឆេយ្យ
សោមនស្សំ ។ សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ អាពា-
ធិកោ អស្ស ទុក្ខិតោ ពាទ្យុតិលានោ^(៣) ភត្តញ្ចស្ស
ន នាទេយ្យ ន ចស្ស កាយេ ពលមត្តា ។ សោ
អបរេន សមយេន តម្ហា អាពាធា មុច្ឆេយ្យ
ភត្តញ្ចស្ស នាទេយ្យ សិយា ចស្ស កាយេ ពល-
មត្តា ។ តស្ស ឯវមស្ស អហំ ខោ បុព្វេ

១ ឱ. សមិជ្ឈេយ្យំ ។ ២ ឱ. ម. ច មេ ។ ៣ ពាទ្យុតិលានោតិបិ សំយោតិកោ ។

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ សេចក្តីប្រៀប ៥ យ៉ាង

[១១០] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសខ្ចីបំណុលគេយកមក
 ប្រកបការងារ ការងារទាំងនោះរបស់បុរសនោះក៏សម្រេច ។ បុរស
 នោះ ដោះថ្លៃបំណុលចាស់រួចស្រេចហើយ ក៏សល់ទ្រព្យចំណេញទុក
 បម្រុងចិញ្ចឹមប្រពន្ធ (កូន) តទៅ ។ បុរសនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាង
 នេះថា កាលមុនអាត្មាអញខ្ចីបំណុលគេយកមកប្រកបការងារ ការងារ
 ទាំងនោះរបស់អាត្មាអញនោះក៏បានសម្រេចហើយ អាត្មាអញនោះដោះ
 ថ្លៃបំណុលចាស់រួចស្រេចហើយ អាត្មាអញ ក៏សល់ទ្រព្យបំណុលទុក
 បម្រុងចិញ្ចឹមប្រពន្ធ (កូន) តទៅ ។ បុរសនោះគប្បីបាននូវសេចក្តីរីករាយ
 ដល់នូវសេចក្តីសោមនស្ស ព្រោះរួចចាកបំណុលនោះជាហេតុ (យ៉ាង
 ណាមិញ) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសមានអាពាធ ដល់នូវទុក្ខ
 ឈឺខ្លាំងមិនឃ្នានបាយ មិនមានកម្លាំងក្នុងកាយ ។ ក្នុងសម័យខាងក្រោយ
 តមក បុរសនោះក៏ស្បើយចាកអាពាធនោះឃ្នានបាយ មានកម្លាំងកាយ
 ឡើងវិញ ។ បុរសនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា កាលមុនអាត្មា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អាពាធិកោ អហោសី ទុក្ខិតោ ពាជ្ជតិលាដោ
 ភត្តញ្ច មេ ន ឆានេសិ ន ច មេ អាសិ កាយេ
 ពលមត្តា សោម្មិ ឯតរហិ តម្ហា អាពាជា មុត្តោ
 ភត្តញ្ច មេ ឆានេសិ^(១) អត្ថិ ច មេ កាយេ
 ពលមត្តាតិ ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ ចាមុដ្ឋំ
 អធិកច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ ។ សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ
 បុរិសោ ពន្ធនាតារេ ពន្ធនោ^(២) អស្ស ។ សោ
 អបរេន សមយេន តម្ហា ពន្ធនា មុច្ឆេយ្យ សោ-
 ត្ថិទា អភយេន^(៣) ន ចស្ស កិញ្ចិ កោកានំ
 វយោ ។ តស្ស ឯវមស្ស អហំ ខោ បុព្វេ
 ពន្ធនាតារេ ពន្ធនោ អហោសី សោម្មិ ឯតរហិ តម្ហា
 ពន្ធនា មុត្តោ សោត្ថិទា អភយេន នត្ថិ ច មេ កិញ្ចិ
 កោកានំ វយោតិ ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ ចាមុដ្ឋំ
 អធិកច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ ។ សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ
 បុរិសោ ទាសោ អស្ស អនត្តាដីនោ បរាដីនោ ន
 យេនកាមដ្ឋំមោ ។ សោ អបរេន សមយេន
 តម្ហា ទាសព្យា មុច្ឆេយ្យ អត្តាដីនោ អបរាដីនោ

១ ឱ. ម. ឆានេតិ ។ ២ ឱ. ពន្ធនោ ។ ៣ ឱ. អព្យយេន ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

អញ្ញមានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ឈឺខ្លាំង មិនឃ្នានបាយ មិនមាន
 កម្លាំងកាយសោះ ឥឡូវនេះអាត្មាអញនោះស្បើយចាកអាពាធនោះឃ្នាន
 បាយមានកម្លាំងកាយឡើងវិញហើយ ។ បុរសនោះបាននូវសេចក្តីរីករាយ
 ដល់នូវសោមនស្ស ព្រោះស្បើយចាកអាពាធនោះជាហេតុ (យ៉ាងណា
 មិញ) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសជាប់ក្នុងផ្ទះឃុំខ្លាំង ។ ក្នុង
 សម័យខាងក្រោយតមក បុរសនោះ ក៏រួចអំពីផ្ទះឃុំខ្លាំងដោយស្នូស្តី ឥត
 មានភ័យ ទាំងសេចក្តីវិនាស ដាច់ខាតភោគៈតិចតួច របស់បុរសនោះក៏មិន
 មានឡើយ ។ បុរសនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា កាលមុនអាត្មាអញ
 ជាប់ក្នុងផ្ទះឃុំខ្លាំង ឥឡូវនេះ អាត្មាអញរួចពីផ្ទះឃុំខ្លាំងដោយស្នូស្តី ឥត
 មានភ័យ ទាំងសេចក្តីវិនាស ដាច់ខាតភោគៈតិចតួចរបស់អាត្មាអញមិន
 មានឡើយ ។ បុរសនោះបាននូវសេចក្តីរីករាយ ដល់នូវសេចក្តីសោម-
 នស្ស ព្រោះរួចអំពីផ្ទះឃុំខ្លាំងនោះជាហេតុ (យ៉ាងណាមិញ) ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ដូចជាបុរសខ្ញុំគេ មិនមានអំណាច គឺធ្វើអ្វីមិនបានតាមគាប់
 ចិត្តរបស់ខ្លួន អាស្រ័យនៅក្នុងអំណាចរបស់ជនដទៃ គឺប្រព្រឹត្តទៅ
 តាមសេចក្តីពេញចិត្តរបស់ជនដទៃ ចង់ទៅទីណាមិនបានតាមទំនើងចិត្ត
 ឡើយ ។ ក្នុងសម័យខាងក្រោយមក បុរសនោះរួចចាកភាពជាខ្ញុំគេនោះ
 មានអំណាចដោយខ្លួនឯង មិនអាស្រ័យនៅ ក្នុងអំណាចរបស់ជនដទៃ

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្តេ បញ្ចបមា

ភុជិស្សោ យេនកាមដ្ឋមោ ។ តស្ស ឯវមស្ស អហំ
 ខោ បុព្វេ ទាសោ អហោសី អនត្តាដីនោ បរាដីនោ
 ន យេនកាមដ្ឋមោ សោម្ហិ ឯតរហិ តម្ហា ទាសព្យា
 មុត្តោ អត្តាដីនោ អបរាដីនោ ភុជិស្សោ យេនកា-
 មដ្ឋមោតិ ។ សោ តតោនិទានំ សកេថ ចាមុដ្ឋិ
 អទិតច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ
 បុរិសោ សធនោ សកោតោ កត្តារទ្ធានមក្កំ បដិ-
 បដ្ឋេយ្យ ។ សោ អបរេន សមយេន តម្ហា កត្តារា
 និត្តវេយ្យ សោត្តិទា អភយេន ន ចស្ស កិញ្ចិ
 កោតានំ វយោ ។ តស្ស ឯវមស្ស អហំ ខោ បុព្វេ
 សធនោ សកោតោ កត្តារទ្ធានមក្កំ បដិបដ្ឋិ សោម្ហិ
 ឯតរហិ តម្ហា កត្តារា និត្តិល្លោកា សោត្តិទា អភយេន

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ សេចក្តីប្រៀប ៥ យ៉ាង

ទៅជាអ្នកជា ចង់ទៅទីណាតាមទំនើងចិត្តរបស់ខ្លួនបាន ។ បុរសនោះ
 មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា កាលពីមុន អាត្មាអញជាខ្ញុំគេ មិនមាន
 អំណាចដោយខ្លួនឯង អាស្រ័យនៅក្នុងអំណាចរបស់ជនដទៃ ចង់ទៅ
 ទីណាមិនបានតាមទំនើងចិត្តរបស់ខ្លួនឡើយ ឥឡូវនេះ អាត្មាអញនោះ
 រួចចាកភាពជាខ្ញុំគេនោះហើយ មានអំណាចដោយខ្លួនឯង មិនអាស្រ័យ
 នៅក្នុងអំណាចរបស់ជនដទៃ បានជាអ្នកជា ចង់ទៅទីណាតាមទំនើងចិត្ត
 របស់ខ្លួនបាន ។ បុរសនោះ បាននូវសេចក្តីរីករាយ ដល់នូវសេចក្តី
 សោមនស្ស ព្រោះរួចចាកភាពជាខ្ញុំគេនោះជាហេតុ (យ៉ាងណាមិញ) ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសមានទ្រព្យ មានភោគសម្បទ ដើរទៅ
 កាន់ផ្លូវឆ្ងាយដាច់ស្រយាល ។ សម័យខាងក្រោយតមក បុរសនោះឆ្លង
 ផុតអំពីផ្លូវឆ្ងាយដាច់ស្រយាលនោះដោយស្នូស្តី ឥតមានភ័យ ទាំងសេចក្តី
 វិនាស ដាច់ខាតភោគសម្បទតិចតួច របស់បុរសនោះក៏មិនមានឡើយ ។
 បុរសនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា កាលពីមុនអាត្មាអញមានទ្រព្យ
 មានភោគសម្បទ ដើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយដាច់ស្រយាល ឥឡូវនេះ អាត្មា
 អញឆ្លងផុតអំពីផ្លូវឆ្ងាយដាច់ស្រយាលនោះ ដោយស្នូស្តី ឥតមានភ័យ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

នត្ថិ ច មេ កិក្ខុ កោកានំ វាយោតិ ។ សោ
 តតោនិទានំ លកេថ ចាមុដ្ឋំ អទិតច្នៃយ្យ សោម-
 នស្សំ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យថា ឥណ្ណំ
 យថា ពោកំ យថា ពន្ធនាការំ យថា ទាសព្យំ
 យថា កក្ការទ្ធានមក្កំ ឥមេ បញ្ច ជីវរណោ អប្បហីនេ
 អត្តនិ សមនុបស្សតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ យថា
 អាណណ្ឌញ្ញំ^(១) យថា អាពោក្យំ យថា ពន្ធនា មោក្ខំ
 យថា ភុទិស្សំ យថា ខេមន្តភូមិ^(២) ឯវមេវ ខោ
 ភិក្ខុ ឥមេ បញ្ច ជីវរណោ បហីនេ អត្តនិ សម-
 នុបស្សតិ ។

[១១១] សោ ឥមេ បញ្ច ជីវរណោ បហាយ
 ចេតសោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្វលករណោ
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ វិវិច្ឆ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ
 សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ណានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ ។ សោ ឥមមេវ កាយំ វិវេកជេន បីតិសុ-
 ខេន អភិសន្នេតិ បរិសន្នេតិ^(៣) បរិបូរេតិ បរិប្បរតិ

១ ឱ. ម. អានណ្យំ ។ ២ ឱ. ម. ខេមន្តភូមិ ។ ៣ ឱ. អភិសន្នេតិ បរិសន្នេតីតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ហើយ ទាំងការដាច់ខាតភោគសម្បទ័ទតិចតួច របស់អាត្មាអញក៏មិនមាន
 ឡើយ ។ បុរសនោះបាននូវសេចក្តីរីករាយ ដល់នូវសេចក្តីសោមនស្ស
 ព្រោះដល់នូវទីក្សេមក្សាន្តនោះជាហេតុ (យ៉ាងណាមិញ) ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញនូវនីវរណៈទាំង ៥ ប្រការនោះ មាន
 នៅក្នុងខ្លួន ដែលខ្លួនមិនទាន់លះបង់ហើយថា ទុកដូចជាបំណុល ដូច
 ជាភោគ ដូចជាផ្ទះឃុំខ្មាំង ដូចភាពជាខ្ញុំគេ ដូចជាផ្លូវឆ្ងាយដាច់ស្រយាល
 យ៉ាងនោះ ។ ដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុពិចារណា
 ឃើញនូវនីវរណៈទាំង ៥ ប្រការនេះ មាននៅក្នុងខ្លួន ដែលលះបង់បាន
 ហើយថា ទុកដូចជាភាពនៃបុរសដែលរួចចាកបំណុល ដូចជាបុរសមិន
 មានភោគ ដូចជាបុរសរួចអំពីផ្ទះឃុំខ្មាំង ដូចជាបុរសរួចជាអ្នកជា ដូចជា
 បុរសដល់នូវទីក្សេមក្សាន្ត យ៉ាងនោះ ។ ដែរ ។

[១១១] ភិក្ខុនោះលះបង់នូវនីវរណៈទាំង ៥ នេះ ដែលជាឧបក្កិ-
 លេសរបស់ចិត្ត ជាធម្មជាតិធ្វើបញ្ញាឲ្យមានកម្លាំងថយ ក៏ស្ងាត់ចាកកាម
 ទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន
 មានវិតក្កៈវិចារៈ និងបីតិសុខៈដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ជាអារម្មណ៍ ។
 ភិក្ខុនោះញ៉ាំងករដកាយនេះឯង ឲ្យជោក ឲ្យស្តប់ស្តល់ ឲ្យពេញ
 លេញ ឲ្យផ្សព្វផ្សាយដោយបីតិសុខៈ ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្ត ចតុស្ស ទុតិយជ្ឈានសុខំ

ធាស្ស កិញ្ចិ សព្វារតោ កាយស្ស វិវេកជេន
 បីតិសុខេន អប្បតំ ហោតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ
 ទក្ខោ នហាបកោ វា នហាបកន្តោវាសី វា កំសថា-
 លេ នហានីយចុណ្ណានិ អាភិវិត្តា ឧទកេន បរិច្ឆោស-
 កំ បរិច្ឆោសកំ សន្នេយ្យ សាយំ^(១) នហានីយបណ្ឌិ-
 សិនេហានុត្តតា សិនេហាបវេតា^(២) សន្តរពាហិរា ។
 ធុដ្ឋា^(៣) សិនេហោន ន ច បក្សរណី វាមេវ ខោ
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ វិវេកជេន បីតិសុខេន
 អភិសន្នេតិ បរិសន្នេតិ បរិបូរេតិ បរិប្បរតិ ធាស្ស
 កិញ្ចិ សព្វារតោ កាយស្ស វិវេកជេន បីតិសុខេន
 អប្បតំ ហោតិ ។

[១១២] បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិតក្កិវិចារាណំ
 រូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្មសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិការំ
 អវិតក្កំ អវិចារំ សមាទិទំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ណាណំ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។ សោ ឥមមេវ កាយំ សមាទិជេន
 បីតិសុខេន អភិសន្នេតិ បរិសន្នេតិ បរិបូរេតិ បរិប្បរតិ

១ ឱ. សាស្ស ។ ២ ឱ. ម. ស្នេហានុត្តតា ស្នេហាបវេតា ។ ៣ ឱ. ម. ធុដា ។

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ ឈានសុខ ទី ២ ក្នុងពួកឈាន ៤

ប្រទេសបន្តិចបន្តួចនៃករណ៍កាយទាំងអស់របស់ភិក្ខុនោះ ដែលឈ្មោះថា
 មិនផ្សព្វផ្សាយដោយបីតិវិធីនិងសុខៈ ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់នោះ
 គ្មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជានហាបកជន^(១) ឬកូនសិស្សរបស់
 នហាបកជនដែលជាអ្នកឈ្លាស រោយរាយនូវលំអិតសម្រាប់ដូតក្នុងផ្តិល
 សំរិទ្ធិ ហើយស្រោចស្រប់ច្របល់ដោយទឹក ឯដុំលំអិតសម្រាប់ដូតនោះ
 ក៏រលាយទៅដោយទឹក ជ្រួតជ្រាបទៅក្នុងទឹក ច្រឡូកច្រឡំទៅដោយ
 ទឹក ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅ មិនបានខ្ចាត់ខ្ចាយពីគ្នាឡើយ ដូចម្តេច
 មិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុញ៉ាំងករណ៍កាយនេះឯងឲ្យជោក ឲ្យស្តប់
 ស្តល់ ឲ្យពេញលេញ ឲ្យផ្សព្វផ្សាយដោយបីតិវិធីនិងសុខៈ ដែលកើតអំពី
 សេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ប្រទេសបន្តិចបន្តួចនៃករណ៍កាយទាំងអស់របស់ភិក្ខុនោះ
 ដែលឈ្មោះថាមិនផ្សព្វផ្សាយដោយបីតិវិធីនិងសុខៈ ដែលកើតអំពីសេចក្តី
 ស្ងប់ស្ងាត់នោះគ្មាន ដូច្នោះឯង ។

[១១២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុបានរម្ងាប់វិតក្កៈវិចារៈ
 រួចហើយ ក៏បានដល់ទុតិយជ្ឈាន ជាទីជ្រះថ្លាក្នុងសន្តាន មានសភាព
 ជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈវិចារៈទេ មានតែបីតិវិធីនិងសុខៈ ដែលកើត
 អំពីសមាធិប៉ុណ្ណោះ ។ ភិក្ខុនោះញ៉ាំងករណ៍កាយនេះឯង ឲ្យជោក ឲ្យស្តប់
 ស្តល់ ឲ្យពេញលេញ ឲ្យផ្សព្វផ្សាយដោយបីតិវិធីនិងសុខៈដែលកើតអំពី

១ អ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយការរងទឹកឲ្យគេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ធាស្ស កិក្ខុ សព្វារតោ កាយស្ស សមាធិ-
 ជេន បីតិសុខេន អប្បតំ ហោតិ ។ សេយ្យថាបិ
 ភិក្ខុវេ ឧទករហានោ គម្ពីរោ^(១) ឧព្ពិទោទកោ^(២) តស្ស
 ឆេវស្ស បុរត្តិមាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ ន
 បច្ឆិមាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ ន ឧត្តរាយ
 ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ ន ទត្តិណាយ ទិសាយ
 ឧទកស្ស អាយមុខំ ទេវោ បន^(២) កាលេន កាលំ
 សម្មាធារំ អនុបវេច្ឆេយ្យ អថខោ តម្ហា ច ឧទករហា-
 នា សីតា វារិណា ឧព្ពិទ្ធិត្វា តមេវ ឧទករហាទំ
 សីតេន វារិណា អភិសន្នេយ្យ បរិសន្នេយ្យ^(៤) បរិប្ប-
 វេយ្យ បរិប្បវេយ្យ ធាស្ស កិក្ខុ សព្វារតោ ឧទករ-
 ហានស្ស សីតេន វារិណា អប្បតំ អស្ស វេរមេវ ខោ
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ សមាធិជេន បីតិសុខេន
 អភិសន្នេតិ បរិសន្នេតិ បរិប្បវេតិ បរិប្បវេតិ ធាស្ស កិក្ខុ
 សព្វារតោ កាយស្ស សមាធិជេន បីតិសុខេន
 អប្បតំ ហោតិ ។

១ ឱ. ម. គម្ពីរោតិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ម. ឧព្ពិទោទកោ ។ ៣ ឱ. ច ន ។ ម. ច ។
 ៤ ឱ. អភិសន្នេយ្យ បរិសន្នេយ្យាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

សមាធិ ប្រទេសបន្តិចបន្តួចនៃករណ៍កាយទាំងអស់របស់ភិក្ខុនោះ ដែល
 ឈ្មោះថាមិនផ្សព្វផ្សាយដោយបីតិនិងសុខៈ ដែលកើតអំពីសមាធិនោះ
 គ្មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាអន្ទង់ទឹកដ៏ជ្រៅ មានទឹកជោរឡើង
 មុខទឹកក្នុងទិសខាងកើតនោះ មិនមានឡើយ ទាំងមុខទឹកក្នុងទិសខាង
 លិចក៏មិនមាន មុខទឹកក្នុងទិសខាងជើងក៏មិនមាន មុខទឹកក្នុងទិសខាងត្បូង
 ក៏មិនមាន កាលបើភ្លៀងបង្ហោរធារទឹកស្រួលសព្វ ។ កាលទៅ ក៏ស្រាប់តែ
 ទឹកត្រជាក់ជោរឡើងអំពីអន្ទង់ទឹកនោះ ហើយញ៉ាំងអន្ទង់ទឹកនោះឯងឲ្យ
 ជោកជាំ ឲ្យពេញពោរ ឲ្យពេញប្រៀប ឲ្យហូរហៀរដោយទឹកត្រជាក់
 (នោះ) ប្រទេសបន្តិចបន្តួចនៃអន្ទង់ទឹកទាំងអស់នោះ ដែលឈ្មោះថាមិន
 ហូរហៀរដោយទឹកត្រជាក់នោះគ្មាន ដូចម្តេចមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុញ៉ាំងករណ៍កាយនេះឲ្យជោក ឲ្យស្តប់ស្តល់ ឲ្យពេញលេញ ឲ្យ
 ផ្សព្វផ្សាយ ដោយបីតិនិងសុខៈដែលកើតអំពីសមាធិ ប្រទេសបន្តិចបន្តួច
 នៃករណ៍កាយទាំងអស់របស់ភិក្ខុនោះ ដែលឈ្មោះថាមិនផ្សព្វផ្សាយដោយ
 បីតិនិងសុខៈ ដែលកើតអំពីសមាធិនោះគ្មាន ដូច្នោះដែរ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុវគ្គ ចតុស្ស តតិយជ្ឈានសុខំ

[១១៣] បុន ចបំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាតា
 ឧបេក្ខកោ ច វិហារតិ សតោ ច សម្មជាដោ សុខញ្ច
 កាយេន បដិសំវេទេតិ យន្តំ អរិយា អាចិត្តន្តិ ឧបេក្ខ-
 កោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្មជ្ជ
 វិហារតិ ។ សោ ឥមមេវ កាយំ និប្បីតិកេន សុខេន
 អភិសន្នេតិ បរិសន្នេតិ បរិបូរេតិ បរិប្បូរេតិ ធាស្ស កិញ្ចិ
 សញ្ចវតោ កាយស្ស និប្បីតិកេន សុខេន អប្បតំ
 ហោតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ ឧប្បលិនិយំ វា បទុមិនិ-
 យំ វា បុណ្ណារីកិនិយំ វា អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា
 បទុមានិ វា បុណ្ណារីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ
 សំវឌ្ឍានិ ឧទកានុក្កតានិ អន្តោនិមុត្តចោសិតានិ^(១) យាវ
 ច អត្តា^(២) យាវ ច មូលា សីតេន វារិណា អភិសន្នានិ
 បរិសន្នានិ បរិបូរានិ បរិប្បូតានិ^(៣) ធាស្ស កិញ្ចិ សញ្ច-
 វតំ ឧប្បលានំ វា បទុមានំ វា បុណ្ណារីកានំ វា
 សីតេន វារិណា អប្បតំ អស្ស ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ

១ ឱ. ម. អន្តោនិមុត្តចោសីនិ តានិ ។ ២ ឱ. ម. ចត្តា ។ ៣ ឱ. ម. បរិប្បូរានិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ ឈានសុខ ទី ៣ ក្នុងពួកឈាន ៤

[១១៣] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការមួយទៀត ភិក្ខុព្រោះ
 ប្រាសចាកបីតិផង ប្រកបដោយឧបេក្ខាផង មានសតិវិនិច្ឆ័យសម្បជញ្ញៈផង
 សោយនូវសេចក្តីសុខដោយនាមកាយផង បានដល់តតិយជ្ឈានដែលព្រះ
 អរិយៈទាំងឡាយតែងប្រាប់នូវភិក្ខុអ្នកបានតតិយជ្ឈាននោះ ថាជាអ្នកមាន
 ឧបេក្ខា មានសតិ នៅជាសុខ ដូច្នោះ ។ ភិក្ខុនោះញ៉ាំងករណ៍កាយនេះឯង
 ឲ្យជោក ឲ្យស្តប់ស្តល់ ឲ្យពេញលេញ ឲ្យផ្សព្វផ្សាយ ដោយសេចក្តីសុខ
 ដែលប្រាសចាកបីតិ ប្រទេសបន្តិចបន្តួចនៃករណ៍កាយទាំងអស់របស់ភិក្ខុ
 នោះ ដែលឈ្មោះថាមិនផ្សព្វផ្សាយដោយសុខដែលប្រាសចាកបីតិនោះ
 គ្មាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាផ្កាជលជាតិពួកខ្លះ គឺផ្កាព្រលិត
 ក្តី ផ្កាឈូកក្រហមក្តី ផ្កាឈូកសក្តី ក្នុងគុម្ពព្រលិតក្តី ក្នុងគុម្ពឈូក
 ក្រហមក្តី ក្នុងគុម្ពឈូកសក្តី តែងដុះក្នុងទឹក ចម្រើនក្នុងទឹក លូតលាស់
 តាមទឹក លិចនៅក្នុងទឹក ជោកជាំ ផ្អែតស្តប់ស្តល់ បរិបូណ៌ ផ្សព្វផ្សាយ
 ដោយទឹកត្រជាក់ រហូតដល់ចុង រហូតដល់គល់ ប្រទេសបន្តិចបន្តួចនៃ
 ជលជាតិទាំងអស់ គឺព្រលិតក្តី ឈូកក្រហមក្តី ឈូកសក្តី ដែលឈ្មោះ
 ថាមិនផ្សព្វផ្សាយដោយទឹកត្រជាក់នោះគ្មាន ដូចម្តេចមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ និប្បីតិកេន សុខេន អភិសន្នេតិ
បរិសន្នេតិ បរិបូរេតិ បរិបួរេតិ ធាស្ស កិញ្ចិ សញ្ញាវតោ
កាយស្ស និប្បីតិកេន សុខេន អប្បតំ ហោតិ ។

[១១៤] បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហា-
នា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្វេវ សោមនស្សទោម-
នស្សានំ អដ្ឋង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិចារិសុទ្ធិ
ចតុត្ថំ ណានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។ សោ ឥមមេវ
កាយំ បរិសុទ្ធន ចេតសា បរិយោទាតេន ផរិត្វា
និសិទ្ធោ ហោតិ ធាស្ស កិញ្ចិ សញ្ញាវតោ កាយស្ស
បរិសុទ្ធន ចេតសា បរិយោទាតេន អប្បតំ ហោតិ ។
សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ ឱទាតេន វត្ថេន សសី-
សំ^(១) ចារុបិត្វា និសិទ្ធោ អស្ស ធាស្ស កិញ្ចិ សញ្ញាវតោ
កាយស្ស ឱទាតេន វត្ថេន អប្បតំ អស្ស ឯវមេវ ខោ
ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ បរិសុទ្ធន ចេតសា
បរិយោទាតេន ផរិត្វា និសិទ្ធោ ហោតិ ធាស្ស កិញ្ចិ
សញ្ញាវតោ កាយស្ស បរិសុទ្ធន ចេតសា បរិយោ-
ទាតេន អប្បតំ ហោតិ ។

១ សីសន្តិប្បតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ឡាយ ភិក្ខុញ្ញាំងករជកាយនេះឯង ឲ្យជោក ឲ្យផ្អែតស្តប់ស្តល់ ឲ្យ
ពេញលេញ ឲ្យផ្សព្វផ្សាយ ដោយសុខដែលមិនមានបីតិ ប្រទេស
បន្តិចបន្តួចនៃកាយទាំងអស់របស់ភិក្ខុនោះ ដែលឈ្មោះថាមិនផ្សព្វផ្សាយ
ដោយសុខដែលមិនមានបីតិនោះគ្មាន ដូច្នោះឯង ។

[១១២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការមួយទៀត ភិក្ខុព្រោះលះ
បង់នូវសេចក្តីសុខផង លះបង់នូវសេចក្តីទុក្ខផង រំលត់នូវសោមនស្សនិង
ទោមនស្សទាំងឡាយក្នុងកាលមុនផង ហើយក៏ដល់នូវចតុត្ថជ្ឈានមិនទុក្ខ
មិនសុខ មានសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា ។ ភិក្ខុនោះរមែងញ្ញាំងករជ-
កាយនេះឯងឲ្យផ្សព្វផ្សាយដោយចិត្តដ៏បរិសុទ្ធផ្លូវផង អង្គុយនៅ ប្រទេស
បន្តិចបន្តួចនៃករជកាយទាំងអស់របស់ភិក្ខុនោះ ដែលឈ្មោះថាមិនផ្សព្វ-
ផ្សាយដោយចិត្តដ៏បរិសុទ្ធផ្លូវផងនោះគ្មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជា
បុរសយកសំពត់សដណ្តាប់កាយព្រមទាំងក្បាលអង្គុយនៅ ប្រទេសបន្តិច
បន្តួចនៃករជកាយទាំងអស់របស់បុរសនោះ ដែលឈ្មោះថាមិនផ្សព្វផ្សាយ
ដោយសំពត់សនោះគ្មាន យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុញ្ញាំង
ករជកាយនេះឯងឲ្យផ្សព្វផ្សាយដោយចិត្តដ៏បរិសុទ្ធផ្លូវផងអង្គុយនៅ ប្រទេស
បន្តិចបន្តួចនៃករជកាយទាំងអស់របស់ភិក្ខុនោះ ដែលឈ្មោះថាមិនផ្សព្វ-
ផ្សាយដោយចិត្តដ៏បរិសុទ្ធផ្លូវផងនោះគ្មាន យ៉ាងនោះដែរ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្តេ តីសុ បឋមវិជ្ជា

[១១៥] សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធិ ប-
 រិយោនាតេ អនង្គុណោ រិកតូបក្កិលេសេ មុនុក្ខតេ កម្ម-
 ដីយេ បិតេ អានេញ្ចប្បត្តេ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណា-
 យ ចិត្តំ អភិទិដ្ឋាមេតិ ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្វេនិ-
 វាសំ អនុស្សតិ សេយ្យថីទំ ឯកម្បិ ជាតិ ទ្វេបិ ជាតិ-
 យោ ។ បេ ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ
 បុព្វេនិវាសំ អនុស្សតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ
 សកម្ហា កាមា អញ្ញំ កាមំ កច្ឆេយ្យ តម្ហាបិ កាមា
 អញ្ញំ កាមំ កច្ឆេយ្យ តម្ហាបិ កាមា សកំយេវ កាមំ
 បច្ចាកច្ឆេយ្យ តស្ស ឯវមស្ស អហំ ខោ សកម្ហា
 កាមា អមុំ កាមំ អកញ្ចិ តត្រ ឯវំ អដ្ឋាសី ឯវំ និសីទី
 ឯវំ អកាសី ឯវំ តុណ្ហិ អហោសី តម្ហាបិ កាមា អមុំ កាមំ
 អកញ្ចិ តត្របិ ឯវំ និសីទី ឯវំ អកាសី ឯវំ តុណ្ហិ អហោ-
 សី សោម្ហិ តម្ហា កាមា សកំយេវ កាមំ បច្ចាកតោតិ

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ វិជ្ជាទី ១ ក្នុងព្វកវិជ្ជា ៣

[១១៥] កាលបើចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួនបរិសុទ្ធផ្លូវផងមិនមានទីទួលគឺកិលេស
 ប្រាសចាកឧបក្កិលេស មានសភាពជាចិត្តទន់ គួរដល់ការវនាកម្ម ជាចិត្ត
 នឹងជឹង មិនញាប់ញ័រទៅតាមអារម្មណ៍យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុនោះក៏បង្កើន
 ចិត្តទៅដើម្បីបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ។ ភិក្ខុនោះក៏រលឹកឃើញនូវខន្ធ
 ដែលធ្លាប់អាស្រ័យនៅមកពីមុនជាច្រើន ដូចម្តេច គឺរលឹកបាន ១ ជាតិខ្លះ
 ២ ជាតិខ្លះ ។ បេ ។ រលឹកនូវខន្ធដែលសត្វធ្លាប់អាស្រ័យនៅអំពីមុនជាច្រើន
 ព្រមទាំងអាការ ព្រមទាំងឧទ្ទេសដោយប្រការដូច្នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ ដូចជាបុរសចេញអំពីស្រុករបស់ខ្លួនទៅកាន់ស្រុកដទៃ ចេញអំពី
 ស្រុកនោះទៅកាន់ស្រុកដទៃទៀត ត្រឡប់ពីស្រុកនោះមកកាន់ស្រុករបស់
 ខ្លួនវិញ បុរសនោះក៏រលឹកឃើញយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញចេញពីស្រុក
 របស់ខ្លួនបានទៅកាន់ស្រុកឯណោះ ដែលទៅដល់ស្រុកនោះ អាត្មាអញ
 បានឈរយ៉ាងនេះ អង្គុយយ៉ាងនេះ និយាយយ៉ាងនេះ នៅស្ងៀមយ៉ាង
 នេះ លុះអាត្មាអញចេញពីស្រុកនោះ បានទៅកាន់ស្រុកឯណោះទៀត
 ដែលទៅដល់ស្រុកនោះ អាត្មាអញបានឈរយ៉ាងនេះ អង្គុយយ៉ាងនេះ
 និយាយយ៉ាងនេះ នៅស្ងៀមយ៉ាងនេះ ឥឡូវនេះ អាត្មាអញនោះចេញ
 ពីស្រុកនោះ ត្រឡប់មកកាន់ស្រុករបស់ខ្លួនវិញហើយ ដូចម្តេចមិញ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អនេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ
 អនុស្សតិ សេយ្យថីទំ ឯកម្យិ ជាតិ ទ្វេបិ ជាតិយោ
 ។ បេ ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ
 បុព្វេនិវាសំ អនុស្សតិ ។

[១១៦] សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធិ បរិ-
 យោទាតេ អនុដ្ឋលោ វិតត្ថបក្កិលេសេ មុទុក្ខតេ កម្ម-
 នីយេ បិតេ អានេញ្ចប្បត្តេ សត្តានំ ចុត្ថបចាតញ្ញា-
 ណាយ ចិត្តំ អភិទិដ្ឋាមេតិ ។ សោ ទិព្វេន ចក្កុ-
 នា វិសុទ្ធិន អតិក្កន្តមាណុសកោន សត្តេ បស្សតិ
 ចវមាទេ ឧបបជ្ជមាទេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណ
 ទុព្វណ្ណេ សុកតេ ទុក្កតេ ។ បេ ។ យថាកម្មបតេ សត្តេ
 បជាជាតិ ។ សេយ្យថាបិ^(១) ភិក្ខុវេ ទ្វេ អតារា សទ្វា-
 រា^(២) តត្ថ ចក្កុមា បុរិសោ មជ្ឈេ បិតោ បស្សេយ្យ
 មនុស្សេ កេហំ បរិសន្តេបិ ទិក្ខុមន្តេបិ អនុចង្គមន្តេ-
 បិ^(៣) អនុសញ្ញារន្តេបិ^(៤) អនុវិចារន្តេបិ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ទិព្វេន ចក្កុនា វិសុទ្ធិន អតិក្កន្តមាណុស-
 កោន សត្តេ បស្សតិ ចវមាទេ ឧបបជ្ជមាទេ

១ ឱ. សេយ្យថា បស្ស ។ ២ ម. សន្តទ្វារា ។ ៣ ឱ. អនុចង្គមន្តេបីតិ ន ទិស្សតិ ។
 ៤ ម. អនុសញ្ញារន្តេបីតិ នត្ថិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុរលឹកបាននូវខន្ធដែលធ្លាប់អាស្រ័យនៅមកពីមុន ជាច្រើនដូចម្តេច គឺរលឹកបាន ១ ជាតិខ្លះ ២ ជាតិខ្លះ ។ បេ ។ រលឹក នូវខន្ធដែលធ្លាប់អាស្រ័យនៅអំពីមុនជាច្រើន ព្រមទាំងអាការៈ ព្រមទាំង ឧទ្ទេស ដោយប្រការដូច្នោះ យ៉ាងនោះឯង ។

[១១៦] កាលបើចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួនបរិសុទ្ធផ្លូវផង មិនមានទីទួលគឺកិលេស ប្រាសចាកឧបក្កិលេស មានសភាពជាចិត្តទន់ គួរដល់ការវិនាស ជាចិត្ត នឹងជឿ មិនញាប់ញ័រដោយអារម្មណ៍យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុនោះក៏បង្កោន ចិត្តទៅដើម្បីសត្តបុគ្គលបុគ្គលាណា ។ ភិក្ខុនោះមានចក្ខុជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងចក្ខុរបស់មនុស្សជាធម្មតា រមែងឃើញនូវសត្វទាំងឡាយកំពុងច្យុត កំពុងកើតឡើង ជាសត្វថោកទាប ឧត្តម មានសម្បុរល្អ មានសម្បុរ អាក្រក់ មានគតិល្អ មានគតិអាក្រក់ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វ ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្មរបស់ខ្លួន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាផ្ទះពីរ ខ្នង មានទ្វារទល់មុខគ្នា បុរសដែលមានចក្ខុឈរនៅត្រង់កណ្តាលផ្ទះ នោះ រមែងឃើញនូវពួកមនុស្សកំពុងចូលទៅកាន់ផ្ទះខ្លះ ចេញពីផ្ទះខ្លះ ដើរទៅមកខ្លះ ដើរហែ ។ គ្នាខ្លះ ដើរប្រទាក់គ្នាខ្លះ យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានចក្ខុដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធកន្លងនូវចក្ខុជារបស់ មនុស្សធម្មតា រមែងឃើញនូវសត្វទាំងឡាយកំពុងច្យុត កំពុងកើតឡើង

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្តេ តីសុ តតិយវិជ្ជា

ហីនេ បណ្ឌិតេ សុវណ្ណោ ទុព្វណ្ណោ សុគតេ ទុក្ខតេ
 ។ បេ ។ យថាកម្មបកេ សត្តេ បដាណតិ ។
 [១១៧] សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធន្ធ
 បរិយោទាតេ អនង្គណោ វិតតូបក្កិលេសេ មុទុក្ខតេ
 កម្មនិយេ បិតេ អានេញ្ញប្បត្តេ អាសវានំ ខយញ្ញា-
 ណាយ ចិត្តំ អភិទិដ្ឋាមេតិ ។ សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ
 យថាក្ខតំ បដាណតិ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ យថា-
 ក្ខតំ បដាណតិ អយំ ទុក្ខនិរោធាតិ យថាក្ខតំ
 បដាណតិ អយំ ទុក្ខនិរោធតាមិដិ បដិបទាតិ
 យថាក្ខតំ បដាណតិ ឥមេ អាសវាតិ យថាក្ខតំ
 បដាណតិ អយំ អាសវសមុទយោតិ យថាក្ខតំ
 បដាណតិ អយំ អាសវនិរោធាតិ យថាក្ខតំ បដា-
 ណតិ អយំ អាសវនិរោធតាមិដិ បដិបទាតិ យថា-
 ក្ខតំ បដាណតិ ។ តស្ស ឯវំ ជានតោ ឯវំ
 បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ កវាសវាបិ
 ចិត្តំ វិមុច្ចតិ អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ វិមុត្តស្មី

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសត្រ វិជ្ជាទី ៣ ក្នុងពួកវិជ្ជា ៣

ជាសត្វថោកទាប ឧត្តម មានសម្បុរល្អ មានសម្បុរអាក្រក់ មានគតិល្អ មានគតិអាក្រក់ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្ម របស់ខ្លួន យ៉ាងនោះដែរ ។

[១១៧] កាលបើចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធផ្លូវផង មិនមានទីទួលគឺ កិលេស ប្រាសចាកឧបកិលេស មានសភាពជាចិត្តទន់ គួរដល់ការនាកម្ម ជាចិត្តនឹងដឹង មិនញាប់ញ័រដោយអារម្មណ៍យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុនោះក៏ បង្ហោនចិត្តទៅដើម្បីអាសវក្ខយញ្ញាណ គឺប្រាជ្ញាដឹងនូវធម៌ជាគ្រឿងក្ស័យ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុនោះដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខ ដឹង ច្បាស់តាមពិតថា នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ ជាឧបាយដើម្បីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាផ្លូវសម្រាប់ដើរទៅ កាន់ទីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិត ថា នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាឧបាយ ដើម្បីរលត់អាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាផ្លូវសម្រាប់ដើរទៅកាន់ ឧបាយដើម្បីរលត់អាសវៈ ។ កាលភិក្ខុនោះដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ ហើយ ចិត្តក៏ផុតស្រឡះចាកកាមាសវៈផង ចិត្តក៏ផុតស្រឡះចាកភវាសវៈ ផង ចិត្តក៏ផុតស្រឡះចាកអវិជ្ជាសវៈផង កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ វិណា ជាតិ រុសិតំ
 ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ ឆាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ
 បជាណាតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ បព្វតសង្ខេបេ
 ឧទករហាទោ អន្ធា វិប្បសន្នោ អនាវិលោ តត្ថ
 ចក្កុមា បុរិសោ តីវេ បិតេ បស្សេយ្យ សិប្បិក-
 សម្ពុកម្មិ^(១) សក្ការកបលម្បិ មច្ចុកម្មម្បិ តិដ្ឋន្តិបិ
 ចរន្តិបិ^(២) ។ តស្ស ឯវមស្ស អយំ ខោ ឧទក-
 រហាទោ អន្ធា វិប្បសន្នោ អនាវិលោ តត្រិមេ
 សិប្បិកសម្ពុកាបិ សក្ការកបលាបិ មច្ចុកម្មាបិ
 តិដ្ឋន្តិបិ ចរន្តិបីតិ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឥទំ
 ទុក្ខន្តិ យថាក្ខតំ បជាណាតិ ។ បេ ។ ឆាបរំ
 ឥត្តត្តាយាតិ បជាណាតិ ។

១ ឱ. សិប្បិសម្ពុកម្មិ ។ ២ ម. សក្ការកបលំបិ មច្ចុកម្មំបិ ចរន្តិបិ តិដ្ឋន្តិបិ ។ ឱ.
 សក្ការកបលម្បិ មច្ចុកម្មម្បិ ចរន្តម្បិ តិដ្ឋន្តម្បិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញផុតស្រឡះហើយ ដឹងច្បាស់
 ថា កំណើតអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈ អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តហើយ
 សោឡសកិច្ចអាត្មាអញក៏បានធ្វើស្រេចហើយ កិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 សោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជា
 អន្ទង់ទឹកលើកំពូលភ្នំ ដែលថ្លាស្អាត ឥតមានកករលាក់ បុរសម្នាក់មាន
 ចក្ខុឈរទៀបឆ្នេរ គប្បីមើលឃើញនូវខ្យងនិងគ្រំខ្លះ ដុំក្រួសនិងដុំថ្ម
 ខ្លះ នូវហ្វូងត្រីដែលកំពុងសំកាំងខ្លះ ហែលទៅមកខ្លះ ក្នុងអន្ទង់ទឹក
 នោះ ។ បុរសនោះក៏មានចិត្តត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អន្ទង់ទឹកនេះឯង
 ថ្លាស្អាត ឥតមានកករលាក់ ខ្យងនិងគ្រំទាំងនេះក្តី ដុំក្រួសនិងដុំថ្មទាំង
 នេះក្តី ហ្វូងត្រីទាំងនេះកំពុងសំកាំងខ្លះ ហែលទៅមកខ្លះក្តី ក្នុងអន្ទង់ទឹក
 នោះ យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដឹងច្បាស់តាមពិតថា
 នេះជាទុក្ខ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា កិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡស-
 កិច្ចនេះទៅទៀតមិនមាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្តេ សត្ត ខីណាសវនាមា

[១១៨] អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សមណោ
 ឥតិបិ^(១) ព្រាហ្មណោ ឥតិបិ នហាតកោ ឥតិបិ វេទកូ
 ឥតិបិ សោត្តិយោ ឥតិបិ អរិយោ ឥតិបិ អរហា ឥតិបិ ។
 កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សមណោ ហោតិ ។ សមិតាស្ស
 ហោន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សង្កិលេសិកា
 ចោនោព្ពវិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា អាយតី ជាតិជ-
 រាមរណីយា វរំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សមណោ ហោតិ ។
 កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ព្រាហ្មណោ ហោតិ ។ ពាហិ-
 តាស្ស ហោន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សង្កិលេ-
 សិកា ចោនោព្ពវិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា អាយតី
 ជាតិជរាមរណីយា វរំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ព្រាហ្មណោ
 ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ នហាតកោ
 ហោតិ ។ នហាតាស្ស ហោន្តិ ចាបកា អកុស-
 លា ធម្មា សង្កិលេសិកា ចោនោព្ពវិកា សទរា

១ ម. សមណោតិបិ ។ ឯវំ បរបទេសុបិ ។

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ ព្រះខីណាស្រពមានឈ្មោះ ៧

[១១៨] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះតថាគតហៅថា សមណៈក៏
បាន ថាព្រាហ្មណ៍ក៏បាន ថានហាតកៈក៏បាន ថាវេទគ្គក៏បាន ថាសោ-
ត្តិយៈក៏បាន ថាអរិយៈក៏បាន ថាអរហន្តក៏បាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ភិក្ខុដែលឈ្មោះថា សមណៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយ
ដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ធ្វើសត្វឲ្យកើតក្នុងភពថ្មីទៀត
ជាធម៌ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានទុក្ខជាវិបាក ប្រកបដោយ
ជាតិ ជរា មរណៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ភិក្ខុនោះបានរម្ងាប់ហើយ
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឈ្មោះថា សមណៈ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ តើដោយប្រការដូច
ម្តេច ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមកប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ
មានទុក្ខជាវិបាក ប្រកបដោយជាតិ ជរា មរណៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
ខាងមុខ ភិក្ខុនោះបានបន្យាត់ចោលហើយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ភិក្ខុឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ភិក្ខុដែលឈ្មោះថា នហាតកៈ តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ អកុសលធម៌
ទាំងឡាយដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ធ្វើសត្វឲ្យកើតក្នុងភព
ថ្មីទៀត ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មាន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ទុក្ខវិចារកា អាយតី ជាតិជរាមរណីយា ឯវំ ខោ
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ នហាតកោ ហោតិ ។ កថញ្ច
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វេទក្ខ ហោតិ ។ វិទិតាស្ស ហោន្តិ
 ចាបកា អកុសលា ធម្មា សង្កិលេសិកា ចោដោ-
 ព្ភរិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា អាយតី ជាតិជរា-
 មរណីយា ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វេទក្ខ ហោតិ ។
 កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សោតិយោ ហោតិ ។
 ទិស្សតាស្ស ហោន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា
 សង្កិលេសិកា ចោដោព្ភរិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា
 អាយតី ជាតិជរាមរណីយា ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 សោតិយោ ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 អរិយោ ហោតិ ។ អារកាស្ស ហោន្តិ ចាបកា
 អកុសលា ធម្មា សង្កិលេសិកា ចោដោព្ភរិកា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ទុក្ខជាវិបាក ប្រកបដោយជាតិ ជរា មរណៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ
 ភិក្ខុនោះបានជម្រះចេញហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឈ្មោះថា
 នហាតកៈ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែល
 ឈ្មោះថា វេទគូ តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយ
 ដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ធ្វើសត្វឲ្យកើតក្នុងភពថ្មីទៀត
 ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើ ដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានទុក្ខជាវិបាក
 ប្រកបដោយជាតិ ជរា មរណៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ភិក្ខុនោះ
 បានដឹងច្បាស់ហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលឈ្មោះថា វេទគូ
 ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលឈ្មោះថា
 សោត្តិយៈ តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ធ្វើសត្វឲ្យកើតក្នុងភពថ្មីទៀត ជាធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានទុក្ខជាវិបាក ប្រ-
 កបដោយជាតិ ជរា មរណៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ភិក្ខុនោះមិន
 បានទទឹកហើយ (ដោយចិត្ត) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឈ្មោះថា
 សោត្តិយៈ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែល
 ឈ្មោះថា អរិយៈ តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយ
 ដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ធ្វើសត្វឲ្យកើតក្នុងភពថ្មីទៀត

មហាយមកវគ្គស្ស មហាអស្សបុរសុត្តំ សត្តំ ខីណាសវនាមា

សទរា ទុក្ខវិចារកា អាយតី ជាតិជរាមរណីយា
 ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អរិយោ ហោតិ ។ កថញ្ច
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អរហា ហោតិ ។ អារកាស្ស ហោន្តិ
 ចាបកា អកុសលា ធម្មា សន្តិលេសិកា
 ចោណោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា អាយតី ជាតិជ-
 រាមរណីយា ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អរហា ហោ-
 តីតិ ។ ឥទមវោច ភកវា អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ
 ភកវតោ ភាសិតំ អភិណន្ទន្តិ ។

មហាអស្សបុរសុត្តំ នវមំ និដ្ឋិតំ ។

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ ឈ្មោះរបស់ព្រះខីណាស្រព ៧ ប្រការ

ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើ ដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានទុក្ខជាវិបាក
 ប្រកបដោយជាតិ ជរា មរណៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ជាកិលេស
 ឆ្ងាយអំពីភិក្ខុនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឈ្មោះថា អរិយៈ ដោយ
 ប្រការដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលឈ្មោះថា អរហន្ត
 តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ធ្វើសត្វឲ្យកើត ក្នុងភពថ្មីទៀត ជាធម៌ប្រព្រឹត្ត
 ទៅមួយអន្លើដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានទុក្ខជាវិបាក ប្រកបដោយ
 ជាតិ ជរា មរណៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ជាកិលេសឆ្ងាយអំពីភិក្ខុនោះ
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលឈ្មោះថា អរហន្ត ដោយប្រការដូច្នោះ
 ឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់កាសិតនេះចប់ហើយ ភិក្ខុ
 ទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរហើយ ចំពោះកាសិតរបស់
 ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មហាអស្សបុរសូត្រ ទី ៩ ។

ទិសមំ ច្ចុទ្បអស្សបុរសុត្តំ

[១១៩] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
អង្កេសុ វិហារតិ អស្សបុរំ នាម អង្កានំ និគមោ ។ តត្រ
ខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវោតិ ។ ភទន្តេតិ
តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។ ភក្កវា ឯតទវោច
សមណា សមណាតិ វោ ភិក្ខុវេ ជនោ សញ្ញាណាតិ
តុម្ពេ ច បន កេ តុម្ពតិ បុដ្ឋា សមាណា សម-
ណាម្ហាតិ បដិជាណាថ តេសំ វោ ភិក្ខុវេ ឯវសមញ្ញានំ
សតំ ឯវបដិញ្ញានំ សតំ^(១) យា សមណាសាមីចិប្បដិ-
បទា តំ បដិបទំ បដិបទ្ធិស្សាម ឯវន្នោ អយំ អម្ហាកំ
សមញ្ញា ច សច្ចា ភវិស្សតិ បដិញ្ញា ច ភូតា
យេសញ្ច មយំ បត្តចីវរវិណ្ឌា ចាតសេនាសនតិ លា-
នប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារេ បរិក្ខញ្ញាម តេសំ តេ កាវា

១ កត្តចិ បោត្តកេ ឯវំ សមញ្ញាតានំ សតំ ឯវបដិញ្ញាតានំ សតន្តិ ទិស្សន្តិ ។

ចូឡាអស្សបុរសត្រ ទី ១០

[១១៧] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់គង់ក្នុងនិគមឈ្មោះអស្សបុរៈ របស់អ្នកស្រុកអង្គៈទាំងឡាយ
ក្នុងដែនអង្គៈ ។ ក្នុងសម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ
ក៏ទទួលស្តាប់ព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ។ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ភាសិតនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកផងតែង
ស្គាល់ច្បាស់នូវអ្នកទាំងឡាយថាជា សមណៈ ។ ដូច្នោះ ចំណែកអ្នក
ទាំងឡាយ បើមានគេសួរថា លោកជាអ្វី តែងប្តេជ្ញាខ្លួនថា ពួកយើង
ជាសមណៈ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយនោះមានឈ្មោះ
យ៉ាងនេះហើយ ប្តេជ្ញាខ្លួនយ៉ាងនេះហើយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង-
ឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា បដិបទាសមគ្គរដល់សមណៈណា យើង
ទាំងឡាយនឹងប្រតិបត្តិនូវបដិបទានោះ នេះជាឈ្មោះពិតផង ជាសេចក្តី
ប្តេជ្ញាពិតផង របស់យើងទាំងឡាយ យ៉ាងនេះ មួយទៀត យើងទាំង-
ឡាយបរិភោគនូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ
របស់ជនទាំងឡាយណា សក្ការៈទាំងឡាយនោះ ដែលជនទាំងនោះបាន

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡអស្សបុរសុត្ត សមណសាមីចិប្បដិបទា

អម្ពេសុ មហាប្បលា ភវិស្សន្តិ មហានិសំសា អម្ពា-
កញ្ចោវាយំ បព្វជ្ជា អវញ្ញា ភវិស្សតិ សផលា
សឧទ្រិយាតិ ឯវញ្ញំ វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតពុំ ។

[១២០] កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សាមីចិប្បដិបទំ^(១)
បដិបន្នោ ហោតិ ។ យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ
អភិជ្ឈាលុស្ស អភិជ្ឈា អប្បហីនា ហោតិ ព្យាបន្ន-
ចិត្តស្ស ព្យាទានោ អប្បហីនោ ហោតិ កោធនស្ស
កោនោ អប្បហីនោ ហោតិ ឧបនាហិស្ស ឧបនាហោ
អប្បហីនោ ហោតិ មក្ខិស្ស មក្ខោ អប្បហីនោ ហោតិ
បទ្ហាសិស្ស បទ្ហាសោ អប្បហីនោ ហោតិ ឥស្សកិស្ស
ឥស្សា អប្បហីនា ហោតិ មច្ឆរិស្ស មច្ឆរិយំ អប្ប-
ហីនំ ហោតិ សឯស្ស សាខេយ្យំ អប្បហីនំ ហោតិ
មាយាវិស្ស មាយា អប្បហីនា ហោតិ ចាបិច្ឆស្ស ចា-
បិកា ឥច្ឆា អប្បហីនា ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស^(២) មិច្ឆា-
ទិដ្ឋិ អប្បហីនា ហោតិ ។ ឥមេសំ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ
សមណាមលានំ សមណានោសានំ សមណាកសារានំ^(៣)

១ ឱ. ម. ន សមណសាមីចិប្បដិបទំ ។ ២ ម. មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស ។ ៣ ឱ. ម. សមណ-
កសដ្ឋានំ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡអស្សបុរសូត្រ បដិបទាដ៏សមគួរ

(បូជា) ចំពោះយើងទាំងឡាយ នឹងជាសក្ការៈមានផលច្រើន មាន
អានិសង្សច្រើន ទាំងបព្វជ្ជារបស់ពួកយើងនេះសោត ក៏នឹងមិនទទេ គង់
នឹងមានផល មានសេចក្តីចម្រើន ។

[១២០] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកប្រតិបត្តិនូវបដិបទាដ៏សម
គួរ (ដល់សមណៈ) តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណា
មួយ មានអភិជ្ឈាច្រើន ជាអ្នកមិនលះបង់អភិជ្ឈាចេញ មានចិត្តព្យាបាទ
ជាអ្នកមិនលះបង់ព្យាបាទចេញ មានសេចក្តីក្រោធ ជាអ្នកមិនលះបង់
សេចក្តីក្រោធចេញ មានសេចក្តីគំនុំ ជាអ្នកមិនលះបង់សេចក្តីគំនុំចេញ
មានសេចក្តីលុបគុណគេ ជាអ្នកមិនលះបង់សេចក្តីលុបគុណគេចេញ មាន
សេចក្តីលើកខ្លួន ជាអ្នកមិនលះបង់សេចក្តីលើកខ្លួនចេញ មានសេចក្តី
ច្រណែន ជាអ្នកមិនលះបង់សេចក្តីច្រណែនចេញ មានសេចក្តីកំណាញ់
ជាអ្នកមិនលះបង់សេចក្តីកំណាញ់ចេញ មានសេចក្តីអួតអាង ជាអ្នកមិន
លះបង់អំនួតចេញ មានសេចក្តីលាក់ពុត ជាអ្នកមិនលះបង់សេចក្តីលាក់
ពុតចេញ មានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក ជាអ្នកមិនលះបង់សេចក្តីប្រាថ្នា
លាមកចេញ មានសេចក្តីយល់ខុស ជាអ្នកមិនលះបង់សេចក្តីយល់
ខុសចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការមិនលះបង់ នូវមន្ទិលរបស់សម-
ណៈ នូវទោសរបស់សមណៈ និងធម៌ជាអម្ចត់របស់សមណៈ ដែលជា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អាចាយិកានំ ហាណំ ទុក្ខតិវេទនីយានំ អប្បហានា

សមណសាមីចិប្បដិបទំ បដិបន្នោតិ ន វេទាមិ^(១) ។

សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ មជ្ឈជន្ទាម^(២) អារុដជាតំ ឧក-

តោនារំ បីតនិស្សិតំ តទស្ស សង្ឃាជិយា សម្បារុតំ

សម្បលិវេទិតំ តច្ចុបមាហំ ភិក្ខុវេ ឥមស្ស ភិក្ខុនោ

បព្វជ្ជំ វេទាមិ ។

[១២១] នាហំ ភិក្ខុវេ សង្ឃាជិកស្ស សង្ឃា-

ជិណរណាមត្តេន សាមញ្ញំ វេទាមិ ។ នាហំ

ភិក្ខុវេ អចេលកស្ស អចេលកមត្តេន សាមញ្ញំ

វេទាមិ ។ នាហំ ភិក្ខុវេ រោជេជល្វិកស្ស

១ ឱ. ម. ន សមណសាមីចិប្បដិបទំ បដិបន្នោតិ វេទាមិ ។ ២ ឱ. មជ្ឈជន្ទាម ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ហេតុញ្ញាំងសមណៈ ឲ្យកើតក្នុងអបាយ និងជាបច្ច័យឲ្យរងនូវវិបាក
ជាទុក្ខ ក្នុងទុក្ខតិក្ខមិទាំងនេះ ចោលចេញហើយ តថាគតមិនទាន់ហៅ
ថា អ្នកប្រតិបត្តិនូវបដិបទា ដ៏សមគួរដល់សមណៈទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ដូចជាអារុដឈ្មោះមតជៈ^(១) មានមុខទាំងសងខាង ដែលបុគ្គល
ធ្វើឲ្យជោកនឹងទឹកហើយសំលៀង (លើថ្ម) (រួចសឹក) អារុដនោះទុកក្នុង
ស្រោម ហើយស្រែះព័ទ្ធព័ន្ធជុំវិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោល
នូវបព្វជ្ជារបស់ភិក្ខុនេះថា មានឧបមេយ្យដូចអារុដឈ្មោះមតជៈនោះដែរ ។

[១២១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនពោលនូវភាពនៃបុគ្គល
មានសង្ឃាដី ថាជាសមណៈដោយគ្រាន់តែទ្រទ្រង់សង្ឃាដីប៉ុណ្ណោះទេ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនពោលនូវភាពនៃបុគ្គលអ្នកឥតសំពត់ ថា
ជាសមណៈដោយគ្រាន់តែឥតសំពត់ប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
តថាគតមិនពោលនូវភាពនៃបុគ្គលអ្នកសៅហ្មង ដោយធ្វើនិងក្អែក ថា

១ អារុដកើតអំពីធ្វើសត្វឲ្យស្លាប់ ។ សេចក្តីថា ពួកមនុស្សកោសដែកហើយយកកម្ទេច
ដែកនោះទៅលាយនឹងសាច់ឲ្យសត្វត្រៀល ។ នោះបន្ទាប់ឯខ្មោះមិនរួចក៏ស្លាប់ទៅ បើមិន
ស្លាប់ទេ គេក៏វាយឲ្យស្លាប់ រួចវះពោះយកកំទេចដែកនោះមកលាងទឹកលាយនឹងសាច់ឲ្យត្រៀល
ស៊ីទៀត ធ្វើយ៉ាងនេះអស់ ៧ ដង ។ ក្នុងទីបំផុត គេយកកម្ទេចដែកនោះមកឲ្យជាងធ្វើជាអារុដ ។
នោះមុតពេកណាស់ គេហៅថា អារុដឈ្មោះមតជៈ ។ អដ្ឋកថា ។

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡអស្សបុរសុត្តេ សមណទុប្បដិបទា

រដោជល្វិកមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ ។ ឆាបំ
 ភិក្ខុវេ ឧទកោរោហកស្ស ឧទកោរោហមត្តេន
 សាមញ្ញំ វទាមិ ។ ឆាបំ ភិក្ខុវេ រុក្ខមូលិកស្ស
 រុក្ខមូលិកមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ ។ ឆាបំ ភិក្ខុវេ
 អញ្ចោកាសិកស្ស អញ្ចោកាសិកមត្តេន សាមញ្ញំ
 វទាមិ ។ ឆាបំ ភិក្ខុវេ ឧត្តជ្ជកស្ស^(១) ឧត្តជ្ជកមត្តេន
 សាមញ្ញំ វទាមិ ។ ឆាបំ ភិក្ខុវេ បរិយាយភត្តិកស្ស
 បរិយាយភត្តិកមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ ។ ឆាបំ
 ភិក្ខុវេ មន្តជ្ឈាយិកស្ស មន្តជ្ឈាយិកមត្តេន សាមញ្ញំ
 វទាមិ ។ ឆាបំ ភិក្ខុវេ ជដិលកស្ស ជដាជារ-
 ណមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ ។ សង្ឃាជិកស្ស ចេ ភិក្ខុវេ

១ ឧត្តត្ថកស្សាតិប្បត្តិ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡអស្សបុរសូត្រ បដិបទាខុសរបស់សមណៈ

ជាសមណៈ ដោយគ្រាន់តែសៅហ្មងដោយជូលីនិងក្អែលប៉ុណ្ណោះទេ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនពោលនូវភាពនៃបុគ្គលអ្នកចុះត្រាំទឹក ថា

ជាសមណៈដោយគ្រាន់តែចុះត្រាំទឹកប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

តថាគតមិនពោលនូវភាពនៃបុគ្គលអ្នកអាស្រ័យនៅក្បែរគល់ឈើ ថាជា

សមណៈដោយគ្រាន់តែអាស្រ័យនៅក្បែរគល់ឈើប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្នាល

ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនពោលនូវភាពនៃបុគ្គលអ្នកអាស្រ័យនៅក្នុងទី

វាល ថាជាសមណៈ ដោយគ្រាន់តែអាស្រ័យនៅក្នុងទីវាលប៉ុណ្ណោះទេ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនពោលនូវភាពនៃបុគ្គលអ្នកប្រកាន់ការ

អប់កាយ (ដោយគិតថានឹងរម្ងាប់នូវកិលេស) ថាជាសមណៈដោយគ្រាន់

តែប្រកាន់ការអប់កាយ (ដោយគិតថានឹងរម្ងាប់កិលេស) ប៉ុណ្ណោះទេ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនពោលនូវភាពនៃបុគ្គលដែលបរិភោគភត្ត

១ ដង ១ កាល^(១) ថាជាសមណៈដោយគ្រាន់តែបរិភោគភត្ត ១ ដង ១ កាល

ប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនពោលនូវភាពនៃបុគ្គលអ្នក

រៀនមន្ត ថាជាសមណៈដោយគ្រាន់តែរៀនមន្តប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង

ឡាយ តថាគតមិនពោលនូវភាពនៃបុគ្គលដែលទុកផ្លូវសក់ថាជាសមណៈ

ដោយគ្រាន់តែទុកផ្លូវសក់ប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើ

១ ដែលថាបរិភោគភត្ត ១ ដង ១ កាលនោះ គឺក្នុង ១ ខែ ឬកន្លះខែ ទើបបរិភោគភត្តម្តង ។
 នេះជាលទ្ធិរបស់ពួកសមណៈខាងក្រៅ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សង្ឃាដិ ធារណាមត្តេន អភិជ្ឈាលុស្ស បុគ្គលស្ស
 អភិជ្ឈា បហីយេថ ព្យាបន្នចិត្តស្ស ព្យាចាទោ
 បហីយេថ កោជនស្ស កោទោ បហីយេថ ឧប-
 ធាហិស្ស ឧបធាហោ បហីយេថ មត្តិស្ស មក្ខោ
 បហីយេថ បណ្ណាសិស្ស បណ្ណាសោ បហីយេថ
 ឥស្សកិស្ស ឥស្សា បហីយេថ មច្ឆរិស្ស មច្ឆរិយំ
 បហីយេថ សឋស្ស សាឋេយ្យំ បហីយេថ មាយា-
 រិស្ស មាយា បហីយេថ ចាចិច្ចស្ស ចាចិកា ឥច្ឆា
 បហីយេថ មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយេថ តមេនំ
 មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា ជាតមេវ នំ សង្ឃា-
 ដិកំ ករេយ្យំ សង្ឃាដិកត្តមេវ^(១) សមាទបេយ្យំ ឯហិ
 តំ ភទ្រិមុខ សង្ឃាដិកោ ហោហិ សង្ឃាដិកស្ស តេ
 សតោ សង្ឃាដិធារណាមត្តេន អភិជ្ឈាលុស្ស អភិជ្ឈា
 បហីយិស្សតិ ព្យាបន្នចិត្តស្ស ព្យាចាទោ បហីយិស្សតិ

១ ម. សង្ឃាដិកត្ត ចេវ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

បុគ្គលមានសង្ឃាដី មានអភិជ្ឈាច្រើន ដោយអាងថាទ្រទ្រង់សង្ឃាដី
 ត្រូវលះបង់អភិជ្ឈាចេញ បើមានចិត្តប្រកបដោយព្យាបាទ ត្រូវលះបង់
 ព្យាបាទចេញ មានសេចក្តីក្រោធចេញ ត្រូវលះបង់សេចក្តីក្រោធចេញ មាន
 ការចង់គំនុំ ត្រូវលះបង់ការចង់គំនុំចេញ មានសេចក្តីលុបគុណគេ ត្រូវ
 លះបង់សេចក្តីលុបគុណគេចេញ មានសេចក្តីលើកខ្លួន ត្រូវលះបង់សេចក្តី
 លើកខ្លួនចេញ មានសេចក្តីច្រណែន ត្រូវលះបង់សេចក្តីច្រណែនចេញ
 មានសេចក្តីកំណាញ់ ត្រូវលះបង់សេចក្តីកំណាញ់ចេញ មានសេចក្តី
 អួតអាង ត្រូវលះបង់អំនួតចេញ មានសេចក្តីលាក់ពុត ត្រូវលះ
 បង់សេចក្តីលាក់ពុតចេញ មានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក ត្រូវលះបង់សេចក្តី
 ប្រាថ្នាលាមកចេញ មានគំនិតយល់ខុស ត្រូវលះបង់គំនិតយល់ខុសចេញ
 មិត្តអាមាត្យញាតិសាលាហិត គប្បីធ្វើបុគ្គលអ្នកអាងមានសង្ឃាដីនោះ
 ឲ្យជាអ្នកទ្រទ្រង់សង្ឃាដី ក្នុងថ្ងៃនោះឯង ពន្យល់នូវភាពនៃបុគ្គលអ្នកទ្រ-
 ទ្រង់សង្ឃាដីថា នៃលោកមានមុខស្រស់បស់ លោកចូរមកនេះ លោក
 ចូរជាអ្នកទ្រទ្រង់សង្ឃាដីចុះ កាលបើលោកមានសង្ឃាដីហើយ តែនៅ
 មានអភិជ្ឈាច្រើន ដោយអាងទ្រទ្រង់សង្ឃាដី លោកគួរលះបង់
 អភិជ្ឈាចេញ មានចិត្តប្រកបដោយព្យាបាទ គួរលះបង់ព្យាបាទចេញ

មហាយមកវគ្គស្ស ច្ចុឡអស្សបុរសុត្ត សមណទុប្បដិបទា

កោធនស្ស កោធា បហីយិស្សតិ ឧបនាហិស្ស
ឧបនាហោ បហីយិស្សតិ មក្ខិស្ស មក្ខោ បហីយិស្សតិ
បណ្ណាសិស្ស បណ្ណាសោ បហីយិស្សតិ ឥស្សកិស្ស
ឥស្សា បហីយិស្សតិ មច្ឆរិស្ស មច្ឆរិយំ បហីយិស្សតិ
សបស្ស សាបេយ្យំ បហីយិស្សតិ មាយារិស្ស មាយា
បហីយិស្សតិ ចាបិច្ឆស្ស ចាបិកា ឥច្ឆា បហីយិស្សតិ
មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយិស្សតីតិ ។ យស្មា ច
ខោ អហំ ភិក្ខុវេ សង្ឃាដិកម្មិ ឥនេកច្ចំ បស្សាមិ
អភិជ្ឈាលុំ ព្យាបន្នចិត្តំ កោធនំ ឧបនាហី
មក្ខិ បណ្ណាសី ឥស្សកី មច្ឆរី សបំ មា-
យារី ចាបិច្ចំ មិច្ឆាទិដ្ឋិ^(១) តស្មា ន សង្ឃាដិ-
កស្ស សង្ឃាដិជារណាមត្តេន សាមញ្ញំ វនាមិ ។

១ ម. មិច្ឆាទិដ្ឋិកំ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡអស្សបុរសូត្រ បដិបទាខុសរបស់សមណៈ

មានសេចក្តីក្រោធ គួរលះបង់សេចក្តីក្រោធចេញ មានការចង់គំនុំ
 គួរលះបង់ការចង់គំនុំចេញ មានសេចក្តីលុបគុណគេ គួរលះបង់
 សេចក្តីលុបគុណគេចេញ មានសេចក្តីលើកខ្លួន គួរលះបង់សេចក្តី
 លើកខ្លួនចេញ មានសេចក្តីប្រណែន គួរលះបង់សេចក្តីប្រណែន
 ចេញ មានសេចក្តីកំណាញ់ គួរលះបង់សេចក្តីកំណាញ់ចេញ មាន
 សេចក្តីអួតអាង គួរលះបង់អំនួតចេញ មានសេចក្តីលាក់ពុត គួរ
 លះបង់សេចក្តីលាក់ពុតចេញ មានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក គួរលះបង់
 សេចក្តីប្រាថ្នាលាមកចេញ មានគំនិតយល់ខុស គួរលះបង់គំនិត
 យល់ខុសចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានឃើញច្បាស់
 នូវបុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ សូម្បីជាអ្នកមានសង្ឃ្វាដីហើយ តែ
 នៅមានអភិជ្ឈាច្រើន មានចិត្តប្រកបដោយព្យាបាទ មានសេចក្តីក្រោធ
 មានការចង់គំនុំ មានសេចក្តីលុបគុណគេ មានសេចក្តីលើកខ្លួន មាន
 សេចក្តីប្រណែន មានសេចក្តីកំណាញ់ មានសេចក្តីអួតអាង មានសេចក្តី
 លាក់ពុត មានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក មានគំនិតយល់ខុសនៅឡើយ
 ព្រោះហេតុណា ហេតុនេះបានជាតថាគតមិនទាន់ហៅនូវភាពនៃបុគ្គល
 មានសង្ឃ្វាដី ថាជាសមណៈ ដោយគ្រាន់តែទ្រទ្រង់សង្ឃ្វាដីប៉ុណ្ណោះទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អចេលកស្ស ចេ ភិក្ខុវេ ។ បេ ។ រដោជល្វិកស្ស
 ចេ ភិក្ខុវេ... ឧទកោរោហកស្ស ចេ ភិក្ខុវេ...
 រុក្ខមូលិកស្ស ចេ ភិក្ខុវេ... អញ្ចោកាសិកស្ស
 ចេ ភិក្ខុវេ... ឧព្ពដ្ឋកស្ស ចេ ភិក្ខុវេ... បរិយា-
 យភត្តិកស្ស ចេ ភិក្ខុវេ... មន្តជ្ឈាយិកស្ស ចេ
 ភិក្ខុវេ... ជដិលកស្ស ចេ ភិក្ខុវេ ជជាធារ-
 ណាមត្តេន អភិជ្ឈាលុស្ស អភិជ្ឈា បហីយេថ ព្យា-
 បន្នចិត្តស្ស ព្យាទាទោ បហីយេថ កោធនស្ស
 កោទោ បហីយេថ ឧបនាហិស្ស ឧបនាហោ បហី-
 យេថ មក្ខិស្ស មក្ខោ បហីយេថ បណ្ណាសិស្ស បណ្ណា-
 សោ បហីយេថ ឥស្សកិស្ស ឥស្សា បហីយេថ មច្ច-
 រិស្ស មច្ចរិយំ បហីយេថ សបស្ស សាបេយ្យំ បហីយេ-
 ថ មាយារិស្ស មាយា បហីយេថ ទាបិច្ចស្ស ទាបិកា
 ឥច្ឆា បហីយេថ មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយេថ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលមិនមានសំពត់ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បើបុគ្គលសៅហ្មងដោយធូលីនិងក្អែក... ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ បើបុគ្គលចុះត្រាំទឹក... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលអាស្រ័យ
 នៅក្បែរគល់ឈើ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលអាស្រ័យនៅក្នុង
 ទីវាល... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលប្រកាន់ការអប់កាយ... ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលបរិភោគភត្ត ១ ដង ១ កាល... ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ បើបុគ្គលរៀនមន្ត... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលទុកផ្លូវ
 សក់មែន តែនៅមានអភិជ្ឈាច្រើន ដោយអាងថាទុកផ្លូវសក់ប៉ុណ្ណោះ
 បុគ្គលនោះត្រូវលះអភិជ្ឈាចេញ មានចិត្តប្រកបដោយព្យាបាទ ត្រូវលះ
 ព្យាបាទចេញ មានសេចក្តីក្រោធចេញ ត្រូវលះបង់សេចក្តីក្រោធចេញ មាន
 ការចង់គំនុំ ត្រូវលះបង់ការចង់គំនុំចេញ មានសេចក្តីលុបគុណគេ ត្រូវ
 លះបង់សេចក្តីលុបគុណគេចេញ មានសេចក្តីលើកខ្លួន ត្រូវលះបង់
 សេចក្តីលើកខ្លួនចេញ មានសេចក្តីច្រណែន ត្រូវលះបង់សេចក្តីច្រណែន
 ចេញ មានសេចក្តីកំណាញ់ ត្រូវលះបង់សេចក្តីកំណាញ់ចេញ មាន
 សេចក្តីអួតអាង ត្រូវលះបង់អំនួតចេញ មានសេចក្តីលាក់ពុត ត្រូវលះ
 បង់សេចក្តីលាក់ពុតចេញ មានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក ត្រូវលះបង់សេចក្តី
 ប្រាថ្នាលាមកចេញ មានគំនិតយល់ខុស ត្រូវលះបង់គំនិតយល់ខុសចេញ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡអស្សបុរសុត្ត សមណទុប្បដិបទា

តមេនំ មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា ជាតមេវ នំ
 ជដិលកំ ករេយ្យំ ជដិលកត្តមេវ^(១) សមាទបេយ្យំ
 ឯហិ តំ ភទ្រិមុខ ជដិលកោ ហោហិ ជដិលកស្ស
 តេ សតោ ជជាធារណាមត្តេន អភិជ្ឈាលុស្ស អភិជ្ឈា
 បហីយិស្សតិ ព្យាបន្នចិត្តស្ស ព្យាទាទោ បហីយិស្សតិ
 កោធនស្ស កោទោ បហីយិស្សតិ ឧបនាហិស្ស
 ឧបនាហោ បហីយិស្សតិ មត្តិស្ស មក្ខោ បហី-
 យិស្សតិ បន្យាសិស្ស បន្យាសោ បហីយិស្សតិ
 ឥស្សកិស្ស ឥស្សា បហីយិស្សតិ មច្ឆរិស្ស មច្ឆរិយំ
 បហីយិស្សតិ សបស្ស សាបេយ្យំ បហីយិស្សតិ
 មាយារិស្ស មាយា បហីយិស្សតិ ទាបិច្ឆស្ស ទាបិ-
 កា ឥច្ឆា បហីយិស្សតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ
 បហីយិស្សតិ តិ ។ យស្មា ច ខោ អហំ
 ភិក្ខុវេ ជដិលកម្មិ ឥធម្មកំ បស្សាមិ អភិជ្ឈាលុំ

១ ម. ជដិលកត្តេ ចេវ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡអស្សបុរសូត្រ បដិបទាខុសរបស់សមណៈ

មិត្តអាមាត្យញាតិសាលោហិត គប្បីធ្វើបុគ្គលដែលទុកផ្លូវសក់នោះ ឲ្យជា
អ្នកទុកផ្លូវសក់ក្នុងថ្ងៃនោះឯង ហើយពន្យល់នូវភាពនៃបុគ្គលអ្នកទ្រទ្រង់
ផ្លូវសក់ថា នៃលោកមានមុខស្រស់បស់ លោកចូរមកនេះ លោកចូរ
ជាអ្នកទុកផ្លូវសក់ចុះ កាលបើលោកទុកផ្លូវសក់ហើយ តែនៅមានអភិជ្ឈា
ច្រើន ដោយអាងថា ទុកផ្លូវសក់នោះប៉ុណ្ណោះ លោកគួរលះបង់
អភិជ្ឈាចេញ មានចិត្តប្រកបដោយព្យាបាទ គួរលះបង់ព្យាបាទចេញ
មានសេចក្តីក្រោធ គួរលះបង់សេចក្តីក្រោធចេញ មានការចង់គំនុំ
គួរលះបង់ការចង់គំនុំចេញ មានសេចក្តីលុបគុណគេ គួរលះបង់
សេចក្តីលុបគុណគេចេញ មានសេចក្តីលើកខ្លួន គួរលះបង់សេចក្តី
លើកខ្លួនចេញ មានសេចក្តីប្រណែន គួរលះបង់សេចក្តីប្រណែន
ចេញ មានសេចក្តីកំណាញ់ គួរលះបង់សេចក្តីកំណាញ់ចេញ មាន
សេចក្តីអួតអាង គួរលះបង់អំនួតចេញ មានសេចក្តីលាក់ពុត គួរ
លះបង់សេចក្តីលាក់ពុតចេញ មានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក គួរលះ
បង់សេចក្តីប្រាថ្នាលាមកចេញ មានគំនិតយល់ខុស គួរលះបង់គំនិត
យល់ខុសចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតឃើញច្បាស់នូវ
បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ សូម្បីទុកផ្លូវសក់ តែនៅមានអភិជ្ឈាច្រើន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ព្យាបន្នចិត្តំ	កោធនំ	ឧបនាហី	មក្ខិ	បណ្ណាសី
ឥស្សកិ	មច្ឆរី	សបំ	មាយារី	ចាបិច្ចំ
តស្មា	ន	ជដិលកស្ស	ជជាជារណាមត្តេន	សាមញ្ញំ
វនាមិ	។			

[១២២] កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សមណសាមីចិប្ប-

ដិបទំ	បដិបន្នោ	ហោតិ	។	យស្ស	កស្សចិ	ភិក្ខុវេ
ភិក្ខុនោ	អភិជ្ឈាលុស្ស	អភិជ្ឈា	បហីនោ	ហោតិ		
ព្យាបន្នចិត្តស្ស	ព្យាចានោ	បហីនោ	ហោតិ	កោធន-		
នស្ស	កោនោ	បហីនោ	ហោតិ	ឧបនាហិស្ស	ឧបនា-	
ហោ	បហីនោ	ហោតិ	មក្ខិស្ស	មក្ខោ	បហីនោ	
ហោតិ	បណ្ណាសិស្ស	បណ្ណាសោ	បហីនោ	ហោតិ		
ឥស្សកិស្ស	ឥស្សា	បហីនោ	ហោតិ	មច្ឆរិស្ស	មច្ឆរិយំ	
បហីនំ	ហោតិ	សបស្ស	សាបេយ្យំ	បហីនំ	ហោតិ	

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

មានចិត្តប្រកបដោយព្យាបាទ មានសេចក្តីក្រោធ មានការចង់គំនុំ មាន
 សេចក្តីលុបគុណគេ មានសេចក្តីលើកខ្លួន មានសេចក្តីច្រណែន មាន
 សេចក្តីកំណាញ់ មានសេចក្តីអួតអាង មានសេចក្តីលាក់ពុត មាន
 សេចក្តីប្រាថ្នាលាមក មានគំនិតយល់ខុស នៅឡើយ ព្រោះហេតុ
 ណា ហេតុនោះបានជា តថាគតមិនហៅបុគ្គល ដែលទុកផ្លូវសក់ថា
 ជាសមណៈ ដោយត្រឹមតែទុកផ្លូវសក់ប៉ុណ្ណោះទេ ។

[១២២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកប្រតិបត្តិរូបដីបទា ដ៏សម
 គួរដល់សមណៈ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាមួយ មាន
 អភិជ្ឈាច្រើន ជាអ្នកលះបង់អភិជ្ឈាចេញ មានចិត្តប្រកបដោយព្យាបាទ
 ជាអ្នកលះបង់ព្យាបាទចេញ មានសេចក្តីក្រោធ ជាអ្នកលះបង់សេចក្តី
 ក្រោធចេញ មានការចង់គំនុំ ជាអ្នកលះបង់ការចង់គំនុំចេញ មានសេចក្តី
 លុបគុណគេ ជាអ្នកលះបង់សេចក្តីលុបគុណគេចេញ មានសេចក្តីលើក
 ខ្លួន ជាអ្នកលះបង់សេចក្តីលើកខ្លួនចេញ មានសេចក្តីច្រណែន ជាអ្នកលះ
 បង់សេចក្តីច្រណែនចេញ មានសេចក្តីកំណាញ់ ជាអ្នកលះបង់សេចក្តី
 កំណាញ់ចេញ មានសេចក្តីអួតអាង ជាអ្នកលះបង់អំនួតចេញ មាន

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡអស្សបុរសុត្តេ សមណសាមីចិប្បដិបទា

មាយាវិស្ស មាយា បហីនា ហោតិ ចាបិច្ឆស្ស ចាបិ-
 កា ឥច្ឆា បហីនា ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ
 បហីនា ហោតិ ។ ឥមេសំ ខោ ភិក្ខុវេ សមណាម-
 លានំ សមណានោសានំ សមណាកសារានំ អាចាយិ-
 កានំ ហនានំ ទុក្ខតិវេទនីយានំ បហាណា សមណា-
 សាមីចិប្បដិបទំ បដិបន្នោតិ វនាមិ ។ សោ សព្វេហិ
 ឥមេហិ ចាបកេហិ អកុសលេហិ ធម្មេហិ វិសុទ្ធ-
 មត្តានំ សមនុបស្សតិ វិមុត្តមត្តានំ សមនុបស្សតិ ។
 តស្ស សព្វេហិ ឥមេហិ ចាបកេហិ អកុសលេហិ
 ធម្មេហិ វិសុទ្ធមត្តានំ សមនុបស្សតោ វិមុត្តមត្តានំ
 សមនុបស្សតោ ចាមុជ្ជំ ជាយតិ បមុទិតស្ស បីតិ
 ជាយតិ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ហតិ បស្សន្តកា-
 យោ សុខំ វេទតិ សុខិណោ ចិត្តំ សមាទិយតិ ។ សោ
 មេត្តាសហាគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ជវិត្វា វិហារតិ
 តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមនោ^(១)

១ ឱ. ចតុត្ថំ ឧទ្ធមនោ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡអស្សបុរសូត្រ បដិបទាដ៏សមគួរដល់សមណៈ

សេចក្តីលាក់ពុត ជាអ្នកលះបង់សេចក្តីលាក់ពុតចេញ មានសេចក្តីប្រាថ្នា
 លាមក ជាអ្នកលះបង់សេចក្តីប្រាថ្នាលាមកចេញ មានគំនិតយល់ខុស
 ជាអ្នកលះបង់គំនិតយល់ខុសចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការលះបង់នូវ
 មន្ទិលរបស់សមណៈ នូវទោសរបស់សមណៈ នូវធម៌ជាគ្រឿងអម្ចាស់របស់
 សមណៈ ដែលជាហេតុញ្ញាំសមណៈឲ្យកើតក្នុងអបាយ ទាំងជាបច្ច័យ
 ឲ្យទទួលនូវវិបាកជាទុក្ខ ក្នុងទុគ្គតិភូមិទាំងនេះចេញហើយ ទើបតថាគត
 ហៅថាជាអ្នកប្រតិបត្តិនូវបដិបទា ដ៏សមគួរដល់សមណៈមែន ។ ភិក្ខុនោះ
 ឃើញច្បាស់នូវខ្លួនថាបរិសុទ្ធ ឃើញច្បាស់នូវខ្លួនថា រួចហើយចាកពួក
 អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងអស់នេះ ។ កាលបើភិក្ខុនោះឃើញច្បាស់នូវ
 ខ្លួនថាបរិសុទ្ធ ឃើញច្បាស់នូវខ្លួនថារួចចាកពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំង
 អស់នេះហើយ បាមោជ្ជៈគឺសេចក្តីត្រេកអរទន់ក៏កើតឡើង កាលបើភិក្ខុ
 មានបាមោជ្ជៈហើយ បីតិក៏កើតឡើង កាលបើភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយ
 បីតិហើយ កាយក៏ស្ងប់ស្ងាត់ កាលបើភិក្ខុមានកាយស្ងប់ស្ងាត់ហើយ
 រមែងទទួលនូវសុខ ភិក្ខុដែលមានចិត្តទទួលសុខហើយ ចិត្តក៏នឹងជឿ
 ល្អ ។ ភិក្ខុនោះមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ១ ទិស
 ទី ២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៣ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ទាំងទិសខាងលើនិងទិស

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តិរិយំ សព្វធិ សព្វត្ថតាយ សញ្ញាវន្តំ លោកំ
មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហាគ្គតេន
អប្បមាលោន អវេរេន អព្យាបជ្ឈេន ជវិត្វា វិហារតិ ។
ករុណាសហគតេន ចេតសា... មុទិតាសហគតេន
ចេតសា... ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ
ជវិត្វា វិហារតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា
ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមដោ តិរិយំ សព្វធិ សព្វត្ថតាយ
សញ្ញាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន
មហាគ្គតេន អប្បមាលោន អវេរេន អព្យាបជ្ឈេន ជវិត្វា
វិហារតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ ចោក្ខុរណី អច្ឆោទកា
សាតោទកា សីតោទកា សេតកា សុបតិត្តា
រមណីយា ។ បុរត្តិមាយ ចេបិ ទិសាយ បុរិសោ
អាគច្ឆេយ្យ យម្មាភិតត្តោ យម្មបរេតោ កិលន្តោ
តសិតោ បិចាសិតោ ។ សោ តំ ចោក្ខុរណី អាគម្ម

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ខាងក្រោម ទិសទទឹង គឺទិសជុំវិញ ក៏ដូចគ្នា ទាំងមានចិត្តប្រកបដោយ
មេត្តាដ៏ធំទូលាយ គឺយកសត្វជាអនេកមកជាអារម្មណ៍ ជាចិត្តប្រកបដោយ
មហគ្គតភូមិ ឥតមានប្រមាណគឺបានចម្រើនហើយ ជាចិត្តមិនមានពៀរ
គឺមិនមានទោស មិនមានព្យាបាទគឺមិនមានទុក្ខ ផ្សាយទៅកាន់សត្វ-
លោកទាំងអស់ ព្រោះយកខ្លួនប្រៀបនឹងសត្វទាំងអស់គ្រប់ទិស ។ ភិក្ខុ
មានចិត្តប្រកបដោយករុណា... មានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា... មានចិត្ត
ប្រកបដោយឧបេក្ខា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ១ ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី
៣ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ទាំងទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិស
ទទឹង គឺទិសជុំវិញក៏ដូចគ្នា ទាំងមានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខាដ៏ធំទូលាយ
ប្រកបក្នុងមហគ្គតភូមិ ឥតមានប្រមាណ ជាចិត្តមិនមានពៀរ មិនមាន
ព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងអស់ ព្រោះយកខ្លួនប្រៀបនឹង
សត្វទាំងអស់គ្រប់ទិស ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាស្រះបោក្ខរណី
ដែលមានទឹកថ្លាធ្ងន់ មានទឹកត្លាញ់ មានទឹកត្រជាក់ មានទឹកថ្លាស្អាត
(មិនមានកករ) មានកំពង់ល្អគួរជាទីរីករាយ ។ ទោះបីបុរសមកអំពីទិសខាង
កើត មានខ្លួនក្តៅក្រហាយ ដាក់ជាំដោយចំហាយកម្ដៅ មានកាយ
នឿយព្រួយ តក់ស្លុត ស្រេក ។ បុរសនោះ មកដល់ស្រះបោក្ខរណីនោះ

មហាយមកវគ្គស្ស ចូឡអស្សបុរសុត្ត សមណសាមីចិប្បដិបទា

វិនេយ្យ ឧទកបិទាសំ វិនេយ្យ យម្មបរិណ្ណាហំ ។
 បច្ឆិមាយ ចេមិ ទិសាយ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ...
 ឧត្តរាយ ចេមិ ទិសាយ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ...
 ទត្តិណាយ ចេមិ ទិសាយ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ...
 យតោ កុតោ ចេមិ^(១) បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ យម្មាភិត-
 ត្តោ យម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិទាសិតោ ។
 សោ តំ ចោក្ខុរណី អាគម្ម វិនេយ្យ ឧទកបិទាសំ
 វិនេយ្យ យម្មបរិណ្ណាហំ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ខត្តិ-
 យកុលា ចេមិ អការស្មា អនការិយំ បព្វជិតោ
 ហោតិ ។ សោ ច តថាកតប្បវេទិតំ ធម្មវិនយំ
 អាគម្ម ឯវំ មេត្តំ ករុណំ មុទិតំ ឧបេក្ខំ ការវត្តា
 លភតិ អជ្ឈត្តំ រូបសម្ម^(២) សមណសាមីចិប្បដិបទំ
 បដិបន្នោតិ វនាមិ ។ ព្រាហ្មណកុលា ចេមិ...
 វេស្សកុលា ចេមិ... សុទ្ធកុលា ចេមិ... យស្មា កស្មា
 ចេមិ កុលា អការស្មា អនការិយំ បព្វជិតោ ហោតិ ។
 សោ ច តថាកតប្បវេទិតំ ធម្មវិនយំ អាគម្ម ឯវំ មេត្តំ

១ ឱ. ម. ចេមិ នំ ។ ២ ឱ. អជ្ឈត្តំ រូបសម្ម អជ្ឈត្តំ រូបសមា ។ ម. អជ្ឈត្តំ រូបសម្ម
 តមហំ ។

មហាយមកវគ្គ ចូឡអស្សបុរសត្រ បដិបទាដ៏សមគួរដល់សមណៈ

ហើយក៏បន្ទោបង់នូវសេចក្តីស្រេកទឹក ទាំងបន្ទោបង់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ
ដោយចំហាយកម្ដៅចេញបាន ។ ទោះបីបុរសមកពីទិសខាងលិច... ទោះ
បីបុរសមកពីទិសខាងជើង... ទោះបីបុរសមកពីទិសខាងត្បូង... ទោះ
បីបុរសមកពីទិសណា ៗ មានខ្លួនក្តៅក្រហាយ ជាកដំដោយចំហាយ
កម្ដៅ មានកាយនឿយព្រួយតក់ស្លុត មានសេចក្តីស្រេក ។ បុរសនោះ
មកដល់ស្រះបោក្ខរណីនោះហើយ ក៏បន្ទោបង់សេចក្តីស្រេកទឹកទាំងបន្ទោ
បង់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ដោយចំហាយកម្ដៅចេញបាន យ៉ាងណាមិញ
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោះបីបុគ្គលចេញចាកខត្តិយត្រកូល ចេញចាក
គេហស្ថានចូលទៅកាន់ផ្នួស ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ក៏បព្វជិតនោះអាស្រ័យ
នូវធម៌វិន័យដែលតថាគតត្រាស់សំដែងហើយ បានចម្រើននូវមេត្តា ករុណា
មុទិតា ឧបេក្ខា យ៉ាងនេះ តថាគតហៅបព្វជិតនោះថាជាអ្នកប្រតិបត្តិនូវ
បដិបទាដ៏សមគួរដល់សមណៈ ដ៏ស្ងប់រម្ងាប់ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសន្តានមែន ។
ទោះបីបុគ្គលចេញចាកព្រាហ្មណត្រកូល ទោះបីបុគ្គលចេញចាកវេស្ស-
ត្រកូល... ទោះបីបុគ្គលចេញចាកសុទ្ធត្រកូល... ទោះបីបុគ្គលចេញចាក
ត្រកូលណា ៗ ចេញចាកគេហស្ថានណា ៗ ចូលទៅកាន់ផ្នួស ។ ក៏បព្វជិត
នោះអាស្រ័យនូវធម៌វិន័យ ដែលតថាគតសំដែងហើយ បានចម្រើននូវមេត្តា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ករុណំ មុទិតំ ឧបេក្ខំ ភាវេត្វា លភតិ អជ្ឈត្តំ
 រូបសមំ សមណសាមីចិប្បជិបទំ បជិបន្នោតិ វទាមិ ។
 ខត្តិយកុលា ចេមិ អការស្មា អនការិយំ បព្វជិតោ
 ហោតិ ។ សោ ច អាសវានំ ខយា អនាសវំ
 ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា
 សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អាសវានំ ខយា
 សមណោ ហោតីតិ វទាមិ^(១) ។ ព្រាហ្មណកុលា
 ចេមិ... វេស្សកុលា ចេមិ... សុទ្ធកុលា ចេមិ...
 យស្មា កស្មា ចេមិ កុលា អការស្មា អនការិយំ
 បព្វជិតោ ហោតិ ។ សោ ច អាសវានំ ខយា
 អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អាសវានំ
 ខយា សមណោ ហោតីតិ វទាមិ^(២) ។ ឥទមវោច
 ភកវា អត្តមនា តេ ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតំ អភិនដ្ឋន្តិ ។

ចូឡអស្សបុរសុត្តំ ទសមំ និដ្ឋិតំ ។

មហាយមកវគ្គោ ចតុត្តោ ។

១-២ ឱ. ម. ឥតិ វទាមីតិ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ករុណា មុទិតា ឧបេក្ខាយ៉ាងនេះ តថាគតហៅបព្វជិតនោះថាជាអ្នកប្រតិ-
 បត្តិនូវបដិបទាដ៏សមគួរដល់សមណៈ ដ៏ស្ងប់រម្ងាប់ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសន្តាន
 មែន ។ ទោះបីបុគ្គលចេញចាកខត្តិយត្រកូល ចេញចាកគេហស្ថានចូល
 ទៅកាន់ផ្នួស ។ ក៏បព្វជិតនោះធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់បានសម្រេចនូវចេតោវិមុត្តិ
 បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ
 ដោយខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន តថាគតហៅបព្វជិតនោះថាជាសមណៈ ព្រោះ
 អស់ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ។ ទោះបីបុគ្គលចេញចាកព្រាហ្មណ-
 ត្រកូល... ទោះបីបុគ្គលចេញចាកវេស្សត្រកូល... ទោះបីបុគ្គលចេញ
 ចាកសុទ្ធត្រកូល... ទោះបីបុគ្គលចេញចាកត្រកូលណា ។ ចេញចាក
 គេហស្ថានណា ។ ចូលទៅកាន់ផ្នួស ។ ក៏បព្វជិតនោះធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 បានសម្រេចនូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់
 ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ដោយខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន តថាគតហៅបព្វជិត
 នោះថាជាសមណៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ។ លុះព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នូវសុភាសិតនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មាន
 សេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរហើយចំពោះភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ចូឡអស្សបុរសូត្រ ទី ១០ ។
 ចប់ មហាយមកវគ្គ ទី ៤ ។

មហាយមកវគ្គស្ស ឧទ្ទានំ

តស្សុទ្ធានំ

តិញ្ញកសាលវនំ	បរិហាតុំ	បញ្ញវតោ	
បុន	សច្ចនិសេវោ	មុខវណ្ណប្បសីទត្តាទិ	។
តសីតោ	កេវដ្ឋស្ស	បុរជដិលេនាតិ ^(១)	។

១ មរម្មបោត្តកេ

តស្សុទ្ធានំ

(តិញ្ញកស្សាលវនំ បដិភាតុ បញ្ញវតោ បុន សច្ចនិសេវោ ។ មុខវណ្ណប្បសីទនថាបិន្ទោ ។ កេវដ្ឋស្ស បុរជដិលេនាតិ) ទិស្សន្តិ ។

ឱរោបិយបោត្តកេ

តស្សុទ្ធានំ

តិញ្ញកសាលវនំ បរិហាតុំ បញ្ញវតោ
 បុន សច្ចនិសេវោ មុខវណ្ណប្បសីទត្តាទិ ។
 តសីតោ កេវដ្ឋស្ស បុរជដិលេនាតីតិ ន ទិស្សន្តិ ។

ឧទ្ទាននៃមហាយមកវគ្គ

ឧទ្ទាន គឺបញ្ជីរឿង នៃមហាយមកវគ្គ ទី ៤ នោះ គឺ
និយាយពីព្រះមានព្រះភាគ គង់ក្នុងរោងដែលកដោយតដ្ឋ ក្នុង
ព្រៃគោសិង្គសាលវ័ន (មានក្នុង ចូឡគោសិង្គសាលសូត្រ និង
មហាគោសិង្គសាលសូត្រ) ១ និយាយពីធម៌ប្រៀបដោយគោ-
បាល គួររក្សាគោបាននិងមិនបាន (មានក្នុងមហាគោបាល-
សូត្រ) ១ និយាយពីគោបាលមានប្រាជ្ញាម្តងទៀត (មានក្នុង
ចូឡគោបាលសូត្រ) ១ និយាយពីព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់
នៅក្នុងក្រុងវេសាលី (មានក្នុងចូឡសច្ចកសូត្រ) ១ និយាយ
ពីព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះភក្ត្រជ្រះថ្លាជាដើម (មានក្នុង
មហាសច្ចកសូត្រ) ១ ។ និយាយពីព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ ប្រកប
ដោយតណ្ហា (មានក្នុងចូឡតណ្ហាសង្ខយសូត្រ) ១ និយាយ
ពីសាតិកិក្ខុកេវដ្តបុត្រ (មានក្នុងមហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ) ១
និយាយពីពាក្យថាសមណៈ មានក្នុងមហាអស្សបុរសូត្រ ១
និយាយពីសមណៈទុក្ខផ្លូវសក់ មានក្នុងចូឡអស្សបុរសូត្រ ១ ។

ចូឡយមកវគ្គោ

បឋមំ សាលេយ្យកសុត្តំ

[១២៣] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
 កោសលេសុ ចារិកញ្ចរមាណោ មហាតា ភិក្ខុសង្ឃេន
 សទ្ធិំ យេន សាលំ ឆាម កោសលានំ ព្រាហ្មណ-
 ក្កាមោ តទរសវិ ។ អស្សោសុំ ខោ សាលេយ្យកា
 ព្រាហ្មណាភហបតិកា សមណោ ខលុ ភោ កោតមោ
 សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្វជិតោ កោសលេសុ
 ចារិកញ្ចរមាណោ មហាតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ សាលំ
 អនុប្បត្តោ ។ តំ ខោ បន កវន្តំ កោតមំ ឯវំ
 កល្យាណោ កិត្តិសន្នោ អព្ពត្តតោ ឥតិបិ សោ ភក្កវា
 អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា វិជ្ជាចរណាសម្បន្នោ សុក-
 តោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្តា

ចូឡយមកវគ្គ

សាលេយ្យកស្យត្រ ទី ១

[១២៣] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ទីចារិក ក្នុងកោសលជនបទ ជាមួយនឹងព្រះភិក្ខុ
 សង្ឃច្រើនរូប បានស្តេចទៅដល់ស្រុកព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះសាលៈ ជាខែត្រ
 របស់កោសលជនបទ ។ ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីអ្នកស្រុកសាលៈបានឮ
 (ដំណឹង) ហើយ ក៏ប្រកាសពាក្យនេះថា ម្ចាស់គ្នាយើង ឮថា ព្រះសមណ-
 គោតមជាសក្យបុត្រ ចេញចាកសក្យត្រកូលទៅទ្រង់ព្រះផ្នួស ទ្រង់ស្តេច
 ទៅកាន់ទីចារិកក្នុងកោសលជនបទ ព្រមដោយភិក្ខុសង្ឃច្រើនរូប ឥឡូវ
 ស្តេចមកដល់សាលត្រាមហើយ ។ កិត្តិសព្ទដ៏ល្អ របស់ព្រះគោតមដ៏
 មានព្រះភាគនោះ ល្បីឮខ្លួនខ្លាយយ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះ
 អង្គព្រាយចាកសេចក្តីសៅហ្មងគ្រប់យ៉ាង ត្រាស់ដឹងនូវញោយ្យធម៌ទាំងពួង
 ដោយប្រពៃចំពោះព្រះអង្គឯង បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ គឺសេច-
 ក្តីដឹងនិងក្រឹត្យដែលបុគ្គលគប្បីប្រព្រឹត្ត មានដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន
 ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក ទ្រង់ប្រសើរដោយសីលាទិគុណារកបុគ្គល
 ណាមួយស្មើគ្មាន ទ្រង់ទូន្មាននូវបុរសដែលគួរទូន្មានបាន ព្រះអង្គជាគ្រូ

ចូឡយមកវគ្គស្ស សាលេយ្យកសុត្តេ ពុទ្ធកុណកថា

ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធា ភក្កវា សោ ឥមំ លោកំ សទេ-
 វកំ សមារកំ សព្វហ្មកំ សស្សមណាព្រាហ្មណី
 បដំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា បវេទេតិ
 សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ
 បរិយោសានកល្យាណំ សាត្តំ សព្វញ្ញនំ កេវលបរិ-
 បុណ្ណំ បរិសុទ្ធនំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ សាធុ ខោ
 បន តថាវចានំ អរហតំ ទស្សនំ ហោតីតិ ។ អថខោ
 សាលេយ្យកា ព្រាហ្មណាតហាបតិកា យេន ភក្កវា
 តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្កមីត្វា អប្បេកច្ចេ ភក្កវន្តំ អភិវា-
 ទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ អប្បេកច្ចេ ភក្កវតា សទ្ធិ
 សម្មោទីសុ សម្មោទនីយំ កថំ សារាណីយំ វីតិសារេត្វា
 ឯកមន្តំ និសីទីសុ អប្បេកច្ចេ យេន ភក្កវា តេនញ្ញ-
 សិម្បណាមេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ អប្បេកច្ចេ ភក្កវ-
 តោ សន្តិកេ ឆាមកោត្តំ សារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ

ចូឡយមកវគ្គ សាលេយ្យកស្វត្រ ពុទ្ធកុណកថា

នៃទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវចតុរារិយសច្ចធម៌ លែង
 វិលត្រឡប់មកកាន់ភពថ្មីទៀត ព្រះអង្គ ទ្រង់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយ
 ប្រាជ្ញា ចំពោះព្រះអង្គឯង នូវលោកនេះព្រមទាំងទេវលោក មារលោក
 ព្រហ្មលោក នូវពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំង
 មនុស្សជាសម្បត្តិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ហើយទ្រង់ប្រកាស ព្រះ
 អង្គ ទ្រង់សំដែងធម៌មានពីរោះបទដើម មានពីរោះបទកណ្តាល មាន
 ពីរោះបទចុង ប្រកាសនូវព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រមទាំងអត្តនិងព្យញ្ជនៈ
 ដ៏ពេញបរិបូណ៌បរិសុទ្ធទាំងអស់ ក៏ដំណើរដែលបានឃើញនូវព្រះអរហន្ត
 ទាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងហ្នឹង ជាការប្រពៃពេក ។ គ្រានោះ
 ពួកព្រាហ្មណ៍ និងគហបតីអ្នកស្រុកសាលគ្រាម នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះ
 មានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ពួកខ្លះថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
 ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់ សំណេះសំ-
 ណាលជាមួយនឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យ ដែលគួររីករាយ
 និងពាក្យដែលគួររលឹកហើយ ទើបអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះអង្គុយ
 ក្នុងទីដ៏សមគួរ ប្រណាម្យអញ្ជូលីឆ្ពោះទៅព្រះមានព្រះភាគ ពួកខ្លះប្រ-
 កាស នូវនាមនិងគោត្រក្នុងទីជិតព្រះមានព្រះភាគ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អប្បេកកថេ តុណ្ហាភូតា ឯកមន្តំ ជិសីទីសុ ។
ឯកមន្តំ ជិសិទ្ធា ខោ សាលេយ្យកា ព្រាហ្មណា-
កហាបតិកា ភកវន្តំ ឯតទវោច្ចំ កោ នុ ខោ
កោ កោតម ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនមិទេ-
កកថេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អទាយំ
ទុក្ខតី វិនិទាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ កោ បន កោ
កោតម ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនមិទេកកថេ
សត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុកតី សក្កំ
លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ អធម្មចរិយា វិសមចរិយាហេតុ
ខោ កហាបតយោ វាមិទេកកថេ សត្តា កាយស្ស
ភេទា បរម្មរណា អទាយំ ទុក្ខតី វិនិទាតំ និរយំ
ឧបបជ្ជន្តិ ធម្មចរិយា សមចរិយាហេតុ ខោ កហាប-
តយោ វាមិទេកកថេ សត្តា កាយស្ស ភេទា
បរម្មរណា សុកតី សក្កំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ពួកខ្លះអង្គុយស្ងៀម ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ កាលព្រាហ្មណ៍និងគហបតី
អ្នកស្រុកសាលៈ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលសួរពាក្យ
នេះនឹងព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ហេតុដូចម្តេច
បច្ច័យដូចម្តេច បានជាសត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ទម្ងាយរាង
កាយខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ ទៅកើតក្នុងអបាយ (ទីមិនមានសេចក្តី
ចម្រើនគឺតិរច្ឆានកំណើត) ទុគ្គតិ (ដំណើរដែលផ្អែកនឹងទុក្ខគឺអសុរកាយ)
វិនិបាត (ទីសម្រាប់ទម្លាក់នូវបុគ្គលធ្វើអំពើអាក្រក់គឺប្រេតវិស័យ) និរយៈ
(ទីមិនមានសេចក្តីសប្បាយគឺនរក) បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ហេតុដូច
ម្តេច បច្ច័យដូចម្តេច បានជាសត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ទម្ងាយ
រាងកាយខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ ទៅកើតក្នុងមនុស្ស សុគតិ សួគ៌
ទេវលោក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ
សត្វទាំងឡាយពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ទម្ងាយរាងកាយខាងមុខបន្ទាប់អំពី
មរណៈ ទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ព្រោះហេតុតែកិរិយា
ប្រព្រឹត្តមិនស្មើ ពោលគឺមិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌ យ៉ាងនេះ ឯង ម្ចាស់គហ-
បតីទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ទម្ងាយរាងកាយ
ខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ ទៅកើតក្នុងលោក គឺមនុស្ស សុគតិ ឋានសួគ៌
ព្រោះហេតុតែកិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌យ៉ាងនេះឯង ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស សាលេយ្យកសុត្តេ ទស អកុសលកម្មបថា

ន ខោ មយំ ឥមស្ស កោតោ កោតមស្ស សង្ខត្តេន
 កាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 អាជាធាម សាធុ ជោ ភវំ កោតមោ តថា ធម្មំ
 ទេសេតុ យថា មយំ ឥមស្ស កោតោ កោតមស្ស
 សង្ខត្តេន កាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស
 វិត្តារេន អត្ថំ អាជានេយ្យាមាតិ ។ តេនហិ ក-
 ហាបតយោ សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ កា-
 សិស្សាមីតិ ។ ឃំ កោតិ ខោ សាលេយ្យកា
 ព្រាហ្មណាតហាបតិកា ភកវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។

[១២៤] ភកវា ឯតទរោថ តិវិធំ ខោ កហាប-
 តយោ កាយេន អធម្មចរិយា វិសមចរិយា ហោតិ
 ចតុត្ថិធំ វាចាយ អធម្មចរិយា វិសមចរិយា ហោតិ
 តិវិធំ មនសា អធម្មចរិយា វិសមចរិយា ហោតិ ។
 កថញ្ច កហាបតយោ តិវិធំ កាយេន អធម្មចរិយា
 វិសមចរិយា ហោតិ ។ ឥធម កហាបតយោ ឯកច្ចោ

ចូឡយមកវគ្គ សាលេយ្យកស្មត្រ អកុសលកម្មបថ ១០

ព្រាហ្មណ៍និងគហបតី ក្រាបបង្គំទូលថា កាលបើព្រះគោតមដ៏ចម្រើននេះ
 សំដែងដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារហើយ យើងទាំង-
 ឡាយមិនអាចនឹងដឹងសេចក្តីដោយពិស្តារទៅបានទេ កាលបើព្រះគោតម
 ដ៏ចម្រើននេះ សំដែងដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារទេ តែ
 ថាយើងទាំងឡាយអាចនឹងដឹងសេចក្តីដោយពិស្តារទៅបាន ដោយប្រការ
 យ៉ាងណា សូមព្រះគោតមដ៏ចម្រើនទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សំដែងធម៌ដល់
 យើងខ្ញុំទាំងឡាយដោយប្រការយ៉ាងនោះឲ្យទាន ។ ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់
 គហបតីទាំងឡាយ បើដូច្នោះអ្នកទាំងឡាយចូរប្រុងស្តាប់ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
 ឲ្យល្អចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីអ្នកស្រុកសាលៈ
 ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១២២] ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ភាសិតនេះថា ម្ចាស់គហបតី
 ទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តមិនស្មើ ពោលគឺមិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ដោយ
 កាយមាន ៣ ប្រការ កិរិយាប្រព្រឹត្តមិនស្មើ ពោលគឺមិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌
 ដោយវាចាមាន ៤ ប្រការ កិរិយាប្រព្រឹត្តមិនស្មើ ពោលគឺមិនប្រព្រឹត្តតាម
 ធម៌ ដោយចិត្តមាន ៣ ប្រការ ។ ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្ត
 មិនស្មើ ពោលគឺមិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ដោយកាយមាន ៣ ប្រការ តើដូច
 ម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ចាណាតិចាតី ហោតិ លុទ្ធា^(១) លោហិតចាណី
 ហតប្បហតេ និវិដ្ឋោ អលង្គី^(២) អនយាបន្នោ សព្វ-
 ចាណភូតេសុ^(៣) ។ អទិន្នាទាយី ខោ បន ហោតិ
 យន្តំ បរស្ស បរិត្តបករណំ កាមកតំ វា អវញ្ញកតំ
 វា តំ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតា ហោតិ ។
 កាមេសុ មិច្ឆាចារី ខោ បន ហោតិ យា តា
 មាតុរក្ខិតា បិតុរក្ខិតា មាតាបិតុរក្ខិតា កាតុរក្ខិ-
 តា ភតិជិរក្ខិតា ញាតិរក្ខិតា សស្សាមិកា

១ ម. ឯត្តន្តរេ ទារុណាតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. អយំ បាហោ ន ទិស្សតិ ។
 ៣ ឱ. បាណភូតេសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ជាមនុស្សអាក្រក់ មានបាតដៃប្រឡាក់ដោយឈាម
 មានចិត្តបោះជាប់ក្នុងការសម្លាប់សត្វ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីអៀនខ្មាស
 មានចិត្តមិនអាសូរចំពោះពួកសត្វទាំងអស់ ។ មួយទៀត ជាអ្នកកាន់
 យកនូវវត្ថុដែលគេមិនបានឲ្យ ដូចជាគ្រឿងឧបករណ៍គឺសម្បត្តិរបស់បុគ្គល
 ដទៃណាដែលគេទុកក្នុងស្រុកក្តី ទុកក្នុងព្រៃក្តី ជាអ្នកកាន់យកគ្រឿង
 ឧបករណ៍ដែលគេមិនបានឲ្យនោះ ដោយចំណែកនៃចិត្តលួច ។ មួយ
 ទៀត ជាអ្នកប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ ដូចជាស្ត្រីទាំងឡាយណា
 គឺស្ត្រីដែលមាតារក្សា^(១) ដែលបិតារក្សា ដែលញាតិរក្សា ដែលបង
 ប្អូនប្រុសរក្សា ដែលបងប្អូនស្រីរក្សា ដែលញាតិរក្សា ដែលមានស្វាមី^(២)

១ ស្ត្រីដែលមានមាតារក្សានោះ បិតាលែងគ្នាឬស្លាប់បាត់ទៅ នៅសល់តែមាតាហើយ
 រក្សាទំនុកបម្រុង ដោយអាហារនិងសំពត់ស្លៀកដើម ។ ឯស្ត្រីដែលមានបិតារក្សា ក៏មាន
 សេចក្តីដូចគ្នា ។ ២ ស្ត្រីដែលមានស្វាមីនោះ កាលស្ត្រីនោះនៅក្នុងផ្ទះនៅឡើយ មានត្រកូល
 ស្មើគ្នានិយាយណាត់គ្នាថា បើខ្ញុំមានកូនប្រុស អ្នកមានកូនស្រី ។ នោះកុំឲ្យទៅត្រកូលដទៃ
 ត្រូវឲ្យមកកូនខ្ញុំ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស សាលេយ្យកសុត្តេ ទស អកុសលកម្មបថា

សបរិទណ្ណា អន្តមសោ មាលាកុឡបរិក្ខត្តាបិ តថា-
 រូទាសុ ចារិត្តំ អាបច្ឆិតា ហោតិ ។ ឯវំ ខោ
 កហាបតយោ តិវិធំ កាយេន អធម្មចរិយា វិសម-
 ចរិយា ហោតិ ។ កថញ្ច កហាបតយោ ចតុព្វិធំ
 វាចាយ អធម្មចរិយា វិសមចរិយា ហោតិ ។ ឥធន
 កហាបតយោ ឯកោច្ឆោ មុសាវាទី ហោតិ សកក្កតោ
 វា បរិសក្កតោ វា^(១) ញាតិមជ្ឈកតោ វា បូក-
 មជ្ឈកតោ វា វាជកុលមជ្ឈកតោ វា អភិទីតោ
 សក្កិ^(២) បុដ្ឋោ ឯហម្ភោ^(៣) បុរិស យំ ជាតាសិ
 តំ វេទហីតិ ។ សោ អដានំ វា អាហា^(៤)
 ជាតាមីតិ ដានំ វា អាហា ន ជាតាមីតិ អបស្សំ
 វា អាហា បស្សាមីតិ បស្សំ វា អាហា ន បស្សាមីតិ ។

១ ឱ. ម. សភាគតោ វា បរិសគតោ វា ។ ២ ឱ. ម. សក្កិ ។ ៣ ឱ. ម. ឯវំ តោ ។
 ៤ ម. សោ អាហា អដានំ វា អហំ ។

ចូឡយមកវគ្គ សាលេយ្យកស្រ្ត អកុសលកម្មបថ ១០

ដែលប្រកបដោយអាជ្ញា^(១) ដោយហោចទៅ សូម្បីតែស្រ្តីដែលបុរស
 បំពាក់កម្រងផ្កាឲ្យ^(២) ជាអ្នកដល់នូវការប្រព្រឹត្តកន្លង ក្នុងស្រ្តីទាំងឡាយ
 មានសភាពដូច្នោះ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តមិន
 ស្មើ ពោលគឺមិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ដោយកាយមាន ៣ ប្រការ យ៉ាង
 នេះឯង ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តមិនស្មើ ពោលគឺ
 មិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ដោយវាចាមាន ៤ ប្រការ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាល
 គហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកពោលពាក្យកុ-
 ហក ទោះបីបិតនៅក្នុងរោងក្តី បិតនៅក្នុងបរិស័ទក្តី បិតនៅក្នុងកណ្តាល
 ញាតិក្តី បិតនៅកណ្តាលសេនីក្តី បិតនៅកណ្តាលរាជត្រកូលក្តី គេ
 នាំទៅធ្វើជាសាក្សី ហើយសួរថា នៃបុរសដ៏ចម្រើន ចូរអ្នកមកនេះ
 បើអ្នកដឹងហេតុណា ចូរនិយាយហេតុនោះ ។ បុរសនោះ កាលមិនដឹង
 និយាយថា ខ្ញុំដឹង ឬកាលដឹង និយាយថា ខ្ញុំមិនដឹង កាលមិនឃើញ
 និយាយថា ខ្ញុំឃើញ ឬកាលឃើញ និយាយថា ខ្ញុំមិនឃើញ ។

១ ស្រ្តីដែលប្រកបដោយអាជ្ញានោះ គឺបានដល់ស្រ្តីដែលស្តេចដាក់អាជ្ញាចំពោះឈ្មោះ ឬចំ-
 ពោះផ្ទះ ឬចំពោះផ្ទះលំដាប់ បុរសណាហ៊ានប្រព្រឹត្តនឹងស្រ្តីឈ្មោះនេះ នឹងត្រូវពិន័យប៉ុណ្ណោះ ។
 ២ ស្រ្តីដែលបុរសបំពាក់កម្រងផ្កាឲ្យនោះ បានដល់ស្រ្តីដែលបុរសនីមួយបោះភ្នងផ្កាទៅលើស្រ្តី
 នោះ បើជាប់ ក៏កំណត់ថា ស្រ្តីនេះជាភរិយារបស់ខ្លួន ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសកិញ្ចិក្ខុ-
 ហេតុ វា សម្បជានមុសា កាសិតា ហោតិ ។
 បិសុណាវាចោ^(១) ខោ បន ហោតិ ឥតោ សុត្វា
 អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ អមុត្រ វា
 សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាតា អមុសំ ភេទាយ ឥតិ
 សមគ្គានំ វា ភេទេតា^(២) ភិញ្ញានំ វា អនុប្បយតា
 វត្តាវមោ វត្តវតោ វត្តនដ្ឋិ វត្តករណី វាចំ
 កាសិតា ហោតិ ។ ធរុសវាចោ ខោ បន ហោតិ
 យា សា វាចា អណ្ណាកា^(៣) កក្កសា បរកដុកា
 បរាភិសដ្ឋនី កោធសាមន្តា អសមាធិសំវត្តនិកា
 តថារូបី វាចំ កាសិតា ហោតិ ។ សម្បប្បលាបី ខោ
 បន ហោតិ អកាលវាទី អក្ខតវាទី អនត្តវាទី អ-
 ធម្មវាទី អវិទយវាទី អនិទានវតី វាចំ កាសិតា
 ហោតិ^(៤) អកាលេន អនបទេសំ អបរិយន្ត-
 វតី អត្តសញ្ញាតំ ។ ឯវំ ខោ កហាបតយោ

១ ឱ. ម. បិសុណាវាចោ ។ ២ ឱ. ភេត្តា ។ ម. ភេទកា ។ ៣ ម. គណ្ណកា ។
 ៤ ឱ. ម. ហោតីតិ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ជាអ្នកពោលពាក្យកុហកទាំងដឹងខ្លួន ព្រោះហេតុតែខ្លួនក្តី ព្រោះហេតុ
 អ្នកដទៃក្តី ព្រោះហេតុសំណូកគឺអាមិសៈបន្តិចបន្តួចក្តី ។ មួយទៀត
 ជាអ្នកពោលនូវពាក្យញុះញង់ គឺពួកពាក្យអំពីសំណាក់ជននេះហើយនាំទៅ
 ប្រាប់ជនឯណោះ ដើម្បីនឹងបំបែកជនទាំងនេះ ពួកពាក្យអំពីជនឯណោះ
 ហើយនាំយកមកប្រាប់ជននេះ ដើម្បីបំបែកជនឯណោះ ជាអ្នកបំបែក
 នូវពួកជនដែលព្រមព្រៀងគ្នាផង ជាអ្នកជម្រុលពួកជន ដែលបែកគ្នា
 ហើយផង ជាអ្នកត្រេកអរតែក្នុងពួក មានតម្រេកក្នុងពួក ជាអ្នករីករាយ
 តែក្នុងពួក ជាអ្នកពោលនូវវាចាដែលធ្វើឲ្យប្រកាន់ពួក ដូច្នោះឯង ។ មួយ
 ទៀត ជាអ្នកពោលពាក្យអាក្រក់ គឺវាចាណាទ្រគោះ ខ្មោះខ្មួររោល
 រាល ស្តាក់ដំណើរជនដទៃ ជាវាចាជិតនឹងសេចក្តីក្រោធ មិនប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសមាធិបាន ហើយជាអ្នកពោលនូវវាចា មានសភាពដូច្នោះ ។
 មួយវិញទៀត ជាអ្នកពោលនូវពាក្យមិនមានប្រយោជន៍ ពោលពាក្យ
 ខុសកាល ពោលនូវពាក្យមិនពិត ពោលពាក្យមិនមែនជាអត្ថ ពោល
 ពាក្យមិនមែនជាធម៌ ពោលពាក្យមិនមែនជាវិន័យ ពោលពាក្យដែលមិន
 គួរតាំងទុក ក្នុងហឫទ័យ ខុសកាល ប្រាសចាកគ្រឿងអាង ជាពាក្យ
 មិនមានទីបំផុត មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ

ចូឡយមកវគ្គស្ស សាលេយ្យកសុត្តេ ទស អកុសលកម្មបថា

ចតុត្ថិដំ វាចាយ អធម្មចរិយា វិសមចរិយា ហោតិ ។
 កថញ្ច កហាបតយោ តិវិដំ មនសា អធម្មចរិយា
 វិសមចរិយា ហោតិ ។ ឥធម កហាបតយោ ឯកច្ចោ
 អភិជ្ឈាលុ ហោតិ យន្តំ បរស្ស បរវិត្តបករណំ តំ
 អភិជ្ឈិតា^(១) ហោតិ អហោ វត យំ បរស្ស តំ
 មម អស្សាតិ ។ ព្យាបន្នចិត្តោ ខោ បន ហោតិ
 បទុដ្ឋមនសង្កហ្មោ^(២) ឥមេ សត្តា ហញ្ញន្តុ វា វជ្ឈន្តុ
 វា ឧច្ឆិជ្ឈន្តុ វា មា វា អហោសុន្តិ^(៣) ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ^(៤)
 ខោ បន ហោតិ វិបរិតទស្សនោ នត្តិ ទិន្នំ នត្តិ យិដ្ឋំ
 នត្តិ ហុតំ នត្តិ សុកដទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ
 វិចាភោ នត្តិ អយំ លោភោ នត្តិ បរោ លោភោ
 នត្តិ មាតា នត្តិ បិតា នត្តិ សត្តា ឱបចាតិកា
 សម្មាបដិបដ្ឋា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច
 លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា បវេទេន្តិតិ ។

១ ឱ. ម. អភិជ្ឈិតា ។ ២ ម. ទុដ្ឋមនសង្កហ្មោ ។ ៣ ឱ. ម. ឧច្ឆិជ្ឈន្តុ វា វិនស្សន្តុ
 វា មា វា អហោសុំ ឥតិ វាតិ ។ ៤ ឱ. មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។

ចូឡយមកវគ្គ សាលេយ្យកស្ត្រ អកុសលកម្មបថ ១០

កិរិយាប្រព្រឹត្តមិនស្មើ ពោលគឺមិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ដោយវាចា មាន
 ៤ ប្រការដូច្នោះឯង ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តមិនស្មើ
 ពោលគឺមិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ដោយចិត្តមាន ៣ ប្រការ តើដូចម្តេចខ្លះ ។
 ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ ច្រើនដោយ
 អភិជ្ឈា គយគន់នូវគ្រឿងឧបករណ៍ ដែលជាសម្បត្តិនៃបុគ្គលដទៃ ដោយ
 គិតថា ឱហ្ន៎ គ្រឿងឧបករណ៍ដែលជាសម្បត្តិនៃបុគ្គលដទៃណា គ្រឿង
 ឧបករណ៍នោះ គប្បីបានមកអាត្មាអញ ។ មួយទៀត ជាអ្នកមាន
 ចិត្តព្យាបាទ មានតម្រិះក្នុងចិត្ត ដែលទោសប្រទូស្តហើយថា សត្វទាំង-
 ឡាយចូរលំបាកខ្លះ ចូរស្លាប់ចុះ ចូរវិនាសសាបសូន្យទៅខ្លះ ដែលថា
 មិនវិនាសកុំឲ្យមានឡើយ ។ មួយវិញទៀត ជាអ្នកមានគំនិតយល់
 ខុស ឃើញនូវសេចក្តីវិបរិតថា ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយមិនមានផល
 ការបូជាធំមិនមានផល ការបូជាតូចក៏មិនមានផល ផលវិបាកនៃកុស-
 លាកុសលកម្ម ដៃសត្វធ្វើល្អនិងអាក្រក់ មិនមាន លោកនេះមិន
 មាន លោកខាងមុខមិនមាន មាតាមិនមានគុណ បិតាមិនមានគុណ
 សត្វទាំងឡាយជាឱបបាតិកៈ មិនមាន ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ក្នុងលោក
 ជាអ្នកព្រមព្រៀងគ្នា ប្រតិបត្តិដោយត្រឹមត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយ
 ខ្លួនឯង នូវលោកនេះនិងលោកខាងមុខ ហើយសំដែង ក៏មិនមាន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯវំ ខោ កហាបតយោ តិវិដំ មនសា អធម្មចរិយា
 វិសមចរិយា ហោតិ ។ ឯវំ អធម្មចរិយាវិសមចរិយា-
 ហោតុ ខោ កហាបតយោ ឯវមិដេកក្ខេ វេសត្តា
 កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អចាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតំ
 និរយំ ឧបបន្តន្តិ ។

[១២៥] តិវិដំ ខោ កហាបតយោ កាយេន
 ធម្មចរិយា សមចរិយា ហោតិ ។ ចតុត្វិដំ វាចាយ
 ធម្មចរិយា សមចរិយា ហោតិ ។ តិវិដំ មនសា
 ធម្មចរិយា សមចរិយា ហោតិ ។ កថញ្ច កហាប-
 តយោ តិវិដំ កាយេន ធម្មចរិយា សមចរិយា
 ហោតិ ។ ឥធម កហាបតយោ ឯកក្ខេ ចារណាតិ-
 ចាតំ បហាយ ចារណាតិចាតា បដិវិរតោ ហោតិ
 និហិតទណ្ណោ និហិតសត្តោ លដ្ឋិ ទយាបន្នោ
 សព្វចារណាភូតហិតានុកម្មី វិហារតិ ។ អទិដ្ឋាទានំ
 បហាយ អទិដ្ឋាទាណា បដិវិរតោ ហោតិ យន្តំ
 បរស្ស បរិវត្តបករណំ កាមកតំ វា អរញ្ញកតំ វា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តមិនស្មើ ពោលគឺមិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌ដោយចិត្ត មាន ៣ ប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ ចូលទៅកាន់អបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក យ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុតែកិរិយាប្រព្រឹត្តមិនស្មើ ពោលគឺមិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌ យ៉ាងនេះឯង ។

[១២៥] ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ដោយកាយ មាន ៣ ប្រការ ។ កិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ដោយវាចា មាន ៤ ប្រការ ។ កិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ដោយចិត្ត មាន ៣ ប្រការ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ដោយកាយ មាន ៣ ប្រការ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ លះបង់បាណាតិបាត រៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត ជាអ្នកដាក់ចុះនូវអាជ្ញា ដាក់ចុះនូវសស្ត្រារុធ ប្រកបដោយសេចក្តីខ្មាស ដល់នូវមេត្តាចិត្ត ជាអ្នកអនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ ចំពោះពួកសត្វទាំងអស់ ។ ជាអ្នកលះបង់នូវអទិន្នាទាន រៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ដូចជាគ្រឿងឧបករណ៍គឺសម្បត្តិនៃបុគ្គលណា ដែលគេទុកក្នុងស្រុកក្តី ទុកក្នុងព្រៃក្តី

ចូឡយមកវគ្គស្ស សាលេយ្យកសុត្តេ ទស កុសលកម្មបថា

ន តំ អទិន្នំ^(១) ថេយ្យសដ្ឋានំ អាណតា ហោតិ ។ កា-
 មេសុ មិច្ឆាចារំ បហាយ កាមេសុ មិច្ឆាចារា បដិវរតោ
 ហោតិ យា តា មាតុរក្ខិតា បិតុរក្ខិតា មាតាបិតុ-
 រក្ខិតា ភាតុរក្ខិតា ភតិជិរក្ខិតា ញាតិរក្ខិតា សស្សា-
 មិកា សបរិទណ្ណា អន្តមសោ មាលាកុដ្ឋបរិក្ខិតាបិ
 តថារូចាសុ ន ចារិត្តំ អាបដ្ឋិតា ហោតិ ។ ឯវំ ខោ
 កហាបតយោ តិវិធំ កាយេន ធម្មចរិយា សមចរិ-
 យា ហោតិ ។ កថញ្ច កហាបតយោ ចតុត្ធិធំ វាចាយ
 ធម្មចរិយា សមចរិយា ហោតិ ។ ឥធិ កហាបតយោ
 ឯកច្ចោ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវរតោ
 ហោតិ សកក្កតោ វា បរិសក្កតោ វា ញាតិមជ្ឈក-
 តោ វា បូកមជ្ឈកតោ វា រាជកុលមជ្ឈកតោ វា
 អភិជីតោ សក្ខិ បុដ្ឋោ ឯហម្ពោ បុរិស យំ
 ជាតាសិ តំ វេទបីតិ ។ សោ អដានំ វា អាហ
 ន ជាតាមីតិ ដានំ វា អាហ ជាតាមីតិ អបស្សំ

១ ឱ. ម. តំ នាទិន្នំ ។

ចូឡយមកវគ្គ សាលេយ្យកស្រិត កុសលកម្មបថ ១០

ក៏ជាអ្នកមិនកាន់យកនូវវត្ថុ ដែលគេមិនបានឲ្យនោះ ដោយចំណែកនៃ
 ចិត្តលួចឡើយ ។ ជាអ្នកលះបង់នូវការមេសុមិច្ឆាចារ រៀរស្រឡះចាក
 ការមេសុមិច្ឆាចារ ទោះបីស្រ្តីណា ដែលមាតារក្សា បិតារក្សា មាតា-
 បិតារក្សា បងប្អូនប្រុសរក្សា បងប្អូនស្រ្តីរក្សា ញាតិរក្សា មានស្វាមី
 ប្រកបដោយអាជ្ញា ដោយហោចទៅសូម្បីស្រ្តី ដែលបុរសបំពាក់កម្រងផ្កា
 ឲ្យ ក៏ជាអ្នកមិនដល់នូវការប្រព្រឹត្តកន្លង ក្នុងស្រ្តីទាំងឡាយ មានសភាព
 ដូច្នោះឡើយ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺ
 ប្រព្រឹត្តតាមធម៌ដោយកាយ មាន ៣ ប្រការដូច្នោះឯង ។ ម្នាលគហបតី
 ទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ដោយវាចា មាន
 ៤ ប្រការ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុង
 លោកនេះ លះបង់នូវមុសាវាទ រៀរស្រឡះចាកមុសាវាទ ទោះបីបិតនៅ
 ក្នុងរោងក្តី បិតនៅក្នុងបរិស័ទក្តី បិតនៅកណ្តាលញាតិក្តី បិតនៅ
 កណ្តាលសេនីយក្តី បិតនៅកណ្តាលរាជត្រកូលក្តី គេនាំទៅធ្វើជាសាក្សី
 ហើយសួរថា នៃបុរសដ៏ចម្រើន ចូរអ្នកមកនេះ បើអ្នកដឹងហេតុណា ចូរ
 និយាយប្រាប់ហេតុនោះដូច្នោះក្តី ។ បុរសនោះ កាលមិនដឹង និយាយ
 ថា ខ្ញុំមិនដឹង ឬកាលដឹង ក៏និយាយថា ខ្ញុំដឹង កាលមិនឃើញ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

វា អាហា ន បស្សាមីតិ បស្សំ វា អាហា បស្សាមីតិ ។
 ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសកិញ្ចិក្ខុហេតុ
 វា ន សម្បជានមុសា កាសិកា ហោតិ ។ បិសុ-
 ណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ
 ហោតិ ឥតោ សុត្វា ន អមុត្រិ អក្ខាតា ឥមេសំ
 ភេទាយ អមុត្រិ វា សុត្វា ន ឥមេសំ អក្ខាតា
 អមុសំ ភេទាយ ឥតិ ភិណ្ណានំ វា សន្ធាតា សហិ-
 តានំ វា អនុប្បទាតា សមក្ការាមោ សមក្ករតោ
 សមក្កនដ្ឋិ សមក្កករណី វាចំ កាសិកា ហោតិ ។
 ធរុសំ វាចំ បហាយ ធរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ
 ហោតិ យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេម-
 ដីយា ហទយដ្ឋំមា ចោរី ពហុជនកក្កា ពហុជនម-
 ធាចា តថារូបី វាចំ កាសិកា ហោតិ ។ សម្បប្ប-
 លាបំ បហាយ សម្បប្បលាចា បដិវិរតោ ហោតិ
 កាលវាទី ភូតវាទី អត្តវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

និយាយថា ខ្ញុំមិនឃើញ ឬកាលឃើញ ក៏និយាយថា ខ្ញុំឃើញ ។
 ជាអ្នកមិនពោល នូវពាក្យកុហកទាំងដឹងខ្លួនដូច្នោះ ព្រោះហេតុខ្លួនក្តី
 ព្រោះហេតុអ្នកដទៃក្តី ព្រោះហេតុតែសំណូក គឺអាមិសៈបន្តិចបន្តួចក្តី ។
 មួយវិញទៀត ជាអ្នកលះបង់នូវបិសុណាវាចា វៀរស្រឡះចាកបិសុណា-
 វាចា គឺពួកពាក្យអំពីជននេះ ហើយមិននាំទៅប្រាប់ជនឯណោះ ដើម្បី
 នឹងបំបែកជនទាំងនេះផង ពួកពាក្យអំពីជនឯណោះហើយ មិននាំមក
 ប្រាប់ជនទាំងនេះ ដើម្បីនឹងបំបែកជនឯណោះផង ជាអ្នកផ្សះផ្សារនូវពួកជន
 ដែលបែកគ្នាផង ជាអ្នកទំនុកបម្រុងនូវពួកជន ដែលព្រមព្រៀងគ្នាស្រាប់
 ហើយផង ជាអ្នកត្រេកអរតែក្នុងសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ជាអ្នកមានតម្រេក
 តែក្នុងសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ជាអ្នករីករាយក្នុងសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ពោល
 នូវវាចាដែលធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីព្រមព្រៀង ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ជាអ្នកលះ
 បង់នូវផុសវាចា វៀរស្រឡះចាកផុសវាចា គឺវាចាណាមិនមានទោស
 ជាសុខដល់ត្រចៀក គួរឲ្យកើតសេចក្តីស្រឡាញ់ ចូលទៅកាន់ហឫទ័យ
 ជាវាចាអ្នកបូរី ជាទីស្រឡាញ់ដល់ជនច្រើន ជាទីពេញចិត្តដល់ជនច្រើន
 ជាអ្នកពោលនូវវាចាមានសភាពដូច្នោះ ។ ជាអ្នកលះបង់នូវសម្មប្បលាបៈ
 វៀរស្រឡះចាកសម្មប្បលាបៈ ពោលពាក្យត្រូវតាមកាល ពោលពាក្យពិត
 ពោលពាក្យដែលជាអត្ថ ពោលពាក្យដែលជាធម៌ ពោលពាក្យជាវិន័យ

ចូឡយមកវគ្គស្ស សាលេយ្យកសុត្តេ ទស កុសលកម្មបថា

ជិដានវតី វាចំ ភាសិតា ហោតិ^(១) កាលេន សាបទេសំ
 បរិយន្តវតី អត្តសញ្ញាតំ ។ ឯវំ ខោ កហាបតយោ ចត្ត-
 ត្វិដំ វាចាយ ធម្មចរិយា សមចរិយា ហោតិ ។ កថញ្ច
 កហាបតយោ តិវិដំ មនសា ធម្មាចរិយា សមចរិយា
 ហោតិ ។ ឥធិ កហាបតយោ ឯកទ្វោ អនកិជ្ឈាលុ
 ហោតិ យន្តំ បរស្ស បរិវត្តបករណំ តំ នាកិជ្ឈិតា^(២)
 ហោតិ អហោ វត យំ បរស្ស តំ មម អស្សាតិ ។
 អព្យាបន្នចិត្តោ ខោ បន ហោតិ អប្បទុដ្ឋមនស្ក្ក-
 យ្យោ ឥមេ សត្តា អវេរា អព្យាបន្ន្យា អនីយា សុទ្ធី
 អត្តានំ បរិហារន្ត្រិតិ ។ សម្មាទិដ្ឋិកោ^(៣) ខោ បន
 ហោតិ អរិបរិវតទស្សនោ អត្តិ ទិដ្ឋំ អត្តិ យិដ្ឋំ
 អត្តិ ហុតំ អត្តិ សុកដទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ
 វិចាកោ អត្តិ អយំ លោកោ អត្តិ បរោ លោ-
 កោ អត្តិ មាតា អត្តិ បិតា អត្តិ សត្តា ឱប-
 ចាតិកា អត្តិ លោកេ សមណាព្រាហ្មណា សម្មត្តតា

១ ឱ. ម. ហោតីតិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. នាកិជ្ឈិតា ។ ៣ ឱ. សម្មាទិដ្ឋិ ។

ចូឡយមកវគ្គ សាលេយ្យកស្មត្រ កុសលកម្មបថ ១០

ពោលពាក្យដែលគួរឲ្យតាំងទុក ក្នុងហឫទ័យ ត្រូវតាមកាល ប្រកប
ដោយគ្រឿងអាង ជាវាចាមានទីបំផុត ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ។ ម្នាល
គហបតីទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ដោយ
វាចា មាន ៤ ប្រការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ កិរិយាប្រ-
ព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ដោយចិត្ត មាន ៣ ប្រការដូចម្តេចខ្លះ ។
ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ មិនច្រើនដោយ
អភិជ្ឈា គ្រឿងឧបករណ៍ដែលជាសម្បត្តិ នៃបុគ្គលដទៃណា ក៏មិនគយ
គន់នូវគ្រឿងឧបករណ៍នោះថា ឱហ្ន៎ គ្រឿងឧបករណ៍ដែលជាសម្បត្តិនៃ
បុគ្គលដទៃណា គ្រឿងឧបករណ៍នោះ គប្បីបានមកអាត្មាអញ ដូច្នោះ
ឡើយ ។ មួយទៀត ជាអ្នកមានចិត្តមិនព្យាបាទ មានតម្រិះក្នុងចិត្តដែល
ទោសមិនប្រទូស្តហើយថា សត្វទាំងឡាយនេះចូរកុំមានពៀរ កុំមាន
ព្យាបាទ កុំមានទុក្ខ រក្សាខ្លួនឲ្យបានសេចក្តីសុខចុះ ។ មួយវិញទៀតជា
អ្នកមានគំនិតយល់ត្រូវ ឃើញនូវសេចក្តីមិនវិបតិថា ទានដែលបុគ្គលឲ្យ
ហើយមានផល ការបូជាធំមានផល ការបូជាតូចមានផល ផលវិបាកនៃ
កុសលាកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើល្អនិងធ្វើអាក្រក់មាន លោកនេះមាន
លោកខាងមុខមាន មាតាមានគុណ បិតាមានគុណ សត្វដែលជាឱប-
បាតិកៈកំណើតមាន ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ក្នុងលោក ជាអ្នកព្រមព្រៀង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សម្មាបដិបដ្ឋា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ
 សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា បវេទេន្តីតិ ។ ឯវំ ខោ
 កហាបតយោ តិវិចំ មនសា ធម្មចរិយា សមចរិយា
 ហោតិ ។ ឯវំ ធម្មចរិយាសមចរិយាហោតុ ខោ ក-
 ហាបតយោ ឯវមិទេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា
 បម្មរណា សុគតី សក្កំ លោកំ ឧបបដ្ឋន្តិ ។

[១២៦] អាគង្កេយ្យ ចេ កហាបតយោ ធម្មចារី
 សមចារី អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បម្មរណា
 ខត្តិយមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបដ្ឋេយ្យន្តិ ហានំ
 ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ កាយស្ស ភេទា បម្ម-
 រណា ខត្តិយមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបដ្ឋេយ្យ
 តំ កិស្ស ហោតុ តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី ។
 អាគង្កេយ្យ ចេ កហាបតយោ ធម្មចារី សមចារី អហោ
 វតាហំ កាយស្ស ភេទា បម្មរណា ព្រហ្មណាមហា-
 សាលានំ ។ បេ ។ កហាបតិមហាសាលានំ សហព្យតំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ប្រតិបត្តិដោយត្រឹមត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាចំពោះខ្លួនឯង នូវ
 លោកនេះ និងលោកខាងមុខហើយប្រកាសក៏មាន ។ ម្នាលគហបតីទាំង
 ឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ដោយចិត្ត មាន
 ៣ ប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយ
 ពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ បែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ
 ចូលទៅកាន់សុគតិ សួគ៌ ទេវលោក យ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុតែកិរិយា
 ប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ យ៉ាងនេះឯង ។

[១២៦] ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺ
 ប្រព្រឹត្តតាមធម៌ បើប្រាថ្នាថា ឱ ខ្លួនអាត្មាអញ លុះទម្ងាយរាងកាយខាង
 មុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ សូមឲ្យបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកខត្តិយមហាសាល
 ការណ៍ដែលបុគ្គលប្រាថ្នាបែបនេះក៏នឹងបានសម្រេច ព្រោះថាបុគ្គលនោះ
 លុះទម្ងាយរាងកាយខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ ក៏បានទៅកើតជាមួយនឹង
 ពួកខត្តិយមហាសាលមែន សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុដូចម្តេច ព្រោះហេតុ
 ថា បុគ្គលនោះជាអ្នកប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ។ ម្នាលគហ-
 បតីទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ បើប្រាថ្នា
 ថា ឱ ខ្លួនអាត្មាអញ លុះទម្ងាយរាងកាយខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ សូម
 ឲ្យបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកព្រាហ្មណមហាសាល ។ បេ ។ កើតជាមួយ

ចូឡយមកវគ្គស្ស សាលេយ្យកសុត្តេ ធម្មចរិយាសមចរិយាផលំ

ឧបបន្លេយ្យន្តិ ហានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ
 កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា កហាបតិមហាសាលានំ
 សហព្យតំ ឧបបន្លេយ្យ តំ កិស្ស ហេតុ តថា ហិ
 សោ ធម្មចារី សមចារី ។ អាកង្ខេយ្យ ចេ កហា-
 បតយោ ធម្មចារី សមចារី អហោ វតាហំ កាយស្ស
 ភេទា បរម្មរណា ចាតុម្មហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ
 ឧបបន្លេយ្យន្តិ ហានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ
 កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា ចាតុម្មហារាជិកានំ ទេវានំ
 សហព្យតំ ឧបបន្លេយ្យ តំ កិស្ស ហេតុ តថា ហិ
 សោ ធម្មចារី សមចារី ។ អាកង្ខេយ្យ ចេ កហាប-
 តយោ ធម្មចារី សមចារី អហោ វតាហំ កាយស្ស
 ភេទា បរម្មរណា តាវត្តីសានំ ទេវានំ សហព្យតំ
 ។ បេ ។ យាមានំ ទេវានំ... តុសិតានំ ទេវានំ... និម្មា-
 នតីនំ ទេវានំ... បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ... ព្រហ្មកា-

ចូឡយមកវគ្គ សាលេយ្យកសូត្រ ផលនៃកិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌

នឹងគហបតីមហាសាល ការណ៍ដែលបុគ្គលប្រាថ្នាបែបនេះ ក៏នឹងបាន
សម្រេច ព្រោះថាបុគ្គលនោះ លុះទម្លាយរាងកាយខាងមុខបន្ទាប់អំពីម-
រណៈ ក៏បានទៅកើតជាមួយនឹងពួកគហបតីមហាសាលមែន សេចក្តីនោះ
ព្រោះហេតុដូចម្តេច ព្រោះហេតុថា បុគ្គលនោះជាអ្នកប្រព្រឹត្តស្មើ ពោល
គឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តស្មើ ពោល
គឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ បើប្រាថ្នាថា ឱ ខ្លួនអាត្មាអញ លុះទម្លាយរាងកាយ
ខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ សូមឲ្យបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ក្នុង
ជាន់ចាតុម្មហារាជិកា ការណ៍ដែលបុគ្គលប្រាថ្នាបែបនេះក៏នឹងបានសម្រេច
ព្រោះថាបុគ្គលនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ ក៏
បានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ក្នុងជាន់ចាតុម្មហារាជិកាមែន សេចក្តី
នោះ ព្រោះហេតុដូចម្តេច ព្រោះហេតុថា បុគ្គលនោះជាអ្នកប្រព្រឹត្តស្មើ
ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តស្មើ
ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ បើប្រាថ្នាថា ឱ ខ្លួនអាត្មាអញ លុះទម្លាយរាង
កាយខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ សូមឲ្យបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតា
ក្នុងជាន់តាវត្តិជ័រ ។ បេ ។ ពួកទេវតាជាន់យាមៈ... ពួកទេវតាជាន់តុសិត...
ពួកទេវតាជាន់និម្មានរតី... ពួកទេវតាជាន់បរនិម្មិតវសវត្តី... ពួកទេវតាជាន់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

យិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបន្នេយ្យន្តិ ហានំ
 ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ
 ឧបបន្នេយ្យ តំ កិស្ស ហេតុ តថា ហិ សោ
 ធម្មចារី សមចារី ។ អាគន្នេយ្យ ចេ កហាបតយោ
 ធម្មចារី សមចារី អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា អាកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបន្នេយ្យន្តិ
 ហានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា អាកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបន្នេយ្យ
 តំ កិស្ស ហេតុ តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី ។
 អាគន្នេយ្យ ចេ កហាបតយោ ធម្មចារី សមចារី
 អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា បរិត្តាកានំ
 ទេវានំ ។ បេ ។ អប្បមាណាកានំ ទេវានំ... អា-
 ភស្សរានំ ទេវានំ... បរិត្តសុកានំ ទេវានំ... អប្ប-
 មាណាសុកានំ ទេវានំ... សុភកិណ្ណាកានំ ទេវានំ...
 វេហប្បលានំ ទេវានំ... អវិហានំ ទេវានំ... អតប្បានំ
 ទេវានំ... សុទស្សានំ ទេវានំ... សុទស្សីនំ ទេវានំ...

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ព្រហ្មកាយិកា ការណ៍ដែលបុគ្គលប្រាថ្នាបែបនេះ ក៏នឹងបានសម្រេច
 ព្រោះថា បុគ្គលនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ
 ក៏បានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់ព្រហ្មកាយិកាមែន សេចក្តីនោះ
 ព្រោះហេតុដូចម្តេច ព្រោះហេតុថា បុគ្គលនោះជាអ្នកប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺ
 ប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តស្មើ ពោល
 គឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ បើប្រាថ្នាថា ឱ ខ្លួនអាត្មាអញ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ
 ខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ សូមឲ្យបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់
 អាកា ការណ៍ដែលបុគ្គលប្រាថ្នាបែបនេះ ក៏នឹងបានសម្រេច ព្រោះ
 ថាបុគ្គលនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខ បន្ទាប់អំពីមរណៈ ក៏បាន
 ទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់អាកាមែន សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុ
 ដូចម្តេច ព្រោះហេតុថា បុគ្គលនោះជាអ្នកប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្ត
 តាមធម៌ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺ
 ប្រព្រឹត្តតាមធម៌ បើប្រាថ្នាថា ឱ ខ្លួនអាត្មាអញ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ
 ខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ សូមឲ្យបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់
 បរិត្តាកា ។ បេ ។ នឹងពួកទេវតាជាន់អប្សរមាណាកា... ពួកទេវតាជាន់អា-
 ភស្សរា... ពួកទេវតាជាន់បរិត្តសុភា... ពួកទេវតាជាន់អប្សរមាណាសុភា...
 ពួកទេវតាជាន់សុភកិណ្ណាកា... ពួកទេវតាជាន់វេហប្បលា... ពួកទេវតា
 ជាន់អរិហា... ពួកទេវតាជាន់អតប្បា... ពួកទេវតាជាន់សុទស្សា... ពួក

ចូឡយមកវគ្គស្ស សាលេយ្យកសុត្តេ ធម្មចរិយាសមចរិយាផលំ

អកតិដ្ឋកានំ ទេវានំ^(១)... អាកាសានញ្ចាយតន្ត្របកានំ
 ទេវានំ... វិញ្ញាណញ្ចាយតន្ត្របកានំ ទេវានំ... អាកិញ្ច-
 ញ្ចាយតន្ត្របកានំ ទេវានំ... នេវសញ្ញាណសញ្ញាយ-
 តន្ត្របកានំ ទេវានំ... សហព្យតំ ឧបបន្នេយ្យន្តិ
 ហានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតន្ត្របកានំ ទេវានំ
 សហព្យតំ ឧបបន្នេយ្យ តំ កិស្ស ហេតុ តថា
 ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី ។ អាកន្នេយ្យ ចេ
 តហាបតយោ ធម្មចារី សមចារី អហោ វតាហំ
 អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ
 ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារេយ្យន្តិ ហានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ
 អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ
 ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារេយ្យ តំ កិស្ស ហេតុ តថា ហិ សោ
 ធម្មចារី សមចារី^(២) ។

១ ឱ. ម. អកតិដ្ឋានំ ។ ២ ឱ. ម. សមចារីតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ សាលេយ្យកស្រត ផលនៃកិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌

ទេវតាជាន់សុទ្ធស្សី... ពួកទេវតាជាន់អកនិដ្ឋកា... ពួកទេវតាដែល
 កើតក្នុងអាកាសានញាយតនៈ... ពួកទេវតាដែលកើតក្នុងវិញ្ញាណញាយ-
 តនៈ... ពួកទេវតាដែលកើតក្នុងជាន់អាកិញ្ញញាយតនៈ... និងពួកទេវតា
 ដែលកើតក្នុងជាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ការណ៍ដែលបុគ្គលប្រាថ្នា
 បែបនេះ ក៏នឹងបានសម្រេច ព្រោះថាបុគ្គលនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ
 ខាងមុខបន្ទាប់អំពីមរណៈ ក៏បានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ដែលកើត
 ក្នុងជាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈមែន សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុដូចម្តេច
 ព្រោះហេតុថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ។
 ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តស្មើ ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌
 បើប្រាថ្នាថា ឱ ខ្លួនអាត្មាអញសូមឲ្យអស់អាសវៈទាំងឡាយ ហើយធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ សម្រេចនូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ
 ដោយប្រាជ្ញាចំពោះខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ការណ៍ដែលបុគ្គលប្រាថ្នា
 បែបនេះ ក៏នឹងបានសម្រេច ព្រោះថាបុគ្គលនោះ នឹងអស់អាសវៈទាំង-
 ឡាយ ហើយធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេចនូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិដែល
 មិនមានអាសវៈ ដោយប្រាជ្ញាចំពោះខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្នមែន សេចក្តី
 នោះព្រោះហេតុដូចម្តេច ព្រោះហេតុថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តស្មើ
 ពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១២៧] ឯវំ វុត្តេ សាលេយ្យកា ព្រាហ្មណាភហ-
 បតិកា ភកវន្តំ ឯតទោចំ អភិក្កន្តំ ភោ កោតម
 អភិក្កន្តំ ភោ កោតម សេយ្យថាបិ ភោ កោតម
 និក្កន្តិតំ វា ឧក្កដេយ្យ បដិច្ចន្តំ វា វិវេយ្យ មុឡស្ស
 វា មត្តំ អាចិក្ខេយ្យ អន្ធការេ វា តេលប្បដ្ឋោតំ
 ធារេយ្យ ចក្កមន្តោ រូចានិ ទក្ខន្តិតិ ឯវមេវ ភោតា
 កោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ
 ឯតេ មយំ ភវន្តំ កោតមំ សរណំ កច្ឆាម ធម្មញ្ច
 ភិក្កុសដ្ឋញ្ច ឧបាសកេ ធា ភវំ កោតមោ ធារេតុ
 អដ្ឋតក្កេ ចាណុបេតេ សរណាដ្ឋតេតិ ។

សាលេយ្យកសុត្តំ បឋមំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

[១២៧] កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកាយ៉ាង
 នេះហើយ ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតី អ្នកនៅក្នុងស្រុកសាលៈ បាន
 ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ភាសិត
 របស់ព្រះអង្គ ពីពោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ភាសិតរបស់
 ព្រះអង្គពីពោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ធម៌ដែលព្រះគោតម
 ដ៏ចម្រើនប្រកាសហើយ ដោយអនេកបរិយាយនេះឯង (ភ្លឺច្បាស់ណាស់)
 ដូចជាបុគ្គលផ្សាររបស់ដែលផ្តាច់ ឬដូចជាបុគ្គលបើកបង្ហាញនូវរបស់ដែល
 កំបាំង ពុំនោះដូចជាបុគ្គលប្រាប់ផ្លូវដល់មនុស្សវង្វេងទិស ពុំនោះសោត
 ដូចគេទ្រាលប្រទីបក្នុងទីងងឹត ដោយគិតថា មនុស្សដែលមានភ្នែក
 មើលឃើញរូបទាំងឡាយបាន យើងទាំងឡាយនេះ សូមដល់នូវព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើនផង នូវព្រះធម៌ផង នូវព្រះភិក្ខុសង្ឃផង ជាទីពឹង ទីរលឹក
 តាំងពីថ្ងៃនេះទៅ សូមព្រះគោតមដ៏ចម្រើនទ្រង់ជ្រាបនូវយើងខ្ញុំទាំងឡាយ
 ថាជាឧបាសក អ្នកដល់នូវទីពឹង ស្មើដោយជីវិត ។

ចប់ សាលេយ្យកសូត្រ ទី ១ ។

ទុតិយំ វេរញ្ចកសុត្តំ

[១២៨] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
សារត្តិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារា-
មេ ។ តេន ខោ បន សមយេន វេរញ្ចកា ព្រាហ្ម-
ណាតហាបតិកា សារត្តិយំ បដិវសន្តិ កេនចិទេវ
ករណីយេន ។ អស្សោសុំ ខោ វេរញ្ចកា ព្រាហ្ម-
ណាតហាបតិកា សមណោ ខលុ កោ កោតមោ
សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្វជិតោ សារត្តិយំ
វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ តំ
ខោ បន កវន្តំ កោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសន្នោ
អព្ពក្កតោ ឥតិបិ សោ ភក្កវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា
វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុតតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ
បុរិសទម្មសារថិ សត្តា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធា ភក្កវា
សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្វហ្មកំ
សស្សមណាព្រាហ្មណី បដិ សទេវមនុស្សំ សយំ

វេរញ្ចកសូត្រ ទី ២

[១២៨] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
ភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុង
សាវត្ថី ។ ក៏សម័យនោះឯង ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីអ្នកស្រុកវេរញ្ច
នៅអាស្រ័យក្នុងក្រុងសាវត្ថី ដោយកិច្ចនិមួយ ។ ពួកព្រាហ្មណ៍និង
គហបតី អ្នកស្រុកវេរញ្ច បានឮដំណឹងថា ព្រះសមណគោតម ជា
សក្យបុត្រ ចេញចាកសក្យត្រកូលទៅបួស ប្រថាប់នៅក្នុងវត្តជេតពន
របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ កិត្តិសព្ទដ៏ល្អ នៃព្រះគោ-
តមដ៏ចម្រើននោះ ល្បីឮខ្លួនខ្លាយយ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ
ព្រះអង្គជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ ជាព្រះ
សុគត ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក ព្រះអង្គប្រសើរបំផុត ព្រះអង្គជាសារថី
ទូន្មាននូវបុរស ព្រះអង្គជាសាស្តាចារ្យ នៃទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ
ជាព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ចែកនូវធម៌ទាំងពួង ព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹង បានធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញា ចំពោះព្រះអង្គ នូវលោកនេះ ព្រមទាំង
ទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក នូវពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណ-
ព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស ហើយប្រកាស

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា បវេទេតិ សោ ធម្មំ ទេសេតិ
អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យា-
ណំ សាត្តំ សព្វញ្ញំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធិ
ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ សាធុ ខោ បន តថាវចានំ
អរហតំ ទស្សនំ ហោតីតិ ។ អថខោ វេញ្ញកា
ព្រាហ្មណាគហបតិកា យេន ភកវា តេនុបសង្កមីសុ
ឧបសង្កមីត្វា អប្បេកច្ចេ ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ
និសីទីសុ អប្បេកច្ចេ ភកវតា សទ្ធិ សម្មោទីសុ
សម្មោទនីយំ កថំ សារាណីយំ វីតិសាវេត្វា ឯកមន្តំ
និសីទីសុ អប្បេកច្ចេ យេន ភកវា តេនញ្ញលិម្បណា-
មេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ អប្បេកច្ចេ ភកវតោ
សន្តិកេ ធាមកោត្តំ សាវេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ
អប្បេកច្ចេ តុណ្ណាក្ខតា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ
និសិដ្ឋា ខោ វេញ្ញកា ព្រាហ្មណាគហបតិកា ភកវន្តំ
ឯតទវោចំ កោ នុ ខោ កោ កោតម ហេតុ កោ
បច្ចយោ យេនមិទេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា
បម្មរណា អចាយំ ទុក្ខតី វិនិចាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋន្តិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ទ្រង់សំដែងធម៌ មានលំអបទដើម បទកណ្តាល បទចុង ព្រះអង្គប្រ-
 កាសនូវព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រមទាំងអត្តទាំងព្យញ្ជនៈ ដ៏បរិបូណ៌បរិសុទ្ធទាំង
 អស់ ក៏ដំណើរដែលបានច្នៃប្រទះនឹងព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មានសភាព
 យ៉ាងនេះ ជាការប្រពៃពេក ។ គ្រានោះឯង ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតី
 អ្នកស្រុកវេរញ្ញា នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់
 ហើយ ពួកខ្លះ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ
 ពួកខ្លះ គ្រាន់តែនិយាយពាក្យសំណេះសំណាល ទៅរកព្រះមានព្រះ
 ភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយនិងពាក្យដែលគួររលឹកហើយ ក៏
 អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះអង្គុយប្រណាម្យអញ្ជា ចំពោះព្រះមានព្រះ
 ភាគ ក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះ គ្រាន់តែប្រកាសនាមនិងគោត្រ ក្នុង
 សំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះអង្គុយនៅស្ងៀម
 ក្នុងទីដ៏សមគួរ លុះពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតី អ្នកស្រុកវេរញ្ញា អង្គុយ
 ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា
 បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យពួកសត្វ
 ខ្លះ ក្នុងលោកនេះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខ អំពីសេចក្តីស្លាប់
 ទៅកើត ក្នុងកំណើតសត្វតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក

ចូឡយមកវគ្គស្ស វេរញ្ចកសុត្តេ ទស អកុសលកម្មបថា

កោ បន កោ កោតម ហេតុ កោ បច្ចុយោ យេនមិដេ-
 កក្ខេ កក្ខេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បម្មរណា សុកតី សក្កំ
 លោកំ ឧបបដ្ឋន្តីតិ ។ អធម្មចរិយាវិសមចរិយាហេតុ
 ខោ កហាបតយោ ឯវមិដេកក្ខេ សត្តា កាយស្ស
 ភេទា បម្មរណា អចាយំ ទុក្ខតី វិនិចាតំ និរយំ ឧប-
 បដ្ឋន្តិ ធម្មចរិយាសមចរិយាហេតុ ខោ កហាបតយោ
 ឯវមិដេកក្ខេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បម្មរណា
 សុកតី សក្កំ លោកំ ឧបបដ្ឋន្តីតិ ។ ន ខោ មយំ
 ឥមស្ស កោតោ កោតមស្ស សង្ខត្តេន កាសិតសុស
 វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជាធាម
 សាធុ ខោ បន កវំ កោតមោ តថា ធម្មំ ទេសេតុ
 យថា មយំ ឥមស្ស កោតោ កោតមស្ស សង្ខត្តេន
 កាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 អាជានេយ្យាមាតិ ។ តេនហិ កហាបតយោ សុណាថ

ចូឡយមកវគ្គ វេរញ្ជកសូត្រ អកុសលកម្មបថ ១០

បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន មួយទៀត អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំ
 ឲ្យពួកសត្វក្នុងលោកនេះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់
 ទៅកើត ក្នុងសុគតិ ស្លគ៌ ទេវលោក ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់តបថា
 ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ ព្រោះហេតុតែការប្រព្រឹត្តមិនស្មើ គឺប្រព្រឹត្ត
 មិនត្រូវធម៌នុ៎ះឯង បានជាពួកសត្វខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ដល់បែកធ្លាយ
 រាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេត-
 វិស័យ អសុរកាយ នរក យ៉ាងនេះ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ ព្រោះហេតុ
 តែសេចក្តីប្រព្រឹត្តស្មើ គឺប្រព្រឹត្តត្រូវគន្លងធម៌ដែលនាំឲ្យពួកសត្វខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ទៅកើតក្នុង
 សុគតិ ស្លគ៌ ទេវលោក យ៉ាងនេះ ។ ធម៌នេះព្រះគោតមដ៏ចម្រើនបាន
 សំដែងដោយសេចក្តីបំព្រួញ មិនទាន់ចែករំលែកសេចក្តីដោយពិស្តារទេ
 យើងខ្ញុំមិនទាន់ដឹងសេចក្តីដោយពិស្តារឡើយ សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស
 ព្រះគោតមជាម្ចាស់សំដែងធម៌ ដែលព្រះគោតមជាម្ចាស់ សំដែងដោយ
 សេចក្តីសង្ខេប មិនទាន់ចែករំលែកសេចក្តីពិស្តារនៅឡើយនេះ ឲ្យ
 យើងខ្ញុំបានយល់សេចក្តីច្បាស់លាស់ ដោយពិស្តារឲ្យទាន ។ ម្នាល
 គហបតីទាំងឡាយ បើដូច្នោះ ចូរអ្នកទាំងឡាយប្រុងចាំស្តាប់ចុះ ចូរធ្វើ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សាធុកំ មនសិករោច កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវំ កោតិ
ខោ វេញកា ព្រាហ្មណាគហាបតិកា ភកវតោ
បច្ចុស្សោសុំ ។

[១២៩] ភកវា ឯតទរោច តិវិដំ ខោ គហាបតយោ
កាយេន អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ ចតុត្វិដំ វាចាយ
អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ តិវិដំ មនសា អធម្មចារី
វិសមចារី ហោតិ ។ កថញ្ច គហាបតយោ តិវិដំ
កាយេន អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ ។ ឥធន គហា-
បតយោ ឯកច្ចោ ចាណាតិចាតី ហោតិ លុទ្ធោ
លោហិតចាណី ហតប្បហតេ និវិដ្ឋោ អលដ្ឋិ អន-
យាបន្នោ^(១) សព្វប្បណាក្ខតេសុ ។ អទិដ្ឋាទាយី ខោ
មន ហោតិ យន្តំ បរស្ស បរវិត្តបករណំ តំ អទិដ្ឋំ
ថេយ្យសដ្ឋាតំ អាទាតា ហោតិ ។ កាមេសុ មិច្ឆាចារី

១ ម. លុទ្ធោ ទារុណោ លោហិតចាណី ហតប្បហតេ និវិដ្ឋោ អទយាបន្នោតិ ទិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ ពួកព្រាហ្មណ៍និង
គហបតី អ្នកស្រុកវេរញ្ជា ទទួលតបព្រះពុទ្ធជីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា
ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១២៧] ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់គហបតី
ទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តមិនត្រូវគន្លងធម៌ ប្រព្រឹត្តមិនស្មើខាងកាយ
៣ ចំណែក បុគ្គលប្រព្រឹត្តមិនត្រូវគន្លងធម៌ ប្រព្រឹត្តមិនស្មើខាងវាចា ៤
ចំណែក បុគ្គលប្រព្រឹត្តមិនត្រូវគន្លងធម៌ ប្រព្រឹត្តមិនស្មើខាងចិត្ត ៣
ចំណែក ។ ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ ចុះបុគ្គលប្រព្រឹត្តមិនត្រូវគន្លងធម៌
ប្រព្រឹត្តមិនស្មើខាងកាយ ៣ ចំណែក តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់គហបតី
ទាំងឡាយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ប្រព្រឹត្ត
អាក្រក់ មានដៃប្រឡាក់ឈាម ជាអ្នកស្ម័គ្រចិត្ត ក្នុងការសម្លាប់សត្វ
ឥតមានសេចក្តីអៀនខ្មាស ឥតមានមេត្តាត្រាប្រណីចំពោះពួកសត្វដែល
មានជីវិតទាំងអស់ ។ ជាអ្នកកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ជាអ្នក
កាន់យកទ្រព្យ ដែលជាគ្រឿងប្រើប្រាស់របស់បុគ្គលដទៃ ដែលគេមិន
បានឲ្យជាចំណែកនៃថេយ្យចិត្ត ។ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ

ចូឡយមកវគ្គស្ស វេរញ្ញកសុត្តេ ទស អកុសលកម្មបថា

ខោ បន ហោតិ យា តា មាតុរក្ខិតា ។ បេ ។
តថារូចាសុ ចារិត្តំ អាបដ្ឋិតា ហោតិ ។ ឯវំ ខោ
កហាបតយោ តិវិធំ កាយេន អធម្មចារី វិសមចារី
ហោតិ ។ កថញ្ច កហាបតយោ ចតុព្វិធំ វាចាយ
អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ ឥធម កហាបតយោ
ឯកច្ចោ មុសាវាទី ហោតិ ។ បេ ។ សម្បជានមុសា
កាសិតា ហោតិ ។ មិសុណាវាចោ ខោ បន ហោតិ
ឥតោ សុត្វា អមុត្រិ អក្ខតា ។ បេ ។ វគ្គករណី
វាចំ កាសិតា ហោតិ ។ ធុរុសវាចោ ខោ បន ហោតិ
យា សា វាចា អណ្ណាកា^(១) កក្កសា ។ បេ ។
តថារូមី វាចំ កាសិតា ហោតិ ។ សម្ពប្បលាមី ខោ
បន ហោតិ អកាលវាទី អក្ខតវាទី ។ បេ ។ អបរិយន្ត-
រតី អនត្ថសញ្ញតំ ។ ឯវំ ខោ កហាបតយោ ចតុព្វិធំ
វាចាយ អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ ។ កថញ្ច កហា-
បតយោ តិវិធំ មនសា អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ ។
ឥធម កហាបតយោ ឯកច្ចោ អភិជ្ឈាលុ ហោតិ ។ បេ ។

១ ម. គណ្ណកា ។

ចូឡយមកវគ្គ វេរញ្ជកសូត្រ អកុសលកម្មបថ ១០

ពួកស្រ្តីណាដែលមាតាគ្រប់គ្រងរក្សា ។ បេ ។ ជាអ្នកដល់នូវការប្រព្រឹត្ត
ល្មើសចំពោះស្រ្តីដែលមានសភាពយ៉ាងនោះ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ
បុគ្គលប្រព្រឹត្តមិនត្រូវគន្លងធម៌ ប្រព្រឹត្តមិនស្មើ ខាងកាយ ៣ ចំណែក
យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ ចុះបុគ្គលប្រព្រឹត្តមិនត្រូវ
គន្លងធម៌ ប្រព្រឹត្តមិនស្មើខាងវាចា ២ ចំណែក តើដូចម្តេច ។ ម្នាល
គហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកនិយាយពាក្យ
កុហក ។ បេ ។ និយាយកុហកទាំងដឹងខ្លួន ។ ជាអ្នកមានសំដីញុះញង់
គឺពង្រឹងអំពើទីនេះទៅប្រាប់ក្នុងទីឯណោះ ។ បេ ។ ជាអ្នកនិយាយពាក្យ
ដែលធ្វើឲ្យគេបែកគ្នាជាពួក ។ ជាអ្នកមានសំដីអាក្រក់ វាចាណាដែល
កន្ទួលចិត្ត ទាំងរបឹងរឹងរូស ។ បេ ។ ជាអ្នកនិយាយពាក្យមានសភាព
ដូច្នោះ ។ ជាអ្នកមានសំដីឥតប្រយោជន៍ និយាយពាក្យ ក្នុងកាល
មិនគួរ និយាយពាក្យមិនពិត ។ បេ ។ និយាយពាក្យឥតមានកំណត់
មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គល
ប្រព្រឹត្តមិនត្រូវគន្លងធម៌ ប្រព្រឹត្តមិនស្មើខាងវាចា ២ ចំណែក យ៉ាងនេះ
ឯង ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ ចុះបុគ្គលប្រព្រឹត្តមិនត្រូវគន្លងធម៌
ប្រព្រឹត្តមិនស្មើខាងចិត្ត ៣ ចំណែក តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតីទាំង-
ឡាយ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានចិត្តសំឡឹងរំពៃ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តំ មម អស្សាតិ ។ ព្យាបន្នចិត្តោ ខោ បន ហោតិ
 បទុដ្ឋមនសដ្ឋ្តិហ្មោ ឥមេ សត្តា ហញ្ញនុ វា ។ បេ ។
 មា វា អហោសុដ្ឋិ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ខោ បន ហោតិ
 វិបរីតទស្សនោ នត្តិ ទិដ្ឋំ នត្តិ យិដ្ឋំ នត្តិ ហុតំ ។ បេ ។
 សច្ចិកត្វា បវេទេដ្ឋិតិ ។ ឯវំ ខោ កហាបតយោ
 តិវិដំ មនសា អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ ។
 ឯវំ អធម្មចរិយាវិសមចរិយាហោតុ ខោ កហាបតយោ
 ឯវមិទេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 អចាយំ ទុក្ខតី វិនិចាតំ និរយំ ឧបបន្នដ្ឋិ ។

[១៣០] តិវិដំ ខោ បន កហាបតយោ កាយេន
 ធម្មចារី សមចារី ហោតិ ចតុត្វិដំ វាចាយ ធម្មចារី
 សមចារី ហោតិ តិវិដំ មនសា ធម្មចារី សមចារី
 ហោតិ ។ កថញ្ច កហាបតយោ តិវិដំ កាយេន
 ធម្មចារី សមចារី ហោតិ ។ ឥធម កហាបតយោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ដោយការបង្កើនចិត្តទៅថា វត្ថុនោះគប្បីបានមកជារបស់អញ ។ បុគ្គល
 មានចិត្តព្យាបាទ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រិះរិះ ដោយចិត្តដែលទោសប្រទូស្ត
 ហើយថា សត្វទាំងនេះចូរវិនាសទៅឬ ។ បេ ។ ដែលមិនវិនាសកុំបីមាន
 ឡើយ ។ បុគ្គលជាមិច្ឆាទិដ្ឋិមានសេចក្តីឃើញវិបតិថា ទានដែលបុគ្គល
 ឲ្យ មិនមានផល ឬជាធំមិនមានផល ឬជាតូចមិនមានផល ។ បេ ។
 ប្រកាសឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្ត
 មិនត្រូវគន្លងធម៌ ប្រព្រឹត្តមិនស្មើខាងចិត្ត ៣ ចំណែក យ៉ាងនេះឯង ។
 ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ ព្រោះហេតុតែការប្រព្រឹត្តមិនស្មើ គឺប្រព្រឹត្ត
 មិនត្រូវគន្លងធម៌ បានជាពួកសត្វខ្លះ ក្នុងលោកនេះ លុះបែកធ្លាយរាង
 កាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ
 អសុរកាយនិងនរក យ៉ាងនេះ ។

[១៣០] ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ ចំណែកខាងបុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្ត
 ធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើខាងកាយ ៣ ចំណែក បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើ
 ខាងវាចា ៤ ចំណែក បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើខាងចិត្ត ៣ ចំ-
 ណែក ដូចគ្នាដែរ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ ចុះបុគ្គលប្រព្រឹត្តធម៌ប្រ-
 ប្រព្រឹត្តស្មើខាងកាយ ៣ ចំណែក តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ

ចូឡយមកវគ្គស្ស វេរញ្ចកសុត្តេ ទស កុសលកម្មបថា

ឯកច្ឆោ ចាលភាតិចាតំ បហាយ ចាលភាតិចាតា បដិវិ-
 តោ ហោតិ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្តោ ។ បេ ។ សព្វ-
 ប្បាលាក្ខតហិតានុកម្មី វិហារតិ ។ អទិដ្ឋានាដំ
 បហាយ អទិដ្ឋានាដា បដិវិរតោ ហោតិ យន្តំ បរស្ស
 បរិវត្តបករណំ ន តំ អទិន្នំ^(១) ថេយ្យសម្ពាតំ អាទាតា
 ហោតិ ។ កាមេសុ មិច្ឆាចារំ បហាយ ។ បេ ។
 តថារូចាសុ ន ចារិត្តំ អាបដ្ឋិតា ហោតិ ។ ឯវំ ខោ
 កហាបតយោ តិវិដំ កាយេន ធម្មចារី សមចារី ហោ-
 តិ ។ កថញ្ច កហាបតយោ ចតុព្វិដំ វាចាយ ធម្ម-
 ចារី សមចារី ហោតិ ។ ឥធិ កហាបតយោ ឯកច្ឆោ
 មុសាវាដំ បហាយ មុសាវាដា បដិវិរតោ ហោតិ ស-
 ភក្កតោ វា^(២) ។ បេ ។ ន សម្បជានមុសា ភាសិតា
 ហោតិ ។ បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចា-
 យ បដិវិរតោ ។ បេ ។ សមគ្គករណី វាចំ ភាសិតា
 ហោតិ ។ ជរុសំ វាចំ បហាយ ។ បេ ។

១ ម. តំ នាទិន្នំ ។ ២ ម. សភាគតោ វា ។

ចូឡយមកវគ្គ វេរញកសត្រ កុសលកម្មបថ ១០

បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ លះបង់បាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាក
 បាណាតិបាត មានអាជ្ញាដាក់ចោលហើយ មានគ្រឿងសស្ត្រាដាក់ចោល
 ហើយ ។ បេ ។ ជាអ្នកអនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ចំពោះសត្វដែលមាន
 ជីវិតទាំងអស់ ។ លះបង់អទិន្នាទាន វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន មិនបាន
 កាន់យកទ្រព្យដែលជាគ្រឿងប្រើប្រាស់ របស់ជនឯទៀត ដែលគេមិន
 បានឲ្យជាចំណែកនៃថេយ្យចិត្ត ។ លះបង់កាមេសុមិច្ឆាចារ ។ បេ ។ ជាអ្នក
 មិនដល់នូវការប្រព្រឹត្តចំពោះពួកស្រ្តីដែលមានសភាពយ៉ាងនោះ ។ ម្នាល
 គហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលដែលប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើខាងកាយ ៣
 ចំណែក យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ ចុះបុគ្គលប្រព្រឹត្តធម៌
 ប្រព្រឹត្តស្មើខាងវាចា ៤ ចំណែក តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ
 បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ លះបង់មុសាវាទ វៀរស្រឡះចាកមុសាវាទ
 ទោះបីតនៅក្នុងរោងប្រជុំក្តី ។ បេ ។ មិននិយាយកុហកទាំងដឹងខ្លួន ។
 លះបង់ពាក្យញុះញង់ វៀរស្រឡះចាកពាក្យញុះញង់ ។ បេ ។ និយាយ
 តែពាក្យដែលធ្វើឲ្យគេព្រមព្រៀងគ្នា ។ លះបង់ពាក្យអាក្រក់ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តថាវូបី វាចំ កាសិកា ហោតិ ។ សម្មប្បលាបំ
 បហាយ ។ បេ ។ កាលេន សាបទេសំ បរិ-
 យន្តវតី អត្ថសញ្ញាតំ ។ ឯវំ ខោ កហាបតយោ
 ចតុត្ថិដំ វាចាយ ធម្មចារី សមចារី ហោតិ ។
 កថញ្ច កហាបតយោ តិវិដំ មនសា ធម្មចារី
 សមចារី ហោតិ ។ ឥធន កហាបតយោ ឯកទ្វេ
 អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ យន្តំ បរស្ស បរិវត្តបក-
 រណំ តំ ធាកិជ្ឈិតា ហោតិ អហោ វត យំ បរស្ស តំ
 មម អស្សាតិ ។ អព្យាបន្នចិត្តោ ខោ បន ហោតិ
 អប្បទុដ្ឋមនស្ក្រ្យោ ឥមេ សត្តា អវេរា អព្យាបជ្ឈា
 អនិយា សុខី អត្តានំ បរិហារន្ធិតិ ។ សម្មាទិដ្ឋិកោ ខោ
 បន ហោតិ អរិបរីតទស្សនោ អត្តិ ទិន្នំ អត្តិ យិដ្ឋំ
 ។ បេ ។ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា បវេទេន្តិតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

និយាយតែពាក្យមានសភាពដូច្នោះ ។ លះបង់ពាក្យរោយរាយឥតប្រយោជន៍ ។ បេ ។ ប្រកបដោយគ្រឿងអាង ពាក្យមានកំណត់ ពាក្យប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដោយកាលគួរ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើខាងវាចា ៤ ចំណែក យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើខាងចិត្ត ៣ ចំណែក តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនរំពៃចង់បានទ្រព្យគេ មិនសំឡឹងចង់បានទ្រព្យរបស់ដែលជាគ្រឿងប្រើប្រាស់ របស់គេ ដោយគិតថា ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ ទ្រព្យរបស់អ្នកដទៃនោះ គប្បីបានមក ជារបស់អញដូច្នោះ ។ ជាអ្នកមានចិត្តមិនបានព្យាបាទ មានសេចក្តីត្រិះរិះដោយចិត្តដែលទោសមិនប្រទូស្ត ហើយថា សូមឲ្យសត្វទាំងនេះ កុំមានពៀរ កុំបៀតបៀនគ្នា កុំមានទុក្ខចូររក្សាខ្លួនប្រាណឲ្យបានសេចក្តីសុខចុះ ។ ជាអ្នកសម្មាទិដ្ឋិ មានសេចក្តីយល់មិនវិបរិតថា ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយមានផល ឬជាធំក៏មានផល ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្រៃលែង ដោយខ្លួនឯង ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស វេរញ្ញកសុត្តេ ធម្មចរិយាសមចរិយាផលំ

ឯវំ ខោ កហាបតយោ តិរិដំ មនសា ធម្មចារី
 សមចារី ហោតិ ។ ឯវំ ធម្មចរិយាសមចរិយាហោតុ ខោ
 កហាបតយោ ឯវមិដេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា សុកតី សក្កំ លោកំ ឧបបន្ល័យន្តិ ។

[១៣១] អាគន្ទេយ្យ ចេ កហាបតយោ ធម្មចារី
 សមចារី អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 ខត្តិយមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបន្ល័យន្តិ ហានំ
 ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្ម-
 រណា ខត្តិយមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបន្ល័យន្តិ តំ
 កិស្ស ហោតុ តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី ។
 អាគន្ទេយ្យ ចេ កហាបតយោ ធម្មចារី សមចារី
 អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា ព្រាហ្ម-
 ណាមហាសាលានំ ។ មេ ។ កហាបតិមហាសាលានំ
 សហព្យតំ ឧបបន្ល័យន្តិ ហានំ ខោ បនេតំ
 វិជ្ជតិ យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 កហាបតិមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបន្ល័យន្តិ

ចូឡយមកវគ្គ វេញកសូត្រ ផលនៃកិរិយាប្រព្រឹត្តធម៌ប្រព្រឹត្តស្មើ

ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើខាងចិត្ត ៣ ចំណែក យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ ព្រោះសេចក្តី ប្រព្រឹត្តស្មើ គឺប្រព្រឹត្តធម៌ជាហេតុយ៉ាងនេះឯង បានជាពួកសត្វខ្លះ ក្នុង លោកនេះ ដល់បែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ទៅកើតក្នុង សុគតិ ស្លឹក ទេវលោក យ៉ាងនេះ ។

[១៣១] ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្ត ស្មើ ប្រសិនបើប្រាថ្នាថា ឱហ្ន៎ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ សូមឲ្យអាត្មាអញ បានទៅកើតជាមួយនឹងពួកខត្តិយមហាសាលដូច្នោះ ហេតុនេះឯងរមែងមាន បុគ្គលនោះលុះបែកធ្លាយរាងកាយខាង មុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មុខជានឹងបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកខត្តិយមហាសាលបានមែន ដំណើរនោះតើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតែបុគ្គលនោះជាអ្នក ប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើ ដោយពិត ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គល អ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើ បើប្រសិនបើប្រាថ្នាថា ឱហ្ន៎ លុះបែក ធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ សូមឲ្យអាត្មាអញបានទៅកើត ជាមួយនឹងពួកព្រាហ្មណមហាសាល ។ បេ ។ ពួកគហបតីមហាសាល ដូច្នោះ ហេតុនេះឯងរមែងមាន បុគ្គលនោះលុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខ អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មុខជានឹងបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកគហបតីមហា-

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តំ កិស្ស ហេតុ តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី ។
 អាកដ្ឋេយ្យ ចេ តហបតយោ ធម្មចារី សមចារី អហោ
 រតាហំ កាយស្ស ភេទា បម្មរណា ចាតុម្ពហារាជិ-
 កានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបន្ថេយ្យន្តិ ហានំ ខោ
 បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ កាយស្ស ភេទា បម្មរណា
 ចាតុម្ពហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបន្ថេយ្យ តំ
 កិស្ស ហេតុ តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី ។
 អាកដ្ឋេយ្យ ចេ តហបតយោ ធម្មចារី សមចារី អហោ
 រតាហំ កាយស្ស ភេទា បម្មរណា តាវត្តិសានំ ទេវានំ
 ។ មេ ។ យាមានំ ទេវានំ... តុសិតានំ ទេវានំ...
 ទិម្ពានវតីនំ ទេវានំ... បរទិម្ពិតវសវត្តីនំ ទេវានំ... ព្រហ្ម-
 កាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបន្ថេយ្យន្តិ ហានំ
 ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ កាយស្ស ភេទា បម្មរណា
 ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបន្ថេយ្យ តំ
 កិស្ស ហេតុ តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

សាលបានមែន ដំណើរនោះតើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតែបុគ្គលនោះ
 ឯង ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើដោយពិត ។ ម្នាលគហបតីទាំង-
 ឡាយ បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើ បើប្រសិនបើប្រាថ្នាថា ឱហ្ន៎
 លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ សូមឲ្យអាត្មាអញបានទៅ
 កើតជាមួយនឹងទេវតាជាន់ចាតុម្មហារាជិកៈដូច្នោះ ហេតុនេះឯង រមែងមាន
 ដ្បិតបុគ្គលនោះលុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មុខជា
 នឹងបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់ចាតុម្មហារាជិកៈបានមែន ដំណើរ
 នោះតើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតែបុគ្គលនោះជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើ
 ដោយពិត ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្ត
 ស្មើ បើប្រសិនបើប្រាថ្នាថា ឱហ្ន៎ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ សូមឲ្យអាត្មាអញបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់
 តាវត្តិវ្យ ។ បេ ។ ពួកទេវតាជាន់យាមៈ... ពួកទេវតាជាន់តុសិតៈ... ពួក
 ទេវតាជាន់និម្មានរតី... ពួកទេវតាជាន់បរិនិម្មិតវសវត្តិ... ពួកទេវតាដែលរាប់
 ចូលក្នុងព្រហ្មដូច្នោះ ហេតុនេះឯងរមែងមាន ដ្បិតបុគ្គលនោះ លុះបែកធ្លាយ
 រាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មុខជានឹងបានទៅកើតជាមួយនឹង
 ពួកទេវតា ដែលរាប់ចូលក្នុងពួកព្រហ្មបានមែន ដំណើរនោះតើព្រោះ
 ហេតុអ្វី ព្រោះតែបុគ្គលនោះជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើដោយពិត ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស វេរញ្ញកសុត្ត ធម្មចរិយាសមចរិយាផលំ

អាភិក្ខុយ្យ ចេ កហាបតយោ ធម្មចារី សមចារី
 អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អាកានំ
 ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបន្នេយ្យន្តិ ហានំ ខោ បនេតំ
 វិជ្ជតិ យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អាកានំ
 ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបន្នេយ្យ តំ កិស្ស ហេតុ
 តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី ។ អាភិក្ខុយ្យ
 ចេ កហាបតយោ ធម្មចារី សមចារី អហោ វតាហំ
 កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា បរិត្តាកានំ ទេវានំ
 ។ មេ ។ អប្បមាណាកានំ ទេវានំ... អាភិក្ខុរានំ
 ទេវានំ... បរិត្តសុកានំ ទេវានំ... អប្បមាណា-
 សុកានំ ទេវានំ... សុភកិណ្ណាកានំ ទេវានំ... វេ-
 ហាម្ពលានំ ទេវានំ... អរិហានំ ទេវានំ... អតប្បានំ
 ទេវានំ... សុទស្សានំ ទេវានំ... សុទស្សីនំ ទេវានំ...
 អកនិដ្ឋកានំ ទេវានំ... អាភិក្ខុសាណញ្ញាយតន្ត្របកានំ
 ទេវានំ... វិញ្ញាណញ្ញាយតន្ត្របកានំ ទេវានំ... អា-
 ភិក្ខុញ្ញាយតន្ត្របកានំ ទេវានំ... នេវសញ្ញាណសញ្ញា-
 យតន្ត្របកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបន្នេយ្យន្តិ

ចូឡយមកវគ្គ វេញកស្រុត ផលនៃកិរិយាប្រព្រឹត្តធម៌ប្រព្រឹត្តស្មើ

ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើ បើប្រសិន
 ជាប្រាថ្នាថា ឱហ្ន៎ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ សូម
 ឲ្យអាត្មាអញបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់អាកាដូច្នោះ ហេតុនេះ
 ឯងរមែងមាន ដ្បិតបុគ្គលនោះលុះបែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខអំពីសេចក្តី
 ស្លាប់ទៅ មុខជានឹងបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់អាកាបានមែន
 ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតែបុគ្គលនោះ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌
 ប្រព្រឹត្តស្មើដោយពិត ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្ត
 ធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើ បើប្រសិនជាប្រាថ្នាថា ឱហ្ន៎ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ
 ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ សូមឲ្យអាត្មាអញ បានទៅកើតជាមួយនឹង
 ពួកទេវតាជាន់បរិត្តាកៈ ។ បេ ។ ពួកទេវតាជាន់អប្សរណាកៈ... ពួកទេវ-
 តាជាន់អាកស្សរៈ... ពួកទេវតាជាន់បរិត្តសុកៈ... ពួកទេវតាជាន់អប្សរណា-
 ណសុកៈ... ពួកទេវតាជាន់សុកកិណ្ណាកៈ... ពួកទេវតាជាន់វេហប្បលៈ...
 ពួកទេវតាជាន់អវិហៈ... ពួកទេវតាជាន់អតប្បៈ... ពួកទេវតាជាន់សុទ-
 ស្សៈ... ពួកទេវតាជាន់សុទស្សី... ពួកទេវតាជាន់អកនិដ្ឋកៈ... ពួកទេវតា
 ជាអ្នកទៅកើតក្នុងអាកាសានញ្ចាយតនភព... ពួកទេវតាជាអ្នកទៅកើត
 ក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនភព... ពួកទេវតាជាអ្នកទៅកើតក្នុងអាកិញ្ញញ្ចាយតន-
 ភព... ពួកទេវតាជាអ្នកទៅកើតក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ដូច្នោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ហានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ កាយស្ស
 ភេនា បរម្មរណា នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតន្តបកានំ
 ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបន្ថេយ្យ តំ កិស្ស ហេតុ
 តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី ។ អាភដ្ឋេយ្យ
 ចេ កហបតយោ ធម្មចារី សមចារី អហោ វតាហំ
 អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ
 ទិដ្ឋេ វ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ
 វិហរេយ្យន្តិ ហានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ សោ
 អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ
 ទិដ្ឋេ វ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ
 វិហរេយ្យ តំ កិស្ស ហេតុ តថា ហិ សោ ធម្មចារី
 សមចារីតិ ។

[១៣២] ឯវំ វុត្តេ វេញ្ញកា ព្រាហ្មណាគហ-
 បតិកា ភកវន្តំ ឯតទវោចំ អភិក្កន្តំ កោ កោតម

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ហេតុនុ៎ះឯងរមែងមាន ដ្បិតបុគ្គលនោះលុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ នឹងបានទៅកើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់នេវសញ្ញា
 នាសញ្ញាយតនភព បានមែន ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតែ
 បុគ្គលនោះជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើដោយពិត ។ ម្នាលគហបតី
 ទាំងឡាយ បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើ បើប្រសិនជាប្រាជ្ញាថា
 ឱហ្ន៎ អាត្មាអញគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួនចំពោះចេតោ-
 វិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈទាំង-
 ឡាយក្នុងបច្ចុប្បន្ន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថ ៤ ដូច្នោះ
 ហេតុនោះឯងរមែងមាន ដ្បិតបុគ្គលនោះគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយប្រា-
 ជ្ញារបស់ខ្លួន ចំពោះចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈព្រោះ
 អស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ
 ដោយឥរិយាបថ ៤ បានមែន ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតែ
 បុគ្គលនោះ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ប្រព្រឹត្តស្មើដោយពិត ។

[១៣២] កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ
 ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីទាំងឡាយ អ្នកស្រុកវេរញា ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះ
 មានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ភាសិតដែលព្រះអង្គ

ចូឡយមកវគ្គស្ស វេញកសុត្តេ បាណុបេតសវណគតតា

អភិក្កន្តំ	កោ	កោតម	សេយ្យថាបិ	កោ	កោតម
និក្កដ្ឋិតំ	វា	ឧក្កដ្ឋេយ្យ	បដិច្ចន្តំ	វា	វិវេយ្យ
មុទ្ធស្ស	វា	មក្កំ	អាចិក្ខេយ្យ	អន្ធការេ	វា
តេលប្បដ្ឋោតំ	ជារយ្យ	ចក្កមន្តោ	រូបាជិ	នក្ខន្តិតិ	
ឯវមេវ	កោតា	កោតមេន	អនេកបរិយាយេន	ធម្មោ	
បកាសិតោ	ឯតេ	មយំ	កវន្តំ	កោតមំ	សវណំ
កច្ឆាម	ធម្មញ្ច	ភិក្ខុសង្ឃញ្ច	ឧបាសកេ	នោ	
កវំ	កោតមោ	ជារតុ	អជ្ជតក្កេ	បាណុបេតេ	
សវណាដ្ឋតេតិ	។				

វេញកសុត្តំ ទុតិយំ និដ្ឋិតំ ។

ចូឡយមកវគ្គ វេរញ្ជកសូត្រ អ្នកដល់នូវសរណៈស្មើដោយជីវិត

សំដែងហើយ ពីពោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ភាសិតដែល

ព្រះអង្គសំដែងហើយ ពីពោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ធម៌ដែល

ព្រះអង្គសំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ (ភ្លឺច្បាស់ណាស់)

ដូចបុគ្គលចាប់ផ្តាររបស់ដែលផ្តាប់ ឬក៏ដូចជាគេបើកបង្ហាញ របស់ដែល

កំបាំង ពុំនោះដូចបុគ្គលប្រាប់ផ្លូវ ដល់មនុស្សវង្វេងទិស ពុំនោះសោត

ដូចជាបុគ្គលទ្រោលប្រទីបក្នុងទីងងឹត ដោយគិតថា ពួកមនុស្សមានភ្នែកភ្លឺ

ឃើញរូបបានយ៉ាងនោះឯង ពួកខ្ញុំព្រះអង្គសូមដល់នូវព្រះគោតមដ៏ចម្រើន

ផង ព្រះធម៌ផង ព្រះភិក្ខុសង្ឃផង ជាទីរលឹក សូមព្រះគោតមចាំទុកនូវ

ពួកខ្ញុំព្រះអង្គ ថាជាឧបាសក អ្នកដល់នូវសរណៈ ស្មើដោយជីវិតចាប់

ដើមតាំងពីថ្ងៃនេះជាដើមទៅ ។

ចប់ វេរញ្ជកសូត្រ ទី ១០ ។

តតិយំ មហាវេទល្លសុត្តំ

[១៣៣] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
សារត្តិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អាវា-
មេ ។ អថខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ សា-
យណ្ណសមយំ បដិសល្លាណ វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា
សារីបុត្តោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា
សារីបុត្តេន សទ្ធិី សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កថំ
សារាណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

[១៣៤] ឯកមន្តំ និសិទ្ធោ ខោ អាយស្មា
មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ ឯតនវោច
ទុប្បញ្ញោ ទុប្បញ្ញោតិ អារុសោ វុច្ចតិ កិត្តារតា នុ
ខោ អារុសោ ទុប្បញ្ញោតិ វុច្ចតីតិ ។ នប្បជាណតិ
នប្បជាណតីតិ ខោ អារុសោ តស្មា ទុប្បញ្ញោតិ វុច្ចតិ
កិញ្ច នប្បជាណតិ ឥទំ ទុក្ខន្តិ នប្បជាណតិ

មហាវេទល្អសូត្រ ទី ៣

[១៣៣] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុង
 សាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ព្រះមហាកោដ្ឋិកៈមានអាយុ ចេញអំពីផល-
 សមាបត្តិ ក្នុងសាយណ្តសម័យ ហើយចូលទៅរកព្រះសារីបុត្រមានអាយុ
 លុះចូលទៅដល់ហើយ ទើបនិយាយពាក្យរាក់ទាក់ សំណេះសំណាល
 ទៅរកព្រះសារីបុត្រមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យសំណេះសំណាល និង
 ពាក្យដែលគួររលឹកហើយ ក៏គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

[១៣៤] លុះព្រះមហាកោដ្ឋិកៈមានអាយុ គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ
 ហើយ ទើបសួរព្រះសារីបុត្រមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ
 គេតែងនិយាយថា បុគ្គលគ្មានប្រាជ្ញា ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលដែល
 ហៅថា អ្នកគ្មានប្រាជ្ញា តើដោយហេតុដូចម្តេច ។ ព្រះសារីបុត្រតបថា
 ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលដែលមិនចេះមិនដឹងច្បាស់ហ្នឹងឯង ហៅថាអ្នក
 គ្មានប្រាជ្ញា ចុះបុគ្គលនោះមិនដឹងច្បាស់នូវអ្វី មិនដឹងច្បាស់ថា នេះទុក្ខ

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាវេទល្អសុត្តេ បញ្ញវាទិប្បញ្ញា

អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ នប្បជាតាតិ អយំ ទុក្ខនិរោ-
 ជោតិ នប្បជាតាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធកាមិនី បដិបទាតិ
 នប្បជាតាតិ នប្បជាតាតិ នប្បជាតាតីតិ ខោ អារុ-
 សោ តស្មា ទុប្បញ្ញាតិ វុច្ចតីតិ ។ សាធារុសោតិ ខោ
 អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស
 កាសិតំ អភិនទ្ធិត្វា អនុមោទិត្វា អាយស្មន្តំ សារី-
 បុត្តំ ឧត្តរី បញ្ញំ អបុច្ឆិ បញ្ញវា បញ្ញវាតិ អារុសោ
 វុច្ចតិ កិត្តាវតា នុ ខោ អារុសោ បញ្ញវាតិ វុច្ចតិ-
 តិ ។ បជាតាតិ បជាតាតីតិ ខោ អារុសោ តស្មា
 បញ្ញវាតិ វុច្ចតិ កិញ្ច បជាតាតិ ឥទំ ទុក្ខន្តិ
 បជាតាតិ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ បជាតាតិ អយំ
 ទុក្ខនិរោជោតិ បជាតាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធកាមិនី
 បដិបទាតិ បជាតាតិ បជាតាតិ បជាតាតីតិ ខោ
 អារុសោ តស្មា បញ្ញវាតិ វុច្ចតីតិ ។ វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណន្តិ អារុសោ វុច្ចតិ កិត្តាវតា នុ ខោ
 អារុសោ វិញ្ញាណន្តិ វុច្ចតីតិ ។ វិជាតាតិ វិជាតា-
 តីតិ ខោ អារុសោ តស្មា វិញ្ញាណន្តិ វុច្ចតិ

ចូឡយមកវគ្គ មហាវេទល្អសូត្រ ប្រស្នាសូរអំពីបុគ្គលមានប្រាជ្ញាជាដើម

មិនដឹងច្បាស់ថា នេះហេតុឲ្យកើតទុក្ខ មិនដឹងច្បាស់ថា នេះជា
 គ្រឿងរំលត់ទុក្ខ មិនដឹងច្បាស់ថា នេះជាសេចក្តីប្រតិបត្តិដែលជាដំណើរ
 ទៅកាន់ទីរំលត់ទុក្ខ ម្នាលអារុសោ ព្រោះតែបុគ្គលនោះ មិនចេះមិនដឹង
 ដូច្នោះឯង ទើបហៅថា អ្នកគ្មានប្រាជ្ញា ។ ព្រះមហាកោដ្ឋិកៈមានអាយុ
 ក៏ត្រេកអរអនុមោទនាចំពោះភាសិត របស់ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ថា
 ម្នាលអារុសោ ពីពោះណាស់ លុះអនុមោទនាហើយ ទើបសួរប្រស្នានឹង
 ព្រះសារីបុត្រមានអាយុតទៅទៀតថា ម្នាលអារុសោ គេតែងនិយាយថា
 អ្នកមានប្រាជ្ញា ។ ម្នាលអារុសោ ចុះបុគ្គលដែលហៅថា អ្នកមានប្រាជ្ញា
 តើដោយហេតុដូចម្តេចខ្លះ ។ ព្រះសារីបុត្រតបថា ម្នាលអារុសោ បុគ្គល
 ដែលចេះដឹងច្បាស់ហ្នឹងឯង ដែលហៅថា អ្នកមានប្រាជ្ញា ចុះបុគ្គល
 នោះដឹងច្បាស់នូវអ្វី ដឹងច្បាស់ថា នេះទុក្ខ ដឹងច្បាស់ថា នេះជាហេតុ
 ឲ្យកើតទុក្ខ ដឹងច្បាស់ថា នេះជាគ្រឿងរំលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់ថា នេះជា
 សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលជាដំណើរទៅកាន់ទីរំលត់ទុក្ខ ម្នាលអារុសោ ព្រោះ
 តែបុគ្គលនោះដឹងច្បាស់ដូច្នោះឯង ទើបហៅថា អ្នកមានប្រាជ្ញា ។
 ម្នាលអារុសោ គេតែងហៅថា វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ ម្នាលអារុសោ ចុះ
 ធម្មជាតិដែលគេហៅថា វិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ
 ធម្មជាតិដែលស្គាល់ច្បាស់ ដឹងច្បាស់នុ៎ះឯង ដែលគេហៅថា វិញ្ញាណ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កិញ្ច វិជានាតិ សុខន្តិបិ វិជានាតិ ទុក្ខន្តិបិ វិជានាតិ
 អទុក្ខមសុខន្តិបិ វិជានាតិ វិជានាតិ វិជានាតីតិ ខោ
 អារុសោ តស្មា វិញ្ញាណន្តិ រុច្ចតីតិ ។ យា ចារុសោ
 បញ្ញា យញ្ច វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា សំសដ្ឋា ឧទាហុ
 វិសំសដ្ឋា លព្ពា ច បនិមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ពុជិត្វា
 វិនិព្ពុជិត្វា នាណករណំ បញ្ញាបេតុន្តិ ។ យា ចារុសោ
 បញ្ញា យញ្ច វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា សំសដ្ឋា នោ
 វិសំសដ្ឋា ន ច លព្ពា ឥមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ពុជិត្វា
 វិនិព្ពុជិត្វា នាណករណំ បញ្ញាបេតុំ យញ្ច អារុសោ
 បដានាតិ តំ វិជានាតិ យំ វិជានាតិ តំ បដា-
 នាតិ តស្មា ឥមេ ធម្មា សំសដ្ឋា នោ វិសំ-
 សដ្ឋា ន ច លព្ពា ឥមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ពុជិត្វា
 វិនិព្ពុជិត្វា នាណករណំ បញ្ញាបេតុន្តិ ។ យា
 ចារុសោ បញ្ញា យញ្ច វិញ្ញាណំ ឥមេសំ ធម្មានំ
 សំសដ្ឋានំ នោ វិសំសដ្ឋានំ កី នាណករណន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ចុះវិញ្ញាណនោះស្គាល់អ្វីខ្លះ ស្គាល់ថាសុខខ្លះ ស្គាល់ថាទុក្ខខ្លះ ស្គាល់
 ថាមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខខ្លះ ម្នាលអារុសោ ព្រោះតែធម្មជាតិរោងស្គាល់
 ច្បាស់ ដឹងច្បាស់ដូច្នោះឯង ទើបហៅថា វិញ្ញាណ ។ ម្នាលអារុសោ
 ចុះប្រាជ្ញានិងវិញ្ញាណ ធម៌ (ទាំងពីរ) នេះតើដូចគ្នា^១ឬផ្សេងគ្នា មួយទៀត
 បុគ្គលចែករំលែកធម៌ (ទាំងពីរ) នេះ បញ្ញត្តឲ្យផ្សេង ។ គ្នាបានឬទេ ។
 ម្នាលអារុសោ ប្រាជ្ញានិងវិញ្ញាណ ធម៌ (ទាំងពីរ) នេះ ជាធម៌ដូចគ្នា មិន
 មែនផ្សេងគ្នាទេ ទាំងបុគ្គលនឹងចែករំលែកបញ្ញត្តធម៌ទាំងពីរនេះ ឲ្យផ្សេង
 គ្នាមិនបានទេ ម្នាលអារុសោ ប្រាជ្ញាដឹងច្បាស់នូវវត្ថុណា វិញ្ញាណក៏ដឹង
 ច្បាស់នូវវត្ថុនោះដែរ វិញ្ញាណស្គាល់ច្បាស់នូវវត្ថុណា ប្រាជ្ញាក៏ដឹងច្បាស់
 នូវវត្ថុនោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ បានជាធម៌ (ទាំងពីរ) នេះ ជាធម៌ដូចគ្នា
 មិនមែនផ្សេងគ្នាទេ ទាំងបុគ្គលនឹងចែករំលែក បញ្ញត្តធម៌ទាំងពីរនេះ ឲ្យ
 ផ្សេងគ្នាមិនបានឡើយ ។ ម្នាលអារុសោ បើប្រាជ្ញានិងវិញ្ញាណ ធម៌
 (ទាំងពីរ) នេះដូចគ្នា មិនមែនផ្សេងគ្នាទេ ចុះសេចក្តីប្លែកគ្នាត្រង់ណា ។

១ សំដៅសេចក្តីថា កើតរលត់ ទាំងមានវត្ថុមានអារម្មណ៍ជាមួយគ្នា ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាវេទល្អសុត្ត វេទនាទិប្បញ្ញា

យា ចារុសោ បញ្ញា យញ្ច វិញ្ញាណំ ឥមេសំ
ធម្មានំ សំសដ្ឋានំ នោ វិសំសដ្ឋានំ បញ្ញា កាវេតញ្ច
វិញ្ញាណំ បរិញ្ញេយ្យំ ឥទំ នេសំ នាណករណន្តិ ។

[១៣៥] វេទនា វេទនាតិ អារុសោ វុច្ចតិ កិក្ការតា
នុ ខោ អារុសោ វេទនាតិ វុច្ចតីតិ ។ វេទេតិ វេទេតីតិ
ខោ អារុសោ តស្មា វេទនាតិ វុច្ចតិ កិញ្ច វេទេតិ
សុខម្បិ វេទេតិ ទុក្ខម្បិ វេទេតិ អទុក្ខមសុខម្បិ
វេទេតិ វេទេតិ វេទេតីតិ ខោ អារុសោ តស្មា វេទនាតិ
វុច្ចតីតិ ។ សញ្ញា សញ្ញាតិ អារុសោ វុច្ចតិ កិក្ការតា
នុ ខោ អារុសោ សញ្ញាតិ វុច្ចតីតិ ។ សញ្ញាណាតិ
សញ្ញាណាតីតិ ខោ អារុសោ តស្មា សញ្ញាតិ វុច្ចតិ
កិញ្ច សញ្ញាណាតិ ជីលកម្បិ សញ្ញាណាតិ បីតកម្បិ
សញ្ញាណាតិ លោហិតកម្បិ សញ្ញាណាតិ ឱទាតម្បិ
សញ្ញាណាតិ សញ្ញាណាតិ សញ្ញាណាតីតិ ខោ អារុសោ
តស្មា សញ្ញាតិ វុច្ចតីតិ ។ យា ចារុសោ វេទនា យា
ច សញ្ញា យញ្ច វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា សំសដ្ឋា

ចូឡយមកវគ្គ មហាវេទនាសូត្រ ប្រស្នាសូរអំពីវេទនាជាដើម

ម្នាលអារុសោ ប្រាជ្ញានិងវិញ្ញាណ ធម៌ (ទាំងពីរ) នេះ ជាធម៌ដូចគ្នា មិនមែនផ្សេងគ្នាទេ តែប្រាជ្ញាបុគ្គលគួរចម្រើន វិញ្ញាណបុគ្គលគួរកំណត់ ដឹង នេះជាសេចក្តីប្លែកគ្នានៃធម៌ (ទាំងពីរ) នោះ ។

[១៣៥] ម្នាលអារុសោ គេតែងហៅថា វេទនា វេទនា ម្នាល អារុសោ គេហៅថា វេទនា ដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ ធម្មជាតិទទួលដឹងនូវអារម្មណ៍ហ្នឹងឯង ដែលគេហៅថា វេទនា វេទនា នោះដឹងអ្វីខ្លះ ដឹងសុខខ្លះ ដឹងទុក្ខខ្លះ ដឹងមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខខ្លះ ម្នាលអារុសោ ព្រោះតែធម្មជាតិនោះ ទទួលដឹងអារម្មណ៍ដូច្នោះឯង ទើប ហៅថាវេទនា ។ ម្នាលអារុសោ គេតែងហៅថា សញ្ញា សញ្ញា ម្នាល អារុសោ ដែលគេហៅថា សញ្ញា ដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ ព្រោះតែធម្មជាតិនោះកត់សំគាល់ ចំណាំ ទើបហៅថា សញ្ញា សញ្ញា នោះតែងសំគាល់អ្វីខ្លះ សញ្ញានោះតែងសំគាល់ពណ៌ខៀវខ្លះ សំគាល់ ពណ៌លឿងខ្លះ សំគាល់ពណ៌ក្រហមខ្លះ សំគាល់ពណ៌សខ្លះ ម្នាលអារុសោ ព្រោះតែធម្មជាតិនោះកត់សំគាល់ហ្នឹងឯង ទើបហៅថា សញ្ញា ។ ម្នាលអារុសោ វេទនា សញ្ញានិងវិញ្ញាណ ធម៌ទាំងនេះជាធម៌ច្រឡំគ្នា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឧទាហុ វិសំសង្ខា លព្ភា ច បនិមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ពុ-
 ជិត្វា វិនិព្ពុជិត្វា ធានាករណំ បញ្ញាបេតុន្តិ ។ យា
 ចារុសោ វេទនា យា ច សញ្ញា យព្ភា វិញ្ញាណំ
 ឥមេ ធម្មា សំសង្ខា នោ វិសំសង្ខា ន ច លព្ភា
 ឥមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ពុជិត្វា វិនិព្ពុជិត្វា ធានាករណំ
 បញ្ញាបេតុំ យំ ចារុសោ វេទេតិ តំ សញ្ញាធាតិ យំ
 សញ្ញាធាតិ តំ វិជាធាតិ តស្មា ឥមេ ធម្មា សំសង្ខា
 នោ វិសំសង្ខា ន ច លព្ភា ឥមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ពុ-
 ជិត្វា វិនិព្ពុជិត្វា ធានាករណំ បញ្ញាបេតុន្តិ ។

[១៣៦] និស្សន្ទេន ហារុសោ បព្ភាហិ ឥន្ទ្រិយេហិ
 បរិសុទ្ទេន មនោវិញ្ញាណោន កី នេយ្យន្តិ ។ និស្ស-
 ន្ទេន ច អារុសោ បព្ភាហិ ឥន្ទ្រិយេហិ បរិសុទ្ទេន
 មនោវិញ្ញាណោន អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសា-
 នព្ភាយតនំ នេយ្យំ អនន្តំ វិញ្ញាណាន្តិ វិញ្ញាណាព្ភា-
 យតនំ នេយ្យំ នត្តិ កិញ្ចុតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ
 នេយ្យន្តិ ។ នេយ្យំ បនារុសោ ធម្មំ កេន ជាធាតីតិ ។
 នេយ្យំ ខោ អារុសោ ធម្មំ បញ្ញាចក្កុនា ជាធាតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ឬមិនច្រឡំគ្នាទេ មួយទៀត បុគ្គលនឹងចែករំលែកធម៌ទាំងនេះ ហើយ
បញ្ញត្តិ កុំឲ្យច្រឡំគ្នាបានឬទេ ។ ម្នាលអារុសោ វេទនា សញ្ញា
និងវិញ្ញាណ ធម៌ទាំងនេះច្រឡំគ្នា មិនមែនផ្សេងគ្នាទេ ហើយបុគ្គលចែក
រំលែកធម៌ទាំងនេះ បញ្ញត្តិឲ្យផ្សេងគ្នាមិនបានទេ ម្នាលអារុសោ វេទនា
ទទួលអារម្មណ៍ណា សញ្ញាក៏សំគាល់អារម្មណ៍នោះដែរ សញ្ញាសំគាល់
នូវអារម្មណ៍ណា វិញ្ញាណក៏ដឹងច្បាស់ នូវអារម្មណ៍នោះដែរ ព្រោះហេតុ
នោះ ធម៌ទាំងនេះ ជាធម៌ដូចគ្នា មិនមែនផ្សេងគ្នាទេ បុគ្គលនឹងចែក
រំលែកធម៌ទាំងនេះ ហើយបញ្ញត្តិឲ្យផ្សេងគ្នាមិនបានទេ ។

[១៣៦] ម្នាលអារុសោ ធម្មជាតិអ្វីដែលគេគប្បីដឹងដោយមនោ-
វិញ្ញាណដ៏បរិសុទ្ធ ប្រាសចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការ ។ ម្នាលអារុសោ
អាកាសានញ្ញាយតនជ្ឈាន ដែលបរិកម្មថា អាកាសមិនមានទីបំផុតដូច្នោះ
គប្បីដឹងដោយមនោវិញ្ញាណដ៏បរិសុទ្ធប្រាសចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការ
វិញ្ញាណញ្ញាយតនជ្ឈាន ដែលបរិកម្មថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត និង
អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ដែលបរិកម្មថា អ្វីតិចតួចមិនមានដូច្នោះ គប្បីដឹងបាន
ដោយមនោវិញ្ញាណដ៏បរិសុទ្ធប្រាសចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការ ។ ម្នាល
អារុសោ ធម៌ដែលគេគប្បីដឹង តើគេតែងដឹងបានដោយអ្វី ។ ម្នាល
អារុសោ ធម៌ដែលគេគប្បីដឹងនោះឯង គេតែងដឹងដោយបញ្ញាចក្ក ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាវេទល្អសុត្តេ ទ្វេ បច្ចយា

បញ្ញា បដារុសោ កិមត្តិយាតិ ។ បញ្ញា ខោ

អារុសោ អភិញ្ញត្តា បរិញ្ញត្តា បហានត្តាតិ ។

[១៣៧] កតី បដារុសោ បច្ចយា សម្មា-

ទិដ្ឋិយា ឧប្បាទាយ បរតោ ច យោសោ យោនិសោ

ច មនសិកាពោ ឥមេ ខោ អារុសោ ទ្វេ បច្ចយា

សម្មាទិដ្ឋិយា ឧប្បាទាយាតិ ។ កតីហិ បដារុសោ

អង្កេហិ អនុក្កហិតា សម្មាទិដ្ឋិ ចេតោវិមុត្តិ ផលា

ច ហោតិ ចេតោវិមុត្តិផលានិសំសា ច បញ្ញាវិមុត្តិ-

ផលា ច ហោតិ បញ្ញាវិមុត្តិផលានិសំសា ចាតិ ។

បញ្ចហិ ខោ អារុសោ អង្កេហិ អនុក្កហិតា សម្មាទិដ្ឋិ

ចេតោវិមុត្តិផលា ច ហោតិ ចេតោវិមុត្តិផលានិសំសា

ច បញ្ញាវិមុត្តិផលា ច ហោតិ បញ្ញាវិមុត្តិផលា-

និសំសា ច ឥដារុសោ សម្មាទិដ្ឋិ សីលានុក្កហិតា

ច ហោតិ សុតានុក្កហិតា ច ហោតិ សាកច្ចា-

នុក្កហិតា ច ហោតិ សមថានុក្កហិតា ច ហោតិ

ចូឡយមកវគ្គ មហាវេទល្អសូត្រ បច្ច័យ ២ ប្រការ

ម្នាលអារុសោ ប្រាជ្ញាមានសេចក្តីថាដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលអារុសោ
ប្រាជ្ញាមានសេចក្តីថា ដឹងប្រាកដ មានសេចក្តីថា ដឹងសព្វ មានសេចក្តី
ថា លះបង់ ។

[១៣៧] ម្នាលអារុសោ បច្ច័យដែលឲ្យសម្មាទិដ្ឋិកើតឡើង មាន
ប៉ុន្មាន ។ ម្នាលអារុសោ បច្ច័យដែលឲ្យសម្មាទិដ្ឋិកើតឡើង មាន ២ គឺ
ការលាន់ព្រំអំពីសំណាក់ជនដទៃ ១ ការយកចិត្តទុកដាក់ ដោយឧបាយ
ប្រាជ្ញា (ខ្លួនឯង) ១ ម្នាលអារុសោ បច្ច័យដែលឲ្យសម្មាទិដ្ឋិកើតឡើង
មាន ២ នេះឯង ។ ម្នាលអារុសោ សម្មាទិដ្ឋិដែលមានចេតោវិមុត្តិជាផល
ផង មានផលគឺចេតោវិមុត្តិជាអានិសង្សផង មានបញ្ញាវិមុត្តិជាផលផង
មានផលគឺបញ្ញាវិមុត្តិជាអានិសង្សផង មានអង្គប៉ុន្មាន ទំនុកបម្រុង ។
ម្នាលអារុសោ សម្មាទិដ្ឋិដែលមានចេតោវិមុត្តិជាផលផង មានផលគឺ
បញ្ញាវិមុត្តិ ជាអានិសង្សផង មានបញ្ញាវិមុត្តិជាផលផង មានផលគឺ
បញ្ញាវិមុត្តិជាអានិសង្សផង មានអង្គ ៥ ជួយទំនុកបម្រុង ម្នាលអារុសោ
សម្មាទិដ្ឋិ ក្នុងទីនេះ មានសីលជួយទំនុកបម្រុង ១ មានសុតៈជួយទំនុក
បម្រុង ១ មានសាក្ខីជួយទំនុកបម្រុង ១ មានសមថៈជួយទំនុកបម្រុង ១

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

វិបស្សនានុក្កហិតា ច ហោតិ ឥមេហិ ខោ អារុសោ
បញ្ចហដ្តេហិ អនុក្កហិតា សម្មាទិដ្ឋិ ចេតោវិមុត្តិដលា
ច ហោតិ ចេតោវិមុត្តិដលានិសំសា ច បញ្ញាវិមុត្តិ-
ដលា ច ហោតិ បញ្ញាវិមុត្តិដលានិសំសា ចាតិ ។

[១៣៨] កតី បនារុសោ ភវាតិ ។ តយោមេ

អារុសោ ភវា កាមភវោ រូបភវោ អរូបភវោ ចាតិ ។
កថំ បនារុសោ អាយតី បុណ្ណវាភិទិព្វត្តិ ហោតីតិ ។
ជនានំ តត្រតត្រាភិទន្ធជា ឯវំ អាយតី បុណ្ណវាភិទិព្វត្តិ
ហោតីតិ ។ កថំ បនារុសោ អាយតី បុណ្ណវាភិ-
ទិព្វត្តិ ន ហោតីតិ ។ អវិជ្ជាវិភាតា ខោ អារុសោ
វិជ្ជុប្បាទា តណ្ហានិពោទា ឯវំ អាយតី បុណ្ណវាភិទិព្វត្តិ
ន ហោតីតិ ។

[១៣៩] កតមំ បនារុសោ បបមំ ណានន្តិ ។ ឥនា-

រុសោ ភិក្ខុ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ វិវិច្ឆេ អកុសលេហិ ធម្មេហិ
សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បបមំ ណានំ ឧប-

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

មានវិបស្សនាជួយទំនុកបម្រុង ១ ម្នាលអារុសោ សម្មាទិដ្ឋិដែលមាន
ចេតោវិមុត្តិជាផលផង មានផលគឺចេតោវិមុត្តិ ជាអានិសង្សផង មាន
បញ្ញាវិមុត្តិជាផលផង មានផលគឺបញ្ញាវិមុត្តិជាអានិសង្សផង មានអង្គ ៥
នេះឯង ជួយទំនុកបម្រុង ។

[១៣៨] ម្នាលអារុសោ ភពតើមានប៉ុន្មាន ។ ម្នាលអារុសោ
ភពនេះមាន ៣ គឺ កាមភព ១ រូបភព ១ អរូបភព ១ ។ ម្នាលអារុសោ
ការកើតក្នុងភពថ្មីតទៅទៀត ព្រោះហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ
ព្រោះសេចក្តីត្រេកអរក្នុងភពនោះ ។ របស់ពួកសត្វ ដែលមានអវិជ្ជាជា
នីវរណៈ មានតណ្ហាជាសំយោជនៈ ការកើតក្នុងភពថ្មីតទៅទៀតយ៉ាង
នេះឯង ។ ម្នាលអារុសោ ការមិនកើតក្នុងភពថ្មីតទៅទៀត ព្រោះហេតុ
ដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ ព្រោះប្រាសចាកអវិជ្ជា ព្រោះវិជ្ជាកើត
ឡើង ព្រោះការរលត់នៃតណ្ហា ការមិនកើតក្នុងភពថ្មី តទៅទៀត
យ៉ាងនេះឯង ។

[១៣៩] ម្នាលអារុសោ បឋមជ្ឈានដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ
ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងប់
ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ក៏ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ដែលប្រកប
ដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិរិទ្ធិសុខដែលកើតអំពីវិវេក

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាវេទល្លសុត្តេ បញ្ចង្កិកំ បឋមជ្ឈានំ

សម្បជ្ជ វិហារតិ ឥទំ រុច្ចតារុសោ បឋមំ ឈា-
 នន្តិ ។ បឋមំ បធារុសោ ឈានំ កតង្កិកន្តិ ។
 បឋមំ ខោ អារុសោ ឈានំ បញ្ចង្កិកំ ឥធារុសោ
 បឋមំ ឈានំ បញ្ចង្កិកំ សមាបន្នស្ស ភិក្ខុនោ
 វិតក្តោ ច វត្តតិ វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច
 ចិត្តេកក្កតា ច បឋមំ ខោ អារុសោ ឈានំ វរំ
 បញ្ចង្កិកន្តិ ។ បឋមំ បធារុសោ ឈានំ កតង្កិ-
 វិប្បហីនំ កតង្កិសមន្នាកតន្តិ ។ បឋមំ ខោ អារុ-
 សោ ឈានំ បញ្ចង្កិវិប្បហីនំ បញ្ចង្កិសមន្នាកតំ ឥ-
 ធារុសោ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស ភិក្ខុនោ កា-
 មច្ចន្នោ បហីនោ ហោតិ ព្យាទានោ បហីនោ ហោតិ
 ដីនមិទ្ធុំ បហីនំ ហោតិ ឧទ្ធចូកុក្កុច្ចំ បហីនំ ហោតិ
 វិចិកិច្ចា បហីនោ ហោតិ វិតក្តោ ច វត្តតិ វិចា-
 រោ ច បីតិ ច សុខំ ច ចិត្តេកក្កតា ច បឋមំ
 ខោ អារុសោ ឈានំ វរំ បញ្ចង្កិវិប្បហីនំ បញ្ចង្កិស-
 មន្នាកតន្តិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាវេទន្តសូត្រ បឋមជ្ឈានប្រកបដោយអង្គ ៥

ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ២ ម្ចាស់អាវុសោ នេះ

ហៅថា បឋមជ្ឈាន ។ ម្ចាស់អាវុសោ បឋមជ្ឈានមានអង្គប៉ុន្មាន ។

ម្ចាស់អាវុសោ បឋមជ្ឈានមានអង្គ ៥ ម្ចាស់អាវុសោ កាលភិក្ខុក្នុងសាសនា

នេះ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានអង្គ ៥ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ

និងចិត្តកក្កតា រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ម្ចាស់អាវុសោ បឋមជ្ឈានមានអង្គ ៥

យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់អាវុសោ បឋមជ្ឈានលះអង្គប៉ុន្មាន ប្រកប

ដោយអង្គប៉ុន្មាន ។ ម្ចាស់អាវុសោ បឋមជ្ឈានលះអង្គ ៥ ប្រកបដោយ

អង្គ ៥ ម្ចាស់អាវុសោ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ កាលចូលកាន់បឋមជ្ឈានជា

អ្នកលះបង់កាមច្ឆន្ទៈ លះបង់ព្យាបាទ លះបង់បីនមិទ្ធិៈ លះបង់ឧទ្ធចក្កក្កច្ឆៈ

លះបង់វិចិកិច្ចា ចំណែកខាងវិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈនិងចិត្តកក្កតា

ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ម្ចាស់អាវុសោ បឋមជ្ឈាន លះអង្គ ៥ ប្រកបដោយ

អង្គ ៥ យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១៤០] បញ្ចមាណិ អារុសោ ឥន្ទ្រិយានិ ធានាវិ-
សយានិ ធានាកោចរាណិ ន អញ្ញមញ្ញស្ស កោចរិ-
សយំ បច្ចុនុកោន្តិ សេយ្យដីទំ ចក្កុន្ទ្រិយំ សោ-
តិទ្ធរិយំ យានិទ្ធរិយំ ជិវ្ហិទ្ធរិយំ កាយិទ្ធរិយំ ឥមេសំ
ខោ អារុសោ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ធានាវិសយានំ
ធានាកោចរាណំ ន អញ្ញមញ្ញស្ស កោចរិសយំ បច្ចុ-
នុកោន្តានំ កី បដិសវណំ កោ ច នេសំ កោចរ-
ិសយំ បច្ចុនុកោតីតិ ។ បញ្ចមាណិ អារុសោ ឥន្ទ្រិ-
យានិ ធានាវិសយានិ ធានាកោចរាណិ ន អញ្ញមញ្ញស្ស
កោចរិសយំ បច្ចុនុកោន្តិ សេយ្យដីទំ ចក្កុន្ទ្រិយំ សោ-
តិទ្ធរិយំ យានិទ្ធរិយំ ជិវ្ហិទ្ធរិយំ កាយិទ្ធរិយំ ឥមេសំ
ខោ អារុសោ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ធានាវិសយានំ
ធានាកោចរាណំ ន អញ្ញមញ្ញស្ស កោចរិសយំ បច្ចុ-
នុកោន្តានំ មនោ បដិសវណំ មនោ ច នេសំ កោ-
ចរិសយំ បច្ចុនុកោតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

[១៤០] ម្នាលអារុសោ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការនេះ មានវិស័យ
 ផ្សេង ។ គ្នា មានអារម្មណ៍ផ្សេង ។ គ្នា ទទួលវិស័យដែលកើតជា
 អារម្មណ៍ជំនួសគ្នាមិនបានទេ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ គឺអ្វីខ្លះ គឺចក្ខុន្ទ្រិយ ១
 សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ ម្នាល
 អារុសោ កាលបើឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការនេះ មានវិស័យផ្សេង ។ គ្នា មាន
 អារម្មណ៍ផ្សេង ។ គ្នា មិនទទួលវិស័យដែលកើតជាអារម្មណ៍ជំនួសគ្នាបាន
 ទេ ចុះមានអ្វីជាទីពឹង មួយទៀត សភាពអ្វីទទួលវិស័យដែលកើតជា
 អារម្មណ៍ របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការនោះ ។ ម្នាលអារុសោ ឥន្ទ្រិយ
 ទាំង ៥ ប្រការនេះ មានវិស័យផ្សេង ។ គ្នា មានអារម្មណ៍ផ្សេង ។ គ្នា មិន
 ទទួលវិស័យដែលកើតជាអារម្មណ៍ជំនួសគ្នាបានទេ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ គឺអ្វីខ្លះ
 គឺចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១
 ម្នាលអារុសោ កាលបើឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការនេះឯង មានវិស័យផ្សេង ។
 គ្នា មានអារម្មណ៍ផ្សេង ។ គ្នា មិនទទួលវិស័យដែលកើតជាអារម្មណ៍
 ជំនួសគ្នាបានទេ មានចិត្តជាទីពឹង មានចិត្តទទួលវិស័យ ដែលកើតជា
 អារម្មណ៍របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នោះ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាវេទល្អសុត្តេ បញ្ជីន្ទ្រិយានិ

[១៤១] បញ្ចំមាណិ អារុសោ សន្ទ្រិយានិ សេយ្យ-
 ដំ ចក្កន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ ឃានិន្ទ្រិយំ ជិន្ទ្រិយំ
 កាយិន្ទ្រិយំ សមាណិ ខោ អារុសោ បញ្ចំន្ទ្រិយានិ
 កី បដិច្ច តិដ្ឋតីតិ ។ បញ្ចំមាណិ អារុសោ សន្ទ្រិ-
 យានិ សេយ្យដំ ចក្កន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ ឃានិន្ទ្រិ-
 យំ ជិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ សមាណិ ខោ អារុសោ
 បញ្ចំន្ទ្រិយានិ អាយុំ បដិច្ច តិដ្ឋតីតិ ។ អាយុ
 បនារុសោ កី បដិច្ច តិដ្ឋតីតិ ។ អាយុ ឧស្មំ
 បដិច្ច តិដ្ឋតីតិ ។ ឧស្មា បនារុសោ កី បដិច្ច
 តិដ្ឋតីតិ ។ ឧស្មា អាយុំ បដិច្ច តិដ្ឋតីតិ ។
 ឥនានេវ ខោ មយំ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស កា-
 សិតំ ឯវំ អាជាធាម អាយុ ឧស្មំ បដិច្ច តិដ្ឋតីតិ
 ឥនានេវ ខោ មយំ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស
 កាសិតំ ឯវំ អាជាធាម ឧស្មា អាយុំ បដិច្ច
 តិដ្ឋតីតិ ។ យថាកថំ បនារុសោ ឥមស្ស
 កាសិតស្ស អត្តោ ទដ្ឋញ្ចតិ ។ តេនហារុសោ
 ឧបមន្តេ ករិស្សាមិ ឧបមាយមិដេកច្ចេ វិញ្ញូ^(១)

១ ម. ឯត្តន្តវេ បុរិសាតិ បាលោ ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាវេទន្តសូត្រ ឥន្ទ្រិយ ៥ ប្រការ

[១២១] ម្នាលអារុសោ ឥន្ទ្រិយ ៥ ប្រការនេះ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ ម្នាលអារុសោ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះឯង អាស្រ័យនឹងអ្វី ទើបតាំងនៅបាន ។ ម្នាលអារុសោ ឥន្ទ្រិយ ៥ នេះ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ ម្នាលអារុសោ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះឯង អាស្រ័យនឹងអាយុទើបតាំងនៅបាន ។ ម្នាលអារុសោ ចុះអាយុលុះតែ អាស្រ័យនឹងអ្វីទើបតាំងនៅបាន ។ អាយុលុះតែអាស្រ័យចំហាយធាតុ ភ្លើង ទើបតាំងនៅបាន ។ ម្នាលអារុសោ ចំហាយធាតុភ្លើង អាស្រ័យ នឹងអ្វីទើបតាំងនៅបាន ។ ចំហាយធាតុភ្លើង លុះតែអាស្រ័យនឹងអាយុ ទើបតាំងនៅបាន ។ អម្បាញ់មិញនេះឯង ខ្ញុំដឹងច្បាស់ភាសិត របស់ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ យ៉ាងនេះថា អាយុលុះតែអាស្រ័យចំហាយធាតុ ភ្លើង ទើបតាំងនៅបាន ឥឡូវនេះ ខ្ញុំដឹងច្បាស់ភាសិត របស់ព្រះ សារីបុត្រមានអាយុយ៉ាងនេះថា ភ្លើងធាតុលុះតែអាស្រ័យនឹងអាយុ ទើប តាំងនៅបាន ដូច្នោះវិញ ។ ម្នាលអារុសោ បើដូច្នោះ ខ្ញុំត្រូវយល់សេចក្តី នៃភាសិតនេះ ដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ បើដូច្នោះ ខ្ញុំនឹងធ្វើ សេចក្តីឧបមាប្រគេនលោក ជ្រិតជនជាអ្នកចេះដឹងពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កាសិតស្ស អត្ថំ អាជានន្តិ សេយ្យថាមិ អារុសោ តេ-
 លប្បដីបស្ស ឈាយតោ អច្ចិ បដិច្ច អាកា បញ្ញាយតិ
 អារកំ បដិច្ច អច្ចិ បញ្ញាយតិ ឯវមេវ ខោ អាយុ
 ឧស្មំ បដិច្ច តិដ្ឋតិ ឧស្មា អាយុំ បដិច្ច តិដ្ឋតីតិ ។
 តេវ នុ ខោ អារុសោ អាយុសដ្ឋារា តេ វេទនីយា
 ធម្មា ឧទាហុ អញ្ញោ អាយុសដ្ឋារា អញ្ញោ វេទនីយា
 ធម្មាតិ ។ ន ខោ អារុសោ តេវ អាយុសដ្ឋារា
 តេ វេទនីយា ធម្មា តេ អារុសោ អាយុសដ្ឋារា
 អភវិស្សំសុ តេ វេទនីយា ធម្មា នយិទំ សញ្ញាវេ-
 ទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស ភិក្ខុនោ វុដ្ឋានំ បញ្ញា-
 យេថ យស្មា ច ខោ អញ្ញោ អាយុសដ្ឋារា
 អញ្ញោ វេទនីយា ធម្មា តស្មា សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ
 សមាបន្នស្ស ភិក្ខុនោ វុដ្ឋានំ បញ្ញាយតីតិ ។

[១៤២] យទា នុ ខោ អារុសោ ឥមំ កាយំ
 កតិ^(១) ធម្មា ជហន្តិ អថាយំ កាយោ ឧជ្ឈិតោ
 អវត្តិតោ សេតិ យថា កដ្ឋំ អចេតនន្តិ ។
 យទា ខោ អារុសោ ឥមំ កាយំ តយោ ធម្មា

១ ឱ. កតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

គង់យល់សេចក្តីនៃកាសិតដោយពាក្យឧបមាបានដែរ ម្នាលអារុសោ ដូច
 ប្រទីបប្រេងកាលនេះ មានពន្លឺប្រាកដឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាត
 អណ្តាតប្រាកដឡើងព្រោះអាស្រ័យពន្លឺ សេចក្តីនេះយ៉ាងណាមិញ អាយុ
 តាំងនៅបាន ក៏ព្រោះអាស្រ័យចំហាយធាតុភ្លើង ចំហាយធាតុភ្លើងតាំង
 នៅបាន ព្រោះអាស្រ័យអាយុ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ម្នាលអារុសោ អាយុ-
 សង្ខារ^(១) ទាំងនោះ ជាវេទនីយធម៌^(២) នោះ ឬថាអាយុសង្ខារផ្សេង
 វេទនីយធម៌ផ្សេង ។ ម្នាលអារុសោ មិនមែនអាយុសង្ខារទាំងនោះ
 ជាវេទនីយធម៌នោះទេ ម្នាលអារុសោ ប្រសិនបើ អាយុសង្ខារទាំងនោះ
 ជាវេទនីយធម៌នោះហើយ កិក្ខុដែលចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធនោះ
 ចេញចាកសមាបត្តិមកវិញមិនកើតទេ គឺអាយុសង្ខារផ្សេង វេទនីយធម៌
 ផ្សេង ហេតុនោះ បានជាកិក្ខុចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធ ចេញចាក
 សមាបត្តិមកវិញបាន ។

[១៤២] ម្នាលអារុសោ ធម៌ប៉ុន្មានដែលលះបង់កាយនេះ ក្នុង
 កាលណាហើយ កាយនេះគេចោលរាត់រាយ ដេកស្ងួតស្លឹង ដូចជា
 កំណាត់ឈើដែលគ្មានចេតនា ។ ម្នាលអារុសោ ធម៌ ៣ ប្រការ គឺ

១ សំដៅយកអាយុប៉ុណ្ណោះ ។ ២ វេទនា ។ អដ្ឋកថា ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាវេទល្អសុត្ត ទ្វេ បុគ្គលប្បវេទោ

ជហន្តិ អាយុ ឧស្មា ច វិញ្ញាណំ អថាយំ កាយោ
 ឧដ្ឋិតោ អវក្ខិតោ សេតិ យថា កដ្ឋំ អចេតនន្តិ ។ យោ
 ចាយំ^(១) អារុសោ មតោ កាលកតោ យោ ចាយំ
 ភិក្ខុ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបន្នោ^(២) ឥមេសំ កី
 ណាណាករណាន្តិ ។ យោ ចាយំ អារុសោ មតោ
 កាលកតោ តស្ស កាយសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សន្ធា
 វចីសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សន្ធា ចិត្តសង្ខារា និរុទ្ធា
 បដិប្បស្សន្ធា អាយុ បរិក្ខិណា ឧស្មា រូបសន្តា
 ឥន្ទ្រិយានិ បរិកិណានិ យោ ចាយំ ភិក្ខុ សញ្ញាវេទ-
 យិតនិរោធំ សមាបន្នោ តស្សបិ កាយសង្ខារា និរុទ្ធា
 បដិប្បស្សន្ធា វចីសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សន្ធា ចិត្ត-
 សង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សន្ធា អាយុ អប្បរិក្ខិណា
 ឧស្មា អរូបសន្តា ឥន្ទ្រិយានិ វិប្បសន្តានិ យោ ចាយំ
 អារុសោ មតោ កាលកតោ យោ ចាយំ ភិក្ខុ
 សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ ឥនំ នេសំ^(៣)
 ណាណាករណាន្តិ ។

១ ឱ. ម. យាយំ ។ ២ ឱ. ម. សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ ។ ៣ ឱ. តេសំ ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាវេទល្អសូត្រ ដំណើរផ្សេងគ្នានៃបុគ្គលពីរពួក

អាយុ ១ ចំហាយធាតុភ្លើង ១ វិញ្ញាណ ១ លះបង់កាយនេះក្នុងកាល
 ឯណាហើយ កាយនេះគេចោលរាត់រាយ ដេកស្លុកស្លឹង ដូចកំណាត់
 ឈើដែលគ្មានចេតនា ។ ម្នាលអារុសោ បុគ្គលដែលធ្វើកាលកិរិយា
 ក្ស័យ ១ ភិក្ខុដែលចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធិ ១ បុគ្គលទាំង ២ ពួកនេះ
 មានសេចក្តីប្លែកគ្នាដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ បុគ្គលដែលធ្វើកាល-
 កិរិយាក្ស័យ បុគ្គលនោះ កាយសង្ខារគឺខ្យល់ដង្ហើមចេញចូល រលត់
 សូន្យឈឹង វចីសង្ខារគឺវិតក្កៈនិងវិចារៈ រលត់សូន្យឈឹង ចិត្តសង្ខារគឺ
 សញ្ញានិងវេទនា រលត់សូន្យឈឹង អាយុក៏អស់ ចំហាយធាតុភ្លើងក៏
 រលត់សូន្យឈឹង ឥន្ទ្រិយក៏បែកធ្លាយ ឯភិក្ខុដែលចូលកាន់សញ្ញាវេទយិត-
 និរោធិ ភិក្ខុនោះមានកាយសង្ខារ រលត់សូន្យឈឹង វចីសង្ខាររលត់
 សូន្យឈឹង ចិត្តសង្ខាររលត់សូន្យឈឹងដែរ តែអាយុមិនអស់ ចំហាយ
 ធាតុភ្លើងមិនរលត់សូន្យទេ ឥន្ទ្រិយនៅថ្លាល្អ ម្នាលអារុសោ បុគ្គល
 ដែលធ្វើមរណកាលក្ស័យ និងភិក្ខុដែលចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធិ
 បុគ្គលទាំង ២ ពួកនេះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នា យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១៤៣] កតី បទានុសោ បច្ចយា អនុក្ខមសុ-
 ខាយ ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិយាតិ ។ ចត្តារោ
 ខោ អារុសោ បច្ចយា អនុក្ខមសុខាយ ចេតោវិមុត្តិយា
 សមាបត្តិយា ឥទានុសោ ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហាណ
 ទុក្ខស្ស ច បហាណ បុព្វេ សោមនស្សនោមនស្សានំ
 អដ្ឋង្គមា អនុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិចារិសុទ្ធិ ចតុត្ថំ
 ណានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ឥមេ ខោ អារុសោ ចត្តារោ
 បច្ចយា អនុក្ខមសុខាយ ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិ-
 យាតិ ។ កតី បទានុសោ បច្ចយា អនិមិត្តាយ
 ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិយា ។ ទ្វេ ខោ អារុសោ
 បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិយា
 សព្វនិមិត្តានញ អមនសិការោ អនិមិត្តាយ ច ជា-
 តុយា មនសិការោ ឥមេ ខោ អារុសោ ទ្វេ បច្ចយា
 អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិយាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[១៤៣] ម្នាលអារុសោ អទុក្ខមសុខចេតោវិមុត្តិសមាបត្តិ មានបច្ច័យ
 ប៉ុន្មាន ។ ម្នាលអារុសោ អទុក្ខមសុខចេតោវិមុត្តិសមាបត្តិ មានបច្ច័យ
 ៤ ម្នាលអារុសោ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ព្រោះលះបង់នូវសេចក្តីសុខ ១ ព្រោះ
 លះបង់នូវសេចក្តីទុក្ខ ១ ព្រោះរំលត់នូវសោមនស្សនិងទោមនស្សក្នុងកាល
 មុន ១ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈានដែលឥតទុក្ខឥតសុខ មានសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧ-
 បេក្ខា ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំងបួន ១ ម្នាលអារុសោ
 អទុក្ខមសុខចេតោវិមុត្តិសមាបត្តិ មានបច្ច័យ ៤ នេះឯង ។ ម្នាលអារុសោ
 អនិមិត្តចេតោវិមុត្តិសមាបត្តិ មានបច្ច័យប៉ុន្មាន ។ ម្នាលអារុសោ អនិមិត្ត-
 ចេតោវិមុត្តិសមាបត្តិមានបច្ច័យ ២ គឺការមិនយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះអារម្មណ៍
 ទាំងពួង ១ ការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះនិព្វានជាតុដែលប្រាសចាកអារម្មណ៍ ១
 ម្នាលអារុសោ អនិមិត្តចេតោវិមុត្តិសមាបត្តិ មានបច្ច័យ ២ នេះឯង ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាវេទល្អសុត្តេ បច្ចយប្បញ្ញា

កតី បនារុសោ បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា

បិតិយាតិ ។ តយោ ខោ អារុសោ បច្ចយា អនិមិត្តាយ

ចេតោវិមុត្តិយា បិតិយា សព្វនិមិត្តានញ អមនសិ-

កាពោ អនិមិត្តាយ ច ធាតុយា មនសិកាពោ បុព្វេ

ច អភិសដ្ឋាពោ ឥមេ ខោ អារុសោ តយោ បច្ចយា

អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា បិតិយាតិ ។ កតី

បនារុសោ បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា

វុដ្ឋានាយាតិ ។ ទ្វេ ខោ អារុសោ បច្ចយា អនិមិត្តាយ

ចេតោវិមុត្តិយា វុដ្ឋានាយ សព្វនិមិត្តានញ មនសិ-

កាពោ អនិមិត្តាយ ច ធាតុយា អមនសិកាពោ ឥមេ

ខោ អារុសោ ទ្វេ បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិ-

យា វុដ្ឋានាយាតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាវេទន្តសូត្រ សំនួរពីបច្ច័យ

ម្នាលអារុសោ បច្ច័យដែលឲ្យអនិមិត្តចេតោវិមុត្តិទាំងនៅបានយូរ តើមាន
 ប៉ុន្មាន ។ ម្នាលអារុសោ បច្ច័យដែលឲ្យអនិមិត្តចេតោវិមុត្តិទាំងនៅ
 បានយូរ មាន ៣ ប្រការ គឺការមិនយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះអារម្មណ៍ទាំង
 ពួង ១ ការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះនិព្វានធាតុដែលប្រាសចាកអារម្មណ៍ ១
 ការបានតាក់តែងទុកពីខាងដើម ១ ម្នាលអារុសោ បច្ច័យដែលឲ្យអនិមិត្ត-
 ចេតោវិមុត្តិទាំងនៅបានយូរ មាន ៣ ប្រការនេះឯង ។ ម្នាលអារុសោ
 បច្ច័យនៃការចេញចាកអនិមិត្តចេតោវិមុត្តិ មានប៉ុន្មាន ។ ម្នាលអារុសោ
 បច្ច័យនៃការចេញចាកអនិមិត្តចេតោវិមុត្តិ មាន ២ ប្រការ គឺ ការយកចិត្ត
 ទុកដាក់ចំពោះអារម្មណ៍ទាំងពួង ១ ការមិនយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះនិព្វាន-
 ធាតុដែលមិនមានអារម្មណ៍ ១ ម្នាលអារុសោ បច្ច័យនៃការចេញចាក
 អនិមិត្តចេតោវិមុត្តិ មាន ២ ប្រការនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១៤៤] យា ចាយំ អារុសោ អប្បមាណា ចេតោ-
 វិមុត្តិ យា ច អាភិញ្ញញ្ញា ចេតោវិមុត្តិ យា សុញ្ញតា
 ចេតោវិមុត្តិ យា ច អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ ឥមេ ធម្មា
 នានត្តា ចេវ នាណព្យញ្ញនា ច ឧទាហុ ឯកត្តា
 ព្យញ្ញនមេវ នានន្តិ ។ យា ចាយំ អារុសោ
 អប្បមាណា ចេតោវិមុត្តិ យា ច អាភិញ្ញញ្ញា
 ចេតោវិមុត្តិ យា ច សុញ្ញតា ចេតោវិមុត្តិ
 យា ច អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ អត្ថិ ខោ អារុសោ
 បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាភម្ម ឥមេ ធម្មា
 នានត្តា ចេវ នាណព្យញ្ញនា ច អត្ថិ ច^(១) អារុសោ
 បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាភម្ម ឥមេ ធម្មា
 ឯកត្តា ព្យញ្ញនមេវ នានំ ។ កតមោ ចារុសោ
 បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាភម្ម ឥមេ ធម្មា
 នានត្តា ចេវ នាណព្យញ្ញនា ច ឥនារុសោ ភិក្ខុ

១ ម. ច ខោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[១៤៤] ម្នាលអារុសោ អប្បមាណាចេតោវិមុត្តិ^(១) អាកិញ្ញញ្ញចេតោវិមុត្តិ^(២) សុញ្ញតចេតោវិមុត្តិ^(៣) និងអនិមិត្តចេតោវិមុត្តិ^(៤) ធម៌ទាំងនេះមានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផង ឬមានសេចក្តីដូចគ្នាគ្រាន់តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្នាលអារុសោ អប្បមាណាចេតោវិមុត្តិណា អាកិញ្ញញ្ញចេតោវិមុត្តិណា សុញ្ញតចេតោវិមុត្តិណា និងអនិមិត្តចេតោវិមុត្តិណា ម្នាលអារុសោ មានបរិយាយ ដែលធម៌ទាំងនេះអាស្រ័យហើយ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផង ម្នាលអារុសោ មួយទៀត មានបរិយាយ ដែលធម៌ទាំងនេះអាស្រ័យហើយ ក៏បែរជាមានសេចក្តីដូចគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ ម្នាលអារុសោ ចុះបរិយាយដូចម្តេច ដែលធម៌ទាំងនេះអាស្រ័យហើយ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផង ម្នាលអារុសោ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មាន

១ អប្បមាណាចេតោវិមុត្តិ នោះ សំដៅយកការផ្សាយមេត្តាចំពោះសត្វទាំងអស់មិនមានប្រមាណ បើពោលដោយលំដាប់ភូមិ ជាមហាគត្វរាជចរភូមិ បើពោលដោយអារម្មណ៍មានសត្វជាអារម្មណ៍ ។ ២ អាកិញ្ញញ្ញចេតោវិមុត្តិ ចេតោវិមុត្តិដែលមិនមានកង្វល់ក្នុងអារម្មណ៍ បើពោលតាមលំដាប់ភូមិជាអរូបាវចរភូមិ ចំណែកខាងអារម្មណ៍មិនមានទេ ។ ៣ សុញ្ញតចេតោវិមុត្តិ សំដៅយកវិបស្សនា បើពោលដោយភូមិ ជាកាមាវចរភូមិ បើពោលដោយអារម្មណ៍មានសង្ខារជាអារម្មណ៍ ។ ៤ អនិមិត្តចេតោវិមុត្តិ ចេតោវិមុត្តិដែលមិនមានរាគនិមិត្តជាដើម បើពោលដោយភូមិ ជាលោកុត្តរភូមិ បើពោលដោយអារម្មណ៍ មាននិព្វានជាអារម្មណ៍ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាវេទល្លសុត្តេ ចតុចោតោវិមុត្តិយោ

មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ជវិត្វា វិហារតិ
តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមដោ
តិវិយំ សព្វដិ សព្វត្តតាយ សញ្ញារន្តំ លោកំ មេត្តាស-
ហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហាក្កតេន អប្បមាលោន
អវេរេន អព្យាបដ្ឋេន ជវិត្វា វិហារតិ ករុណាសហ-
គតេន... មុទិតាសហគតេន... ឧបេក្ខាសហគតេន
ចេតសា ឯកំ ទិសំ ជវិត្វា វិហារតិ តថា ទុតិយំ
តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមដោ តិវិយំ
សព្វដិ សព្វត្តតាយ សញ្ញារន្តំ លោកំ ឧបេក្ខា-
សហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហាក្កតេន អប្ប-
មាលោន អវេរេន អព្យាបដ្ឋេន ជវិត្វា វិហារតិ អយំ
វុច្ចតារុសោ អប្បមាលា ចោតោវិមុត្តិ ។ កតមា ចារុសោ
អាភិញ្ញាញា ចោតោវិមុត្តិ ឥនារុសោ ភិក្ខុ សព្វសោ
វិញ្ញាណញាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្តិ កិញ្ចឹតិ អា-
ភិញ្ញាញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ វុច្ចតារុសោ

ចូឡយមកវគ្គ មហាវេទល្អសូត្រ ចេតោវិមុត្តិ ៤

ចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយទៅកាន់ ទិសទី ១ ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា ទិស
ទី ៣ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តាដ៏ទូលាយ
ប្រមាណមិនបាន មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់
លោកទាំងអស់ ក្នុងទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទីដឹងគឺទិស
កណ្តាល ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបធៀបនឹងសត្វទាំងពួង ក្នុងទីទាំងពួង ។
មានចិត្តប្រកបដោយករុណា... ប្រកបដោយមុទិតា... មានចិត្តប្រកប
ដោយឧបេក្ខា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ១ ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៣ ក៏ដូច
គ្នា ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខាដ៏ទូលាយ ប្រមាណ
មិនបាន មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់លោកទាំង
អស់ ក្នុងទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទីដឹង ព្រោះបង្កើន
ខ្លួនទៅប្រៀបធៀបនឹងសត្វទាំងពួង ក្នុងទីទាំងពួង ម្នាលអារុសោ នេះ
ហៅថា អប្បមាណចេតោវិមុត្តិ ។ ម្នាលអារុសោ អាកិញ្ញញ្ញចេតោវិមុត្តិ
តើដូចម្តេច ម្នាលអារុសោ កិក្កក្នុងសាសនានេះ កន្លងបង្កើនវិញ្ញាណ-
ញាយតនៈ ដោយសព្វអន្លើ ហើយចូលទៅកាន់អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈជ្ឈាន
ដោយបរិកម្មថា អ្វីបន្តិចបន្តួចមិនមានដូច្នោះ ម្នាលអារុសោ នេះហៅថា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អាភិញ្ញាណ ចេតោវិមុត្តិ ។ កតមា ចារុសោ
 សុញ្ញតា ចេតោវិមុត្តិ ឥធិ អារុសោ ភិក្ខុ អញ្ញ-
 តតោ វា រុក្ខមូលតតោ វា សុញ្ញការតតោ វា
 ឥតិ បដិសញ្ញក្ខតិ សុញ្ញមិទំ អត្តន វា អត្ត-
 និយេន វាតិ អយំ រុច្ចតារុសោ សុញ្ញតា ចេតោ-
 វិមុត្តិ ។ កតមា ចារុសោ អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ
 ឥធារុសោ ភិក្ខុ សព្វនិមិត្តានំ អមនសិកាវា អនិមិត្តំ
 ចេតោសមាធិ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ រុច្ចតារុសោ
 អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ ។ អយំ ខោ អារុសោ បរិយា-
 យោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា នានត្តា ចេរ
 នាណព្យញ្ញនា ច ។ កតមោ អារុសោ បរិយាយោ
 យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា ឯកត្តា ព្យញ្ញន-
 មេវ នានំ វាកោ ខោ អារុសោ បមាណករណោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

អាកិញ្ញញ្ញចេតោវិមុត្តិ ។ ម្នាលអារុសោ សុញ្ញតចេតោវិមុត្តិ តើដូច
 ម្តេច ម្នាលអារុសោ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងព្រៃក្តី នៅក្រោម
 ម្លប់ឈើក្តី នៅក្នុងសុញ្ញាការស្ថានក្តី រមែងពិចារណាយ៉ាងនេះថា របស់
 នេះតែងសាបសូន្យចាកអត្តភាព ឬចាកវត្ថុសម្រាប់ទំនុកបម្រុងខ្លួនមានចីវរ
 ជាដើម ម្នាលអារុសោ នេះលោកហៅថា សុញ្ញតចេតោវិមុត្តិ ។ ម្នាល
 អារុសោ អនិមិត្តចេតោវិមុត្តិ តើដូចម្តេច ម្នាលអារុសោ ភិក្ខុក្នុងសាសនា
 នេះ ចូលកាន់ចេតោសមាធិដែលមិនមាននិមិត្ត ព្រោះមិនយកចិត្តទុកដាក់
 ចំពោះអារម្មណ៍ទាំងពួង នេះហៅថា អនិមិត្តចេតោវិមុត្តិ ។ ម្នាលអារុសោ
 នេះឯងជាបរិយាយដែលធម៌ទាំងនេះអាស្រ័យហើយ មានសេចក្តី
 ផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផង ។ ម្នាលអារុសោ ចុះបរិយាយ
 ដូចម្តេច ដែលពួកធម៌ទាំងនេះ អាស្រ័យហើយ បែរជាមានសេចក្តីដូចគ្នា
 តែមានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ម្នាលអារុសោ ភគៈជាកិលេសធ្វើនូវប្រមាណ^(១)

១ កិលេសមានភគៈជាដើមមិនទាន់កើតឡើង ដរាបណា ដរាបនោះ គេមិនអាចស្គាល់បុគ្គល
 នោះថាជាមនុស្សថ្នាក់ណាទេ ព្រោះបុគ្គលនោះប្រហែលនឹងសោតាបន្នបុគ្គលជាដើម ។ លុះ
 តែភគៈជាដើមកើតឡើង ទើបគេស្គាល់ប្រមាណបុគ្គលនោះបានថា អ្នកនេះ ជាមនុស្សថ្នាក់នេះ
 យ៉ាងនេះជាដើម បានហៅថា ជាកិលេសធ្វើនូវប្រមាណបាន ។ អដ្ឋកថា ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាវទល្លសុត្តេ ចតុចេតោវិមុត្តិយោ

នោសោ បមាណករណោ មោហោ បមាណករណោ

តេ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិទ្ទមូលា តា-

លាវត្ថុកតា អនការ្ម្ថតា អាយតី អនុប្បាទធម្មា ។

យាវតា ខោ អារុសោ អប្បមាណា ចេតោវិមុត្តិយោ

អកុប្បា តាសំ ចេតោវិមុត្តិ អក្កមក្ខាយតិ សា ខោ

បនាកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ សុញ្ញា រាគេន សុញ្ញា នោ-

សេន សុញ្ញា មោហេន ។ រាតោ ខោ អារុសោ

កិញ្ចនោ នោសោ កិញ្ចនោ មោហោ កិញ្ចនោ

តេ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិទ្ទមូលា

តាលាវត្ថុកតា អនការ្ម្ថតា អាយតី អនុប្បាទធម្មា ។

យាវតា ខោ អារុសោ អាកិញ្ចញ្ញា ចេតោវិមុត្តិ-

យោ អកុប្បា តាសំ ចេតោវិមុត្តិ អក្កមក្ខាយតិ

ចូឡយមកវគ្គ មហាវេទន្តសូត្រ ចេតោវិមុត្តិ ៤

ទោសៈជាកិលេសធ្វើនូវប្រមាណ មោហៈជាកិលេសធ្វើនូវប្រមាណ កិ-
 លេសទាំងនោះ ភិក្ខុដែលជាខីណាស្រពបានលះបង់ហើយ បានផ្តាច់ផ្តិល
 ឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យកើតតទៅទៀត ដូចដើមឆ្នោតដែលគេក្របែល
 មិនឲ្យដុះតទៅទៀត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាពតទៅទៀត ជាធម៌មិនកើត
 តទៅទៀត ។ ម្នាលអារុសោ បណ្តាអប្បមាណចេតោវិមុត្តិ^(១) ទាំងប៉ុន្មាន
 មានអកុប្បាចេតោវិមុត្តិ^(២) ប្រសើរជាងវិមុត្តិទាំងនោះ ព្រោះអកុប្បាចេ-
 តោវិមុត្តិនោះ សូន្យរាគៈ សូន្យទោសៈ សូន្យមោហៈ ។ ម្នាលអារុសោ
 រាគៈជាគ្រឿងកង្វល់ ទោសៈជាគ្រឿងកង្វល់ មោហៈក៏ជាគ្រឿងកង្វល់
 កិលេសទាំងនោះ ភិក្ខុជាខីណាស្រព បានលះបង់ហើយ បានផ្តាច់
 ផ្តិលឫសគល់ហើយ បានធ្វើវត្ថុសម្រាប់កើតទៀតឲ្យអស់រលីង ដូចដើម
 ឆ្នោតដែលគេកាប់ក្របែលធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាពតទៅទៀតហើយ ឲ្យ
 ជាធម៌លែងមានកំណើតតទៅទៀតហើយ ។ ម្នាលអារុសោ អាកិញ្ញញ្ញ-
 ចេតោវិមុត្តិ^(៣) ទាំងប៉ុន្មាន មានអកុប្បាចេតោវិមុត្តិប្រសើរជាងវិមុត្តិទាំងនោះ

១ អប្បមាណចេតោវិមុត្តិ ១២ គឺ ព្រហ្មវិហារ ៤ មគ្គ ៤ ផល ៤ ។ ២ សំដៅយក
 អប្បមាណចេតោវិមុត្តិ ទី ១២ គឺអរហត្តផលចេតោវិមុត្តិ ។ ៣ បានដល់ធម៌ ៩ គឺអាកិញ្ញញ្ញាយ-
 តនជ្ឈាន ១ មគ្គ ៤ ផល ៤ ។ ឈានដែលឈ្មោះថាអាកិញ្ញញ្ញៈ ព្រោះគ្មានអារម្មណ៍ជាគ្រឿង
 កង្វល់ មគ្គ ផល ក៏ឈ្មោះថា អាកិញ្ញញ្ញៈ ព្រោះគ្មានកិលេសជាគ្រឿងកង្វល់ ។ ឯព្រះនិព្វាន ក៏
 ឈ្មោះថាអាកិញ្ញញ្ញៈដែរ តែព្រោះគ្មានចេតោវិមុត្តិ បានជាលោកមិនរាប់បញ្ចូលក្នុងពួកអាកិ-
 ញ្ញញ្ញចេតោវិមុត្តិនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សា ខោ បនាគុប្បា ចេតោវិមុត្តិ សុញ្ញា រាគេន

សុញ្ញា ទោសេន សុញ្ញា មោហេន ។ រាគោ ខោ

អារុសោ និមិត្តករណោ ទោសោ និមិត្តករណោ

មោហោ និមិត្តករណោ តេ ទីណាសវស្ស

ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិទ្ធមូលា តាលាវត្តកតា

អនការ្កតា អាយតី អនុប្បាទធម្មា ។

យាវតា ខោ អារុសោ និមិត្តា ចេតោវិមុត្តិយោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ព្រោះអកុប្បាចេតោវិមុត្តិនោះ សូន្យរាគៈ សូន្យទោសៈ សូន្យមោហៈ ។

ម្នាលអារុសោ រាគៈជាកិលេសធ្វើនិមិត្ត^១ ទោសៈជាកិលេសធ្វើនិមិត្ត

មោហៈជាកិលេសធ្វើនិមិត្ត ពួកកិលេសធ្វើនិមិត្តទាំងនោះ ភិក្ខុជាព្រះ

ខ្លីណាស្រព បានលះបង់ហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ហើយ ធ្វើវត្ថុ

សម្រាប់កើតទៀត ឲ្យអស់រលីង ដូចដើមត្នោតដែលគេក្របែលចោល

ហើយ ធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាពតទៅទៀត ជាធម៌លែងមានកំណើត

តទៅទៀតហើយ ។ ម្នាលអារុសោ និមិត្តចេតោវិមុត្តិទាំងប៉ុន្មាន

១ មានសេចក្តីដូចគ្នានឹងពាក្យដែលថាកិលេសជាគ្រឿងធ្វើនូវប្រមាណដែរ តែចំណែក
អនិមិត្តចេតោវិមុត្តិនេះ សង្គ្រោះយកធម៌ ១៣ គឺវិបស្សនា ១ អារុប្បជ្ឈាន ៤ មគ្គ ៤ ផល ៤ ។
វិបស្សនា ហៅថា អនិមិត្ត ព្រោះគាស់រំលើងនូវនិច្ចនិមិត្ត សុខនិមិត្ត និងអត្តនិមិត្ត ។ អារុប្ប-
ជ្ឈាន ៤ ឈ្មោះថា អនិមិត្ត ព្រោះគ្មានរូបនិមិត្ត ។ មគ្គនិងផល ឈ្មោះថា អនិមិត្ត ព្រោះគ្មាន
កិលេសជាគ្រឿងធ្វើនូវនិមិត្ត ។ ព្រះនិព្វាន ក៏ឈ្មោះថា អនិមិត្តដែរ តែព្រោះគ្មានចេតោវិមុត្តិ
បានជាលោកមិនរាប់បញ្ចូល ក្នុងពួកអនិមិត្តចេតោវិមុត្តិនេះ ។ អដ្ឋកថា ។

ចូឡយមកវត្តស្ស មហាវេទល្លសុត្ត អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស ភាសិតស្ស អភិនន្ទនំ

អកុប្បា តាសំ ចេតោវិមុត្តិ អត្តមក្ខាយតិ សា

ខោ បនាកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ សុញ្ញា រាគេន

សុញ្ញា ទោសេន សុញ្ញា មោហេន ។ អយំ

ខោ អារុសោ បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាកម្ម

តមេ ធម្មា ឯកត្តា ព្យញ្ញនមេវ ជានន្តិ ។ តទម-

រោចាយស្មា សារីបុត្តោ អត្តមនោ អាយស្មា

មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស ភាសិតំ

អភិនន្ទតិ ។

មហាវេទល្លសុត្តំ តតិយំ និដ្ឋិតំ ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាវេទន្តសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិតព្រះសារីបុត្រមានអាយុ

មានអកុប្បាចេតោវិមុត្តិប្រសើរជាងវិមុត្តិទាំងនោះ ព្រោះអកុប្បាចេតោ-
វិមុត្តិនោះ សូន្យរាគៈ សូន្យទោសៈ សូន្យមោហៈ ។ ម្នាលអារុសោ
នេះឯងជាបរិយាយដែលធម៌ទាំងនេះអាស្រ័យហើយ មានសេចក្តីដូចគ្នា
តែមានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ លុះព្រះសារីបុត្រមានអាយុ បានពោលពាក្យ
នេះហើយ ព្រះមហាកោដ្ឋិកត្តេរមានអាយុ ក៏មានចិត្តរីករាយ ត្រេកអរ
ហើយ ចំពោះភាសិត របស់ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ។

ចប់ មហាវេទន្តសូត្រ ទី ៣ ។

ចតុត្ថំ ចូឡវេទល្លសុត្តំ

[១៤៥] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកវា
រាជគមោ វិហារតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាមេ ។
អថខោ វិសាខោ ឧបាសកោ យេន ធម្មទិដ្ឋា-
ភិក្ខុនី តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ធម្មទិដ្ឋំ ភិក្ខុនី
អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

[១៤៦] ឯកមន្តំ និសិដ្ឋោ ខោ វិសាខោ
ឧបាសកោ ធម្មទិដ្ឋំ ភិក្ខុនី ឯតទវោច សក្កាយោ
សក្កាយោតិ អយ្យេ វុច្ចតិ កតមោ នុ ខោ អយ្យេ
សក្កាយោ វុត្តោ ភកវតាតិ ។ បញ្ច ខោ ឥមេ
អាវុសោ វិសាខោ ឧបាទានក្ខត្វា សក្កាយោ វុត្តោ
ភកវតា សេយ្យដីទំ រូប្យទានក្ខត្វោ វេទន្ទទានា-
នក្ខត្វោ សញ្ញ្យទានក្ខត្វោ សង្ខារ្យទានក្ខត្វោ
វិញ្ញាណ្យទានក្ខត្វោ ឥមេ ខោ អាវុសោ វិសាខោ
បញ្ចទានក្ខត្វោ សក្កាយោ វុត្តោ ភកវតាតិ ។

ចូឡវេទល្អសូត្រ ទី ៤

[១៤៥] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងវត្តវេឡវ៉ែន ជាកលន្ទកនិវាបស្ថាន ទៀបក្រុង
រាជគ្រឹះ ។ គ្រានោះឯង ឧបាសកឈ្មោះវិសាខ បានចូលទៅរកធម្ម-
ទិន្នាកិក្ខុនី លុះចូលទៅដល់ហើយ ទើបក្រាបថ្វាយបង្គំធម្មទិន្នាកិក្ខុនី
ហើយក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

[១៤៦] លុះវិសាខឧបាសកអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើប
ទូលសួរធម្មទិន្នាកិក្ខុនីយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ព្រះមាន
ព្រះភាគ តែងត្រាស់ថា សក្កាយៈ សក្កាយៈ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់
ធម៌ដូចម្តេចខ្លះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា សក្កាយៈ ។ ធម្ម-
ទិន្នាកិក្ខុនីតបថា ម្ចាស់អារុសោវិសាខ ឧបាទានក្ខន្ធទ្រ ៥ ប្រការនេះ
ឯង ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា សក្កាយៈ ឧបាទានក្ខន្ធទ្រ ៥ គឺ
រូបុបាទានក្ខន្ធទ្រ ១ វេទនុបាទានក្ខន្ធទ្រ ១ សញ្ញុបាទានក្ខន្ធទ្រ ១ សង្ខារុបា-
ទានក្ខន្ធទ្រ ១ វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធទ្រ ១ ម្ចាស់អារុសោវិសាខ ឧបាទានក្ខន្ធទ្រ
ទាំង ៥ ប្រការនេះឯង ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា សក្កាយៈ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡវេទល្លសុត្តេ សក្កាយសមុទយប្បញ្ញា

សាធម្មតិ ខោ វិសាខោ ឧបាសកោ ធម្មទិដ្ឋាយ
 ភិក្ខុនិយា ភាសិតំ អភិទន្ធិត្វា អនុមោទិត្វា ធម្មទិដ្ឋំ
 ភិក្ខុដី ឧត្តរី បញ្ចំ អបុច្ឆិ សក្កាយសមុទយោ
 សក្កាយសមុទយោតិ អយ្យេ វុច្ឆតិ កតមោ នុ
 ខោ អយ្យេ សក្កាយសមុទយោ វុត្តោ ភកវតាតិ ។
 យាយំ អារុសោ វិសាខ តណ្ហា ចោណោព្វវិកា
 នន្ធិរាគសហគតា តត្រតត្រាភិទន្ធិដី សេយ្យថីទំ
 កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា អយំ ខោ
 អារុសោ វិសាខ សក្កាយសមុទយោ វុត្តោ ភកវតាតិ ។
 សក្កាយនិរោធា សក្កាយនិរោធាតិ អយ្យេ វុច្ឆតិ
 កតមោ នុ ខោ អយ្យេ សក្កាយនិរោធា វុត្តោ
 ភកវតាតិ ។ យោ ខោ អារុសោ វិសាខ តស្សាយេវ
 តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ចាកោ បដិទិស្សក្តោ
 មុត្តិ អនាលយោ អយំ ខោ អារុសោ វិសាខ

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡវេទល្អសូត្រ សំនួរពីហេតុដែលនាំឲ្យកើតសក្កាយ:

វិសាខឧបាសកក៏ត្រេកអរនឹងភាសិតរបស់ធម្មទិន្នាកិក្ខុនីថា ពីពោះណាស់
 ព្រះនាងជាម្ចាស់ ហើយក៏បានសួរប្រស្នានឹងធម្មទិន្នាកិក្ខុនីតទៅទៀតថា
 បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់តែងត្រាស់ថា ហេតុ
 ដែលនាំឲ្យកើតសក្កាយ: ហេតុដែលនាំឲ្យកើតសក្កាយ: បពិត្រព្រះ
 នាងជាម្ចាស់ ធម៌ដូចម្តេចហ្ន៎ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ជា
 ហេតុនាំឲ្យកើតសក្កាយ: ។ ធម្មទិន្នាកិក្ខុនីតបថា ម្នាលអារុសោវិសាខ
 តណ្ហាដែលនាំឲ្យសត្វកើតក្នុងភពថ្មីទៀត ប្រកបដោយនន្ទិរភគ មានសេច-
 ក្តីត្រេកអរក្នុងភពនោះ ។ តណ្ហានោះគឺ កាមតណ្ហា ១ ភវតណ្ហា ១ វិភវ-
 តណ្ហា ១ ម្នាលអារុសោវិសាខ នេះឯងហើយដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
 ថា ហេតុនាំឲ្យកើតសក្កាយ: ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ព្រះមានព្រះ
 ភាគត្រាស់ថា ការរំលត់សក្កាយ: ការរំលត់សក្កាយ: បពិត្រព្រះនាងជា
 ម្ចាស់ ធម៌ដូចម្តេចហ្ន៎ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ជាគ្រឿងរំលត់
 សក្កាយ: ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ សេចក្តីនឿយណាយនិងការរំលត់ដោយ
 មិនសល់ ការលះបង់ ការជម្រុះចោល ការរួចស្រឡះ ការលែងអាឡោះ
 អាល័យ ចំពោះតណ្ហានោះឯង ម្នាលអារុសោវិសាខ នេះឯងហើយដែល

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សក្កាយនិរោធា វុត្តោ ភកវតាតិ ។ សក្កាយ-
 និរោធតាមនី បដិបទា សក្កាយនិរោធតាមនី បដិ-
 បទាតិ អយ្យេ វុច្ចតិ កតមា នុ ខោ អយ្យេ
 សក្កាយនិរោធតាមនី បដិបទា វុត្តោ ភកវតាតិ ។
 អយមេវ ខោ អារុសោ វិសាខ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ
 មក្កោ សក្កាយនិរោធតាមនី បដិបទា វុត្តោ ភកវតា
 សេយ្យដីទំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្ក័យោ សម្មារាថា
 សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាដិរោ សម្មារាយាមោ សម្មា-
 សតិ សម្មាសមាដីតិ ។ តញ្ញេវ នុ ខោ អយ្យេ
 ឧបាទានំ តេ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ឧបាហុ អញ្ញត្រ
 បញ្ចុបាទានក្ខន្ធខេហិ ឧបាទានន្តិ ។ ន ខោ
 អារុសោ វិសាខ តញ្ញេវុបាទានំ តេ បញ្ចុបាទា-
 នក្ខន្ធា នបិ អញ្ញត្រ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធខេហិ
 ឧបាទានំ យោ ខោ អារុសោ វិសាខ បញ្ចុសុ
 ឧបាទានក្ខន្ធសុ ឆន្ទរកោ តំ តត្ថ ឧបាទានន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ការរំលត់សក្កាយៈ ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា បដិបទាជាដំណើរទៅកាន់សេចក្តីរំលត់សក្កាយៈ បដិបទាជាដំណើរទៅកាន់សេចក្តីរំលត់សក្កាយៈ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ធម្មជាតិដូចម្តេចហ្ន៎ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា បដិបទាជាដំណើរទៅកាន់សេចក្តីរំលត់សក្កាយៈ ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា បដិបទាជាដំណើរទៅកាន់សេចក្តីរំលត់សក្កាយៈ មគ្គដែលប្រកបដោយអង្គ ៨ នោះ គឺ សេចក្តីយល់ត្រូវ ១ ការត្រិះរិះត្រូវ ១ វាចាត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ១ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ១ ស្មារតីត្រូវ ១ ការតម្កល់ចិត្តនឹងត្រូវ ១ ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ឧបាទាននោះ គឺឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នោះឯង ឬក៏ឧបាទានដោយឡែកអំពីឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ (នោះ) ទេ ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ ឧបាទាននោះឯង មិនមែនជាឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នោះទេ ឯឧបាទាន (នោះ) សោតក៏មិនមែនដោយឡែកអំពីឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ដែរ ម្នាលអារុសោវិសាខ ឧបាទាននោះឯង មិនមែនជាឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នោះទេ តែឧបាទាននឹងញែកចេញអំពីឧបាទានក្ខន្ធមិនបានដែរ ម្នាលអារុសោវិសាខ សេចក្តីត្រេកត្រអាលក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ឈ្មោះថា ឧបាទាន ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធនោះ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡវេទល្លសុត្តេ សក្កាយទិដ្ឋិប្បញ្ញា

[១៤៧] កថំ បនយេ្យ សក្កាយទិដ្ឋិ ហោតីតិ ។

ឥធារុសោ វិសាខ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ

អទស្សារី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្ម

អរិដីតោ សប្បវិសានំ អទស្សារី សប្បវិសធម្មស្ស

អកោវិទោ សប្បវិសធម្ម អរិដីតោ រូបំ អត្តតោ

សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ

រូបស្មី វា អត្តានំ វេទនំ... សញ្ញា... សង្ខារេ...

វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា

អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ

ឯវំ ខោ អារុសោ វិសាខ សក្កាយទិដ្ឋិ ហោតីតិ ។

កថំ បនយេ្យ សក្កាយទិដ្ឋិ ន ហោតីតិ ។ ឥធា-

រុសោ វិសាខ សុតវា អរិយស្សារកោ អរិយានំ

ទស្សារី អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្ម សុរិដីតោ

សប្បវិសានំ ទស្សារី សប្បវិសធម្មស្ស កោវិទោ

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡវេទល្អសូត្រ សំនួរពីសក្កាយទិដ្ឋិ

[១៤៧] បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះសក្កាយទិដ្ឋិដូចម្តេច ។ ម្នាល
 អារុសោវិសាខ បុប្ផជនក្នុងលោកនេះជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានចូបប្រទះ
 នឹងពួកព្រះអរិយៈ^(១) មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ មិនបានហាត់ខ្លួន
 ក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ ទាំងមិនបានឃើញពួកសប្បុរស^(២) មិនឈ្លាសវៃ
 ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនបានហាត់ចិត្តក្នុងធម៌របស់សប្បុរស រមែង
 ពិចារណាឃើញនូវរូបថាខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ
 ពិចារណាឃើញរូបក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញខ្លួនក្នុងរូបខ្លះ ពិចារណា
 ឃើញវេទនា... សញ្ញា... សង្ខារទាំងឡាយ... ពិចារណាឃើញ
 វិញ្ញាណថាខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ពិចារណា
 ឃើញវិញ្ញាណក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញខ្លួនក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ម្នាល
 អារុសោវិសាខ យ៉ាងនេះឯងហើយដែលហៅថាសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បពិត្រ
 ព្រះនាងជាម្ចាស់ ដែលហៅថាមិនមានសក្កាយទិដ្ឋិដូចម្តេច ។ ម្នាល
 អារុសោវិសាខ អរិយសាវ័កក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកចេះដឹង បានឃើញពួក
 ព្រះអរិយៈ ឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ បានហាត់ចិត្តក្នុងធម៌ព្រះ
 អរិយៈ ទាំងបានជួបប្រទះនឹងពួកសប្បុរស ឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់សប្បុ-

១ បុគ្គលដែលឆ្ងាយចាកកិលេស ហៅថា អរិយៈ ។ ២ បុរសដែលល្អដោយលោកុត្តរគុណ
 ហៅថា សប្បុរស ឈ្មោះទាំងពីរនេះសំដៅយកព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធនិងព្រះពុទ្ធសាវ័ក ។
 អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សប្បុរិសធម្មេ សុវិជិតោ ន រូបំ អត្តតោ សមនុ-
 បស្សតិ ន រូបវន្តំ វា^(១) អត្តានំ ន អត្តនិ វា^(២)
 រូបំ ន រូបស្មី វា^(៣) អត្តានំ ន វេទនំ... ន សញ្ញា...
 ន សង្ខារេ... ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ ន
 វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ឯវំ ខោ អារុសោ វិសាខ
 សក្កាយទិដ្ឋិ ន ហោតីតិ ។

[២៤៨] កតមោ បនយ្យេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ
 មក្កោតិ ។ អយមេវ ខោ អារុសោ វិសាខ អរិយោ
 អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា-
 សង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ
 សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាដីតិ ។ អរិ-
 យោ បនយ្យេ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ សង្ខតោ ឧទាហុ
 អសង្ខតោតិ ។ អរិយោ ខោ អារុសោ វិសាខ

១-២-៣ ឱ. វា សទ្ធា នត្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

រស បានហាត់ចិត្តដោយល្អក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនបានពិចារណា
 ឃើញនូវរូបថាខ្លួនខ្លះ មិនបានពិចារណាឃើញនូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ មិន
 ពិចារណាឃើញរូបក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនពិចារណាឃើញខ្លួនក្នុងរូបខ្លះ មិនបាន
 ពិចារណាឃើញវេទនា... សញ្ញា... សង្ខារទាំងឡាយ... មិនបាន
 ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាខ្លួនខ្លះ មិនបានពិចារណាឃើញខ្លួនថាមាន
 វិញ្ញាណខ្លះ មិនបានពិចារណាឃើញវិញ្ញាណក្នុងខ្លួនខ្លះ និងមិនពិចារ-
 ណាឃើញខ្លួនក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ម្នាលអារុសោវិសាខ យ៉ាងនេះឯងហើយ
 ដែលហៅថា មិនមានសក្កាយទិដ្ឋិ ។

[១៤៨] បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រ-
 សើរ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ មគ្គដែលប្រកបដោយអង្គ ៨
 ប្រការដ៏ប្រសើរនេះឯង គឺសេចក្តីយល់ត្រូវ ១ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ១ វាចា
 ត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ១ ការព្យាយាមត្រូវ ១ ស្មារតី
 ត្រូវ ១ ការតម្កល់ចិត្តនឹងត្រូវ ១ ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះអង្គដ៏កមគ្គ
 ដ៏ប្រសើរនោះជាសង្ខតធម៌^(១) ឬជាអសង្ខតធម៌ ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ

១ ជាធម៌ដែលព្រះអរិយៈនៅធ្វើ នៅតាក់តែង ត្រូវតែប្រតិបត្តិ ហៅថា សង្ខតៈ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡវេទល្លសុត្តេ មគ្គប្បញ្ញា

អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ សដ្ឋតោតិ ។ អរិយេន នុ ខោ
អយ្យេ អដ្ឋង្គិកេន មក្កេន តយោ ខន្ធា សដ្ឋហិតា
ឧទាហុ តីហិ ខន្ធហិ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ
សដ្ឋហិតោតិ ។ ន ខោ អារុសោ វិសាខ អរិយេន
អដ្ឋង្គិកេន មក្កេន តយោ ខន្ធា សដ្ឋហិតា តីហិ
ច ខោ អារុសោ វិសាខ ខន្ធហិ អរិយោ អដ្ឋង្គិ-
កោ មក្កោ សដ្ឋហិតោ យា ចារុសោ វិសាខ
សម្មាវាចា យោ ច សម្មាកម្មន្តោ យោ ច
សម្មាអាជីវោ ឥមេ ធម្មា សីលក្ខន្ធលោ^(១) សដ្ឋហិតា
យោ ច សម្មាវាយាមោ យា ច សម្មាសតិ យោ
ច សម្មាសមាធិ ឥមេ ធម្មា សមាធិក្ខន្ធលោ^(២)
សដ្ឋហិតា យា ច សម្មាទិដ្ឋិ យោ ច សម្មាសង្កប្បោ
ឥមេ ធម្មា បញ្ញាខន្ធលោ^(៣) សដ្ឋហិតាតិ ។ កតមោ
បនយ្យេ សមាធិ កតមេ ធម្មា សមាធិនិមិត្តា កតមេ
ធម្មា សមាធិបរិក្ខារា កតមា សមាធិការណាតិ ។ យា
ខោ អារុសោ វិសាខ ចិត្តស្សេកក្កតា អយំ សមាធិ

១ ឱ. សីលក្ខន្ធលោ ។ ២ សមាធិក្ខន្ធលោ ។ ៣ បញ្ញាខន្ធលោ ។

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡវេទន្តសូត្រ សំនួរពីមគ្គ

អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរជាសង្ខតធម៌ ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ខន្ធទាំង ៣
 ប្រការលោកសង្គ្រោះចូលក្នុងអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ឬអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ
 លោកសង្គ្រោះចូលក្នុងខន្ធទាំង ៣ ប្រការវិញ ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ
 ខន្ធទាំង ៣ ប្រការ លោកមិនបានសង្គ្រោះចូលក្នុងអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរទេ
 ម្នាលអារុសោវិសាខ តែអដ្ឋង្គិកមគ្គទាំង ៨ ប្រការដ៏ប្រសើរ លោក
 សង្គ្រោះចូលក្នុងខន្ធទាំង ៣ ប្រការវិញ ម្នាលអារុសោវិសាខ សម្មាវាចា ១
 សម្មាកម្មន្តៈ ១ សម្មាអាជីវៈ ១ ធម៌ទាំង (៣) នេះ លោកសង្គ្រោះចូលក្នុង
 សីលក្ខន្ធសម្មាវាយាមៈ ១ សម្មាសតិ ១ សម្មាសមាធិ ១ ធម៌ទាំង
 (៣) នេះ លោកសង្គ្រោះចូលក្នុងសមាធិក្ខន្ធសម្មាទិដ្ឋិ ១ សម្មាសង្កប្បៈ ១
 ធម៌ទាំង (២) នេះ លោកសង្គ្រោះចូលក្នុងបញ្ញាខន្ធ ។ បពិត្រព្រះ
 នាងជាម្ចាស់ សមាធិដូចម្តេច ពួកធម៌ជាសមាធិនិមិត្តដូចម្តេច ពួកធម៌
 ជាសមាធិបរិក្ខារដូចម្តេច សមាធិការនាដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ
 វិសាខ សភាវៈដែលធ្វើចិត្តឲ្យនឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍តែមួយហៅថា សមាធិ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា សមាធិនិមិត្តា ចត្តារោ សម្មប្ប-
ដានា សមាធិបរិក្ខារា យា តេសញ្ញេរ^(១) ធម្មានំ
អាសេវេនា ការេនា ពហុលីកម្មំ អយំ តត្ថ សមា-
ធិការេនា ។

[១៤៩] កតី បនយេ រូស្យាភិ ។ តយោមេ
អារុសោ វិសាខ រូស្យាភិ កាយរូស្យាភិ វេសិរូស្យាភិ
ចិត្តរូស្យាភិ ។ កតមោ បនយេ កាយរូស្យាភិ
កតមោ វេសិរូស្យាភិ កតមោ ចិត្តរូស្យាភិ ។
អស្សាសប្បស្សាសា ខោ អារុសោ វិសាខ កាយ-
រូស្យាភិ វិតក្កវិចារា វេសិរូស្យាភិ សញ្ញា ច វេទនា
ច ចិត្តរូស្យាភិ ។ កស្មា បនយេ អស្សាសប្បស្សា-
សា កាយរូស្យាភិ កស្មា វិតក្កវិចារា វេសិរូស្យាភិ
កស្មា សញ្ញា ច វេទនា ច ចិត្តរូស្យាភិ ។
អស្សាសប្បស្សាសា ខោ អារុសោ វិសាខ កាយិកា
ឯតេ ធម្មា កាយប្បដិពទ្ធា តស្មា អស្សាសប្បស្សា-
សា កាយរូស្យាភិ បុព្វេ ខោ អារុសោ វិសាខ
វិតក្កត្វា វិចារេត្វា វាចំ ភិទ្ធពិតិ តស្មា វិតក្កវិចារា

១ ឱ. តេសំយេវ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ហៅថា សមាធិនិមិត្ត សម្មប្បធាន ៤ ហៅថា សមាធិ-
បរិក្ខារ ការធ្វើចិត្តឲ្យតម្កល់នឹង ការចម្រើន និងការធ្វើឲ្យច្រើនចំពោះ
ធម៌ទាំងនោះឯង ហៅថា សមាធិការវនា ។

[១៤៧] បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះសង្ខារទាំងឡាយ មាន
ប៉ុន្មាន ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ សង្ខារទាំងឡាយនេះមាន ៣ គឺ កាយ-
សង្ខារ ១ វចីសង្ខារ ១ ចិត្តសង្ខារ ១ ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ កាយ-
សង្ខារតើដូចម្តេច វចីសង្ខារដូចម្តេច ចិត្តសង្ខារដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ
វិសាខ ខ្យល់ដង្ហើមចេញចូលហ្នឹងឯង ហៅថាកាយសង្ខារ វិតក្កៈនិងវិចារៈ
ហៅថាវចីសង្ខារ សញ្ញានិងវេទនា ហៅថាចិត្តសង្ខារ ។ បពិត្រព្រះនាង
ជាម្ចាស់ ព្រោះហេតុអ្វីបានជាខ្យល់ដង្ហើមចេញចូល ហៅថាកាយសង្ខារ
ព្រោះហេតុអ្វីបានជាវិតក្កៈនិងវិចារៈ ហៅថាវចីសង្ខារ ព្រោះហេតុអ្វីបាន
ជាសញ្ញានិងវេទនា ហៅថាចិត្តសង្ខារ ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ ការដក
ដង្ហើមចេញចូលហ្នឹងឯង ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ធម៌ទាំងនុ៎ះជាធម៌
ជាប់ទាក់ទងនឹងកាយ ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្យល់ដកដង្ហើមចេញចូល
ហៅថាកាយសង្ខារ ម្នាលអារុសោវិសាខ បុគ្គលត្រិះរិះពិចារណាមុនសិន
ទើបបញ្ចេញវាចា (ក្រោយ) ព្រោះហេតុនោះបានជាវិតក្កៈនិងវិចារៈ ហៅ

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡវេទល្លសុត្តេ និរោធប្បញ្ញា

វចីសង្ខារោ សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ
ធម្មា ចិត្តប្បដិពទ្ធា តស្មា សញ្ញា ច វេទនា ច
ចិត្តសង្ខារោតិ ។

[១៥០] កថំ^(១) បនយ្យេ សញ្ញាវេទយិតនិរោធ-
សមាបត្តិ ហោតីតិ ។ ន ខោ អារុសោ វិសាខ
សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជន្តស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ
ហោតិ អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជិស្សន្តិ
វា អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជាមីតិ វា
អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោតិ វា អថ-
ខ្យស្ស បុព្វេវ តថា ចិត្តំ ការិតំ ហោតិ យន្តំ តថត្តា-
យ ឧបនេតីតិ ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជន្តស្ស
បនយ្យេ ភិក្ខុនោ កតមេ ធម្មា បឋមំ និរុដ្ឋន្តិ
យទិ វា កាយសង្ខារោ យទិ វា វចីសង្ខារោ យទិ វា

១ ឱ. កថញ ។

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡវេទល្អសូត្រ សំនួរអំពីនិរោធ

ថាវចីសង្ខារ ឯសញ្ញានិងវេទនា ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ធម៌ទាំងនុ៎ះ
ជាធម៌ជាប់ទាក់ទងនឹងចិត្ត ព្រោះហេតុនោះបានជា សញ្ញានិងវេទនា
ហៅថា ចិត្តសង្ខារ ។

[១៥០] បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ
ដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ ភិក្ខុដែលកំពុងចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធ
(នោះ) មិនមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធ
ឬថាអាត្មាអញកំពុងចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធ ឬក៏ថាអាត្មាអញចូលសញ្ញា-
វេទយិតនិរោធហើយដូច្នោះឡើយ តែថាមុននឹងដល់និរោធសមាបត្តិនោះ
ភិក្ខុនោះបានចម្រើនចិត្តយ៉ាងនោះ បានជាបង្ហោនទៅដើម្បីជាបុគ្គលរលត់
ចិត្តសង្ខារ^១) ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះភិក្ខុដែលចូលសញ្ញាវេទយិត-
និរោធ ពួកធម៌ណារលត់មុន កាយសង្ខារ ឬវចីសង្ខារ ឬក៏ចិត្ត-

១ តាមសេចក្តីយល់ថារបៀបចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធនោះ ត្រូវចូលរូបជ្ឈាននិងអរុប្បជ្ឈាន
សិន រួចទើបចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធ ។ មុននឹងដល់សញ្ញាវេទយិតនិរោធនោះ ភិក្ខុនៅមាន
គំនិតថា នឹងចូល ឬចូលយ៉ាងនេះ តែបន្ទាប់ពីនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈទៅ ភិក្ខុនោះមិន
មានគំនិតថានឹងចូលនិរោធនោះទេ តែដោយអំណាចដែលបានហាត់ចិត្តស្ងាត់មកហើយនោះ
ក៏ស្រាប់តែរលត់ដល់និរោធនោះតែម្តង ។ ក្នុងនិរោធនោះសោតគ្មានចិត្តសង្ខារទេ គឺរលត់
សញ្ញានិងវេទនាអស់ ដូចជាបុគ្គលគ្មានចិត្ត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ចិត្តសង្ខារោតិ ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមា-
 បដ្ឋន្តស្ស ខោ អារុសោ វិសាខ ភិក្ខុនោ បឋមំ
 និរុដ្ឋតិ វចីសង្ខារោ តតោ កាយសង្ខារោ តតោ
 ចិត្តសង្ខារោតិ ។ កថំ បនយេ យេ សញ្ញាវេទយិតនិរោធ-
 សមាបត្តិយា វុដ្ឋានំ ហោតីតិ ។ ន ខោ អារុសោ
 វិសាខ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហន្តស្ស
 ភិក្ខុនោ ឯវំ ហោតិ អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធ-
 សមាបត្តិយា វុដ្ឋហិស្សន្តិ វា អហំ សញ្ញាវេទយិត-
 និរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហាមីតិ វា អហំ សញ្ញាវេទ-
 យិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតោតិ វា អថខុស្ស បុព្វេ
 តថា ចិត្តំ ភារិតំ ហោតិ យន្តំ តថត្តាយ ឧបនេតីតិ ។
 សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហន្តស្ស បនយេ
 ភិក្ខុនោ កតមេ ធម្មា បឋមំ ឧប្បដ្ឋន្តិ យទិ វា
 កាយសង្ខារោ យទិ វា វចីសង្ខារោ យទិ វា
 ចិត្តសង្ខារោតិ ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា
 វុដ្ឋហន្តស្ស ខោ អារុសោ វិសាខ ភិក្ខុនោ បឋមំ
 ឧប្បដ្ឋតិ ចិត្តសង្ខារោ តតោ កាយសង្ខារោ តតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

សង្ខារ (រលត់មុន) ។ ម្នាលអារុសោវិសាខៈ ភិក្ខុដែលចូលសញ្ញាវេទយិត-
 និរោធនោះ រថិសង្ខាររលត់មុន តមក ទើបកាយសង្ខារ (រលត់) តពីនោះ
 មកទៀត ទើបចិត្តសង្ខារ (រលត់) ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ការចេញ
 អំពីសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិមកវិញ ដោយប្រការដូចម្តេច ។ ម្នាល
 អារុសោវិសាខៈ ភិក្ខុដែលចេញអំពីសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ (នោះ)
 មិនមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ នឹងចេញអំពីសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ
 ឬថាអាត្មាអញចេញអំពីសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិឥឡូវនេះ
 ឬក៏ថាអាត្មាអញចេញហើយ អំពីសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិដូច្នោះឡើយ
 តែថាមុននឹងចេញអំពីនិរោធសមាបត្តិនោះ ភិក្ខុនោះចម្រើនចិត្តយ៉ាងនេះ
 បានជាបង្កើនចិត្តទៅ ដើម្បីជាបុគ្គលមានចិត្តសង្ខារឡើងវិញ ។ បពិត្រ
 ព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះភិក្ខុដែលចេញអំពីសញ្ញាវេទយិតនិរោធត្រកធម៌
 ណាកើតមុន កាយសង្ខារ ឬរថិសង្ខារ ឬក៏ចិត្តសង្ខារ (កើតមុន) ។
 ម្នាលអារុសោវិសាខៈ ភិក្ខុដែលចេញអំពីសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ
 (នោះ) ចិត្តសង្ខារកើតមុន តមក ទើបកាយសង្ខារ (កើត) តអំពីនោះមក

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡវេទល្អសុត្ត វេទនាបញ្ញា

វចី សដ្ឋា រោតិ ។ សញ្ញា វេទយិតនិ រោធសមាបត្តិយា

វុដ្ឋិតំ បនយ្យេ ភិក្ខុំ កតិ ជស្សា ធុស្សន្តិ-

តិ ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតំ ខោ

អារុសោ វិសាខ ភិក្ខុំ តយោ ជស្សា ធុស្សន្តិ

សុញ្ញតោ ជស្សោ អនិមិត្តោ ជស្សោ អប្បណិហិ-

តោ ជស្សោតិ ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា

វុដ្ឋិតស្ស បនយ្យេ ភិក្ខុនោ កីនិដ្ឋំ ចិត្តំ ហោតិ

កីចោណំ កីបញ្ញាន្តិ ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមា-

បត្តិយា វុដ្ឋិតស្ស ខោ អារុសោ វិសាខ ភិក្ខុនោ

វិវេកនិដ្ឋំ ចិត្តំ ហោតិ វិវេកចោណំ វិវេកបញ្ញាន្តិ ។

[១៥១] កតិ បនយ្យេ វេទនាតិ ។ តិស្សោ ខោ

តមា អារុសោ វិសាខ វេទនា សុខា វេទនា ទុក្ខា

វេទនា អទុក្ខមសុខា វេទនាតិ ។ កតមា បនយ្យេ

សុខា វេទនា កតមា ទុក្ខា វេទនា កតមា អទុក្ខ-

មសុខា វេទនាតិ ។ យំ ខោ អារុសោ វិសាខ

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡវេទល្អសូត្រ វេទនាបញ្ញា

ទៀត ទើបវិចីសង្ខារ (កើត) ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ភិក្ខុដែល
 ចេញអំពីសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិមកវិញ មានផស្សៈប៉ុន្មានពាល់
 ត្រូវ ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ ភិក្ខុដែលចេញអំពីសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិមកវិញ មានផស្សៈ ៣ ប្រការពាល់ត្រូវគឺ សុញ្ញតផស្សៈ^(១) ១
 អនិមិត្តផស្សៈ^(២) ១ អប្បណិហិតផស្សៈ^(៣) ១ ។ បពិត្រព្រះនាងជា
 ម្ចាស់ ភិក្ខុដែលចេញអំពីសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ ចិត្ត (លោក)
 បង្ហោរទៅរកអ្វី ទោរទន់ទៅរកអ្វី ឈមទៅរកអ្វី ។ ម្នាលអារុសោ
 វិសាខ ភិក្ខុដែលចេញអំពីសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ ចិត្តលោក
 បង្ហោរទៅរកវិវេក ទោរទន់ទៅរកវិវេក ឈមទៅរកវិវេក ។

[១៥១] បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ វេទនាតើមានប៉ុន្មាន ។ ម្នាល
 អារុសោវិសាខ វេទនានេះមាន ៣ ប្រការគឺ សុខវេទនា ១ ទុក្ខវេទនា ១
 អទុក្ខមសុខវេទនា ១ ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះសុខវេទនាតើដូចម្តេច
 ទុក្ខវេទនាដូចម្តេច អទុក្ខមសុខវេទនាដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ

១ ដែលកើតជាមួយនឹងសុញ្ញតផលសមាបត្តិ ឈ្មោះថា សុញ្ញតផស្សៈ ។ ២ ផស្សៈដែល
 កើតជាមួយនឹងអនិមិត្តផលសមាបត្តិនោះ ហៅថា អនិមិត្តផស្សៈ ។ ៣ ផស្សៈ ដែលកើតជា
 មួយនឹងអប្បណិហិតផលសមាបត្តិនោះ ហៅថា អប្បណិហិតផស្សៈ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កាយិកំ វា ចេតសិកំ វា សុខំ សាតំ វេទយិតំ
 អយំ សុខា វេទនា យំ ខោ អារុសោ វិសាខ កា-
 យិកំ វា ចេតសិកំ វា ទុក្ខំ អសាតំ វេទយិតំ
 អយំ ទុក្ខា វេទនា យំ ខោ អារុសោ វិសាខ កាយិកំ
 វា ចេតសិកំ វា នេវ សាតំ នាសាតំ វេទយិតំ អយំ
 អទុក្ខមសុខា វេទនាតិ ។ សុខា បនយេ វេទនា
 កីសុខា កីទុក្ខាតិ ។ សុខា ខោ អារុសោ វិសាខ
 វេទនា បិទិសុខា វិបរិណាមទុក្ខា ទុក្ខា វេទនា
 បិទិទុក្ខា វិបរិណាមសុខា អទុក្ខមសុខា វេទនា
 សញ្ញាណសុខា អញ្ញាណទុក្ខាតិ ។ សុខាយ ប-
 នយេ វេទនាយ កី អនុសយោ អនុសេតិ ទុក្ខាយ
 វេទនាយ កី អនុសយោ អនុសេតិ អទុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ កី អនុសយោ អនុសេតីតិ ។ សុខាយ
 ខោ អារុសោ វិសាខ វេទនាយ វាតានុសយោ
 អនុសេតិ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិយានុសយោ
 អនុសេតិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុស-
 យោ អនុសេតីតិ ។ សព្វាយ នុ ខោ អយេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ធម្មជាតិដែលទទួលអារម្មណ៍ជាសុខដ៏ធ្ងន់ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ឬប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត នេះហៅថាសុខវេទនា ម្នាលអារុសោវិសាខៈ ធម្មជាតិដែលទទួលអារម្មណ៍ជាទុក្ខមិនធ្ងន់ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ឬប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត នេះហៅថាទុក្ខវេទនា ម្នាលអារុសោវិសាខៈ ធម្មជាតិដែលទទួលអារម្មណ៍ដែលធ្ងន់ ក៏មិនមែន មិនធ្ងន់ ក៏មិនមែន ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ឬប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត នេះហៅថាអទុក្ខមសុខវេទនា ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះសុខវេទនាមានអ្វីជាសុខ មានអ្វីជាទុក្ខ ។ ម្នាលអារុសោវិសាខៈ សុខវេទនា មានកិរិយាបិតនៅដដែលជាសុខ មានការប្រែប្រួលទៅវិញជាទុក្ខ ទុក្ខវេទនា មានកិរិយាបិតនៅជាទុក្ខ មានកិរិយាប្រែប្រួលទៅវិញជាសុខ ឯអទុក្ខមសុខវេទនា មានការដឹងច្បាស់ជាសុខ មានការមិនដឹងជាទុក្ខ ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះអនុស័យអ្វី ដេកសម្លឹងនៅក្នុងសុខវេទនា អនុស័យអ្វីដេកសម្លឹងនៅក្នុងទុក្ខវេទនា អនុស័យអ្វី ដេកសម្លឹងនៅក្នុងអទុក្ខមសុខវេទនា ។ ម្នាលអារុសោវិសាខៈ រាគានុស័យ ដេកសម្លឹងនៅក្នុងសុខវេទនា បដិឃានុស័យដេកសម្លឹងនៅក្នុងទុក្ខវេទនា អវិជ្ជានុស័យ ដេកសម្លឹងនៅក្នុងអទុក្ខមសុខវេទនា ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡវេទល្លសុត្ត អនុសយប្បញ្ញា

សុខាយ វេទនាយ រាគានុសយោ អនុសេតិ សព្វាយ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ អនុសេតិ សព្វាយ
 អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ អនុសេ-
 តិតិ ។ ន ខោ អារុសោ វិសាខ សព្វាយ សុខាយ
 វេទនាយ រាគានុសយោ អនុសេតិ ន សព្វាយ ទុក្ខា-
 យ វេទនាយ បដិឃានុសយោ អនុសេតិ ន សព្វាយ
 អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ អនុសេតិ-
 តិ ។ សុខាយ បនយ្យ វេទនាយ កី បហាតព្វំ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ កី បហាតព្វំ អនុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ កី បហាតព្វន្តិ ។ សុខាយ ខោ អារុសោ
 វិសាខ វេទនាយ រាគានុសយោ បហាតព្វោ ទុក្ខាយ
 វេទនាយ បដិឃានុសយោ បហាតព្វោ អនុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ បហាតព្វោតិ ។ សព្វាយ នុ
 ខោ អយ្យ សុខាយ វេទនាយ រាគានុសយោ បហាតព្វោ
 សព្វាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ បហាតព្វោ

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡវេទល្អសូត្រ អនុសយប្បញ្ញា

រាគានុស័យសុទ្ធតែដេកសម្លឹងនៅក្នុងសុខវេទនាទាំងអស់ បដិឃានុស័យ
 សុទ្ធតែដេកសម្លឹងនៅក្នុងទុក្ខវេទនាទាំងអស់ អវិជ្ជានុស័យសុទ្ធតែដេកសម្លឹង
 នៅក្នុងអទុក្ខមសុខវេទនាទាំងអស់ឬដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ រាគា-
 នុស័យមិនសុទ្ធតែដេកសម្លឹងនៅខាងក្នុងសុខវេទនាទាំងអស់ទេ បដិឃា-
 នុស័យមិនសុទ្ធតែដេកសម្លឹងនៅខាងក្នុងទុក្ខវេទនាទាំងអស់ទេ អវិជ្ជានុស័យ
 មិនសុទ្ធតែដេកសម្លឹងនៅខាងក្នុងអទុក្ខមសុខវេទនាទាំងអស់ទេ ។ បពិត្រ
 ព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះអ្វីដែលបុគ្គលត្រូវលះបង់ដោយសុខវេទនា អ្វីដែល
 ត្រូវលះបង់ដោយទុក្ខវេទនា អ្វីដែលត្រូវលះបង់ដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ។
 ម្នាលអារុសោវិសាខ រាគានុស័យត្រូវលះបង់ដោយសុខវេទនា បដិឃា-
 នុស័យត្រូវលះបង់ដោយទុក្ខវេទនា អវិជ្ជានុស័យត្រូវលះបង់ដោយអទុក្ខ-
 មសុខវេទនា ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ រាគានុស័យត្រូវលះបង់ដោយ
 សុខវេទនាទាំងអស់ បដិឃានុស័យត្រូវលះបង់ដោយទុក្ខវេទនាទាំងអស់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សព្វាយ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ
 បហាតព្វោតិ ។ ន ខោ អារុសោ វិសាខ សព្វាយ
 សុខាយ វេទនាយ រាគានុសយោ បហាតព្វោ ន
 សព្វាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ បហា-
 តព្វោ ន សព្វាយ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជា-
 នុសយោ បហាតព្វោ ឥធារុសោ វិសាខ ភិក្ខុ វិវិច្ឆេ
 កាមេហិ វិវិច្ឆេ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ
 សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បបមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ រាគន្តេន បដហតិ ន តត្ថ រាគានុសយោ
 អនុសេតិ ឥធារុសោ វិសាខ ភិក្ខុ ឥតិ បដិសញ្ចិត្តតិ
 កុណាស្ស ធាមហំ^(១) តនាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារិស្សាមិ
 យទរិយា ឯតរហិ អាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារដ្ឋិតិ
 ឥតិ អនុត្តរេសុ វិមោក្ខេសុ បិហំ ឧបជ្ឈាបយតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

អវិជ្ជានុស័យ ត្រូវលះបង់ដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ទាំងអស់ឬ ។ ម្នាល
 អារុសោវិសាខៈ រាគានុស័យ មិនត្រូវលះបង់ដោយសុខវេទនាទាំងអស់
 ទេ បដិឃានុស័យ មិនត្រូវលះបង់ដោយទុក្ខវេទនាទាំងអស់ទេ អវិជ្ជា-
 នុស័យ មិនត្រូវលះបង់ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាទាំងអស់ទេ ។ ម្នាល
 អារុសោវិសាខៈ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាម ស្ងប់ស្ងាត់
 ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយ
 វិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិនិងសុខដែលកើតអំពីវិវេក លោក
 លះបង់រាគៈដោយបឋមជ្ឈាននោះ ឯរាគានុស័យ ដេកសម្លឹងនៅក្នុងបឋ-
 មជ្ឈាននោះ មិនបានទេ ម្នាលអារុសោវិសាខៈ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ
 ពិចារណាយើញដូច្នោះថា កាលណាហ្ន៎ អាត្មាអញនឹងបានចូលកាន់
 អាយតនៈ គឺអរហត្ត ដែលពួកព្រះអរិយៈ តែងចូលក្នុងកាលឥឡូវនេះ
 កាលបើភិក្ខុតាំងនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ចំពោះពួកវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ ដូច្នោះហើយ

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡវេទល្អសុត្តេ បដិភាគប្បញ្ញា

ឧប្បជ្ជតិ បិហាប្បច្ចយា^(១) ទោមនស្សំ បដិយន្តេន
 បដហតិ ន តត្ថ បដិយានុសយោ អនុសេតិ ឥដា-
 វុសោ វិសាខ ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហាណា ទុក្ខស្ស ច
 បហាណា បុព្វេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អដ្ឋង្គមា
 អនុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិចារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អវិជ្ជន្តេន បដហតិ ន តត្ថ
 អវិជ្ជានុសយោ អនុសេតីតិ ។

[១៥២] សុខាយ បនយ្យ វេទនាយ កី បដិកា-
 កោតិ ។ សុខាយ ខោ អារុសោ វិសាខ វេទនាយ រាកោ
 បដិកាកោតិ ។ ទុក្ខាយ បនយ្យ វេទនាយ កី

១ ឱ. បិហាបច្ចយា ។

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡវេទន្តសូត្រ បដិភាគប្បញ្ញា

ទោមនស្សរមែងកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាជាបច្ច័យ ភិក្ខុនោះ
 រមែងលះបង់នូវបដិឃៈដោយទោមនស្ស^{១)} ឯបដិឃានុស័យ ក៏ដេកសម្ងំ
 នៅក្នុងទោមនស្សនោះមិនបានទេ ម្នាលអារុសោវិសាខ ភិក្ខុក្នុងសា-
 សនានេះ ព្រោះលះបង់សេចក្តីសុខផង លះបង់សេចក្តីទុក្ខផង រំលត់
 សោមនស្សនិងទោមនស្សក្នុងកាលមុនផង ក៏ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈានដែល
 ឥតសុខឥតទុក្ខ មានតែសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា សម្រេចសម្រាន្ត
 នៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ភិក្ខុនោះរមែងលះបង់អវិជ្ជាដោយចតុត្ថជ្ឈាន
 នោះ អវិជ្ជានុស័យដេកសម្ងំនៅក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននោះ មិនបានឡើយ ។

[១៥២] បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះសុខវេទនា មានអ្វីជាគ្រឿង
 ប្រៀបធៀបឲ្យប្រហែលគ្នា ។ ម្នាលអារុសោវិសាខ សុខវេទនាមានរាគៈ
 ជាគ្រឿងប្រៀបធៀប ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះទុក្ខវេទនា មានអ្វីជា

១ អដ្ឋកថាពន្យល់ថាមិនមែនលះបង់បដិឃៈដោយទោមនស្សតែម្តងទេ គឺភិក្ខុដែលមានសេចក្តី
 ប្រាថ្នាចង់បានអរហត្តផល ហើយមិនបានដូចប្រាថ្នា ទោមនស្សក៏កើតឡើង ម៉្លោះហើយភិក្ខុ
 នោះខំប្រឹងធ្វើសេចក្តីព្យាយាមរហូតដល់បានរលាស់បដិឃៈចោលដោយអនាគាមិមគ្គបាន ។
 ម្យ៉ាងទៀត ទោមនស្សនេះ ពិតជាអកុសលដោយចំណែកមួយ មែនហើយ តែទោមនស្សនេះ
 គួរសេពគប់ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

បដិកាតោតិ ។ ទុក្ខាយ ខោ អារុសោ វិសាខ
 វេទនាយ បដិឃោ បដិកាតោតិ ។ អនុក្ខមសុខាយ
 បនយ្យេ វេទនាយ កី បដិកាតោតិ ។ អនុក្ខម-
 សុខាយ ខោ អារុសោ វិសាខ វេទនាយ អវិជ្ជា បដិ-
 កាតោតិ ។ អវិជ្ជាយ បនយ្យេ កី បដិកាតោតិ ។
 អវិជ្ជាយ ខោ អារុសោ វិសាខ វិជ្ជា បដិកាតោតិ ។
 វិជ្ជាយ បនយ្យេ កី បដិកាតោតិ ។ វិជ្ជាយ ខោ
 អារុសោ វិសាខ វិមុត្តិ បដិកាតោតិ ។ វិមុត្តិយា
 បនយ្យេ កី បដិកាតោតិ ។ វិមុត្តិយា ខោ វិសាខ
 និព្វានំ បដិកាតោតិ ។ និព្វានស្ស បនយ្យេ កី
 បដិកាតោតិ ។ អច្ចុសរុសោ^(១) វិសាខ បញ្ចំ ធាសក្ខិ
 បញ្ចានំ បរិយន្តំ កហោតុំ និព្វានោកដំ ហិ អារុសោ
 វិសាខ ព្រហ្មចរិយំ និព្វានបរាយនំ និព្វានបរិយោសានំ
 អាកដ្ឋមាណោ ចេ^(២) ត្វំ អារុសោ វិសាខ ភកវន្តំ
 ឧបសន្តមិត្វា ឯតមត្តំ បុច្ឆេយ្យាសិ យថា ច តេ
 ភកវា ព្យាករោតិ តថា នំ ធារេយ្យាសីតិ ។

១ ឥទដ្ឋកថាយំ អច្ចុយាសីតិ បាហោ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. ច ។ បញ្ចំ អតិក្កមិត្វា
 គតោសីតិ ឯតស្សត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

គ្រឿងប្រៀបធៀប ។ ម្នាលអារុសោវិសាខៈ ទុក្ខវេទនាមានបដិមៈជា
 គ្រឿងប្រៀបធៀប ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះអទុក្ខមសុខវេទនាមាន
 អ្វីជាគ្រឿងប្រៀបធៀប ។ ម្នាលអារុសោវិសាខៈ អទុក្ខមសុខវេទនា
 មានអវិជ្ជាជាគ្រឿងប្រៀបធៀប ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះអវិជ្ជា
 មានអ្វីជាគ្រឿងប្រៀបធៀប ។ ម្នាលអារុសោវិសាខៈ អវិជ្ជាមានវិជ្ជាជា
 គ្រឿងប្រៀបធៀប ។ បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ វិជ្ជាមានអ្វីជាគ្រឿងប្រៀប
 ធៀប ។ ម្នាលអារុសោវិសាខៈ វិជ្ជាមានវិមុត្តិជាគ្រឿងប្រៀបធៀប ។
 បពិត្រព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះវិមុត្តិមានអ្វីជាគ្រឿងប្រៀបធៀប ។ ម្នាល
 អារុសោវិសាខៈ វិមុត្តិមានព្រះនិព្វានជាគ្រឿងប្រៀបធៀប ។ បពិត្រ
 ព្រះនាងជាម្ចាស់ ចុះនិព្វានមានអ្វីជាគ្រឿងប្រៀបធៀប ។ ម្នាលអារុសោ
 វិសាខៈ អ្នកសួរជ្រុលហួសពេកហើយ អ្នកណាក៏មិនអាចនឹងកាន់យកទី
 បំផុតរបស់ប្រស្នាទាំងឡាយ (នេះ) បានទេ ម្នាលអារុសោវិសាខៈ ព្រោះ
 ព្រហ្មចរិយធម៌ ឈមទៅកាន់ព្រះនិព្វាន មានព្រះនិព្វានជាទីប្រព្រឹត្តទៅ
 ខាងមុខ មានព្រះនិព្វានជាទីបំផុត ម្នាលអារុសោវិសាខៈ បើអ្នកត្រូវ
 ការ គប្បីចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ក្រាបទូលសួរសេចក្តីនេះចុះ
 បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្យាករដល់អ្នក យ៉ាងណា ត្រូវអ្នកចាំទុកនូវ
 សេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡវេទល្លសុត្តេ ធម្មទិន្នាបសំសា

[១៥៣] អថខោ វិសាខោ ឧចាសកោ ធម្មទិន្នាយ
 ភិក្ខុនិយា ភាសិតំ អភិណ្ឌិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយា-
 សនា ធម្មទិន្នំ ភិក្ខុនី អភិវាទេត្វា បទក្ខិលំ កត្វា
 យេន ភកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភកវន្តំ
 អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិទ្ធោ
 ខោ វិសាខោ ឧចាសកោ យាវតកោ អហោសិ
 ធម្មទិន្នាយ ភិក្ខុនិយា សទ្ធិ កថាស្សល្លាខោ តំ
 សព្វំ ភកវតោ អាហោចេសិ ។ ឯវំ វុត្តេ ភកវា វិសាខំ
 ឧចាសកំ ឯតទរោច បណ្ឌិតា វិសាខ ធម្មទិន្នា
 ភិក្ខុនី មហាបញ្ញា វិសាខ ធម្មទិន្នា ភិក្ខុនី មញ្ជេ-
 មិ តំ វិសាខ ឯតមត្តំ បទិបុច្ឆេយ្យាសិ អហម្បិ តំ
 ឯវមេវ ព្យាករេយ្យំ យថា តំ ធម្មទិន្នាយ ភិក្ខុនិយា
 ព្យាកតំ ឯសោវេតស្ស^(១) អត្តោ ឯវមេតំ ធារេហិតិ ។
 ឥទមរោច ភកវា អត្តមនោ វិសាខោ ឧចាសកោ
 ភកវតោ ភាសិតំ អភិណ្ឌិតិ ។

ចូឡវេទល្លសុត្តំ ចតុត្តំ និដ្ឋិតំ ។

១ ឱ. ឯសោ ចេវេតស្ស ។ ម. ឯសោ ចេវ តស្ស ។

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡវេទល្អសូត្រ ការទ្រង់សរសើរធម្មទិន្នាកិក្ខុនី

[១៥៣] លំដាប់នោះឯង វិសាខឧបាសក បានត្រេកអររីករាយ
 នឹងភាសិតរបស់ធម្មទិន្នាកិក្ខុនី ហើយក្រោកចាកអាសនៈថ្វាយបង្គំធម្មទិន្នា-
 កិក្ខុនី ធ្វើប្រទក្សិណហើយ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូល
 ទៅដល់ហើយ ថ្វាយបង្គំព្រះមានបុញ្ញរាសី ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សម-
 គួរ ។ លុះវិសាខឧបាសកអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបទូល
 ពាក្យដែលខ្លួនបានចរចា នឹងធម្មទិន្នាកិក្ខុនីទាំងប៉ុន្មាន ចំពោះព្រះមាន
 ព្រះភាគ ដោយសព្វគ្រប់ ។ លុះវិសាខឧបាសក ក្រាបបង្គំទូលយ៉ាង
 នេះហើយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងវិសាខឧបាសកយ៉ាងនេះថា
 ម្ចាស់វិសាខៈ ធម្មទិន្នាកិក្ខុនី ជាបណ្ឌិត ម្ចាស់វិសាខៈ ធម្មទិន្នាកិក្ខុនី
 ជាស្រ្តីមានប្រាជ្ញាច្រើន ម្ចាស់វិសាខៈ បើទុកជាអ្នកត្រឡប់សួរសេចក្តីនុ៎ះ
 នឹងតថាគតវិញ តថាគតក៏ត្រូវព្យាករសេចក្តីនុ៎ះ ដូចសេចក្តីដែលនាង
 ធម្មទិន្នាកិក្ខុនីព្យាករហើយ យ៉ាងនោះដែរ សេចក្តីនៃប្រស្នានោះ យ៉ាង
 ហ្នឹងហើយ ចូរអ្នកចាំទុកប្រស្នានុ៎ះយ៉ាងនេះចុះ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ភាសិតនេះហើយ វិសាខឧបាសកក៏ត្រេកអរនឹងភាសិត របស់ព្រះ
 មានព្រះភាគ ។

ចប់ ចូឡវេទល្អសូត្រ ទី ៤ ។

បញ្ចមំ ចូឡធម្មសមាទានសុត្តិ

[១៥៤] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
សារត្តិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
រាមេ ។ តត្រ ខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុ-
វោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។

[១៥៥] ភក្កវា ឯតទវោច ចត្តារិមាណិ ភិក្ខុវេ
ធម្មសមាទានានិ កតមាណិ ចត្តារិ អត្ថិ ភិក្ខុវេ ធម្ម-
សមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតី ទុក្ខវិចារកំ អត្ថិ
ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញោវ អាយតិញ
ទុក្ខវិចារកំ អត្ថិ ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ
អាយតី សុខវិចារកំ អត្ថិ ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ
បច្ចុប្បន្នសុខញោវ អាយតិញ សុខវិចារកំ ។

[១៥៦] កតមញោ ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្ន-
សុខំ អាយតី ទុក្ខវិចារកំ ។ សន្តិ ភិក្ខុវេ ឯកេ

ចូឡេធម្មសមាទានសូត្រ ទី ៥

[១៥៤] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុង
សាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំងឡាយក្នុងទីនោះ
ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១៥៥] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ធម្មសមាទានទាំងឡាយនេះ មាន ៤ យ៉ាង ធម្មសមាទាន
៤ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាន មានសេចក្តី
សុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកទៅ ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ធម្មសមាទាន មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានទុក្ខជាវិបាកតទៅ ១
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាន មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមាន
សេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាន មាន
សេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ១ ។

[១៥៦] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទានដែលមានសេចក្តីសុខ
ក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡធម្មសមាទានសុត្តេ បឋមំ ធម្មសមាទានំ

សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិណោ ឯវំទិដ្ឋិណោ នត្តិ កា-
 មេសុ នោសោតិ តេ កាមេសុ ចាតព្យតំ អាបជ្ជន្តិ ។
 តេ ខេ^(១) មោលិពទ្ធាហិ^(២) បរិព្វាជិកាហិ បរិចារេន្តិ
 តេ ឯវមាហំសុ កឹសុ នាម តេ កោណ្ណោ សមណ-
 ព្រាហ្មណា កាមេសុ អនាគតភយំ សម្មស្សមាណ
 កាមាណំ បហានមាហំសុ កាមាណំ បរិញ្ញំ បញ្ញាបេន្តិ
 សុខោ ឥមិស្សា បរិព្វាជិកាយ តរុណាយ មុទុកាយ
 លោមសាយ ពាហាយ សម្មស្សោតិ តេ កាមេសុ
 ចាតព្យតំ អាបជ្ជន្តិ ។ តេ កាមេសុ ចាតព្យតំ
 អាបជ្ជិត្វា កាយស្ស ភេតា បរម្មរណា អចាយំ
 ទុក្ខតី វិទិចាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តេ តត្ថ ទុក្ខា
 តិប្បា^(៣) កដុកា វេទនា វេទិយន្តិ តេ ឯវមា-
 ហំសុ ឥណំ ខេ តេ កោណ្ណោ សមណព្រាហ្មណា
 កាមេសុ អនាគតភយំ សម្មស្សមាណ កាមាណំ
 បហានមាហំសុ កាមាណំ បរិញ្ញំ បញ្ញាបេន្តិ

១ ម. ខោសទ្ធោ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. មោលិពទ្ធាហិ ។ ឯត្ថន្តេ ខរាតិ កត្តចិ
 បោត្តកេ ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡធម្មសមាទានសូត្រ ធម្មសមាទាន ទី ១

ទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ មានវាទៈយ៉ាងនេះ មានទិដ្ឋិ
យ៉ាងនេះថា ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយមិនមាន បានជាអ្នកទាំងនោះដល់
នូវសេចក្តីស្រួលចិត្តក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
ក៏ឲ្យនាងបរិព្វាជិកាទាំងឡាយ ដែលមានផ្លូវសក់បួងហើយបម្រើខ្លួន អ្នក
ទាំងនោះពោលយ៉ាងនេះថា ចុះហេតុអ្វីបានជាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើន
អម្បាលនោះ ពិចារណាឃើញអនាគតភ័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ហើយ
ពោលនូវការលះបង់ នូវកាមទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវការកន្លងកាមទាំងឡាយ
ដ្បិតថាសម្មស្សកំក្លានដៃ របស់នាងបរិព្វាជិកាដ៏ទង់ ប្រកបដោយរោមទន់
នេះ ជាសុខម៉្លេះ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្រួលចិត្ត
ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ដល់នូវសេចក្តីស្រួល
ចិត្តក្នុងកាមទាំងឡាយ លុះទម្ងាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីមរណៈទៅ តែង
ទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
រងនូវទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាខ្លាំង ខ្លោចផ្សាក្នុងអបាយនោះ ទើបអ្នកទាំងនោះ
ពោលយ៉ាងនេះថា ឱ នេះហើយតើ បានជាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើន
ទាំងនោះ ពិចារណាឃើញអនាគតភ័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ហើយ
ពោលនូវការលះបង់ នូវកាមទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវការកន្លងកាមទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឥមេ ហិ មយំ កាមហេតុ កាមនិទានំ ទុក្ខា តិប្បា
 កដុកា វេទនា វេទិយាមាតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ
 តិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ មាលុវារីដំ មញ្ញតរស្មី សាលមូលេ
 អថខោ តំ ភិក្ខុវេ មាលុវារីដំ អញ្ញតរស្មី សាលមូលេ
 និបតេយ្យ ។ អថខោ ភិក្ខុវេ យា តស្មី សាលេ
 អធិវត្តា ទេវតា សា ភីតា ឧត្ថិត្តា^(១) សន្តាសំ អា-
 បដ្ឋេយ្យ ។ អថខោ ភិក្ខុវេ តស្មី សាលេ អធិវត្តាយ
 ទេវតាយ មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា អាវាមទេវ-
 តា វនទេវតា រុក្ខទេវតា ឱសទិទិណ្ណវនប្បតិសុ
 អធិវត្តា ទេវតា សង្កម្ម មាតម្ម ឯវំ សមស្សា-
 សេយ្យំ មា កវំ កាយិ មា កវំ កាយិ អប្បេវ-
 នាមេតំ មាលុវារីដំ មោរោ វា តិលេយ្យ មិតោ
 វា ខាទេយ្យ ទវខាហោ^(២) វា ឧហោយ្យ វនកម្មិតា
 វា ឧទ្ធកេយ្យំ ឧបចិតា វា ឧដ្ឋហោយ្យំ^(៣) អវីដំ វា
 បនស្សាតិ ។ អថខោ តំ ភិក្ខុវេ មាលុវារីដំ
 ទេវ មោរោ តិលេយ្យ ន មិតោ ខាទេយ្យ ន
 ទវខាហោ ឧហោយ្យ ន វនកម្មិតា ឧទ្ធកេយ្យំ

១ ឱ. ម. សំរិត្តា ។ ២ ម. វនខាហោ ។ ៣ ម. ឧទ្រហោយ្យំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ឥឡូវយើងទាំងនេះ ក៏រងទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាខ្លាំង ខ្លោចផ្សាព្រោះមានកាម
 ជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផលមែន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ដូចជាផ្លែជ្រៃទុំ បែកក្នុងខែជាទីបំផុតនៃគិម្ភុរដូរទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ពូជជ្រៃនោះក៏ជ្រុះចុះ ទៀបគល់រាំងភ្នំមួយដើម ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ ទេវតាណា ដែលអាស្រ័យនៅលើដើមរាំង
 ភ្នំនោះ ទេវតានោះក៏ភិតភ័យភ្ញាក់ផ្អើល ដល់នូវសេចក្តីតក់ស្លុត ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះឯង អារាមទេវតា វនទេវតា រុក្ខទេវតានិង
 ទេវតាដែលអាស្រ័យលើដើមឈើជាថ្នាំនឹងស្មៅ និងដើមឈើជាធំ ក្នុង
 ព្រៃទាំងឡាយ ជាមិត្តជាអាមាត្យជាញាតិសាលាហិត របស់ទេវតាដែល
 អាស្រ័យនៅលើដើមរាំងភ្នំនោះ មកប្រជុំព្រមគ្នា លួងលោមយ៉ាងនេះថា
 អ្នកដ៏ចម្រើន កុំខ្លាចឡើយ អ្នកដ៏ចម្រើន កុំខ្លាចឡើយ ធ្វើម្តេចឲ្យតែ
 ក្លោកចឹកលេប ម្រឹគមិនទំពាសី ភ្លើងព្រៃនេះ អ្នកធ្វើការងារក្នុងព្រៃបោច
 រោច ឬកណ្តៀរពូនលុបនូវពូជជ្រៃនោះ ពុំនោះសោត ធ្វើម្តេចឲ្យ
 តែមិនមានពូជក៏បាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្លោកក៏មិនចឹកលេប
 ម្រឹគមិនទំពាសី ភ្លើងព្រៃមិននេះ អ្នកធ្វើការងារក្នុងព្រៃមិនបោចរោច

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡធម្មសមាទានសុត្ត បឋមំ ធម្មសមាទានំ

ន ឧបចិកា ឧដ្ឋហោយ្យំ វីជញ្ច^(១) បនស្ស ។
 តំ ចារុស្សកេន មេយេន អភិវុដ្ឋំ សម្មទេវ
 វិហោយ្យ ។ សាស្ស មាលុវាលតា តរុណា
 មុទុកា លោមសា វិលម្ហិដី ។ សា តំ សាលំ
 ឧបនិសេវេយ្យ ។ អថខោ ភិក្ខុវេ តស្មី សាលេ
 អជិវត្តាយ ទេវតាយ វេមស្ស កឹសុ ឆាម តេ
 កោដ្តោ មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា អារាមទេវតា
 វនទេវតា រុក្ខទេវតា ឱសទិទិណវនប្បតិសុ អជិ-
 វត្តា ទេវតា មាលុវារីដេ អនាគតភយំ សម្មស្ស-
 មាណា សង្កម្ម សមាគម្ម វរំ សមស្សាសេសុំ
 មា ភវំ កាយិ មា ភវំ កាយិ អប្បេវ ឆាមេតំ
 មាលុវារីដំ មោរោ វា តិលេយ្យ មិកោ វា ខា-
 ទេយ្យ ទវខាហោ វា ឧហោយ្យ វនកម្មិកា
 វា ឧទ្ធកេយ្យំ ឧបចិកា វា ឧដ្ឋហោយ្យំ អវីដំ វា
 បនស្សាតិ សុខោ ឥមិស្សា មាលុវាលតាយ តរុណាយ
 មុទុកាយ លោមសាយ វិលម្ហិទិយា សម្មស្សាតិ ។
 សា តំ សាលំ អនុបរិវារេយ្យ^(២) ។ សា តំ សាលំ

១ ឱ. ពីដំ ។ ម. ពីដំ វា ។ ២ ឱ. ម. អនុបរិវារេយ្យ ។

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡធម្មសមាទានសូត្រ ធម្មសមាទាន ទី ១

កណ្តៀរមិនពូនលុបនូវពូជជ្រៃនុ៎ះ ពូជក៏នៅតែមាន ។ លុះមេឃមាន
 ភ្លៀងបង្ករចុះមក ពូជជ្រៃនោះក៏ដុះលូតលាស់ឡើង ។ ពូជជ្រៃនោះ ខ្លី
 ទន់មានព្រួយសំយុងចុះ ។ ពូជជ្រៃនោះក៏រូបវិតដើមរាំងភ្នំនោះ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ ទេវតាដែលអាស្រ័យលើដើមរាំងភ្នំនោះ មាន
 សេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ហេតុអ្វីបានជា អារាមទេវតា វនទេវតា រុក្ខ-
 ទេវតានិងទេវតា ដែលអាស្រ័យនៅ លើដើមឈើជាថ្នាំនឹងស្មៅ និងឈើ
 ជាធំក្នុងព្រៃទាំងឡាយ ជាមិត្តជាអាមាត្យជាញាតិសាលោហិត ពិចារណា
 ឃើញនូវអនាគតភ័យ ក្នុងពូជជ្រៃទាំងឡាយ ហើយប្រជុំព្រមគ្នា លួង
 លោមយ៉ាងនេះថា អ្នកដ៏ចម្រើន កុំខ្លាចឡើយ អ្នកដ៏ចម្រើន កុំខ្លាចឡើយ
 ធ្វើម្តេចឲ្យតែក្លោកចឹកលេប ម្រឹគទំពាសី ភ្លើងព្រៃឆេះ អ្នកធ្វើការងារ
 ក្នុងព្រៃបោចរោច កណ្តៀរពូនលុបនូវពូជជ្រៃនុ៎ះ ពុំនោះសោត ធ្វើ
 ម្តេចឲ្យតែមិនមានពូជ ដូច្នោះ (បើ) សម្មស្សរបស់ពួកជ្រៃនោះ ខ្លីទន់
 មានព្រួយសំយុងចុះស្រួលម៉្លោះ ។ (លុះកាលតមក) ពួកជ្រៃនោះ ក៏
 រូបវិតដើមរាំងភ្នំនោះ ។ លុះពួកជ្រៃនោះ រូបវិតដើមរាំងភ្នំនោះហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អនុបរិហរត្វា ឧបរិ វិជកី ករិត្វា ឱយនំ ជនេត្វា^(១)
 យេ តស្ស សាលស្ស មហាញ្ញា មហាញ្ញា ខន្ធា តេ
 បទាលេយ្យ ។ អថ ខោ ភិក្ខុវេ តស្មី សាលេ
 អធិវត្តាយ ទេវតាយ ឯវមស្ស ឥទំ ខោ តេ កោដ្ឋោ
 មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា អារាមទេវតា វនទេវតា
 រុក្ខទេវតា ឱសទិ តិណារទប្បតីសុ អធិវត្តា ទេវតា
 មាលុវារីដេ អនាគតភយំ សម្បស្សមាណា សង្កម្ម
 សមាគម្ម ឯវំ សមស្សាសេសុំ មា កវំ កាយិ មា កវំ
 កាយិ អប្បវេ ធាមេតំ មាលុវារីដំ មោរោ វា តិលេយ្យ
 មិតោ វា ខាទេយ្យ ទវខាយោ វា ខហោយ្យ វនកម្មិ-
 កា វា ឧទ្ធកេយ្យំ ឧបចិកា វា ឧដ្ឋហោយ្យំ អវីដំ វា
 បនស្សាតិ ស្វាហំ^(២) មាលុវារីដហេតុ ទុក្ខា តិប្បា
 កដុកា វេទនា វេទិយាមីតិ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ
 សន្តិ ឯកេ សមណាព្រាហ្មណា ឯវំវាទិទោ ឯវំទិដ្ឋិទោ
 នត្តិ កាមេសុ ទោសោតិ តេ កាមេសុ ចាតព្យតំ
 អាបដ្ឋន្តិ ។ តេ ខោ មោលិតន្ទាហិ បរិញ្ញាទិកាហិ

១ ឱ. ម. អនុបរិហរិត្វា ឧបរិវិជកី កវេយ្យ ឧបរិ វិជកី ករិត្វា ឱយនំ ជនេយ្យ
 ឱយនំ ជនេត្វាតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ឱ. យព្វាហំ ។ ម. យំ ចាហំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ក៏ធ្វើជាប្រគាបស៊ុមទ្រុមខាងលើ សំយុងពួរចុះចាប់ផែនដី ទម្ងាយ
 នូវដើមរាំងភ្នំធំ ។ នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង ទេវតា
 ដែលអាស្រ័យនៅដើមរាំងភ្នំនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ឱ នេះ
 ហើយបានជា អារាមទេវតា វនទេវតា រុក្ខទេវតា និងទេវតាដែល
 អាស្រ័យលើដើមឈើជាថ្នាំនឹងស្មៅ និងដើមឈើធំក្នុងព្រៃទាំងឡាយ
 ជាមិត្តជាអាមាត្យ ជាញាតិសាលាហិត ពិចារណាឃើញអនាគតភ័យ
 ក្នុងពូជជ្រៃ ហើយមកប្រជុំព្រមគ្នា ល្ងង់លោមយ៉ាងនេះថា អ្នកដ៏ចម្រើន
 កុំខ្លាចឡើយ អ្នកដ៏ចម្រើន កុំខ្លាចឡើយ ធ្វើម្តេចឲ្យតែភ្លេកចឹកលេប
 ម្រឹគទំពាស៊ី ភ្លើងព្រៃឆេះ អ្នកធ្វើការងារក្នុងព្រៃបោចរោច កណ្តៀវ
 ពូនលុបនូវពូជជ្រៃនុំ៖ ពុំនោះសោត ធ្វើម្តេចឲ្យតែមិនមានពូជ ឥឡូវ
 អញក៏បានរងទុក្ខវេទនា ដ៏ក្លាខ្លាំង ខ្លោចផ្សា ព្រោះហេតុតែពូជជ្រៃ
 សេចក្តីនេះមានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មាន
 ឧបមេយ្យដូចជាសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ មានវាទៈយ៉ាងនេះ មានទិដ្ឋិ
 យ៉ាងនេះថា ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយមិនមាន បានជាអ្នកទាំងនោះដល់
 នូវសេចក្តីស្រួលចិត្ត ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំង
 នោះក៏ឲ្យពួកនាងបរិព្វាជិកា ដែលមានផ្ទូងសក់បួងហើយ បម្រើខ្លួន

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡធម្មសមាទានសុត្តេ បឋមំ ធម្មសមាទានំ

បរិចារេន្តិ តេ ឯវមាហំសុ កឹសុ ឆាម តេ កោន្តោ
 សមណព្រាហ្មណា កាមេសុ អនាគតភយំ សម្ម-
 ស្សមាធា កាមាណំ បហានមាហំសុ កាមាណំ បរិញ្ញា
 បញ្ញាបេន្តិ សុខោ ឥមិស្សា បរិញ្ញាជិកាយ តរុណាយ
 មុនុកាយ លោមសាយ ពាហាយ សម្មស្សោតិ តេ
 កាមេសុ ចាតព្យតំ អាបជ្ជន្តិ ។ តេ កាមេសុ
 ចាតព្យតំ អាបជ្ជិត្វា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 អចាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តេ តត្ថ
 ទុក្ខា តិប្បា កដុកា វេទនា វេទិយន្តិ តេ តត្ថ^(១)
 ឯវមាហំសុ ឥទំ ខោ តេ កោន្តោ សមណព្រាហ្មណា
 កាមេសុ អនាគតភយំ សម្មស្សមាធា កាមាណំ
 បហានមាហំសុ កាមាណំ បរិញ្ញា បញ្ញាបេន្តិ ឥមេ ហិ
 មយំ កាមហេតុ កាមនិទានំ ទុក្ខា តិប្បា កដុកា
 វេទនា វេទិយាមាតិ ។ ឥទំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ធម្មស-
 មាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតី ទុក្ខវិចារកំ ។

១ ឱ. ម. តត្ថាតិ ន ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡធម្មសមាទានសូត្រ ធម្មសមាទាន ទី ១

អ្នកទាំងនោះពោលយ៉ាងនេះថា ចុះហេតុអ្វីបានជាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ ពិចារណាយើញនូវអនាគតភ័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ហើយពោលនូវការលះបង់ នូវកាមទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវការកន្លងកាមទាំងឡាយ ដ្បិតថាសម្មស្សកំភួនដែររបស់នាងបរិញ្ញាជិកាជំទង់ ប្រកបដោយរោមទន់នេះ ជាសុខម៉្លោះ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះក៏ដល់នូវសេចក្តីស្រួលចិត្តក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ លុះសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ដល់នូវសេចក្តីស្រួលចិត្តក្នុងកាមទាំងឡាយហើយ ទម្ងាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីមរណៈទៅ តែងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ រងនូវទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាខ្លាំង ខ្លោចផ្សា ក្នុងអបាយនោះ ទើបសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ពោលយ៉ាងនេះ ក្នុងទីនោះថា ឱ នេះហើយតើបានជាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ ពិចារណាយើញអនាគតភ័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ហើយពោលនូវការលះបង់ នូវកាមទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវការកន្លងកាមទាំងឡាយ ឥឡូវយើងទាំងនេះ ក៏រងនូវទុក្ខវេទនា ដ៏ក្លាខ្លាំង ខ្លោចផ្សា ព្រោះមានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាននេះ តថាគតពោលថា មានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១៥៧] កតមញ្ច ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ

បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិចារកំ ។ ឥធម

ភិក្ខុវេ ឯកច្ចោ អចេលកោ ហោតិ មុត្តាចារោ

ហត្តារលេខនោ ន ឯហិកទន្តិកោ ន តិដ្ឋកទន្តិ-

កោ ន អភិហតំ ន ឧទ្ធិស្ស កតំ ន និមន្តនំ

សាទិយតិ ។ សោ ន កុម្មិមុខា បដិក្កណ្ណាតិ ន

កធូរាបិមុខា បដិក្កណ្ណាតិ ន ឯធូរកមន្តរំ ន

មូសលន្តរំ ន ទណ្ឌមន្តរំ^(១) ន ទ្ធិន្នំ កុញ្ញមាទានំ

ន កត្តិនិយា ន ចាយមាទាយ ន បុរិសន្តរកតាយ

ន សន្តិភិសុ ន យត្ត សា ឧបដ្ឋិតោ ហោតិ ន

យត្ត មក្ខិកា សណ្ឋាសណ្ឋាចារិដិ ន មច្ចំ ន

មំសំ ន សុរំ ន មេរយំ ន ធុសោទកំ បិរតិ ។

សោ ឯកាការិកោ វា ហោតិ ឯកាលោបិកោ

១ ឱ. ន ទណ្ឌមន្តរំ ន មូសលមន្តរន្តិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[១៥៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាន ដែលមានសេចក្តី
 ទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ តើដូចម្តេច ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ ជាអចេលក៍ (អ្នកប្រព្រឹត្ត
 អាក្រាត) លះបង់មារយាទល្អ បរិភោគលិទ្ធវៃ គេអញ្ជើញថាចូរមក
 មិនចូល គេឃាត់ថាលប់ មិនឈប់ មិនត្រេកអរនឹងភត្ត ដែល
 គេនាំមកចំពោះ មិនត្រេកអរនឹងភត្តដែលគេធ្វើចំពោះខ្លួន មិនត្រេកអរ
 នឹងការនិមន្ត ។ អចេលក៍នោះ មិនទទួលភត្តដែលគេដួសអំពីមាត់ឆ្នាំង
 មិនទទួលភត្តអំពីមាត់ចង្កើរកឡោបី មិនទទួលភត្តដែលគេឲ្យត្រង់ចន្លោះ^(១)
 ធរណីទ្វារ មិនទទួលភត្តដែលគេឲ្យត្រង់ចន្លោះ^(២)អង្រែ មិនទទួលភត្ត
 ដែលគេឲ្យត្រង់ចន្លោះកំណាត់ឈើ មិនទទួលភត្តដែលជនពីរនាក់កំពុង
 បរិភោគនាំមកឲ្យ មិនទទួលភត្តរបស់ស្រីមានគក៍ មិនទទួលភត្តរបស់
 ស្រីកំពុងបំបៅកូន មិនទទួលភត្តរបស់ស្រីនៅក្នុងចន្លោះបុរស មិនទទួល
 ភត្តក្នុងកាលដែលពួកគ្នាឯងធ្វើអង្គាសបាន មិនទទួលភត្តក្នុងទីមានភ្នែក
 ចាំ មិនទទួលភត្តក្នុងទីមានរុយរោម មិនស៊ីត្រី មិនស៊ីសាច់ មិនផឹកសុរា
 មិនផឹកមេរ័យ មិនផឹកទឹកត្រាំថ្នាំ ។ អចេលក៍នោះ ទទួលភត្តចំពោះ
 តែផ្ទះមួយខ្លះ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយដុំបាយមួយពំនូតខ្លះ

១ ក្នុងវេលាដែលគេកំពុងឈរត្រង់ធរណីទ្វារ ។ ២ ក្នុងវេលាដែលគេកំពុងកាន់អង្រែបុក ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡធម្មសមាទានសុត្តេ ទុតិយំ ធម្មសមាទានំ

ឆ្វាតារិកោ វា ហោតិ ឆ្វាលោហិកោ ។ មេ ។
 សត្តាតារិកោ វា ហោតិ សត្តាលោហិកោ ឯកិស្សា-
 បិ ទត្តិយា យាមេតិ ធូហិបិ ទត្តិហិ យាមេតិ
 ។ មេ ។ សត្តហិបិ ទត្តិហិ យាមេតិ ឯកា-
 ហិកម្មិ អាហារំ អាហារេតិ ធូហិកម្មិ អាហារំ
 អាហារេតិ ។ មេ ។ សត្តាហិកម្មិ អាហារំ
 អាហារេតិ ឥតិ ឯវរូបំ អឌ្ឍមាសិកំបិ បរិយាយកត្ត-
 កោជនាណុយោកមនុយុត្តោ វិហារតិ ។ សោ សាក-
 កក្ខោ វា ហោតិ សាមាកកក្ខោ វា ហោតិ និវារណា-
 កក្ខោ វា ហោតិ ទទ្ទុលកក្ខោ វា ហោតិ ហាជកក្ខោ
 វា ហោតិ កណាកក្ខោ វា ហោតិ អាចាមកក្ខោ វា
 ហោតិ បិញ្ញាកកក្ខោ វា ហោតិ តិណាកក្ខោ វា ហោតិ
 កោមយកក្ខោ វា ហោតិ រណមូលដលាហារោ យាមេតិ
 បវត្តដលកោដិ ។ សោ សាលានិបិ ជាវេតិ មសា-
 ណានិបិ ជាវេតិ ឆវទុស្សានិបិ ជាវេតិ បំសុក្ខុលា-
 និបិ ជាវេតិ តិវីដានិបិ ជាវេតិ អដ្ឋិដានិបិ^(១)
 ជាវេតិ អដ្ឋិទក្ខិបម្បិ^(២) ជាវេតិ កុសបីវម្បិ ជាវេតិ

១ ម. អដ្ឋិនិបិ ។ ២ ម. អដ្ឋិនិបិ ។

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡធម្មសមាទានសូត្រ ធម្មសមាទាន ទី ២

ទទួលភត្តចំពោះតែផ្ទះពីរខ្លះ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយដុំបាយ
ពីរពំនូតខ្លះ ។ បេ ។ ទទួលភត្តចំពោះតែផ្ទះ ៧ ខ្លះ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យ
ប្រព្រឹត្តទៅដោយដុំបាយ ៧ ពំនូតខ្លះ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយ
ភត្តក្នុងភាជន៍មួយខ្លះ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយភត្តក្នុងភាជន៍ពីរ
ខ្លះ ។ បេ ។ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយភត្តក្នុងភាជន៍ ៧ ខ្លះ
បរិភោគអាហាររំលង ១ ថ្ងៃខ្លះ បរិភោគអាហាររំលង ៧ ថ្ងៃខ្លះ អចេលក៏
នោះ ប្រកបនូវភត្តភោជនដោយការផ្លាស់ប្តូរគ្នាអស់កន្លះខែ មានសភាព
យ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ អចេលក៏នោះ មានបន្ថែមស្រស់
ជាអាហារខ្លះ មានអង្ករស្រងៃជាអាហារខ្លះ មានស្លួយជាអាហារខ្លះ
មានចំនៀវស្បែកជាអាហារខ្លះ មានសារាយជាអាហារខ្លះ មានកុណ្ណកជា
អាហារខ្លះ មានបាយក្តាំងជាអាហារខ្លះ មានកំញ៉ានជាអាហារខ្លះ មាន
ស្មៅជាអាហារខ្លះ មានអាចម៍គោជាអាហារខ្លះ មានមើមផ្លែឈើក្នុងព្រៃ
ជាអាហារ និងផ្លែឈើដែលជ្រុះចុះឯងជាភោជនខ្លះ ។ អចេលក៏នោះ
ប្រើប្រាស់សំពត់សម្បុកផ្ទៃខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់ដែលត្បាញលាយគ្នាខ្លះ
ប្រើប្រាស់សំពត់ស្នប់ខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់បំសុក្ខលខ្លះ ប្រើប្រាស់សំ-
ពត់សំបកឈើខ្លះ ប្រើប្រាស់ស្បែកខ្លះ ប្រើប្រាស់ស្បែកខ្លាទាំង
ក្រចកខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់ដែលក្រងដោយស្បូវក្លាំងខ្លះ ប្រើប្រាស់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ផលកថីរម្បិ ជាវេតិ កេសកម្ពុលម្បិ ជាវេតិ ឧទ្ធុ-
 កបក្ខម្បិ ជាវេតិ កេសមស្សុលោចកោមិ ហោតិ
 កេសមស្សុលោចនានុយោកមនុយុត្តោ ឧត្តដ្ឋកោមិ
 ហោតិ អាសនប្បដិក្ខិត្តោមិ ឧត្តដ្ឋកោមិ ហោតិ
 ឧត្តដ្ឋិកប្បនាមនុយុត្តោ កណ្តាកាបស្សយិកោមិ
 ហោតិ កណ្តាកាបស្សយេ សេយ្យំ កប្បេតិ សា-
 យតតិយកម្បិ ឧទកោរោហនានុយោកមនុយុត្តោ
 វិហារតិ ឥតិ វរុបំ អនេកវិហិតំ កាយស្ស អាតា-
 បនបរិតាបនានុយោកមនុយុត្តោ វិហារតិ ។ សោ
 កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អចាយំ ទុក្ខតី វិនិចាតំ
 និរយំ ឧបបដ្ឋតិ ។ ឥទំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ធម្មសមា-
 នានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចោរ អាយតិញ្ចោ ទុក្ខវិចាតំ ។
 [១៥៨] កតមញ្ចោ ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ
 បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតី សុខវិចាតំ ។ ឥធម ភិក្ខុវេ
 ឯកច្ចោ បកតិយា តិព្វរាគជាតិកោ ហោតិ សោ
 អភិក្ខុណំ រាគជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេ-
 ទេតិ ។ បកតិយា តិព្វទោសជាតិកោ ហោតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

សំពត់ដែលធ្វើដោយបន្ទះឈើខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់កម្ពុល ដែលត្បាញ
 ដោយសក់មនុស្សខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់ដែលត្បាញដោយស្លាបមៀមខ្លះ
 ជាអ្នកដកសក់និងពុកមាត់ខ្លះ ប្រកបរឿយ ។ នូវការដកសក់និងពុកមាត់ខ្លះ
 ជាអ្នកឈរសម្រើងខាងលើខ្លះ ហាមឃាត់អាសនៈខ្លះ អង្គុយច្រហោងខ្លះ
 ជាអ្នកប្រកបរឿយ ។ នូវការព្យាយាមក្នុងការអង្គុយច្រហោងខ្លះ ដេកលើ
 បន្ទាខ្លះ សម្រេចការដេកលើបន្ទាខ្លះ ប្រកបរឿយ ។ ក្នុងការព្យាយាមចុះ
 ត្រាំទឹកគម្រប់ ៣ ដង ទាំងវេលាល្ងាចខ្លះ អចេលក៏នោះ ជាអ្នកប្រកប
 រឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើកាយឲ្យក្តៅក្រហាយច្រើនយ៉ាង មាន
 សភាពយ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ អចេលក៏នោះ លុះទម្ងាយ
 កាយបន្ទាប់អំពីមរណៈទៅ តែងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុក្ខតិ វិនិបាត
 នរក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាននេះ តថាគតពោលថា
 មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន និងមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ។

[១៥៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទានដែលមានសេចក្តីទុក្ខ
 ក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានជាតិប្រកបដោយរាគៈ
 ដ៏ក្លៀវក្លាតាមប្រក្រតី បុគ្គលនោះតែងរងសេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្សដែល
 កើតអំពីរាគៈរឿយ ។ ។ ជាអ្នកមានជាតិប្រកបដោយទោសៈដ៏ក្លៀវក្លា

ចូឡយមកវគ្គស្ស ចូឡធម្មសមាទានសុត្ត តតិយចតុត្ថំ ធម្មសមាទានំ

សោ អភិក្ខុណាំ ទោសជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិ-
សំវេទេតិ ។ បកតិយា តិព្វមោហជាតិកោ ហោតិ

សោ អភិក្ខុណាំ មោហជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិ-
សំវេទេតិ ។ សោ សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ

ទោមនស្សេន ដុដ្ឋោ សមាណោ^(១) អស្សុមុខោបិ
រោទមាណោ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធី ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ ។

សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុកតី សក្កំ
លោកំ ឧបបដ្ឋតិ ឥទំ រុច្ឆតិ ភិក្ខុវេ ធម្មសមា-
ទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតី សុខវិទាកំ ។

[១៥៩] កតមញ្ច ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្ន-
សុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិទាកំ ។ ឥធម ភិក្ខុវេ

ឯកច្ចោ បកតិយា ន តិព្វរាគជាតិកោ ហោតិ

សោ អភិក្ខុណាំ ន រាគជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិ-
សំវេទេតិ ។ បកតិយា ន តិព្វទោសជាតិកោ ហោតិ

១ ឱ. ម. ផុដ្ឋោ សមាណោតិ ន ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ ចូឡធម្មសមាទានសូត្រ ធម្មសមាទាន ទី ៣ និង ទី ៤

តាមប្រក្រតី បុគ្គលនោះតែងរងសេចក្តីទុក្ខទោមនស្ស ដែលកើតអំពី
 ទោសៈរឿយ ។ ។ ជាអ្នកមានជាតិប្រកបដោយមោហៈដ៏ក្លៀវក្លាតាម
 ប្រក្រតី បុគ្គលនោះតែងរងសេចក្តីទុក្ខទោមនស្ស ដែលកើតអំពី
 មោហៈរឿយ ។ ។ បុគ្គលនោះ ទោះបីសេចក្តីទុក្ខពាល់ត្រូវក្តី ទោះបី
 ទោមនស្សពាល់ត្រូវក្តី ទោះបីមានមុខទទឹកដោយទឹកភ្នែក ទ្វេញយំក្តី
 ក៏គង់តែប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ឲ្យបរិបូណ៌ បរិសុទ្ធបាន ។ បុគ្គលនោះ
 លុះទម្លាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីមរណៈទៅ តែងទៅកើតក្នុងសុគតិ ស្នាក់
 ទេវលោក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាននេះ តថាគតហៅថា
 មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ។

[១៥៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទានដែលមានសេចក្តីសុខ
 ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ មិនជាអ្នកមានជាតិប្រកបដោយ
 រាគៈដ៏ក្លៀវក្លាតាមប្រក្រតី បុគ្គលនោះមិនរងទុក្ខទោមនស្សដែលកើត
 អំពីរាគៈរឿយ ។ ។ មិនជាអ្នកមានជាតិប្រកបដោយទោសៈដ៏ក្លៀវក្លាតាម

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សោ អភិក្ខុណាំ ន ទោសដំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ
 បដិសំវេទេតិ ។ បកតិយា ន តិព្វមោហជាតិកោ
 ហោតិ សោ អភិក្ខុណាំ ន មោហាដំ ទុក្ខំ ទោ-
 មនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សោ វិច្ឆេវ កាមេហិ
 វិច្ឆូ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ
 វិវេកដំ បីតិសុខំ បបមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ ។ វិតក្កវិចារានំ រូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្ប-
 សាទនំ ចេតសោ ឯកោទិការំ អវិតក្កំ អវិចារំ
 សមាទិដំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ... តតិយំ
 ឈានំ... ចតុត្តំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហា-
 រតិ ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុកតី
 សក្កំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ ។ ឥទំ រុច្ឆតិ ភិក្ខុវេ
 ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ជោវ អាយតិញ្ចា សុខ-
 វិចារកំ ។ ឥមាទិ ខោ ភិក្ខុវេ ចត្តារិ ធម្មសមា-
 ទានាទិទិ ។ ឥទមវោច ភកវា អត្តមទា តេ ភិក្ខុ
 ភកវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទន្តិ ។

ចូឡធម្មសមាទានសុត្តំ បញ្ចមំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ប្រក្រតី បុគ្គលនោះ មិនរងទុក្ខទោមនស្ស ដែលកើតអំពីទោសៈ
 រឿយ ។ ។ មិនជាអ្នកមានជាតិប្រកបដោយមោហៈដ៏ក្លៀវក្លាតាមប្រក្រតី
 បុគ្គលនោះ មិនរងទុក្ខទោមនស្សដែលកើតអំពីមោហៈរឿយ ។ ។ បុគ្គល
 នោះជាអ្នកស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំង-
 ឡាយ ក៏ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈវិចារៈ មានបីតិនិង
 សុខកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ។ លុះបុគ្គលនោះបានរម្ងាប់វិតក្កៈវិចារៈ
 ហើយ ក៏ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈានដែលមានក្នុងខ្លួន ជាទីជ្រះថ្លា មានភាព
 នៃចិត្តដ៏ខ្ពស់ឯក គ្មានវិតក្កៈ គ្មានវិចារៈ មានតែបីតិនិងសុខកើតអំពី
 សមាធិ... ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន... ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បុគ្គលនោះ
 លុះទម្ងាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីមរណៈទៅ តែងទៅកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌
 ទេវលោក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាននេះ តថាគតហៅថា
 មានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាធម្មសមាទានមាន ៤ ប្រការ ។ លុះព្រះមាន
 ព្រះភាគសំដែងកាសិទ្ធិនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីក
 រាយហើយនឹងកាសិទ្ធិ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ចូឡធម្មសមាទានសូត្រ ទី ៥ ។

ឆដ្ឋំ មហាធម្មសមាទានសុត្តិ

[១៦០] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
 សារត្តិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អាណ-
 មេ ។ តត្រ ខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវោតិ ។
 ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។

[១៦១] ភក្កវា ឯតទវោច យេកុយ្យេន ភិក្ខុវេ
 សត្តា ឯវំកាមា ឯវំនដ្ឋា ឯវំអធិប្បាយា អហោ វត
 អនិដ្ឋា អកក្កា អមនាថា^(១) បរិហាយេយ្យំ ឥដ្ឋា
 កក្កា មនាថា^(២) អភិវឌ្ឍេយ្យន្តិ តេសំ ភិក្ខុវេ សត្តានំ
 ឯវំកាមានំ ឯវំនដ្ឋានំ ឯវំអធិប្បាយានំ អនិដ្ឋា អកក្កា
 អមនាថា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ ឥដ្ឋា កក្កា មនាថា
 ធម្មា បរិហាយន្តិ តត្រ តុម្ពេ ភិក្ខុវេ តំ កិស្ស
 ហេតុ បច្ចេថាតិ ។ ភក្កវំមូលកា នោ ភន្តេ ធម្មា

១-២ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ ធម្មាតិ ទិស្សតិ ។

មហាធម្មសមាទានសូត្រ ទី ៦

[១៦០] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
ក្រុងសាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទី
នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១៦១] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ សត្វទាំងឡាយច្រើនតែមានសេចក្តីប្រាថ្នាយ៉ាងនេះ មានអធ្យា-
ស្រ័យយ៉ាងនេះ មានបំណងយ៉ាងនេះថា ធ្វើម្តេចហ្ន៎ អារម្មណ៍ទាំងឡាយ
មិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីគាប់ចិត្ត គប្បីសាបសូន្យទៅ
អារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត គប្បីចម្រើន
ឡើង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលសត្វអម្បាលនោះ មានសេចក្តីប្រាថ្នា
យ៉ាងនេះ មានអធ្យាស្រ័យយ៉ាងនេះ មានបំណងយ៉ាងនេះ អារម្មណ៍មិនជា
ទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីគាប់ចិត្ត រមែងចម្រើនឡើង អារម្មណ៍
ដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត រមែងសាបសូន្យទៅ
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយពិចារណាលើញនូវដំណើរនោះដូចម្តេច
ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម៌ទាំងឡាយរបស់ពួក

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កកវំនេត្តិកា កកវំបដិសរណា សាធុ វត កន្លេ កកវន្ត្ត-
យេវ បដិភាតុ ឯតស្ស កាសិតស្ស អត្តោ កកវតោ
សុត្វា ភិក្ខុ ធាវស្សន្តីតិ ។ តេនហិ ភិក្ខុវេ សុ-
ណាម សាធុកំ មនសិកោម កាសិស្សាមីតិ ។

ឯវំ កន្លេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។

[១៦២] កកវា ឯតទោម ឥធិ ភិក្ខុវេ អស្សតវា
បុម្មុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សវី អរិយធម្មស្ស អកោ-
វិទោ អរិយធម្ម អរិដីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សវី
សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្ម អរិដីតោ
សេវិតព្វេ ធម្មេ ន ជាតាតិ អសេវិតព្វេ ធម្មេ ន ជា-
នាតិ កជិតព្វេ ធម្មេ ន ជាតាតិ អកជិតព្វេ ធម្មេ ន
ជាតាតិ ។ សោ សេវិតព្វេ ធម្មេ អជានន្តោ អសេវិ-
តព្វេ ធម្មេ អជានន្តោ កជិតព្វេ ធម្មេ អជានន្តោ
អកជិតព្វេ ធម្មេ អជានន្តោ អសេវិតព្វេ ធម្មេ
សេវតិ សេវិតព្វេ ធម្មេ ន សេវតិ អកជិតព្វេ
ធម្មេ កជតិ កជិតព្វេ ធម្មេ ន កជតិ ។ តស្ស

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ខ្ញុំព្រះអង្គ មានព្រះមានព្រះភាគជាមូល មានព្រះមានព្រះភាគ ជា
អ្នកណែនាំ មានព្រះមានព្រះភាគជាទីពឹង បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូម
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បំភ្លឺនូវអត្តនៃភាសិតនុ៎ះ ភិក្ខុទាំងឡាយបើបានស្តាប់
ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយនឹងចង់ចាំទុក ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ បើដូច្នោះអ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់ ចូរធ្វើមនសិការៈដោយប្រពៃ
ចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
របស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១៦២] ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
បុប្ផជួនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនដែលបានស្តាប់ មិនដែលបានឃើញ
ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ មិនឈ្លាសក្នុងអរិយធម៌ មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌
មិនឃើញសប្បុរសទាំងឡាយ មិនឈ្លាសក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិន
ទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនស្គាល់ធម៌^(១) ដែលគួរសេព មិនស្គាល់
ធម៌ដែលមិនគួរសេព មិនស្គាល់ធម៌ដែលគួរគប់ មិនស្គាល់ធម៌ដែល
មិនគួរគប់ ។ កាលបុប្ផជួននោះ មិនស្គាល់ធម៌ដែលគួរសេព មិនស្គាល់
ធម៌ដែលមិនគួរសេព មិនស្គាល់ធម៌ដែលគួរគប់ មិនស្គាល់ធម៌ដែលមិនគួរ
គប់ តែងសេពនូវធម៌ដែលមិនគួរសេព មិនសេពនូវធម៌ដែលគួរសេព គប់
នូវធម៌ដែលមិនគួរគប់ មិនគប់នូវធម៌ដែលគួរគប់ ។ កាលបើបុប្ផជួននោះ

១ ធម៌ ក្នុងទីនេះ សំដៅយកអារម្មណ៍មានរូបារម្មណ៍ជាដើម ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាធម្មសមាទានសុត្តេ សេរីតញ្ចសេរីតព្វធម្មា

អសេរីតព្វេ ធម្មេ សេវតោ សេរីតព្វេ ធម្មេ អសេវតោ
 អភជិតព្វេ ធម្មេ ភជតោ ភជិតព្វេ ធម្មេ អភជតោ
 អនិដ្ឋា អកត្តា អមនាថា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ ឥដ្ឋា
 កត្តា មនាថា ធម្មា បរិហាយន្តិ តំ កិស្ស ហេតុ
 ឯវំ ហេតំ ភិក្ខុវេ ហោតិ យថាតំ អវិទ្ធុសុនោ ។
 សុតវា ច ខោ ភិក្ខុវេ អរិយស្សាវកោ អរិយានំ
 ទស្សារី អរិយធម្មស្ស កោរិទោ អរិយធម្មេ សុរិដិ-
 តោ សប្បុរិសានំ ទស្សារី សប្បុរិសធម្មស្ស កោរិទោ
 សប្បុរិសធម្មេ សុរិដិតោ សេរីតព្វេ ធម្មេ ជានាតិ^(១)
 អសេរីតព្វេ ធម្មេ ជានាតិ^(២) ភជិតព្វេ ធម្មេ ជានាតិ^(៣)
 អភជិតព្វេ ធម្មេ ជានាតិ^(៤) ។ សោ សេរីតព្វេ ធម្មេ
 ជានន្តោ អសេរីតព្វេ ធម្មេ ជានន្តោ ភជិតព្វេ ធម្មេ
 ជានន្តោ អភជិតព្វេ ធម្មេ ជានន្តោ អសេរីតព្វេ
 ធម្មេ ន សេវតិ សេរីតព្វេ ធម្មេ សេវតិ អភជិតព្វេ
 ធម្មេ ន ភជតិ ភជិតព្វេ ធម្មេ ភជតិ ។ តស្ស
 អសេរីតព្វេ ធម្មេ អសេវតោ សេរីតព្វេ ធម្មេ សេវតោ

១-២-៣-៤ ឱ. បដានាតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាធម្មសមាទានសូត្រ ធម៌ដែលគួរសេពនិងមិនគួរសេព

សេពនូវធម៌ដែលមិនគួរសេព មិនសេពនូវធម៌ដែលគួរសេព គប់នូវ
ធម៌ដែលមិនគួរគប់ មិនគប់នូវធម៌ដែលគួរគប់ អារម្មណ៍ទាំងឡាយមិន
ជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត តែងចម្រើនឡើង អារម្មណ៍
ទាំងឡាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ក៏សាបសូន្យទៅ
ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះ ព្រោះ
បុប្ផជនអន្ធពាលមិនដឹងតាមពិត ក៏រមែងដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ចំណែកខាងអរិយសាវ័កដែលបានស្តាប់ បានឃើញព្រះអរិយៈទាំងឡាយ
ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងអរិយធម៌ ទូន្មានខ្លួនល្អក្នុងសប្បុរិសធម៌ ស្គាល់ធម៌ដែល
គួរសេព ស្គាល់ធម៌ដែលមិនគួរសេព ស្គាល់ធម៌ដែលគួរគប់ ស្គាល់ធម៌
ដែលមិនគួរគប់ ។ កាលអរិយសាវ័កនោះ ស្គាល់ធម៌ដែលគួរសេព
ស្គាល់ធម៌ដែលមិនគួរសេព ស្គាល់ធម៌ដែលគួរគប់ ស្គាល់ធម៌ដែលមិន
គួរគប់ ទើបមិនសេពធម៌ដែលមិនគួរសេព សេពតែធម៌ដែលគួរសេព
មិនគប់ធម៌ដែលមិនគួរគប់ គប់តែធម៌ដែលគួរគប់ ។ កាលបើអរិយ-
សាវ័កនោះ មិនសេពធម៌ដែលមិនគួរសេព សេពតែធម៌ដែលគួរសេព

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អភជិតព្វេ ធម្មេ អភជតោ ភជិតព្វេ ធម្មេ ភជតោ
 អនិដ្ឋា អកត្តា អមនាថា ធម្មា បរិហាយន្តិ ឥដ្ឋា
 កត្តា មនាថា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ តំ កិស្ស ហេតុ
 ឃំ ហេតំ ភិក្ខុវេ ហោតិ យថាតំ វិទ្ធិសុនោតិ^(១) ។

[១៦៣] ចត្តារិមាណិ ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានានិ
 កតមាណិ ចត្តារិ អត្ថិ ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្ន-
 ទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិចារកំ អត្ថិ ភិក្ខុវេ ធម្មស-
 មាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតី ទុក្ខវិចារកំ អត្ថិ ភិក្ខុវេ
 ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតី សុខវិចារកំ អត្ថិ
 ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច
 សុខវិចារកំ ។

[១៦៤] តត្រិ ភិក្ខុវេ យមិទំ ធម្មសមា-
 ទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិចារកំ

១ ឱ. ម. ឥតិសទ្ធា ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

មិនគប់ធម៌ដែលមិនគួរគប់ គប់តែធម៌ដែលគួរគប់ អារម្មណ៍ទាំងឡាយមិន
ជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីគាប់ចិត្ត រមែងសាបសូន្យទៅ
អារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត តែង
ចម្រើនឡើង ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះ
ព្រោះអរិយសាវ័កជាអ្នកដឹងតាមពិត ក៏រមែងដូច្នោះឯង ។

[១៦៣] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទានទាំងឡាយនេះមាន
៤ យ៉ាង ធម្មសមាទានទាំង ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ធម្មសមាទាន ដែលមានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តី
ទុក្ខជាវិបាកតទៅ ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាន មានសេចក្តីសុខ
ក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ធម្មសមាទាន មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីសុខជាវិបាក
តទៅ ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាន មានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន
ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ១ ។

[១៦៤] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម្មសមាទានអម្បាលនោះ ធម្ម-
សមាទានណា មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាក

ចូឡយមកវគ្គ មហាធម្មសមាទានសុត្ត អវិជ្ជាគតតតិ

តំ អវិជ្ជា អវិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ នប្បជាណតិ ឥទំ ខោ
 ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នុទុក្ខញ្ចវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិចា-
 កន្តិ ។ តំ អវិជ្ជា អវិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ នប្បជានន្តោ
 តំ សេវតិ តំ ន បរិវេដ្ឋតិ ។ តស្ស តំ សេវតោ តំ
 អបរិវេដ្ឋយតោ អនិដ្ឋា អកក្កា អមនាថា ធម្មា
 អភិវឌ្ឍន្តិ ឥដ្ឋា កក្កា មនាថា ធម្មា បរិហា-
 យន្តិ តំ កិស្ស ហេតុ ឯវំ ហេតំ ភិក្ខុវេ ហោតិ
 យថាតំ អវិជ្ជាសុណេតិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ
 ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នុសុខំ អាយតី ទុក្ខវិចាកំ តំ
 អវិជ្ជា អវិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ នប្បជាណតិ ឥទំ ខោ
 ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នុសុខំ អាយតី ទុក្ខវិចា-
 កន្តិ ។ តំ អវិជ្ជា អវិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ
 នប្បជានន្តោ តំ សេវតិ តំ ន បរិវេដ្ឋតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាធម្មសមាទានសូត្រ គតិនៃអវិជ្ជា

តទៅ ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយអវិជ្ជា មិនដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ មិនស្គាល់តាមសេចក្តីពិតថា ធម្មសមាទាននេះឯង មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ។ កាលបើភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយអវិជ្ជា មិនដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ មិនស្គាល់តាមសេចក្តីពិត ក៏រមែងសេពនូវធម្មសមាទាននោះ មិនវៀរចាកនូវធម្មសមាទាននោះឡើយ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ សេពនូវធម្មសមាទាននោះ មិនវៀរធម្មសមាទាននោះហើយ អារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីគាប់ចិត្ត រមែងចម្រើនឡើង អារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត រមែងសាបសូន្យទៅ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនេះ ព្រោះបុប្ផជនមិនដឹងតាមពិត រមែងដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម្មសមាទានទាំងនោះ ធម្មសមាទានណា ដែលមានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយអវិជ្ជា មិនដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ មិនស្គាល់តាមសេចក្តីពិតថា ធម្មសមាទាននេះឯង មានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ។ កាលភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយអវិជ្ជា មិនដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ មិនស្គាល់តាមសេចក្តីពិត ក៏រមែងសេពនូវធម្មសមាទាននោះ មិនវៀរចាកធម្មសមាទាននោះឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តស្ស តំ សៅតោ តំ អបរិវេជ្ជយតោ អនិដ្ឋា អកក្កា
អមនាថា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ ឥដ្ឋា កក្កា មនាថា
ធម្មា បរិហាយន្តិ តំ កិស្ស ហេតុ វរំ ហេតំ
ភិក្ខុវេ ហោតិ យថាតំ អវិទ្ធុសុនោតិ ។ តត្រ
ភិក្ខុវេ យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតី
សុខវិចារកំ តំ អវិទ្ធា អវិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ នប្បជា-
នាតិ ឥទំ ខោ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតី
សុខវិចារកន្តិ ។ តំ អវិទ្ធា អវិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ នប្ប-
ជានន្តោ តំ សៅតិ តំ ន បរិវេជ្ជតិ ។ តស្ស តំ សៅតោ
តំ អបរិវេជ្ជយតោ អនិដ្ឋា អកក្កា អមនាថា ធម្មា
អភិវឌ្ឍន្តិ ឥដ្ឋា កក្កា មនាថា ធម្មា បរិហាយន្តិ តំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

កាលបើភិក្ខុនោះ សេពនូវធម្មសមាទាននោះ មិនវៀរចាកធម្មសមាទាន
 នោះហើយ អារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិន
 ជាទីគាប់ចិត្ត រមែងចម្រើនឡើង អារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទី
 ត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត រមែងសាបសូន្យទៅ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនេះ ព្រោះបុប្ផជនមិនដឹងតាមពិត រមែង
 ដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម្មសមាទានទាំងនោះ ធម្ម-
 សមាទានណា ដែលមានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីសុខជា
 វិបាកតទៅ ភិក្ខុមិនដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ ជាអ្នកប្រកបដោយអវិជ្ជា
 មិនដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ មិនស្គាល់តាមសេចក្តីពិតថា ធម្មសមាទាន
 នេះឯង មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ។
 កាលភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយអវិជ្ជា មិនដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ មិន
 ស្គាល់តាមសេចក្តីពិត ក៏រមែងសេពនូវធម្មសមាទាននោះ មិនវៀរចាក
 ធម្មសមាទាននោះឡើយ ។ កាលបើភិក្ខុនោះសេពនូវធម្មសមាទាននោះ
 មិនវៀរចាកធម្មសមាទាននោះហើយ អារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលមិនជាទី
 ប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីគាប់ចិត្ត រមែងចម្រើនឡើង អារម្មណ៍ដែល
 ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត រមែងសាបសូន្យទៅ ដំណើរនោះ

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាធម្មសមាទានសុត្តេ អវិជ្ជាគតគតិ

កិស្ស ហេតុ ឯវំ ហេតំ ភិក្ខុវេ ហោតិ យថាតំ
អវិទ្ធុសុនោតិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ ធម្មសមាទានំ
បច្ចុប្បន្នសុខញោវ អាយតិញ្ច សុខវិចាកំ តំ អវិទ្ធា
អវិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ នប្បជាណតិ ឥទំ ខោ ធម្មស-
មាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញោវ អាយតិញ្ច សុខវិចាកន្តិ ។
តំ អវិទ្ធា អវិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ នប្បជានន្តោ តំ
សេវតិ តំ ន បរិវេជ្ជតិ ។ តស្ស តំ សេវតោ
តំ អបរិវេជ្ជយតោ អនិជ្ជា អកក្កា អមនាថា ធម្មា
អភិវឌ្ឍន្តិ ឥដ្ឋា កក្កា មនាថា ធម្មា បរិហាយន្តិ
តំ កិស្ស ហេតុ ឯវំ ហេតំ ភិក្ខុវេ ហោតិ
យថាតំ អវិទ្ធុសុនោតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាធម្មសមាទានសូត្រ គតិនៃអវិជ្ជា

ព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះ ព្រោះបុប្ផជួនមិនដឹង
តាមពិត រមែងដូច្នោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម្មសមា-
ទាននោះ ធម្មសមាទានណា ដែលមានសេចក្តីសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន
ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយអវិជ្ជា មិនដឹង
នូវធម្មសមាទាននោះ មិនស្គាល់តាមសេចក្តីពិតថា ធម្មសមាទាននេះឯង
មានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ។ កាល
ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយអវិជ្ជា មិនដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ មិនស្គាល់តាម
សេចក្តីពិត ក៏រមែងសេពនូវធម្មសមាទាននោះ មិនរៀរចាកធម្មសមាទាន
នោះឡើយ ។ កាលបើភិក្ខុនោះសេពនូវធម្មសមាទាននោះ មិនរៀរចាក
ធម្មសមាទាននោះ អារម្មណ៍ទាំងឡាយមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ
មិនជាទីគាប់ចិត្ត រមែងចម្រើនឡើង អារម្មណ៍ទាំងឡាយជាទីប្រាថ្នា ជាទី
ត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត រមែងសាបសូន្យទៅ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុ
អ្វី ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះ ព្រោះបុប្ផជួនមិនដឹងតាមពិត
រមែងដូច្នោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១៦៥] តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ ធម្មសមាទានំ
 បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចោវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិចារកំ តំ វិទ្ធា
 វិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ បជាណតិ ឥទំ ខោ ធម្មសមា-
 ទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចោវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិចារកន្តិ ។ តំ
 វិទ្ធា វិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ បជានន្តោ តំ ន សេវតិ តំ
 បរិវេជ្ជតិ ។ តស្ស តំ អសេវតោ បរិវេជ្ជយតោ អនិជ្ជា
 អកត្តា អមនាចា ធម្មា បរិហាយន្តិ ឥដ្ឋា កត្តា
 មនាចា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ តំ កិស្ស ហេតុ ឃំ
 ហេតំ ភិក្ខុវេ ហោតិ យថាតំ វិន្ទុសុនោតិ ។ តត្រ
 ភិក្ខុវេ យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតិ
 ទុក្ខវិចារកំ តំ វិទ្ធា វិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ បជាណតិ
 ឥទំ ខោ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតិ ទុក្ខវិ-
 ចារកន្តិ ។ តំ វិទ្ធា វិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ បជានន្តោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[១៦៥] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម្មសមាទាននោះ ធម្មសមាទានណា ដែលមានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយវិជ្ជា ដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ ស្គាល់តាមសេចក្តីពិតថា ធម្មសមាទាននេះឯង មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយវិជ្ជា ដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ ស្គាល់តាមសេចក្តីពិត រមែងមិនសេពនូវធម្មសមាទាននោះ រៀរចាកធម្មសមាទាននោះ ។ កាលបើភិក្ខុនោះមិនសេពនូវធម្មសមាទាននោះ រៀរចាកធម្មសមាទាននោះហើយ អារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីគាប់ចិត្ត រមែងសាបសូន្យទៅ អារម្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត រមែងចម្រើនឡើង ចុះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះ ព្រោះភិក្ខុជាអ្នកដឹងតាមពិត រមែងដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម្មសមាទានទាំងនោះ ធម្មសមាទានណា ដែលមានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយវិជ្ជា ដឹងធម្មសមាទាននោះ ស្គាល់តាមសេចក្តីពិតថា ធម្មសមាទាននេះឯង មានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ។ កាលភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយវិជ្ជា ដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ ស្គាល់តាមសេចក្តីពិត

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាធម្មសមាទានសុត្តេ វិជ្ជាគតតិ

តំ ន សេវតិ តំ បរិវេជ្ជតិ ។ តស្ស តំ អសេវតោ តំ
 បរិវេជ្ជយតោ អនិជ្ជា អកក្កា អមនាថា ធម្មា បរិហាយន្តិ
 ឥដ្ឋា កក្កា មនាថា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ តំ កិស្ស ហេតុ
 វរំ ហេតំ ភិក្ខុវេ ហោតិ យថាតំ វិទ្ធិសុនោតិ ។
 តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ
 អាយតី សុខវិចារកំ តំ វិទ្ធា វិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ
 បដានាតិ ឥទំ ខោ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ
 អាយតី សុខវិចារកន្តិ ។ តំ វិទ្ធា វិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ
 បដានន្តោ តំ ន សេវតិ តំ បរិវេជ្ជតិ ។ តស្ស តំ អសេ-
 វតោ តំ បរិវេជ្ជយតោ^(១) អនិជ្ជា អកក្កា អមនាថា ធម្មា
 បរិហាយន្តិ ឥដ្ឋា កក្កា មនាថា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ

១ ឱ. ម. តំ សេវតោ តំ អបរិវេជ្ជយតោតិ ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាធម្មសមាទានសូត្រ គតិនៃអវិជ្ជា

រមែងមិនសេពនូវធម្មសមាទាននោះ រៀរចាកធម្មសមាទាននោះហើយ ។

កាលបើភិក្ខុនោះមិនសេព នូវធម្មសមាទាននោះ រៀរចាកធម្មសមាទាននោះ អារម្មណ៍ទាំងឡាយ មិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីគាប់ចិត្ត រមែងសាបសូន្យទៅ អារម្មណ៍ទាំងឡាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត រមែងចម្រើនឡើង ចុះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនេះ ព្រោះភិក្ខុជាអ្នកដឹងតាមពិត រមែងដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម្មសមាទានទាំងនោះ ធម្មសមាទានណា ដែលមានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយវិជ្ជា ដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ ស្គាល់តាមសេចក្តីពិត ថា ធម្មសមាទាននេះឯង មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ។ ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយវិជ្ជា ដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ ស្គាល់តាមសេចក្តីពិត រមែងមិនសេពនូវធម្មសមាទាននោះ រៀរចាកធម្មសមាទាននោះ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ មិនសេពនូវធម្មសមាទាននោះ រៀរចាកធម្មសមាទាននោះហើយ អារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីគាប់ចិត្ត រមែងសាបសូន្យទៅ អារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត រមែងចម្រើនឡើង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តំ កិស្ស ហេតុ ឯវំ ហេតំ ភិក្ខុវេ ហោតិ
 យថាតំ វិទ្ធសុនោតិ ។ តត្រិ ភិក្ខុវេ យមិទំ ធម្មស-
 មាណំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិចារកំ តំ
 វិទ្ធា វិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ បដានោតិ ឥទំ ខោ ធម្ម-
 សមាណំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិចា-
 កន្តិ ។ តំ វិទ្ធា វិជ្ជាកតោ យថាក្ខតំ បដានន្តោ
 តំ ន សេវតិ តំ បរិវេជ្ជតិ ។ តស្ស តំ អសេវតោ
 តំ បរិវេជ្ជយតោ អនិជ្ជា អកត្តា មនាថា ធម្មា
 បរិហាយន្តិ ឥដ្ឋា កត្តា មនាថា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ
 តំ កិស្ស ហេតុ ឯវំ ហេតំ ភិក្ខុវេ ហោតិ យថាតំ
 វិទ្ធសុនោតិ ។

[១៦៦] កតមញ្ច ភិក្ខុវេ ធម្មសមាណំ បច្ចុ-
 ប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិចារកំ ។ ឥធម ភិក្ខុវេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនេះ ព្រោះ
ភិក្ខុជាអ្នកដឹងតាមសេចក្តីពិត រមែងដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
បណ្តាធម្មសមាទានទាំងនោះ ធម្មសមាទានណា ដែលមានសេចក្តីសុខ
ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយវិជ្ជា
ដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ ស្គាល់តាមសេចក្តីពិតថា ធម្មសមាទាននេះឯង
មានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ។ កាល
ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយវិជ្ជា ដឹងនូវធម្មសមាទាននោះ ស្គាល់តាមសេចក្តី
ពិត រមែងមិនសេពនូវធម្មសមាទាននោះ រៀរចាកធម្មសមាទាននោះ ។
កាលបើភិក្ខុនោះមិនសេពនូវធម្មសមាទាននោះ រៀរចាកធម្មសមាទាននោះ
ហើយ អារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិន
ជាទីគាប់ចិត្ត រមែងសាបសូន្យទៅ អារម្មណ៍ទាំងឡាយជាទីប្រាថ្នា ជាទី
ត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត តែងចម្រើនឡើង ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនេះ ព្រោះភិក្ខុជាអ្នកដឹងតាមពិត រមែងដូច្នោះឯង ។

[១៦៦] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទានដែលមានសេចក្តីទុក្ខ
ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាធម្មសមាទានសុត្តេ បឋមំ ធម្មសមាទានំ

ឯកច្ចោ សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោមនស្សេន
 ចាណាតិចាតី ហោតិ ចាណាតិចាតប្បច្ចយា ច ទុក្ខំ
 ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ ទុក្ខេន
 សហាមិ ទោមនស្សេន អទិដ្ឋាទាយី ហោតិ អទិដ្ឋា-
 ទានប្បច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។
 សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោមនស្សេន កាមេសុ
 មិច្ឆាចារី ហោតិ កាមេសុ មិច្ឆាចារប្បច្ចយា ច
 ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ ទុក្ខេន
 សហាមិ ទោមនស្សេន មុសាវាទី ហោតិ មុសាវា-
 ទប្បច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។
 សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោមនស្សេន បិសុណាវា-
 ចោ^(១) ហោតិ បិសុណាវាចប្បច្ចយា^(២) ច ទុក្ខំ ទោម-
 នស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោ-
 មនស្សេន ផុសាវាចោ^(៣) ហោតិ ផុសាវាចប្បច្ចយា^(៤)
 ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ
 ទុក្ខេន សហាមិ ទោមនស្សេន សម្មប្បលាបី ហោតិ

១ ឱ. ម. បិសុណាវាចោ ។ ២ ឱ. ម. បិសុណាវាចាបច្ចយា ។ ៣ ឱ. ម.
 ផុសាវាចោ ។ ៤ ឱ. ម. ផុសាវាចាបច្ចយា ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាធម្មសមាទានសូត្រ ធម្មសមាទាន ទី ១

ទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ទាំង
សេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែងរងនូវសេចក្តីទុក្ខ និងទោមនស្ស
ព្រោះបាណាតិបាតជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកកាន់យកវត្ថុដែលគេមិនបានឲ្យ
(ដោយកាយឬវាចា) ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែងរង
នូវសេចក្តីទុក្ខ និងទោមនស្ស ព្រោះអទិន្នាទានជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នក
ប្រព្រឹត្តខុស ក្នុងកាមទាំងឡាយ ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស
ក៏រមែងរងនូវសេចក្តីទុក្ខ និងទោមនស្ស ព្រោះកាមេសុមិច្ឆាចារជា
បច្ច័យ ។ ជាអ្នកពោលនូវពាក្យកុហក ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស
ក៏រមែងរងនូវសេចក្តីទុក្ខ និងទោមនស្ស ព្រោះមុសាវាទជាបច្ច័យ ។
ជាអ្នកពោលពាក្យញុះញង់ ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែង
រងនូវសេចក្តីទុក្ខ និងទោមនស្ស ព្រោះបិសុណាវាចាជាបច្ច័យ ។
ជាអ្នកមានវាចាក្រក់ ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែងរងនូវ
សេចក្តីទុក្ខនិងទោមនស្ស ព្រោះផរុសវាចាជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកពោល
ពាក្យរោយរាយឥតប្រយោជន៍ ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សម្មប្បុលាបប្បច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំ-
 វេទេតិ ។ សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោម-
 នស្សេន អភិជ្ឈាសុ ហោតិ អភិជ្ឈាបច្ចយា ច
 ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ
 ទុក្ខេន សហាមិ ទោមនស្សេន ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ
 ព្យាបាទប្បច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេ-
 ទេតិ ។ សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោម-
 នស្សេន មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិប្បច្ចយា ច
 ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សោ កាយស្ស
 ភេទា បរម្មរណា អទាយំ ទុក្ខតី វិនិចាតំ និរយំ ឧប-
 បន្នតិ ។ ឥទំ រុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្ន-
 ទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិចាតំ ។

[១៦៧] កតមញ្ច ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុ-
 ប្បន្នសុខំ អាយតី ទុក្ខវិចាតំ ។ ឥធម ភិក្ខុវេ
 ឯកច្ចោ សហាមិ សុខេន សហាមិ សោមនស្សេ-
 ន ចាណាតិចាតី ហោតិ ចាណាតិចាតប្បច្ចយា
 ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ
 សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន អទិដ្ឋាទាយី ហោតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ក៏រមែងរងនូវសេចក្តីទុក្ខនិងទោមនស្ស ព្រោះសម្បជ្ឈលាបៈជាបច្ច័យ ។
 ជាអ្នកមានអភិជ្ឈាច្រើន ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែងរង
 នូវសេចក្តីទុក្ខ និងទោមនស្ស ព្រោះអភិជ្ឈាជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកមាន
 ចិត្តព្យាបាទ ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែងរងនូវសេចក្តី
 ទុក្ខ និងទោមនស្ស ព្រោះព្យាបាទជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកយល់ខុស ទាំង
 សេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែងរងនូវសេចក្តីទុក្ខ និងទោ-
 មនស្ស ព្រោះមិច្ឆាទិដ្ឋិជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ លុះទម្ងាយរាង
 កាយបន្ទាប់អំពីមរណៈទៅ រមែងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត
 នរក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាននេះ តថាគតហៅថា
 មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ។

[១៦៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទានមានសេចក្តីសុខក្នុង
 បច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ទាំងសេច-
 ក្តីសុខ ទាំងសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខនិងទោមនស្ស
 ព្រោះបាណាតិបាតជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិន
 បានឲ្យ (ដោយកាយប្តវាចា) ទាំងសេចក្តីសុខ ទាំងសោមនស្ស

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាធម្មសមាទានសុត្តេ ទុតិយំ ធម្មសមាទានំ

អទិញ្ញាណាធិប្បច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេ-
 ទេតិ ។ សហាមិ សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន កា-
 មេសុ មិច្ឆាចារី ហោតិ កាមេសុ មិច្ឆាចារប្បច្ចយា ច
 សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ សុខេន ស-
 ហាមិ សោមនស្សេន មុសាវាទី ហោតិ មុសាវាទប្បច្ច-
 យា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ
 សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន បិសុណាវាចោ ហោតិ
 បិសុណាវាចប្បច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេ-
 ទេតិ ។ សហាមិ សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន
 ធុរុសវាចោ ហោតិ ធុរុសវាចប្បច្ចយា ច សុខំ សោម-
 នស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ សុខេន សហាមិ
 សោមនស្សេន សម្មប្បលាបី ហោតិ សម្មប្ប-
 លាបប្បច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេ-
 ទេតិ ។ សហាមិ សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន
 អភិជ្ឈាលុ ហោតិ អភិជ្ឈាបច្ចយា ច សុខំ
 សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ សុខេ-
 ន សហាមិ សោមនស្សេន ព្យាបន្តចិត្តោ ហោតិ

ចូឡយមកវគ្គ មហាធម្មសមាទានសូត្រ ធម្មសមាទាន ទី ២

ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខ និងសោមនស្ស ព្រោះអទិន្នាទានជាបច្ច័យ ។

ជាអ្នកប្រព្រឹត្តខុស ក្នុងកាមទាំងឡាយ ទាំងសេចក្តីសុខ ទាំងសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខ និងសោមនស្ស ព្រោះការមេសុមិច្ឆាចារជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកពោលពាក្យកុហក ទាំងសេចក្តីសុខ ទាំងសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខ និងសោមនស្ស ព្រោះមុសាវាទជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកមានវាចាញុះញង់ ទាំងសេចក្តីសុខ ទាំងសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខ និងសោមនស្ស ព្រោះបិសុណាវាចាជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកមានវាចាអាក្រក់ ទាំងសេចក្តីសុខ ទាំងសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខ និងសោមនស្ស ព្រោះផុសវាចាជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ ទាំងសេចក្តីសុខ ទាំងសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខ និងសោមនស្ស ព្រោះសម្មប្បលាបៈជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកមានអភិជ្ឈាច្រើន ទាំងសេចក្តីសុខ ទាំងសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខ និងសោមនស្ស ព្រោះអភិជ្ឈាជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកមានចិត្តព្យាបាទ ទាំងសេចក្តីសុខ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ព្យាចាទប្បច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំ-
 វេទេតិ ។ សហាមិ សុខេន សហាមិ សោម-
 នស្សេន មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិប្បច្ចយា
 ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សោ
 កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អនាយំ ទុក្ខតិ
 វិនិចាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ ។ ឥទំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ
 ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតី ទុក្ខវិចាតំ ។
 [១៦៨] កតមញ្ច ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុ-
 ប្បន្នទុក្ខំ អាយតី សុខវិចាតំ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ឯ-
 កាច្ចោ សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោមនស្សេន
 ចាណាតិចាតា បដិវិរតោ ហោតិ ចាណាតិចាតា
 វេមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។
 សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោមនស្សេន អទិដ្ឋាទាណា
 បដិវិរតោ ហោតិ អទិដ្ឋាទាណា វេមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ
 ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ
 ទោមនស្សេន កាមេសុ មិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ទាំងសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស ព្រោះព្យាបាទ
ជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកយល់ខុស ទាំងសេចក្តីសុខ ទាំងសោមនស្ស
ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស ព្រោះមិច្ឆាទិដ្ឋិជាបច្ច័យ ។ បុគ្គល
នោះ លុះទម្លាយរាងកាយបន្ទាប់ពីមរណៈទៅ រមែងទៅកើតក្នុងអបាយ
ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាននេះ តថាគត
ហៅថា មានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ។

[១៦៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទានដែលមានសេចក្តីទុក្ខ
ក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀរចាកការសម្លាប់សត្វ
ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែងរងសេចក្តីទុក្ខនិងទោមនស្ស
ព្រោះវៀរចាកបាណាតិបាតជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យ
ដែលគេមិនបានឲ្យ ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែងរងសេច-
ក្តីទុក្ខនិងទោមនស្ស ព្រោះវៀរចាកអទិន្នាទានជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរ
ចាកការប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាធម្មសមាទានសុត្តេ តតិយំ ធម្មសមាទានំ

កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោម-
 នស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ
 ទោមនស្សេន មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ មុសា-
 វាទា វេមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំ-
 វេទេតិ ។ សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោមនស្សេន
 មិសុណាយ វាទាយ បដិវិរតោ ហោតិ មិសុណាយ
 វាទាយ វេមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំ-
 វេទេតិ ។ សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោមនស្សេន
 ធុរុសាយ វាទាយ បដិវិរតោ ហោតិ ធុរុសាយ វាទាយ
 វេមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។
 សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោមនស្សេន សម្មប្បលាទា
 បដិវិរតោ ហោតិ សម្មប្បលាទា វេមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ
 ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ
 ទោមនស្សេន អនកិជ្ឈាលុ ហោតិ អនកិជ្ឈាបច្ចយា
 ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ ទុក្ខេន
 សហាមិ ទោមនស្សេន អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ

ចូឡយមកវគ្គ មហាធម្មសមាទានសូត្រ ធម្មសមាទាន ទី ៣

ក៏រមែងរងសេចក្តីទុក្ខ និងទោមនស្ស ព្រោះវៀរចាកការមេសុមិច្ឆាចារជា
 បច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរចាកការពោលពាក្យកុហក ទាំងសេចក្តីទុក្ខ
 ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែងរងសេចក្តីទុក្ខនិងទោមនស្ស ព្រោះវៀរចាក
 មុសាវាទជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរចាកការពោលពាក្យញុះញង់ ទាំង
 សេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែងរងនូវសេចក្តីទុក្ខ និងទោមនស្ស
 ព្រោះវៀរចាកបិសុណាវាចាជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរចាកការពោលពាក្យ
 អាក្រក់ ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែងរងសេចក្តីទុក្ខ និង
 ទោមនស្ស ព្រោះវៀរចាកធុរុសវាចាជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរចាកការ
 ពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែង
 រងសេចក្តីទុក្ខ និងទោមនស្ស ព្រោះវៀរចាកសម្មប្បលាបៈជាបច្ច័យ ។
 ជាអ្នកមិនមានអភិជ្ឈាច្រើន ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស ក៏រមែង
 រងសេចក្តីទុក្ខ និងទោមនស្ស ព្រោះការមិនមានអភិជ្ឈាជាបច្ច័យ ។
 ជាអ្នកមិនមានព្យាបាទ ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អព្យាចាទប្បច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។
 សហាមិ ទុក្ខេន សហាមិ ទោមនស្សេន សម្មាទិដ្ឋិ
 ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិប្បច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ
 បដិសំវេទេតិ ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 សុភតី សក្កំ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ ។ ឥទំ វុច្ចតិ
 ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតី សុខវិ-
 ចាកំ ។

[១៦៩] កតមញ្ច ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្ន-
 សុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិចាកំ ។ ឥធម ភិក្ខុវេ
 ឯកច្ចោ សហាមិ សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន
 ចាណាតិចាតា បដិវិរតោ ហោតិ ចាណាតិចាតា វេម-
 ណីបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។
 សហាមិ សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន អទិដ្ឋាទាណា
 បដិវិរតោ ហោតិ អទិដ្ឋាទាណា វេមណីបច្ចយា ច សុខំ
 សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ សុខេន សហាមិ
 សោមនស្សេន កាមេសុ មិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ក៏រមែងរងសេចក្តីទុក្ខ និងទោមនស្ស ព្រោះមិនមានព្យាបាទជា
 បច្ច័យ ។ ជាអ្នកយល់ត្រូវ ទាំងសេចក្តីទុក្ខ ទាំងទោមនស្ស
 ក៏រមែងរងនូវសេចក្តីទុក្ខនិងទោមនស្ស ព្រោះសម្មាទិដ្ឋិជាបច្ច័យ ។
 បុគ្គលនោះលុះទម្លាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីមរណៈទៅ ក៏រមែងទៅកើតក្នុង
 សុគតិស្នូត់ទេវលោក ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាននេះ តថាគត
 ហៅថាមានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ។

[១៦៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទានមានសេចក្តីសុខក្នុង
 បច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀរចាកការសម្លាប់សត្វ
 ព្រមដោយសេចក្តីសុខ ព្រមដោយសោមនស្ស រមែងបានសេចក្តី
 សុខនិងសោមនស្ស ព្រោះវៀរចាកបាណាតិបាតជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរ
 ចាកការកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ព្រមដោយសេចក្តីសុខ ព្រម
 ដោយសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស ព្រោះវៀរ
 ចាកអទិទ្ធាទានជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរចាកការប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំង-
 ឡាយ ព្រមដោយសេចក្តីសុខ ព្រមដោយសោមនស្ស ក៏រមែង

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាធម្មសមាទានសុត្តេ ចតុត្ថំ ធម្មសមាទានំ

កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេមណីបច្ចយា ច សុខំ សោ-
 មនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ សុខេន សហាមិ
 សោមនស្សេន មុសារាទា បដិវិរតោ ហោតិ មុសា-
 រាទា វេមណីបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេ-
 ទេតិ ។ សហាមិ សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន
 មិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ មិសុណាយ
 វាចាយ វេមណីបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំ-
 វេទេតិ ។ សហាមិ សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន
 ធុរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ ធុរុសាយ វាចាយ
 វេមណីបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។
 សហាមិ សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន សម្មប្ប-
 លាទា បដិវិរតោ ហោតិ សម្មប្បលាទា វេមណីបច្ចយា
 ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ សុខេន
 សហាមិ សោមនស្សេន អនកិជ្ឈាលុ ហោតិ អនកិជ្ឈា-
 បច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សហាមិ
 សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ

ចូឡយមកវគ្គ មហាធម្មសមាទានសូត្រ ធម្មសមាទាន ទី ៤

បានសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស ព្រោះវៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ ជា
 បច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរចាកការពោលពាក្យកុហក ព្រមដោយសេចក្តីសុខ
 ព្រមដោយសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស ព្រោះ
 វៀរចាកមុសាវាទជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរចាកការពោលពាក្យញុះញង់
 ព្រមដោយសេចក្តីសុខ ព្រមដោយសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខ
 និងសោមនស្ស ព្រោះវៀរចាកបិសុណាវាចាជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរចាក
 ការពោលពាក្យអាក្រក់ ព្រមដោយសេចក្តីសុខ ព្រមដោយសោមនស្ស
 ក៏រមែងបាននូវសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស ព្រោះវៀរចាកផរុសវាចាជា
 បច្ច័យ ។ ជាអ្នកវៀរចាកការពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ ព្រមដោយសេច-
 ក្តីសុខ ព្រមដោយសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស
 ព្រោះវៀរចាកសម្មប្បលាបៈជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកមិនមានអភិជ្ឈាច្រើន
 ព្រមដោយសេចក្តីសុខ ព្រមដោយសោមនស្ស ក៏រមែងបានសេចក្តី
 សុខនិងសោមនស្ស ព្រោះមិនមានអភិជ្ឈាជាបច្ច័យ ។ ជាអ្នកមិនមាន
 ចិត្តព្យាបាទ ព្រមដោយសេចក្តីសុខ ព្រមដោយសោមនស្ស ក៏រមែង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អព្យាបាទប្បច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំ-
 វេទេតិ ។ សហាមិ សុខេន សហាមិ សោមនស្សេន
 សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិប្បច្ចយា ច សុខំ សោម-
 នស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ សោ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា សុភតិ សក្កំ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ ។ ឥទំ
 វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញោវ
 អាយតិញ្ច សុខវិចារកំ ។ ឥមាទិ ខោ ភិក្ខុវេ
 ចត្តារិ ធម្មសមាទានានិ ។

[១៧០] សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ តិត្តិកាលាពុ^(១)

វិសេន សំសដ្ឋោ ។ អថ បុរិសោ អាភច្ឆេយ្យ
 ដីវិតុកាមោ អមរិតុកាមោ សុខកាមោ ទុក្ខប្បដិក្ខុ-
 លោ ។ តមេនំ ឯវំ វេយ្យំ អម្ពោ បុរិស អយំ
 តិត្តិកាលាពុ វិសេន សំសដ្ឋោ សចេ អាភដ្ឋុសិ
 មិវ តស្ស តំ មិវតោ^(២) ចេវ ន ឆានេស្សតិ វណ្ណេនមិ
 កន្ទេនមិ វសេនមិ មិវិត្វា^(៣) ច បន មរណំ វា និក្ខច្ឆសិ
 មរណាមត្តំ វា ទុក្ខន្តិ ។ សោ តំ អប្បដិសដ្ឋាយ

១ ឱ. ម. តិត្តិកាលាពុ ។ ២ ឱ. តេ មិវតោ ។ ៣ ឱ. មិវិត្វា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

បានសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស ព្រោះមិនមានចិត្តព្យាបាទជាបច្ច័យ ។
 ជាអ្នកយល់ត្រូវ ព្រមដោយសេចក្តីសុខ ព្រមដោយសោមនស្ស ក៏រមែង
 បានសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស ព្រោះសម្មាទិដ្ឋិជាបច្ច័យ ។ បុគ្គល
 នោះលុះទម្លាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីមរណៈទៅ ក៏រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិ
 ស្នូត់ទេវលោក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាននេះ តថាគតហៅថា
 មានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាធម្មសមាទានមាន ៤ ប្រការ ។

[១៧០] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាននោងព្រៃ^១ លាយដោយ
 ថ្នាំពិស ។ គ្រានោះ បុរសមានប្រាថ្នាដើម្បីរស់នៅ មិនប្រាថ្នាដើម្បី
 ស្លាប់ ប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ ខ្ពើមសេចក្តីទុក្ខ បានមកដល់ ។ ពួកជន
 និយាយនឹងបុរសនោះយ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន ននោងព្រៃនេះ
 លាយដោយថ្នាំពិស បើអ្នកត្រូវការចូរផឹកចុះ កាលបើបុរសផឹកនូវននោង
 ព្រៃនោះ ក៏ននោងព្រៃនោះមិនគាប់ចិត្តដោយពណ៌ផង ដោយក្លិនផង
 ដោយរសផង លុះផឹកហើយ ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ ឬដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ
 ស្ទើរតែនឹងស្លាប់ ។ បើបុរសនោះមិនបានពិចារណានូវននោងព្រៃនោះ

១ ប្រែថា ត្រសក់ក្អែក ឬពុលអែក ក៏បាន ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាធម្មសមាទានសុត្តេ ទុតិយោបមា

បិវេយ្យ នប្បដិនិស្សន្ទេយ្យ តស្ស តំ បិវតោ ចេវ
 ន ឆានេយ្យ វណ្ណនបិ កន្ទេនបិ វសេនបិ បិវិត្វា
 ច បន មរណំ វា និក្កច្ឆេយ្យ មរណាមត្តំ វា
 ទុក្ខំ តដូបមាហំ ភិក្ខុវេ ឥមំ ធម្មសមាទានំ
 វទាមិ យទិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចវ
 អាយតិញ្ច ទុក្ខវិចាកំ ។

[១៧១] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ អាចារីយកំសោ
 វណ្ណសម្បន្នោ កន្ទសម្បន្នោ វសសម្បន្នោ សោ ច
 ខោ វិសេន សំសដ្ឋោ ។ អថ បុរិសោ អាកច្ឆេយ្យ
 ដីវិតុកាមោ អមរិតុកាមោ សុខកាមោ ទុក្ខប្ប-
 ដិក្ខុលោ ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យំ អម្ពោ បុរិស^(១)
 អាចារីយកំសោ វណ្ណសម្បន្នោ កន្ទសម្បន្នោ វស-
 សម្បន្នោ សោ ច ខោ វិសេន សំសដ្ឋោ សចេ
 អាកដ្ឋសិ បិវ តស្ស តំ បិវតោ ហិ ខោ ឆា-
 នេស្សតិ វណ្ណនបិ កន្ទេនបិ វសេនបិ បិវិត្វា ច បន
 មរណំ វា និក្កច្ឆសិ មរណាមត្តំ វា ទុក្ខន្តិ ។ សោ

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តវេ អយន្តិ ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាធម្មសមាទានសូត្រ ឧបមា ទី ២

មុខជាផឹក មិនលះបង់ទេ កាលបុរសនោះផឹក នូវនរោងព្រៃហើយ
មិនគាប់ចិត្តដោយពណ៌ផង ដោយក្លិនផង ដោយរសផង លុះផឹកហើយ
ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ ឬដល់នូវសេចក្តីទុក្ខស្ទើរតែនឹងស្លាប់ យ៉ាងណា
មិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតហោធម្មសមាទាននេះថា មានសេចក្តី
ទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ក៏មានឧបមេយ្យ
ដូច្នោះឯង ។

[១៧១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាភាជន៍សំរិទ្ធិពេញដោយទឹក
ផ្អែម បរិបូណ៌ដោយពណ៌ បរិបូណ៌ដោយក្លិន បរិបូណ៌ដោយរស
តែភាជន៍សំរិទ្ធិពេញដោយទឹកផ្អែមនោះឯង លាយដោយថ្នាំពិស ។
គ្រានោះ បុរសមានប្រាថ្នាដើម្បីរស់នៅ មិនប្រាថ្នាដើម្បីស្លាប់ ប្រាថ្នា
សេចក្តីសុខ ខ្ពើមសេចក្តីទុក្ខ បានមកដល់ ។ ពួកជននិយាយនឹងបុរស
នោះយ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន ភាជន៍សំរិទ្ធិពេញដោយទឹកផ្អែម
បរិបូណ៌ដោយពណ៌ បរិបូណ៌ដោយក្លិន បរិបូណ៌ដោយរស តែភាជន៍
សំរិទ្ធិពេញដោយទឹកផ្អែមនោះឯង លាយទៅដោយថ្នាំពិស បើអ្នកត្រូវ
ការ ចូរផឹកចុះ កាលបើបុរសនោះផឹកទឹកនោះហើយ ក៏គាប់ចិត្តដោយ
ពណ៌ផង ដោយក្លិនផង ដោយរសផង លុះផឹកហើយ ក៏ដល់នូវ
សេចក្តីស្លាប់ ឬដល់នូវសេចក្តីទុក្ខស្ទើរតែនឹងស្លាប់ ។ បើបុរសនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តំ អប្បដិសដ្ឋាយ បិវេយ្យ ធម្មដិទិស្សន្តេយ្យ តស្ស
តំ បិវតោ ហិ ខោ ឆានេយ្យ វណ្ណនបិ កន្ទេនបិ
វសេនបិ បិវិត្វា ច បន មរណំ វា និត្តច្ឆេយ្យ
មរណាមត្តំ វា ទុក្ខំ តច្ចុបមាហំ ភិក្ខុវេ ឥមំ
ធម្មសមាទានំ វនាមិ យទិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្ន-
សុខំ អាយតី ទុក្ខវិចារកំ ។

[១៧២] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ បូតិមុត្តំ ធានាកេ-
សន្តេហិ សំសដ្ឋំ ។ អថ បុរិសោ អាកច្ឆេយ្យ
បណ្ណារោកី ។ តមេនំ ឯវំ វនេយ្យំ អម្ពោ បុរិស
ឥទំ បូតិមុត្តំ ធានាកេសន្តេហិ សំសដ្ឋំ សចេ
អាកដ្ឋសិ បិវេ តស្ស តំ បិវតោ ហិ ខោ នច្ឆា-
នេស្សតិ វណ្ណនបិ កន្ទេនបិ វសេនបិ បិវិត្វា ច
បន សុខី ករិស្សតីតិ ។ សោ តំ បដិសដ្ឋាយ
បិវេយ្យ ធម្មដិទិស្សន្តេយ្យ តស្ស តំ បិវតោ
ចេវ^(១) នច្ឆានេយ្យ វណ្ណនបិ កន្ទេនបិ វសេនបិ

១ ឱ. ម. ហិ ខោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

មិនបានពិចារណានូវភាជន៍សំរិទ្ធិដែលពេញដោយទឹកផ្អែមនោះហើយ មុខ
ជាធីក មិនលះបង់ទេ កាលបុរសនោះធីកនូវទឹកនោះ ក៏គាប់ចិត្តដោយ
ពណ៌ផង ដោយក្លិនផង ដោយរសផង លុះធីកហើយ ក៏ដល់នូវសេចក្តី
ស្លាប់ ឬដល់នូវសេចក្តីទុក្ខស្ទើរតែនឹងស្លាប់ យ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ តថាគតហៅធម្មសមាទាននេះថា មានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន
តែមានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាកតទៅ ក៏មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។

[១៧២] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាទឹកមូត្រស្អុយលាយដោយ
ភេសជ្ជៈទាំងឡាយផ្សេង ។ ។ គ្រានោះ បុរសមានរោគល្បឿង បាន
មកដល់ ។ ពួកជននិយាយនឹងបុរសនោះយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់បុរសដ៏
ចម្រើន ទឹកមូត្រស្អុយនេះ លាយដោយភេសជ្ជៈទាំងឡាយផ្សេង ។ បើ
អ្នកត្រូវការ ចូរធីកចុះ កាលបើបុរសនោះធីកទឹកមូត្រស្អុយនោះ ក៏មិន
គាប់ចិត្តដោយពណ៌ផង ដោយក្លិនផង ដោយរសផង លុះធីកហើយ
ក៏ជាអ្នកបានសេចក្តីសុខ ។ បើបុរសនោះបានពិចារណាទឹកមូត្រស្អុយ
នោះហើយ ក៏មុខជាធីក មិនលះបង់ទេ កាលបើបុរសនោះធីកទឹកមូត្រ
ស្អុយនោះ ក៏មិនគាប់ចិត្តដោយពណ៌ផង ដោយក្លិនផង ដោយរសផង

ចូឡយមកវគ្គស្ស មហាធម្មសមាទានសុត្តេ បញ្ចមោបមា

បិរិត្តា ច បន សុខី អស្ស តដ្ឋបមាហំ ភិក្ខុវេ
ឥមំ ធម្មសមាទានំ វនាមិ យទិទំ ធម្មសមាទានំ
បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតី សុខវិចារកំ ។

[១៧៣] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ ទទិ ច មធុ ច
សប្បិ ច ដាលិតព្វ^(១) ឯកជ្ឈំ សំសដ្ឋំ ។ អថ បុរិ-
សោ អាកច្ឆេយ្យ លោហិតបក្ខន្ធិកោ ។ តមេនំ ឯវំ
វទេយ្យំ អម្ពោ បុរិស ឥទំ ទទិ ច មធុ ច សប្បិ
ច ដាលិតព្វ ឯកជ្ឈំ សំសដ្ឋំ សថេ អាកដ្ឋសិ
បិវ តស្ស តេ បិវតោ ថេវ ឆានេស្សតិ វណ្ណនបិ
កន្ទេនបិ វសេនបិ បិរិត្តា ច បន សុខី ភវិស្សតីតិ ។
សោ តំ បទិសដ្ឋាយ បិវេយ្យ ទប្បទិទិស្សដ្ឋេយ្យ
តស្ស តំ បិវតោ ថេវ ឆានេយ្យ វណ្ណនបិ កន្ទេនបិ
វសេនបិ បិរិត្តា ច បន សុខី អស្ស តដ្ឋបមាហំ
ភិក្ខុវេ ឥមំ ធម្មសមាទានំ វនាមិ យទិទំ ធម្មសមា-
ទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញោវ អាយតិព្វ សុខវិចារកំ ។

១ ឱ. ម. ទធិត្តា មធុព្វ សប្បិព្វ ដាលិតព្វ ។

ចូឡយមកវគ្គ មហាធម្មសមាទានសូត្រ ឧបមា ទី ៥

លុះផឹកហើយ ក៏ជាអ្នកបានសេចក្តីសុខ យ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ តថាគតហៅធម្មសមាទាននេះថា មានសេចក្តីទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន
តែមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ក៏មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។

[១៧៣] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាទឹកដោះក្តី ទឹកឃ្មុំក្តី ទឹក
ដោះថ្នាំក្តី ទឹកអំពៅក្តី លាយច្រឡំជាមួយគ្នា ។ គ្រានោះ បុរសមាន
រោគចុះឈាម បានមកដល់ ។ ពួកជននិយាយនឹងបុរសនោះយ៉ាងនេះថា
ម្ចាស់បុរសដ៏ចម្រើន ទឹកដោះជូរក្តី ទឹកឃ្មុំក្តី ទឹកដោះថ្នាំក្តី ទឹកអំពៅក្តី
ទាំងនេះ លាយច្រឡំជាមួយគ្នា បើអ្នកត្រូវការចូរផឹកចុះ កាលបើបុរស
នោះផឹកទឹកអម្បាលនោះ ក៏គាប់ចិត្តដោយពណ៌ផង ដោយក្លិនផង
ដោយរសផង លុះផឹកហើយ ជាអ្នកបានសេចក្តីសុខ ។ បើបុរសនោះ
បានពិចារណាទឹកនោះហើយ ក៏មុខជាផឹក មិនលះបង់ទេ កាលបុរសនោះ
ផឹកទឹកនោះហើយ ក៏គាប់ចិត្តដោយពណ៌ផង ដោយក្លិនផង ដោយ
រសផង លុះផឹកហើយជាអ្នកបានសេចក្តីសុខ យ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ តថាគតហៅធម្មសមាទាននេះថា មានសេចក្តីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន
ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១៧៤] សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ វស្សានំ បច្ឆិមេ មាសេ
សរទសមយេ វិទ្ធោ វិតតវលាហាកេ ទេវេ អាទិច្ឆោ
នកំ អត្តស្សក្កិមាណោ សព្វំ អាគាសកតំ តមកតំ
អភិវិហច្ច ភាសតិ ច តបតិ ច វិហេចតិ ច ឯវមេវ
ខោ ភិក្ខុវេ យទិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញោវ
អាយតិញ្ច សុខវិចារកំ តទញ្ញោ បុមុស្សមណាព្រាហ្ម-
ណាបរហ្សវាទេ អភិវិហច្ច ភាសតិ ច តបតិ ច វិហេចតិ
ចាតិ ។ ឥទមវោច ភកវា អត្តមនា តេ ភិក្ខុ
ភកវតោ ភាសិតំ អភិទន្ធន្តិ ។

មហាធម្មសមាទានសុត្តំ ឆដ្ឋំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

[១៧៤] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាព្រះអាទិត្យ កាលអាកាស
 រាំងភ្លៀង ឃ្នាតទៅចាកពពកហើយ ក្នុងសរទសម័យ នាខែជាទីបំ-
 ផុតនៃវស្សានរដូវទាំងឡាយ ក៏រះឡើងកាន់ផ្ទៃមេឃ កម្ចាត់បង់នូវផង្កីត
 ដែលមានព្វដ៏អាកាសទាំងអស់ ភ្លឺផង ក្តៅផង រុងរឿងផង យ៉ាង
 ណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មសមាទាននេះមានសេចក្តីសុខក្នុង
 បច្ចុប្បន្ន ទាំងមានសេចក្តីសុខជាវិបាកតទៅ ធម្មសមាទាននោះអាចគ្រប
 សង្កត់នូវពាក្យបរហ្មវាទរបស់ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដទៃផង ភ្លឺផង ក្តៅ
 ផង រុងរឿងផង ក៏មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ
 បានត្រាស់ភាសិតនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះក៏ពេញចិត្ត រីករាយនឹង
 ភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មហាធម្មសមាទានសូត្រ ទី ៦ ។

សត្តមំ វីមំសកសុត្តំ

[១៧៥] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកវា
សារត្តិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារា-
មេ ។ តត្រ ខោ ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវោតិ ។
ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភកវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។

[១៧៦] ភកវា ឯតទវោច វីមំសកេន ភិក្ខុវេ
ភិក្ខុនា បរស្ស ចេតោបរិយាយំ អជានន្តេន តថាកតេ
សមន្តេសនា កាតព្វា សម្មាសម្ពុទ្ធា វា នោ វា ឥតិ
វិញ្ញាណាយាតិ ។ ភកវំមូលកា នោ ភន្តេ ធម្មា ភក-
វំនេត្តិកា ភកវំបដិសរណា សាធុ វត ភន្តេ ភកវំន្ត្ត-
យេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្តោ ភកវតោ
សុត្វា ភិក្ខុ ធាវស្សន្តិតិ ។ តេនហិ ភិក្ខុវេ

វិម័សកសូត្រ ទី ៧

[១៧៥] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
ក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុ
ទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលស្តាប់ព្រះ
ពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ។

[១៧៦] ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ភាសិតនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកពិចារណា^១ កាលមិនដឹងវារៈចិត្តរបស់បុគ្គលដទៃទេ
ត្រូវធ្វើការស្វែងរកក្នុងព្រះតថាគតដើម្បីឲ្យដឹងថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ឬមិន
មែន ។ ភិក្ខុទាំងនោះក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម៌
ទាំងឡាយ មានព្រះមានព្រះភាគជាមូល មានព្រះមានព្រះភាគជាអ្នក
ណែនាំ មានព្រះមានព្រះភាគជាទីពឹងចំពោះ របស់យើងទាំងឡាយ
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស
សំដែងនូវអត្ថនៃភាសិតនេះ ភិក្ខុទាំងឡាយ បានស្តាប់ភាសិតព្រះមាន
ព្រះភាគហើយនឹងបានចាំទុក ។ ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

១ ភិក្ខុអ្នកពិចារណា មាន ៣ គឺ អត្ថវិម័សកៈ អ្នកពិចារណារកអត្ថ ១ សង្ខារវិម័សកៈ
អ្នកពិចារណាសង្ខារ ១ សត្តវិម័សកៈ អ្នកពិចារណារកត្រូវ ១ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សុណាម សាធុកំ មនសិករោម កាសិស្សាមីតិ ។

ឯវំ កន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ ភកវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។

[១៧៧] ភកវា ឯតទរោម វីមំសកេន ភិក្ខុវេ

ភិក្ខុនា បរស្ស ចេតោបរិយាយំ អជានន្តេន ទ្វីសុ

ធម្មេសុ តថាគតោ សមន្តេសិតញោ ចក្កុសោត-

វិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ យេ សង្កិលិដ្ឋា ចក្កុសោត-

វិញ្ញេយ្យា ធម្មា សំវិជ្ជន្តិ វា តេ តថាគតស្ស នោ

វាតិ ។ តមេនំ សមន្តេសមាណោ ឯវំ ជាតាតិ យេ

សង្កិលិដ្ឋា ចក្កុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ន តេ តថាគតស្ស

សំវិជ្ជន្តិតិ ។ យតោ នំ សមន្តេសមាណោ ឯវំ ជាតាតិ

យេ សង្កិលិដ្ឋា ចក្កុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ន តេ តថា-

គតស្ស សំវិជ្ជន្តិតិ តតោ នំ ឧត្តរី សមន្តេសតិ

យេ វីតិមិស្សា ចក្កុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា សំវិជ្ជន្តិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

បើដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ តថាគត
នឹងសំដែងឥឡូវនេះ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ បានទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធ-
ដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១៧៧] ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់នូវភាសិតនេះថា ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកពិចារណា កាលមិនដឹងនូវវារៈចិត្តរបស់បុគ្គលដទៃ
ទេ ត្រូវស្វែងរកព្រះតថាគតក្នុងធម៌ពីរប្រការ គឺធម៌ដែលគប្បីដឹងបាន
ដោយចក្ខុ ១ ដឹងបានដោយសោតៈ^(១) ១ ថា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សៅហ្មង
ដែលគប្បីដឹងបាន ដោយចក្ខុនិងសោតៈ នៃព្រះតថាគត មាន ឬមិន
មានទេ ។ កាលភិក្ខុស្វែងរកនូវហេតុនោះហើយ ក៏គង់ដឹងយ៉ាងនេះថា
ធម៌ទាំងឡាយដ៏សៅហ្មងដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុនិងសោតៈ នៃព្រះតថា-
គត មិនមានទេ ។ កាលណាភិក្ខុស្វែងរកហេតុនោះហើយ ដឹងយ៉ាង
នេះថា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សៅហ្មង ដែលគប្បីដឹងបានដោយចក្ខុនិងសោតៈ
នៃព្រះតថាគតមិនមានទេ តពីនោះទៅទើបស្វែងរកហេតុនោះទៀតថា
ធម៌ទាំងឡាយ ដ៏ច្រឡំច្រឡំ^(២) ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុនិងសោតៈ

១ ធម៌ដែលត្រូវដឹងបានដោយចក្ខុ សំដៅយកកាយសមាចារៈ ធម៌ដែលត្រូវដឹងបាន
ដោយសោតៈ សំដៅយករចីសមាចារៈ ។ ២ សំដៅយកការប្រព្រឹត្តដោយកាយសមាចារៈ
និងរចីសមាចារៈ ជូនកាលប្រព្រឹត្តល្អ ជូនកាលប្រព្រឹត្តអាក្រក់ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស វីមំសកសុត្តេ ធម្មសមន្តេសនា

វា តេ តថាកតស្ស ណោ វាតិ ។ តមេនំ សមន្តេ-
 សមាណោ ឯវំ ជាណាតិ យេ វីតិមិស្សា ចក្កុសោត-
 វិញ្ញេយ្យា ធម្មា ន តេ តថាកតស្ស សំវិជ្ជន្តិ ។
 យតោ នំ សមន្តេសមាណោ ឯវំ ជាណាតិ យេ
 វីតិមិស្សា ចក្កុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ន តេ តថា-
 កតស្ស សំវិជ្ជន្តិ តតោ នំ ឧត្តរី សមន្តេសតិ យេ
 វោណាតា ចក្កុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា សំវិជ្ជន្តិ វា តេ
 តថាកតស្ស ណោ វាតិ ។ តមេនំ សមន្តេសមាណោ
 ឯវំ ជាណាតិ យេ វោណាតា ចក្កុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា
 សំវិជ្ជន្តិ តេ តថាកតស្សាតិ ។ យតោ នំ សមន្តេស-
 មាណោ ឯវំ ជាណាតិ យេ វោណាតា ចក្កុសោតវិញ្ញេយ្យា
 ធម្មា សំវិជ្ជន្តិ តេ តថាកតស្សាតិ តតោ នំ ឧត្តរី
 សមន្តេសតិ ធីយរត្តំ សមាបន្តោ អយមាយស្មា
 ឥមំ កុសលំ ធម្មំ ឧបាហុ ឥត្តរសមាបន្តោតិ ។
 តមេនំ សមន្តេសមាណោ ឯវំ ជាណាតិ ធីយរត្តំ
 សមាបន្តោ អយមាយស្មា ឥមំ កុសលំ ធម្មំ

ចូឡយមកវគ្គ វិមំសកសូត្រ ការស្វែងរកធម៌

នៃព្រះតថាគត មានឬមិនមានទេ ។ កាលភិក្ខុស្វែងរកនូវហេតុនោះហើយ
ក៏គង់ដឹងយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយដ៏ច្រឡូកច្រឡំដែលគប្បីដឹងដោយ
ចក្ខុនិងសោតៈ នៃព្រះតថាគត មិនមានទេ ។ កាលណាភិក្ខុស្វែងរក
ហេតុនោះហើយ ដឹងយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយដ៏ច្រឡូកច្រឡំដែល
គប្បីដឹងដោយចក្ខុនិងសោតៈ នៃព្រះតថាគត មិនមានទេ តពីនោះទៅ
ទើបស្វែងរកហេតុនោះថា ធម៌ទាំងឡាយដ៏ផ្ទុះផងដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ
និងសោតៈ នៃព្រះតថាគត មានឬមិនមានទេ ។ កាលភិក្ខុស្វែងរកនូវ
ហេតុនោះហើយ ក៏គង់ដឹងយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយដ៏ផ្ទុះផងដែលគប្បី
ដឹងដោយចក្ខុនិងសោតៈ នៃព្រះតថាគត មានពិត ។ កាលណាភិក្ខុ
ស្វែងរកហេតុនោះហើយ ដឹងយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយដ៏ផ្ទុះផងដែល
គប្បីដឹងដោយចក្ខុនិងសោតៈ នៃព្រះតថាគត មានពិតហើយ តទៅ
ទើបស្វែងរកនូវហេតុនោះទៀតថា លោកមានអាយុនេះ បានសមា-
ទានកុសលនេះអស់កាលយូរអង្វែងហើយ ឬទើបនឹងសមាទានទេ ។
កាលភិក្ខុស្វែងរកហេតុនោះហើយ ក៏គង់ដឹងយ៉ាងនេះថា លោកមាន
អាយុនេះបានសមាទានកុសលធម៌នេះ អស់កាលយូរអង្វែងមកហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

នាយមាយស្មា ឥត្តរសមាបន្នោតិ ។ យតោ ជំ
 សមន្នេសមាណោ ឯវំ ជាណតិ ទីយរត្តំ សមាបន្នោ
 អយមាយស្មា ឥមំ កុសលំ ធម្មំ នាយមាយស្មា
 ឥត្តរសមាបន្នោតិ តតោ ជំ ឧត្តរី សមន្នេសតិ
 ញាតជ្ឈាបន្នោ^(១) អយមាយស្មា ភិក្ខុ យសប្បត្តោ^(២)
 សំវិជ្ជន្តស្ស ឥនេកច្ចេ អាទីនវាតិ ។ ន តាវ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុនោ ឥនេកច្ចេ អាទីនវា សំវិជ្ជន្តិ យាវ
 ន ញាតជ្ឈាបន្នោ ហោតិ យសប្បត្តោ ។ យតោ
 ច ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ញាតជ្ឈាបន្នោ ហោតិ
 យសប្បត្តោ អថស្ស ឥនេកច្ចេ អាទីនវា សំវិជ្ជន្តិ ។
 តមេជំ សមន្នេសមាណោ ឯវំ ជាណតិ ញាតជ្ឈាបន្នោ
 អយមាយស្មា ភិក្ខុ យសប្បត្តោ នាស្ស ឥនេកច្ចេ
 អាទីនវា សំវិជ្ជន្តិ ។ យតោ ជំ សមន្នេសមាណោ
 ឯវំ ជាណតិ ញាតជ្ឈាបន្នោ អយមាយស្មា ភិក្ខុ
 យសប្បត្តោ នាស្ស ឥនេកច្ចេ អាទីនវា សំវិជ្ជន្តិ

១ ឱ. ញត្តជ្ឈាបន្នោ ។ ២ ឱ. យសប្បត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

លោកមានអាយុនេះមិនមែនទើបតែនឹងសមាទានឥឡូវនេះទេ ។ កាល
 ភិក្ខុស្វែងរកហេតុនោះហើយ ដឹងយ៉ាងនេះថា លោកមានអាយុនេះបាន
 សមាទានកុសលធម៌នេះ អស់កាលជាយូរអង្វែងណាស់មកហើយ លោក
 មាអាយុ មិនមែនទើបតែនឹងសមាទានឥឡូវនេះទេ តទៅទើបស្វែង
 រកនូវហេតុនោះទៀតថា ភិក្ខុមានអាយុនេះ មានកិត្តិសព្ទបរិបូណ៌ មាន
 យសស័ក្តិបរិបូណ៌ហើយ តើទោសចំពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ នៃភិក្ខុនោះ
 មានដែរឬទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ (តាមធម្មតា) ភិក្ខុមិនទាន់មាន
 កិត្តិសព្ទបរិបូណ៌ មិនទាន់មានយសបរិបូណ៌ ដរាបណា ទោសទាំងឡាយ
 ចំពួកខ្លះ ភិក្ខុក៏មិនទាន់មាន ដរាបនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជា
 អ្នកមានកិត្តិសព្ទបរិបូណ៌ មានយសបរិបូណ៌ក្នុងកាលណាហើយ ទោស
 ទាំងឡាយចំពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ នៃភិក្ខុនោះ ក៏មានក្នុងកាលនោះ ។
 កាលភិក្ខុស្វែងរកហេតុនោះហើយ ក៏គង់ដឹងយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុមានអាយុ
 នេះ មានកិត្តិសព្ទបរិបូណ៌ មានយសបរិបូណ៌ហើយ ទោសទាំងឡាយ
 ចំពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ នៃភិក្ខុនោះ ក៏មិនមាន ។ កាលភិក្ខុស្វែងរកហេតុ
 នោះហើយ ដឹងយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុមានអាយុនេះ មានកិត្តិសព្ទបរិបូណ៌
 មានយសបរិបូណ៌ ទោសទាំងឡាយចំពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ នៃភិក្ខុនោះ

ចូឡយមកវគ្គស្ស វិមំសកសុត្តេ ធម្មសមន្តេសនា

តតោ ជំ ឧត្តរី សមន្តេសតិ អកយូបរតោ អយមាយ-
ស្មា នាយមាយស្មា កយូបរតោ វីតរាគត្តា កាមេ ន
សេវតិ ខយា រាគស្សាតិ ។ តមេជំ សមន្តេសមាដោ
ឯវំ ជាតតិ អកយូបរតោ អយមាយស្មា នាយមា-
យស្មា កយូបរតោ វីតរាគត្តា កាមេ ន សេវតិ
ខយា រាគស្សាតិ ។ តញោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុំ បវេ ឯវំ
បុច្ឆេយ្យំ កេ បនាយស្មតោ អាគារា កេ អន្ធយា
យេនាយស្មា ឯវំ រទេតិ អកយូបរតោ អយមាយស្មា
នាយមាយស្មា កយូបរតោ វីតរាគត្តា កាមេ ន
សេវតិ ខយា រាគស្សាតិ ។ សម្មា ព្យាករ-
មាដោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុំ ឯវំ ព្យាករេយ្យ តថា
ហិ បន អយមាយស្មា សង្ឃេ វា វិហារន្តោ

ចូឡយមកវគ្គ វីមសកសូត្រ ការស្វែងរកធម៌

មិនមានឡើយ តទៅទើបស្វែងរកហេតុនោះទៀតថា លោកមានអាយុ
នេះមិនវិនាសដោយភ័យ^១ ឬលោកមានអាយុនេះដែលមិនវិនាសដោយ
ភ័យហើយ មិនសេពកាមទាំងឡាយទេ ព្រោះលោកប្រាសចាករាគៈហើយ
ព្រោះអស់រាគៈហើយ ។ ភិក្ខុនោះកាលស្វែងរកហេតុនោះហើយដឹងយ៉ាង
នេះថា លោកមានអាយុនេះមិនវិនាសដោយភ័យ លោកមានអាយុនេះ
ដែលមិនវិនាសដោយភ័យហើយ មិនសេពនូវកាមទាំងឡាយទេ ព្រោះ
លោកប្រាសចាករាគៈហើយ ព្រោះអស់រាគៈហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ បើពួកជនឯទៀត សួរហេតុនោះនឹងភិក្ខុយ៉ាងនេះថា ចុះអាការ
របស់លោកមានអាយុដូចម្តេច សេចក្តីត្រាស់ដឹងដូចម្តេច បានជាលោក
មានអាយុពេលយ៉ាងនេះថា លោកមានអាយុនេះមិនវិនាសដោយភ័យ
លោកមានអាយុនេះដែលមិនវិនាសដោយភ័យហើយ មិនសេពនូវកាម
ទាំងឡាយទេ ព្រោះលោកប្រាសចាករាគៈហើយ ព្រោះអស់រាគៈ
ហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកាលនឹងព្យាករឲ្យត្រឹមត្រូវ គប្បី
ព្យាករយ៉ាងនេះថា លោកមានអាយុនេះ ទុកជានៅកណ្តាលជំនុំសង្ឃក្តី

១ អដ្ឋកថាថា ភ័យ ៤ យ៉ាង គឺ កិលេសភ័យ ១ វដ្តភ័យ ១ ទុក្ខតិភ័យ ១ ឧបវាទភ័យ ១ ។
បុថុជ្ជនតែងប្រកបដោយភ័យទាំង ៤ នេះ ។ ឯសេក្ខបុគ្គលប្រកបដោយភ័យ ៣ ព្រោះលះទុក្ខតិ-
ភ័យ ១ ចោល ចំណែកខាងព្រះខ្លីណាស្រពត៌មានភ័យទាំងនេះគ្របសង្កត់លោកទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯកោ វា វិហារន្តោ យេ ច តត្ថ សុកតា យេ
 ច តត្ថ ទុក្ខតា យេ ច តត្ថ កណាមនុសាសន្តិ
 យេ ច ឥនេកច្ចេ អាមិសេសុ សន្និស្សន្តិ យេ
 ច ឥនេកច្ចេ អាមិសេន អនុបលិត្តា នាយមា-
 យស្មា តំ តេន អវជានាតិ ។ សម្មុខា ខោ
 បន មេតំ ភកវតោ សុតំ សម្មុខា បដិក្កហិតំ
 អកយូបរតោហមស្មិ នាហមស្មិ កយូបរតោ វិតរា-
 កត្តា កាមេ ន សេវាមិ ខយា រាគស្សាតិ ។

[២៧៨] តត្រ ភិក្ខុវេ តថាគតោ^(១) ឧត្តរី បដិ-
 បុច្ឆិតព្វោ យេ សន្តិលិដ្ឋា ចក្កុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា
 សំវិជ្ជន្តិ វា តេ តថាគតស្ស នោ វាតិ ។ ព្យា-
 ករមាណោ ភិក្ខុវេ តថាគតោ ឯវំ ព្យាករេយ្យ យេ
 សន្តិលិដ្ឋា ចក្កុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ន តេ តថា-
 គតស្ស សំវិជ្ជន្តិតិ ។ យេ វិតិមិស្សា ចក្កុសោ-
 តវិញ្ញេយ្យា ធម្មា សំវិជ្ជន្តិ វា តេ តថាគតស្ស
 នោ វាតិ ។ ព្យាករមាណោ ភិក្ខុវេ តថាគតោ

១ ឱ. ម. តថាគតោ វ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

នៅតែម្នាក់ឯងក្តី លោកមានអាយុនេះ មិនមើលងាយ នូវពួកជន
 ដែលប្រតិបត្តិត្រូវក្នុងទីនោះផង នូវពួកជនដែលប្រតិបត្តិខុស ក្នុងទីនោះ
 ផង នូវពួកជនដែលប្រៀនប្រដៅគណៈក្នុងទីនោះផង នូវពួកជនខ្លះក្នុង
 លោកនេះដែលសំឡឹងអាមិសៈផង នូវពួកជនខ្លះក្នុងលោកនេះដែលមិន
 ជាប់ចិត្តដោយអាមិសៈផង ដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិ (របស់ជនទាំងនោះ)
 ឡើយ ។ ពាក្យនេះខ្ញុំបានស្តាប់មកអំពីទីចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះមានព្រះភាគ
 ខ្ញុំបានចេះចាំមក អំពីទីចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះមានព្រះភាគថា ខ្ញុំជាបុគ្គល
 មិនវិនាសដោយភ័យ លុះខ្ញុំមិនវិនាសដោយភ័យហើយក៏មិនសេពនូវកាម
 ទាំងឡាយ ព្រោះប្រាសចាករាគៈហើយ ព្រោះអស់រាគៈហើយ ។

[១៧៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាភិក្ខុអ្នកពិចារណានូវធម៌ទាំង
 ពីរនោះ គួរឲ្យភិក្ខុអ្នកពិចារណាធម៌មួយរូប សាកសួរតថាគតទៅទៀត
 ថា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សៅហ្មង ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុនិងសោតៈ នៃ
 ព្រះតថាគត មានឬមិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតកាល
 នឹងព្យាករគប្បីព្យាករយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សៅហ្មងដែលគប្បីដឹង
 ដោយចក្ខុនិងសោតៈ នៃព្រះតថាគត មិនមានទេ ។ ធម៌ទាំងឡាយ
 ដ៏ច្រឡកច្រឡំ ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុនិងសោតៈ នៃព្រះតថាគត
 មាន ឬមិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតកាលនឹងព្យាករ

ចូឡយមកវគ្គស្ស វីមសកសុត្តេ ឧត្តរី បដិបុត្តា

ឯវំ ព្យាករេយ្យ យេ វីតិមិស្សា ចក្កុសោតវិញ្ញេយ្យា
 ធម្មា ន តេ តថាគតស្ស សំវិជ្ជន្តិតិ ។ យេ វោ-
 នាតា ចក្កុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា សំវិជ្ជន្តិ វា តេ
 តថាគតស្ស នោ វាតិ ។ ព្យាករមាណោ ភិក្ខុវេ
 តថាគតោ ឯវំ ព្យាករេយ្យ យេ វោនាតា ចក្កុ-
 សោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា សំវិជ្ជន្តិ តេ តថាគតស្ស
 ឯតបថោហាមស្មិ ឯតកោចរោ នោ ច តេន តម្ម-
 យោតិ ។ ឯវំវាទី ខោ ភិក្ខុវេ សត្តារំ អរហតិ
 សារកោ ឧបសង្កមិតុំ ធម្មស្សរោយ តស្ស សត្តា
 ធម្មំ នេសេតិ ឧត្តរត្តរី បណ្ឌិតប្បណ្ឌិតំ កណ្ណាសុក្ក-
 សប្បដិភាកំ យថាយថា ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ សត្តា
 ធម្មំ នេសេតិ ឧត្តរត្តរី បណ្ឌិតប្បណ្ឌិតំ កណ្ណាសុក្ក-
 សប្បដិភាកំ តថាតថា សោ តស្មី ធម្មេ អភិញ្ញាយ
 ឥនេកច្ចំ ធម្មំ ធម្មេសុ និដ្ឋង្គន្តិតិ សត្តរិ បសីទតិ
 សម្មាសម្ពុទ្ធា ភកវា ស្វាក្ខាតោ ភកវតា ធម្មោ

ចូឡយមកវគ្គ វិមំសកសូត្រ ការសាកសួរតទៅទៀត

គប្បីព្យាករយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយ ដ៏ប្រឡូកប្រឡំ ដែលគប្បី
 ដឹងដោយចក្ខុនិងសោតៈ នៃព្រះតថាគតមិនមានទេ ។ ធម៌ទាំងឡាយ
 ដ៏ផ្ទុវផង ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុនិងសោតៈ នៃព្រះតថាគត មានឬ
 មិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតកាលនឹងព្យាករដោយត្រឹមត្រូវ
 គប្បីព្យាករយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយដ៏ផ្ទុវផង ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ
 និងសោតៈ នៃព្រះតថាគតមានពិត តថាគតមានគន្លងបែបនេះ មាន
 អារម្មណ៍ជាទីគោចរបែបនេះ មិនប្រកបដោយតណ្ហា ព្រោះសីលដ៏បរិ-
 សុទ្ធនោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សាវ័កគួរចូលទៅរកសាស្តា
 ដែលមានវាទៈយ៉ាងនេះ ដើម្បីនឹងបានស្តាប់នូវធម្មទេសនា សាស្តាសំ-
 ដែងធម៌ដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ដ៏ឧត្តមក្រៃលែង មានចំណែកប្រៀបស្មើ
 ដោយធម៌ខ្មៅនិងធម៌ស ដល់សាវ័កនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សាស្តា
 តែងសំដែងធម៌ដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ដ៏ឧត្តមក្រៃលែង មានចំណែកប្រៀប
 ស្មើដោយធម៌ខ្មៅនិងធម៌ស ដល់ភិក្ខុ ដោយប្រការណា ។ ភិក្ខុ
 នោះបានដឹងច្បាស់នូវបដិវេធជម៌ចំពូកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ក្នុងធម៌ដែល
 ព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយនោះ ហើយដល់នូវសេចក្តីចូលចិត្តក្នុង
 ទេសនាធម៌ទាំងឡាយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តាថា ព្រះមានព្រះភាគ ជា
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ធម៌ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ ដោយប្រពៃ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សុប្បដិបន្នោ សង្ខេតិ ។ តព្វោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុំ
 បុនេវំ បុច្ឆេយ្យំ កេ បនាយស្មតោ អាការា កេ អន្ទ-
 យា យេនាយស្មា ឯវំ វនេតិ សម្មាសម្ពុទ្ធា ភកា
 ស្វាភ្នាតោ ភកាតា ធម្មោ សុប្បដិបន្នោ សង្ខេតិ ។
 សម្មា ព្យាករមាណោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឯវំ ព្យាករេយ្យ
 ឥនាហំ អារុសោ យេន ភកា តេនុបសង្កមី ធម្មស្ស-
 វនាយ តស្ស មេ ភកា ធម្មំ ទេសេតិ ឧត្តរត្តរី
 បណីតប្បណីតំ កណ្ណាសុក្កសប្បដិកាតំ យថាយថា
 មេ អារុសោ ភកា ធម្មំ ទេសេតិ ឧត្តរត្តរី បណីតប្ប-
 ណីតំ កណ្ណាសុក្កសប្បដិកាតំ តថាតថាហំ តស្មី
 ធម្មេ អភិញ្ញាយ ឥនេកច្ចំ ធម្មំ ធម្មេសុ និដ្ឋង្គមំ
 សត្តវិ បសីទី សម្មាសម្ពុទ្ធា ភកា ស្វាភ្នាតោ ភកា-
 តា ធម្មោ សុប្បដិបន្នោ សង្ខេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ព្រះសង្ឃប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ ដូច្នោះ ដោយប្រការនោះ ។ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ បើពួកជនសួរសេចក្តីនោះនឹងភិក្ខុ យ៉ាងនេះទៀតថា ចុះ
 អាការរបស់លោកមានអាយុដូចម្តេច សេចក្តីត្រាស់ដឹងដូចម្តេច បានជា
 លោកមានអាយុពេល យ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះសម្មា-
 សម្ពុទ្ធ ធម៌ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ ដោយប្រពៃ ព្រះសង្ឃ
 ប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកាលនឹងព្យាករឲ្យត្រឹម
 ត្រូវ គប្បីព្យាករយ៉ាងនេះថា ម្នាលអារុសោ ខ្ញុំបានចូលទៅគាល់ព្រះមាន
 ព្រះភាគក្នុងទីនេះ ដើម្បីស្តាប់ធម៌ ព្រះមានព្រះភាគក៏ទ្រង់សំដែងធម៌
 ដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ដ៏ឧត្តមក្រៃលែង មានចំណែកប្រៀបស្មើដោយ
 ធម៌ខ្មៅនិងធម៌សដល់ខ្ញុំ ម្នាលអារុសោ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែង
 ធម៌ ដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ដ៏ឧត្តមក្រៃលែង មានចំណែកប្រៀបស្មើដោយ
 ធម៌ខ្មៅនិងធម៌សដល់ខ្ញុំនោះ ដោយប្រការណា ។ ខ្ញុំក៏ដឹងច្បាស់នូវបដិ-
 វេធជម៌ចំពូកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ក្នុងធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង
 ហើយនោះ ហើយដល់នូវសេចក្តីចូលចិត្តក្នុងទេសនាធម៌ទាំងឡាយ ជ្រះ
 ថ្លាក្នុងព្រះសាស្តាថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះធម៌ព្រះ
 មានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងប្រពៃហើយ ព្រះសង្ឃប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ
 ដូច្នោះ ដោយប្រការនោះ ។ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស វិមំសកសុត្តេ តថាគតអចលសទ្ធា

[១៧៩] យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុវេ ឥមេហិ អាកា-
 វេហិ ឥមេហិ បទេហិ ឥមេហិ ព្យញ្ញនេហិ តថា-
 កតេ សទ្ធា ជិវិជ្ជា ហោតិ មូលជាតា បតិជ្ជាជា-
 តា^(១) អយំ រុច្ចតិ ភិក្ខុវេ អាការវតី សទ្ធា ទស្ស-
 នមូលិកា ទទ្ធកា អសំហារិយា សមណោ ន វា
 ព្រាហ្មណោ ន វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មណ
 វា កេនចិ វា លោកស្មី ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ
 តថាកតេ ធម្មសមន្នេសនា ហោតិ ឯវញ្ច បន
 តថាកតោ ធម្មតោ^(២) សុសមន្និដ្ឋោ ហោតីតិ ។
 ឥទមវោច ភកវា អត្តមនា តេ ភិក្ខុ ភកវតោ
 កាសិតំ អភិនន្ទុតិ ។

វិមំសកសុត្តំ សត្តមំ និដ្ឋិតំ ។

១ ឱ. បតិដ្ឋិតា ។ ម. បតិដ្ឋា ។ ២ ឱ. ម. ធម្មតា ។

ចូឡយមកវគ្គ វីមំសកសូត្រ សេចក្តីជឿមិនរំភើបក្នុងព្រះតថាគត

[១៧៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ មានសទ្ធាមិន
 កម្រើក ចាក់ឫសខ្ជាប់ តម្កល់សិប្បក្នុងព្រះតថាគត ដោយអាការទាំង-
 ឡាយនេះ ដោយបទទាំងឡាយនេះ ដោយព្យញ្ជនៈទាំងឡាយនេះហើយ
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនេះទើបតថាគតហៅថា អ្នកមានសទ្ធា ប្រកប
 ដោយហេតុ មានសោតាបត្តិមគ្គជាមូលដ៏មាំមួន ឥតមានសមណៈក្តី
 ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី អ្នកណាមួយ ក្នុងលោកក្តី
 ដឹកនាំទៅបានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការស្វែងរកធម៌ក្នុងព្រះ
 តថាគត យ៉ាងនេះ ចំណែកខាងព្រះតថាគត (ត្រូវតែ) បុគ្គលស្វះ
 ស្វែងរក តាមធម្មតា យ៉ាងនេះដែរ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បាន
 ត្រាស់កាសិតនេះចប់ហើយ ពួកភិក្ខុទាំងនោះមានសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេក
 អរនឹងកាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ វីមំសកសូត្រ ទី ៧ ។

អដ្ឋមំ កោសម្ពិយសុត្តំ

[១៨០] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
កោសម្ពិយំ វិហារតិ យោសិតារាមេ ។ តេន ខោ
បន សមយេន កោសម្ពិយំ ភិក្ខុ កណ្ណានជាតា
កលហជាតា វិវាទាបដ្ឋា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តិហិ វិត្ត-
ទន្តា វិហារន្តិ តេ ន ចេវ អញ្ញមញ្ញំ សញ្ញាបេន្តិ
ន ច សញ្ញត្តិ ឧបេន្តិ ន ច អញ្ញមញ្ញំ និដ្ឋា-
បេន្តិ ន ច និដ្ឋត្តិ ឧបេន្តិ ។ អថខោ អញ្ញ-
តរោ ភិក្ខុ យេន ភក្កវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្ក-
មិត្វា ភក្កវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។
ឯកមន្តំ និសិទ្ធា ខោ សោ ភិក្ខុ ភក្កវន្តំ ឯតទ-
រោច ឥទ កន្តេ កោសម្ពិយំ ភិក្ខុ កណ្ណានជាតា
កលហជាតា វិវាទាបដ្ឋា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តិហិ
វិត្តទន្តា វិហារន្តិ តេ ន ចេវ អញ្ញមញ្ញំ សញ្ញា-
បេន្តិ ន ច សញ្ញត្តិ ឧបេន្តិ ន ច អញ្ញមញ្ញំ
និដ្ឋាបេន្តិ ន ច និដ្ឋត្តិ ឧបេន្តិតិ ។ អថខោ
ភក្កវា អញ្ញតវំ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ឯហិ ត្វំ ភិក្ខុ

កោសម្ព័យសូត្រ ទី ៨

[១៨០] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងឃោសិតារាម ទៀបក្រុងកោសម្ព័យ ។ ក៏សម័យ
 នោះឯង ពួកភិក្ខុក្នុងក្រុងកោសម្ព័យ បង្កហេតុ ឈ្មោះ ទាស់ទែងគ្នា ចាក់
 ដោតគ្នានិងគ្នាដោយលំពៃងគឺមាត់ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ មិនញ៉ាំងគ្នានិងគ្នា
 ឲ្យសុខចិត្តផង មិនប្រាថ្នានូវសេចក្តីសុខចិត្តផង មិនញ៉ាំងគ្នានិងគ្នាឲ្យ
 យល់ព្រមផង មិនប្រាថ្នានូវសេចក្តីយល់ព្រមផង ។ គ្រានោះ ភិក្ខុ ១ រូប
 ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុង
 ទីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពួកភិក្ខុក្នុងនគរកោសម្ព័យនេះ បង្កហេតុ ឈ្មោះ ទាស់ទែង
 គ្នា ចាក់ដោតគ្នានិងគ្នាដោយលំពៃងគឺមាត់ ភិក្ខុទាំងនោះ មិនញ៉ាំងគ្នា
 និងគ្នាឲ្យសុខចិត្តផង មិនប្រាថ្នានូវសេចក្តីសុខចិត្តផង មិនញ៉ាំងគ្នានិងគ្នា
 ឲ្យយល់ព្រមផង មិនប្រាថ្នានូវសេចក្តីយល់ព្រមផង ។ គ្រានោះ ព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុមួយរូបមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកចូរមកនេះ

ចូឡយមកវគ្គស្ស កោសម្ពិយសុត្តេ កោសម្ពិកានំ បដិបុត្តា

មម វចនេន តេ ភិក្ខុ អាមន្តេហិ សត្តា វោ
 អាយស្មន្តេ^(១) អាមន្តេតីតិ^(២) ។ ឯវំ កន្តេតិ ខោ
 សោ ភិក្ខុ ភកវតោ បដិស្សត្វា យេន តេ ភិក្ខុ
 តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា តេ ភិក្ខុ ឯតទវោច
 សត្តា អាយស្មន្តេ អាមន្តេតីតិ ។ ឯវមារុសោតិ ខោ
 តេ ភិក្ខុ តស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សត្វា យេន ភកវា
 តេនុបសង្កមិសុ ឧបសង្កមិត្វា ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា
 ឯកមន្តំ និសីទិសុ ។

[១៨១] ឯកមន្តំ និសិទ្ធិ ខោ តេ ភិក្ខុ ភកវា
 ឯតទវោច សច្ចំ កិវ តុម្ភេ ភិក្ខុវេ កណ្ណានជាតា
 កលហជាតា វិវាទាបដ្ឋា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តិហិ
 វិតុទន្តា វិហារថ តេ ន ចេវ អញ្ញមញ្ញំ សញ្ញាបេថ
 ន ច សញ្ញត្តិ ឧបេថ ន ច អញ្ញមញ្ញំ និដ្ឋា-
 បេថ ន ច និដ្ឋត្តិ ឧបេថាតិ ។ ឯវំ កន្តេតិ^(៣) ។
 តំ កី មញ្ញថ ភិក្ខុវេ យស្មី តុម្ភេ សមយេ

១ ឱ. សត្តាយស្មន្តេតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. អាមន្តេសីតិ ។ ៣ ឱ. ម. ឥតិសទ្ធា
 ន ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ កោសម្ពិយសូត្រ ការទ្រង់សាកសួរពួកភិក្ខុនៅក្នុងកោសម្ពិ

អ្នកចូរហៅភិក្ខុទាំងឡាយនោះ តាមពាក្យតថាគតថា ព្រះសាស្តាត្រាស់
ហៅលោកមានអាយុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុនោះបានទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ហើយចូលទៅរកពួក
ភិក្ខុទាំងនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏បាននិយាយនឹងភិក្ខុទាំងនោះ
ដូច្នោះថា ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ហៅលោកមានអាយុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុ
ទាំងនោះបានទទួលស្តាប់ពាក្យភិក្ខុនោះថា ករុណា អារុសោ ដូច្នោះហើយ
ក៏នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយ
បង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចទើបអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

[១៨១] លុះពួកភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះ
មានព្រះភាគបានត្រាស់ភាសិតនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បានឮថា
អ្នកទាំងឡាយ បង្គំហេតុ ឈ្មោះ ទាស់ទែងគ្នា ចាក់ដោតគ្នានិងគ្នា
ដោយលំពៃងគឺមាត់ អ្នកទាំងឡាយនោះ មិនញ៉ាំងគ្នានិងគ្នាឲ្យសុខ
ចិត្តផង មិនប្រាថ្នានូវសេចក្តីសុខចិត្តផង មិនញ៉ាំងគ្នានិងគ្នាឲ្យយល់
ព្រមផង មិនប្រាថ្នានូវសេចក្តីយល់ព្រមផង ពិតមែនឬ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ
ក្រាបបង្គំទូលថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះ ដូចម្តេច សម័យណា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កណ្ណានជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្ទា អញ្ញមញ្ញំ
 មុខសត្តិហិ វិតុទន្តា វិហារថ អបិ នុ តុម្ហាកំ
 តស្មី សមយេ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ
 សព្វហ្មចារីសុ អារី ចេវ រហោ ច មេត្តំ វចីកម្មំ
 បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្វហ្មចារីសុ អារី ចេវ រហោ
 ច មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្វហ្ម-
 ចារីសុ អារី ចេវ រហោ ចាតិ ។ នោ ហោតំ កន្តេ ។
 ឥតិ កិវ កិក្ខវេ យស្មី តុម្ហេ សមយេ កណ្ណាន-
 ជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្ទា អញ្ញមញ្ញំ មុខ-
 សត្តិហិ វិតុទន្តា វិហារថ នេវ តុម្ហាកំ តស្មី សម-
 យេ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្វហ្ម-
 ចារីសុ អារី ចេវ រហោ ច ន មេត្តំ វចីកម្មំ
 បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្វហ្មចារីសុ អារី ចេវ រហោ ច
 ន មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្វហ្មចារីសុ
 អារី ចេវ រហោ ច អថ កិញ្ចិរហិ តុម្ហេ មោយបុរិសា
 កីជាទន្តា កីបស្សន្តា កណ្ណានជាតា កលហជាតា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ដែលអ្នកទាំងឡាយ បង្កហេតុ ឈ្មោះ ទាស់ទែងគ្នា ចាក់ដោតគ្នានិង
 គ្នាដោយលំពៃងគឺមាត់ សម័យនោះ អ្នកទាំងឡាយបានតាំងកាយកម្ម
 ប្រកបដោយមេត្តា ចំពោះសព្វហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ ក្នុងទីចំពោះមុខ
 និងទីកំបាំងមុខ ឬបានតាំងវចីកម្មប្រកបដោយមេត្តា ឬបានតាំងមនោកម្ម
 ប្រកបដោយមេត្តា ចំពោះសព្វហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ ក្នុងទីចំពោះ
 មុខនិងទីកំបាំងមុខ ដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនបានតាំង
 យ៉ាងនោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បានឮដូច្នោះថា សម័យណា
 ដែលអ្នកទាំងឡាយ បង្កហេតុ ឈ្មោះ ទាស់ទែងគ្នា ចាក់ដោតគ្នា
 និងគ្នា ដោយលំពៃងគឺមាត់ សម័យនោះ អ្នកទាំងឡាយមិនបានតាំង
 កាយកម្មប្រកបដោយមេត្តា ចំពោះពួកសព្វហ្មចារីបុគ្គល ក្នុងទីចំពោះ
 មុខនិងទីកំបាំងមុខផង មិនបានតាំងវចីកម្មប្រកបដោយមេត្តាចំពោះពួក
 សព្វហ្មចារីបុគ្គល ក្នុងទីចំពោះមុខនិងទីកំបាំងមុខផង មិនបានតាំង
 មនោកម្មប្រកបដោយមេត្តា ចំពោះពួកសព្វហ្មចារីបុគ្គល ក្នុងទីចំពោះ
 មុខនិងទីកំបាំងមុខផង ម្នាលមោឃបុរសទាំងឡាយ ឥឡូវនេះ អ្នក
 ទាំងឡាយដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច បានជាបង្កហេតុ ឈ្មោះ

ចូឡយមកវគ្គស្ស កោសម្ពិយសុត្តេ ឆ សារាណីយធម្មា

វិវាទាបន្ទា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តិហិ វិតុទន្តា វិហារថ
 តេ ន ចេវ អញ្ញមញ្ញំ សញ្ញាបេថ ន ច សញ្ញត្តិ
 ឧបេថ ន ច អញ្ញមញ្ញំ និជ្ឈាបេថ ន ច និជ្ឈត្តិ
 ឧបេថ តញ្ញិ តុម្ហាកំ មោយបុរិសា ភវិស្សតិ ធីយរត្តំ
 អហិតាយ ទុក្ខាយាតិ ។

[១៨២] អថខោ ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ
 នយិមេ ភិក្ខុវេ ធម្មា សារាណីយា បិយករណា
 ករុករណា សង្កហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា
 ឯកីកាវាយ សំវត្តន្តិ ។ កតមេ ន ។ ឥធន ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុនោ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុប្បដ្ឋិតំ ហោតិ
 សព្វេហ្មចារីសុ អារី ចេវ រហោ ច អយម្បិ ធម្មោ
 សារាណីយោ បិយករណោ ករុករណោ សង្កហាយ
 អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីកាវាយ សំវត្តតិ ។ បុន
 ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ មេត្តំ វចីកម្មំ បច្ចុប្បដ្ឋិតំ
 ហោតិ សព្វេហ្មចារីសុ អារី ចេវ រហោ ច អយម្បិ

ចូឡយមកវគ្គ កោសម្ពិយសូត្រ សារាណីយធម៌ ៦ ប្រការ

ទាស់ទែងគ្នា ចាក់ដោតគ្នានិងគ្នា ដោយលំពៃងគឺមាត់ អ្នកទាំងឡាយ
នោះ មិនញ៉ាំងគ្នានិងគ្នាឲ្យសុខចិត្តផង មិនប្រាថ្នានូវសេចក្តីសុខចិត្តផង
មិនញ៉ាំងគ្នានិងគ្នាឲ្យយល់ព្រមផង មិនប្រាថ្នា នូវសេចក្តីយល់ព្រមផង
ម្នាលមោឃបុរសទាំងឡាយ ហេតុនោះនឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តី
មិនចម្រើន ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខដល់អ្នកទាំងឡាយ អស់កាលជាយូរអង្វែង ។

[១៨២] លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំង-
ឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយ ៦ ប្រការនោះ ជាទីរលឹក
ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីស្រឡាញ់ ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីគោរព រមែង
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសង្គ្រោះ ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសេចក្តី
ព្រមព្រៀងគ្នា ដើម្បីមូលមិត្តគ្នា ។ ធម៌ទាំងឡាយ ៦ ប្រការ គឺអ្វីខ្លះ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ គួរតាំងកាយកម្មប្រកបដោយ
មេត្តា ចំពោះពួកសព្វហូចារីបុគ្គល ក្នុងទីចំពោះមុខនិងទីកំបាំងមុខផង
នេះឯងជាធម៌គួរឲ្យរលឹក ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីស្រឡាញ់ ជាទីធ្វើឲ្យកើត
សេចក្តីគោរព រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសង្គ្រោះ ដើម្បីមិនទាស់
ទែងគ្នា ដើម្បីសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ដើម្បីមូលមិត្តគ្នា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ប្រការមួយទៀត ភិក្ខុគួរតាំងវចីកម្មប្រកបដោយមេត្តាចំ-
ពោះពួកសព្វហូចារីបុគ្គល ក្នុងទីចំពោះមុខនិងទីកំបាំងមុខផង នេះឯង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ធម្មោ សារាណីយោ បិយករណោ តុករណោ សង្ក-
 ហាយ អរិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីការាយ សំវត្តតិ ។
 បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុ-
 បដ្ឋិតំ ហោតិ សព្វហ្មចារីសុ អារី ចេវ រហោ ច
 អយម្បិ ធម្មោ សារាណីយោ បិយករណោ តុករ-
 ណោ សង្កហាយ អរិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីកា-
 រាយ សំវត្តតិ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ^(១) យេ តេ
 លាកា ធម្មិកា ធម្មលទ្ធា អន្តមសោ បត្តបរិយា-
 បន្នមត្តំបិ តថារូបេហិ លាកេហិ អប្បដិវិកត្តកោតី
 ហោតិ សីលវន្តេហិ សព្វហ្មចារីហិ សាធារណកោតី
 អយម្បិ ធម្មោ សារាណីយោ បិយករណោ តុករ-
 ណោ សង្កហាយ អរិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីការាយ
 សំវត្តតិ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យានិ តានិ
 សីលានិ អក្ខណ្ណានិ អច្ឆិទ្ធានិ អសពលានិ អ-
 កម្មាសានិ ភុជិស្សានិ វិញ្ញាបសដ្ឋានិ អបរាមដ្ឋានិ

១ ម. ភិក្ខុនោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ជាធម៌គួរឲ្យរលឹក ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីស្រឡាញ់ ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេច-
 ក្តីគោរព រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសង្រ្គោះ ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា
 ដើម្បីព្រមព្រៀងគ្នា ដើម្បីមូលមិត្តគ្នា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការ
 មួយទៀត ភិក្ខុគួរតាំងមនោកម្មប្រកបដោយមេត្តា ចំពោះពួកសព្វហ្ម-
 ចារីបុគ្គល ក្នុងទីចំពោះមុខនិងទីកំបាំងមុខផង នេះឯងជាធម៌គួរឲ្យរលឹក
 ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីស្រឡាញ់ ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីគោរព រមែងប្រ-
 ព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសង្រ្គោះ ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសេចក្តីព្រម
 ព្រៀងគ្នា ដើម្បីមូលមិត្តគ្នា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការមួយ
 ទៀត លោកណា ដែលប្រកបដោយធម៌ បានមកដោយធម៌ ដោយ
 ហោចទៅ សូម្បីតែវត្ថុដែលរាប់ចូលក្នុងបាត្រ ភិក្ខុជាអ្នកបរិភោគមិនចែក
 រំលែកលាក់ទាំងឡាយ មានសភាពដូច្នោះទេ គឺជាអ្នកបរិភោគសាធារណ៍
 ដោយពួកសព្វហ្មចារីបុគ្គលដែលមានសីល នេះឯងជាធម៌គួរឲ្យរលឹក
 ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីស្រឡាញ់ ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីគោរព រមែង
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសង្រ្គោះ ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសេចក្តី
 ព្រមព្រៀងគ្នា ដើម្បីមូលមិត្តគ្នា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការ
 មួយទៀត សីលណា មិនដាច់ មិនធ្លុះធ្លាយ មិនពពាល មិនពព្រុស
 ជាសីលល្អ ដែលវិញ្ញូជន តែងសរសើរ មិនប៉ះពាល់ ដោយតណ្ហា

ចូឡយមកវគ្គស្ស កោសម្ពិយសុត្តេ ឆ សារាណីយធម្មា

សមាធិសំវត្តនិកាធិ តថាវ្ហេសុ សីលេសុ សីល-
សាមញ្ញកតោ វិហារតិ សព្វប្បចារីហិ អារី ចេវ រហោ
ច អយម្បិ ធម្មោ សារាណីយោ បិយករណោ
កុករណោ សង្កហាយ អរិវាទាយ សាមគ្គិយា
ឯកីកាវាយ សំវត្តតិ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
យាយំ ទិដ្ឋិ អរិយា និយ្យានិកា និយ្យាតិ តក្ករស្ស
សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ តថាវ្ហាយ ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋិសា-
មញ្ញកតោ វិហារតិ សព្វប្បចារីហិ អារី ចេវ រហោ ច
អយម្បិ ធម្មោ សារាណីយោ បិយករណោ កុក-
រណោ សង្កហាយ អរិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីកាវាយ
សំវត្តតិ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខុវេ ឆ សារាណីយោ ធម្មា
បិយករណោ កុករណោ សង្កហាយ អរិវាទាយ សា-
មគ្គិយា ឯកីកាវាយ សំវត្តតិ ។ ឥមេសំ ខោ ភិក្ខុវេ

ចូឡយមកវគ្គ កោសម្ពិយសូត្រ សារាណិយធម៌ ៦ ប្រការ

និងទិដ្ឋិ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសមាធិ ភិក្ខុជាអ្នកមានសីលស្មើគ្នានឹងពួក
សព្វហ្មចារីបុគ្គល ក្នុងសីលទាំងឡាយមានសភាពដូច្នោះ ទាំងក្នុង
ទីចំពោះមុខទាំងទីកំបាំងមុខ នេះឯងជាធម៌គួរឲ្យរលឹក ជាទីធ្វើឲ្យកើត
សេចក្តីស្រឡាញ់ ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេច-
ក្តីសង្គ្រោះ ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ដើម្បី
មូលមិត្តគ្នា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការមួយវិញទៀត ទិដ្ឋិ^(១)
ណា ដ៏ប្រសើរ ជាទីស្រោចស្រង់សត្វ រមែងដឹកនាំសត្វដែលធ្វើតាម
ឲ្យអស់ទៅនៃសេចក្តីទុក្ខបាន ដោយប្រពៃ ភិក្ខុប្រកបដោយទិដ្ឋិស្មើ
គ្នានឹងពួកសព្វហ្មចារីបុគ្គល ក្នុងទិដ្ឋិមានសភាពដូច្នោះ ទាំងក្នុងទីចំ-
ពោះមុខទាំងទីកំបាំងមុខ នេះឯងជាធម៌គួរឲ្យរលឹក ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តី
ស្រឡាញ់ ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីគោរព រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តី
សង្គ្រោះ ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ដើម្បី
មូលមិត្តគ្នា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សារាណិយធម៌ទាំង ៦ ប្រការ
នេះឯង ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីស្រឡាញ់ ជាទីធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីគោរព
រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសង្គ្រោះ ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បី
សេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ដើម្បីមូលមិត្តគ្នា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

១ អដ្ឋកថា ថា សម្មាទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសោតាបត្តិមគ្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឆន្ទំ សារាណីយានំ ធម្មានំ ឯតំ អក្កំ ឯតំ សង្កា-
 ហិកំ ឯតំ សង្ឃាដនិយំ^(១) យទិទំ យាយំ ទិដ្ឋិ
 អរិយា និយ្យានិកា និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា-
 ទុក្ខក្ខយាយ ។ សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ ក្រជាតារស្ស
 ឯតំ អក្កំ ឯតំ សង្កាហិកំ ឯតំ សង្ឃាដនិយំ យទិទំ
 ក្រដំ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ឥមេសំ ឆន្ទំ សារាណីយានំ
 ធម្មានំ ឯតំ អក្កំ ឯតំ សង្កាហិកំ ឯតំ សង្ឃាដនិយំ
 យទិទំ យាយំ ទិដ្ឋិ អរិយា និយ្យានិកា និយ្យាតិ
 តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ ។

[១៨៣] កថញ្ច ភិក្ខុវេ យាយំ ទិដ្ឋិ អរិយា
 និយ្យានិកា និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ ។
 ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អរញ្ញតតោ វា រុក្ខមូលតតោ វា
 សុញ្ញាតារតតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខុតិ អត្ថិ នុ ខោ
 មេ តំ បរិយុដ្ឋានំ អដ្ឋត្ថំ អប្បហីនំ យេនាហំ បរិ-
 យុដ្ឋានេន បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ យថាក្ខតំ នប្បជានេយ្យំ
 ន បស្សេយ្យន្តិ^(២) ។ សចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ កាមរាគបរិ-

១ ឱ. ម. សង្ឃាដនិកន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. ន ជានេយ្យំ ន បស្សេយ្យន្តិ ទិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

បណ្ណាសារាណីយធម៌ទាំង ៦ ប្រការនេះ មានតែទិដ្ឋិដ៏ប្រសើរ ជាទី
 ស្រោចស្រង់នេះឯង ដែលជាច្បង ជាទីរួបរួម ជាទីប្រជុំចុះ (នៃធម៌
 ទាំង ៥ នោះ) អាចដឹកនាំសត្វដែលប្រតិបត្តិតាម ឲ្យអស់ទៅនៃទុក្ខដោយ
 ប្រពៃបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កំពូលនៃផ្ទះមានកំពូល ជាច្បង
 ជាទីរួបរួម ជាទីប្រជុំចុះ យ៉ាងណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្ណាសារា-
 ណីយធម៌ទាំង ៦ ប្រការនេះ មានតែទិដ្ឋិដ៏ប្រសើរ ជាទីស្រោចស្រង់
 នេះឯង ដែលជាច្បង ជាទីរួបរួម ជាទីប្រជុំចុះ (នៃធម៌ទាំង ៥ នោះ)
 អាចដឹកនាំសត្វដែលប្រតិបត្តិតាម ឲ្យអស់ទុក្ខដោយប្រពៃបាន យ៉ាង
 នោះដែរ ។

[១៨៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទិដ្ឋិដ៏ប្រសើរដែលជាទីស្រោចស្រង់
 ដឹកនាំសត្វដែលប្រតិបត្តិតាម ឲ្យអស់សេចក្តីទុក្ខបានដោយប្រពៃ តើ
 ដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងព្រៃក្តី
 នៅក្រោមម្លប់ឈើក្តី នៅក្នុងសុញ្ញាការស្ថានក្តី រមែងពិចារណាដូច្នោះថា
 អាត្មាអញមានចិត្តដែលបរិយុដ្ឋានកិលេសណា គ្របសង្កត់ហើយ មិន
 ដឹងច្បាស់ មិនឃើញច្បាស់ តាមសភាវៈពិត បរិយុដ្ឋានកិលេស
 នោះតាំងនៅក្នុងសន្តាន អាត្មាអញមិនទាន់លះបង់បាន មានដែរឬទេ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើភិក្ខុ មានកាមរាគ គ្របសង្កត់ហើយ

ចូឡយមកវគ្គស្ស កោសម្ពិយសុត្តេ សត្តង្កេសុ បឋមញ្ញាណំ

យុដ្ឋិតោ ហោតិ បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ វ ហោតិ សចេ

ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ព្យាចានបរិយុដ្ឋិតោ ហោតិ បរិយុដ្ឋិត-

ចិត្តោ វ ហោតិ សចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ដីនមិទ្ធិបរិយុដ្ឋិតោ

ហោតិ បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ វ ហោតិ សចេ ភិក្ខុវេ

ភិក្ខុ ឧទ្ធចកុក្កុច្ចបរិយុដ្ឋិតោ ហោតិ បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ វ

ហោតិ សចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិចិត្តិច្ឆាបរិយុដ្ឋិតោ ហោតិ

បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ វ ហោតិ សចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឥធម៌

លោកចិន្តាយ បសុតោ ហោតិ បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ វ

ហោតិ សចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ បរលោកចិន្តាយ បសុតោ

ហោតិ បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ វ ហោតិ សចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ

ភណ្ឌនជាតោ កលហជាតោ វិវាទបដ្ឋោ អញ្ញមញ្ញំ

មុខសត្តិហិ វិតុនដ្ឋោ វិហារតិ បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ វ ហោតិ

ចូឡយមកវគ្គ កោសម្ពិយសូត្រ ញាណ ទី ១ ក្នុងអង្គ ៧

ក៏ឈ្មោះថាជាអ្នកមានចិត្តដែលបរិយុដ្ឋានកិលេសគ្របសង្កត់ពិត ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ប្រសិនបើភិក្ខុមានព្យាបាទគ្របសង្កត់ហើយ ក៏ឈ្មោះថា
 ជាអ្នកមានចិត្តដែលបរិយុដ្ឋានកិលេសគ្របសង្កត់ពិត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ប្រសិនបើភិក្ខុ មានបីនមិទ្ធុគ្របសង្កត់ហើយ ក៏ឈ្មោះថាជាអ្នកមានចិត្ត
 ដែលបរិយុដ្ឋានកិលេស គ្របសង្កត់ពិត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិន
 បើភិក្ខុមានឧទ្ធចក្កក្កច្ចៈគ្របសង្កត់ហើយ ក៏ឈ្មោះថាជាអ្នកមានចិត្តដែល
 បរិយុដ្ឋានកិលេសគ្របសង្កត់ពិត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើភិក្ខុ
 មានវិចិកិច្ចាគ្របសង្កត់ហើយ ក៏ឈ្មោះថាជាអ្នកមានចិត្តដែលបរិយុដ្ឋាន-
 កិលេសគ្របសង្កត់ពិត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើភិក្ខុខ្វល់ខ្វាយ
 ដោយការគិតនូវលោកនេះហើយ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានចិត្តដែលបរិយុដ្ឋាន-
 កិលេសគ្របសង្កត់ពិត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើភិក្ខុមានសេចក្តី
 ខ្វល់ខ្វាយដោយការគិតនូវលោកខាងមុខហើយ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានចិត្ត
 ដែលបរិយុដ្ឋានកិលេសគ្របសង្កត់ពិត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើ
 ភិក្ខុបង្កហេតុ ឈ្មោះ ទាស់ទែងគ្នា ចាក់ដោតគ្នានិងគ្នាដោយលំពៃងគឺ
 មាត់ហើយ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានចិត្តដែលបរិយុដ្ឋានកិលេសគ្របសង្កត់ពិត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សោ ឯវំ បជាធាតិ នត្ថិ ខោ មេ តំ បរិយុដ្ឋានំ
 អដ្ឋត្ថំ អប្បហីនំ យេនាហំ បរិយុដ្ឋានេន បរិយុដ្ឋិ-
 តចិត្តោ យថាក្ខតំ នប្បជានេយ្យំ ន បស្សេយ្យំ
 សុបណិហិតំ មេ មានសំ សច្ចានំ ពោធាយាតិ ។
 ឥនមស្ស បបមំ ញ្ញាណំ អធិកតំ ហោតិ អរិយំ
 លោកុត្តរំ អសាធារណំ បុត្តុដ្ឋនេហិ ។

[១៨៤] បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ អរិយស្សារកោ ឥតិ
 បដិសញ្ញិត្តតិ ឥមំ នុ ខោ អហំ ទិដ្ឋិ អាសេ-
 វន្តោ ភាវេន្តោ ពហុលីកវេន្តោ លកាមិ បច្ចត្តំ
 សមចំ លកាមិ បច្ចត្តំ និព្វតិទ្ធិ ។ សោ ឯវំ
 បជាធាតិ ឥមំ ខោ អហំ ទិដ្ឋិ អាសេវន្តោ
 ភាវេន្តោ ពហុលីកវេន្តោ លកាមិ បច្ចត្តំ សមចំ
 លកាមិ បច្ចត្តំ និព្វតិទ្ធិ ។ ឥនមស្ស ទុតិយំ
 ញ្ញាណំ អធិកតំ ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ អសាធា-
 រណំ បុត្តុដ្ឋនេហិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ភិក្ខុនោះរមែងដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញមានចិត្តដែលបរិយុដ្ឋានកិលេស
ណាគ្របសង្កត់ហើយ មិនបានដឹងច្បាស់ មិនបានឃើញច្បាស់ តាម
សភាវៈពិត បរិយុដ្ឋានកិលេសដែលតាំងនៅក្នុងសន្តាននោះ ដែលថា
អាត្មាអញមិនទាន់លះបង់បាន មិនមានឡើយ ចិត្តរបស់អាត្មាអញបាន
តម្កល់ទុកប្រពៃហើយ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ចធម៌ទាំងឡាយ ។ នេះ
ជាញ្ញាណទី ១ ដែលភិក្ខុនោះបានត្រាស់ដឹងហើយ ជាញ្ញាណដ៏ប្រសើរ
ជាលោកុត្តរៈ មិនសាធារណ៍ដល់ពួកបុប្ផនឡើយ ។

[១៨២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការមួយទៀត អរិយសាវ័ក
រមែងពិចារណាដូច្នោះថា អាត្មាអញកាលសេព កាលចម្រើន កាលធ្វើ
រឿយ ។ នូវទិដ្ឋិនេះឯង តើបាននូវសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងចិត្តរបស់ខ្លួន
បាននូវការរំលត់កិលេស ក្នុងចិត្តរបស់ខ្លួន ឬឃ្នាំ ។ អរិយសាវ័កនោះ
រមែងដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញកាលសេព កាលចម្រើន កាលធ្វើ
រឿយ ។ នូវទិដ្ឋិនេះឯង តែងបាននូវសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងចិត្តរបស់ខ្លួន
បាននូវការរំលត់កិលេស ក្នុងចិត្តរបស់ខ្លួន ។ នេះជាញ្ញាណទី ២
ដែលភិក្ខុនោះបានត្រាស់ដឹងហើយ ជាញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ជាលោកុត្តរៈ
មិនសាធារណ៍ដល់ពួកបុប្ផនឡើយ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស កោសម្ពិយសុត្តេ សត្តង្កេសុ តតិយំ ចតុត្តញ្ញាណំ

[១៨៥] បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ អរិយស្សារកោ ឥតិ
 បដិសញ្ចិក្ខតិ យថារូចាយាហំ ទិដ្ឋិយា សមន្នាក-
 តោ អត្ថិ នុខោ ឥតោ ពហិទ្ធា អញ្ញោ សមណោ
 វា ព្រាហ្មណោ វា តថារូចាយ ទិដ្ឋិយា សមន្នា-
 កតោតិ ។ សោ ឯវំ បជាធាតិ យថារូចាយាហំ
 ទិដ្ឋិយា សមន្នាកតោ នត្ថិ ឥតោ ពហិទ្ធា អញ្ញោ
 សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា តថារូចាយ ទិដ្ឋិយា
 សមន្នាកតោតិ ។ ឥទមស្ស តតិយំ ញ្ញាណំ
 អធិកតំ ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ អសាធារណំ
 បុថុជ្ឈនេហិ ។

[១៨៦] បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ អរិយស្សារកោ
 ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ យថារូចាយ ធម្មតាយ ទិដ្ឋិ-
 សម្បជ្ជោ បុគ្គលោ សមន្នាកតោ អហម្មិ តថារូចា-
 យ ធម្មតាយ សមន្នាកតោតិ ។ កច្ចរូចាយ ច
 ភិក្ខុវេ ធម្មតាយ ទិដ្ឋិសម្បជ្ជោ បុគ្គលោ សមន្នាកតោ
 ធម្មតា ឯសា ភិក្ខុវេ ទិដ្ឋិសម្បជ្ជស្ស បុគ្គលស្ស

ចូឡយមកវគ្គ កោសម្ពិយសូត្រ ញាណ ទី ៣ និង ទី ៤ ក្នុងអង្គ ៧

[១៨៥] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការមួយទៀត អរិយសាវ័ករមែង
ពិចារណាដូច្នោះថា អាត្មាអញប្រកបដោយទិដ្ឋិ មានសភាពយ៉ាងណា
សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ដទៃក្រៅអំពីនេះ ដែលប្រកបដោយទិដ្ឋិមានសភាព
យ៉ាងនោះដែរ តើមានឬប៉ុ ។ អរិយសាវ័កនោះ ក៏ដឹងយ៉ាងនេះថា
អាត្មាអញប្រកបដោយទិដ្ឋិមានសភាពយ៉ាងណា សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍
ដទៃក្រៅអំពីនេះ ដែលប្រកបដោយទិដ្ឋិ មានសភាពយ៉ាងនោះ មិន
មានទេ ។ នេះជាញាណទី ៣ ដែលភិក្ខុនោះបានត្រាស់ដឹងហើយ ជា
ញាណដ៏ប្រសើរ ជាលោកុត្តរៈ មិនសាធារណ៍ដល់ពួកបុប្ផជនឡើយ ។

[១៨៦] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការមួយទៀត អរិយសា-
វ័ក រមែងពិចារណាដូច្នោះថា បុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ប្រកប
ដោយទិដ្ឋិតាមធម្មតា មានសភាពយ៉ាងណា អាត្មាអញក៏ប្រកបដោយ
ទិដ្ឋិតាមធម្មតា មានសភាពយ៉ាងនោះដែរឬ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ
បុគ្គលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយទិដ្ឋិ តាមធម្មតា មានសភាពដូច
ម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មតារបស់បុគ្គល ដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កិញ្ញាបិ តថារូបី អាបត្តិ អាបជ្ជតិ យថារូបាយ អា-
 បត្តិយា វុដ្ឋានំ បញ្ញាយតិ អថខោ នំ ទិប្បមេវ សត្តិ
 វា វិញ្ញសុ វា សព្វហ្មចារីសុ ទេសេតិ វិវតិ ឧត្តានីក-
 ភោតិ ទេសេត្វា វិវិត្វា ឧត្តានីកត្វា អាយតី សំវំ
 អាបជ្ជតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ ទហារោ កុមារោ
 មន្ទោ ឧត្តានសេយ្យកោ ហត្ថេន វា ចារទេន វា
 អង្ការំ អក្កមិត្វា ទិប្បមេវ បដិសំហារតិ វេរមេវ ខោ
 ភិក្ខុវេ ធម្មតា វសា ទិដ្ឋិសម្បទ្ធស្ស បុគ្គលស្ស
 កិញ្ញាបិ តថារូបី អាបត្តិ អាបជ្ជតិ យថារូបាយ
 អាបត្តិយា វុដ្ឋានំ បញ្ញាយតិ អថខោ នំ ទិប្បមេវ
 សត្តិ វា វិញ្ញសុ វា សព្វហ្មចារីសុ ទេសេតិ វិវតិ
 ឧត្តានីកភោតិ ទេសេត្វា វិវិត្វា ឧត្តានីកត្វា អាយតី
 សំវំ អាបជ្ជតិ ។ សោ វេរំ បជាណតិ យថារូបាយ
 ធម្មតាយ ទិដ្ឋិសម្បទ្ធនោ បុគ្គលោ សមន្ទាគតោ
 អហម្មិ តថារូបាយ ធម្មតាយ សមន្ទាគតោតិ ។
 ឥទមស្ស ចតុត្ថំ ញ្ញាណំ អទិកតំ ហោតិ អរិយំ
 លោកុត្តរំ អសាធារណំ បុប្ផនេហិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

គឺការចេញចាកអាបត្តិមានសភាពយ៉ាងណា ភិក្ខុក៏គង់ត្រូវអាបត្តិមានស-
 ភាពយ៉ាងនោះខ្លះដែរ តែថាភិក្ខុនោះរមែងសំដែង បើក ធ្វើឲ្យច្បាស់ឡើង
 នូវអាបត្តិនោះ ក្នុងសំណាក់សាស្តា ឬក្នុងពួកសព្វហ្មចារីបុគ្គលជាអ្នក
 ប្រាជ្ញដោយឆាប់រហ័ស លុះសំដែង បើក ធ្វើឲ្យច្បាស់ឡើងហើយ ក៏ដល់
 នូវការសង្រួមតទៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាកុមារក្មេងជាកូនខ្ចីនៅ
 ដេកផ្ងារនៅឡើយ ប៉ះពាល់រងកើតឡើងដោយដៃក្តី ដោយជើងក្តី ក៏ដកមក
 វិញជាប្រញាប់ យ៉ាងណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មតារបស់បុគ្គលដែល
 ប្រកបដោយទិដ្ឋិ គឺការចេញចាកអាបត្តិមានសភាពយ៉ាងណា ភិក្ខុក៏
 គង់ត្រូវអាបត្តិមានសភាព យ៉ាងនោះខ្លះដែរ តែថាភិក្ខុនោះសំដែង បើក
 ធ្វើឲ្យច្បាស់ឡើងនូវអាបត្តិនោះក្នុងសំណាក់សាស្តា ឬក្នុងពួកសព្វហ្មចារី-
 បុគ្គលជាអ្នកប្រាជ្ញដោយឆាប់រហ័ស លុះសំដែង បើក ធ្វើឲ្យច្បាស់ឡើង
 ហើយក៏ដល់នូវកិរិយាសង្រួមតទៅ យ៉ាងនោះដែរ ។ ភិក្ខុនោះក៏ដឹងយ៉ាង
 នេះថា បុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយទិដ្ឋិតាមធម្មតាមានស-
 ភាពយ៉ាងណា អាត្មាអញក៏ប្រកបដោយទិដ្ឋិតាមធម្មតាមានសភាពយ៉ាង
 នោះដែរ ។ នេះជាញាណទី ៤ ដែលភិក្ខុនោះបានត្រាស់ដឹងហើយ ជា
 ញាណដ៏ប្រសើរ ជាលោកុត្តរៈ មិនសាធារណ៍ដល់ពួកបុប្ផជនឡើយ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស កោសម្ពិយសុត្តេ សត្តង្គេសុ បញ្ចមញ្ញាណំ

[១៨៧] បុន ចបំ ភិក្ខុវេ អរិយស្សារកោ ឥតិ
 បដិសញ្ញាតិ យថារូបាយ ធម្មតាយ ទិដ្ឋិសម្បជ្ជោ
 បុគ្គលោ សមដ្ឋាកតោ អហម្មិ តថារូបាយ ធម្មតាយ
 សមដ្ឋាកតោតិ ។ កចំរូបាយ ច ភិក្ខុវេ ធម្មតាយ
 ទិដ្ឋិសម្បជ្ជោ បុគ្គលោ សមដ្ឋាកតោ ធម្មតា ឯសា
 ភិក្ខុវេ ទិដ្ឋិសម្បជ្ជស្ស បុគ្គលស្ស កិញ្ចាបិ យានិ
 តានិ សព្វហ្មចារីនំ ឧច្ចារថានិ កីករណីយានិ តត្ថ
 ឧស្សុក្កំ អាបន្នោ ហោតិ អថខុស្ស តិញ្ចាបេក្ខា ហោតិ
 អនិសីលសិក្ខាយ អនិចិត្តសិក្ខាយ អនិប្បញ្ញាសិក្ខា-
 យ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ ការី តរុណាវច្ឆា ចព្ពញ្ច^(១) អា-
 លុប្បតិ វច្ឆកញ្ច អបចិនតិ^(២) ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ធម្មតា
 ឯសា ទិដ្ឋិសម្បជ្ជស្ស បុគ្គលស្ស កិញ្ចាបិ យានិ
 តានិ សព្វហ្មចារីនំ ឧច្ចារថានិ កីករណីយានិ
 តត្ថ ឧស្សុក្កំ អាបន្នោ ហោតិ អថខុស្ស តិញ្ចាបេក្ខា
 ហោតិ អនិសីលសិក្ខាយ អនិចិត្តសិក្ខាយ អនិប្បញ្ញា-
 សិក្ខាយ ។ សោ ឯវំ បជាណតិ យថារូបាយ ធម្ម-
 តាយ ទិដ្ឋិសម្បជ្ជោ បុគ្គលោ សមដ្ឋាកតោ អហម្មិ

១ ឱ. ចម្ពញ្ច ។ ម. តចព្ពញ្ច ។ ២ ឱ. អបរីណតិ ។ ម. អបប្បរីនតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ កោសម្ពិយសូត្រ ញាណ ទី ៥ ក្នុងអង្គ ៧

[១៨៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការមួយទៀត អរិយសាវ័ក
 រមែងពិចារណាដូច្នោះថា បុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយ
 ទិដ្ឋិតាមធម្មតា មានសភាពយ៉ាងណា អាត្មាអញក៏ប្រកបដោយទិដ្ឋិតាម
 ធម្មតាមានសភាពយ៉ាងនោះដែរឬ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបុគ្គលបរិ-
 បូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយទិដ្ឋិតាមធម្មតាមានសភាពដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ធម្មតារបស់បុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិនេះ គង់មានសេច-
 ក្តីខ្ពស់ខ្ពាយធ្វើការងារអ្វី ។ ខ្ពស់និងទាបរបស់ពួកសព្វហ្មតារីបុគ្គលខ្លះដែរ
 តែថាគេមានសេចក្តីប្រាថ្នាក្លៀវក្លាក្នុងអធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិ-
 ប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាមេគោមានកូនខ្លី ខំប្រឹង
 សុំស្មៅផង ថ្មិតថ្មមកូនផង យ៉ាងណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មតារបស់
 បុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិនេះ គង់មានសេចក្តីខ្ពស់ខ្ពាយ ធ្វើការងារ
 អ្វី ។ ខ្ពស់និងទាបរបស់ពួកសព្វហ្មតារីបុគ្គលខ្លះដែរ តែថាគេមានសេចក្តី
 ប្រាថ្នាក៏ក្លៀវក្លា ក្នុងអធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខាក៏យ៉ាង
 នោះដែរ ។ ភិក្ខុនោះរមែងដឹងយ៉ាងនេះថា បុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយ
 ទិដ្ឋិ ប្រកបដោយទិដ្ឋិតាមធម្មតា មានសភាពយ៉ាងណា អាត្មាអញ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តថារូចាយ ធម្មតាយ សមន្នាគតោតិ ។ ឥនមស្ស
បញ្ចមំ ញ្ញាណំ អធិគតំ ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ
អសាធារណំ បុុុដ្ឋនេហិ ។

[១៨៨] បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ អរិយស្សារកោ ឥតិ
បដិសញ្ចិត្តិ យថារូចាយ ពលតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ
បុក្កលោ សមន្នាគតោ អហម្បិ តថារូចាយ ពលតា-
យ សមន្នាគតោតិ ។ កម្មរូចាយ ច ភិក្ខុវេ ព-
លតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុក្កលោ សមន្នាគតោ
ពលតា ឯសា ភិក្ខុវេ ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុក្កលស្ស
យំ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ ទេសិយមាទេ
អដ្ឋិកត្វា មនសិកត្វា សព្វចេតសោ សមន្នាហរិត្វា
ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ ។ សោ ឯវំ បជាធាតិ
យថារូចាយ ពលតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុក្កលោ
សមន្នាគតោ អហម្បិ តថារូចាយ ពលតាយ
សមន្នាគតោតិ ។ ឥនមស្ស ធម្មំ ញ្ញាណំ អធិគតំ
ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ អសាធារណំ បុុុដ្ឋនេហិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ក៏ប្រកបដោយទិដ្ឋិ តាមធម្មតា មានសភាពយ៉ាងនោះដែរ ។ នេះជា
ញ្ញាណទី ៥ ដែលភិក្ខុនោះបានត្រាស់ដឹងហើយ ជាញ្ញាណដ៏ប្រសើរ
ជាលោកុត្តរៈ មិនសាធារណ៍ដល់ពួកបុប្ផជនឡើយ ។

[១៨៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការមួយទៀត អរិយសារីក
រមែងពិចារណាដូច្នោះថា បុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយ
ទិដ្ឋិតាមកម្លាំង មានសភាពយ៉ាងណា អាត្មាអញក៏ប្រកបដោយទិដ្ឋិតាម
កម្លាំងមានសភាពយ៉ាងនោះដែរឬ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបុគ្គល
ដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយទិដ្ឋិតាមកម្លាំងមានសភាពដូចម្តេច
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភាពនៃបុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិមានកម្លាំងនុ៎ះ
តែងត្រូវការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះអ្នកសំដែងធម៌វិន័យ ដែលតថាគតបាន
សំដែងទុកមក ហើយប្រមូលចិត្តមកឲ្យមូល ផ្សេងត្រចៀកប្រុងស្តាប់
ធម៌ (នោះ) ។ ភិក្ខុនោះរមែងដឹងយ៉ាងនេះថា បុគ្គលដែលបរិបូណ៌
ដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយទិដ្ឋិតាមកម្លាំង មានសភាពយ៉ាងណា អាត្មា-
អញក៏ប្រកបដោយទិដ្ឋិតាមកម្លាំង មានសភាពយ៉ាងនោះដែរ ។ នេះ
ជាញ្ញាណទី ៦ ដែលភិក្ខុនោះបានត្រាស់ដឹងហើយ ជាញ្ញាណដ៏ប្រសើរ
ជាលោកុត្តរៈ មិនសាធារណ៍ដល់ពួកបុប្ផជនឡើយ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស កោសម្ពិយសុត្តេ សត្តង្កេសុ សត្តមញ្ញាណំ

[១៨៩] បុន ចបំ ភិក្ខុវេ អរិយស្សារកោ ឥតិ
 បដិសញ្ញាភិក្ខុតិ យថារូបាយ ពលតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ
 បុគ្គលោ សមន្នាកតោ អហម្មិ តថារូបាយ ពល-
 តាយ សមន្នាកតោតិ ។ កម្មរូបាយ ច ភិក្ខុវេ
 ពលតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាកតោ
 ពលតា ឯសា ភិក្ខុវេ ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស
 យំ តថាកតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ ទេសិយមាទេ
 លភតិ អត្ថវេទំ លភតិ ធម្មវេទំ លភតិ ធម្មបសញ្ញាតំ
 ចាមុដ្ឋំ ។ សោ ឯវំ បដាណតិ យថារូបាយ ពល-
 តាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាកតោ អហម្មិ
 តថារូបាយ ពលតាយ សមន្នាកតោតិ ។ ឥទមស្ស
 សត្តមំ ញ្ញាណំ អទិកតំ ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ
 អសាធារណំ បុថុជ្ជនេហិ ។

ចូឡយមកវគ្គ កោសម្ពិយសូត្រ ញាណទី ៧ ក្នុងអង្គ ៧

[១៨៩] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការមួយវិញទៀត អរិយសាវ័ក
 រមែងពិចារណា ដូច្នោះថា បុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ប្រកប
 ដោយទិដ្ឋិតាមកម្លាំង មានសភាពយ៉ាងណា អាត្មាអញក៏ប្រកបដោយ
 ទិដ្ឋិតាមកម្លាំងមានសភាពយ៉ាងនោះដែរឬ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ
 បុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយទិដ្ឋិតាមកម្លាំងមានសភាព
 ដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភាពនៃបុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ
 មានកម្លាំងនោះ រមែងបានអត្ថវេទ បានធម្មវេទ និងបាមោជ្ជៈ ដែលប្រកប
 ដោយធម៌ ចំពោះអ្នកសំដែងធម្មវិន័យ ដែលតថាគតបានសំដែងទុកមក ។
 ភិក្ខុនោះរមែងដឹងយ៉ាងនេះថា បុគ្គលដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ប្រកប
 ដោយទិដ្ឋិតាមកម្លាំងមានសភាពយ៉ាងណា អាត្មាអញក៏ប្រកបដោយទិដ្ឋិ
 តាមកម្លាំង មានសភាពដូច្នោះដែរ ។ នេះជាញាណទី ៧ ដែលភិក្ខុ
 នោះបានត្រាស់ដឹងហើយ ជាញាណដ៏ប្រសើរ ជាលោកុត្តរៈ មិនសា-
 ធារណ៍ដល់ពួកបុប្ផជនឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១៩០] ឯវំ សត្តជ្ជៈសមដ្ឋាកតស្ស ខោ ភិក្ខុវេ
អរិយស្សាវកស្ស ធម្មតា សុសមន្និដ្ឋា ហោតិ សោ-
តាបត្តិដលសច្ចិកិរិយាយ ។ ឯវំ សត្តជ្ជៈសមដ្ឋាកតោ
ខោ ភិក្ខុវេ អរិយស្សាវកោ សោតាបត្តិដលសមដ្ឋា-
កតោ ហោតីតិ ។ ឥទមវោច ភកវា អត្តមនា តេ
ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទន្តិ ។

កោសម្ពិយសុត្តំ អដ្ឋមំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

[១៩០] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មតានៃអរិយសាវ័កដែលប្រកប
 ដោយអង្គទាំង ៧ ប្រការយ៉ាងនេះ សម្រេចល្អហើយ ក្នុងការធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កដែល
 ប្រកបដោយអង្គទាំង ៧ ប្រការយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាជាអ្នកប្រកបដោយ
 សោតាបត្តិផល ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ភាសិតនេះចប់
 ហើយ ពួកភិក្ខុទាំងនោះក៏មានសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរនឹងភាសិតរបស់
 ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ កោសម្ពិយសូត្រ ទី ៨ ។

នវមំ ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្តំ

[១៩១] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
សារត្តិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។
តត្រ ខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវោតិ ។
ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។

[១៩២] ភក្កវា ឯតទវោច ឯកមិទាហំ ភិក្ខុវេ
សមយំ ឧក្កដាយំ វិហារមិ សុភក្កវនេ សាលរាជមូលេ ។
តេន ខោ បន ភិក្ខុវេ សមយេន ពកស្ស ព្រហ្មនោ
ឯវរូបំ ចាបកំ ទិដ្ឋិកតំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឥទំ និច្ចំ
ឥទំ ធុរំ ឥទំ សស្សតំ ឥទំ កោវលំ ឥទំ អចវនធម្មំ
ឥទំ ហិ ន ជាយតិ ន ដីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន
ឧបបដ្ឋតិ ឥតោ ច បនញ្ញំ ឧត្តរី និស្សរណំ នត្តិ ។

ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ ទី ៩

[១៩១] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
ក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំង
ឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះបានទទួលស្តាប់ព្រះ
ពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ។

[១៩២] ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់កាសិតនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ សម័យមួយ តថាគតនៅក្នុងសុកគវ័ននេះ ទៀបគល់សាល-
រាជព្រឹក្ស នាដែនឧក្កដា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សម័យនោះឯង ទិដ្ឋិ
អាក្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះ កើតឡើងដល់ព្រហ្មឈ្មោះពកៈថា ឋាន
ព្រហ្មនេះជារបស់ទៀង ជារបស់បិតថេរ ជារបស់មាននៅគ្រប់កាល ជា
របស់មិនធ្លុះធ្លាយ ជារបស់មិនឃ្លៀងឃ្លាត ព្រោះថាឋានព្រហ្មនេះមិនកើត
មិនចាស់ មិនស្លាប់ មិនច្យុត មិនកើតឡើង ឯឋានដទៃ ជាទីរលាស់
ខ្លួនចេញចាកទុក្ខ ឲ្យក្រៃលែងជាងឋានព្រហ្មនេះ មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អថខ្លាហំ ភិក្ខុវេ ពកស្ស ព្រហ្មនោ ចេតសា
 ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ សេយ្យថាបិ នាម ពលវា
 បុរិសោ សម្មិត្តិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ បសារិតំ វា
 ពាហំ សម្មិញ្ចេយ្យ ឯវមេវ ឧក្កដាយំ សុភកវនេ
 សាលវាជមូលេ អន្តរហិតោ តស្មី ព្រហ្មលោកេ
 ចាតុរហោសី ។ អន្ធិសា ខោ មំ ភិក្ខុវេ ពកោ
 ព្រហ្មា ទូរតោ វ អាភច្ឆន្តំ ទិស្វាន មំ ឯតទរោច
 ឯហិ ខោ មារិស ស្វាតតំ មារិស ចិរស្សំ ខោ
 មារិស ឥមំ បរិយាយមកាសិ យទិទំ ឥនាកម-
 នាយ ឥទំ ហិ មារិស និច្ចំ ឥទំ ធុរំ ឥទំ សស្សតំ
 ឥទំ កោវលំ ឥទំ អចរនធម្មំ ឥទំ ហិ ន ជាយតិ
 ន ដីយតិ ន មីយតិ ន ចរតិ ន ឧបបជ្ជតិ ឥតោ
 ច បនញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណំ នត្តិតិ ។ ឯវំ រុត្តេ
 អហំ ភិក្ខុវេ ពកំ ព្រហ្មានំ ឯតទរោចំ អវិជ្ជាកតោ
 វត កោ ពកោ ព្រហ្មា អវិជ្ជាកតោ វត កោ ពកោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ តថាគតបានដឹងនូវសេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុង
 ចិត្តរបស់ពកព្រហ្ម ដោយចិត្តរបស់តថាគត ហើយក៏បាត់អំពីសុភគវ័ន
 ទៀបគល់សាលរាជព្រឹក្សក្នុងក្រុងឧក្កដា ទៅប្រាកដក្នុងព្រហ្មលោកនោះ
 ដូចជាបុរសមានកម្លាំងលាងដែលបត់ចូល ឬបត់ដៃដែលលាចេញដូច្នោះ
 ឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពកព្រហ្មបានឃើញតថាគតកំពុងមកអំពី
 ចម្ងាយ លុះឃើញហើយទើបក្រាបបង្គំទូលតថាគត យ៉ាងនេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ សូមព្រះអង្គទ្រង់ស្តេចចូលមក បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ
 ដំណើរដែលព្រះអង្គស្តេចមកនេះ ប្រពៃហើយ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ
 ព្រះអង្គខានធ្វើដំណើរនិមន្តមកក្នុងទីនេះ អស់កាលជាយូរអង្វែងណាស់
 ហើយ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ ធម្មតាឋានព្រហ្មនេះ ជាទីទៀង ជាទីបិត
 ថេរមាននៅសព្វកាល មិនធ្លុះធ្លាយ មិនឃ្លៀងឃ្លាត ព្រោះថាឋានព្រហ្ម
 នេះ រមែងមិនកើត មិនចាស់ មិនស្លាប់ មិនច្យុត មិនកើតឡើងទៀតទេ
 ឯឋានដទៃ ជាទីរលាស់ខ្លួនចេញចាកទុក្ខ ឲ្យក្រៃលែងជាងស្ថានព្រហ្មនេះ
 មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលពកព្រហ្ម ពោលយ៉ាង
 នេះហើយ តថាគតបានពោលនឹងពកព្រហ្មយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ ពក-
 ព្រហ្មប្រកបដោយអវិជ្ជាទេតើ អើហ្ន៎ ពកព្រហ្មប្រកបដោយអវិជ្ជាទេតើ

ចូឡយមកវគ្គស្ស ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្ត មារត្វាវិសនំ

ព្រហ្មា យត្រ ហិ ឆាម អនិច្ចំយេវ សមាជំ និច្ចន្តិ
 វក្ខតិ អធុវ័យេវ សមាជំ ធុវន្តិ វក្ខតិ អសស្សតំ-
 យេវ សមាជំ សស្សតន្តិ វក្ខតិ អកោវលំយេវ
 សមាជំ កោវលន្តិ វក្ខតិ ចវនធម្មំយេវ សមាជំ
 អចវនធម្មន្តិ វក្ខតិ យត្ត ច បន ជាយតិ ច ដីយតិ
 ច មីយតិ ច ចវតិ ច ឧបបជ្ជតិ ច តំ តថា
 វក្ខតិ ឥនំ ហិ ន ជាយតិ ន ដីយតិ ន មីយតិ
 ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតីតិ សន្តញ្ញា បនញ្ញា ឧត្តវី
 និស្សរណំ នត្តញ្ញា ឧត្តវី និស្សរណាន្តិ វក្ខតីតិ ។

[១៩៣] អថខោ ភិក្ខុវេ មារោ ចាបិមា អញ្ញាតវំ

ព្រហ្មចារិសដ្ឋំ អន្ធាវិសិត្វា មំ ឯតទរោច ភិក្ខុ ភិក្ខុ
 មេតមាសនោ មេតមាសនោ ឯសោ ហិ ភិក្ខុ ព្រហ្មា
 មហាព្រហ្មា អភិក្ខុ អនភិក្ខុតោ អញ្ញាទត្ថុ ទសោ
 វសវត្តិ ឥស្សរោ កត្តា និម្មិតា សេដ្ឋោ សដ្ឋិតា^(១)
 វសី បិតា ភូតភព្យានំ ។ អហោសុំ ខោ ភិក្ខុ^(២)

១ ឱ. សញ្ជិតា ។ ២ ម. យេ ភិក្ខុ ។

ចូឡយមកវគ្គ ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ មារចូលជ្រៀតជ្រែក

បានជាពោលនូវរបស់ដែលមិនទៀងទាត់ថាជារបស់ទៀងទាត់វិញ ពោល
 របស់ដែលមិនបិតថេរ ថាជារបស់បិតថេរវិញ ពោលរបស់គ្មាននៅ
 គ្រប់កាល ថាជារបស់មាននៅគ្រប់កាលវិញ ពោលរបស់ដែលមិនធ្លុះ
 ធ្លាយ ថាជារបស់ធ្លុះធ្លាយវិញ ពោលរបស់ដែលឃ្លៀងឃ្លាតថាជារបស់
 មិនឃ្លៀងឃ្លាតវិញ មួយទៀត ពាក្យព្រហ្មពោលចំពោះឋានព្រហ្ម
 ដែលនៅកើត នៅចាស់ នៅស្លាប់ នៅច្បុត នៅកើតទៀតថា ឋាន
 ព្រហ្មនេះមិនកើត មិនចាស់ មិនស្លាប់ មិនច្បុត មិនកើតឡើងវិញ
 ឯឋានដទៃ ជាទីរលាស់ខ្លួនចេញចាកទុក្ខ ឲ្យក្រៃលែងជាងឋានព្រហ្មនេះ
 មិនមានឡើយ ។

[១៩៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះ មានមានចិត្តបាប
 ចូលជ្រៀកព្រហ្មមួយរូបឈ្មោះបារិសដ្ឋៈ ហើយពោលពាក្យនេះនឹងតថាគត
 ថា ម្នាលភិក្ខុ ភិក្ខុកុំបណ្តេញព្រហ្មនេះឡើយ ភិក្ខុកុំបណ្តេញព្រហ្មនេះ
 ឡើយ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះព្រហ្មនេះជាមហាព្រហ្ម ជាច្បង ឥតមានអ្នក
 ដទៃគ្របសង្កត់បាន ជាអ្នកឃើញហេតុពិត ជាអ្នកធ្វើជនទាំងអស់ឲ្យ
 លុះក្នុងអំណាចខ្លួនបាន ជាឥស្សរៈក្នុងលោក ជាអ្នកសាងលោក និងិត្ត
 លោក ជាអ្នកប្រសើរ ជាអ្នកចាត់ចែងលោក ជាអ្នកស្ងាត់ជំនាញ ជា
 បិតារបស់ពួកសត្វដែលកើតហើយ និងសត្វដែលនៅក្នុងគភ៌ ។ ម្នាលភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តយា បុព្វេ សមណព្រាហ្មណា លោកស្មី បឋវិ-
 ករហាកា បឋវិជិតុច្ឆកា អាយករហាកា អាយជិតុច្ឆកា
 តេជករហាកា តេជជិតុច្ឆកា វាយករហាកា វាយជិ-
 តុច្ឆកា ភូតករហាកា ភូតជិតុច្ឆកា ទេវករហាកា
 ទេវជិតុច្ឆកា បជាបតិករហាកា បជាបតិជិតុច្ឆកា
 ព្រហ្មករហាកា ព្រហ្មជិតុច្ឆកា តេ កាយស្ស ភេទា
 ចាណុបច្ឆេទា ហីនេ កាយេ បតិដ្ឋិតា ។ អហោសុំ
 ខោ បន ភិក្ខុ^(១) តយា បុព្វេ សមណព្រាហ្មណា
 លោកស្មី បឋវិបសំសកា បឋវាភិនដ្ឋិនោ អាយបសំ-
 សកា អាចាភិនដ្ឋិនោ តេជបសំសកា តេជាភិនដ្ឋិនោ
 វាយបសំសកា វាយាភិនដ្ឋិនោ ភូតបសំសកា ភូតា-
 ភិនដ្ឋិនោ ទេវបសំសកា ទេវាភិនដ្ឋិនោ បជាបតិបសំ-
 សកា បជាបតាភិនដ្ឋិនោ ព្រហ្មបសំសកា ព្រហ្មាភិ-
 នដ្ឋិនោ តេ កាយស្ស ភេទា ចាណុបច្ឆេទា បណីតេ
 កាយេ បតិដ្ឋិតោ ។ តិញ្ញាហំ^(២) ភិក្ខុ ឯវំ រទាមិ

១ ម. យេ បន ភិក្ខុតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. តត្តាហំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ក្នុងកាលមុនអំពីខ្លួនលោក មានពួកសមណព្រាហ្មណ៍ក្នុងលោកជាអ្នកតិះ
 ដៀលផែនដី^១ ខ្លើមផែនដី តិះដៀលទឹក ខ្លើមទឹក តិះដៀលភ្លើង ខ្លើមភ្លើង
 តិះដៀលខ្យល់ ខ្លើមខ្យល់ តិះដៀលពួកសត្វ ខ្លើមពួកសត្វ តិះដៀល
 ទេវតា ខ្លើមទេវតា តិះដៀលបជាបតិទេវរាជ ខ្លើមបជាបតិទេវរាជ តិះ
 ដៀលព្រហ្ម ខ្លើមព្រហ្ម ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ លុះទម្ងាយ
 កាយផ្តាច់បង់ជីវិតទៅ ក៏កើតក្នុងពួកដ៏ថោកទាប គឺអបាយភូមិ ៤ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ មួយវិញទៀត ក្នុងកាលមុនអំពីខ្លួនលោក មានពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 ក្នុងលោកជាអ្នកសរសើរផែនដី ត្រេកអរនឹងផែនដី សរសើរទឹក ត្រេកអរ
 នឹងទឹក សរសើរភ្លើង ត្រេកអរនឹងភ្លើង សរសើរខ្យល់ ត្រេកអរ
 នឹងខ្យល់ សរសើរពួកសត្វ ត្រេកអរនឹងពួកសត្វ សរសើរទេវតា
 ត្រេកអរនឹងទេវតា សរសើរបជាបតិទេវរាជ ត្រេកអរនឹងបជាបតិទេវរាជ
 សរសើរព្រហ្ម ត្រេកអរនឹងព្រហ្ម ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 លុះទម្ងាយកាយ ផ្តាច់បង់ជីវិតទៅ ក៏កើតក្នុងពួកដ៏ប្រសើរ គឺព្រហ្ម-
 លោក ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំសូមនិយាយនឹងលោកយ៉ាងនេះ

១ អដ្ឋកថា ថា តិះដៀលផែនដីថា អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្តេ មារត្វាវិសនំ

ឥដ្ឋ្យំ ភំ មារិស យនេវ តេ ព្រហ្មា អាហា តនេវ ភំ
 កកោហិ មា ភំ ព្រហ្មុនោ វចនំ ឧចាតិវត្តិតោ សចេ ខោ
 ភំ ភិក្ខុ ព្រហ្មុនោ វចនំ ឧចាតិវត្តិស្សសិ ។ សេយ្យថាបិ
 ធាម បុរិសោ សិរី អាគច្ឆន្តិ ទណ្ណាន បដិប្បនាមេយ្យ
 សេយ្យថាបិ វា បន ភិក្ខុ បុរិសោ នរកប្បចាតេ
 បបតន្តោ ហត្ថេហិ ច ចាទេហិ ច បបរី វិរាជេយ្យ^(១)
 ឯវំ សម្បទមិទំ ភិក្ខុ តុយ្ហំ ភវិស្សតិ ។ ឥដ្ឋ្យំ ភំ
 មារិស យនេវ តេ ព្រហ្មា អាហា តនេវ ភំ កកោហិ
 មា ភំ ព្រហ្មុនោ វចនំ ឧចាតិវត្តិតោ ននុ ភំ ភិក្ខុ
 បស្សសិ ព្រហ្មុបរិសំ^(២) សន្និសិន្នន្តិ ។ ឥតិ ខោ មំ
 ភិក្ខុវេ មារោ ចាបិមា ព្រហ្មុបរិសំ ឧបនេសិ ។ ឯវំ
 វុត្តេ អហំ ភិក្ខុវេ មារំ ចាបិមន្តំ ឯតទរោចំ ជាធាមិ
 ខោ តាហំ ចាបិម មា ភំ មញ្ញិតោ ន មំ ជាធាតីតិ
 មារោ តូមសិ ចាបិម យោ ចេវ ចាបិម ព្រហ្មា យា
 ច ព្រហ្មុបរិសា យេ ច ព្រហ្មុចារិសដ្ឋា សព្វេវ

១ ឱ. ម. វិរាជេយ្យ ។ ២ ឱ. ព្រហ្មី បរិសំ ។ ៣ ម. យា ។

ចូឡយមកវគ្គ ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ មារចូលជ្រៀតជ្រែក

បពិត្រលោកអ្នកនិទ្ទក្ខ ខ្ញុំសូមដាស់តឿនលោក ចូរលោកធ្វើតាមពាក្យ
 ព្រហ្មដែលបាននិយាយហើយដល់លោក លោកកុំកន្លងពាក្យរបស់ព្រហ្ម
 ឡើយ ម្នាលភិក្ខុ ប្រសិនបើលោកកន្លងពាក្យរបស់ព្រហ្មហើយ ។ ដូច
 ជាបុរសយកដំបងវាយបណ្តោញនូវសិរីដែលកំពុងមកដល់ យ៉ាងណា
 ម្នាលភិក្ខុ ពុំនោះសោត ដូចជាបុរសធ្លាក់ក្នុងអណ្តូងធំជ្រៅ មិនអាចនឹង
 ចាប់ផែនដីដោយដៃនិងជើងទាំងឡាយបាន យ៉ាងណា ម្នាលភិក្ខុ សេចក្តី
 ឧបមេយ្យនេះនឹងមានដល់លោក ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ បពិត្រលោក
 អ្នកនិទ្ទក្ខ ខ្ញុំសូមដាស់តឿនលោក ចូរលោកធ្វើតាមពាក្យព្រហ្មដែល
 បាននិយាយហើយដល់លោក ចូរលោកកុំកន្លងពាក្យរបស់ព្រហ្មឡើយ
 ម្នាលភិក្ខុ ក្រែងលោកឃើញព្រហ្មបរិស័ទកំពុងប្រជុំគ្នាដែរឬទេ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ មារមានចិត្តបាបបានបង្ហោនតថាគតឲ្យដូចជាព្រហ្មបរិស័ទ
 ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលមារនិយាយ
 យ៉ាងនេះហើយ តថាគតបានពោលនឹងមារមានចិត្តបាបយ៉ាងនេះវិញថា
 ម្នាលមារមានចិត្តបាប តថាគតស្គាល់អ្នកច្បាស់ហើយ អ្នកកុំមើលងាយ
 ថា តតមានអ្នកណាមួយស្គាល់អញដូច្នោះឡើយ ម្នាលមារមានចិត្តបាប
 អ្នកហ្នឹងហើយជាមារ ម្នាលមារមានចិត្តបាប ព្រហ្មណាក៏ដោយ ព្រហ្ម-
 បរិស័ទណាក៏ដោយ ព្រហ្មបារិស័ទណាក៏ដោយ អ្នកទាំងអស់នោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តវ ហត្ថកតា សព្វេ តវ វសដ្ឋតា តុយ្ហំ ហិ ចាបិម
 ឯវំ ហោតិ ឯសោមិ មេ អស្ស ហត្ថកតោ ឯសោមិ
 មេ អស្ស វសដ្ឋតោតិ អហំ ខោ បន ចាបិម នេវ
 តវ ហត្ថកតោ នេវ តវ វសដ្ឋតោតិ ។

[១៩៤] ឯវំ វុត្តេ ភិក្ខុវេ ពកោ ព្រហ្មា^(១) ឯត-
 ទវោច អហំ ហិ មារិស និច្ចុយេវ សមាជំ និច្ចន្តិ
 វទាមិ ធុវ័យេវ សមាជំ ធុវន្តិ វទាមិ សស្សតំយេវ
 សមាជំ សស្សតន្តិ វទាមិ កេវលំយេវ សមាជំ កេវ-
 លន្តិ វទាមិ អចវនធម្មុយេវ សមាជំ អចវនធម្មន្តិ
 វទាមិ ។ យត្ថ ច បន ន ជាយតិ ន ដីយតិ ន
 មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបដ្ឋតិ តទេវាហំ វទាមិ ឥទំ
 ហិ ន ជាយតិ ន ដីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧ-
 បបដ្ឋតិ អសន្តញ្ញា បនញ្ញំ ឧត្តរី និស្សរណំ នត្តញ្ញំ
 ឧត្តរី និស្សរណាន្តិ វទាមិ ។ អហោសុំ ខោ ភិក្ខុ

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តវេ មន្តិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

សុទ្ធតែលុះក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់អ្នក អ្នកទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែលុះក្នុង
អំណាចរបស់អ្នក ម្ចាស់មានចិត្តបាប ព្រោះហេតុនោះ បានជាអ្នក
មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ព្រះសមណគោតម គប្បីលុះក្នុងកណ្តាប់
ដៃរបស់អញ ព្រះសមណគោតម គប្បីលុះក្នុងអំណាចរបស់អញ ម្ចាស់
មានចិត្តបាប ឯតថាគតមិនលុះក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់អ្នកទេ មិនលុះ
ក្នុងអំណាចរបស់អ្នកទេ ។

[១៩២] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគត ពោលយ៉ាងនេះ
ហើយ ពកព្រហ្មបានពោលនូវពាក្យនេះថា បពិត្រព្រះអង្គ អ្នកនិទុក្ខ
ខ្ញុំព្រះអង្គពោលរបស់ដែលទៀង ថាជារបស់ទៀងពិត ពោលរបស់ដែល
បិតថេរ ថាជារបស់បិតថេរពិត ពោលរបស់ដែលមាននៅសព្វកាល
ថាជារបស់មាននៅសព្វកាលពិត ពោលរបស់ដែលដាច់ធ្លុះធ្លាយ ថាជា
របស់ដាច់ធ្លុះធ្លាយពិត ពោលរបស់ដែលមិនឃ្លៀងឃ្លាត ថាជារបស់មិន
ឃ្លៀងឃ្លាតពិត ។ មួយវិញទៀត ទីណាមិនកើត មិនចាស់ មិនស្លាប់
មិនច្យុត មិនកើតឡើង ខ្ញុំព្រះអង្គពោលទីនោះឯង ថាទីនេះមិនកើត មិន
ចាស់ មិនស្លាប់ មិនច្យុត មិនកើតឡើង មួយវិញទៀត ឋានដទៃ ជាទី
រលាស់ខ្លួនចេញចាកទុក្ខឲ្យក្រៃលែងមិនមាន បានជាខ្ញុំព្រះអង្គពោលថា
ឋានដទៃ ជាទីរលាស់ខ្លួនចេញចាកទុក្ខឲ្យក្រៃលែងមិនមាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ

ចូឡយមកវគ្គស្ស ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្ត ពកស្ស ទិដ្ឋិវិវេចនំ

តយា បុព្វេ សមណព្រាហ្មណា លោកស្មី យាវតកំ
តុយ្ហំ កសិណំ អាយុ^(១) តាវតកំ តេ^(២) តចោ-
កម្មមេវ អហោសិ ។ តេ ខោ ឯវំ ជានេយ្យំ សន្តំ
វា អញ្ញំ ឧត្តរី ទិស្សរណំ អត្តញ្ញំ ឧត្តរី ទិស្សរណានិ
អសន្តំ វា អញ្ញំ ឧត្តរី ទិស្សរណំ នត្តញ្ញំ ឧត្តរី
ទិស្សរណានិ ។ តិណ្ហាហំ^(៣) ភិក្ខុ ឯវំ វនាមិ ន
ចេវញ្ញំ ឧត្តរី ទិស្សរណំ ទក្ខិស្សសិ យាវទេវ ច
បន កិលមថស្ស វិហាតស្ស ភាគី ភវិស្សសិ ។
សចេ ខោ ត្វំ ភិក្ខុ បឋវី អន្លោសិស្សសិ ឱប-
សាយិកោ មេ ភវិស្សសិ វត្ថុសាយិកោ យថាកាម-
ករណីយោ ពាហិតេយ្យោ ។ សចេ បន^(៤) អាបំ តេជំ
វាយំ ភូតេ ទេវេ បជាបតី ព្រហ្មំ អន្លោសិស្សសិ
ឱបសាយិកោ មេ ភវិស្សសិ វត្ថុសាយិកោ យថា-
កាមករណីយោ ពាហិតេយ្យោតិ ។ អហម្យិ ខោ ឯតំ
ព្រហ្មេ ជានាមិ ។ សចេ បឋវី អន្លោសិស្សា-
មិ ឱបសាយិកោ តេ ភវិស្សាមិ វត្ថុសាយិកោ

១ ឱ. ម. អាយុ ។ ២ ឱ. ម. តេសំ ។ ៣ ឱ. ម. តន្តាហំ ។ ៤ ឱ. ម. បនាតិ
ន ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ ការទ្រង់ដោះទិដ្ឋិរបស់ពកព្រហ្ម

កាលមុនខ្លួនអ្នកទៅទៀត មានពួកសមណព្រាហ្មណ៍ក្នុងលោក មានតប-
 កម្មប្រហែលនឹងអាយុទាំងអស់របស់អ្នក ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍នោះដឹង
 យ៉ាងនេះថា ឋានដទៃជាទីរលាស់ខ្លួនចេញចាកទុក្ខតទៅទៀត មាន ឋាន
 ដទៃជាទីរលាស់ខ្លួនចេញចាកទុក្ខតទៅទៀត មាន ថាឋានដទៃជាទីរលាស់
 ខ្លួនចេញចាកទុក្ខតទៅទៀតមិនមាន ឋានដទៃជាទីរលាស់ខ្លួនចេញចាកទុក្ខ
 តទៅទៀតមិនមាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្ញុំនិយាយនឹង
 លោកយ៉ាងនេះ លោកមិនឃើញនូវឋានដទៃជាទីរលាស់ខ្លួនចេញចាកទុក្ខ
 តទៅទៀតទេ លោកជាអ្នកមានចំណែកនៃសេចក្តីលំបាក និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់តែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រសិនបើលោកប្រកាន់ផែនដី
 ឈ្មោះថាដេកនៅក្បែរខ្ញុំ ឈ្មោះថាដេកត្រាំនៅក្នុងវត្តរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងធ្វើ
 លោកតាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ខ្ញុំ ឲ្យលោកជាមនុស្សថោកទាបក៏បាន ។
 មួយវិញទៀត ប្រសិនបើលោកប្រកាន់ទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ពពួកសត្វ ទេវតា
 បជាបតិទេវរាជ ព្រហ្ម ឈ្មោះថាដេកនៅក្បែរខ្ញុំ ឈ្មោះថាដេកត្រាំក្នុង
 វត្តរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងធ្វើលោកតាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ខ្ញុំ ឲ្យលោកជាមនុស្ស
 ថោកទាបក៏បាន ។ ម្នាលព្រហ្ម តថាគតក៏ដឹងហេតុនេះដែរ ។ ប្រសិន
 បើតថាគតប្រកាន់ផែនដី ឈ្មោះថាដេកនៅក្បែរអ្នក ឈ្មោះថាដេកត្រាំក្នុង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

យថាកាមករណីយោ ពាហិតេយ្យោ ។ សចេ បន^(១)
 អាមំ តេជំ វាយំ ភូតេ ទេវេ បជាបតី ព្រហ្មំ
 អន្លោសិស្សាមិ ឱបសាយិកោ តេ ភវិស្សាមិ វត្ត-
 សាយិកោ យថាកាមករណីយោ ពាហិតេយ្យោ ។
 អមិច តេ អហំ ព្រហ្មូ គតិញ្ច បជាធាមិ ជុតិញ្ច
 បជាធាមិ ឯវំមហិទ្ធិកោ ពកោ ព្រហ្មា ឯវំមហា-
 នុកាវោ ពកោ ព្រហ្មា ឯវំមហោសក្ខោ ពកោ
 ព្រហ្មាតិ ។ យថាកមំ បន មេ ត្ថំ មារិស គតិញ្ច
 បជាធាសិ ជុតិញ្ច បជាធាសិ ឯវំមហិទ្ធិកោ ពកោ
 ព្រហ្មា ឯវំមហានុកាវោ ពកោ ព្រហ្មា ឯវំមហោសក្ខោ
 ពកោ ព្រហ្មាតិ ។

យាវតា ចន្ទិមសុរិយា បរិហារន្តិ
 ទិសា ភន្តិ វិរោចនា^(២)
 តាវ សហស្សុទា លោកោ
 ឯត្ថ តេ វត្តតិ^(៣) វសោ

១ ឱ. ម. បនាតិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ម. វិរោចមាណា ។ ៣ ម. វត្តតេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

វត្ថុរបស់អ្នក អ្នកគួរនឹងធ្វើតថាគតតាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់អ្នក ឲ្យតថា-
 គតជាមនុស្សថោកទាបបានមែន ។ មួយវិញទៀត ប្រសិនបើតថា-
 គតប្រកាន់ទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ពួកសត្វ ពួកទេវតា បជាបតិទេវរាជ
 ព្រហ្ម ឈ្មោះថាដេកនៅក្បែរអ្នក ឈ្មោះថាដេកត្រាំក្នុងវត្ថុរបស់អ្នក
 អ្នកគួរនឹងធ្វើតថាគតតាមសេចក្តីប្រាថ្នា ឲ្យតថាគតជាមនុស្សថោកទាប
 បានមែន ។ ម្នាលព្រហ្ម ប៉ុន្តែតថាគតស្គាល់គតិរបស់អ្នក ស្គាល់
 អានុភាពរបស់អ្នកហើយថា ពកព្រហ្មមានប្បទ្ធិច្រើនយ៉ាងនេះ ពក-
 ព្រហ្មមានអានុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ ពកព្រហ្មមានស័ក្តិធំយ៉ាងនេះ ។
 ពកព្រហ្មទូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ ចុះព្រះអង្គស្គាល់គតិរបស់ខ្ញុំ
 ស្គាល់អានុភាពរបស់ខ្ញុំថា ពកព្រហ្ម មានប្បទ្ធិច្រើនយ៉ាងនេះ ពកព្រហ្ម
 មានអានុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ ពកព្រហ្ម មានស័ក្តិធំយ៉ាងនេះ តើ
 ដោយប្រការដូចម្តេច ។

ព្រះអង្គត្រាស់ថា ព្រះចន្ទ្រនិងព្រះអាទិត្យទាំងឡាយដើររំកិល
 ទិសទាំងឡាយឲ្យភ្លឺបានត្រឹមណា លោកគឺចក្កវាឡទាំងមួយ
 ពាន់ក៏កំណត់ត្រឹមនោះ អំណាចរបស់អ្នកប្រព្រឹត្តទៅបានតែ

ចូឡយមកវគ្គស្ស ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្តេ ពកស្ស ទិដ្ឋិវិវេចនំ

បរោបរញ្ច ជាតាសិ

អថោ រាតវិរាតិនំ

ឥត្តការញ្ញាថាការំ

សត្តានំ អាកតី កតិទ្ធិ ។

ឃំ ខោ តេ អហំ ព្រហ្មេ កតិញ្ច បជាតាមិ
 ជុតិញ្ច បជាតាមិ ឃំមហិទ្ធិកោ ពកោ ព្រហ្មា
 ឃំមហានុកាវោ ពកោ ព្រហ្មា ឃំមហោសក្ខោ ពកោ
 ព្រហ្មាតិ ។ អត្ថិ ខោ ព្រហ្មេ អញ្ញោ តយោ
 កាយា^(១) តត្ថ^(២) តំ ន ជាតាសិ ន បស្សសិ
 ត្យាហំ^(៣) ជាតាមិ បស្សមិ ។ អត្ថិ ខោ ព្រហ្មេ
 អាកស្សរា ធាម កាយោ ។ យតោ^(៤) តំ ចុតោ
 ឥធូបបន្នោ តស្ស តេ អតិចិរនិវាសេន សា សតិ
 មុដ្ឋា តេន តំ តំ ន ជាតាសិ ន បស្ស-
 សិ តមហំ ជាតាមិ បស្សមិ ។ ឃំមហិ ខោ
 អហំ ព្រហ្មេ នេវ តេ សមសមោ អភិញ្ញាយ

១ ម. អញ្ញោ កាយោតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. តំ ។ ៣ ម. តមហំ ។ ៤ ម. ឥតោ ។

ចូឡយមកវគ្គ ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ ការទ្រង់ដោះទិដ្ឋិរបស់ពកព្រហ្ម

ត្រឹមចក្កវាឡមួយពាន់នុ៎ះ មួយទៀត អ្នកស្គាល់ពួកសត្វ
ថោកទាប និងពួកសត្វខ្ពង់ខ្ពស់ សត្វដែលប្រកបដោយរាគៈ
និងសត្វដែលប្រាសចាករាគៈ ស្គាល់ចក្កវាឡនេះ ចក្រវាឡ
ដទៃ ស្គាល់ដំណើរមក និងដំណើរទៅ របស់សត្វទាំង-
ឡាយ ។

ម្ចាស់ព្រហ្ម តថាគតស្គាល់គតិ ស្គាល់អានុភាពរបស់អ្នកយ៉ាងនេះ
ថា ពកព្រហ្មមានប្ញទ្ធិច្រើនយ៉ាងនេះ ពកព្រហ្មមានអានុភាពច្រើន
យ៉ាងនេះ ពកព្រហ្មមានស័ក្តិដ៏យ៉ាងនេះ ។ ម្ចាស់ព្រហ្ម នៅមាន
ព្រហ្ម ៣ ពួកដទៃទៀត អ្នកមិនដឹង មិនឃើញព្រហ្មទាំង ៣ ពួកនោះ
ទេ តថាគតទើបដឹង ទើបឃើញព្រហ្មទាំង ៣ ពួកនោះបាន ។ ម្ចាស់
ព្រហ្ម មានពួកព្រហ្មមួយ ឈ្មោះអាកស្សរៈ ។ ខ្លួនអ្នកច្បុតអំពីទីនោះ
បានមកកើតក្នុងទីនេះ ស្មារតីរបស់អ្នកនោះក៏ភ្លេចបាត់ទៅ ដោយសារ
នៅក្នុងទីនេះយូរពេក ព្រោះហេតុនោះបានជាអ្នកមិនដឹង មិនឃើញ
អាកស្សរព្រហ្មនោះ តថាគតទើបដឹង ទើបឃើញព្រហ្មនោះបាន ។
ម្ចាស់ព្រហ្ម យ៉ាងនេះឯង តថាគតមិនមែនស្មើនឹងអ្នកទេ តថាគតដឹង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

កុតោ ជីវេយ្យំ អថខោ អហាមេវ តយា ភិយ្យោ ។
 អត្ថិ ខោ ព្រហ្មេ សុភតិណ្ណា នាម កាយោ
 វេហប្បលា នាម កាយោ^(១) តំ ត្ថំ ន ជាតាសិ ន
 បស្សសិ តមហំ ជាតាមិ បស្សាមិ ។ ឯវម្បិ ខោ
 អហំ ព្រហ្មេ នេវ តេ សមសមោ អភិញ្ញាយ
 កុតោ ជីវេយ្យំ អថខោ អហាមេវ តយា ភិយ្យោ ។
 បបរី ខោ អហំ ព្រហ្មេ បបរិតោ អភិញ្ញាយ
 យាវតា បបរិយា បបរិត្តេន^(២) អននុក្ខតំ តទភិញ្ញា-
 យ បបរី នាហោសី^(៣) បបរិយា នាហោសី
 បបរិតោ នាហោសី បបរី មេតិ នាហោសី
 បបរី នាភិវទី ។ ឯវម្បិ ខោ អហំ ព្រហ្មេ នេវ
 តេ សមសមោ អភិញ្ញាយ កុតោ ជីវេយ្យំ
 អថខោ អហាមេវ តយា ភិយ្យោ ។ អាបំ ខោ
 អហំ ព្រហ្មេ ។ បេ ។ តេជំ ខោ អហំ ព្រហ្មេ...

១ ម. ឯត្តន្តរេ អភិភូ នាម កាយោតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. បបរិត្តេន ។ ៣ ឱ. នាហោសិ ។ ម. នាបហោសី ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ច្បាស់ហើយ នឹងឲ្យថោកទាបជាងអ្នកដូចម្តេចបាន តថាគតត្រូវតែប្រសើរជាងអ្នកដោយពិត ។ ម្នាលព្រហ្ម នៅមានពួកព្រហ្មឈ្មោះសុភកិណ្ណៈ និងពួកព្រហ្មឈ្មោះវេហប្បលៈ អ្នកមិនដឹង មិនឃើញពួកព្រហ្មទាំងនោះទេ តថាគតទើបដឹង ទើបឃើញពួកព្រហ្មនោះបាន ។

ម្នាលព្រហ្ម យ៉ាងនេះឯង តថាគតមិនមែនស្មើនឹងអ្នកទេ តថាគតដឹងហើយ នឹងឲ្យថោកទាបជាងអ្នកដូចម្តេចបាន តថាគតត្រូវតែប្រសើរជាងអ្នកដោយពិត ។ ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹងច្បាស់នូវផែនដី ថាជាផែនដីពិត ដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វានដែលសត្វមិនធ្លាប់ដល់ដោយសភាពនៃផែនដីពិត បានជាតថាគតមិនប្រកាន់នូវផែនដី មិនប្រកាន់ក្នុងផែនដី មិនប្រកាន់អំពីផែនដី មិនប្រកាន់ថាផែនដីរបស់តថាគត មិនប្រកាសផែនដី ។ ម្នាលព្រហ្ម កាលបើយ៉ាងនេះ តថាគតមិនមែនជាបុគ្គលស្មើនឹងអ្នកទេ តថាគតត្រាស់ដឹងហើយ នឹងឲ្យថោកទាបជាងអ្នកដូចម្តេចបាន តថាគតត្រូវតែប្រសើរជាងអ្នកដោយពិត ។ ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹងច្បាស់នូវទឹក ។ បេ ។ ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹងច្បាស់នូវភ្លើង...

ចូឡយមកវគ្គស្ស ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្តេ ពកស្ស ទិដ្ឋិវិវេចនំ

វាយំ ខោ អហំ ព្រហ្មេ... ភូតេ ខោ អហំ ព្រហ្មេ...
 ទេវេ ខោ អហំ ព្រហ្មេ... បជាបតី ខោ អហំ ព្រហ្មេ...
 ព្រហ្មំ ខោ អហំ ព្រហ្មេ... អាកស្សវេ ខោ អហំ
 ព្រហ្មេ... សុភតិណ្ណោ ខោ អហំ ព្រហ្មេ... វេហប្បលេ
 ខោ អហំ ព្រហ្មេ... អភិកុំ ខោ អហំ ព្រហ្មេ... សព្វំ ខោ
 អហំ ព្រហ្មេ សព្វតោ អភិញ្ញាយ យាវតា សព្វស្ស
 សព្វត្តេន អននុក្ខតំ តទភិញ្ញាយ សព្វំ នាហោសី
 សព្វស្មី នាហោសី សព្វតោ នាហោសី សព្វំ មេតិ
 នាហោសី សព្វំ នាកិវធី ។ ឯវំ ខោ អហំ ព្រហ្មេ
 ទេវេ តេ សមសមោ អភិញ្ញាយ កុតោ ដិចេយ្យំ អថខោ
 អហាមេវ តយា ភិយ្យោតិ ។ សចេ ខោ តេ^(១) មារិស
 សព្វស្ស សព្វត្តេន អននុក្ខតំ តទភិញ្ញាយ មា ហោវ តេ
 វិត្តកមេវ អហោសិ តុច្ឆកមេវ អហោសិ ។ វិញ្ញាណំ

១ ម. តេតិ បទំ ន ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ ការទ្រង់ដោះទិដ្ឋិរបស់ពកព្រហ្ម

ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹងច្បាស់ នូវខ្យល់... ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹង
 ច្បាស់ នូវពួកសត្វ... ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹងច្បាស់នូវពួកទេវតា...
 ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹងច្បាស់នូវបជាបតិទេវរាជ... ម្នាលព្រហ្ម តថា-
 គតដឹងច្បាស់នូវព្រហ្ម... ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹងច្បាស់ នូវពួកព្រហ្ម
 ឈ្មោះអាកស្សរៈ ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹងច្បាស់នូវព្រហ្មឈ្មោះសុក-
 កិណ្ណៈ... ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹងច្បាស់នូវព្រហ្មឈ្មោះវេហប្បលៈ...
 ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹងច្បាស់នូវព្រហ្មជាច្បងគេ... ម្នាលព្រហ្ម តថា-
 គតដឹងច្បាស់នូវវត្តទាំងពួង ថាជាវត្តទាំងពួងពិត ដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន
 ដែលសត្វមិនធ្លាប់ដល់ ដោយសភាពនៃវត្តទាំងពួង បានជាតថាគតមិន
 ប្រកាន់វត្តទាំងពួង មិនប្រកាន់ក្នុងវត្តទាំងពួង មិនប្រកាន់អំពីវត្តទាំងពួង
 មិនប្រកាន់វត្តទាំងពួងថាជារបស់តថាគត មិនប្រកាសនូវវត្តទាំងពួង ។
 ម្នាលព្រហ្ម កាលបើយ៉ាងនេះ តថាគតមិនមែនស្មើនឹងអ្នកទេ តថាគត
 ត្រាស់ដឹងហើយ នឹងឲ្យថោកទាបជាងអ្នកដូចម្តេចបាន តថាគតត្រូវតែ
 ប្រសើរជាងអ្នកដោយពិត ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ បើព្រះអង្គដឹងនូវ
 ព្រះនិព្វានដែលសត្វមិនធ្លាប់ដល់ដោយសភាពនៃវត្តទាំងពួងហើយ សូម
 កុំឲ្យពាក្យរបស់ព្រះអង្គសោះសូន្យទទេឥតអំពើឡើយ ។ វិញ្ញាណឈ្មោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អនិទស្សនំ អនន្តំ សព្វតោបកំ^(១) បបរិយា បបរិត្តេន
 អននុក្ខតំ អាបស្ស អាបត្តេន អននុក្ខតំ តេជស្ស
 តេជត្តេន អននុក្ខតំ វាយស្ស វាយត្តេន អននុក្ខតំ
 ក្ខតានំ ក្ខតត្តេន អននុក្ខតំ ទេវានំ ទេវត្តេន អននុក្ខតំ
 បជាបតិស្ស បជាបតិត្តេន អននុក្ខតំ ព្រហ្មនោ^(២)
 ព្រហ្មត្តេន អននុក្ខតំ អាកស្សរានំ អាកស្សរត្តេន
 អននុក្ខតំ សុភកិណ្ណានំ សុភកិណ្ណាត្តេន អននុក្ខតំ
 វេហប្បលានំ វេហប្បលត្តេន អននុក្ខតំ អភិកុស្ស
 អភិកុត្តេន អននុក្ខតំ សព្វស្ស សព្វត្តេន អន-
 នុក្ខតំ ។ ហន្ទ ចរហិ តេ មារិស^(៣) អន្តរធាយា-
 មីតិ ។ ហន្ទ ចរហិ មេ តំ ព្រហ្ម អន្តរធាយស្ស
 សចេ វិសហសីតិ ។ អថខោ ភិក្ខុវេ ពកោ ព្រហ្ម

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តវេ តន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. ព្រហ្មានំ ។ ៣ ម. ឯត្តន្តវេ បស្សាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

អនិទស្សនៈ^(១) ឈ្មោះអនន្តៈ^(២) មានពន្ធិភ្នំជាងធម្មជាតិទាំងអស់ ដែលសត្វ
មិនធ្លាប់បានដល់ដោយសភាពនៃផែនដី មិនធ្លាប់បានដល់ដោយសភាព
នៃទឹក មិនធ្លាប់បានដល់ដោយសភាពនៃភ្លើង មិនធ្លាប់បានដល់ដោយ
សភាពនៃខ្យល់ មិនធ្លាប់បានដល់ ដោយសភាពជាពួកសត្វ មិនធ្លាប់
បានដល់ដោយសភាពជាទេវតា មិនធ្លាប់បានដល់ដោយសភាពជាបជាប-
តិទេវរាជ មិនធ្លាប់បានដល់ដោយសភាពជាព្រហ្ម មិនធ្លាប់បានដល់ដោយ
សភាពជាអាកស្សរព្រហ្ម មិនធ្លាប់បានដល់ដោយសភាពជាសុភកិណ្ណ-
ព្រហ្ម មិនធ្លាប់បានដល់ដោយសភាពជាវេហប្បូលព្រហ្ម មិនធ្លាប់បានដល់
ដោយសភាពនៃព្រហ្មជាច្បង មិនធ្លាប់បានដល់ដោយសភាពនៃវត្ថុទាំង
ពួង ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ ឈ្លើយចុះ ខ្ញុំនឹងបំបាត់ខ្លួនអំពីព្រះអង្គ
ឥឡូវនេះ ។ ម្នាលព្រហ្ម អើ បើអ្នកអាច ក៏ចូរបំបាត់ខ្លួន អំពីតថាគត
ឥឡូវនេះមើល ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះឯង ពកព្រហ្មគិត

១-២ វិញ្ញាណនេះជាឈ្មោះនៃព្រះនិព្វាន ជួនកាលហៅថា អនិទស្សនៈ ថា អនន្តៈ ។
ដែលឈ្មោះថាអនិទស្សនៈ ព្រោះមិនមានរូបារម្មណ៍មកកាន់រង្វង់ចក្ខុវិញ្ញាណ, ដែលឈ្មោះថា
អនន្តៈ ព្រោះប្រាសចាកការកើតនិងវិនាសទៅវិញ ។ អដ្ឋកថា ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្តេ អច្ឆរិយព្ពតំ

អន្តរាយិស្សាមិ សមណស្ស កោតមស្ស អន្តរាយិ-
 យិស្សាមិ សមណស្ស កោតមស្សាតិ នេវស្ស មេ
 សក្កោតិ អន្តរាយិតំ ។ ឯវំ វុត្តេ អហំ ភិក្ខុវេ
 ពតំ ព្រហ្មានំ ឯតទរោចំ ហន្ទ ចរហិ តេ ព្រហ្ម
 អន្តរាយាមីតិ ។ ហន្ទ ចរហិ មេ តំ មារិស
 អន្តរាយស្ស សចេ វិសហសីតិ ។ អថខ្វាហំ
 ភិក្ខុវេ តថារូបំ ឥទ្ធាភិសដ្ឋារំ អភិសដ្ឋាវេសី^(១)
 ឯត្តារតា ព្រហ្មា ច ព្រហ្មបរិសា ច ព្រហ្មចា-
 រិសដ្ឋា ច សទ្ធព្វា មេ សុយ្យន្តិ^(២) ន ច មំ
 ទក្ខន្តីតិ ។ អន្តរហិតោ ឥមំ កាចំ អភាសី
 កវេវាហំ កយំ ទិស្វា
 កវញ្ច វិកវេសិទំ
 កវំ ធាភិវទី កិញ្ច^(៣)
 នទ្ធិញ្ច ន ឧទាទិយន្តិ ។

[១៩៥] អថខោ ភិក្ខុវេ ព្រហ្មា ច ព្រហ្មបរិសា
 ច ព្រហ្មចារិសដ្ឋា ច អច្ឆរិយព្ពតចិត្តជាតា អហោសុំ

១ ឱ. អភិសដ្ឋាសី ។ ២ ឱ. សោស្សន្តិ ។ ៣ ឱ. កញ្ចី ។

ចូឡយមកវគ្គ ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ សេចក្តីអស្ចារ្យមិនធ្លាប់មាន

ថា អាត្មាអញនឹងបំបាត់ខ្លួនអំពីព្រះសមណគោតម អាត្មាអញនឹងបំបាត់
 ខ្លួនអំពីព្រះសមណគោតម ហើយក៏មិនអាចនឹងបំបាត់ខ្លួនអំពីតថាគតបាន
 ឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើពកព្រហ្មពោលយ៉ាងនេះហើយ
 តថាគតក៏បានពោលនឹងពកព្រហ្មយ៉ាងនេះវិញថា ម្នាលព្រហ្ម បើដូច្នោះ
 តថាគតនឹងបំបាត់ខ្លួនអំពីអ្នកវិញ ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ បើព្រះអង្គ
 អាច ក៏ចូរបំបាត់ខ្លួនអំពីខ្ញុំទៅមើល ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង
 តថាគតនិមិត្ត នូវឥន្ទាកិសង្ខារមានសភាពដូច្នោះថា ព្រហ្មនិងព្រហ្ម-
 បរិស័ទ ព្រមទាំងព្រហ្មបារិសដ្ឋា ឲ្យឮតែសំឡេងរបស់តថាគតប៉ុណ្ណោះ
 តែមិនបានឃើញតថាគតឡើយ ។ កាលតថាគតបំបាត់ខ្លួនទៅហើយ
 ក៏បានពោលនូវព្រះគាថានេះថា

តថាគតឃើញភ័យក្នុងភពផង ឃើញនូវពួកសត្វដែលកំពុង
 ស្វែងរកនូវភពផង ហើយមិនបានពោលសរសើរគឺមិនស្វែង
 រកភពណាមួយ ទាំងមិនប្រកាន់នូវសេចក្តីត្រេកអរ (ក្នុងភព)
 ឡើយ ។

[១៩៥] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះឯង ព្រហ្មនិងព្រហ្ម-
 បរិស័ទ ព្រមទាំងព្រហ្មបារិសដ្ឋា ក៏កើតសេចក្តីអស្ចារ្យ ក្នុងចិត្តថា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អច្ចរិយំ វត កោ អត្តតំ វត កោ សមណាស្ស កោត-
មស្ស មហិទ្ធិកតា មហានុការតា ន ច^(១) វត លោ
តតោ បុព្វេ ទិដ្ឋោ វា អញ្ញោ សមណោ វា ព្រាហ្ម-
ណោ វា ឯវមហិទ្ធិកោ ឯវមហានុការោ យថា
ចាយំ^(២) សមណោ កោតមោ សក្យកុលា បព្វជិតោ
កវរមាយ វត កោ បជាយ កវរតាយ កវសម្មុទិតាយ
សម្មលំ កវំ ឧទព្វហិតិ ។

[១៧៦] អថខោ ភិក្ខុវេ មារោ ចាបិមា អញ្ញតវំ
ព្រហ្មចារិសដ្ឋំ អន្ធាវិសិត្វា មំ ឯតទរោច សចេ ខោ
ត្ថំ មារិស ឯវំ បជាធាសិ សចេ ត្ថំ ឯវមនុពុទ្ធា មា
សារកេ ឧបនេសិ មា បព្វជិតេ មា សារកានំ ធម្មំ
នេសេសិ មា បព្វជិតានំ មា សារកេសុ កេធិមកា-
សិ មា បព្វជិតេសុ ។ អហោសុំ ខោ ភិក្ខុ តយា បុព្វេ
សមណាព្រាហ្មណា លោកស្មី អរហន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា

១ ឱ. ច សទ្ធោ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. យំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

អើ ហេតុនេះជាអស្ចារ្យណាស់ហ្ន៎ អើ ហេតុនេះមិនដែលមានទេហ្ន៎ ព្រះ
សមណគោតមពេញជាមានប្ញទ្ធិច្រើន ពេញជាមានអានុភាពច្រើនមែន
មួយទៀត មុនអំពីកាលនេះ យើងទាំងឡាយមិនដែលបានឃើញ មិន
ដែលបានឮថា មានសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ដទៃមានប្ញទ្ធិច្រើន មានអានុ-
ភាពច្រើន ឲ្យដូចជាព្រះសមណគោតម ដែលចេញចាកសក្យត្រកូលមក
បួសនេះឡើយ អើហ្ន៎ ព្រះសមណគោតមចេះផ្តិលផ្តាច់នូវភព ព្រម
ទាំងបួសគល់របស់ពួកសត្វ ដែលរីករាយក្នុងភព ត្រេកអរក្នុងភព
ពេញចិត្តក្នុងភពបាន ។

[១៩៦] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ មានមានចិត្តបាបបាន
ចូលជ្រែកសរីរៈ នៃព្រហ្មបាវិសដ្ឋាមួយរូប ហើយបានពោលនឹងតថាគត
យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទុក្ខ ប្រសិនបើព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់
យ៉ាងនេះ ប្រសិនបើត្រាស់ដឹង (សច្ចៈ) យ៉ាងនេះហើយ សូមព្រះអង្គ
កុំពន្យល់ពួកសាវ័ក កុំពន្យល់ពួកបព្វជិត កុំសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័ក
កុំសំដែងធម៌ដល់ពួកបព្វជិតឡើយ កុំធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងពួកសាវ័ក កុំ
ធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងពួកបព្វជិតឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ក្នុងកាលមុនខ្លួន
លោក (ទៅទៀត) មានពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ

ចូឡយមកវគ្គស្ស ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្ត មារត្វាវិសនំ

បដិជានមាណា តេ សាវកេ ឧបនេសុំ បព្វ-
 ជិតេ សាវកានំ ធម្មំ ទេសេសុំ បព្វជិតានំ សាវ-
 កេសុ កេតិមកំសុ បព្វជិតេសុ សាវកេ ឧបនេត្វា
 បព្វជិតេ សាវកានំ ធម្មំ ទេសេត្វា បព្វជិតានំ សាវ-
 កេសុ កេតិកតចិត្តា បព្វជិតេសុ កាយស្ស ភេទា
 ចាណុបច្ឆេទា ហីនេ កាយេ បតិដ្ឋិតា ។ អហេសុំ
 ខេ^(១) បន ភិក្ខុ^(២) តយា បុព្វេ សមណព្រាហ្មណា
 លោកស្មី អហោន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា បដិជានមាណា តេ
 ន សាវកេ ឧបនេសុំ ន បព្វជិតេ ន សាវកានំ ធម្មំ
 ទេសេសុំ ន បព្វជិតានំ ន សាវកេសុ កេតិមកំសុ ន
 បព្វជិតេ តេ ន សាវកេ ឧបនេត្វា ន បព្វជិតេ ន
 សាវកានំ ធម្មំ ទេសេត្វា ន បព្វជិតានំ ន សាវកេសុ
 កេតិកតចិត្តា ន បព្វជិតេសុ កាយស្ស ភេទា ចា-
 ណុបច្ឆេទា បណីតេ កាយេ បតិដ្ឋិតា ។ តន្តាហំ
 ភិក្ខុ ឯវំ វទាមិ ឥដ្ឋ្យ ត្ថំ មារិស អប្បោស្សកោ

១ ឱ. ខោសទ្វោ ន ទិស្សតិ ។ ម. យេ ។ ២ ម. ភិក្ខុ ។

ចូឡយមកវគ្គ ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ មារចូលជ្រៀតជ្រែក

ជាអ្នកចេះដឹងក្នុងលោក ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានពន្យល់
 ពួកសាវ័កនិងពួកបព្វជិត បានសំដែងធម៌ ដល់ពួកសាវ័កនិងពួកបព្វជិត
 បានធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងពួកសាវ័កនិងពួកបព្វជិត លុះពន្យល់ពួកសាវ័ក
 និងពួកបព្វជិត សំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័កនិងពួកបព្វជិត មានចិត្តប្រាថ្នា
 ក្នុងពួកសាវ័កនិងពួកបព្វជិតហើយ លុះទម្ងាយកាយ ផ្តាច់ជីវិតបាត់ទៅ
 កើតក្នុងពួកដ៏ថោកទាប (គឺអបាយភូមិទាំង ២) ។ ម្នាលភិក្ខុ មួយទៀត
 ក្នុងកាលមុនខ្លួនលោក (ទៅទៀត) មានសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអរហន្ត
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ជាអ្នកចេះដឹងក្នុងលោក ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 មិនបានពន្យល់ពួកសាវ័ក មិនបានពន្យល់ ពួកបព្វជិត មិនសំដែងធម៌
 ដល់ពួកសាវ័ក មិនសំដែងធម៌ដល់ពួកបព្វជិត មិនធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុង
 ពួកសាវ័ក មិនធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងពួកបព្វជិត ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះ លុះមិនបានពន្យល់ ពួកសាវ័ក មិនបានពន្យល់ ពួកបព្វជិត
 មិនបានសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័ក មិនបានសំដែងធម៌ដល់ពួកបព្វជិត មិន
 មានចិត្តប្រាថ្នាក្នុងពួកសាវ័ក មិនមានចិត្តប្រាថ្នា ក្នុងពួកបព្វជិតហើយ
 លុះទម្ងាយកាយផ្តាច់បដ៏ជីវិត ក៏បានមកកើតក្នុងទីដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ (ព្រហ្ម-
 លោក) ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះបានជាខ្ញុំនិយាយនឹងលោកយ៉ាង
 នេះថា ម្នាលអ្នកនិទុក្ខ ខ្ញុំសូមរំលឹក កុំឲ្យលោកមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ អនុយុត្តោ វិហារស្ស អនក្ខាតំ កុសលំ
 ហិ មារិស មា បរំ ឱវទាហិតិ ។ ឯវំ រុត្តេ អហំ ភិក្ខុវេ
 មារំ ចាបិមំ ឯតទរោចំ ជាធាមិ ខោ តាហំ ចាបិម
 មា ត្ថំ មញ្ញិត្តោ ន មំ ជាធាតីតិ មារោ តូមសិ ចាបិម
 ន មំ ត្ថំ ចាបិម ហិតានុកម្មី ឯវំ រទេសិ អហិតានុកម្មី
 មំ ត្ថំ ចាបិម ឯវំ រទេសិ ។ តុយ្ហំ ហិ ចាបិម ឯវំ ហោតិ
 យេសំ សមណោ កោតមោ ធម្មំ ទេសេស្សតិ តេ
 មេ វិសយំ ឧចាតិវត្តិស្សន្តីតិ ។ អសម្មាសម្ពុទ្ធា
 ច បន តេ ចាបិម សមណាព្រាហ្មណោ សមា-
 ធា សម្មាសម្ពុទ្ធម្ហាតិ បដិជាជីសុ អហំ ខោ បន
 ចាបិម សម្មាសម្ពុទ្ធា វ សមាធា សម្មាសម្ពុទ្ធា-
 ម្ហីតិ បដិជាធាមិ ។ ទេសេន្តោបិ ហិ ចាបិម
 តថាគតោ សាវកានំ ធម្មំ តាទិសោ វ អទេសេ-
 ន្តោបិ ហិ ចាបិម តថាគតោ សាវកានំ ធម្មំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ពេក សូមប្រកបរឿយ ។ នូវធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្នចុះ
 ព្រោះថាការដែលមិនសំដែង (ធម៌) ប្រាប់ជនដទៃ ជាការប្រពៃ ម្ចាស់
 អ្នកនិទុក្ខ សូមលោកកុំទូន្មានអ្នកដទៃឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបើមានពោលយ៉ាងនេះហើយ ទើបតែថាគតបានពោលពាក្យនេះនឹង
 មានមានចិត្តបាបវិញថា ម្ចាស់មានមានចិត្តបាប តែថាគតស្គាល់អ្នកច្បាស់
 ហើយ អ្នកកុំមើលងាយថា ឥតអ្នកណាមួយស្គាល់អាត្មាអញដូច្នោះឡើយ
 ម្ចាស់មានមានចិត្តបាប អ្នកហ្នឹងហើយជាមាន ម្ចាស់មានមានចិត្តបាប អ្នក
 ជាអ្នកមិនអនុគ្រោះតែថាគតដោយប្រយោជន៍ទេ បានជានិយាយយ៉ាងនេះ
 ម្ចាស់មានមានចិត្តបាប អ្នកអនុគ្រោះតែថាគត ដោយអំពើឥតប្រយោជន៍
 បានជានិយាយយ៉ាងនេះ ។ ម្ចាស់មានមានចិត្តបាប ព្រោះអ្នកមាន
 សេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា សមណគោតមសំដែងធម៌ ដល់ពួកជនណា
 ពួកជននោះ នឹងកន្លងផុតវិស័យរបស់អាត្មាអញ ។ ម្ចាស់មានមានចិត្ត
 បាប ឯពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនមែនជាសម្មាសម្ពុទ្ធទេ
 តែប្តេជ្ញាថាយើងជាសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ម្ចាស់មានមានចិត្តបាប ទោះ
 បីតែថាគតសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័កក្តី ក៏នៅជាតែថាគតដដែល ម្ចាស់
 មានមានចិត្តបាប ទោះបីតែថាគតមិនសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័កក្តី ក៏នៅ

ចូឡយមកវគ្គស្ស ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្ត មារត្វាវិសនំ

តាទិសោ វ ឧបនេន្តោបិ ហិ ចាបិម តថាគតោ

សាវកេ តាទិសោ វ អនុបនេន្តោបិ ហិ ចាបិម

តថាគតោ សាវកេ តាទិសោ វ តំ កិស្ស ហេតុ

តថាគតស្ស ចាបិម យេ អាសវា សង្កិលេ-

សិកា ចោនោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា អាយតី

ជាតិជរាមរណីយា^(១) បហីនា ឧច្ឆិទ្ធមូលា តាលា-

វត្ថុកតា អនការង្គតា អាយតី អនុប្បាទធម្មា

សេយ្យថាបិ ចាបិម តាលោ មត្តកច្ឆិដ្ឋោ អភព្វោ

បុន វិរុទ្ធិយា ឯវមេវ ខោ ចាបិម តថាគតស្ស

យេ អាសវា សង្កិលេសិកា ចោនោព្ភវិកា សទរា

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ តេតិ ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ មារចូលជ្រៀតជ្រែក

ជាតថាគតដដែល ម្នាលមារមានចិត្តបាប ទោះបីតថាគតពន្យល់ពួក
សាវ័កក្តី ក៏នៅជាតថាគតដដែល ម្នាលមារមានចិត្តបាប ទោះបីតថា-
គតមិនពន្យល់ពួកសាវ័កក្តី ក៏នៅជាតថាគតដដែល ដំណើរនោះព្រោះ
ហេតុអ្វី ម្នាលមារមានចិត្តបាប ព្រោះតថាគតបានលះបង់ នូវអាសវៈ
ដែលជាសង្គិលេសធម៌ ជាធម៌តាក់តែងភពថ្មី ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់
ក្រវាយ មានទុក្ខជាផល មានជាតិជរានិធិមរណៈ តទៅខាងមុខ បាន
ទាំងផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់អស់ហើយ បានធ្វើវត្ថុសម្រាប់កើតទៀត ឲ្យអស់
រលីងដូចជាដើមឆ្នោត ដែលគេគាស់ក្របែលរំលើងឲ្យលែងដុះទៅទៀត
ហើយ បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាពតទៅទៀតហើយ ឲ្យជាធម៌លែង
មានកំណើតតទៅខាងមុខទៀតហើយ ម្នាលមារមានចិត្តបាប ដូចជាដើម
ឆ្នោតដែលមានចុងកំបុតហើយ មិនគួរនឹងដុះឡើងវិញបាន យ៉ាងណា
ម្នាលមារមានចិត្តបាប តថាគតបានលះបង់នូវអាសវៈទាំងឡាយ ជាសង្គិ-
លេស ជាធម៌តាក់តែងភពថ្មីទៀត ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ទុក្ខវិចារកា	អាយតី	ជាតិជរាមរណីយា	បហីនា
ឧច្ឆិទ្ធមូលា	តាលារត្តកតា	អនការដ្ឋតា	អាយតី
អនុប្បាទធម្មាតិ	។	ឥតិ	ហិទំ មារស្ស ច
អនាលបនតាយ	ព្រហ្មនោ	ច	អភិទិមន្តនតាយ
តស្មា	ឥមស្ស	វេយ្យាករណស្ស	ព្រហ្មទិមន្តទិកន្ទេរ
អទិវចនន្តិ	។		

ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្តំ នវមំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

មានទុក្ខជាផល មានជាតិជរានិងមរណៈតទៅខាងមុខ បានទាំងផ្តាច់ផ្តិល
 ឫសគល់អស់ហើយ បានធ្វើវត្ថុសម្រាប់កើតទៀតឲ្យអស់រលីងដូចជាដើម
 ត្នោត ដែលគេក្របែលគាស់រំលីងឲ្យលែងដុះតទៅទៀតហើយ បាន
 ធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាពតទៅទៀតហើយ ឲ្យជាធម៌លែងមានកំណើតត
 ទៅទៀតហើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះការចរចាមិនកើតការនៃមារផង
 ព្រោះការនិមន្តចំពោះនៃព្រហ្មផង ហេតុដូច្នោះបានជាវេយ្យាករណ៍នេះ
 មាននាមថា ព្រហ្មនិមន្តនិកៈ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។

ចប់ ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ ទី ៩ ។

ទសមំ មារតជ្ជនីយសុត្តំ

[១៩៧] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កា^(១)
 ភក្កេសុ វិហារតិ សុសុមារតិវេ^(២) ភេសកលារនេ
 មិតទាយេ ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា
 មហាមោក្កល្លានោ អញ្ញាកាសេ ចង្ក្រមិ^(៣) ។ តេន
 ខោ បន សមយេន មារោ ចាបិមា អាយស្មតោ
 មហាមោក្កល្លានស្ស កុច្ឆិកតោ ហោតិ កោដ្ឋមនុ-
 បរិដ្ឋោ ។ អថខោ អាយស្មតោ មហាមោក្កល្លានស្ស
 ឯតទហោសិ កិណ្ឌុ^(៤) ខោ មេ កុច្ឆិ តុតុតរោ
 វិយ^(៥) មាសាចិតំ មញ្ញតិ ។ អថខោ អាយស្មា
 មហាមោក្កល្លានោ ចង្ក្រមា ឱរោហិត្វា វិហារំ បរិសិត្វា
 បញ្ញត្តាសនេ^(៦) និសីទិ ។ និសដ្ឋ ខោ អាយស្មា
 មហាមោក្កល្លានោ មារំ ចាបិមន្តំ^(៧) បច្ចុត្តំ យោនិ-
 សោ មនសាកាសិ^(៨) ។

១ ឱ. ម. អាយស្មា មហាមោក្កល្លានោតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. សុសុមារតិវេ ។ ៣ ឱ. ម. ចង្ក្រមតិ ។ ៤ ម. កី នុ ។ ៥ ឱ. តុតុតុ វិយ ។ ម. តុតុតរោ វិយ ។ ៦ ឱ. ម. បញ្ញត្តា អាសនេ ។ ៧ ឱ. ម. មារំ បាបិមន្តន្តិ ន ទិស្សតិ ។ ៨ ឱ. មនសិកាសិ ។

មារតជ្ជនីយសូត្រ ទី ១០

[១៩៧] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
ភាគ ទ្រង់គង់នៅ ក្នុងភេសកឡារ៉ែន ជាទីឲ្យនូវអភ័យដល់ម្រឹគ ជិតក្រុង
ឈ្មោះសុំសុមារគិរៈ ក្នុងភគ្គជនបទ ។ គ្រានោះ ព្រះមហាមោគ្គល្លាន
មានអាយុចង្រ្កមក្នុងទីវាល ។ សម័យនោះ មានមានចិត្តបាបចូលទៅនៅ
ក្នុងផ្ទៃ សម្មក្នុងពោះវៀនរបស់ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ ។ លំដាប់
នោះ ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ដូច
ម្តេចហ្ន៎ បានជាផ្ទៃរបស់អាត្មាអញធ្ងន់ ។ ហាក់ដូចជាសណ្តែករាជមាស
ទទឹកដូច្នោះ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ ចុះមក
អំពីចង្រ្កមចូលទៅកាន់វិហារហើយ ក៏អង្គុយលើអាសនៈដែលគេក្រាល
ប្រគេន ។ លុះព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុអង្គុយហើយ ទើប
ពិចារណាឃើញនូវមានមានចិត្តបាប ដោយឧបាយចិត្តជារបស់ខ្លួន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១៩៨] អន្ធិសា ខោ អាយស្មា មហាមោក្កល្លាដោ
 មារំ ចាបិមន្តំ កុច្ឆិកតំ កោដ្ឋមនុបវិដ្ឋំ ទិស្វាន មារំ
 ចាបិមន្តំ ឯតទរោច ទិក្ខុម ចាបិម ទិក្ខុម ចាបិម
 មា តថាកតំ វិហោសេសិ មា តថាកតស្សារកំ មា
 តេ អហោសិ ទីយវត្ថំ អហិតាយ ទុក្ខាយាតិ ។
 អថខោ មារស្ស ចាបិមតោ ឯតទរោសិ អជានមេវ^(១)
 មំ អយំ សមណោ អបស្សំ ឯវមាហា ទិក្ខុម ចាបិម
 ទិក្ខុម ចាបិម មា តថាកតំ វិហោសេសិ មា តថាកត-
 ស្សារកំ មា តេ អហោសិ ទីយវត្ថំ អហិតាយ ទុក្ខា-
 យាតិ យោបិស្ស សោ សត្តា សោបិ មំ នេវ
 ទិប្បំ ជានេយ្យ កុតោ ច^(២) បន មំ អយំ
 សារកោ ជានិស្សតីតិ ។ អថខោ អាយស្មា
 មហាមោក្កល្លាដោ មារំ ចាបិមន្តំ ឯតទរោច ឯវម្បិ
 ខោ តាហំ ចាបិម ជានាមិ មា តំ មញ្ញិត្តោ

១ ឱ. ម. អជានមេវ ខោ ។ ២ ឱ. ម. ចសទ្ធោ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[១៩៨] ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ បានឃើញមានដែលមាន
 ចិត្តបាបនោះចូលក្នុងផ្ទៃ សម្លឹងនៅក្នុងពោះវៀន លុះឃើញហើយ ក៏បាន
 និយាយនឹងមានចិត្តបាបដូច្នោះថា ម្ចាស់មានចិត្តបាប អ្នកចូរចេញ
 ទៅ ម្ចាស់មានចិត្តបាប អ្នកចូរចេញទៅ អ្នកកុំបៀតបៀនព្រះតថា-
 គត កុំបៀតបៀនសាវ័កព្រះតថាគតឡើយ ការបៀតបៀនដែលប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសេចក្តីមិនចម្រើន ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខអស់កាលជាអង្វែង កុំមាន
 ដល់អ្នកឡើយ ។ គ្រានោះ មានចិត្តបាបមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះ
 ថា សមណៈនេះមិនដឹង មិនស្គាល់អញទេ បានជានិយាយយ៉ាងនេះថា
 ម្ចាស់មានចិត្តបាប អ្នកចូរចេញទៅ ម្ចាស់មានចិត្តបាប អ្នកចូរ
 ចេញទៅ អ្នកកុំបៀតបៀនព្រះតថាគត កុំបៀតបៀនសាវ័កព្រះតថាគត
 ឡើយ ការបៀតបៀនដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីមិនចម្រើន ដើម្បី
 សេចក្តីទុក្ខអស់កាលជាអង្វែង កុំមានដល់អ្នកឡើយ សូម្បីគ្រូនៃសាវ័ក
 នោះ ក៏មិនគប្បីស្គាល់អាត្មាអញបានដោយឆាប់រហ័ស ចំណង់បើសាវ័ក
 នេះនឹងស្គាល់អាត្មាអញដូចម្តេចបាន ។ លំដាប់នោះ ព្រះមហាមោគ្គ-
 ល្លានមានអាយុ បាននិយាយនឹងមានចិត្តបាប យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
 មានចិត្តបាប អាត្មាស្គាល់អ្នកច្បាស់ហើយ អ្នកកុំមើលងាយថា

ចូឡយមកវគ្គស្ស មារតជ្ជនីយសុត្តេ មារបរិតក្កោ

ន មំ ជាតតីតិ មារោ តូមសិ ចាបិម តុយ្ហំ ហិ
 ចាបិម ឯវំ ហោតិ អជានមេវ មំ អយំ សមណោ
 អបស្សំ ឯវមាហា និក្ខម ចាបិម និក្ខម ចាបិម
 មា តថាកតំ វិហោសេសិ មា តថាកតស្សារកំ មា
 តេ អហោសិ ដីយវត្ថុំ អហិតាយ ទុក្ខាយាតិ
 យោបិស្ស លោ សត្តា សោបិ មំ នេវ ទិប្បំ
 ជានេយ្យ កុតោ ច បន មំ អយំ សារកោ
 ជានិស្សតីតិ ។ អថខោ មារស្ស ចាបិមតោ ឯតន-
 ហោសិ ជានមេវ ខោ មំ អយំ សមណោ បស្សំ ឯវ-
 មាហា និក្ខម ចាបិម និក្ខម ចាបិម មា តថាកតំ
 វិហោសេសិ មា តថាកតស្សារកំ មា តេ អហោសិ
 ដីយវត្ថុំ អហិតាយ ទុក្ខាយាតិ ។ អថខោ មារោ
 ចាបិមា អាយស្មតោ មហាមោក្កល្លានស្ស មុខតោ
 ឧត្តន្ទំ បច្ចុត្តន្ទេ អដ្ឋាសិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មានតជ្ជនីយសូត្រ សេចក្តីបរិវិតក្តនៃមារ

ឥតមានអ្នកណាស្គាល់អញ យ៉ាងនេះដូច្នោះ ម្ចាស់មារមានចិត្តបាប អ្នក
 ហ្នឹងហើយជាមារ ម្ចាស់មារមានចិត្តបាប ឯអ្នកតែងមានសេចក្តីត្រិះរិះ
 យ៉ាងនេះថា សមណៈនេះមិនស្គាល់អញ មិនឃើញអញទេ បានជា
 និយាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់មារមានចិត្តបាប អ្នកចូរចេញទៅ ម្ចាស់មារ
 មានចិត្តបាប អ្នកចូរចេញទៅ អ្នកកុំបៀតបៀនព្រះតថាគត កុំបៀត
 បៀនសាវ័កព្រះតថាគតឡើយ ការបៀតបៀនដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី
 សេចក្តីមិនចម្រើន ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ អស់កាលជាអង្វែង កុំមានដល់អ្នក
 ឡើយ សូម្បីគ្រូនៃសាវ័កនេះ ក៏មិនគប្បីស្គាល់អាត្មាអញបានដោយ
 ឆាប់រហ័ស ចំណង់បើសាវ័កនេះ នឹងស្គាល់អាត្មាអញដូចម្តេចបាន ។
 លំដាប់នោះ មារមានចិត្តបាប មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា សមណៈ
 នេះស្គាល់ ឃើញអាត្មាអញមែន បានជានិយាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់មារ
 មានចិត្តបាប អ្នកចូរចេញទៅ ម្ចាស់មារមានចិត្តបាប អ្នកចូរចេញទៅ
 អ្នកកុំបៀតបៀនព្រះតថាគត កុំបៀតបៀនសាវ័ករបស់ព្រះតថាគតឡើយ
 ការបៀតបៀនដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីមិនចម្រើន ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ
 អស់កាលជាអង្វែង កុំមានដល់អ្នកឡើយ ។ គ្រានោះ មារមានចិត្តបាប
 ឡើងមកតាមមាត់ នៃព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ មកបិតនៅត្រង់
 សន្ទុះទ្វារ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[១៩៩] អទ្ធិសា ខោ អាយស្មា មហាមោក្កស្វាណោ
 មារំ ចាបិមន្តំ បច្ចុក្កុដ្ឋេ បិតំ ទិស្វាន មារំ ចាបិមន្តំ
 ឯតទរោច ឯត្តាបិ ខោ តាហំ ចាបិម បស្សាមិ មា ត្វំ
 មញ្ញត្តោ ន មំ បស្សតីតិ ឯសោ ត្វំ ចាបិម បច្ចុក្កុដ្ឋេ
 បិតោ ។ ភូតបុព្វាហំ ចាបិម ទូសី ឆាម មារោ អ-
 ហោសី តស្ស មេ កាឡិ ឆាម ភតិជី តស្សា ភតិ-
 និយា^(១) ត្វំ បុត្តោ សោ មេ ត្វំ ភតិនេយ្យោ អហោ-
 សីតិ^(២) ។ តេន ខោ បន^(៣) សមយេន កកុសន្ទោ
 ភកវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា លោកេ ឧប្បន្នោ ហោតិ ។
 កកុសន្ទស្ស ខោ បន ចាបិម ភកវតោ អរហតោ
 សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស វិធុរសញ្ញីរំ ឆាម មហាសាវកយុតំ អ-
 ហោសិ អត្តំ ភទ្ធិយុតំ ។ យាវតា ខោ បន ចាបិម ក-
 កុសន្ទស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស សាវកា
 ឆាស្សុជ កោចិ អាយស្មតោ វិធុរេន សមសមោ ហោតិ

១ ឱ. ម. ភតិនិយាតិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. ភតិសន្ទោ ន ទិស្សតិ ។ ៣ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ បាបិមាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[១៩៧] ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ បានឃើញមានមាន
 ចិត្តបាបនោះ មកបិតនៅត្រង់សន្ទះទ្វារ លុះឃើញហើយទើបនិយាយ
 នឹងមានមានចិត្តបាប យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់មានមានចិត្តបាប អាត្មាឃើញ
 អ្នកក្នុងទីនេះដែរ អ្នកកុំមើលងាយថា មិនមានអ្នកណាឃើញអាត្មាអញ
 ដូច្នោះឡើយ ម្ចាស់មានមានចិត្តបាប អ្នកនុំបិតនៅត្រង់សន្ទះទ្វារ ។
 ម្ចាស់មានមានចិត្តបាប កាលពីដើមមក អាត្មាបានកើតជាមារឈ្មោះទូសី
 បួនស្រីរបស់អាត្មានោះ ឈ្មោះនាងកាឡី ខ្លួនអ្នកជាកូនប្រុសរបស់បួន
 ស្រីនោះ អ្នកនោះត្រូវជាក្លាយរបស់អាត្មា ។ ក៏សម័យនោះ ព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់ព្រះនាមកកុសន្ទៈ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ត្រាស់ឡើងក្នុង
 លោក ។ ម្ចាស់មានមានចិត្តបាប ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្រះនាមកកុ-
 សន្ទៈជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានគូមហាសាវ័កឈ្មោះវិជ្ជុរៈ ១ ឈ្មោះ
 សញ្ជីរៈ ១ ជាគូដ៏ប្រសើរដ៏ចម្រើន ។ ម្ចាស់មានមានចិត្តបាប ពួក
 សាវ័ករបស់ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកកុសន្ទៈ ជាអរហន្តសម្មា-
 សម្ពុទ្ធក្នុងសាសនានេះ មិនមានសាវ័កណាមួយស្មើនឹងវិជ្ជុរៈ មានអាយុ

ចូឡយមកវគ្គស្ស មារតជ្ជនីយសុត្ត ភូតបុព្វវគ្គ

យទិទំ ធម្មទេសនាយ ។ ឥមិណ ខោ ឯតំ ចាបិម
 បរិយាយេន អាយស្មតោ វិធុរស្ស វិធុរោ វិធុរោត្ថេ
 សមញ្ញា ឧទទាទិ ។ អាយស្មា បន ចាបិម សញ្ញីរោ
 អញ្ញាតតោបិ រុក្ខមូលតតោបិ សុញ្ញាការតតោបិ អប្ប-
 កសិរេនេវ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបដ្ឋតិ ។ ភូត-
 បុព្វំ ចាបិម អាយស្មា សញ្ញីរោ អញ្ញាតស្មី រុក្ខមូលេ
 សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ និសិន្នោ ហោតិ ។
 អន្ធសាសុំ ខោ ចាបិម កោចាលកា បសុចាលកា
 កសកា បថារិណោ អាយស្មន្តំ សញ្ញីរំ អញ្ញាតស្មី
 រុក្ខមូលេ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្តំ និសិន្តំ
 ទិស្វាន តេសំ^(១) ឯតទហោសិ អច្ឆរិយំ វត កោ អព្ពតំ
 វត កោ អយំ សមណោ និសិន្នកោ^(២) កាលកតោ
 ហន្ត ធំ ឧហាមាតិ ។ អថខោ តេ ចាបិម កោចាល-
 កា បសុចាលកា កសកា បថារិណោ តិណាញ
 កដ្ឋញ កោមយញ សន្តិខ្មិត្តា អាយស្មតោ សញ្ញី-
 វស្ស កាយេ ឧបចិនិត្តា អត្ថី ទត្តា បក្កមីសុ ។

១ ឱ. នេសំ ។ ២ ឱ. ម. និសិន្នកោ វ ។

ចូឡយមកវគ្គ មារតជ្ជនីយសូត្រ រឿងធ្លាប់មានមកហើយ

ក្នុងការសំដែងធម៌ឡើយ ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប ដោយហេតុនេះ
 វិធុរៈមានអាយុ មានឈ្មោះថា វិធុរៈ វិធុរៈ ដូច្នោះ កើតប្រាកដឡើង ។
 ម្នាលមារមានចិត្តបាប ចំណែកខាងសញ្ជីវៈមានអាយុ នៅក្នុងព្រៃក្តី
 នៅក្រោមម្លប់ឈើក្តី នៅក្នុងផ្ទះស្ងាត់ក្តី តែងតែចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធន
 ដោយសេចក្តីលំបាកតិច ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប កាលពីដើមមក
 សញ្ជីវៈមានអាយុ អង្គុយចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធន ក្រោមម្លប់ឈើមួយ
 ដើម ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប ពួកអ្នករក្សាគោ ពួកអ្នករក្សាពពែ ពួក
 អ្នកភ្ជួររាស់ និងពួកអ្នកដំណើរ បានឃើញសញ្ជីវៈមានអាយុ កំពុងអង្គុយ
 ចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធនក្រោមម្លប់ឈើមួយដើម លុះឃើញហើយ ពួក
 ជនទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អើ នេះអស្ចារ្យណាស់
 ហ្ន៎ អើ មិនដែលមានទេហ្ន៎ សមណៈនេះ អង្គុយធ្វើមរណកាលទៅ
 ហើយ បើដូច្នោះយើងនឹងនាំគ្នាបូជាសពលោក ។ ម្នាលមារមានចិត្ត
 បាប គ្រានោះ ពួកអ្នករក្សាគោ ពួកអ្នករក្សាពពែ ពួកអ្នកភ្ជួររាស់
 និងពួកអ្នកដំណើរនោះ ប្រមូលនូវស្មៅ ឧស និងអាចម៍គោ មករុំ
 កាយព្រះសញ្ជីវៈមានអាយុហើយ ក៏ទូលភ្លើងហើយចៀសចេញទៅ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អថខោ ចាបិម អាយស្មា សញ្ជីវោ តស្សា រត្តិយា
អច្ចយេន តាយ សមាបត្តិយា រុដ្ឋហិត្វា ចីវរាជិ
បច្ឆោដេត្វា បុព្វណ្ណាសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមា-
នាយ កាមំ បិណ្ណាយ ចារិសិ ។ អទ្ធសាសុំ ខោ
តេ ចាបិម កោចាលកា បសុចាលកា កសកា
បថារិដោ អាយស្មន្តំ សញ្ជីវំ បិណ្ណាយ ចរន្តំ ទិស្វាន
នេសំ ឯតទហោសិ អច្ឆរិយំ វត កោ អព្ភតំ វត កោ
អយំ សមណោ និសិទ្ធកោ កាលកតោ ស្វាយំ
បទិសញ្ជី បិតោតិ ។ ឥមិណ ខោ ឯវំ ចាបិម
បរិយាយេន អាយស្មតោ សញ្ជីវស្ស សញ្ជីវោ សញ្ជី-
វោត្វេវ សមញ្ញា ឧទចាទិ ។

[២០០] អថខោ ចាបិម ទូសិស្ស មារស្ស
ឯតទហោសិ ឥមេសំ ខោ អហំ ភិក្ខុនំ សីលវន្តានំ
កល្យាណាធម្មានំ នេវ ជាធាមិ អាកតី វា កតី
វា យទ្ធជាហំ ព្រាហ្មណាតហាបតិកេ អន្ធារិសេយ្យំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ម្នាលមារមានចិត្តបាប គ្រានោះ ព្រះសញ្ជីវៈមានអាយុ លុះកន្លងរាត្រី
 នោះទៅ ទើបចេញអំពីសមាបត្តិនោះ ក៏រលាស់ចីវរ ស្លៀកស្បង់
 ប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ ចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត ក្នុងវេលាព្រឹក
 ព្រហាម ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប ពួកអ្នករក្សាគោ ពួកអ្នករក្សាពពែ
 ពួកអ្នកភ្ជួររាស់ និងពួកអ្នកដំណើរទាំងនោះ បានឃើញព្រះសញ្ជីវៈមាន
 អាយុ កំពុងត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាតហើយ ពួកជនទាំងនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ
 យ៉ាងនេះថា អើ អស្ចារ្យណាស់ហ្ន៎ អើ មិនដែលមានទេហ្ន៎ សមណៈ
 នេះអង្គុយធ្វើមរណកាលទៅហើយ ឥឡូវសមណៈនេះត្រឡប់មានសញ្ញា
 បិតនៅវិញ ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប ដោយហេតុនេះ ព្រះសញ្ជីវៈ
 មានអាយុ មានឈ្មោះថា សញ្ជីវៈ សញ្ជីវៈ កើតឡើងយ៉ាងនេះឯង ។

[២០០] ម្នាលមារមានចិត្តបាប គ្រានោះ ទូសីមារមានសេចក្តី
 ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញមិនបានដឹងដំណើរមក និងដំណើរទៅ
 របស់ពួកភិក្ខុដែលមានសីល មានកល្យាណធម៌ទាំងនេះសោះឡើយ បើ
 ដូច្នោះគួរតែអាត្មាអញ ចូលជ្រែកសរិះពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីថា អ្នក

ចូឡយមកវគ្គស្ស មារតជ្ជនីយសុត្តេ មារបរិក្កោ

ឯថ តុម្កេ ភិក្ខុ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ អក្កោសថ
 បរិកាសថ ពោសេថ វិហោសេថ អប្បេ ឆាម តុម្កេហិ
 អក្កោសិយមាណំ បរិកាសិយមាណំ ពោសិយមា-
 ណំ វិហោសិយមាណំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ
 យថា នំ ទូសី មារោ លកេថ ឱតារន្តិ ។ អថខោ^(១)
 ចាបិម ទូសី មារោ ព្រាហ្មណាភយបតិកេ អន្ធាវិសិ
 ឯថ តុម្កេ ភិក្ខុ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ អក្កោសថ
 បរិកាសថ ពោសេថ វិហោសេថ អប្បេ ឆាម តុម្កេហិ
 អក្កោសិយមាណំ បរិកាសិយមាណំ ពោសិយមា-
 ណំ វិហោសិយមាណំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ
 យថា នំ ទូសី មារោ លកេថ ឱតារន្តិ ។ អថខោ តេ
 ចាបិម ព្រាហ្មណាភយបតិកា អន្ធាវិសិដ្ឋា^(២) ទូសិជា
 មារេន ភិក្ខុ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ អក្កោសេន្តិ
 បរិកាសេន្តិ ពោសេន្តិ វិហោសេន្តិ ឥមេ បន មុណ្ណាកា
 សមណាកា ឥញ្ញា កណ្ណា ពន្ធមាទាបច្ចា ឈាយិ-
 នោស្មា ឈាយិនោស្មាតិ បត្តក្ខន្ធា អនោមុខា

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ តេតិ បទំ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. អន្ធាវិដ្ឋា ។

ចូឡយមកវគ្គ មានតជ្ជនីយសូត្រ សេចក្តីបរិក្ខនៃមារ

ទាំងឡាយ ចូរមក ចូរជេរ គម្រាម ប្រទូស្ត បៀតបៀនពួកភិក្ខុដែល
 មានសីល មានធម៌ជាកុសល គិតដូចម្តេច នឹងធ្វើចិត្តរបស់ពួកភិក្ខុដែល
 ពួកអ្នកជេរ គម្រាម ប្រទូស្ត បៀតបៀនហើយនោះឲ្យរាយមាយ ល្មមឲ្យ
 ទូសីមារបានឱកាសនោះ ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប គ្រានោះ ទូសី-
 មារ បានចូលជ្រែកសរីរៈពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីថា អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរមក ចូរជេរ គម្រាម ប្រទូស្ត បៀតបៀនពួកភិក្ខុដែលមានសីល
 មានធម៌ជាកុសល គិតដូចម្តេចនឹងធ្វើចិត្តរបស់ពួកភិក្ខុ ដែលពួកអ្នកជេរ
 គម្រាម ប្រទូស្ត បៀតបៀនហើយនោះ ឲ្យរាយមាយ ល្មមឲ្យទូសី-
 មារ បានឱកាសនោះ ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប ពួកព្រាហ្មណ៍
 និងគហបតីនោះ ដែលទូសីមារ ចូលជ្រែកសរីរៈហើយ ទើបនាំគ្នាជេរ
 គម្រាម ប្រទូស្ត បៀតបៀនពួកភិក្ខុដែលមានសីល មានធម៌ជាកុសល
 ថា ពួកសមណៈមានក្បាលរលីងទាំងនេះ ជាគហបតី ជាកណ្តាគោត្រ
 កើតអំពីបាទាព្រហ្ម មានកឱនចុះ មានមុខសំយុងចុះ មានអាការ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

មធុរកជាតា ឈាយន្តិ បដ្ឋាយន្តិ និដ្ឋាយន្តិ
 អបដ្ឋាយន្តិ ។ សេយ្យថាបិ នាម ឧលូកោ រុក្ខ-
 សាខាយំ មូសិកំ មក្កយមារោ ឈាយតិ បដ្ឋា-
 យតិ និដ្ឋាយតិ អបដ្ឋាយតិ ឯវមេវិមេ មុណ្ណាកា
 សមណកា ឥញ្ញា កណ្ណា ពន្ទុចាទាបច្ចា ឈាយិ-
 នោស្មា ឈាយិនោស្មាតិ បត្តក្ខន្ធា អនោមុខា
 មធុរកជាតា ឈាយន្តិ បដ្ឋាយន្តិ និដ្ឋាយន្តិ
 អបដ្ឋាយន្តិ ។ សេយ្យថាបិ នាម កាដ្ឋោ^(១) នទីតិវេ
 មច្ឆេ មក្កយមារោ ឈាយតិ បដ្ឋាយតិ និដ្ឋាយតិ
 អបដ្ឋាយតិ ឯវមេវិមេ មុណ្ណាកា សមណកា ឥញ្ញា
 កណ្ណា ពន្ទុចាទាបច្ចា ឈាយិនោស្មា ឈាយិនោស្មាតិ
 បត្តក្ខន្ធា អនោមុខា មធុរកជាតា ឈាយន្តិ បដ្ឋា-
 យន្តិ និដ្ឋាយន្តិ អបដ្ឋាយន្តិ ។ សេយ្យថាបិ នាម
 វិទ្យាហេ សន្និសមលសង្កដីវេ មូសិកំ មក្កយមារោ
 ឈាយតិ បដ្ឋាយតិ និដ្ឋាយតិ អបដ្ឋាយតិ ឯវមេវិមេ
 មុណ្ណាកា សមណកា ឥញ្ញា កណ្ណា ពន្ទុចាទាបច្ចា

១ ឱ. ម. កោដ្ឋ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ដូចជាមធ្យរកជាតិ គឺជាតិអ្នកខ្ជិលច្រអូស តែងសញ្ចប់សញ្ជឹង សំកុក
 ជ្រប់នៅដោយគិតថា យើងទាំងឡាយជាអ្នកមានឈាន យើងទាំងឡាយ
 ជាអ្នកមានឈាន ដូច្នោះ ។ ដូចជាសត្វមៀមស្វែងរកកណ្តុរលើមែកឈើ
 តែងសញ្ចប់សញ្ជឹង សំកុក ជ្រប់នៅយ៉ាងណា ពួកសមណៈមានក្បាល
 រលើងជាគហបតី ជាកណ្តុរគោត្រ ជាអ្នកកើតអំពីបាទាព្រហ្មនេះ មាន
 កឱនចុះ មានមុខសំយុងចុះ មានអាការដូចមធ្យរកជាតិ តែងសញ្ចប់
 សញ្ជឹង សំកុក ជ្រប់នៅ ដោយគិតថា យើងទាំងឡាយជាអ្នកមាន
 ឈាន យើងទាំងឡាយជាអ្នកមានឈាន ដូច្នោះ ក៏យ៉ាងនោះ ។ ឬ
 ដូចជាសត្វចចក ស្វែងរកត្រីក្បែរឆ្នេរស្ទឹង តែងសញ្ចប់សញ្ជឹងសំកុកជ្រប់
 នៅយ៉ាងណា ពួកសមណៈមានក្បាលរលើងទាំងនេះ ជាគហបតី ជា
 កណ្តុរគោត្រ ជាអ្នកកើតអំពីបាទាព្រហ្ម មានកឱនចុះ មានមុខសំយុង
 ចុះ មានអាការដូចមធ្យរកជាតិ តែងសញ្ចប់សញ្ជឹង សំកុក ជ្រប់នៅ
 ដោយគិតថា យើងទាំងឡាយជាអ្នកមានឈាន យើងទាំងឡាយជា
 អ្នកមានឈានដូច្នោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ឬក៏ដូចជាសត្វឆ្មា ស្វែងរក
 កណ្តុរទៀបជញ្ជាំងផ្ទះ និងទសម្រាប់បង្ហូរទឹកសំអុយ និងគំនរសម្រាម
 តែងសញ្ចប់សញ្ជឹង សំកុក ជ្រប់នៅយ៉ាងណា ពួកសមណៈមាន
 ក្បាលរលើងទាំងនេះ ជាគហបតី ជាកណ្តុរគោត្រ កើតអំពីបាទាព្រហ្ម

ចូឡយមកវគ្គស្ស មារតជ្ជនីយសុត្តេ គទ្រោភោបមា

ឈាយិណោស្មា ឈាយិណោស្មាតិ បត្តក្ខន្ធា អណោមុខា
 មធុរកជាតា ឈាយន្តិ បជ្ឈាយន្តិ និជ្ឈាយន្តិ អ-
 បជ្ឈាយន្តិ ។ សេយ្យថាបិ នាម កទ្រោភោ វហាច្ឆិណ្ណោ
 សន្តិសមលសន្តិដីវេ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ និជ្ឈាយតិ
 អបជ្ឈាយតិ ឯវមេវិមេ មុណ្ណាកា សមណាកា ឥញ្ញា
 កណ្ណា ពន្ធពាទាបច្ចា ឈាយិណោស្មា ឈាយិណោស្មាតិ
 បត្តក្ខន្ធា អណោមុខា មធុរកជាតា ឈាយន្តិ បជ្ឈា-
 យន្តិ និជ្ឈាយន្តិ អបជ្ឈាយន្តិតិ ។ យេ ខោ បន
 ចាបិម តេន សមយេន មនុស្សា កាលំ កហេន្តិ
 យេកុយ្យេន កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អថាយំ
 ទុក្ខតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មានតជ្ជនីយសូត្រ ឧបមាដោយសត្វលា

មានកសំយុដ្ឋចុះ មានមុខឱនចុះ មានអាការដូចមធ្យរកជាតិ តែងសញ្ញប់
សញ្ជឹង សំកុក ជ្រប់នៅដោយគិតថា យើងទាំងឡាយជាអ្នកមានឈាន
យើងទាំងឡាយជាអ្នកមានឈានដូច្នោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ពុំនោះដូចជា
សត្វលាដែលអស់សន្ទុះ (អស់ជើង) ហើយ តែងសញ្ញប់សញ្ជឹង សំកុក
ជ្រប់នៅទៀបជញ្ជាំងផ្ទះ និងទិសម្រាប់បង្ហូរទឹកសំអុយ និងគំនរសម្រាម
យ៉ាងណា ពួកសមណៈ មានក្បាលរលីងទាំងនេះ ជាគហបតី ជា
កណ្តោគោត្រ ជាអ្នកកើតអំពីបាទាព្រហ្ម មានកឱនចុះ មានមុខសំយុដ្ឋចុះ
មានអាការដូចមធ្យរកជាតិ តែងសញ្ញប់សញ្ជឹង សំកុក ជ្រប់នៅដោយ
គិតថា យើងទាំងឡាយជាអ្នកមានឈាន យើងទាំងឡាយជាអ្នកមាន
ឈានដូច្នោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប ក៏ឯពួកមនុស្ស
ណា ដែលធ្វើមរណកាលក្នុងសម័យនោះ ពួកមនុស្សទាំងនោះ លុះ
ទម្លាយកាយបន្ទាប់អំពីមរណៈ ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេត-
វិស័យ អសុរកាយ និងនរក ដោយច្រើន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

[២០០] អថខោ ចាបិម កកុសន្ទោ ភកវា
អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ អន្ធាវិសិដ្ឋា
ខោ ភិក្ខុវេ ព្រាហ្មណាភហបតិកា ទូសិណ មារេន
ឯថ តុម្ភេ ភិក្ខុ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ អក្កោសថ
បរិកាសថ ពោសេថ វិហោសេថ អប្បេវ ឆាម តុម្ភេហិ
អក្កោសិយមាណំ បរិកាសិយមាណំ ពោសិយមាណ-
ំ វិហោសិយមាណំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញថត្ថំ យថា
ំ ទូសិ មារោ លកេថ ឱតារន្តិ ឯថ តុម្ភេ ភិក្ខុវេ
មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ធវិត្វា វិហារថ
តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមដោ
តិវិយំ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សញ្ញវន្តំ លោកំ មេត្តាស-
ហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហាក្កតេន អប្បមាលោន
អវេរេន អព្យាបដ្ឋេន ធវិត្វា វិហារថ ។ ករុណាស-
ហគតេន ចេតសា... មុទិតាសហគតេន ចេតសា...
ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ធវិត្វា វិហារថ
តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមដោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[២០១] ម្នាលមារមានចិត្តបាប គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្រះ
នាមកកុសន្ទៈ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ បានត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមក
ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតី ដែលទូសីមារចូល
ជ្រែកសរីរៈហើយថា អ្នកទាំងឡាយចូរមក ចូរដេរ គម្រាម ប្រទូស្ត
បៀតបៀនភិក្ខុទាំងឡាយដែលមានសីល មានធម៌ជាកុសល គិតដូច
ម្តេចនឹងធ្វើចិត្តរបស់ពួកភិក្ខុ ដែលពួកអ្នកដេរ គម្រាម ប្រទូស្ត បៀត
បៀនហើយនោះល្មមឲ្យរាយមាយ ឲ្យទូសីមារបានឱកាសនោះ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរមក ចូរមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តាផ្សាយ
ទៅកាន់ទិសទី ១ ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៣ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា
មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តាដ៏ធំទូលាយ ជារូបាវចរនិងអរូបាវចរប្រមាណ
មិនបាន មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់លោកដែល
មានសត្វទាំងអស់ ដោយយកខ្លួនឯងប្រៀបនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទីទាំង
ពួង គឺទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម និងទិសទទឹង គឺទិសជុំវិញ
ដោយប្រការដូច្នោះ ។ អ្នកទាំងឡាយចូរមានចិត្តប្រកបដោយករុណា...
មានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា... មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា... ផ្សាយ
ទៅកាន់ទិសទី ១ ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៣ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា

ចូឡយមកវគ្គស្ស មារតជ្ជនីយសុត្តេ កកុសន្ទោវាទោ

តិរិយំ សព្វដិ សព្វត្តតាយ សញ្ញាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខា-
សហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហាគតេន អប្ប-
មាលោន អវេរេន អព្យាបដ្ឋេន ជរិត្វា វិហារថាតិ ។
អថខោ តេ ចាបិម ភិក្ខុ កកុសន្ទេន ភកវតា
អហារតា សម្មាសម្ពុទ្ធន ឯវំ ឱវទិយមាណ ឯវំ អនុ-
សាសិយមាណ អរញ្ញកតាបិ រុក្ខមូលកតាបិ សុញ្ញា-
ការកតាបិ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ
ជរិត្វា វិហារីសុ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា
ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមដោ តិរិយំ សព្វដិ សព្វត្តតាយ
សញ្ញាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន
មហាគតេន អប្បមាលោន អវេរេន អព្យាបដ្ឋេន ជរិត្វា
វិហារីសុ ។ កកុសលាសហគតេន ចេតសា... មុទិតា-
សហគតេន ចេតសា... ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា
ឯកំ ទិសំ ជរិត្វា វិហារីសុ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ

ចូឡយមកវគ្គ មារតជ្ជនីយសូត្រ ឱវាទនៃព្រះកកុសន្ទៈជាម្ចាស់

ចូរមានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខាដ៏ធំទូលាយ ជារូបារាវចរនិងអរូបារាវចរ មាន
 ប្រមាណមិនបាន មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់លោក
 ដែលមានសត្វទាំងអស់ ដោយយកខ្លួនឯងប្រៀបនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុង
 ទីទាំងពួង គឺទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោមនិងទិសទទឹង គឺទិសជុំវិញ
 ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ម្ចាស់មានចិត្តបាប កាលព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ព្រះនាមកកុសន្ទៈ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ទូន្មានយ៉ាងនេះ ប្រៀន
 ប្រដៅយ៉ាងនេះហើយ ទើបពួកភិក្ខុទាំងនោះទៅនៅក្នុងព្រៃខ្លះ ទៅនៅ
 ក្រោមម្លប់ឈើខ្លះ ទៅនៅក្នុងសុញ្ញាការដ្ឋានខ្លះ មានចិត្តប្រកបដោយ
 មេត្តា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ១ ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៣ ក៏ដូចគ្នា
 ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តាដ៏ធំទូលាយ ជារូបារាវចរនិង
 អរូបារាវចរ មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយ
 ទៅកាន់លោកដែលមានសត្វទាំងអស់ ដោយយកខ្លួនឯងប្រៀបនឹងសត្វ
 ទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង គឺទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម និងទិស
 ទទឹងគឺទិសជុំវិញ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ មានចិត្តប្រ-
 កបដោយករុណា... មានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា... មានចិត្តប្រកបដោយ
 ឧបេក្ខា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ១ ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៣ ក៏ដូចគ្នា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមដោ តិរិយំ សព្វដិ សព្វត្តតាយ
 សញ្ញាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា
 វិបុលេន មហាត្តតេន អប្បមាលោន អវេរេន អព្យា-
 បដ្ឋេន ជវិត្វា វិហារីសុ ។

[២០២] អថខោ ចាបិម ទូសិស្ស មារស្ស
 ឯតទហោសិ ឯវម្បិ ខោ អហំ កកោន្តោ ឥមេសំ
 ភិក្ខុនំ សីលវន្តានំ កល្យាណាធម្មានំ នេវ ជាធមិ
 អាគតី វា គតី វា យទ្ធជាហំ ព្រាហ្មណាគហាបតិកេ
 អន្ធាវិសេយ្យំ ឯថ តុម្ភេ ភិក្ខុ សីលវន្តេ កល្យាណា-
 ធម្មេ សក្កកោថ កុកកោថ មាលេថ បូជេថ អប្បេវ ធាម
 តុម្ភេហិ សក្កវិយមាធានំ កុកវិយមាធានំ មាធិយ-
 មាធានំ បូជិយមាធានំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញថត្ថំ
 យថា នំ ទូសី មារោ លកេថ ឱតារន្តិ ។

អថខោ តេ ចាបិម ទូសី មារោ ព្រាហ្មណាគហាបតិកេ
 អន្ធាវិសិ ឯថ តុម្ភេ ភិក្ខុ សីលវន្តេ កល្យាណាធម្មេ
 សក្កកោថ កុកកោថ មាលេថ បូជេថ អប្បេវ ធាម

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខាដ៏ធំទូលាយ ជាបុប្ផាវចរនិង
អបុប្ផាវចរ មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយ
ទៅកាន់លោកដែលមានសត្វទាំងអស់ ដោយយកខ្លួនឯងប្រៀបនឹងសត្វ
ទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង គឺទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម និងទិស
ទទឹងគឺទីជុំវិញ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

[២០២] ម្ចាស់មានចិត្តបាប គ្រានោះ ទូសីមានសេចក្តី
ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា កាលបើអាត្មាអញធ្វើយ៉ាងនេះ មិនបានដឹងដំណើរ
មកនិងដំណើរទៅ របស់ពួកភិក្ខុដែលមានសីល មានធម៌ជាកុសលទាំង
នេះឡើយ បើដូច្នោះ គួរតែអាត្មាអញចូលជ្រែកសរីរៈ ពួកព្រាហ្មណ៍និង
គហបតីថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមកធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរព រាប់-
អាន បូជាពួកភិក្ខុដែលមានសីល មានធម៌ជាកុសល គិតដូចម្តេចនឹង
ធ្វើចិត្តពួកភិក្ខុ ដែលពួកអ្នកធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរព រាប់អាន បូជា
ឲ្យរាយមាយ ល្មមឲ្យទូសីមានបានឱកាសនោះ ។ ម្ចាស់មានចិត្តបាប
គ្រានោះ ទូសីមានចូលជ្រែកសរីរៈ ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីទាំងនោះថា
អ្នកទាំងឡាយ ចូរមកធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរព រាប់អាន បូជាពួក
ភិក្ខុដែលមានសីល មានធម៌ជាកុសល គិតដូចម្តេច នឹងធ្វើចិត្តពួកភិក្ខុ

ចូឡយមកវគ្គស្ស មារតជ្ជនីយសុត្តេ កកុសន្ទោវាទោ

តុម្ពេហិ សក្ករិយមាណំ កុករិយមាណំ មាណិយមា-
 ណំ បូជិយមាណំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញាចត្តំ យថា
 ណំ ទូសី មារោ លភេថ ឱតារន្តិ ។ អថខោ តេ ចាបិម
 ព្រាហ្មណាភហបតិកា អន្ទារិសិដ្ឋា ទូសិណ មារេន
 ភិក្ខុ សីលវន្តេ កល្យាណាធម្មេ សក្ករោន្តិ កុករោន្តិ
 មារេន្តិ បូជេន្តិ ។ យេ ខោ បន ចាបិម តេន
 សមយេន មនុស្សា កាលំ ករោន្តិ យេភុយ្យេន
 កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុភតី សក្កំ លោកំ
 ឧបបជ្ជន្តិ ។

[២០៣] អថខោ ចាបិម កកុសន្ទោ ភកវា
 អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ អន្ទារិសិដ្ឋា
 ខោ ភិក្ខុវេ ព្រាហ្មណាភហបតិកា ទូសិណ មារេន
 ឯថ តុម្ពេ ភិក្ខុ សីលវន្តេ កល្យាណាធម្មេ សក្ក-
 រោថ កុករោថ មារេថ បូជេថ អប្បវេ នាម តុម្ពេ-
 ហិ សក្ករិយមាណំ កុករិយមាណំ មាណិយមា-
 ណំ បូជិយមាណំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញាចត្តំ យ-
 ថា ណំ ទូសី មារោ លភេថ ឱតារន្តិ ។ ឯថ

ចូឡយមកវគ្គ មារតជ្ជនីយសូត្រ ឱវាទនៃព្រះកកុសន្ទៈជាម្ចាស់

ដែលពួកអ្នកធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរព រាប់អាន បូជា ឲ្យរាយមាយ
ល្មមឲ្យទូសីមារបានឱកាសនោះ ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប ពួកព្រាហ្មណ៍
និងគហបតី ដែលទូសីមារចូលជ្រែកសរីរៈហើយនោះ ទើបនាំគ្នាធ្វើ
សក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរព រាប់អាន បូជាពួកភិក្ខុដែលមានសីល មាន
ធម៌ជាកុសល ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប ក៏ពួកមនុស្សណា ធ្វើមរណ-
កាលក្នុងសម័យនោះ ពួកមនុស្សទាំងនោះ លុះទម្លាយកាយខាងមុខ
បន្ទាប់អំពីមរណៈ ក៏បានទៅកាន់សុគតិ សួគ៌ ទេវលោក ។

[២០៣] ម្នាលមារមានចិត្តបាប ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះ
នាមកកុសន្ទៈអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ បានត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតី ដែលទូសីមារ ចូលជ្រែក
សរីរៈថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមកធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរព រាប់អាន
បូជាពួកភិក្ខុដែលមានសីល មានធម៌ជាកុសល គិតដូចម្តេច នឹងធ្វើចិត្ត
របស់ពួកភិក្ខុដែលពួកអ្នកធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរព រាប់អាន បូជា
ឲ្យរាយមាយ ល្មមឲ្យទូសីមារ បានឱកាសនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តុម្ហេ ភិក្ខុវេ អសុភានុបស្សី^(១) កាយេ វិហារេ អា-
 ហារេ បដិក្កុលសញ្ញិនោ សព្វលោកេ អនភិរត-
 សញ្ញិនោ សព្វសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សិនោតិ ។
 អថខោ តេ ចាបិម ភិក្ខុ កកុសន្ទេន ភកវតា
 អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធនេ ឯវំ ឱវទិយមាណា ឯវំ
 អនុសាសិយមាណា អរញ្ញតតាបិ រុក្ខមូលតតាបិ
 សុញ្ញាការតតាបិ អសុភានុបស្សី កាយេ វិហារីសុ
 អាហារេ បដិក្កុលសញ្ញិនោ សព្វលោកេ អនភិរត-
 សញ្ញិនោ សព្វសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សិនោ ។

[២០៤] អថខោ ចាបិម កកុសន្ទោ ភកវា
 អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា បុព្វណ្ណាសមយំ និវាសេត្វា
 បត្តចីវរមាណាយ អាយស្មតា វិធុរេន បច្ឆាសមណោន
 តាមំ បិណ្ណាយ ចារិសិ ។ អថខោ ចាបិម ទូសិ
 មារោ អញ្ញតរំ កុមារកំ^(២) អន្ធវារិសិត្វា សក្ខរំ ក-
 ហេត្វា អាយស្មតោ វិធុរស្ស សីសេ បហារមនាសិ
 សីសំ វេ^(៣) ភិទ្ធិ ។ អថខោ ចាបិម អាយស្មា វិធុរោ
 ភិទ្ធនេ សីសេន លោហិតេន កឡន្ទេន កកុសន្ទំ

១ ម. អសុភានុបស្សិនោ ។ ២ ឱ. កុមារំ ។ ៣ ម. តេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

អ្នកទាំងឡាយ ចូរមក ចូរពិចារណារឿយ ។ នូវរបស់មិនស្អាតក្នុងកាយ
 មានសេចក្តីសំគាល់គួរខ្ពើមរអើមក្នុងអាហារ មានសេចក្តីសំគាល់នូវរបស់
 មិនជាទីត្រេកអរក្នុងលោកទាំងអស់ ពិចារណាឃើញថា មិនទៀង ក្នុង
 សង្ខារទាំងអស់ ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប គ្រានោះ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ
 កាលបើព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមកកុសន្ទៈ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់
 ទូន្មានយ៉ាងនេះ ប្រៀនប្រដៅយ៉ាងនេះហើយ ទោះបីទៅនៅក្នុងព្រៃក្តី
 ទៅនៅក្រោមម្លប់ឈើក្តី ទៅនៅក្នុងផ្ទះស្ងាត់ក្តី ជាអ្នកពិចារណាឃើញ
 រឿយ ។ នូវរបស់មិនស្អាតក្នុងកាយ មានសេចក្តីសំគាល់ថា គួរខ្ពើមរអើម
 ក្នុងអាហារ មានសេចក្តីសំគាល់នូវរបស់មិនជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោកទាំង
 អស់ ជាអ្នកពិចារណាថា មិនទៀងក្នុងសង្ខារទាំងអស់ ។

[២០៤] ម្នាលមារមានចិត្តបាប គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមកកុសន្ទៈ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្បង់ប្រដាប់បាត្រនិងចីវរក្នុង
 វេលាបុព្វណ្ណាសម័យ មានព្រះវិជុរៈមានអាយុជាបច្ឆាសមណៈ ចូលទៅ
 កាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប គ្រានោះ ទូសីមារ
 បានចូលជ្រែកសរីរៈ កូនក្មេងម្នាក់ កាន់យកក្រួសចោលត្រង់សីសៈព្រះ
 វិជុរៈមានអាយុ សីសៈរបស់លោកក៏បែក ។ ម្នាលមារមានចិត្តបាប
 គ្រានោះ ព្រះវិជុរៈមានអាយុ មានសីសៈបែកចេញឈាម ហូររហាម

ចូឡយមកវគ្គស្ស មារតជ្ជនីយសុត្ត តយោ មហានិរយា

យេវ ភកវន្តំ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធី បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ
អនុពន្ធិ ។ អថខោ ទាបិម កកុសន្ទោ ភកវា
អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ទោ ឆាតាបលោកិតំ អបលោកេ-
សិ ន វា^(១) យំ ទូសី មារោ មត្តមញ្ញាសីតិ ។
សហាបលោកេនាយ ច បន ទាបិម ទូសី មារោ
តម្ហា ច ហនា ចរិ មហានិរយញ្ច ឧបបន្ថិ ។

[២០៥] តស្ស ខោ បន ទាបិម មហានិរយស្ស
តយោ នាមនេយ្យា ហោន្តិ នដស្សាយតនិកោ ឥតិបិ
សន្តិសមាហតោ ឥតិបិ បច្ចុត្តវេទនិយោ ឥតិបិ ។ អថ
ខោ មំ ទាបិម និរយទាលា ឧបសន្តិមិត្វា ឯតន-
វោចំ យនា ខោ តេ មារិស សន្តិដា សន្តិ ហន-
យេ សមាគច្ឆេយ្យ អថ នំ ត្វំ ជានេយ្យាសិ^(២)
វស្សសហស្សំ មេ និរយេ បច្ចុមាណស្សាតិ ។ សោ ខោ
អហំ ទាបិម ពហ្វុនិ វស្សានិ ពហ្វុនិ វស្សសតានិ
ពហ្វុនិ វស្សសហស្សានិ តស្មី មហានិរយេ អបច្ចិ

១ ម. ចា ។ ២ ឱ. អថ នំ អាជានេយ្យាសីតិ ទិស្សតិ ។ ម. អថខោ ត្វំ ជានេយ្យាសីតិ ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មារតជ្ជនីយសូត្រ មហានរកទាំង ៣

ដើរតាមក្រោយ ។ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមកកុសន្ទៈ អរហន្តសម្មា-
 សម្ពុទ្ធ ។ ម្ចាស់មានចិត្តបាប គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមកកុសន្ទៈ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ងាកមើល ដូចជាងាកមើលនៃ
 ដំរីថា ទូសីមារនេះ មិនបានដឹងប្រមាណទេ ។ ម្ចាស់មានចិត្ត
 បាប ក៏ឯទូសីមារច្បុត ចាកទីនោះ ទៅកើតក្នុងមហានរក ព្រម
 ដោយការងាកទត (របស់ព្រះកកុសន្ទៈ) ។

[២០៥] ម្ចាស់មានចិត្តបាប ក៏ឯមហានរកនោះឯង មាន
 ឈ្មោះ ៣ យ៉ាងគឺ ឆដស្សាយតនិកៈ^(១) ១ សង្ក័សមាហតៈ^(២) ១ បច្ចុត្ត-
 វេទនីយៈ^(៣) ១ ។ ម្ចាស់មានចិត្តបាប គ្រានោះ ពួកនាយនិរយ-
 បាលបានចូលទៅរកអាត្មាហើយ និយាយយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោក
 អ្នកនិទុក្ខ កាលណាដែកស្រួចមកប្រជុំជាមួយនឹងដែកស្រួចត្រង់ហឫទ័យ
 របស់អ្នកហើយ ទើបអ្នកដឹងនូវហេតុនោះថា អាត្មាអញនេះក្នុងនរកអស់
 មួយពាន់ឆ្នាំហើយ ។ ម្ចាស់មានចិត្តបាប អាត្មានោះបាននេះក្នុងមហា-
 នរកនោះ អស់ឆ្នាំជាច្រើន អស់រយឆ្នាំជាច្រើន អស់ពាន់ឆ្នាំជាច្រើន

១ សត្វនរកមានវេទនាផ្សេងជាបច្ច័យ ក្នុងឆស្សាយតនៈទាំង ៦ ។ ២ សត្វនរកដែល
 មានដែកស្រួចចាក់ ។ ៣ សត្វនរកកើតអំពីវេទនារបស់ខ្លួន ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ទសសហស្សានិ ^(១)	តស្សេវ	មហានិរយស្ស	ឧស្សុទេ
អបច្ចិ	វុដ្ឋានវេទនំ ^(២)	វេទិយមាណោ	។ តស្ស
មយ្ហំ	ចាបិម	ឯវរូចោ	កាយោ ហោតិ
មនុស្សស្ស	ឯវរូបំ	សីសំ	ហោតិ
មច្ចស្ស	។		សេយ្យថាបិ

[២០៦] កិទិសោ និរយោ អាសិ
 យត្ថ ទូសី អបច្ចត្ថ
 វិជុវំ សារកមាសដ្ឋ
 កកុសន្ទញ្ច ព្រាហ្មណំ
 សតំ អាសិ អយោសង្កុ
 សព្វេ បច្ចត្តវេទនា
 ឡិទិសោ និរយោ អាសិ
 យត្ថ ទូសី អបច្ចថ
 វិជុវំ សារកមាសដ្ឋ
 កកុសន្ទញ្ច ព្រាហ្មណំ
 យោ ឯតមភិជាតាតិ

១ ឱ. ម. ទសវស្សសហស្សានិ ។ ២ ឱ. ម. វុដ្ឋានិមំ នាម វេទនំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

បានឆេះក្នុងឧស្សុទនរក របស់មហានរកនោះឯង ទទួលទុក្ខវេទនាដែល

កើតមកអំពីវិបាក អស់មួយហ្នឹងឆ្នាំ ។ ម្ចាស់មានចិត្តបាប ឯកាយ

របស់អាត្មានោះ មានសភាពដូចជាក្បាលមនុស្ស ពុំនោះសោត មាន

សភាពដូចជាក្បាលត្រី ។

[២០៦] ទូសីមារ ដែលបៀតបៀនព្រះវិធុរសារីកនិងព្រះ

កកុសន្ទៈ ជាព្រាហ្មណជាត ហើយឆេះក្នុងនរកដូចម្តេចទៅ

ទូសីមារ ដែលបៀតបៀនព្រះវិធុរសារីកនិងព្រះកកុសន្ទៈជា

ព្រាហ្មណជាតហើយឆេះក្នុងនរក ដែលមានដែកស្រួចច្រើន

មានសុទ្ធតែពួកសត្វទទួលទុក្ខវេទនាចំពោះខ្លួនឯង អ្នកឯង

ចូឡយមកវគ្គស្ស មារតជ្ជនីយសុត្តេ អវសានគាថា

ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សារកោ

តាទិសំ ភិក្ខុមាសដ្ឋ

កណ្ណាទុក្ខំ និកច្ចសិ

មជ្ឈេ សរស្ស តិដ្ឋន្តិ

វិមាណ កប្បដ្ឋាយិណោ

វេឡុរិយវណ្ណា រុចិរា

អច្ចិមន្តោ បកស្សរា

អច្ចរា តត្ថ នច្ចន្តិ

បុច្ច ធានត្តវណ្ណិយោ

យោ ឯតមភិជាតាតិ

ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សារកោ

តាទិសំ ភិក្ខុមាសដ្ឋ

ចូឡយមកវគ្គ មានតជ្ជនីយសូត្រ គាថាជាទីបំផុត

បៀតបៀនភិក្ខុ ជាពុទ្ធសាវ័កដែលលោកដឹងច្បាស់នូវវិមានវត្ថុ

នុ៎ះហើយនឹងបាននូវសេចក្តីទុក្ខដ៏ខ្មៅ វិមានទាំងឡាយដែល

បិតនៅអស់មួយកប្ប មានពណ៌ដូចជាកែវពែទូរ្យ ដ៏រុង

រឿង ហាក់ដូចជាអណ្តាតភ្លើង មានពន្លឺភ្លឺផ្ទេកបិតនៅត្រង់

កណ្តាលសមុទ្រ មានទាំងពួកស្រីអប្សរជាច្រើន មានខ្លួន

និងសម្បុរផ្សេងគ្នា តែងអរំលើវិមាននោះ អ្នកឯងបៀតបៀន

ភិក្ខុជាពុទ្ធសាវ័កដែលលោកដឹងច្បាស់នូវវិមានវត្ថុនុ៎ះ ហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកំ

កណ្ណាទុក្ខំ និកច្ចសិ
 យោ វេ ពុទ្ធន ចុទិតោ
 ភិក្ខុសង្ឃស្ស បេក្ខតោ
 មិការមាតុ ចាសាទំ
 ចានដ្ឋុដ្ឋេន កម្មយិ
 យោ ឯតមភិជាតាតិ
 ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សារកោ
 តាទិសំ ភិក្ខុមាសដ្ឋ
 កណ្ណាទុក្ខំ និកច្ចសិ
 យោ វេជយន្តចាសាទំ
 ចានដ្ឋុដ្ឋេន កម្មយិ
 ឥទ្ធិពលេន បត្តទ្វោ^(១)
 សំវេជេសិ ច ទេវតា
 យោ ឯតមភិជាតាតិ
 ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សារកោ
 តាទិសំ ភិក្ខុមាសដ្ឋ

១ ឱ. ម. ឥទ្ធិពលេនុបត្តទ្វោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

រមែងបាននូវសេចក្តីទុក្ខដ៏ខ្មៅ ភិក្ខុណាមួយ ដែលព្រះពុទ្ធជា

ម្ចាស់ ជាសំភ្លើងហើយ ធ្វើមិគារមាតុប្រាសាទរបស់ភិក្ខុ-

សង្ឃដែលកំពុងសំឡឹងមើល ឲ្យញាប់ញ័រ ដោយចុងម្រាម

ជើងបាន អ្នកឯងបៀតបៀនភិក្ខុជាពុទ្ធសាវ័កដែលលោកដឹង

ច្បាស់នូវវិមានវត្តនុ៎ះហើយ រមែងបាននូវសេចក្តីទុក្ខដ៏ខ្មៅ

ភិក្ខុណាបានធ្វើវេជយន្តប្រាសាទ ឲ្យញាប់ញ័រដោយចុង

ម្រាមជើងបាន ជាអ្នកមាំមួនដោយកម្លាំងឫទ្ធិ អាចធ្វើទេវតា

ទាំងឡាយឲ្យសង្វេគបាន អ្នកឯងបៀតបៀនភិក្ខុជាពុទ្ធសាវ័ក

ដែលលោកដឹងច្បាស់នូវវេជយន្តប្រាសាទនុ៎ះហើយ រមែងបាន

ចូឡយមកវគ្គស្ស មារតជ្ជនីយសុត្តេ អវសានគាថា

កណ្ណាទុក្ខំ និកច្ឆសិ

យោ វេជយន្តចាសាទេ

សក្កំ សោ បរិបុច្ឆតិ

អបិ អារុសោ ជាតាសិ

តណ្ហាក្ខយវិមុត្តិយោ

តស្ស សក្កោ វិយាកាសិ

បញ្ចំ បុដ្ឋោ យថាកមំ

យោ ឯតមភិជាតាតិ

ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សារកោ

តាទិសំ ភិក្ខុមាសដ្ឋ

កណ្ណាទុក្ខំ និកច្ឆសិ

យោ ព្រហ្មានំ^(១) បរិបុច្ឆតិ

១ ម. ព្រហ្មំ ។

ចូឡយមកវគ្គ មានតជ្ជនីយសូត្រ គាថាជាទីបំផុត

នូវសេចក្តីទុក្ខដ៏ខ្លៅ ភិក្ខុណា សាកសួរប្រស្នានឹងព្រះឥន្ទ

លើវេជយន្តប្រាសាទថា ម្នាលអារុសោ អ្នកស្គាល់តណ្ហាក្នុង

យវិមុត្តិឬទេ ព្រះឥន្ទដែលភិក្ខុនោះសួរប្រស្នាហើយ ក៏ដោះ

ស្រាយតាមដំណើរពាក្យរបស់ភិក្ខុនោះ អ្នកឯងបៀតបៀន

នូវភិក្ខុជាពុទ្ធសាវ័ក ដែលដឹងច្បាស់នូវហេតុនុ៎ះហើយ រមែង

បាននូវសេចក្តីទុក្ខដ៏ខ្លៅ ភិក្ខុណាសាកសួរប្រស្នានឹងព្រហ្ម

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សុធម្មាយំ អភិតោសកំ
 អដ្ឋាបិ តេ អារុសោ^(១) ទិដ្ឋិ
 យា តេ ទិដ្ឋិ បុរេ អហុ
 បស្សសិ វីតិវត្តនំ
 ព្រហ្មលោកេ បកស្សំ
 តស្ស ព្រហ្មា វិយាកាសិ
 អនុបុព្វំ យថាកំ
 ន មេ មារិស សា ទិដ្ឋិ
 យា មេ ទិដ្ឋិ បុរេ អហុ
 បស្សាមិ វីតិវត្តនំ
 ព្រហ្មលោកេ បកស្សំ
 សោហំ អដ្ឋ កំ វដ្ឋំ
 អហំ និច្ចោម្ហិ សស្សតោ
 យោ ឯតមភិជាតតិ
 ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សារកោ
 តាទិសំ ភិក្ខុមាសដ្ឋ

១ ម. ត្យារុសោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ជិតសាលាល្មោះសុធម្មា^១ថា ម្នាលអារុសោ សព្វថ្ងៃនេះ

អ្នកឯងនៅមានទិដ្ឋិដូចជាពីថ្ងៃមុនដែរឬ អ្នកបានឃើញពន្លឺ

(ព្រះមានព្រះភាគ) ដែលភ្លឺផ្ទេក កន្លងសត្វក្នុងព្រហ្ម-

លោកដែរឬទេ ព្រហ្មក៏បានដោះស្រាយ តាមលំដាប់ពាក្យ

របស់ភិក្ខុនោះថា បពិត្រលោកអ្នកនិរទុក្ខ ខ្ញុំមិនមានទិដ្ឋិដូច

ពីថ្ងៃមុនទេ ខ្ញុំបានឃើញពន្លឺ (ព្រះមានព្រះភាគ) ដែល

ភ្លឺផ្ទេក កន្លងសត្វក្នុងព្រហ្មលោកដែរ ថ្ងៃនេះខ្ញុំបានពោល

ពាក្យថា ខ្ញុំជាបុគ្គលទៀងទាត់ ឥតប្រែប្រួលឡើយ អ្នក

ឯងបៀតបៀននូវភិក្ខុជាពុទ្ធសាវ័ក ដែលលោកដឹងច្បាស់នូវ

១ សាលាសុធម្មាក្នុងព្រហ្មលោក មិនមែនសាលាសុធម្មាក្នុងជាន់តារាត្រីឡើយទេ ។

ចូឡយមកវគ្គស្ស មារតជ្ជនីយសុត្តេ អវសានគាថា

កណ្ណាទុក្ខំ និកច្ឆសិ
 យោ មហានេរុនោ ក្រដំ
 វិមោក្ខេន អដស្សយិ
 វនំ បុព្វវិទេហានំ
 យេ ច ភូមិសយា នរា
 យោ ឯតមភិជានាតិ
 ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សារកោ
 តាទិសំ ភិក្ខុមាសដ្ឋ
 កណ្ណាទុក្ខំ និកច្ឆសិ
 ន វេ អក្កិ ចេតយតិ
 អហំ ពាលំ ឧហាមិតិ
 ពាលោ ច ជតិលំ^(១) អក្កិ
 អាសដ្ឋន ស^(២) ឧយ្ហតិ
 ឯវមេវ តុវំ មារ
 អាសដ្ឋន តថាគតំ
 សយំ ឧហិស្សសិ អត្តានំ

១ ឱ. ម. ជលិតំ ។ ២ ម. ឧ ។

ចូឡយមកវគ្គ មារតជនីយសូត្រ គាថាជាទីបំផុត

ហេតុន្ត៖ ហើយរមែងបាននូវសេចក្តីទុក្ខដ៏ខ្មៅ ភិក្ខុណា

បានប៉ះពាល់កំពូលភ្នំមហាសិនេរុ ប៉ះពាល់នូវជម្ងឺទ្វីប បុព្វវិ-

ទេហទ្វីប និងពួកជនដែលដេកលើផែនដី^(១) ដោយឈានវិ-

មោក្ខ អ្នកឯងបៀតបៀននូវភិក្ខុជាពុទ្ធសាវ័ក ដែលលោកដឹង

ច្បាស់នូវហេតុន្ត៖ ហើយរមែងបាននូវសេចក្តីទុក្ខដ៏ខ្មៅប្រៀប

ដូចជាភ្លើងមិនដែលគិតថា អាត្មាអញនឹងឆេះមនុស្សពាលម្តង

ឡើយ តែមនុស្សពាលចេះតែមកប៉ះពាល់ភ្លើងដែលកំពុងឆេះ

សន្ទោ ភ្លើងនោះក៏ឆេះទៅ (យ៉ាងណា) ម្ចាស់មារ អ្នកឯង

បៀតបៀនព្រះតថាគត គង់នឹងឆេះខ្លួនដោយខ្លួនឯង ដូចជា

១ ពួកជនដែលដេកលើផែនដីនោះ គឺពួកជនក្នុងអបរគោយានទ្វីប និងឧត្តរកុរុទ្វីប ។ អដ្ឋកថា។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ពាលោ អក្កិវ សម្មុសំ
 អបុញ្ញំ បសវិ មារោ
 អាសជ្ជន តថាគតំ
 កិណ្ណុ មញ្ញសិ ចាបិម
 ន មេ ចាបំ វិបច្ចតិ
 ករោតោ ថីយតិ ចាបំ
 ចិរត្តាយ កណ្ណតិ^(១)
 មារ និព្វិទ្ធិ ពុទ្ធម្ហា
 អាសម្មាកាសិ ភិក្ខុសុ
 តតិ មារំ អត្តជ្ជេសិ^(២)
 ភិក្ខុ ភេសកឡារនេ
 តតោ សោ ទុម្មនោ យក្ខោ
 តត្ថេវន្តរធាយថាតិ^(៣) ។
 មារតជ្ជនីយសុត្តំ ទសមំ និដ្ឋិតំ ។
 ចូឡយមកវគ្គោ បញ្ចមោ ។

១ ឱ. ម. អន្តក ។ ២ ឱ. អយជ្ជេសិ ។ ម. អត្តជ្ជេសិ ។ ៣ ម. តត្ថេវន្តរធាយតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

បុគ្គលពាលប៉ះពាល់ភ្លើង យ៉ាងនោះដែរ មានបើបៀតបៀន
 ព្រះតថាគតហើយ គង់នឹងបានបាបពុំខាន ម្ចាស់មានចិត្ត
 បាប អ្នកឯងស្មានថាបាបមិនឲ្យផលដល់អាត្មាអញបូដូចម្តេច
 បាបពិតជាឲ្យផលដល់អ្នកធ្វើបាប ឯបុគ្គលបាប រមែងកន្ទក់
 កន្ទេញអស់កាលយូរអង្វែង ម្ចាស់មាន អ្នកឯងគេចចេញពី
 ព្រះពុទ្ធនៅ កុំនៅបៀតបៀនពួកភិក្ខុឡើយ ភិក្ខុគឺមហា-
 មោគ្គល្លាន បានគម្រាមមានក្នុងព្រៃភេសកឡារ៉ែន ដូចបាន
 រៀបរាប់មកនេះឯង លំដាប់នោះ យក្សគឺមាននោះឯង ក៏មាន
 ចិត្តអាក់អន់ហើយ ស្រាប់តែបាត់ពីទីនោះទៅមួយរំពេច ។

ចប់ មារតជ្ជនីយសូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ ចូឡយមកវគ្គ ទី ៥ ។

ចូឡ្យមកវគ្គស្ស មារតជ្ជនីយសុត្តេ ឧទ្ទានគាថា

តស្សុទ្ធានំ

សាលេយ្យវេរញ្ចវេទល្ល

ចូឡ្យមហាធម្មសមាទានំ

វីមំសកា ច ព្រហ្មា ទូសី ច

មារោ បញ្ចមោ វវគ្គោ^(១) ។

មូលបណ្ណាសកំ និដ្ឋិតំ ។

១ ឱរោបិយបោត្តកេ

តស្សុទ្ធានំ

សាលេយ្យវេរញ្ចវេទល្ល

ចូឡ្យមហាធម្មសមាទានំ

វីមំសកា ច ព្រហ្មា ទូសី ច

មារោ បញ្ចមោ វវគ្គោតិ ន ទិស្សតិ ។

មរម្មបោត្តកេ

តស្ស វគ្គស្សុទ្ធានំ

សាលេយ្យវេរញ្ចទុវេចតុដ្ឋិ

ចូឡ្យមហាធម្មសមាទានំ ច

វីមំសកា កោសម្ហិ ច ព្រាហ្មណោ ទុស្សិ ច

មារោ ទសមោ ច វគ្គោ

សាលេយ្យវគ្គោ បញ្ចមោ ។

ឥទំ វគ្គស្សុទ្ធានំ

មូលាបរិយាយោ ចេវ

សីហនាទោ ច ឧត្តមោ

កតបោចេវ គោសិដ្ឋោ

សាលេយ្យោ ច ឥមេ បញ្ច

មូលបណ្ណាសកំ សមគ្គន្តិ

ទិស្សតិ ។

ចូឡយមកវគ្គ មារតជ្ជនីយសូត្រ ឧទ្ទានគាថា

ឧទ្ទាន គឺបញ្ជីរឿងនៃចូឡយមកវគ្គនោះ ដូច្នោះគឺ

សាលេយ្យកសូត្រ ១ វេរញ្ចកសូត្រ ១ ចូឡវេទលូសូត្រ ១

មហាវេទលូសូត្រ ១ ចូឡធម្មសមាទានសូត្រ ១ មហាធម្ម-

សមាទានសូត្រ ១ វិមំសកសូត្រ ១ កោសម្ពិយសូត្រ ១

ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ ១ មារតជ្ជនីយសូត្រ ១ ចប់វវគ្គ

ជាគម្រប់ ៥ ។

ចប់ មូលបណ្ណាសកៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស

មូលបណ្ណាសកំ

តតិយោ ភាគោ

មហាយមកវគ្គោ

បឋមំ ចូឡគោសិដ្ឋសាលសុត្តំ

			អង្កេ
មហាយមកវគ្គស្ស	ចូឡគោសិដ្ឋសាលសុត្ត	បដិសន្ធាវុត្តិ.....	៣
		អប្បមាទោ.....	៥
		ផាសុវិហារោ.....	៧
		ធម្មិកថាសន្ទស្សនំ.....	១៣
		អនុរុទ្ធាទិកិត្តិ.....	១៥
		អនុរុទ្ធាទិប្បសំសា.....	១៧

ទុតិយំ មហាគោសិដ្ឋសាលសុត្តំ

មហាយមកវគ្គស្ស	មហាគោសិដ្ឋសាលសុត្ត	ពហុស្សុតប្បសំសា.....	២១
		ទិព្វចក្ខុប្បសំសា.....	២៣
		អភិធម្មកថាបសំសា.....	២៥
		សមាបត្តិប្បសំសា.....	២៧

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ

មូលបណ្ណាសក

តតិយភាគ

មហាយមកវគ្គ

ចូឡគោសិដ្ឋសាលសូត្រទី ១

លេខទំព័រ

មហាយមកវគ្គ	ចូឡគោសិដ្ឋសាលសូត្រ	ការប្រព្រឹត្តនូវបដិសណ្ឋារៈ.....	៣
		សេចក្តីមិនប្រមាទ	៥
		ជាសុវិហារធម៌.....	៧
		ការទ្រង់ពន្យល់ដោយធម្មិកថា.....	១៣
		កិត្តិសព្ទនៃព្រះថេរៈមានព្រះអនុរុទ្ធជាដើម	១៥
		ការទ្រង់សរសើរព្រះថេរៈមានព្រះអនុរុទ្ធ	
		ជាដើម.....	១៧

មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រទី ២

មហាយមកវគ្គ	មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ	ការសរសើរភិក្ខុជាពហុស្ស្វត.....	២១
		ការសរសើរទិព្វចក្ខុ.....	២៣
		ការសរសើរអភិធម្មកថា.....	២៥
		ការសរសើរសមាបត្តិ.....	២៧

មាតិកាបត្តានិ

អង្កេ

មហាយមកវគ្គស្ស	មហាគោសិដ្ឋសាលសុត្តេ	ពហុស្សុតប្បសំសា.....	២៩
		បដិសល្លានាមប្បសំសា.....	៣១
		អារញ្ញកាទិប្បសំសា.....	៣៣
		អភិធម្មកថាបសំសា.....	៣៥
		សមាបត្តិប្បសំសា.....	៣៧
		អាសវក្ខយប្បសំសា.....	៣៩

តតិយំ មហាគោបាលសុត្តំ

មហាយមកវគ្គស្ស	មហាគោបាលសុត្តេ	វុឌ្ឍិភព្វតា.....	៤១
		វុឌ្ឍិភព្វតា.....	៤៧
		ភិក្ខុនោ ឯកាទសង្កានិ.....	៤៩

ចតុត្តំ ចូឡគោបាលសុត្តំ

មហាយមកវគ្គស្ស	ចូឡគោបាលសុត្តេ	ភូតិបុព្វវត្ថុ.....	៥៥
		បញ្ចគោណោបមា.....	៥៧

សន្និកថដ្ឋលច្រាប់មាតិកា

លេខទំព័រ

មហាយមកវគ្គ	មហាគោសិដ្ឋសាលសូត្រ	ការសរសើរភិក្ខុជាពហុស្សុត.....	២៩
		ការសរសើរភិក្ខុដែលរីករាយក្នុងការ ពូនសម្មិ.....	៣១
		ការសរសើរភិក្ខុអ្នកនៅក្នុងព្រៃជាដើម.	៣៣
		ការសរសើរអភិធម្មកថា.....	៣៥
		ការសរសើរសមាបត្តិ.....	៣៧
		ការទ្រង់ សរសើរធម៌ ជាទីអស់ទៅ នៃអាសវៈ.....	៣៩

មហាគោបាលសូត្រ ទី ៣

មហាយមកវគ្គ	មហាគោបាលសូត្រ	ភាពនៃគង្វាលគោដែលមិនគួរដល់ សេចក្តីចម្រើន.....	៤១
		ភាពនៃគង្វាលគោដែលគួរដល់សេចក្តីចម្រើន	៤៧
		អង្គ ១១ របស់ភិក្ខុ.....	៤៩

ចូឡគោបាលសូត្រ ទី ៤

មហាយមកវគ្គ	ចូឡគោបាលសូត្រ	រឿងធ្លាប់មានមកហើយ.....	៥៥
		ឧបមាដោយគោ ៥ ពួក.....	៥៧

មាតិកាបត្តានិ

បញ្ចមំ ចូឡសច្ចកសុត្តំ

អង្ក

មហាយមកវគ្គស្ស	ចូឡសច្ចកសុត្ត	សន្តាគារេ លិច្ឆវិនំ សន្និបាតោ.	៦៣
		សច្ចកស្ស ឧបមាវចនំ.....	៦៥
		ពហុលប្បវត្តានុសាសនី.....	៦៧
		ឧបមាយ បដិបុត្តា	៧១
		តិលក្ខណព្យាករណំ.....	៧៣
		សារត្តិក្ខបមា.....	៧៧
		ទុម្មុខស្ស ឧបមាវចនំ.....	៧៩
		អនត្តានុបស្សនា.....	៨១
		ស្វាតនាយាធិវាសនំ.....	៨៥
		សុត្តបរិយោសានំ.....	៨៧

ឆដ្ឋំ មហាសច្ចកសុត្តំ

មហាយមកវគ្គស្ស	មហាសច្ចកសុត្ត	កាយការនានុយុញ្ជនំ.....	៨៩
		អចេលកវត្តានិ.....	៩១
		ចិត្តការនាកថា.....	៩៣

សន្និកថដ្ឋលប្រាប់មាតិកា

ចូឡសច្ចកសូត្រ ទី ៥

លេខទំព័រ

មហាយមកវគ្គ ចូឡសច្ចកសូត្រ	ពួកស្តេចលិច្ឆវីទ្រង់ប្រជុំគ្នាក្នុងសន្តាគារស្ថាន.....	៦៣
	ពាក្យប្រៀបរបស់សច្ចកនិគន្ថបុត្រ.....	៦៥
	ពាក្យប្រៀនប្រដៅដែលប្រព័ត្តទៅដោយច្រើន.....	៦៧
	ការសាកសួរដោយពាក្យឧបមា.....	៧១
	ការទ្រង់ព្យាករព្រះត្រៃលក្ខណ៍	៧៣
	ឧបមាដោយអ្នកត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ.....	៧៧
	ពាក្យឧបមារបស់ទុម្ពុខលិច្ឆវីបុត្រ.....	៧៩
	ការពិចារណាសង្ខារថាមិនមែនជាខ្លួន.....	៨១
	ការទ្រង់ទទួលនិមន្តដើម្បីឆាន់ក្នុងថ្ងៃស្អែក	៨៥
	ទីបំផុតនៃសូត្រ.....	៨៧

មហាសច្ចកសូត្រ ទី ៦

មហាយមកវគ្គ មហាសច្ចកសូត្រ	ការប្រកបរឿយ ៗ នូវកាយភាវនា.....	៨៩
	អចេលកវគ្គ.....	៩១
	ពេលអំពីចិត្តភាវនា.....	៩៣

មាតិកាបត្តានិ

	អង្កេត
មហាយមកវគ្គស្ស មហាសច្ចកសុត្តេ កាយចិត្តស្ស ការិតត្តា.....	៩៥
ពោធិសត្តស្ស បរិវិតក្កនំ.....	៩៧
អាឡារូបសង្កមនំ.....	៩៩
ឧទ្ធកូបសង្កមនំ.....	១០៣
តីសុ បឋមា ឧបមា.....	១០៧
ទុតិយា ឧបមា.....	១០៩
តតិយា ឧបមា.....	១១១
ទុក្ករកិរិយាភេទោ.....	១១៣
សតានុសារិវិញ្ញាណំ.....	១២៥
តីសុ បឋមា វិជ្ជា.....	១២៧
តីសុ តតិយា វិជ្ជា.....	១២៩
សម្មទ្ធាសម្មទ្ធា.....	១៣១
ភគវតោ បសំសា.....	១៣៣

សង្កឹកចង្អុលប្រាប់មាតិកា

លេខទំព័រ

មហាយមកវគ្គ	មហាសច្ចកសូត្រ	ភាវៈនៃកាយនិងចិត្តដែលបុគ្គលបានចម្រើន...	៩៥
		សេចក្តីត្រិះរិះរបស់ព្រះពោធិសត្វ	៩៧
		ស្តេចចូលទៅរកអាឡារតាបស	៩៩
		ស្តេចចូលទៅរកឧទ្ធកតាបស.....	១០៣
		ឧបមាទាំង ៣ ឧបមា ទី ១.....	១០៧
		ឧបមា ទី ២	១០៩
		ឧបមា ទី ៣.....	១១១
		ប្រភេទនៃទុក្កកិរិយា.....	១១៣
		វិញ្ញាណជាគ្រឿងរលឹកតាមនូវស្មារតី.....	១២៥
		បណ្តាវិជ្ជាទាំង ៣ វិជ្ជាទី ១.....	១២៧
		បណ្តាវិជ្ជាទាំង ៣ វិជ្ជា ទី ៣.....	១២៩
		ភាវៈនៃបុគ្គលដែលរង្វេងនិងមិនរង្វេង.....	១៣១
		ការពោលសរសើរព្រះមានព្រះភាគ.....	១៣៣

មាតិកាបត្តានិ

សត្តមំ ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្តំ

អដ្ឋ

មហាយមកវគ្គស្ស	ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្ត	សង្ខត្តេន វិមុត្តិកថា.....	១៣៧
		សក្កោបសង្កមនំ.....	១៣៩
		វេជយន្តប្បសំសា.....	១៤១
		វិមុត្តិកថា	១៤៣

អដ្ឋមំ មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តំ

មហាយមកវគ្គស្ស	មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្ត	បាបទិដ្ឋិវិវេចនំ.....	១៥១
		តំ ទិដ្ឋារោចនំ.....	១៥៣
		តំ ទិដ្ឋិបដិបុច្ឆា.....	១៥៥
		វិញ្ញាណុប្បត្តិ.....	១៥៩
		ភូតិកថា.....	១៦១
		ចតុរាហារា.....	១៦៣
		សមុទយវារោ.....	១៦៥
		បច្ចយនយោ.....	១៦៧
		សមុទយនយោ	១៧១

សង្កឹកចង្កុលប្រាប់មាតិកា

ចូឡតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ទី ៧

លេខទំព័រ

មហាយមកវគ្គ ចូឡតណ្ហាសង្ខយសូត្រ	វិមុត្តិកថាដោយសង្ខេប.....	១៣៧
	ការចូលទៅគាល់សក្កទេវរាជ.....	១៣៩
	ការពោលសរសើរវេជយន្តប្រាសាទ.....	១៤១
	វិមុត្តិកថា.....	១៤៣

មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ ទី ៨

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ	ការដោះទិដ្ឋិអាក្រក់.....	១៥១
	ការក្រាបបង្គំទូលអំពីទិដ្ឋិអាក្រក់របស់	
	សាតិភិក្ខុ.....	១៥៣
	ការទ្រង់សួរអំពីទិដ្ឋិអាក្រក់របស់សាតិភិក្ខុ.	១៥៥
	ទីកើតនៃវិញ្ញាណ.....	១៥៩
	ពោលអំពីខន្ធបញ្ចកៈដែលកើតហើយ.....	១៦១
	អំពីអាហារ ៤ យ៉ាង.....	១៦៣
	សមុទយវារៈ.....	១៦៥
	បច្ចុយន័យ	១៦៧
	សមុទយន័យ.....	១៧១

មាតិកាបត្តានិ

អង្ក

មហាយមកវគ្គស្ស	មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ	និរោធនិយោ	១៧៣
		ធម្មគុណកថា.....	១៧៧
		ទុក្ខក្ខន្ធសមុទយា.....	១៨១
		ពុទ្ធគុណកថា.....	១៨៥
		សិក្ខាសាដីវសមាបន្នតា.....	១៨៧
		ចិត្តបរិសោធនំ.....	១៩១
		ទុក្ខក្ខន្ធនិរោធោ.....	១៩៣

នវមំ មហាអស្សបុរសុត្តំ

មហាយមកវគ្គស្ស	មហាអស្សបុរសុត្តេ	ទសសុ បឋមធម្មោ.....	១៩៧
		ទសសុ តតិយធម្មោ.....	១៩៩
		ទសសុ បញ្ចមធម្មោ.....	២០១
		ទសសុ សត្តមធម្មោ.....	២០៣
		ទសសុ នវមធម្មោ	២០៥
		បញ្ចបមា.....	២០៩
		ចត្វសុ ទុតិយជ្ឈានំ	២១៣

សន្និកថដ្ឋលប្រាប់មាតិកា

លេខទំព័រ

មហាយមកវគ្គ មហាតណ្ហាសង្ខយសូត្រ	និរោធន័យ	១៧៣
	ធម្មគុណកថា	១៧៧
	ហេតុជាទីកើតនៃកងទុក្ខ.....	១៨១
	ពុទ្ធគុណកថា	១៨៥
	ភាវៈជាអ្នកប្រកបដោយសិក្ខានិងសាដីវៈ	១៨៧
	ការជម្រះចិត្ត.....	១៩១
	សេចក្តីរលត់នៃកងទុក្ខ.....	១៩៣

មហាអស្សបុរសូត្រ ទី ៧

មហាយមកវគ្គ មហាអស្សបុរសូត្រ	បណ្តាធម៌ទាំង ១០ ធម៌ទី ១	១៩៧
	បណ្តាធម៌ទាំង ១០ ធម៌ទី ៣.....	១៩៩
	បណ្តាធម៌ទាំង ១០ ធម៌ទី ៥	២០១
	បណ្តាធម៌ទាំង ១០ ធម៌ទី ៧.....	២០៣
	និយាយពីធម៌ទី ៩ ក្នុងពួកធម៌ ១០.....	២០៥
	សេចក្តីប្រៀបប្រាំយ៉ាង.....	២០៩
	និយាយពីឈានសុខទី ២ ក្នុងពួកឈាន ៤	២១៣

មាតិកាបត្តានិ

អង្កេ

មហាយមកវគ្គស្ស	មហាអស្សបុរសុត្ត	ចិត្តសុ តតិយជ្ឈានំ.....	២១៥
		តីសុ បឋមា វិជ្ជា.....	២១៧
		តីសុ តតិយវិជ្ជា.....	២១៩
		សត្ត ខីណាសវនាមា	២២១

ទសមំ ចូឡអស្សបុរសុត្តំ

មហាយមកវគ្គស្ស	ចូឡអស្សបុរសុត្ត	សមណសាមីចិប្បដិបទា.....	២២៥
		សមណទុប្បដិបទា	២២៧
		សមណសាមីចិប្បដិបទា	២៣៣

ចូឡយមកវគ្គោ

បឋមំ សាលេយ្យកសុត្តំ

ចូឡយមកវគ្គស្ស	សាលេយ្យកសុត្ត	ពុទ្ធភុណ្ណកថា	២៣៩
		ទស អកុសលកម្មបថា.....	២៤១
		ទស កុសលកម្មបថា.....	២៤៧
		ធម្មចរិយាសមចរិយាផលំ.....	២៥១

សន្ធិកថដ្ឋលច្រាប់មាតិកា

លេខទំព័រ

មហាយមកវគ្គ	មហាអស្សបុរសូត្រ	និយាយពីឈានសុខទី ៣ ក្នុងពួកឈាន ៤ ...	២១៥
		និយាយពីវិជ្ជាទី ១ ក្នុងពួកវិជ្ជា ៣.....	២១៧
		និយាយពីវិជ្ជាទី ៣ ក្នុងពួកវិជ្ជា ៣.....	២១៩
		ឈ្មោះរបស់ព្រះខីណាស្រព ៧ ប្រការ.....	២២១

ចូឡអស្សបុរសូត្រ ទី ១០

មហាយមកវគ្គ	ចូឡអស្សបុរសូត្រ	បដិបទាជ័សមគួរដល់សមណៈ.....	២២៥
		បដិបទាខុសរបស់សមណៈ.....	២២៧
		បដិបទាជ័សមគួរដល់សមណៈ.....	២៣៣

ចូឡយមកវគ្គ

សាលេយ្យកសូត្រ ទី ១

ចូឡយមកវគ្គ	សាលេយ្យកសូត្រ	ពុទ្ធគុណកថា.....	២៣៩
		អកុសលកម្មបថ ១០.....	២៤១
		កុសលកម្មបថ ១០.....	២៤៧
		ផលនៃកិរិយាប្រព្រឹត្តស្មើពោលគឺប្រព្រឹត្តតាមធម៌	២៥១

មាតិកាបន្តានិ

ទុតិយំ វេរញ្ញកសុត្តំ

អដ្ឋ

ចូឡយមកវគ្គស្ស	វេរញ្ញកសុត្ត	ទស អកុសលកម្មបថា.....	២៥៧
		ទស កុសលកម្មបថា.....	២៦១
		ធម្មចរិយាសមចរិយាផលំ.....	២៦៣
		បាណុបេតសវណគតតា.....	២៦៧

តតិយំ មហាវេទល្លសុត្តំ

ចូឡយមកវគ្គស្ស	មហាវេទល្លសុត្ត	បញ្ញវាទិប្បញ្ញា.....	២៦៩
		វេទនាទិប្បញ្ញា.....	២៧១
		ទ្វេ បច្ចយា.....	២៧៣
		បញ្ញដ្ឋិកំ បឋមជ្ឈានំ.....	២៧៥
		បញ្ញន្ទ្រិយានិ.....	២៧៧
		ទ្វេបុគ្គលប្បកេទោ.....	២៧៩
		បច្ចយប្បញ្ញា.....	២៨១
		ចតុចេតោវិមុត្តិយោ.....	២៨៣

សន្ធិកថដ្ឋលច្រាប់មាតិកា

វេរញ្ញកសូត្រ ទី ២

លេខទំព័រ

ចូឡយមកវគ្គ	វេរញ្ញកសូត្រ	អកុសលកម្មបថ ១០	២៥៧
		កុសលកម្មបថ ១០.....	២៦១
		ផលនៃកិរិយាប្រព្រឹត្តធម៌និងប្រព្រឹត្តស្មើ	២៦៣
		ភារៈជាអ្នកដល់នូវសរណៈស្មើដោយជីវិត	២៦៧

មហាវេទល្អសូត្រ ទី ៣

ចូឡយមកវគ្គ	មហាវេទល្អសូត្រ	ប្រស្នាសូរអំពីបុគ្គលមានប្រាជ្ញាជាដើម.....	២៦៩
		ប្រស្នាសូរអំពីវេទនាជាដើម.....	២៧១
		បច្ច័យ ២ ប្រការ.....	២៧៣
		បឋមជ្ឈានប្រកបដោយអង្គ ៥.....	២៧៥
		ឥន្ទ្រិយ ៥ ប្រការ	២៧៧
		ដំណើរផ្សេងគ្នានៃបុគ្គលពីរពួក.....	២៧៩
		សូរពីបច្ច័យ.....	២៨១
		និយាយពីចេតោវិមុត្តិ ៤.....	២៨៣

មាតិកាបត្តានិ

អង្ក

ចូឡយមកវគ្គស្ស	មហាវេទល្អសុត្ត	អាយស្មតោ	សារីបុត្តស្ស	
		ភាសិតស្ស	អភិនន្ទនំ.....	២៨៧

ចតុត្ថំ ចូឡវេទល្អសុត្តំ

ចូឡយមកវគ្គស្ស	ចូឡវេទល្អសុត្ត	សក្កាយសមុទយប្បញ្ញា.....	២៨៩
		សក្កាយទិដ្ឋិប្បញ្ញា.....	២៩១
		មគ្គប្បញ្ញា.....	២៩៣
		និរោធប្បញ្ញា.....	២៩៥
		វេទនាបញ្ញា.....	២៩៧
		អនុសយប្បញ្ញា.....	២៩៩
		បដិភាគប្បញ្ញា.....	៣០១
		ធម្មទិដ្ឋាបសំសា.....	៣០៣

បញ្ចមំ ចូឡធម្មសមាទានសុត្តំ

ចូឡយមកវគ្គស្ស	ចូឡធម្មសមាទានសុត្ត	បឋមំ ធម្មសមាទានំ	៣០៥
		ទុតិយំ ធម្មសមាទានំ	៣១១
		តតិយចតុត្ថធម្មសមាទានំ.....	៣១៣

សន្និកថដ្ឋលប្រាប់មាតិកា

លេខទំព័រ

ចូឡយមកវគ្គ	មហាវេទល្អសូត្រ	សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិតរបស់ព្រះ សារីបុត្រមានអាយុ.....	២៨៧
------------	----------------	---	-----

ចូឡវេទល្អសូត្រ ទី ៤

ចូឡយមកវគ្គ	ចូឡវេទល្អសូត្រ	សួរពីហេតុដែលនាំឲ្យកើតសក្កាយ:.....	២៨៩
		សួរពីសក្កាយទិដ្ឋិ.....	២៩១
		សួរពីមគ្គ.....	២៩៣
		សួរពីនិរោធ.....	២៩៥
		វេទនាបញ្ញា.....	២៩៧
		អនុសយប្បញ្ញា.....	២៩៩
		បដិភាគប្បញ្ញា.....	៣០១
		ការទ្រង់សរសើរធម្មទិដ្ឋានភិក្ខុនី.....	៣០៣

ចូឡធម្មសមាទានសូត្រ ទី ៥

ចូឡយមកវគ្គ	ចូឡធម្មសមាទានសូត្រ	ធម្មសមាទានទី ១.....	៣០៥
		ធម្មសមាទានទី ២.....	៣១១
		ធម្មសមាទានទី ៣ និងទី ៤.....	៣១៣

មាតិកាបញ្ជី

ឆ្នាំ មហាធម្មសមាទានសុត្តិ

អង្ក

ចូឡយមកវគ្គស្ស	មហាធម្មសមាទានសុត្តិ	សេវិតញ្ចសេវិតពូជម្នា	៣១៧
		អវិជ្ជាគតគតិ.....	៣១៩
		វិជ្ជាគតគតិ.....	៣២៣
		បឋមំ ធម្មសមាទានំ	៣២៥
		ទុតិយំ ធម្មសមាទានំ.....	៣២៧
		តតិយំ ធម្មសមាទានំ	៣២៩
		ចតុត្ថំ ធម្មសមាទានំ.....	៣៣១
		ទុតិយោបមា	៣៣៣
		បញ្ចមោបមា.....	៣៣៥

សត្តមំ វិមំសកសុត្តិ

ចូឡយមកវគ្គស្ស	វិមំសកសុត្តិ	ធម្មសមន្នេសនា.....	៣៣៩
		ឧត្តរី បដិបុត្តា.....	៣៤៣
		តថាគតអចលសទ្ធា.....	៣៤៥

សន្និកថដ្ឋលប្រាប់មាតិកា

មហាធម្មសមាទានសូត្រ ទី ៦

ចូឡយមកវគ្គ	មហាធម្មសមាទានសូត្រ	ធម៌ដែលគួរសេពនិងមិនគួរសេព.....	៣១៧
		គតិនៃអវិជ្ជា.....	៣១៩
		គតិនៃវិជ្ជា.....	៣២៣
		ធម្មសមាទានទី ១.....	៣២៥
		ធម្មសមាទានទី ២.....	៣២៧
		ធម្មសមាទានទី ៣.....	៣២៩
		ធម្មសមាទានទី ៤.....	៣៣១
		ឧបមាទី ២.....	៣៣៣
		ឧបមាទី ៥.....	៣៣៥

វិមំសកសូត្រ ទី ៧

ចូឡយមកវគ្គ	វិមំសកសូត្រ	ការស្វែងរកធម៌.....	៣៣៩
		ការសាកសួរតទៅទៀត.....	៣៤៣
		សេចក្តីជឿមិនរំភើបក្នុងព្រះតថាគត... ..	៣៤៥

មាតិកាបត្តានិ

អដ្ឋមំ កោសម្ពិយសុត្តំ

អដ្ឋ

ចូឡយមកវគ្គស្ស	កោសម្ពិយសុត្ត	កោសម្ពិការំ បដិបុច្ឆា.....	៣៤៧
		ឆ សារាណីយធម្មា	៣៤៩
		សត្តង្កេសុ បឋមញ្ញាណំ.....	៣៥៣
		សត្តង្កេសុ តតិយចតុត្ត-	
		ញ្ញាណំ.....	៣៥៥
		សត្តង្កេសុ បញ្ចមញ្ញាណំ.....	៣៥៧
		សត្តង្កេសុ សត្តមញ្ញាណំ	៣៥៩

នវមំ ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្តំ

ចូឡយមកវគ្គស្ស	ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្ត	មារន្ទាវិសនំ.....	៣៦៣
		ពកស្ស ទិដ្ឋិវិវេចនំ.....	៣៦៧
		អច្ឆរិយព្វតំ.....	៣៧៣
		មារន្ទាវិសនំ	៣៧៥

សន្និកថដ្ឋលច្រាប់មាតិកា

កោសម្ព័យសូត្រ ទី ៨

លេខទំព័រ

ចូឡយមកវគ្គ	កោសម្ព័យសូត្រ	ការទ្រង់សាកសួរពួកភិក្ខុនៅក្នុងកោសម្ព័យ...	៣៤៧
		សារណីយធម៌ ៦ ប្រការ.....	៣៤៩
		ញាណទី ១ ក្នុងអង្គ ៧.....	៣៥៣
		ញាណទី ៣ និងទី ៤ ក្នុងអង្គ ៧.....	៣៥៥
		ញាណទី ៥ ក្នុងអង្គ ៧.....	៣៥៧
		ញាណទី ៧ ក្នុងអង្គ ៧.....	៣៥៩

ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ ទី ៧

ចូឡយមកវគ្គ	ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ	មារចូលជ្រៀតជ្រែក.....	៣៦៣
		ការទ្រង់ដោះទិដ្ឋិរបស់ពកព្រហ្ម.....	៣៦៧
		សេចក្តីអស្ចារ្យមិនធ្លាប់មាន.....	៣៧៣
		មារចូលជ្រៀតជ្រែក.....	៣៧៥

មាតិកាបញ្ជី

ទស្សន៍ មារតជ្ជនីយសុត្តំ

អង្ក

ចូឡយមកវគ្គស្ស	មារតជ្ជនីយសុត្ត	មារបរិវិតក្កោ.....	៣៨១
		ភូតបុព្វវត្ត.....	៣៨៣
		មារបរិវិតក្កោ.....	៣៨៥
		គទ្រកោបមា.....	៣៨៧
		កកុសន្នោវាទោ	៣៨៩
		តយោ មហានិរយា	៣៩៣
		អវសានគាថា.....	៣៩៥
		ឧទ្ធានគាថា.....	៤០១

សង្ខេបច្បាប់មាតិកា

មាតិកាជំនួយសូត្រ ទី ១០

		លេខទំព័រ
ចូឡយមកវគ្គ	មាតិកាជំនួយសូត្រ	សេចក្តីបរិក្ខណ៍នៃមារ ៣៨១
		រឿងធ្លាប់មានមកហើយ ៣៨៣
		សេចក្តីបរិក្ខណ៍នៃមារ..... ៣៨៥
		ឧបមាដោយសត្វលា..... ៣៨៧
		ឱវាទនៃព្រះកកុសន្ទៈជាម្ចាស់ ៣៨៩
		មហានរកទាំង ៣ ៣៩៣
		គាថាជាទីបំផុត..... ៣៩៥
		ឧទ្ទានគាថា ៤០១

